

तद्वाङ्मनसि इतिहासकल्पगत भवेत्प्रियते अन्यथाङ्गप्रारब्धस्मार्थगतत्वात् । एव चैतद्वरचानरे रद्वुत्पाने रुद्रपुत्र्याने वीज्यमाने वीज्यमानेः उच्यते ।
 ततः पवई चरणे दुकठे इति पूयसूत्रेण महास्यभेदः अपि कार्यप्रस्तावकार्यकत्वाच्च यथाहा देवविशेषायां सप्तस्त्राभ्यां संपरिवृत शकवर्तिशरीरस्य
 व्यन्तरेण प्रकृत्यापिष्ठितत्वात् । वेसमस्यैव पयवर्हेति । वेसमस्यैव पयवर्हेति । वेसमस्यैव पयवर्हेति । वेसमस्यैव पयवर्हेति । वेसमस्यैव पयवर्हेति । वेसमस्यैव पयवर्हेति ।
 ब्रूने च भयत्र गवौ प्राग्वत् । अथवा सप्तम्यैव ततोवा शलाकराशोना प्राग् प्रभकारकवसुने युग्मिवसु नापिकारे उक्तस्वरुपाया सृष्टौ भेदिता च
 शार्गो मायमपुत्रत्वाद्गतपूनेः क्षिप्रितमोदनीकां प्रकृतमृपस्य प्रकृमियत्वात् क्षिप्रिता निर्भयत्वेन स्थिरा भेदिनी भेदिन्याश्रितजनो यस्या सा तथा
 तां बभ्रुमोदिनस्यः कर्मत्यः अत्र भेदिनीश्रेण तात्स्यात्तद्यप्येव इति न्यायात्तज्जिवासी जना क्षयते एवविषया वसुषां अत्रिचयम् २ तत्रत्यापिय
 बयोकारणेन स्वयमो कुपन् २ इत्यर्थः अप्यादि बरास्यत्वंतमुद्राणि रत्नानित्तज्ज्वातिप्रयागबहुनि आश्रावणशरीकृतततद्देशाधिपादिप्रामुखीकृता
 निप्रतीतुन् २ गच्छन् २ तद्विष्य चकारकमनुभुङ्गन् चकारकनत्यक्तित्तार्गैव बलक्षित्यर्थः योक्तवन्तुः कोशात्मक तद्दत्तरिहापि बंसतीनि विंशति वेदन्
 यपनसः । एकत्वादिशलागाद्योक्तमत्वा परमिनाम मुपादेते इति यत्रैव भाग्यतीर्थं तत्रैवोपागच्छन्ति तत्रोपागतः सन् क्षिप्रकारेत्याह । उवापच्छिता
 इत्यादि । उवापत्यैव माःपयतीर्थस्य दूरं विमरुतं शानकाशा बल दूरवासन्त ततो अन्यत्र मातित्तूरे मात्यासक्त इत्याशयः द्वावथोपनायास नवयो

ऋगसखित्तं गयत्रह् गरवर्हे दुकठ ॥ तएण से मरहाहिवे णरिवे हारोत्ययसुकयरह् ययच्छे कुठलउज्जोक्ष्णायणे
 मउरुदिसखिरए णरसीहे गरवर्हे णरिवे णरवसहे मरुथ्यरायवसमकप्ये थ्यस्रह्मिथ्यरायते थ्यलच्छोए दिप्यमाणे

तत्रैवोपापच्छति । उवापत्य अप्पुनगिरिद्वरकसखित्तं गयपति नरपतिः आकठः ॥ तत उभरवाधियति मरेभ्यो शारावसुनसुकररतिद्ववहाः

जिहोयसिवाहिरलो वेमवानीयात्तार्हे विश्वामिनेबोम्य इतिरत्नपहइतिर्हे तिहायाव आबीने अंबनंगिरीपवतनो कटकमित्तबनानहरी बो
 उषो वरवानप्रपति इत्सोप्रति चारपति चडह । तिहारो वे नरत्तयेवनो अविपती अनुचनो इत्त हारो वरी सोनावंत पुकव सुवराए श्रीवच्छ इद्व

जन्मविस्तीर्णं वरानगरसदृशं विषयमुक्तः स्वस्थाधारं धेन्यं तस्य निवेशं स्थापनाकरोति छत्वापं महंकिरणं सूत्रधारमुख्यं शश्वपतिं । शश्वपित्वाप एव
 मन्वादीदिति । किन्वादीदित्याह । विप्रनेत्रं भोदेवानुमियं । ममकृते आयासं पीयथशास्त्रात् तत्र पीयथं पद्यं दिगानुष्ठेयं तपठपया
 धादिः तद्वैशाखा गृहविशेषः तां कुठं कृत्वा मम यत्नानाञ्जसिकां प्रत्यप्ययेति । तएवमित्यादि । स्पष्टं, मय्यर आवासयमायासमिति । ध्ययभरतः
 किञ्चिन्ने इत्याह । तएवमित्यादि । ततः समरतो रात्रा आग्निपेभ्याश्चिस्त्रिभ्यात् प्रत्यवरोहति । प्रत्यवरोहश्च यत्रैव पीयथशास्त्रात् तत्रैवोपागच्छति । स-
 पानत्यं पीयथशास्त्रानुमयिष्यति । अत्रुमविश्वस्य पीयथशास्त्राप्रमाञ्जयति । प्रमाञ्जं च दक्षसंस्कारकं संसृजति । संसृजति । संसृजति ।

पसत्यमगलसएहि सपुष्टमाने जयसद्वकयालोए हृत्यस्वधवरगए सकीरटमस्रदामेण कृत्सेण धारिज्जमा
 नेय सेञ्च्यत्रचोमराहि उरुञ्चुमाणीहि जकसहस्ससपरिसुठं वेसमणेचेय घणत्रइं श्यमरवइस
 खिन्नाए इह्णीए पहिञ्चकित्ती, गगाए महागईए दाहिणिसिण कुलेण गामागरणगरखेठकष्टमदत्रदीणमुह

कुष्ठलोद्योतितानमो मुकुटदीपशिरस्त्रः मरुसिद्धो नरपति नरेन्द्रो मरुपुत्रमः सठुद्राञ्जयुज्जबल्यः अस्म्यधिकराजतेकोलस्यारीप्यमानः प्रशस्तमनु
 स्रयतेः संसृजमानः अययधुक्तासोक्तः इत्तास्त्वधवरगतः सकीरटमालादाद्याञ्चैवमिपमाणेन द्यौतयत्वाभरैरुह्यपानैरुह्ययानैः (साक) यत्

कुष्ठसं करी श्यासं वतच्छत्रं मयं गहनुं मुकुटं करी दीपतुष्टं मस्य मरुसाहि सीहसपानं मनुप्यनोपतिराजा मनुप्यनोपत्रं मनुप्यसा युयुज्जसरीया
 मरुतदेवता व्यतरादिकं तेहनां राजाभ्यं तरादिकं वेमा । अकवतिनां शरीरना अग्निधायकवै हकारं देवता । व्यतरीककृष्टं हएने युयुज्जसमानं
 बोपमै द्वादिशरीया अयिकं शकपी रात्रापी तेजं सक्तीतिचै करी दीप्यमानं दीपताहै प्रसस्तामसा मगलीकबचनं शीगमेतैलै संसृजति तो
 २ यको जय २ एह्वो जइ कीपाहै वदिजनं जेहने हायीमा एकं अजपरि बत्सोपको सकीरटवृजनां कुपनी मालासहित एह्वो बह्वत्रनाये

आतीति । आहस्यत् नागपतीर्षुभारताओ देवस्य साधनावेति श्रेयः । अथवा अपुष्यर्षेवही तेन नागपतीर्षुभाराय देवाय अष्टममन्त्रे सुमयप
रिनावापवाक्यमुच्यते । यद्वा अष्टममन्त्रमिति शान्दव्ये माने तद्वै । एकस्मिन् दिने द्विवार भोजनीचित्तेन दिनत्रयस्य पक्षात्रताया सुभारवार

पटुगासमसंयाहसहस्रमद्विष्टं चिमिष्ट्यमेहणीष्ट्यं वसुहृष्ट्यं ज्ञिजणमाने २ अथगाह वराह रयणाह पक्ति
त्यमाने २ तद्विष्टं चक्षुरयण अगुगच्छमाने २ जोश्रुणतरिष्ट्याहि वसुहोहि वसमाने २ जेनेय मागहृत्तित्ये
तेनेय उयागच्छह उयागच्छता मागहृत्तित्यस्स अदूरसामते दुवालसजोश्रुणायाम णवओश्रुणवित्यस्य

नरकमुपरिवृतः वैश्वदेवय यनपतिः अमरपतिसनिमयो अथा प्रचितकीर्तिः गङ्गायामहामद्याः दक्षिण्यस्य कूले प्रायःकारनगरकेतकहृत्तमवह
यद्वापुषुपत्तमनवापवइत्तमविहतां स्मितमेदिनीका वसुषा अमिनायन् २ अगुगच्छि वराचि रत्नानि प्रतीच्छन् २ तद्विष्टं चक्षुरयणमुच्यन्
यात्रान्तरितानिर्वसतीभिर्वेसन् २ यत्रैव नागपतीर्षे तत्रैवोयागच्छति, उपागत्य मागपतीर्षुभारतायामे द्वावश्रयोक्तानामाने नवयोक्तानि

परावतो षडो पोता मयान आनर वीआतव षडे वैहजार अयरीक देवताइ परिवस्योपको वैश्वदेवो परइ अमपति अमरपति
इहवरीयो अहवरी विप्याठडे कीर्ति वेहनी गगनहामदाने इचिबद्विदिने कूत्तइ याम आगवानुनां नगरनीठा खेजाते नाना गाव कषठ
दुगर उपरि अता अपवली पाटावखनीयांदि अवीश्रुता सकाप्रमुष सहस्रगर्भे प्राय तेवइ महित स्मितित्यस्त नेहनीडे चिहां एहवी
अमुया परनीमत जितनी २ षडो तिहांन राववीनइ अविबरतो षडो अपउत्कहा अमपान एहवा रव उहसजसु जेठका पइतो षडो २ तेदेव्य
चक्रवर्तइ पूठं पूठं आकतायका पीजन २ मे अतरं (देहा योजन प्रनाकां मुलानु आकवठ तिहां नरतनु कटककाया मोठीनाटइ मथसिवावाले
अनेरावककतिनां कटकदिव्यवक्तिवाकडे) वसुहोईं काडे वसुहोचको चिहा नागवतीनें तोचडे तिहां आनइ आनीने नागवतीचनें कल्पनपुणरी

ब्रह्मविष्णुयो रंकेकस्य भक्तस्य च स्वागोपासुम भक्तं त्वत्त्वं यत्र तत्तथा प्रगृह्णाति । अनेनाहारपीयशुभम् । प्रगृह्णन् पीपयशास्त्राया पीपथिक पीपय
 धाम् पीपयमासेन्द्राजिमतदेवतासाधनायकवृत्तविद्येयो ऽपिपहति यावत् मत्वेकावगत्रतस्य सद्गुणः सांसारिककामयचित्तमानीपित्यात् । मन्थये ये
 आद्यत्रतिकोचितानि तद्गुणो ब्रह्मचर्याद्यनुष्ठानानि सूत्रे कश्चमुपासाति सच्यते ऐहिकार्थसिद्धिरपि स्वस्वरागुणानपविद्विष्य जयसीत्यु पायोपीयजावदश
 नार्थं अमयबुभारमश्रीविलयराजपग्निस्त्रादीनामिव अतएव परमजागरुकपुण्यप्रकृतिकाः सकलपमाश्रेयसं सिवापयिपितसुरमाधनसिद्धिनिधय जाभा
 ना विमचक्रिषो ऽतिशतोव्ययिनः कष्टानुष्ठाने ऽष्टनादौ नोपतिष्ठते किंतु मागपतीर्थाधिपादिः सुरः प्रभंभा इदितिहितः सन् गह्रीतप्राप्तकः सः
 श्रेय सेवापमस्युपैति । यदायुः श्रीदेवमन्त्रसूरिपादाः श्रीशक्तिनायचरित्रे । ततो मागपतीर्थाजि नस सिद्धामनोसमे ऽ किंगीपु रप्यनायद्वा यिकारो न्य

वरणगरसरिच्छु विजयस्वंधाधारणित्रेसं करेइ २ स्त्रा बहुइरयस्य सद्वावई २ स्त्रा एव थयासीखप्यामव ज्ञादे
 थाणुप्यिथ्या मम श्याधास पोसहसालच करेहि २ स्त्रा ममएयमाणसिश्च पञ्चप्यिणाहि । तएण से बहुइरयणे
 भरहेण रखा एव युष्मेसमाणे हठतुठे चिह्नमाणदिए पीइमणे जाथ श्युजलिकट्ट एवसामी तहसि श्याणाए

स्त्रीषे बरनगरसुष्ठु विजयस्कन्धाधारनिवेश कराति । कृत्वावहृकिरवश्रयति । शश्रुपित्था एवमवादीत् ॥ निप्रमेव भादेवानुप्रिय । मम श्या
 धार्थं पीपयशास्त्राय कुड । कृत्वाममेतामाश्रमिप्रत्यर्पय । तत तत्तवहृकिरव भरतेन राधा एवमुक्त सत् इट्टुट्टचित्तमानस्मित प्रीतिमनो या

अत्यन्तपासव पदिमही सनमागह भारयोजनलावी भवयोजन पुइला प्रपात मगर सरीपट्टे विजयसहित कटकमो थापना करव करीनें थादि की सुता
 ररवमते तेहावह तेलाकीनें एएवी कडे ठतावलो भादेयानुप्रिय । भाहारव अर्चे कावास रह्यानी अर्ने पीपय शाला पासो करयानी ते करीमह माह
 री धाशा पाबीसीपो । तिकारव तेवहृकिरव यूतार प्ररत राजा एहवी कष्टोपके पर्ययन्त तुट्टपयो पित्तनादि आखरपाम्यो प्रीतयन्तमनपयां या

बरतुम्भुः । नतो द्वारदयवोत्रात्पो तस्फुपो मागवेचिनुः । चिंङ्गासम तदासद्यः सञ्जयाद्भिवाचसत् ९ इत्यादि । यत्तु आनस्ये जगद्गुरुरवोतुर्धिष्वहय
 रीकङ्गादीन् सङ्गते तारकर्मस्यार्थमिति, आनैवकषापस्यैव पीकषयद्यमवृत्तिरपि । यथावास पीकषप्रतेन सापस्यै तथावाह । प्रज्ञाकारी नेपुनपरित्या
 गो जनेन प्रज्ञापयपीकषतुल्य । सन्तुल्यमिषिसुषुषुस भ्यक्तमिषिकस मयाभरः व्यपगतानि साशावस्यैकविसैपतानि यस्मात् सतया तस्य कषयत्न जने
 न परद्वयेन प्रीरसकार्वापीकषतुल्य निमित्तं इत्यतो विमुक्त शस्य दुरिकादि तुलस्य येन सतया अनेनेष्टेवताचिन्मरुपमेकं व्यापार मुञ्जा उप
 रब्धापात्वागदय पीकषतुल्य । इत्थं जलारायनतइति व्यक्त, एक आनारमरुकरागदिसहायवियोगात् अद्वितीय स्याद्विषयपदात्यादिसहायविरहात्वात्
 कश्चन प्रतिकापन् २ पासपन् २ विहरत्यासाइति । ततः जनतोरका उद्वनमन्त्रे परिकल्पति पूयसाचे परिपूष प्राये इत्थर्थः

विजएण वयण पक्रिसुषेइ २ ता भरइस्सरखी श्यावासपोसइसालं च करेपु २ एष्यमाणसिष्ठं स्वप्यामेव
 पञ्चप्यणई ॥ तएणसेनरहेराया श्याजिसंक्राठ हयिरयणाठ पञ्चोरुइइ २ सा जेणेव पोसइसाला तेणेव उवोग
 तइ २ सा पोसइसाल छुणुप्यविसई २ ता पोसइसालं पमजइ २ सा वरुनसंधारगं सुयरइ २ ता दठ्ठ

बत्पञ्चलिरुत्वा एव सान्निवृत्तं इति आद्याया विमयेन वचन मतिश्रुति । मतिश्रुत्य मरुतस्मराः आकसर्ष पीकषयासाच करोति, कल्पा यथा
 नाइसिवां मत्यपयति । ततः जनतोरका आभिवेत्वात् इतिरुत्वात् मत्यवरोइति, मत्यवइद्ययैव पीकषयासा तत्रैवोपागच्छति । उपयागत्यपी

बत् वरुनो करोते हे सानो जिनतुष्टे करोते तिगव वाचा विजय करोते वचन सानसई सापस्योऽने मरुतराचाने अर्थे आवाच पोबइवा
 ता पाठइकरवानी तेकारं करोते एव आद्या पाञ्चो सुपे । विचारपत्ती ते मरुतराचा अभिवेक योग्य पइइस्तिरव चकी उत्तरे उत्तरीने विषो
 कदियोगइ यासावे विरो आवाइं आनीने पोबइवासा पाइ येवइ वेडीने पोबइ वासां पूषर्ष पूषीने हासपो वंवातो करव करोते इत्थेववारा च

अत्र यज्ञेनाग्निदेशः आसक्तानीतत्वात् सस्थाभीत्येवेत्यनेन पीयथशासातः प्रतिनिष्कामति । प्रतिनिष्काम्य च पत्रैव आद्योपस्थाभशासा तत्रैकीपाग
 भूति । उपागमस्य च कौटुम्बिकपुरुषान् गृह्यति । श्रद्धयित्वा वैश्वमवादीत् । चिप्रमेवभोदेवानुमिषा । इम गव रथ प्रवरयोधकलिवा बहुगिर्षो सेना सखा
 इषत । बतलो पटाच्छत्रिकेकविंशि तत्सुद्धाबात् अवसथिता यत्र सतथा त, चकारः समुद्यये भवाद्युरपमित्यत्र योजनीयः आद्यपद्मीयो रयो उद्यर
 यो नियुक्तोन्नयपार्थतुरङ्गसो रथइत्ययः । अनेनास धांपासिकरथत्वात् । सप्रति कल्पयतः सज्जीकुरुत । इतिकृत्वा कयपित्या आदिश्येत्यर्थः
 सज्जनगृहममप्रविशतीति अनुपविश्या सज्जनगृहसुष्काजालाकुसाभिराने इत्यादि तथैव । प्रागुक्तस्थानापिकारगमयवि
 त्यर्थः । यावद्रथसप्तहानेपनिर्गतो पावसज्जनगृहा त्प्रतिनिष्कामति । प्रतिनिष्काम्य च इपगवरयप्रवरवाहन यायस् पदात् प्रसवकगरपरङ्गरसकुला

सथारग दुरुहह २ हा भोगहवित्यकुमारस्व देवस्व अष्टममत्तपरीणह २ ता, पोसहसाडाए पोसहिए
 यभयारी उम्मुक्कमणिसुवखे खयगय मालाथखग धिलेवणे णिरिकत्तसत्यमुसले, दकनसथारोवगए एगेश्चयीए
 अष्टमजत्त पहिजागरमाजे २ विहरह ॥ तएण सेजरहेराया अष्टममत्तसि परिणममाणसि पोसहसालाट

पथशासामनुमयिगति । अनुपविश्य पीयथशासा प्रमाचयति । प्रमान्यं दर्नसंस्तारक सज्जुवाति सस्तीयं दर्नसंस्तारक आरोइति । आरुह्य माग्य
 तीर्षं कुमारस्वदेवस्व अष्टममत्त मगृह्णाति । मगृह्य पीयथशासाया पीयथिकः ब्रह्मचारी उग्मुक्तमब्धिसुवकं व्यपगतमालायसुखविलेपनः निश्चिप्त

परि वैचह बैचीने मागपतीर्षं कुमारनामा देवताने सापवाने अये अष्टममत्त त्रिण्डतपयाच करइ करीने पीयथशासाने पापयवनायको नैपुनसे
 वानो त्याग मुक्त्याहं मच्चि सुबर्चमय आमरच बेचइ व्यपगत गयाहं मालाकुलनी कुकुम मगूण विलेपन बदनादिक निश्चिप्त मुक्त्याहं सस्व आस
 य मूषल बेचइ हापना सथारा उपरि वीरो बको एकलो रागादिक रहित वित्रामयी कोइ अष्टममत्ततपवास्तो यको बिचरइ । तिक्ताए ते भर

ति पाप्म, मेलाए पद्मिप्रबिन्धी इत्यादि प्राग्वत् । अत्र सिद्धितपीपपस्य सुतोसागथतीपैसप्रियियासो भैरतस्य पतञ्जाल तदुत्तरकालभाविषयलिकरार्नाथ
 से । यदाह । श्रीदेसपद्मनूरिपादाद्यादिनाथ चरित्रे ॥ राका सर्वापर्यनिबातः ज्ञातो वल्लिबिचिष्यिष्ठाह विस्सरन्ति विषिनदि १
 इति । अत्रचमूत्र ५नुक्तमपि यल्लिकर्मे व्यास्यातो विदोपप्रतिपत्ति रिति न्यायेन शास्त्रमिति । अथ कृतजानादिबिषि भैरतो यस्मिन्ने तदाह । तस्य

पट्टिनिरुक्तमड २ सा जपेव व्याहरिष्या उवठागसाळा तजेय उत्रागच्छ २ सा कोट्टुचिष्य पुरसे सदा
 धेइ २ सा एव वयासीखिप्यमेव श्रीदेवाणुप्यस्या ! हयगयरह पत्ररजोहकलिष्यं चाउरगिणि सेण सखाहेठ
 षाजगष्ट्यासरह पन्निफप्येहतिक्कु मज्जाणघरं अणुप्यविसह २ सा समुत्त तहेव जाय धयलमहामिहणि
 ग्गाए जाय मज्जाणघराठे पन्निणिरुक्तमड २ सा हयगयरहजाहपथरवाहणजाव सेगाएपहिष्यकिस्ती, जेणेवया

यत्तनुवत् । इर्महसरोपगतः एकः अथयः अष्टमज्जल प्रतिजापन् विहरति २ । ततः सज्जतोराजा अष्टमज्जलेपरिब्रजति पीपपशासायाः प्र
 तिनिष्कानति । प्रतिनिष्कान्त्य यत्रैव बासा उपस्यानयासा तत्रैवोपागच्छति । उपागत्य कीटुम्बिकपुसपान् यश्चयति । यश्चयित्वा एवमथादी
 न् । चिममेव भादेवानुप्रियाः । इयगसरपमवरयोपकलितं चतुरङ्गिर्षीतिनां सञ्जाहयत । चतुर्यैवटमाधुरं प्रतिक्कवयत । इतिकृत्वा मञ्जलगुर

त राजा अष्टम मत्तपरिव्रजतां यकां पूर्येयव यत्ने योसइयासासाहिषी बाहिर नीकलह नीकलीने जिहा बाहिरलीबइसबानी सपाकर तिहा आ
 वइ पायाने यात्राकारी पुठयने सेहोकर तेहानीने एइवठे कइह । चिम उतावसे अहा देवामु प्रिया । योहा हाथी एप प्रवरमलायोपा सुभट तेवइ
 मरित चतुरङ्गीचि सेना सञ्जकरा अार यटाहें जिहां एइवो योहा ज्योतस्याहें जिहा एइवो अइएव सपानीक एव सज्जतो, एइवो करीने ज्ञानम
 अग करवानी परनाहि पइने वेंवीने विजत्र पूवेसीपरे यावत् सरवृक्षासना बोलाबाइलाजाहिषी निकलो चंद्रमानी परत् यावत् ज्ञान मञ्जल करवानी

निःशब्दः । ततः सन्नरती शब्दा बहुषुटमध्वरयोर्योपकलितया उवासेमयापति गम्य साडे उपत्यितो महयापति । सप्तम
 टाणा चरगरति निस्कारयस्तः पङ्गरति समूहा सोपामद्रुव समूहो विस्कारयत् समूहसमूह इत्यर्थे स्तेन परिचितः परिकरितः चक्ररशदशितमार्गः
 अनेकेषां राजयराणां नामद्रुमुकुटराणां चरस्यै रनुयातोऽनुगतोमार्गः पृष्ट यस्य सतया महता तारतरेण उत्कण्ठः आतदध्यनिः सिद्धमादः प्रतीयाः
 आलोयणं व्यतिरहितोध्यनिः कलकलयतदितरोध्यनि स्तम्भचको योरथ स्तम्भभित्तो महावापुययादुरककोशो यो महासमुद्र सास्यय भूकम्पामाविति
 श्रीशोचानुरिति सचमाद्रुत प्राप्तमिव दिग्मकलमिति गम्यते । कुपण २ पिवगणऽत्र इयावेगोद्यतस्य पूयदिगभिमलो मागपगाम्ना तीर्थेन घटमलय

द्विरिस्थ्या उधठानसाला जेनेय चाउग्घटं आसरहे तेनेत्र उयागच्छड २, ता चाउग्घट आसरह दुच्छे । तएण
 से भरहेराया चाउग्घटं आसरह दुच्छे समाने ह्यगय रहपवर जाहकलिस्थिए संहि सपरियुक्ते महया चक्रव
 हगर पट्टकत्रप्यरिस्किस्ते चक्रगण देसिश्चमग्गे अणेग-राय वर सहस्साण-आयमग्गे महया उच्छिठ सीह

अनुप्रविशति । अनुप्रविश्य समुक्ताखालाकुलाभिरागो मायत् भयलभशानेपनिर्गतो यावत् मच्छमगृहात् प्रसिगिकागति प्रसिगिक्रम्य इयग न
 रय प्रयववाहम मायत् (पदाद्गटवटकरपङ्करकुलया) सेनया प्रपितकीर्ति यत्रिय वाप्पोपस्थागाला यत्रिययातयेट माध्वर्यं तत्रिवोपाग
 पर गाह्विषो माकलीने घोडा हाथी रय सुभट प्रवर वाहन यावत् सेनाइ परिवस्था विस्थातळें कीर्ति जेइनी जिहा थापरनी येसयानीशाला ते
 पमाळें बिहां प्यार पटाना छपरयर्बे तिहा आयइ, आवीनें प्यार पटाना अछरण सापें पठ्या । तियाटे ते भरतराजान प्यार पटाना अछरण उप
 परि बढ्यो बळो घोडा हाथी रय भया सुभट कलित बतुरङ्गुणी सेनासापें परिवस्थोपिको माटा मुजटना समुद्र तेइनें वन्द परियर्योयको चक्र
 बने दिवाइपोमाणे अन्नक मुकुट वपराजा चइसगनें तेइनें अनुपातमाण पुठइ परयस्था माटा उत्कण्ठा सीहमाद योक्ते अय्यत्तवचन कल २ ए

चक्रमुद्रावगाहने प्रविशति । किमद्वयमाहने इत्याह । यावत् सेतस्य रथवरस्य दूर्यराखिव दूर्य ही दूर्य राकारत्वात् विंशतके इति प्रविष्टौ रथावयवो
 प्रात्रोत्सार्त्त, अतएव धूम्रबलादव्यय एतदावकाशमूतो रथचक्रान्निष्ठपो ऽवयवो विवक्ष्यते । यदाह । रथानामभिष्टुप सगन्वाजस्रनिषेजल । रथस्रस्वी
 रथापस भागपितृत्विति इति । १ इति । तएवमित्यादि । ततः सुभरतीराजा सुरान् निगृह्णाति । अथ सुराणामिति द्विवचनेन इयद्विके व्याख्यायमा
 ने बुधार्थेऽदौ कत्यात्मनि बरदात्मदूरे इयत्तुष्टयस्य बहवनाकत्वात् । अत्रुवचनेन व्याख्या । निगृह्यथ रथंस्थापयति स्वाययित्वाथ यमुःपरानुशयि
 श्पूयति । यस्याधुम परामस्ये तावथ यमवर्त्तयन्नाह । तएवमित्यादि । ततो यमुःपरामयोभतरं शनरयति रिमाणि वस्यसायानि, वचमास्ति भावो

नाय वाठ कठकल रथेण पस्कून्नास्यमहासमुद्रवमूर्च्छापिष करेमाणे २ पुरत्यमदिवामिमुहे मागह तित्येण
 छत्रपसमुद् उगाहेइ, जाव सेथ्वरइवरसस कूपरा लक्षा, तएणसे नरहेराया सुरगे निगिखइ २ हा रह
 नवेठ २ त्रा घणपरोमूसहं । तएणस स्याइरुगगे ५ वालचव इंधधण सखिगास धर महिस वरिश्च वप्यिश्च दठ

भति । यथागत्यचापुष्टे आधरचक्रादहः । तत सुभरतीराजा यातुपेटमाइरपमादहः सन् इयगसरचक्रयोपकलितयाथेनयासाधुं सगरि
 यतः नइनादहटकरइवरवत्पटितिसिबकटपटिकतकाल्यः अनेकरावचरतइआनुयातभार्गः नइताठकट्टिचक्रावबोत्तकसकलारवेव प्रमुभित
 एवं गनुयने बहुवती बीभयानता मोटा वमुद्र तेहना बहुनीवर विधियतएव कारतोवको पूर्वविति साहलो भायपठोवने तटं लवच समुद्रमा
 पेकर बालनें तरवनी सुभंरा पीककी आर्षेवर्षे पीकीतांलने चमुद्रनाबावं विचारपाठें से भरतराजा योवार्त्तं यइर ग्गाले छालीने रचवाये च
 मोरापीने यमुव पराजसइ यइवं तिकारं पठोते यमुव केइयोठवं अचिरोहूत मुकपवनी पीकना भासचरना केइको इंत्र यमुव चरीको चक्रपवनागटे
 वर प्रथान वनपीनें चो नइरचवं इर्येवत वेहनां भिचिठ किइ रथिव यइकी प्रंगना जयवकी धेवं रथिव निपजान्यु, वारवस वीहलो केव

अति प्रभावी दितिसम्बन्धः । किरुत्वेत्याह । धमुगृहीत्वा किलप्रथमं नित्याह । तत्प्रसिद्ध । अधिरोद्धतो योवालाचन्द्रः शुक्रपक्षद्वितीयाश्वद्र स्तनं, यत्
 वज्रसूत्रे पञ्चमिषन्दोवसमिति तदारोपितगुह्यस्यातिवक्रताद्यापसंप्रसमिति इन्द्रपयवाव यक्रतया सन्निकाश सद्यं यत्तया हस्तदर्पिती ह्रयोः समामा
 र्थयो रतिशयवाचकत्वन सजातव्योतिशयो योवरसद्विषः प्रधानरीरिभो विज्ञेयपरनिपातः प्राकृतस्यात् । तस्य वृढानि मिथिहृदुलनिप्यन्तानि अत
 एवपगामि मिथिद्वारादि यानिगृणाद्यादि तैरचित सार व यत्तया उरगधरोभुजगदरः प्रधरगयलयरमद्विपयुगं प्रवरपरपृती यरकोकिलोच्चमरकुल मपु
 करनिकरो नीलीगुलिका एतानीय क्षिप्र कालकांसिपत् ज्ञातमिव ज्ञातमिव श्वलक्ष्मैतमिव धीतय मिसल पट पृढभागी यस्य तत्तया । मि
 पुञ्जेन शिल्पिना दृपितामा सुखालितानां मिसिमिसित्तं । देवीप्यसनामा सखिरसपटिकातां पञ्जाल तेन परिशिष्टधेदित यत्तया । तर्हिदिय
 विद्युदिव तठ्ठाः मन्थ्या किरवा यस्य तत्तया । एवविषस्य सपमीयस्य सयधीनि वसुनि चिन्तानि साकृन्तानि यत्रतत्तया । वदरगलयात्रिधौयीनि

धण । संगगा रइश्य सार उरगधर गवल पथर परज्जश्य भमरकुलणीलिगिठ्घत - घोसपट् गिउणो - धिय
 मिसिमिसित मणिरयण घटिस्था - जालपरिस्कन्न तद्धितरुगतुरुणिकिरणतत्रणिज्ज वधच्चिध दद्वरमलय

महासमुद्रश्च मृतमिवकुर्वन् पूर्वदिगभिमुखी मागधतीर्षेणलवणसमुद्रमवगाहते यावत् येतरपयस्य रूपरो छाद्रीं ततः स भरतो राज्ञा सुरगाम्
 निगृह्णाति, निगृह्ण रपस्थापयति स्थापयित्वा यतुः पराश्रयति ततस्तदधिरोद्धतायाः लवणैर्द्वयतुः सन्निकाश वरमद्विपहस्तवर्धितदृढचनश्चक्राय
 रचितसार सुरगवर प्रधरगवणप्रवरपरश्चतयमरकसमीलिज्जिप्रभातधौतपृष्ठ मियुखोपित मिसिमिसित (उज्ज्यालित) सखिरसपटिकाजालपरि

सार बलजेहनी श्रेयताग धपवा मदिपनुगुंग अथवा मातो काकवपीअथवाभमराना कुलसमूह अथवा खीनीगनी एतली यसुनीपरबं क्षिप्रकाला का
 विवत अथवा निर्मलबं पृष्टीभागजेहनीं निपुबकारी गर्ं मीपशावी घटिका माहारी पूपरी तेहमा समूहकारी देदीप्यमान एहथी मणिरवमय परिवेष्टित

मर्यादा तत्त्वज्ञानसुखपरिपक्वत्वं संपन्नपदस्यैवमन्त्रस्यसाधये केषु दक्षे पठे कुसुमे पद्मिणी निठुगसिष्योपगए एगमपठतमिशामगडपगवा द्य
 सुष्ठुद्विबावेदिकामिगवा गहायरायगवा रापंतैरवा देवकुलवा सजवा पववा आरामया उज्जायंवा अतुद्विखमबलमसमतनिरतर सनिरपं
 सुष्ठुपनता संपन्नज्जति सपयानामको यत्प्रकारनामकः कमदारकः स्यात्पवत् प्यासप्तमृत्युद्विवारकानविपिएवामप्य भाग् भवतीत्यस्यज्याह ।
 तदवः प्रवृत्तमागवयाः सुव यत्नीनीपिस्वाहित्यस्य्याह सप्तवाप् काकापङ्कवापि विशिःशागस्य विप्रवृत्तुरित्यथाह यग मुसुवुःपमाविकालः सोऽ-
 दुष्टो निकपद्रवा विधिद्वलहेतु यस्यात्युक्ती पुगवाम् एवविषय कीमभनि युवापीवनवयस्यः इदृयापि ग्लामः मन् मिप्रलोभवस्यतः प्रहयासव्य अ-
 यगद्वी उत्रामाववतनः सेननिरातकवत्यथः तथा स्थिरः प्रस्तकायकरवे उक्तप्रोःपङ्कको प्रसाप यस्याधौ तथा तथादृढ निविहतर प्रवयमापव
 पाबिप्राह पस्य सतथा पृष्टप्रतीथ आत्तरयाहृदये कृककविपनी एगानि परिब्रतानि परिनिष्ठिततागतानि यस्य यतथा मृतादिदशमत् पाचिकः
 त्वांतस्य परनिपातः अहीनांबहृत्यः घननिधिगी निविहतरवयमापकी वलितानिवयानिनी इवयामिमुखी जतावित्यथः वनी ग्बन्धी यस्य यनया

ओष्ठुगाड वृत्तानस्सरेत । त० रयणाय जाय सत्रहृगवाए विउष्टुति २ सा तैगसिधेग मउपुणं मारुपुण
 शुगठु पम मूमिनलत्रिमलकरणेण मणदरेण मन्वीउष्टुप्रहिकसुमगध्रुणश्रुमिपण पिठिमनीहारिमेण

साइनी बरिप्यातः सन् पुष्मानिजनस्य इति कृत्वा वत्तपीरत्य दिग्जाग अपाकनलि अवकम्यवीक्रियसमुहातेन सगोद्वयनि समोष्टसस्य।
 न नि याचनानिद्वं मिःपानि तमुचारकानां यावत सजतकपातान् मिनबन्ति विबध्य तेन श्रियेन मृदुवेन साकतम अमुद तेन भमितमविमलका
 बल साकने त्रिप क्तन एववा तीपथर तेहनीनु जामाहइ तेमपीम पत्य पुस्यवमवै कताबठं । अस्म दे देवीबप्रिये ! अथानोकनी बलवहारो
 आठ विनकुयारी मरुतरिकाहंइ प्रववत तीवैरलो अन्त्यामव नदिमा करायू । तेमाष्टे मृक्के मयपामयोभा इन कधीने इजामकोचै अपकनरव
 जापत् वैक्रियजनुद्वत्वाइ करीते आत्मपरेव बाधिर बाहे काहीते संख्याया योत्रम प्रमाव ईशकरं तेकामाकरे तेकहकव रजलो याकन् बलववव

तथा बर्मेष्टकेन बर्मेपरिषद्भुक्तोपगच्छविशेषेण दुपकेन पनेन मुष्टिकया च सुष्ठु। नमो हस्ताः ममाहताः सतस्तादितस्तादितता। सता यनिधिता
 निवहीकताः प्रवृत्तप्रवृत्तावच्छेदपन्थाकादयः सद्द्वारा यस्य सताया शरनिभयमुस्त्य इ शोन दानेन सुसन्त्यागतच्छासारासाश्वाथयपन्न तलीतालावृत्तो
 तपार्थेन सप्तश्लोक यष्टुगल द्वय परिषदागलातस्थिते सतसदुगे दाधेयसलपातत्वादिया। यद्दु गस्य सतथा लयन गसावरतिकने प्रवनममाक्यिकमय
 (तगने जत्रनऽतिश्रीप्रगने प्रमदनेकठिनस्यापि वस्तुभू सुनेभुसथ सूकः कसापद्धितः दस कार्याद्यामविलोचितकारी प्रष्टोयाग्नी कुगलः धर्म्यक्
 क्रियापरिष्ठाजशम मेपाकी सकृत्भुनदृष्टकर्मैः निपुणोश्चिद्विरोपगतः निपण यथाभक्त्येव शिष्यक्रियाय कौशल उपगत प्राप्तः एक सदात शलाकहस्त
 क सतिव्यष्टोद्विजसाजानमुदाय शारत्स्वस्त्रदिशलाकाभर्षी सन्नाजनीमित्यर्थः वाश्राष्टवियस्यार्षो दक्षसपुनर्मोददयुत्वं संस्मानर्नो घेषुशलाकिका वग
 शलाकानिवृत्ता समाज्जर्भो गहीत्या राजागच्छवा राजान परवा देवकुलश्रा सभाया पुरप्रधातागा मुखनिपेगनेसुषुषिपिकानित्यथ प्रपाया पाणीय
 शाला शाराम वा दयत्योभगरासकारित्त्वाम सद्यान वा कीदृयापागतजानता प्रयाजसाभयेनाकौबन्दिगणामबाह्याश्रयभूत सकुखड अस्वरितमघपल
 मसज्यात स्वरायजापस्ये सज्जमेवा सम्यक्कवचराश्रयगमाभनयात तत्रस्वराभासमीरसुक्य पापव्य कायीरसुक्य सज्जवचनतिरुल्लनमिति निरतर । मम
 क्षर्पातरालनाचजन सुनिपुक्तमलयाय्यराश्रम्यापराशेनसप्रमाजयेदिति । अशोक्तदृष्टातस्य दामानिकयोजनायाह । तथैवैतास्त्वपि पाशनपरिगल

गच्छुपण तिरिश्च पत्रादृपण जगत्रु तिस्यपरसम जम्भणनवगसम सहनुसमता जोशुणपारमरुल सजडा
 गामप कम्मगरवारुसिस्थ। जाष सहेय ज तत्य तगथा पत्तथा कठथा कथथत्रा श्वसुहमचोरकु पूइश्च दु

रकेन सनाहरेक सवर्तुषु सुरनिकसमगन्थानभाभितत विदिमनिर्द्धारिमनन्थाहृ रण नियक्पवान्न भगवतस्तोथकरभ्य जम्मभवणस्य सवतः समन्तात्
 गामए याम् चिकुर्वेनिकधी ने तेह शिव उपद्वारादित मुहुमुनि भागए पापरए छानदत ऊर्ध्वगढी एउवव भूमिनल प्रति निमलकारी सपाहर सयश्रुतु
 सा सुरभि सुगत्य कुनन चूर्मर्मे गये प्रमुवाचित एएयड पिठ एकठाकस्या ज गथ तिहयकी मीदारीम माकलतो एवो गत्य तेषेकरी

या जगत्प्रसङ्गं वृत्तद्वयं समाश्रयतामि मत्तत्र योगमयदिव्यहसे शृङ्खला यज्ञेया काष्ठवा कयवरवा अशुद्धिअपवित्र अशोभंमस्मिन् प्रतिकं वुरपिगप तठसर्वे
 मापूप २ स्वभास्य २ एकानि योजननहतादस्यत्र यद्वयत्यपनयति अपनीयायोत आचारसर्वतैकावातापथम विद्यापप यत्रैव भगवास्तीपकर स्तीपंकरमा
 ताव तत्रैवापागच्छति श्यागत्यत्र भगवतस्तार्थंकरत्वं ठीचकरत्वात् त्वं नातिपूरुत्तकं आगापंत्य आर्पयत्स्वरैषगायत्यः प्रारम्भाभासे मन्त्रस्वरैष गायमान
 त्वात् परिगापत्योभीतयवृत्तिकास्तान्नात् तारस्वरैकगायत्यस्तिमुति । आर्वातुंसावयानिभीनामवकरः । तेकालावमित्यादि । ध्यान नयत् यच्चशोभ

।स्रगंध संभवे श्यःश्रीपिण्य २ एगते एकेति २ सा जोगव जयवतित्यपर तित्यपरमायाय तेयेव उवागच्छति
 २ सा जगद्यत तित्यपरस्य तित्यपरमाऊएष्य छदुरसामंतं श्यागायमाणीसु परिगायमाणीसु चिच्छति ॥ तेण
 काठण २ उहू लोपुष्यस्यद्यतं श्रुठविषाकुमारीमहेश्वरिश्चातं सपुठिं २ कूळहिं सपुठिं २ मयणेहि सपुठिं २
 पाभाययन्निवसपुठिं पसन्ध २ अउमिं सामाशिश्यसाहस्वीहि एत्र तचेय पुष्ट्रयणिस्यं जाय चिहरंसि ० तं०

यात्रपरिसरवत्स ययवानामकाःकर्मकरः।रपःस्थान् वावन् तथैव यत् तत्र नृच वा पत्र वा काष्ठ वा कयपर वा अगुपि यत्रोत्त पुनिक दुमेत्य
 वरन्तये आश्रमएकान्ते प्रक्षिपति । यत्रैव प्रगवान् धीर्यकरस्तीपकरमाता य तत्रैयापागच्छन्ति उपागत्यभगवतस्तीपकरस्य तीपकरमासुच अदूरवा
 यत्तं आभायस्यः परिगापत्यः शिपति । तस्मिन्काले तस्मिन्मनय अन्व लोकावासाया अप्ठीदिष्टुमारीमच्छरिकाः स्वकेपु २ पूष्टेपु स्वडेय २
 बसीष्ट एववा श्रीवह वातव एवव वायदे कराने तीचकरता जन्म भवतनद योपदेर दिग्द विदिमि यात्रन प्रलासे नांमनकरे जिन युष्टाले ए
 काइ अमकर याकर पुबयलो पूबदुइ यावत् तिमन्न अतिशो योत्रन परिगद्यन्मन यिच नृच नुत्र पागदुडाइ काष्ठ लाकपु कचराशोइ अगुविजय
 निच गलीग हाइ पुतिक्कूरुई दूयन्वकलू शाइ ठेकव कलू कठाशोइ गइ एकालाइ योत्रन नलन कादिरन नै नापोनें बिहरीं भगवन्त तीपकर ज्ञान

वासित्य पाषां संकजूनक्रात् पञ्चशतपीकनीसुगन्धवमनतपञ्चशतकाटकटुवाचित्वेन श्रेय । मन्वयोलीकयाचिनीना गजदन्तगिरिगतकूटाष्टके यथा
 क्रीडाभिमिकीयाव स्वयेतावाम्यत्र भविष्यतीति चैस्त्रैव यथाशास्त्रोक्तयाचिनीना गणदन्तगिरीषा मध्याजयनेपुकासः श्रूयते तथैतावामश्रूयमानापत्येन
 वत्र मित्कार्वाचस्तदाशु प्राचवाचित्य ताद्येनामागतः पश्यायवेणाह । मेघकरा १ मेघवती २ सुमेधा ३ मेघमालिनी ४ सुयत्सा ५ यत्समिथा ६ यः
 समुस्ये चारिषेवा ७ यलाङ्का ८ । अथयतासा यत्सकल्पनाह । तएवंनामित्तुलोगयत्यथाप्यनिसमादि । व्यक्त गवरसवेपयुयवसिधनभयिशाव्य । किय

मेहकरा १ मेहयर्ह २ सुमहा ३ मेहमालिनी ४ सुवृच्छा ५ वृच्छमिन्नाय ६ चारिसिंगो ७ बलाहया ८ ॥ १ ॥
 तएण तासि उहुलोश्चस्यश्वाण अठण दिवाकुमारीमहत्त रेच्याण पत्तेज २ श्यासणाइ चछति, एय तचेव
 पुष्वमसिधय चाणिसुख्ख जाव श्यम्हेण वेवाणुप्पिए उहुत्ते। श्यथस्यश्वाठ श्यठदिसाकुमारीमहत्तरिच्याठ जग
 यत्त नित्ययरन जम्मणमहिम करिस्सामे। तएण तुस्सेहे णभीडस्यसु तिक्कहू उत्तरपुरत्थिमदिमीभाग श्य

पवनव २ स्रक्पु ३ प्रासादावातसकपु प्रत्येक २ वसुभिः सामानिकसकले एय तदयपूषवक्षित, पायद्विहरन्ति । तद्यथा मयदूरा १ मेघवती २
 सुमया ३ मेघमालिनी ४ सुयत्सा ५ यत्समिथा ६ यत्साङ्का ७ यत्साङ्का ८ ततकानां ज्यवाकाश्यास्तव्यानां ज्यवा दिङ्कुमारीगणदन्तिकाया
 प्रत्येक २ आमनाभिचलन्ति । एय तत्रैव पयवक्षितं भवितव्यम् एयम् त्पदयवानपिचे जर्ध्वेनाकयास्तव्या । अष्टौ दिङ्कुमारीमदन्तरिकाः भवयत

निचकरणी माताळे निडाओ आवह आधीने भगयत्त तियकरन अत्त नीचकरणीमाताने अत्यन्ता दूरतर्षी अत्यन्त पासैस्वर्षी मतोचे षपत् लगारेक
 गतोवकी गामप्रारम्भइ परिचपस्तपके गातायका गामप्रवतिकाले यर्हमहरते तियो कालार्हं २ उहुलाक मन्वन्मवगनी आठ कटने विपे यत्सवहारी
 आठदिङ्कुगारी महत्तरिका आपरर्षी मन्वन्मवगता कूटने विपे पोतारना भयगतइ विपइ पोतारना प्रासादायतसकइ प्रत्येके २ व्यारहजार सा

उत्कलकारेण विरलानि चांतराणि यममावे कवमसंभवात् प्रस्पृष्टानि प्रकथयन्ति स्पृष्टीमानि मन्द्स्पृष्टमसम्भवे र्दुःस्थगतासम्भवात् यस्मिन्त्रुष्ट तस्-
 प्रविरलप्रपुष्टं । अतएव रत्नवा अष्टरेषु पुष्टलागाय स्थूलतमततपुष्टलागा विनाशनदिव्य अतिमोहरसुरभिगन्धोदकयपे ययन्ति यपि स्वाय । अय
 प्रस्तुतत्रुष्टमपुष्टियते । तत्प्राणपरिमयकलेत्रे निरुतरगाः कुण्डलीति योगः निरुत भूपः उरथागामायेन भावीकृत रजायत्र तथा सत्र निरुतिस्व
 रत्नः चञ्चनात्रुष्टपामाभावेनापि सम्भवति । ततश्चाह । महारणः नष्ट सवथा अट्टशीजुत रजो यत्र यत्र तसया । तथाञ्चष्ट वार्तोदुष्टतया योजनमा-
 त्रादुरत चित्त रजा यत्र तथा अतएव प्रयात सवथाऽऽगदिव रजो यत्रतसया । अस्येवात्यन्तिकस्वस्यापनापसाह । उपशान्त रजो यत्र तसया रु
 स्वाय चिप्रमेव प्रत्युपशास्यति गन्धादकवर्षेणानिर्गतैरहस्यः । अपासा तृतीयकतव्यकरणावनरः । एवगन्धोदकयपणामुसारेण पुष्यवाद्दुराकेन पुष्य
 यपुक्वादकलेन प्राकृतत्वात् तृतीयावैजसनी पुष्यवपे यपत्तीति । अत्रैवमित्यावियापयसूचितमिद सूत्र श्रेय । तस्यपि यैत्रिगिअसमुपाएण सगाह-
 यति २ सा पुष्यवद्वलए विरुत्वति । सेनहाडानए मालागारदारसृष्टिया जाय सिप्योवगए एगमह पुष्कळिअ वा पुष्कपडलगया पुष्कवगेरीयया
 गहाय रावगवथा जायममता क्यगगहगिष्ठाकरयशापुष्ठाचियिमुक्षेष्ट दण्डुधणेण ककुनेण पुष्कपुजोययारकलिअ एयमेय साट्टियि उन्डलीगवापयथाउ जा
 वपष्कयद्वलए विरुक्तिता पिप्यानेव पतयतथायति भाव जोअअपरस्मिश्शल जलयपलयजापरव्यगुयस्स पिठठाहसदरुदुरास्स कुमसस्स जाणुरसेह
 पमावमित वाव वासति ० अत्रन्वाक्या ० तृतीययार वैक्किपसमुस्ततेन समयपुगन्ति । कायः । समयकयातयिकुववायै हि यम्वेलादुपमपि ये-
 णिपसमुपुपासेन समयश्चन तकिसेत एवमन्त्रवावलकविकुववायै द्वितीय इदतु पुष्पयावराकयिकुववायै तृतीय समयइत्यथ पुष्पवादर्लजानि यि
 कर्षेति । सयथामानको मालाकारदारका मालिकपुत्रः अस्येव प्रस्तुतकार्ये र्यापकत्वात् स्वाध्यायिपुष्पगिण्योपगतः मृकामहर्तो पुष्पयादिकाया
 छाद्यत उपरिस्थयते इति छाद्याद्यौव छादिका । पुष्पेर्नताच्छादिका पुष्पट्यादिका सा पुष्पपटलकवा पुष्पाधारमात्रनवित्थेय पुष्पयागेरिकाया
 प्रदीत यावत् समतात् रतकनहे यापराकुक्षी सुमुखीकरवाय केपेपु मरुह कषयहृत्तरप्रकारेण गृहीत तथा फलशाद्विमुक्त सत् प्रञ्चष्ट करसलप्र-
 ञ्चष्टविममुक्त प्राकृतत्वात् परव्यत्यय सताविग्रेयससासः तेन कषयहृत्गृहीतकरवसप्रञ्चष्टविममुक्तेन दर्योद्वेयर्णेन पञ्चयर्णेन कुसमेन जात्यपेक्षया

मगयते तिरथपरम्याय अदूरमागते इति ग्राह्य आगायत्यः परिगायन्त्यस्तिष्ठतीति । अथरुचकथासिलीविष्णुमारीवस्तस्ये प्रथम पूर्वक
 चकन्त्यामानुषाणा धत्तव्यमाह । तेवकाले च । तेवचस्यैवमित्यादि । तस्मिन्समये पौरस्त्यरुचकथास्तथ्याः पूर्वदिग्भागवतितिरुचककूट-
 वासिन्यो ऽष्टौदिककुमारीमहत्तरिकाः स्वकेषु स्वकेषु कटेषु तथैव यायद्विहरन्ति । तद्यथा । नन्दानरा १ च समुषये मन्दा २ आनन्दा ३ मन्दिवदे
 गा ४ विजया ५ च पूर्वयत् वीजयन्ती ६ जयन्ती ७ अपराजिता ८ इत्येतानामतः कथिता शेषं आसमप्रकपावधिप्रयोगभगवद्द्वयानपरपरराश्वानस्य-
 स्वाभिप्रागिककृतयागविभानविकर्तव्यादिक तथैव यावद्यथापि मन्त्रैतव्यमिति कृत्वा भगवत्स्तीषकरव्य तीषकरमातुष पूर्वकचक्रमागसत्यात् पूये

यमाणीत परिगायमाणीतं चिच्छति ॥ तेण कालेण २ पुरत्यिमरुच्यगवत्यस्त्रात अठदिसाकुमारीमहत्तरिस्थार
 सण्हिं २ कूटं हि तहेत्र जाव विहरंसि । त० णटुहराय १ णदाय २ आणदा ३ णदिवद्यणा ४ विजगोय ५
 वैजयती ६ जयंती ७ अुपराजिष्ठा ८ ॥ १ ॥ संसतचेत्र जात्र तृप्तेहि णभीद्वच्छ तिकट्टु भगवत्त तित्य

त्रे बापागच्छन्ति उपामत्ययावदागायन्त्यः परिगायन्त्यस्तिष्ठन्ति, तस्मिन्काले तस्मिन्समये पौरस्त्यरुचकथास्तथ्याः अष्टौदिककुमारीमहत्तरिकाः
 स्वकषु २ कूटय तथैवय द्विहरन्ति । तद्यथा नम्याहराच १ नम्याच २ आनन्दा ३ मन्दिवर्यमा ४ विजया ५ वैजयन्ती ६ जयन्ती ७ प
 राजिता ८ ॥ १ ॥ शेषं तदेव, यावद्यथाभिनिमित्तव्यमित्युक्त्वा भगवत्स्तीषकरव्य तीषकरमातुष पुरतस्त्रावदाश्वसंगता आगायन्त्यः परि-

पूर्वकर्मा पादस्नानकरिने फलनी बर्षाव बरसावीने यायत् रुद्रागकममुय पूर्वइ करी षपति यायत् मुरयर् इन्द्रमह आयायोय्य तेइ आजम
 परिमहलकरिने बिद्वां भगवत्त तिरुचकर जने तीषकरनी सातासे तिद्वा आवाह आवीने यायत् लगारेक लगारेक गातीपकी बिद्वोपइ गातीपकी रइइ ।
 १६६ तिष्ठेकाले तिरुचसमय पूर्वदिशिगो रुचकनी यषयइहारी (तिरुमाधककामा द्वीपने विषे मथ्यजागे बलयाकारे गानुयोत्तरनी परे रुचकामा पबत

तो इजागतआर्वा इव्येओडिनअनन्वीः मुङ्गारादिविलोचनाद्युपयोगी वासाठा साया विष्टेयकपरनिपातः प्राकृतत्वात् आगायत्यः परिगायत्यस्ति
 एतीति । अत्रपठकादि अरुपमरूपलेप एकादशे द्वितीयादेशेन एकादशे द्वितीयादेशेन एकविंशे ठककट्टीयेकमुष्ये यलपाठारो रुचकत्ते
 लवतुरधीतिवागापइसादुषः मूले १०२२ नप्ये ३०३ चिदरे ४०५४ योगनानि विक्रीकः तस्य गिरसि चतुर्विंशे पुर्वेदिशि मध्यं सिद्धायतन
 कूट मन्वोःपायया बालारि २ दिक्कुमारीका कूटानि नन्दीगराद्या स्तेपुवसमीति ॥ समसि दक्षिणरुचकत्वात् न कठव्यनपक्रमते । तेषकालेषुनि
 त्यादि । तस्मिन्काले तस्मिन्समये दक्षिणरुचकत्वात्प्राति पूर्ववद् रुचकगिरसि दक्षिणदिशि मध्यं सिद्धायतनकूट समयतदत्वारि २ कूटानि तत्र
 यामिव्यवस्थयः । अश्वीदिक्कुमारीमन्त्रस्तिकाः तेषव पावद्विहरन्ति । तद्यथा सभाद्वारा १ सुप्रदसा २ सुप्रदसा ३ यथाधरा ४ सस्तीवती ५ त्रीयय-

यरस तित्यथरमाऊष्य पुरत्यमेण स्यायसहस्यगयात्र स्यागायमाणीत्र परिगायमाणीत्र चिठति ॥ सेण
 कालेण २ दाहिणरुथ्यगवत्यद्वात्र अथत्रिषाकुमारीमहस्रिश्चात्र तहेत्र जात्र त्रिहरति । सं० समोहारा १
 सुप्यद्वयाय २ सुप्यद्वुद्धा ३ असोहारा ४ लच्छिमर्ह ५ सेसथर्ह ६ चिस्तगुप्ता ७ वसुधरा ८ १ तहेत्र जात्र

गायत्याःसिद्धन्ति, तस्मिन्काले तस्मिन्समये दक्षिणरुचकत्वात्प्राति अश्वीदिक्कुमारीमन्त्रस्तिकासाथैव पावद्विहरन्ति ॥ तद्यथा-सभाद्वारा
 रा १ सुप्रदसा २ सुप्रद्वुद्धा ३ यथाधरा ४ सस्तीवती ५ शयवती ६ चिस्तगुप्ता ७ वसुधरा ८ १ ॥ तयेवयावद्युप्साभिरपि नभेतव्यमिति कृत्वा

द्वार ते ५४ इज्जत पावन लक्षानुसङ्ग दम १० इजार बावीस २२ याजन पाइला जियर च्यार इजार छने बोवीस २४ योजन पोइला तेठकच प
 नतम पूबविम चिदरे सिद्धायतन कूटव तेइने बोपेपर आठदिशा कुमारीमा ८ कूटवे इम ४ दिशिते नव २ कूटवे अने ४ विविधो पकेककूट
 इम ४० कूटवे त गार्दि आठ दिग्गुमारी मन्त्रस्तिकाप मोतान्ते कूटने विवे च्यार कूटने सिद्धायतनवे छने एक्कटे बीगाकुमारीकाठ रई छानं यइ

ती ६ चित्रमुद्रा ७ वसुधरा ८ १ तथैव शिवशुक्लादि नभैतद्व्यमिति कृत्वा क्रिसकनयोदक्षिणदिगागतत्वा द्विचिदिग्भागे शिवकनगीश्रपनोपयोगि
 बलपुत्र कलग्रहस्ता आगायत्यः परिगायत्यस्तिष्ठन्तीति । साम्प्रत पश्चिमरुचकस्थाना यन्मध्यमाह । तेषकालेषमित्यादि । सर्वेतेषु गवर पश्चिमरु
 चकवास्तव्याः पश्चिमदिग्भागेयत्तिरुचकवाशिम्बइति । नाकाव्यासांयद्योगाह । इलादेवी १ सरादेवी २ पश्चिमी ३ पट्यायती ४ शुक्रमासा ५ मवमिका ६
 भद्रा ७ सीता ८ षःसमुद्रये अष्टमीर्बेति कूटव्यवस्था तथैव पश्चिमरुचकागतत्वात्क्रिसकनयोः पश्चिमदिग्भागे तात्पर्यत व्यजन तदुक्तगता स्तिष्ठ-
 म्तीति । शरीर्याऽप्येवमेवेति । ततमूत्रमाह । तेषकालेषमित्यादि । व्यक्त । नयामुत्तररुचकवास्तव्या उत्तरदिग्भागेयत्तिरुचकवाशिन्यइति । मा-
 मान्यात्सांपद्योगाह । अलमुद्रा १ निम्बकेयी २ पूषहरीका ३ षः प्राग्यत यादवी ४ इत्या ५ सयप्रया ६ धैवेति प्राग्यत् माः ७ प्री ८ घातरत कूटव्य

तुझेहि नभीहृथ्यं तिक्षाटु जगवत तित्यपरस्र तित्यथरमाज्जएथ्य वाहिणेण भिगारहृत्यगयाउ श्यागायमा
 णीनु परिगायमाणीनु चिहति ॥ सेम कोलेण २ पञ्चत्यिमरुश्चगवत्यस्राउ श्यठ विमाकुमारीमहत्तरिश्चाउ
 सराहि २ जाय विहरति त० इलादेवी १ सुरादेवी २ पद्मती ३ पउमावई ४ तहा एगणासा ५ णवमि

जगवतसोपेकरस्य तायकरमातु ३ दचिबे भृङ्गारहृत्तगता आगायत्यः परिगायत्य स्तिष्ठन्ति, तस्मिन्काले तस्मिन्समये पश्चिमरुचकवा
 स्तव्याः अष्टौदिक्कगायीमहसतिकाः स्वकेषु २ कूटेषु २ यावद्विहरन्ति । तद्यथा-इलादेवी १ सुरादेवी २ पूषिमी ३ पट्यावती ४, एकताया ५ मय-

रुचकव्यवतना सबकूट एकत्रार यालनरुचवा मल्ल एकत्रार योजनपाशुला यिचि साहासातसह योजनपाशुला ऊपरइ पावसइ योजन योइला
 चाखया तिमज यावत् विहरइ । तेषेको मन्दातरा १ मन्वा २ आनन्वा ३ मन्वीयदेवी ४ विजया ५ वैजयन्ती ६ अयली ७ अपररजिता ८ सेपस्य
 तिमत्र नाणवी यावत् तुफे भय न पासायो इम करीने जगयत्त तिरुकरज अने तियकरणी माउा पूषदिशि साहनी आरीसा इायसादि

यस्या तथैव उत्तरकृष्णागतस्वामिभक्तयो उत्तरदिग्गणे कामरूपकगता आगापत्यः परिणाम्यस्तियुक्ति । अप्य त्रिदिष चक्षुःशान्तिभीमास(गमनाय-
 मरः । तेषुकाशबन्धित्यादि । व्यक्त नवर त्रिदिग्कृष्णकाशव्या सास्यिष रुचकपयतस्य शिरसि शतुर्वैश्वल्ले बतमुप यिदिष येक कट तत्रयासित्य
 यतान्नाविदुष्मार्थी पावद्विहरति । इमावस्थागणे विदुत्तमारी नक्षत्रिकाइत्युक्ताइति । एतानाधिगान्यादिकनेषु भाभान्यत्र नित्रा य ममय्ये
 चिप्रकनका २ यतरा ३ वीशानिनी ४ तथैव बाधकनेत्यमिति इत्या विदिगागतत्वात् भगवतस्त्रीयकरस्य तीयकरभातय वतस्युपु विदिष्टादपिका

श्या ६ भद्रा ७ सीश्याय ८ श्युठमा ॥ १ ॥ सहैय जाध तुझेहि णभीठ्ठस्युष्ठ तिकहु भगवत्त तित्ययररूम
 तित्ययरमाऊपस्य पस्युत्थिमेण साछिअठहस्यगयात्त श्यागायमाणीत्त परिगायमा गीत्त चिठ त्ति । तेणकाले
 ण २ उत्तरेत्तुत्तस्युगवस्यस्युत्त जाध यिहरति । श्युत्तयुमा १ सिस्मकेसीय २ पुठरीश्याय ३ शारुणी ४ हा

भिषा ६ जद्रा ७ वीताच ८ अहली ॥ १ ॥ तथैव पावद्युपमानिरपि ग जतव्यमिति कलापायद्रुगगतस्त्रीयकरस्य सायकरभातय पचिममाल
 दूत्तइत्तगताः आसयत्यः परिणाम्यस्तियुक्ति, तस्मिन्काले तस्मिन्मसये उत्तरकृष्णकाशव्याः पावत् । तद्यथा अ जन्तु पा १ भिषक-

सर्वेने ईबन् मालीषकी भिषक मालीषकी चइमइ १४ तिषइकाले तिषेसने दपिषदिग्गता रुचकनी वमचद्वारा आठ दिशाङ्कुमारी मङ्गपरिकाइ
 तिमत्र पावत पिषरइत्त । तेकेरो सनाइरा १ सुमकीवा २ सुमबहा ३ पभापरा ४ सत्तोवती ५ ग्रपवती ६ पित्रगुमा ७ यस्तवरा ८ १ तिगत यायत्
 तुत्त भय मपामस्यो इम कही ननबल तिषकरनइ अने तिषकरणि भाताने द्धिचिदिग्गि पाकीइ पुण सुगारकनग श्रापमा लेइग जगारेक
 मालीषकी विसेव नीतगालीषकी चेसेत्त ॥ तिषकालइ तिषेसग पचिमदिग्गिमा रूपकपयतमी यस्तवद्वारी आठ त्रिशाङ्कुमारी मङ्गपरिका पाताइने
 पावत् पिषरइत्त । तेकेरा इसादेवी १ सुराद्वी २ पचनी ३ पट्टावती ४ तिज युक्तमात्रा ५ नवतित्रा ६ भद्रा ७ श्राता ८ युजाठ तिजत्र पावत् तु

प्रसंगता आगायत्यः परिगायत्यः सिद्धन्तीति । अथ मध्यरुचकयासिष्य आगमपितृव्याः । तस्मिन्काले तस्मिन्प्रमये मध्यरुचक

सा ५ सष्टप्यजा ६ वेधसिरी ७ हिरी ८ चेंध उस्तरत् १ तद्देय जाव वदिसा भगवत् तित्यपरस्स तित्य
यरमाउएष्य उस्तरैण वामरहृत्पगपात् अगायमाणीत् परिगायमाणीत् चिठ ति ॥ तेणकालेण २ विदिदिचि
रुथ्यगवत्यह्वात् अत्तारिदिसाकुमारीमहत्तरिश्वात् जाय विहरति । त० चित्ताय १ चिन्नकणगा २ सत्तेरा ३
सूत्रामिणी ४ तद्देय जाव णनीहृत्पहृत्सिक्कह्, वदिसा जगवत्तित्यपरस्स तित्ययरमाउएष्य चउसुविदिसासु

शी २ पुक्करीकाय ३ पाककी ४ रासा ५ गयंप्रभाचैव ६ आ ७ डी ८ वेवात्तलः ॥ १ ॥ तथैव यावद्धन्वित्याभगयताः तोषकरस्य तीपकरमातुप
उत्तरेकाभरहृत्सगताः आगायत्यः परिगायत्यः सिद्धन्ति, तस्मिन्काले तस्मिन्प्रमये अिदिक्कवकयास्ययावतश्चादिक्कमारीमहत्तरिकाः यावद्वि-
चरन्ति १ तद्यथा चित्राय १ चित्रकणका २ श्वेतरा ३ वीदामिनी ४ तथैवयावद्वेत्तव्यमिति कत्यापयित्याभगवत्सोर्षकरस्य वीयकरमातुपितिसु
विदिमुशपिकाहसगताः आगायत्यः परिगायत्यः सिद्धन्ति ॥ तस्मिन्काले तस्मिन्प्रमये मध्यरुचकयास्यया वदिसादिक्कमारी मधुसरिकाः स्वसे

स्ते मयोइस्यो इम कशीम भमवत्त तीर्थकरत्ते अने नायकरत्ते माताते पदित वीरुकाः रायमा लङ्गनइ इपत् गातीपकी यिसेपइ गातीपकी यइसइ ४० ॥
तत्तइ कालइ तिर्वेमने उत्तर दिशिना रुचकपयतनी मधुशरारी यथेत विचरथ ॥ तैकेही आत्तमुसा १ गितकेगी २ पुक्करीका ३ धाएली ४ रासा ५
सवप्रसा ६ निचय वी ७ डी ८ एशाठ उत्तरदिशिनी १ तिमन्न यावत् यावीमइ भगवत्त तीपकरमइ अगे तीपकरमी गाताते उत्तरदिजे पागर
राधनासइणइ इयत् गातीपकी समसपत्ते गातीपकी यइसइ ४८ तिसुकाणइ तिचइ समइ तेइण रुचकपयत्त हापरे प्यार विगि गजेकु कुट्टे
तिहानी मधुशरारी प्यार दिक्कमारी मइरिकाइ यावत् यिचरइ । तैकेहा चित्रा १ चित्रकणका २ श्वेतरा ३ सुदामनी ४ तिमज यायत् यावीने

यस्या तथैव उक्तारुचकागतस्याङ्गिमन्मयो रुक्तरिमुमाने क्षामरहस्यगता आगापत्यः परिगापत्यतिशुक्ति । अप विविध शक्यागिनीनामागमनाव-
 मरः । तत्रकालवन्तियादि । व्यक्त, नवर विरिगुठषकतास्ताव्या स्तथिय रुचकपवतस्य शिरसि चतुर्षेडले चतसृय यिदित एकेक कट तत्रयासिन्य
 प्रतानाविदिकुमार्यो पावट्टिरति । इमाश्चस्वामाने विर त्पारी मङ्गलरिकाइत्युष्टावति । एतामाविगात्यादिक्रमेण नामाम्यय वित्रा य प्रमद्ये
 नियचनका २ शतरा ३ नीरामिनी ४ तथैव शवकमेराव्यमिति क्त्वा विदिनामतस्वात् मगवतस्तीषकरस्य तीषकाभालय चतसृयु विदिषट्ठीपिका।

श्या ६ भद्रा ७ सीश्याय ८ छठमा ९ १ ॥ तथैव जाय सुभ्रुं हि णभीहस्थश्च सिक्कटु भगवत्तं तित्ययरस्म
 तित्ययरमाऊणश्च पञ्चत्येमेण साडिअट्टहल्यगयात्तं श्यागायमाणीत्तं परिगायमाणीत्तं चिठ्ठ ति । सेणकाडे
 ण २ उन्नरिस्सुठश्चगवत्यश्चात्तं जाय चिहरति । अलद्युमा १ मिस्रमेकेसीय २ पुठरीश्याय ३ थारुणी ४ हा

निका ६ जद्रा ७ शीताच ८ अष्टमी ९ १ ॥ तथैव यावद्युपमानिरपि न प्रतव्यमिति क्त्वायावद्गुणवतस्तापकरस्य तापकरनातय पथिमनास-
 यत्तइलागनाः आगवत्यः परिगापत्यस्तिहति, तस्मिन्काले तस्मिन्मनवे रुक्तरुचकास्ताव्याः यायन । तद्रुपा अ लस्य पा १ निमन

सइमे इवन् गतायको विषय गतीयको यइमइ १४ तिक्कइकात्ते तिक्केसमे इविचविधिना रुचकनी धमचइरा आठ विगाङ्गुपारी मङ्गलरिकाइ
 तिमत्र पावत् बिचरइत्तं । तक्केहा समाइरा १ सुमकीका २ सप्रयुद्धा ३ यगापरा ४ तस्तीवती ५ गपवती ६ वित्रयुत्ता ७ यवन्धरा ८ १ तिगय यायत
 नुष्मे भव भवानस्सो इम कही नगवता तिक्ककरतइ अत्ते तिक्ककरि मातान इपिठदिशि पाकीइ पूछ सुगारकलय इायमा लेइन म्गारेक
 गतीयको विसेव मीतगतीयको वेसेत्तं १ तिक्ककालइ तिक्केसम पदिमदिशिना रूपकपयतना भसचइारी आठ दिगाङ्गुपारी मङ्गलरिका पाताइमे
 यावत् बिचरइत्तं । तक्केहा इत्तारेकी १ सुपादयी २ पुपको ३ पट्टावती ४ तिम एकपाणा ५ मवतिजा ६ भद्रा ७ शीता ८ यकाठ तिमत्र पावत् नु

१ लक्ष्मणा आगायत्यः परिगायंत्य स्तिष्ठन्तीति । अथ सव्यारुणकयाचिन्य आगमयितव्याः । तस्मिन्काले तस्मिन्पुण्ये सव्यारुणक

षा ५ सष्टप्यजा ६ चैवसिरी ७ हिरी ८ चैव उत्तर १ तहेव जाव वदिसा भगवत् तित्ययरस्व तित्य
यरमाउण्य उत्तरेण चामरहृथगयात् अगायमाणीत् चिठति ॥ सेणकालेण २ विदिचि
रुथगवत्यष्टात् चत्वारिदिसाकुमारीमहत्तरिस्थात् जाव विहरति । त० चित्ताय १ चिन्नकणगा २ सतेरा ३
सत्तामिणी ४ तहेव जाव णत्रीहृथष्टतिष्ठत् वदिसा नगवत्तित्ययरस्व तित्ययरमाउण्य चउसुविदिसासु

श्री २ पुषकरीकाच ३ बाकरी ४ हावा ५ गर्वमभाषीव ६ आ ७ श्री ८ वैवाहरता ॥ १५ तवेव यावद्वृन्वित्वाभगवतः तापकरस्य तीपकरमानुष
उत्तरेणामरहृत्तगताः आगायस्यः परिगायन्त्वस्तिष्ठन्ति, तास्मिन्काले तस्मिन्पुण्ये विदिकुषवकयासाव्यावतस्त्रादिकुषभारीगहनिकाः यावद्वि
ब्रजति ॥ तद्यथा चित्राच १ चित्रकनका २ शतेरा ३ श्रीदामिनी ४ तपेययायकजंतव्यमिति कृत्यायविस्वाभगवतस्तीयेयरव्य तीपकरमानुषतिसु
विदिशुनापिकाइस्तगताः आगायस्यः परिगायन्त्वस्तिष्ठन्ति ॥ तस्मिन्काले तस्मिन्पुण्ये सव्यारुणकयाः अथ्या यतस्त्रोदिकुषभारी मप्रसरिताः स्वकी

श्री मयीइस्यो इग रुहीन भगवत्त तीयेकले अने नापकरती साताते पठिम यीकणा इयना लइसइ इपत् गातीपकी मियेवय गातीपकी यवसुत् ४० ॥
तिवइ कासइ तिर्बमे उत्तर दिशिगा रुषकपयसानी यवसुहारी यायत यिवर ॥ तेकेही आलपुसा १ चितकीनी २ पुठरीका ३ याउणी ४ हावा ५
सवमया ६ निरय श्री ७ श्री ८ एथात् उत्तरदिशिनी १ तिमज यावत् पादोमए भगवत्त तीपकरनइ अने तीपकरती साताते उत्तरदिशि पागर
हापमालइनइ इपत् गातीपकी समसपवे गातीपकी मप्रसइ ४८ तिमकामप तिणइ पुमव तेइज रुषकपवत सपरे प्यार विवि यकेकु फुटवे
तिहाणी मवउहारी प्यार दिक्कुमारी महत्तरिकाइ पावत् यिवर ॥ तेकेहा विना १ चित्रकनका २ शतेरा ३ सुदामनी ४ तिमज यावत् यादीने

वासाया। मध्यप्राग्यतिरुचकवाचित्य कायः यत्तु विशेषत्यधिकबहुः सुखप्रमाणे रुचकगिरोविस्तारे द्वितीयसदृशे षतुटिग्वभिषु षतुपुं षुटेप्य पूषादि
 क्रमेण यत्तत्प्रमाणावधतीत्ययः। मीषामयदेववूरुपस्तुपुष्टागवृत्तौ मत्स्यव्ययने मस्त्रिमरुअगवत्वद्वाइत्यत्र रुचकद्वीपस्याप्यन्तरादृवाचित्य इत्याहु। अत्र
 तस्य षतुप्रतगम्य। यत्तस्मादिचकनारिका यावद्विहरति। तद्यथा। रुपा १ रूपामिका २ सरुपा ३ रूपकावती ४ तथैव युष्माभि मजेतव्यमिति

दीयिस्थाहृत्यगायथे स्थायमाणीथे परिगायमाणीथे चिठ ति। तेषकालेण २ मास्त्रमरुअगवत्वद्वाइथे ष
 स्मारिदिगुक्कुमारीमहस्तरिस्थाथे सरुहिं २ कूकृंहि सहेत्र जाव विहरति। त० रुच्या १ रुच्या २ सुरुवा ३ रुच्य
 गायई ४ तडेत्र जाव तुम्मेहिणमीहृस्त्रंसिकहुं नगवथे तित्ययरम घउरगुलत्रऊणान्निणोले कव्यतिरसा विअ
 रग खणति २ स्था त्रिस्थरगोणामिणिहणति २ स्था रयणागय बहुराणय पुरेतिरश्ना हरितालिस्थाए पेठ यधति

पु २ षुटपुनयेवयावद्विहरति २ तद्यथा रुपा १ रूपकामिका २ सरुपा ३ रूपकावती ४ तथैवयुष्माप्रिननेतय्य मितिरुत्या भगयतक्षीर्यंकरस्य यत्तु
 हुनयत्रेनानिमात्तकवपति। कस्ययित्वाविहरक कनति कनित्वाविदरकभाभि निपानयति निपानयित्वाटैवडीष पूरयति पूरयित्वाहरितालो
 पीठकप्रतिपीठयथातदुपरिहरितालिक्कावपति चिद्विगिनादि कदलीगुहृग्विकवति ततस्तथां कदलीगुषावा यदुमध्यदेयजागेभीविषयु

करने अस तीयकरमी जानने चारविदिशि बूदिने बिये दारवि शायमां सरुमइ इपत् गातीयकी विसेप गातीयकी यइमइ ५२ तिचे
 भवकल निषे १ मध्यरुचकद्वीपनी रुचकद्वारी रुचक द्वीपना गादिना अपने बिये बरुचद्वारी च्यारदिक्कुमारीका मइतरिका। पोताने कुटेपी ति
 काले तिचेसने मध्यरुचकद्वीपनी रुचकद्वारी रुचक द्वीपना गादिना अपने बिये बरुचद्वारी ४ गिन यावत रुचाने तुइने भीषो ना इत कदीने भगवत तियेकरमी
 लव यावत् विहरइ। तकरो रुपा १ रूपामिका २ सरुपा ३ रूपकावती ४ तथैव युष्माभि मजेतव्यमिति
 च्यार आंगुन बर्त्रीमइ नाभिनाल कांपइ कांयोने साइ पई पकीने साइने विसे नाजिनाय चाये चापीने रजकरी बजेकरने काइपूर पूरीने पो

कृत्वा गगनतलीचकरस्य घनरतुल्यवज्रे मारिनाल कल्पयन्ति कल्पयित्वा च विदरक गमसुनति यानिवाच विदरकैकलिपतामिनिभामयति निभाम
 यित्वा च रत्ने ययल्लेच मालतत्वाद्दिज्जिह्वत्ययः पूरयति पूरयित्वा च हरितालिकाभिव्रूयाभिः पीठ सशक्ति फायः । पीठबद्धा तदुपरिहरितालिकाय
 पतीत्ययः । विवरकसमनादिकच सर्वे जगदववयवसाशातानामिदृश्ये पीठयथाच त्रिदिगिपदिमावज्जदिक्श्ये श्रीयि कदलीगद्वाचि विकुठ्वेति ।
 ततस्तेषां कदलीगद्वाचां बहुमध्यदेशमाने श्रीचि चतु शालकानि भयनविशेषान् यिकुठ्वति । ततस्तेषां चतु शालकानां बहुमध्यदेशमाने श्रीचि चि
 शामानि विकुठ्वेति तथा सिद्धासनानामपमेतादुशो यद्यथासः मद्यतः ? सिद्धासनामा सर्वायुक्तकः पूयवद्वृत्तखिन्धयः । समति सिद्धासनायिकुयथा

२ ता तिदिंसि तत्र कयलीहरणं विउद्धति । तएण तेसि कयलीहरणाण बज्जमसुवेसजाए तत्र चउस्सालए वि
 उद्धति ॥ तएण तेसि चउस्सालगाण बज्जमसुवेसजाए तत्रसीहासणा विउद्धति । तेसिण सीहासणाण सुय
 मेच्छासवे यणावासे, पं० सखीयसुत्तं ज्ञाणिषुद्धी । तएण तात्र रुञ्जगमसुवत्यसुत्तं चत्तोरिदिसाकुमारीमहत्त

शासन्नि विकवन्ति ततस्तेषांचतुःशालकानां बहुमध्यदेशमाने श्रीचि सिद्धासनानि विकयन्ति विकुठ्वतेषां सिद्धासनानां । ध्यमेतद्वृत्तयथायासः
 मद्यतः ? सर्वायुक्तोभस्वित्ययः । ततस्सासुचकमध्यवास्तव्या बतस्त्रोदिकुमारीगद्वाचिका यत्रैयभगयान् तीयकरः तीयकरमावाच तत्रैयोपाग
 मुति उपागत्यजगद्वत् तीयकर करतलसपटेन तीयकरमातरच याद्वान्निगुड्वति यस्तीत्या यत्रैयशानिश्चत्यं कदलीगद्वा यत्रैयपत्तुः गाल,

उयापवापीने मार्चे हरितालिका द्रोहयायद्वा द्राचे पीठ यापद्वा कापीने त्रिचिदिगि पूयदधिणाउत्तरदिशि त्रिचि केलीगद्वा विकुठ्व । तियारपत्ती
 तेइकेसिगद्वा ने बहुमध्यदेशमाने चिचि त्रिस्व चासाल भयन वित्सेव विकुठ्व । तियारपत्ती तेइ चोशाला भयननें बहुमध्यमागद्वा त्रिस्व सिद्धा
 वा यिकुठ्व, तेइ सिद्धासनाने एइवो यद्यथास सुत्तपठे, सिद्धासनाने यद्य ग पूयलीपरद्वा सुत्त कश्यो । तियारपत्ती ते कश्चक द्वीपती मार्चि

ति उपवेश्यति निपाद्य च शतपादोः सङ्ख्यापादोः शतशतलोऽपरापरीयपीरखेम कायापद्यानां शतैम वा यापद्य सङ्गतपादकनेयमश्नुपाकमपि थयुयचम तथाविचबुरभितैलसयश्राचं तैलेरस्य गयन्ति शैलमप्यञ्जयन्तीत्यर्थः । अथप्यच सुरमिखा गन्धवर्तकेन गन्धद्रव्याबामुत्पन्न इटादीना मुद्दविबुधुषिपिजेन गन्धयुक्तलोपूमशुष्क पिबडेनवा उद्भूतं यन्ति उद्भूत्यं च मगयततीयकर करतलपुटेन तीयकरमातरण्य याश्री गृह्णन्ति गृही त्वाच यत्रैव पीरस्य कदलीगुहं यत्रैव चतुःशाल यत्रैव च विद्यासम तत्रैवोपागच्छन्ति उपगत्य च भगवत तीर्यकर तीयकरमातरण्य विशासने निपाद

मायरच व्याहृदि गिखत् २ सा जेणव पुरस्यमिह्ले कयलीहरए जेणव चउस्सालए जेणव सीहासणे तणेव उवागच्छति २ सा जययतित्ययर तित्ययरमायरच सीहासणे गिसीश्रुवेति २ सा तिहिउदएहिमज्जावेतित० गघीदएण १ पुष्पोदएण २ सुषोदएण ३ मज्जाविति २ सा सञ्चालकारविमूचिश्य करेति २ सा भयय तित्ययर करयलपृष्ठेण तित्ययरमायरच व्याहृदि गिखत् ति २ सा जेणव उत्तरिह्ले कयलीहरए जेणव चउ

जपणित । तद्यथा गन्धादकेन १ पुष्पादकेन २ गुद्गादकेन ३ मज्जापित्वा चूर्वालङ्कारूपित कयणित कृत्या भगवत तीयकर करतलपुटेन तीये करमातरण्य वाणेशोर्षीस्वायत्रीय खौत्तराच कदलीगृह, यत्रैवचतुः शालयत्रैव विद्यासम तत्रैवोपागच्छन्ति उपगत्यभगवत्सतायकर तीयकर मातरच विशासने निपाद्य गिखत्ति निपाद्य आभियोगन् देयान् शश्रापयन्ति शश्रापयित्या ययमवावियुः । चिमगेवभोदेयानुमिया । सुसुदिम- दपुं करे खबटबुकरिने प्रगवन्त निपकर प्रते करतलपुटे करीने तियकरनी माताप्रते चादि करीने परे परीने जिहां पुष्यविशिनु केलिगएखे जि हां चउशालमवगये जिहा विशासने तिसां आवह आवीने भगवन्त तिर्यकरप्रत शने तियकरनीमाताप्रते विशासने बिपे येवार देसारीने त्रिचि मकारन पाठायकरीए ज्ञान करावे । वेकेहा सुगत्य पूर्यादिच मिश्रितपाथो १ जाइ प्रमुपपूजवाचित पाथीए २ केवल सुहपाथो ३ ज्ञान

मन्तरीयहन्त्रमाह । तस्यै तस्यै कञ्जगणद्वयत्वात्वात् । तत्तथा रुक्ममध्यवासिना यतलो दिक्कनारीमन्त्रतिका य-
 नेव भगवोस्त्रीयकर स्त्रीयकारनाताश्च स्त्रीयापागच्छति । उपायत्यत्र भगवन्त स्त्रीयंकर करतलसमुपेनतीचकारनातरण्य बाह्वानि गच्छन्ति गरीश्याच यने
 च रश्मिवात्यं कदलीपुत्र पशैवच चतुःशालकं यनेनच सिद्धान्तन तन्नेवोपागच्छति उपागत्यत्र भगवन्त स्त्रीयंकर स्त्रीयकारनातरश्च सिद्धान्तने गिषाद्य

रिच्छात् जेनेव मयवतित्ययरे तित्ययरमायाय सेनेव उवागच्छति २ सा भयथं तित्ययर करयलसमुपेने गि
 ण्ण्डु तित्ययरमायरश्च थाहादि गिच्छति २ सा जेनेव वाहिणिष्वे कयलीहरणु जेनेव चउस्वालयु जेनेय सी
 हासने सेनेवउत्रागच्छति २ सा नयथ तित्ययर तित्ययरमायरश्च सीहासने गिसीस्थीर्वेति २ सा सयपागसह
 स्सपागेहिस्थसि गंति २ सा सुरजिणा गघत्रहवृण उवहंति २ सा मयवतित्ययर करयलसमुपेने तित्ययर

यनेवसिद्धान्तन, तथैव उपागच्छति उपागत्यनयवन्तस्त्रीयकर स्त्रीयकारनातरण्य । चद्धान्तनेनियादयति नियाद्यगतपाक सङ्कल्पकैः तेतेरम्यक्यक्ति
 व्याप्यकृपित्वा सुरभित्नात्स्यवतर्केन उद्वर्तयन्ति उद्वृत्यं भगवन्तस्त्रीयंकरं करतलसमुपेनतीचकारनातरण्यवागङ्गोपब्रूति गृहीत्वा यत्रैवधोरस्त्य कदलो
 यश्च यथैव चतुःशालकं यनेवसिद्धान्तन तन्नेवापागच्छति उपागत्यत्र भगवन्त स्त्रीयंकरस्त्रीयकारनातरश्च सिद्धान्तने नियादयन्ति । नियाद्य प्रितिष्ठवैभे

सा व्यद्वमर्धे विभे मयवद्वारी व्यादिरिक्कनारी लक्ष्मिका विद्धाने भगवन्त स्त्रीयंकर मते जने तित्यकरानी नाताहं, तिद्धानं व्यावह स्यात्रीने भगवन्त
 तीयकर मति कालन समुद्वहलसमुद्वह करीने जने तीचकरानी नाताहइ तेमति बाह्विकरीने यद्वा यदीने जित्वा रश्मिदिग्गिनु जेस्त्रीगृह्वे
 जित्वा बागान्तमयजने विद्धान सिद्धान्तने तिद्धानं व्यावह स्यात्रीने जगन्त स्त्रीयकरानी नाताप्रतश्च सिद्धान्तने विभे जेसारह
 मयारीने वा ठयर्षीय तीयनु यत्रतपाक इव सङ्कल्पपाक इव सङ्कल्पपाक मनुप मुगत्य तल मनुप न करे करीने सुरभि महाभुगन्त मन्त्रपुत्र सुबैकरीने जज

श्रीपद्मकाण्डाभि सहरत सनामयत । ततस्तेऽग्निगोभा देवा स्नाभी रुक्मभ्यवास्तव्यानि सतयमि दिक्कुमारीमद्वतरिक्ताभिरैवमस्तरोक्तानु
 क्तः ॥ आश्रमाः सतो ब्रह्मगुह्यादस्यादि पातद्विगयग यपम प्रतीकृत्यक्राकर्येति प्रतीव्यथ चिमनेव शुद्रहिमयता वयपरपयेताम् सरसानि गोपीपपदम
 काष्ठानि सहरति ततस्ता मप्यह नकवान्वा यनञ्चो दिक्कनारामसहरिवाः शरक शरप्रतिकृति तीक्ष्णमुखमन्युःपादक काष्ठयिषीय कुयन्ति रुत्वाय
 तेनेव शरकन सः अरिचि लोकाप्रसिद्ध काष्ठयिषय पटयति समाजयनि घटपिवाच शरकेगामि सप्यति मपिवाच अग्निपातयति पातपिवाच य

वासहरपह्याञ्च सरसाङ्ग गोभीसञ्चदणकः ॥ तएण ताञ्च मस्त्रिमरुश्रगयत्यहोत्रं चक्षारिदिमाकु
 मारीमहत्तरिञ्चानु सरगकरेति २ स्या सूरण चन्देति २ स्या सूरण सूरणि महिति २ स्या सूरिगिसिधु
 र्केति २ स्या गोत्रीमञ्चदणकं पस्किवति २ स्या सूरिगि उज्जाहिति २ स्या समिहाकठाद् उरिक्वति २
 अग्निगोम करेति २ स्या मूडकम्भकरेति २ स्या रक्कापोह उश्र वधेति २ स्या णाणामाणरयणभस्त्रिचिषे

पातपिवा । अग्नि सपुशन्ति सपुस्य गोशीयस्यमकाष्ठानि प्रशिपन्ति प्रशिप्य अग्निमुज्जवालयन्ति रुज्यास्यसगिषाकाष्ठानि सपरिःशितपन्ति प्रति
 प्य अस्त्रिगोमं कपलिकात्वा प्रतिकमकुपन्ति कावारणापाटलिकां यप्रन्ति यथागामान्शिरयन्नस्त्रिगोलीपावापयथसगोलकी गदीत्या भगयससो
 यकरस्य स्यमूले टिह्रिष्यायन्ति ८ टिह्रैरितियश्चाः शपावनपूर्वक यादयन्तीत्यर्थे) टिह्रिष्यायित्वा, भवसुभगयान् पयसागुः २ ततस्ताकयकमभ्यया

भा देवानुमिय । उद्रदिमवस्तमाने यपथर पवतयकी राशीर्पनासा वायना सप्युक्काष्ट आणो । तितारे ते छात्राकारी देवता तेऽ रुक्मकट्टीप म
 यने यमनहारी अ्यारिदियाकुमारीका मस्रस्रिकाष्ट इम कस्येयकर इर्ययस तुष्टयमा यायद्र पिमयदारीते यचन मांमलय २ मत्र खिप्रकतायलो बुद्र
 दिमवस्तमाना यर्पथर पर्वतयकी रमसश्चित तात्रागोशीपगाने यायमीपदागा काष्ट आण्ड । तितारे ते मय्यरुयकट्टीपनी यगुक्कारी अ्यारि दियाकु

पति निपाद्यत्र त्रिभिरुद्देशैश्चन्द्रमयति । तान्यत्र श्रीविदर्शयति । तद्यथायत्नादिका । गन्धोदकेन कुकुम द्विमिश्रितान् पुरुषावर्कान् आत्वादिनि-
 यिनान् गुरोर्दकेन केयनावर्कान् मन्त्रवित्वा नर्वासकारविजृम्भितौ कर्षेति मानुषत्राधिक्रियेय इत्याप भगवत तीर्थकर परशमपटम तीर्थकरमातारप
 बाह्वाभिर्भूषति गुरोत्वाच्च पत्रेभोहराह कर्लीमूत्र पद्रेयच पतुःशालक पत्रेवच मिहामन तत्रैवउपागच्छन्ति उपागत्यप भगवत तीर्थकर तीर्थकरमातारप
 निदानमे मियादयति निपाद्यत्र आभिप्रायान् वेदान् यद्वयति गर्दवित्वाप ययमद्यादियुः । त्रिमैव भोदेवानुप्रियाः । तद्वृत्तियतो वपपरपयता द्वौ

रसाळे जेणव सीहासये तेनेथ उयागच्छति २ सा जयव तित्यर तित्यरमायरव सीहासणे णिसीआंथ
 ति २ सा आनिठगे ठेवे सदावैति २ सा एव० खिप्यामेव नोदेवाणुप्विस्या । घृष्वहिमथनाउ थासहरपव
 याउ गोसीसर्वदृगकठाइ साहरइ ॥ तएण ते आभिठगाठेया साहि रुथगमभ्रत्रत्यव्वाहि चउहिद्विसाकुमारी
 महसरिआहिं एव युत्तासमाणा हठतठा जाव धिणएण वयण परिच्छ्ति २ सा खिप्यामेव घृष्वहिमथताउ

यता वपपरपवतात् गोयीर्षचन्दनकाष्टानि चरत ततस्त आभियोगिकादेवाः सा भीरुचक्रवःसात्वाभियमसुभिरिकुमारीमहत्तरिकाभिः एवमुक्ता
 नतो वृष्टुष्टाः पावद्विभयेनवचनप्रतिपत्सन्ति मतिमत्यसुमद्विमवतो यपपरपवतान् चरमाणिगोयचन्दनकाष्टानि नहरति । ततस्तानुचक्रम
 प्पवास्तव्याघतलोदिगुजुनारी महत्तरिकः । शरकवैरिक्तव्या अरविपटपन्ति घटवित्वा शरकेन अरविममरितमचित्वा अग्निपातयन्ति अग्नि

करावइ करायीने सुव अस्तकार आभूषणादिकइ करी विजृम्भित करे करीत जगवन्त तीर्थकर मते करतलपुटे इलपुटर करीत अने तीर्थकरलो
 मालामते वादिकरीने पडे पहीने जिहा वतर्दग्निगठं केनिपचकर मिर्चा चउशाल भवमद्ये जिहा सीहाजलठे तिर्कां जायइ आबीने प्रगवन्त
 तिचकरप्रति अने तिर्केकरी मालामति विहारचननइ विदे बइयाइ बइयारीने आचाकारी देयतामने तेहाबइ तेहाबीने इल करे । त्रिम ऊनाकला

श्रीपंचदशकाण्डानि चकार समाप्तम् । ततश्चास्मिन्निर्गता देवा स्ताभी रुचकमध्यास्ताभ्यानि यतश्चानि दिक्कुमारीमङ्गलरिकाभिरयमन्तरोक्तानु
 काः आश्रिताः सता इष्टमुदाहृत्यादि पावद्विजयम यषम प्रतीकृत्यङ्गाकार्येति प्रतीक्येष क्षिप्रमेव पुत्रद्विगयता सपरपर्यन्तात् सरसाणि गोश्रीपपद्म
 बाणानि चकार ततस्ता मध्यरुचक्यास्तप्या दण्डो दिक्कुमारीमङ्गलरिकाः शरक शरप्रतिकृति तीक्ष्णमुखमन्युत्पादक काटयिगेष कुयन्ति कस्याप
 नेनैव शरकम सच अरिभ्र लोकाप्रसिद्ध काटयिगेष घटयति सपानयति घटयिष्याच शरकोमगिम मयन्ति मयिष्याप अग्निपातयति पातयिष्याप ए

वासहरपक्ष्यात् सरसाड गोभीसचदणकठाद् साहरति ॥ तएण तात्त मस्त्रिमरुश्रुगयत्यद्योत् यद्यारिदिसाकु
 मारीमहत्तरिश्वाभु सरगकरेति २ सा अरणि चक्रेति २ सा सरएण अरणि महिति २ सा अग्निगिसिधु
 स्क्रेति २ सा गोश्रीसचदणकठे परिक्रवति २ सा अग्नि उज्जालिति २ सा समिहाकठाद् उरिक्ववति २
 अग्निहोम करेति २ सा मूठकम्भकरेति २ सा रक्कापोह लेख्य वधेति २ सा णाणामाणरयणमभिविधेति

पातयित्वा अग्नि मयुचन्ति यपुत्य गोश्रीषथस्यकाष्ठाणि प्रक्षिपन्ति प्रक्षिप्य अग्निमुज्ज्वलयन्ति रुग्णयात्यसमिपाकाष्ठाणि सपरिःक्षिपन्ति प्रक्षि
 प्य अग्निहोम क्वन्तिशब्दाः सूक्तिकमकुयन्ति क्वावारयापाटलिक्वा वधन्ति यच्याणानामणिरयन्नक्तिश्रीद्वीपापाशयुसगोलकी यश्रीत्या भगयत्सुत्री
 यकरस्य कश्चले टिष्ठिष्यायन्ति ८ टिहोकिश्रयशरपाठनपूर्वक यादयन्तीत्यर्थ) टिष्ठिमायिस्था, मयतुभगयान् पयतायुः २ ततस्तारुचकमध्या
 भा देवानुग्रिय । पुत्रद्विमवन्तनामे यषपर पवतपकी गाशोर्पनाया वायता शम्भुकाट आच्छो । तिमारे ते आश्राकारी देवता तीव रुचकद्वीप म
 ध्यने यषवहारी ध्यारिदिशाकुमारीका मङ्गलरिकाए इम कश्ये यकत्र इर्पयस्त तुष्टपया यायद्व यिमपदारीने यषन सामन्त २ मङ्ग लिप्रउतायको पुत्र
 द्विमवन्तनासा सर्पपर परंतयकी रमवश्चित ताजा गोश्रीयनामे यावमोचन्त्यागा काट आश्र ॥ तियारे ते मध्यरुचकद्वीपनी यषवहारी ध्यारि दिशाकु

वारीवर्षभमवधे पदुक्कवलीतिभावः तथाकत्याच गवतु जगय न् पयतायुः २ इत्याश्रीयवस दवतीति । तान् । उक्तकलकापकरजानतर ताकृषकम-
 प्यवासव्य यतलोदिङ्गनगारीमङ्गलरिका भगवत तीपकर करतलपटेन तीपकरमातरम् याद्वामि गंल्लन्ति गृहीत्वाच यत्रेय जगयतस्तीपकरस्य ज
 स्मभवन तत्रैवापागच्छन्ति उपागत्यच तीपकरमातर शय्याया निपादयति निपाद्यच भगवत गायकर मातःपार्श्वे स्यापयति स्यापयित्वाच नातिदूरा
 मस्रगा आगायत्यः परिगायत्यस्तिष्ठति यतासाच मध्ये उपाद्यथालाङ्कवानिम्यो गजदलतिरीणामघोभवजयामिम्य यत्नतदधिकारमुत्रे सर्गाश्च २ कुहेदि
 इतिपद तदपरमकलदिककार्येपिकारमूत्रपाठासुरचकार्य साधारणसूत्रपाठे च ययामजय विधिनिषेधीममाशयबीयायिनि ऊसुलोकयामिन्योऽप्री

मायर सयणिज्जसि णीसीश्याविति २ हा भयवतित्ययर माजएपासे ठविति २ सा श्यागायमाणीञ्च परिगा
 यमाणीञ्च चिठते ॥ तेण कालेण २ सक्तेणामदेविदे देवराया वज्जपाणी पुरवरे सयक्कतु सहस्सके मधव
 पागभासणे दाहिणहुलीगाहिवइ यत्तीसथिमागथासमयसहस्साहिथइं एरायणवाहणे सुरिदे अयरयत्रवत्यधरे
 श्यालइंशुमालमउठे नयहेभवारुचिन्नचवलकुदलत्रिलिहज्जामाणगसि चासुरोदीपलययणमालधरे महिह्दीए

स्तिष्ठन्ति ॥ तस्मिन्काले तस्मिन्समये शक्रामामदेवेन्द्रादिवराज वज्रपाणिः परस्पर गतक्रनमदस्त्राङ्कामयवान् पाकशामन दक्षिणाद् लाफापिप
 तिः द्वात्रिंशद्विगामवानिशतसहस्रापिपतिः ऐरावतवाहमःसुरेन्द्रः अरजोम्यवस्वधरः आलपितमालामकुटः मयङ्गमचारुचिन्नचवल कसदलपि
 नियारबापको रायणी पोतणी धार्ये अनेक प्रकाराणा मखिरवमप भाति चित्रामबद्धे वृतपाटको गाल ये पापाक गाला यद्दीमइ भगवन्त तीयेक-
 रणा कागता मूलने विषे साहो भादि आस्त्रासवे करीन टिटटीति एडवो गजकरे यत्राहे घाठे जगयल पयतीपरे आउपायल यद्दीमो आगीय
 ययम करे । विचारपको एइ सचकहीपमध्यनी वसवहारी ध्यारदिगाकुमारी महतीकाइं मययन्त तिथकर प्रते करल पुटइ इसपुटइ करीने अने

गिनन्तुंति उदीपयति सिपुस्य च गोत्रीपञ्चमकाष्ठानि प्रसाधात कडशः कृतातीति वाच्य । पात्रीपञ्चमकाष्ठे रग्निद्वीपिनः स्यात् तादृगाभी
 तिभावः । प्रक्षिपति प्रक्षिप्य च अग्निमुत्तवासायति उदीपयति उक्तवात्स्य च प्रादेशप्रसाधानि इवनापयोगार्नीपनानि मन्विषस्तद्रूपविकाशानि प्रक्षिपति
 पूर्वादिक्तासुप्रथमोऽग्न्यदीपनाय अथ च रथाकारत्वायेति विज्ञेय प्रक्षिप्य च अग्निद्वाम कुवृत्ति इत्वा च प्रतेभस्मनः क्वमक्रिया तां कुवेति येन प्रयोग
 चैपनानि प्रस्मर्यादि भवति तथा कुवेतीत्यर्थः इत्वा च अग्निजनन्याः शाक्तिवादिदुष्टदेवतास्यो द्रुग्द्रापादिभ्यश्चकरो रथापोन्विर्कामप्रान्ति यथाच
 नाममखिराजानं भन्ता रचना तथा बिचित्रीदीपायाचवृत्तमाकरो पापाकगणकावित्ययः गर्हीत्वा च भगवतस्तापकारस्यकसु मूर्धे दिदिप्रायेतीत्यगु
 कारकप्रक्षेप तेन दिष्टिप्रायेति परस्पर प्रताडनन दिष्टानि शशेत्वात्तनपूवक वाद्ययनीत्यर्थः अमानश्चिवात्मबीसायानादगपत्र व्यापक भगयत यस्यना-

दुधेपाहाप्यदृगोलपु गहाय भगवतु तित्ययरस्स कयामूडसि हिदिश्यावेति भगवतु सयथ पस्य उपु २ । त
 पूण तातु रुच्छगमसूवत्यस्तौ चत्वारिदिसाकुमारीमहत्तरिश्चातु भयत्र तित्ययरं करयलपुङ्गेण तित्ययरमा
 यरं च धाहाङ्गिगसाति २ तां लेजेथ भगवतु तित्ययरस्स अम्मणजयणे तणेथउथागच्छति २ ता तित्ययर

सत्त्वावतस्त्रादिद्वुनारीमहत्तरिकाः भगवन्तताचकरं कपुटेन तीचकरमातरन्व यादोयपुष्टति यशेसा यशैव भगवतलोपकारस्य उन्मभाव च तत्रे
 खोपायच्छति उपागत्य तीचकरमातरं शयनीये निपाद्यपति निपाद्य भगवन्त तीचकरं मातःपार्श्वेस्वापवन्ति स्वापवित्वा आगावन्त्यः परिगावन्त्यः
 पाते महत्तरिका इत्तरीवीनुयना साकही करीने उरवीनुं नांबहुं नचइ पचइ अग्निपादे पाहीने अग्निविधु
 कई सिद्धीने गोत्रीवनामइ भावका चम्पना काठ अग्निमाधि प्रभुये पाभीने अग्नि उक्तवात्स्य रीपवेइ इवमयोग्यमन्विष काठ प्रक्षेपइ अग्नि
 नाधि पालइ २ अग्नि रोगकत्स करीनें पुनिकल्मे भस्मताच कर्तुं करीनें तीचेकरत्तुं अग्ने तीचेकरतीनागानें चार्थे चात्किन्वारिपुरइतिरोच

महज्जुइए महासुठ महोपस महाणुभागे महासास्के सोहम्मोरुपे सोहम्मथाठसए त्रिसाणे सत्ताए सुहम्मए

सद्धास सोहामजसि । सेअतत्य यत्तीसाए त्रिमाणवासयसाहस्सीण चउरामीए सामाणिअसाहस्सीण ता यत्तीसाए सायत्तीसगोणं चउरुहंलोगपालाण अथठअ अथगमहिषीण सपरिवाराण तिअ परिवाराण सत्तएहं अणियाण सत्तएअ अणियाहिवइंअ चउअ चउरासीण आयरस्कदेवसाहस्सीण अथुंअसिच यद्धण सोहम्मक प्यत्रामीअ वेमाणिअणं देवराणय वत्रीणय, अथुंअपढात अथुंअसिचवद्धण देवराणय अथुंअसिगनुयवण

निकइंगवडा भायुरइइः आसस्ववतसालाघरः गइदि को महासुतिक महाकला महायशमइनुभावाः महाभीस्यः भीपमेवण्य भीपमोवतगदे विमतीघत्रावां सुपनायां आकेरिअणने, एतत्रट्टात्रिअइध गवापियतउअलाअ, चतुरगीत्यासागाजिकमइआवां अणिक यतां अयस्त्रियरआतां चउओ साअपालागां अठामां अपनइवोवां सपरिवारावां तिसुवापरियवां मसामामीआणां गणामामीआपिवतोनां चतयां चतुरगीतीनामा आणउवेववइआवां अस्य पठन्ति अस्ययाच तदूनां भीपमेअकश्ययामिना वेगानिकामाएवागां देवानाअअपिपत्यं वीरपत्यं स्वामितव जइत्तिय

तापेकरणा माताअते बाइकरीनें एइ यईमीअ जिइआ भगवस तीचकरण कम्मभवगट्टइ तिइआ ज्ञाने आओम तिचकाली माताअतें अयाने बिडे यइअरइ अइवतीनें भगवतज ताअ वर एत माताअइ यामइ यामइ याकीने इयन् गातीचका पिगेइइ गातायको अइअइ ५५ तिचइकाल तिडे वमएइ (पोतापें कापें एवत इअइ तमाट महासाअ) (अअताया विदामता अणियावक पइआमट मअ) गऊजाने वीपमेअ देवताओइअअ अअ देव तागा राजा एइ अापक दिआकुमारी रुठ वामोअव असाठ ५४ इअअअमाअय अइइ अइ अअतामाअपुअ अापमाअ पूअ देवतां अअरणा बिइआ

सुखं पठपुत्राणि ॥ अत्र नारी कृत्यमिति । अथेन्द्रशशाङ्कपुत्रः । तेषु काञ्चिन्नित्यादि । तस्मिन्कालोत्स्मिन्ममये इत्यत्र गगया विगङ्गागारी कस्या-

गाण स्याद्देवस्य पारिवशस्य सामिन्त जटित महत्तरगत स्यात् । इमरसेणावच्च कोरमाणे पालेमाणे महपाहय
णट्टगीशुवाह अततीसलतालसुहृद्विअधगमूहुगपहुपहुहप्यवाइंश्रवेण विष्टुइ जौगजागाइ जुजमाणे विहरइं ॥
तएण तस्स सक्कस्स वविटस्स दवरणी स्यासण चलइ,, तएणमसक्को जाय स्यामण चलयि पामह २ सा
ठिं पट्टजइ २ सा जपयतित्ययर ठिहिणा स्यात्तोएइं २ सा हठतुठचित्तमाणदीए पीठमणे परमसोमण
सिए हरिभवसत्रिमप्यमाणहिअए धाराहयकययकंसुमचचुमालइअजसत्रिश्रिअरीमकवे त्रिश्रिमिअथरकमल

परस्तरकत्व आद्य श्रुतसनास्यपबुद्धम पालम् गदताइतनृत्पगातयात्रियश्रमगलनास्रत्राटगपमनृत्सुपटपटश्रयादिप्रापय दिव्या ७ भागपागान
सुब्रुन् विहरति ॥ ततस्तस्मिन्कस्य देवद्वस्स देवगाद्य आसमपनात्, तत एवका आसमपयानिा पश्यति द्युः अथपि अयुगति मयुव्यभगयता
तीपकर अयधिया आजागयति आभाय बुद्धचित्त आगच्छि ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ परापीमनसिक इययवगविगपद्दयः धाराइतकत्वस्य फणुण
पव्यमालपित प्रकञ्चित्तीनसणः चिकसितपरकण मयमवतन मज्जलत यरुटस्युटिकेपरमकटडारियराजद्रुतिहवचाः प्रालस्य प्रलम्बलयातम्

रत्न भोयिनाश्रावकना प्रतिपात्राट्ट पापव प्रमाण दयताना मय अ प मययअनिना दयताइं तेमपया पाकनाया देवप्रत सिशादेश तेगाटं
पाकगामग सेठपर्मंतपकी दक्षिणादिजिना चिञ्जालोक आधालोकना स्वामी वसासलाय विनासवासीनास्वामी अधिपनी ऐरावयताया श्रापी
याइतडे अट्टी दवतानी इन्द्र रजरेपिन आशानतीपरं निगलमस्तमना परएइर पइत्याप माला अल तुकट जण मया मवणुं मय मगो इर
चित्तीपर चपन एद्वे कुल्लेशरामं सरकतायका पमाता गलस्यलजेइना द्दीप्यगागळ चरीरणइणो लाना पयलणपीद्वे एइमी पदमणुं मय

१८ छपगद्दीवी इन्द्राब्दीमुः परिवारमन्तितमी १ अथ २ गद्य ३ याष्ट ४ मन्त्रीश्वपदगो गांधव १ नाटिक २ इय ३ गज ४ रथ ५ सुभट ६
 ययन ७ यमान कटकनु मातकटकना स्यागीना एकतीवियइ चोरामी २ इजार इस च्यारदियइ पडन यिणिलाप कनीमप्रभार गतना आस्तरसक
 देवतागा अनेरइ पखि पकठ सीयमदेवलाकना नवकहार वीनामीक देवतागतु दयीगे साधित्यपनु अग्नेसरपश स्यामीपखी पोयकपखी पूजनी
 कथउते पौतागा/ सेम्यप्रति अश्रुतथाअर्द्धप्रधीनपख करतापका पालतोयका मोटइ अइत अउकित नाटिक गीत याजिय मीणा ताति झापनु
 नलाटा ताज, नौकावातु, अनेरइ, पृथि यादिय मेपअन्मिनर पा सादल पइय नोपटइ गइ थादित्रने शद्रकरीने देवता मयथी भोगथयायाग्य भोग
 प्रते भोगवतापकी, पिपइइ ॥ तियारपखी तइ गळ सोषर्गेन्द्र दयम्प्र देवताली राजाना आसन मिदामन चलइ । तियारे तेगळ कीपर्मैम्प्र यायत्
 सिहापनु पस्यु, देवइ देवापु अयधिष्ठान प्रकूने प्रजुंजीमे मगयन्त तियकर प्रतइ अयधिष्ठानइ करीने दये २ ने इपवन्त तुटयन्त पितने विपे आ
 खव प्राप्ता प्रातिक्राथी, गुणपुपा अत्यन्त सौम्य ज्ञावथयो इपने यसेकरी विकस्वरमान सुदय ययो वेपमीधाराइ साध्यु सुइयते, कदस्यवइनु फूल
 यिकथरपुइ तइमीपरइ बुचमाल रामाचित उवाचपासतो के रोमकूप जइना यिकथर उगम कमलापरे आयिनइ मपखइ जेइना मचगत
 कपावमौन-प्रधर्म-कैकच वेरिरीयो 'याशु, य सकट' सुइलखे जेइना' इारे करी यिराजनामळे' सुदप' 'जइनी' मानस्यइमणा मुक्ताफलमय लंइगो
 आयापिंधा वीधिअथैइयथाजुपकेनी परकंधार दून आदरसहित उतायली चपलपखे देयताता इम्प्र सीईसमयकी ऊठेइ ऊठोने पादपीठपकी क
 ररे कतरीने किबूप्रख अरिष्टशामाअरिष्टरक अशुनरवेकरी निपुञ्जकारोगरइ निपनायो गिसमिमाट गउकरतीपकी यन्मकानादिक महित छमे
 ककैतमन्वदुदुठेठे गुणित पुइयो, पादुका मोचढीप्रते कतारे मुकीने एक आटिक छपडित आपु यसर सेइना उतरासगने छकइ करीने इायने जोहवे
 करीने मुकुलकाठीने आकारे आगन्विद्यापखे जेइना एइयापकी तियकर गाइभो घात छान पगला मन्नुपत्राइ साइमइ हावा वीपण ऊयोराये
 रापीने निमखो-डोचष पुयथोने विपे यापइ यावीने श्रीस्यवार गळकप्रति धरतीलखने विपे चाप्य यापीने काइज नगारेक ऊधीयाइ याइमइ
 काकच परिण्यादिके करीन स्य नित एइया वे गुजाप्रते चइइ ऊधीकरे करीयाइ हाय तगातेचे परिगुहीय एकटा फत्या दशगप तिखे मायइ

विद्यामलायत्रेने मद्रमूलाह । तयकंतरससकषरत्यादि । तत सिद्धामनोपवेगनागतर तय्यगत्रस्य देवेन्द्रस्यदेवराष्ट्राः अयमेतादृशो पाठस्सुकल्पः

शामठ २ सा करुगत्तुद्विष्यत्यनिश्चयान्न नृश्यान्न साहरइ २ त्वा करयलपरिगगहिअ सिरसात्रत मत्येण श्यंज
लिक्ह्ठ एव वयासी । णमत्यु ण अरिहताण मगवताण श्याइगराण तित्यपराण मयमयूठाण पुरिसुत्तमाण
पुरिससीहाण पुरिसवरपुनरीश्याण पुरिसवरगधहत्थीणं लोगुसुमाय लोगणाहाण लोगहिश्याण लोगपइकाण
लोगपल्लेश्यागराण शूनयदयाण वस्कुदयाण सरणतयाण जीवदुयोण द्योहिदुयाण धम्मदयाण
धम्मदेसयाण धम्मनायगाण धम्मनारहीण धम्मदरखाउरनवक्कयही ण दीत्रोत्ताण सरणगइ पइठाण श्युप्य

कराका आदिकराकावइअवइगा पुकषासमानां पुकषसिइकाणां पुकषवरपुइटाकाका पुकषवरण्यइलिना साकोत्तगाना भाकतायाना भाकइधामां
लोकमहीयानां साकमद्योतकाराणां अजयइकाणां चतुर्वीणां सागइनांशरखइदाणां बीरयानां बोपदनां धमदेगकाना धनगायकाना
धनमारिजिनां वनवरचानुरठवककवतिनां लीकोत्तारवानां शरणगतिप्रतिष्ठानां अमतिइतमरघानग्गपयाणां व्यायुशकइगाण जिमानांभीरकानां
तीर्कानां ताराकाका बुइकाणां आपिठाना पुइकाणां सोवकानां सवघानामयइगिणा जिउत्तवारागानत्तासयया व्यावापापमरानत्तव मिइिकमानापिय

द्विधावर्तकं मलावे अत्रलि करीमइ इम कइइ कावनाकरे ण भमत्कारइठे अइति मयव वाक्कालकारे अइइमने काअइ (इइठो विमप पाठके व
धमबुमइ इवे ते अरिइत १ वनारदेकव चिरी अइने अततत्तु मही ते अइइत २ बोमठि इन्नादिकने पुअमीकनइ अइइ अइत ३ (भगवत्त
आनवत्त) मवीइ १ आन २ महास्य ३ यगा ४ बीरा ५ म्यमुत्तिपु ६ कप ७ बीयो ८ छाने ९ आमु १० आ ११ धर्म १२ मय १३ योनिव १४
१ अकयमि अरौने वार अइवत्त ते भगवत्त (धम्मनी आदिना करइवार विववत्तुविषमप तेइना करइवार पना अउत्तं विनातत्वधाम पाप्पा

समुद्रपथम् । क्षोमावित्याह । उत्पत्त्या । उत्पत्त्या । अथ श्रीवेङ्कटेश्वरस्य तस्माज्जीतमेतदमीशमत्युप्युक्तान् गताणां गक्राकां देवेन्द्राणां देवराणां

ऋषयश्चरानां वसुधायां जिगाण जाययाणं तिगाण तारयाग बुधाण धोहियाण
मुश्राण मोश्यागाण सधुदूण सधुदरिशीण सिधमपलमरुश्रमण तमरुगमह्यात्राह मपुणरावतिय सिधि
गद्वगोमधेश्च ठाण सपत्नाण णमोऽजिणाण जीश्रुभयाण णमोऽत्युण जगवतु तित्ययरसस श्याद्दगरसस जाय
सुपाथितकामसस वदाऽमिण जगवतंतत्यगय इहगणु पासउमेभयत्रतत्यगण इहगयतिऋद् वदड णमसड २ हा
सीढानणधरसि पुरथ्याजिमुहे सणिसखे ॥ तणुण तस्म सक्तसस वेविदस्म देयरणा श्रुयमेश्याकृवे जाय

स्वाम् सुमाहाता ननाकिनाना पितृभवाता ननास्तु भगवतत्तापकरस्य श्राधिकरस्य यावत्सुपादितकामस्य यन्दासि भगयन्ते तत्रगत इहगतः
पश्य नुमाभगवान् तत्रगतमिहगत इति कथावधुतिनमस्यति यन्दिस्वाननस्यिथा मिहामनवर पूवान्निमुशः सुनिपण्-॥-१- ततस्तस्यगक्रस्य दये
ऋस्यदेवराष्ट्रः अपतेतदुपोपावर्षकरणः ममदपद्यत । इत्यथ स्वामीश्वरुद्वीये २ भगवान् तीपकरः तज्जीशुनेनत् प्रतीक्षेमुत्सुधलानागताणां
शक्राना श्वेन्द्राणा देवराष्ट्रा तीपकराणा यन्नामहिनाम कर्तुं तदृच्छामि अहमपि जगयतस्तीवकरस्य जन्मनामपिवाकरियासि इति कृत्यागय

अपम पुष्यवती, पुरीयविषय अतस कस वैरीणाववे पठपमाहि श्रीहरराया पुरियमाहि हरप्रधान पुडरीक स्वेतकमल सरीया पुरुपनयिणे प्रथाम
न्यइलीपरीया साकने विवे क्तम सुभयणाकने योगसना कश्चरार हो नाप लोकेते पट कायरुप मय जीवने इतिना करणाहार ज्ञयुलाकने
निपायावरुप अचकार नागबारीया दीपकमरीया सबसोकने यिये केवलज्ञानेकरी वद्यातना काश्चरार अहयकी मातभयपपजे ते समय
(इहसाकभय १ परलोक्षमय २ आदानभय ३ अकस्माद्रुप ४ आनायिकामय ५ गरुभय ६ अपपयजनय ७) युतजानस्य चतुणा दक्षरारस्य

खडाणि प्राग्विकानि प्रागवत् वाङ्मानिप्रिकारीम्याहवाः सतो ऽक्कासपरिहीषणित्त्वय यथाव्याया येवाऽ याम्ने गक्रम्य यानरकासादृये
 ऽद्रस्य वैपराशः इति पदद्वयं पाद्य अलिक ससोप प्रादुर्भवति । अथन्वास्याहगान्तर इरिगसय) यदकरोमवाड । तयकमेहरियेगमेवीकृत्यारि ।

सञ्जमन्मनं सञ्जणाऊएहि मधुरे इह ३ सञ्जपुष्पगधमसालकारत्रिभुनाए सञ्जदिसुनुदिसुयदृमशियण पुण
 महयाइहीए जात्र रवेण णिसुयपरिसुखालसपरियुना सयाड २ जाणत्रिमाणथाहगाइ दुरुठाममाणा सु
 कालपरिहीण चैत्र सक्करस जात्र सुतेसु पाउमसुयह ० सपुण सहरिणगमेमीद्रेत्रे पायनाणिसुअहिसुइं सकौण
 ३, पुयं अत्तेसमाणे इठ तूठे जात्र णत्र देत्रोत्रिसुआणाए त्रिणण वयण पठिसुणेडं ० द्या सकुत्तस ३ सु

इति नेककस्ययावत् अलिकप्रादुर्भवत् । तथासहारेनेसेपाइवा पदात्यनाकापिपतिः गक्रबदवत्प्रबदवराप्रावायदवमक मन् यागत् पुनः
 एवं देवेति आडवादिनुवेने वचन प्रतिशुबातिप्रतिपुत्य गक्रम्यालिकाप्रतिपुति यत्रेभसुपसायांमभावां मयीयद्विनगम्भात्परभगमदा
 योवनपरिनेकना सुपीवापकट, तत्रैवापालकति वयमस्य तां सेपीपरमित्तमभिरपुत्तरागत्रा यात्रमपरिमएवला मयावां यदने यिसायत्र
 आनंति'उत्स तर्ग' जनेपीपरभिनमस्मीरनपुत्तरागत्रायां पात्रमपरिलंबइकायां मयापापां एहापां शिकृत्यत्रप्रालितायां मन्वा मोपत्तं चम्ये

नाईरी नमस्काररूठ प्रनवन तीबकरं यमनाकादिना करबइ एभइ यावत माचमनें पापना याउताम एड तीबकर नाइइ इइ आसे तिमए
 एइ तिसुए.बादुडु तिसां कम्मस्यामके रद्यायका मयवन्तप्रते हूमीपम देवणाकने विप रक्षोयका वय ज्यो दे भयतम् ! अन्नस्याम के रद्यायका
 तुल्ले पुपुनेइइ। सीपने इवलोकने विपे रद्यायकाने इम कर्मीने धावे ममस्कारकरइ यांदी ममस्कारकरोने सिदानने विवे बुद्धिनि याइना
 बरठेइम् ३. विवारपळी तेइ यकनासा देविन्नु देवताभो रात्राने एइको एत हूणकप पावन् चंइस्वविचार उगना । उपनाचमुनिइचवं भो

मातृणां विनाशानां वा येनिकुटा वन्धीरप्रदंशा खंडु पेक्षापतिताः समाप्ताःशुभाः शृङ्गशुभाः सुमुखितानि पानिषटाप्रतिभुतां पटाब-
 धिप्रतिशयात्ता शतसहस्राब्धितैः सकुलो जालवाप्यमूत् । चिन्तुक्तभवति । पटायां महताप्रयत्न तावित्तारायै येयिनिगताः शवुपुङ्गवा स्तप्रतिपात
 वस्यन् सर्वासृष्टिविद्विषुष दिव्यानुप्रावतः समुच्छलितैः प्रतियदिः सकुलोपि सीयमाकरवो यधिर वपजायतवति एतेन द्वादशयोत्तमेभ्यः समागतः
 शृङ्गः शोच्यःशोच्यवतिनपटाःततः कथनेकत्रतावित्तारायै पटायां सवत्र लक्ष्मन्तिरुपजायवति यदुच्यते तदपारुतभवसेव । सयत्रदिव्यानुभायस स्त
 यारुप्रतिरूपयशोच्छलने यशोकरोपासम्मवाल एय शृङ्गये सीपनेकतये वशाते पदातिपतियरुकरोमवाह । तएणमित्यादि । तताशद्व्यापस्वभारं
 तेषां सीपमकरपवाशिनां बहूनां वैमानिकानां देवानां देवीनाच एकान्तिन रतौरमणेपुवस्ता आसक्ता एतएवमित्यप्रमता यिपयसुरेषु मूर्धिता अ-
 प्युपयक्ता लतापवत्कषयस्यपददुयमीलनेन कर्मधारयस्तेषा सुस्वराया पस्त्रियन्यायेन सुपोयापटा तस्याः रमिततस्माद्विपल सकलभीषमदेयमाककु-

तिस्कुतो लक्ष्मिश्चापु समाणीपु साहम्मेकप्ये शृङ्गे हि एगूणेहि वन्नीसधिमागवाससयसहस्रैस्ते हि शृङ्गाइ
 एगूणाइ यतीसद्य टासयसहस्वाइ जमगसमग कणकगराव कार्तपयहाइ पिञ्जल्या ॥ तएण सेसेहम्मेकप्ये
 पासायधिमापनिस्कृढावनिश्चसदुनमुठिश्चप्यक्रिस्सुश्या सयसहस्स सकुलेजाए श्याधिहेत्या ॥ तएण तेसि

मादेवानां देवीनांच एकास्तरं प्रसक्तमित्यप्रमत्तव्यपसुखनृष्टिवानां सुस्वरपश्वरचितवित्पुल्लवोलत्यरितपलप्रतियोपमे कृतमितिपापणकौतूहलद
 त्तर्ककापचितोपपुक्तममभानां सपदात्यनीकापितिर्देयाः तस्मिन् पटारथेनिगान्तप्रतिशामो सुतितत्र २ तस्मिन् २ देगे २ महताशब्दे मज्जहीयमा

पडिक्कदा सतसहस्रलक्षणने तर्के सकल धरिणय सीपमदेवलोकपयो । विचारं ते सीपम देवलोकयाशो यथा देयताने वैमानिकने देयताने दयीनइ
 एकाल एतिरमखिनें विर्ये आसक्त सदा प्रमत्त विषयसुखनें विर्ये मूर्धित एया देववार्ते सुभर सुपापपटामो रपितवगद तेइपी यकलभीषम दंयतां

पंढारवे नितरायांतो उत्पन्नसंबंधत गताः प्रकृत्यैवसर्वात्मिमा शान्तं प्रशान्तस्वतश्चिच्छात्रप्ररुडइत्यादाविवि विक्षीपणसमाहं कास्मिन्सति तत्रतत्र नइति
 देसु तस्मिन्तस्मिन् वैश्वीकदेशी नइतामइताशयेन तारतारस्वरेण उद्गुपोपयन २ एवमशारीत् । किमयादीदित्याह । इत्यनुशुस्तुमित्यादि । इगतइति
 इयं एव स्वस्वामितादित्यात् अगदुठजन्मसङ्कारकारणप्रस्थानसमाहारभासु प्रख्यम भवतो मह्यः शीघ्रमकण्ठपवासिनो वीमानिका देया देव्यय शीघ्र-
 मेकण्ठपते रिवचन इति जन्मातरकल्याणाय सुख तद्भवसमपि तद्व्यमाशापयति । नोदेयाः शक सदेव्येययत् प्राक्षुंश्रेगणेषु प्ररिनीगनेविपुर उ
 प्रपापयितव्यमदिति यायत्प्रतुनवत् । अपशक्रादेशानतरपदे विधिघेतदाह । तस्यैवेयादेव्यय एवमगतरादितमर्चेशुस्था सुदनु
 एयावदुपयगविमपददपाः स्थितिः समाधभाया मेककाः केचम यदनमभियाद्युग प्रगसकायथाशुभः प्रयुनिरूप तरप्रत्यय तदस्मान्निम्बिप्रयमभहारकस्यक

मोवपमहेशुसुहृत्य १ श्याणवेहृम मेा सकृत् तत्रत्र जात्र श्युतिशु पाउशुत्रद । तपुण तेदवीउंशु एशुमठ
 से सु। ठठतुठ जाय हिशुया श्युप्येगडडा अदणत्रसिअ एत्र पूशुणत्रसिअ सकृत्तवतिशु सकृत्तवतिशु सम्भागत्यतिशु
 दसगत्यसिअ कीऊहलत्रसिअ जिणसभसिरागेण श्युप्येगडुश्या सकृत्तम अयणमशत्रुहमाणा श्युप्येगडुया श्यु

सयकोदेय प्रादेवराजः तान् वदून् वैमानिकान् देवाय इवीच अकालपरिहीनं वैवश्रणित्त प्रादुर्भूतामपर्ययति दृष्ट्वाष्टसुष्ट, पालक नामश्या
 भिभीनिक देव गच्छयति । शश्रयित्वाएत्रमवादीत् । अिप्रमेय भोदेवानुम्रिय । अनेकसस्मगनसन्निवितु लीलास्यतगालमस्त्रिधाकालत

नैम्न तिमज पूवली परे यायत् इन्द्रपार्श्वे आयह । तिबारपठो ते देयता दवी यइया अयसांभलानइ इर्वयण सुष्ट यायत इदमपया केतलाइक देव
 ता तीर्षकने शीरवा निमत ईम केतलाइक गन्धमात्याविके करी पूजमानित केतलाइक स्तुतिकरयानित केतलाइक मन्मानप्रते तिमस
 केतलाइक कौमरुल कोवा निमित्त वटकाइक मसिगि मिते केतलाइक शीघ्रमेन्द्रगइ वचनइ अनुम्रत तापका केतलाइक एरुयाआपुषो जाषारठे

क्षिप्रं चोर्वासकोसाहसलो न । एष तवीयाक्षीयाः प्राकृतत्वात् स्वरिवशीपूञ्ज बपलेशसंज्ञने प्रतिशोपने क्वेशति आगामिवाससमाप्यमान शोप-
 ने कृत इलेनक्षिमिदानोनुपाबध प्रविष्यतीत्यात्मकेन वतीकस्यो रिलेतया एकाप्रपोषकमववेकविषय चित्त येपाते तथा म्नापचित्तत्वेपिकटाचि-
 कोपयोगः म्नाहाट्टरम्यवसाहससाह । उपयुक्तमाल्य मृश्रुपितं वस्तप्रहृष्टदृग्मनसक्ततो विद्यपयनमासतोया मपदात्यनीनाधिपति देवकस्मिन्

सोऽहम्कल्पशासीन यज्ञगे त्रिसाणिष्ठाप्र देवाणय वधीगय एगतरडप्यसत्तणिञ्चप्यमत्तयिसयसुहमुष्चिश्चाण
 सुसरथ टारसिष्यत्रिउलद्योऽतुरीयवखलपडिव्योहाण कएसमाने घोसणकोऽहउद्विखकणएगगचिचुवयउत्तमा
 णसाण सेपायसाणिश्याहिवहदेव शसि घटारवसि निसतपडिसतसि समाणसि तत्य २ तहि २ देसे महया
 २ सहेण उग्घोसेमाणे २ एवं थयासी ॥ हदिसुप्रत नवतो ग्रहयेसोहम्मश्रासिजेदेवा । सोहम्मकप्यत्रडणो डण

कयमवारीत् इत अस्वन्तु भवन्तः महवः शीषनेकएवामिनेो विमानिकादेवाः देव्यय शीपनेकएवपतेः इद वचन इतमुखायमाप्रापयपति भादे
 वाः त्रिकः तदेव यावत् खलित्त प्रादुर्लभत २ ततः तदेवा देव्यए एनमयेमुत्वा इततयावइवया अप्ये कवायन्दनवमः पूत्रमयतः सकारयतः
 यनामन्ताइयनवन्तः कीतइसवन्तः अप्ये कवायकस वचनममुवतमानाः अप्येककात्रीमनेव भारीदितिराहवायावत् प्रादुभवन्ति । ततः

कवर्ती विसीक ब्रज्वासाहस्य करीने तुरितकताबलो अपसवर्षे प्रति यापकीवरं यकरं स्यु यवयापवाकारस्ये स्यु कापदुस्ये एहोपोषवर्णा
 कीतुल्लगइ विने दिपाक बाण एकाप्रचित्तपर्वे उपयागवन्तर्षे मन्त्रेइना यइवा देवता सेगइ ते पासाकटकनो अपिपतिदेव तइ पंटानोयइ अत्यन्त
 उपशान्त मदपयइवर्षे तिही २ ते देयत्वामकने विने माटर् २ गज्ये उट्टापवाकरना २ पकी इम कइइ । इदि इतिवर्षे बाभकोनुल्को कवा
 शीषनदिवसीकना मनुकइएर देवता शीपने इवशीकना अचिपति इगुना यइवा कएन विवकुपने कवइ १ कावापइइइ । कइोदेवता कइकीप

नैव्यनित्येन निमित्त एवं पूजाप्रत्यय पूजनं कथंसास्त्रादिभिः समन्वयनं एवकारकारप्रत्ययकारस्तुत्यादिनि गुणोन्नतिकरणं सुन्मानोमानममीतिवि
 द्युप स्तत्प्रत्यय इत्युपसृष्टपूर्वक विनश्य बिलोकन वत्प्रत्यय कुतूहलं तत्रगतेनास्त्वप्रमुखा विकर्तव्यमित्यात्मक तत्प्रत्यय अप्येकवाः शकस्ययव
 नननुवत्तथागाः नदि प्रमुवचनमुपेयबोपमिति प्रत्ययननुअयत्तः अप्येकका अयमस्यमित्रमनुवत्तमामा मित्रगमगानुप्रवृत्ताइत्ययः । अप्येक
 वायीनेतद्यत् प्रत्ययबहुसिद्धेविद्विगवत्प्रत्ययतनीय एवमादीत्यादिक सागगननिमित्तमिति कृत्वा चित्तेऽवधायपाव्युद्युत् अकासपरिशीघरेय स
 कस्यदेवित्त्वस्य देवस्याइतिपात्रं । अन्तिक प्राहुप्रवन्ति । अयथाकस्येतिकर्तव्यमाह । ततःसगळादेवन्प्रीदवराजः तानुप्रवृत्तमैमा
 निबान इवान् देवीचअकासपरिशीघरेवेति पूजयत । अन्तिकप्राहुनेव न उपनिष्ठमानामुपश्यति मुद्यान इठइत्यजदेगेनसर्वोपिइयोन्वायकोपाद्यः

यामशामन् बहुमाणा अप्येगइथा जीश्वमेष्ट्य एवमाहसकह् जाय पाउझुवति । तएण सेसक्ते ३ वेथहथे
 धेमाणिपु देवेअ देवीइष्ट्य अकालपरिहीणचेत्र स्युतिस्य पाउझुवमाने पासड २ सा हठे पालयगाम अमि
 ठगिश्य देव सहावेइ २ सा एव अयासी ॥ स्त्रियामेव जोवेद्याणप्यिथा । अणेगखभसयससिथिठ लीलठि

देवानुपभपुरेणनकरविहाय्यासक किनएठउरनवत्तवापटसवाप्रत्तिचित्र समोद्धृतमज्जरिकापरिगताभितान विद्यापरपनल युगल यः
 चित्रनिव आर्षोःसहस्रभासनीयं इपककइककलित त्रिसमाच भिन्निप्रमावे चतुर्नोकनलय सखस्पर्शे सत्रीककपं पण्टावनिमपुरमनोइरन्वरे गु

इव कइता इत्यादिक निगत् आर्षीने यावत् इन्द्रसनीयं । तिबारे ते श्रीपमइन्द्र आचर तेषवा वैमानिक देवता देवीमते विन्धन्वरहित कृताकला
 पोतापाउत्र आबतोचको इवे देवीने इवकनचयो पाङ्ककनामइ आकाकारी देवताप्रति महाय तेऽग्नीने इव कइ । कृताकनोचको इ देवानुमिवा
 अनेकवीरने आयेकरी अद्विप हीडानेऽर्धे स्त्रियसुश्री-सुमताएकरी अद्विप ईत्रानुपविषेण सुत्रम नृजन याडा ननुप्य लकरनक पयो कएय-विबर

विष्टे गङ्गाविभागे इत्यत्रापिपालकविभागस्य अङ्गुलीपादितिः प्रमाद्यसः समस्त प्रमाणागुलनिपक्ष्येनैव समयतीति विष् सघापयुगतपोजनोर्ध्व ।
 गीप्रत्वरिसावन । अतिशयेनवेगवदित्यर्थः । निर्वोच्चिप्रसक्तसापनिपक्ष्येनैव पद्यात्पूयपदेनकमपारयः एवविष्य दिव्ययामविमाम विकस्य स्य यि-
 कापच यथाभाद्यति प्रत्यर्पय कठकन्त्यो निवेदयत्यर्थः । तदमुयदनुतिष्ठितस्य पासकसादाह । तस्य सेवालयेदेयै चक्रेणमित्यादि । ततःसपाशा
 कादेयः अत्रैव दवादेवदेवराष्ट्रा एकमुचः सन् इदमुच यावद्वै क्रियसमुद्रुपातेन समकृत्य तवैवकराति । यामकविमानरचयतीत्यर्थः । अथविमानस्य

णसयसहस्रवित्पिण्य पञ्चजोष्यणसयमुच्चिष्ठ सिग्धतुरिष्यमङ्गणिष्ठाहि दिष्टजाणधिमाण थिउष्ठाहि २ स्या
 पूश्रमाणसिष्य पञ्चप्यिणाहि ॥ तरुणस पालए देवे सक्तेण ३ एष युत्सेसमाने हठतुठ जाय वेउच्चिष्यसमु
 ग्वाएण समोहगड २ स्या तद्देव करेई । तस्सण दिष्टस जाणधिमाणसस सिदिसि तनु तिसोत्राणपडिकुवगा
 वणत्त । तेमिण्य पडिकुगाण पुरत्त पत्तेस्य २ तोरण वणत्त जाय पडिकुया । तस्सण आणधिमाणसस छुत्तो

यमवइति समयइत्यतश्चैव करति । तस्य विष्यस्य यानविभागस्य त्रिदिशि श्रीरक्षत्रिसापामकप्रतिरूपकायि, ययक । तेषा प्रतिकरुपकायां पुरतः
 प्रत्येक २ तोरणाणि, बर्बकः यावत्प्रतिरुपानि, तस्य यानविभागस्य अन्तर्गुणसमरणीयो भूमिभागः, सपयानामकः प्पानिङ्गुपुपकारइव यावत्
 निपत्राथी किरकणा समुद्र मुक्ती मङ्गिराजय नामो पुयरी तेइमें समुद्रकरी पिस सङ्घित प्रगाणागुलनां एकसाय योत्रम विसीय पोइलो पांचमइ
 योचन अत्रु विप्रु जतायनु वेगव कार्य निर्वोइकहि एषुं देवसकन्ती यानधिमाण विकुर्मीकरो विकुर्मीनइ एइको भाइारी आण पट्टी प्याया
 तिधारइ तपालक इयता श्रीपनेन्द्रइ इमकअइ ययइ इयंइत मुठ ययो यावत् धीकीयसमङ्गुपातइ करीने समुद्रपातकरइ करीने तिमत्रपालक
 विमाण करइ तइ देवतम्बन्धी यागविभागनइ त्रिस्यदिशि पूय दाउच उचरे त्रियत्रियायामवगयातिआठे ययन आठको तेइ पगयातिआनइ

रूपयण नायाह । तस्य च नित्यादि । इति मृदुश्रुत्यो व्यक्ता । अथ तद्भूतियुक्त्या गवण पञ्चाह । तस्य सख्यत्वादि । इदमोग्यद्वय गवण । मखीमांयको गन्धः । स्वयं च भवितव्यो यथा राजप्रसंगे द्वितीयोपनि । अत्रापि जगतीपद्यवरवदिकायण न मखिवयो यो व्यात्याता सातापिया यो हत्याः । अत्र प्रेशागुष्ट मखवयक नायाह । तस्य च नित्यादि । यावच्छ्रुत्याद्य व्याख्याय यमकराजपातीगतमुचमोसभाधिकारता स्त्रिया । उपरिभागवक नायाह । तस्य सखीनाम् ।

यज्जसमरमणिजे नूमिभागे सेजहाणामए अलिगपुस्करेइथा जाथ दोशस्य चमिइवा अणेगसकफकीउग सहस्रसधितसे अथावठपह्णावठसेठिप्यसेठिसुल्यस्य सोयल्यननहुमाणपूसमाण मच्छठगमगरठजारामारी फुत्ताथलिपउमपन्नसोगरतरगवससलयपउमलयजसिचिचिसेहि सच्छाएहि समरीइएहि सउज्जाएहि णाणात्रिहंपन्नस्योहि मणीहिं उन्नसेसिए, तेसिण मणीण उखोगधोफासोस्य ज्ञाणियसो से, जहारोयप्यसेण

द्वीपिमावसय अन्नकण्डूकासकसख्यविततः आयतप्रत्यायतश्रिमिश्रिणुस्थितस्वन्निष्कवह मासपुयमानमसत्यः बलकमकरावठजारमारपुप्यायनि पद्यपन्नसगरतरङ्गयसत्तलता पद्यलताभक्तिचित्रेः सख्यायैः समजेः समरीचिकेः सोद्योतेः मान्नायिचपपन्नयसोमखीजिठपगोपितः, सेपामणीनां वखीगन्धः स्वर्गोद्यमखितव्यः । उपयाराजप्रद्वीपीये । तस्य नूमिभागस्य यदुमप्यदेगनागे प्रेशागुष्टमखपः, अनेकस्तम्भगतमखियिष्टः, मखज

आगलि प्रत्येक २ तारबद्धे यखनकप्रथो यायत् प्रतिकपके, तंइ यानयिगामने मादि तेइवो पञ्च समरसखीक भनिभागश्च तजिनदृष्टानेकाइ मादना न पठदुष्ट यावत् वीपहान् चमनदूइ अनेक शुक्पीला कीलक सख्यतेवे करी विलीच अन्नकमे ज्ञमयतु भमरीदेवी तेद्यायने तेइपीविपरीतपये ज मरीदेवीतेप्रत्यायने तेप्रत्यायत अखिगत प्रमखिगत स्वसिफ माधिजा एकसाचिआने प्रतिगायइ अनेरासाचिया एकपूरुपने पच विजदोपूरुवययेते पदुमान पुष्ट पासायको मनुष्य तेपुपमाच मारुणा इ इने अकार मोटामारुणा इ इने अकार खीपुकुप जोइले कदपयेष्टाकरते फूलना आयस्यी

चिद्रे मन्त्राविभागे इत्यत्रापिपालकविभागस्य अष्टद्वीपादिभिः प्रमाकृतः समस्त प्रमाणागुलनिपकस्वैवैव समकतीति दिक् तयापद्युगतयोजनोर्ध्वं ।
 गीप्रत्वरितत्रयम् । अतिशयेनमेववदित्यर्थः । निर्वाहप्रस्तुतकायनियद्वयमीत्त पद्यात्पूर्वपदनकमपारयः एवविष दिव्य पापविमान विकुडुस्य यि
 करण्य एतासाहति प्रत्यपय कृतकत्वो निवेदयत्यर्थः । तदमुयश्नुतिद्वितिस पाक्षकस्तदाह । तस्य सेपालस्येये शक्येचमित्यादि । ततःसुपाल
 कादेयः शक्येव स्वार्थेवरेवराष्ट्रा एवमुक्तः सन् इदत्तुष्ट पावर्ह्यै क्रियसमुद्गुपात्तेन समवद्वत्य तथैवकराति । पापकियिमाभरचयतीत्यर्थः । अथविमानस्य

णसयसहरसयित्यिया पषजाश्चणसयमुस्त्रिष्ठ सिग्घतुरिश्चजङ्गणिष्ठाहि दिव्यजाणधिमाण विडस्थाहि २ सा
 एछमाणसिश्चं पञ्चप्यिणाहि ॥ तएणस पाळए देवे सक्को ण ३ एव बुत्तेसमाने हठत्तुठ जाव वेउच्चिश्चसमु
 ग्घाएण समीहणह २ सा तहेव करेहे । तस्सण दिव्यस्स जाणधिमाणस्स सिद्विसि तथे तित्तेयागणपटिकुवगा
 वणत्त । तेसिण पटिकुगाण पुत्त पत्तेश्च २ तीरणा वणत्त जात्र पटिकुशा । तस्सण जाणधिमाणस्स क्षुत्ते

धपवद्वन्ति समवद्वत्यतथैव कराति । तस्य दिव्यस्य यागविमानस्य त्रिदिशि श्रीशक्तिवापापकप्रतिरूपकादि, वयक । तेषा प्रतिरूपकायां पुरतः
 प्रत्येक २ तीरवानि, वयंकः यावत्प्रतिरूपानि, तस्य पापविमानस्य अस्तस्यपुनमरमकीयो भूमिभागः, सयपापामकः आलिङ्गपुपकरव पावत्

निपवावी क्षिरकणा समुह मुकती मन्त्रिरामप नामो पुपती तैर्हर्मे समुहकरी शिस सद्धिल प्रमाणांगुलनां एकलाप योजन विस्तीर्य पोषतो पोषमह
 योजन क्षुपु चिपु कृताबन्नु केण कार्यं निर्वाहकरि एवतु देवसक्त्यो यागविमान विकुर्वोक्तो विकुर्वीगह एववो माहारी आष्टा पट्टी प्यापो
 तिवाह तेषासच इवता वीर्यैर्द्वेह इ नकसह पकर इर्ययत मुष्ट ययो पावत् शिकीयसमुद्गुपातह करीते समुद्गुपातकर करीते तिमत्रपासक
 विमान करह तह इवसक्त्यो यागविमानह त्रिस्पर्दिशि पूव दक्षिण उत्तरे त्रिस्पर्दिशापालयपापानिआठे मन्त्रण जाकवो तेह पनयापानिआमह

भक्तसाक्षात् २ भूराखीक मन्त्रुषेक मन्त्रुषेक कस्यमन्त्रुषेक सधरः । द्वितीययावत्पदात् सिरीएवति प्राप् । धर्मत्यत्रास्याभिनियोगप्रक्रियागाह । तस्स
 चमित्यादि । तस्सचिह्नसस्य पालकविनाममध्यभागवनिनो ऽपरोक्षरायां यापव्याप्तस्यो अत्रांतरेयकस्य चतुरग्रीते सामानि
 कस्येव्यादां चतुरग्रीतिमन्त्रासस्येव्यादि चक्रविक्रये चतुरग्रीतिमन्त्रासस्येव्यादीत्येषः । पूर्वस्याविशयष्टाजानमपमन्त्रिपीडा मन्त्रमन्त्रासमिति यद्यदिति

सधुरयगामए वस्यत् । तस्स मज्जकदसनाए एगेयहरामए अ्यकुसे एत्यण मह एगेकुञ्जिक्कोमुन्नादामि । सेण
 अ्यनेहि तदकुञ्जस्यप्यमाणमित्तिहि अउहि अ्यठकुम्भिकेहि मुन्नादामेहि सस्यत् समता सपरिस्सिकहे, तेण दामा
 तवणिञ्जलयूसगा सुत्रस्यपयरगमन्त्रिआ णाणामणिरयणत्रिचिह्नहाररुहारउवसेहिअ्या समुद्दया ईसि अ्यस्यम
 स्यमसपसा पुञ्जाठएहि आएहि मन्मन्टएडुञ्जमाणा २ जात्र निञ्जुङ्करेण सद्धेण ते पद्धसे अप्पूरेमाणा २ जात्र

स्तदग्रीवत्वप्रमाथमन्त्रेस्तुमिद कुम्भिकेः मुक्तावामभिः सर्वत समस्तात् सम्यरिचितम् । तानिदानानि तपनीयलयूसकानि मुबुखप्रकरकमणित्र
 तानि नामान्बिन्दवित्त्रियहारारु हारोपगोभितानिसमुदितानि इंग्रन्यास्य सपूक्तानि पूर्ववर्ततेः मन्द २ एजन्ति यायन्त्रितृत्तिकराणि, गश्चे न ता
 निप्रदेशे अप्पवसावानि यावदतीतोपद्यागमामानि २ तिष्ठन्ति न तस्य विद्वांसमस्यापरातरस्यां उत्तरस्या चतुरपूर्यस्या अत्रगकस्य ध चतरग्रीतेः

चिदु तेचद्धित यस्य न जायवो पायत् प्रतिरूप तेचनो उज्जाक अपरिस्त्रात्राग पट्टलतानी भान्ति चोन्नितस्य यावत् सवतपनीय रातासवस्य मयहे पायत्
 प्रतिरूप । तेचप्रेषागह मन्त्रपमे यवो सम रमयीक नूनिभागे यवो मध्यभागे यिये मोटी एक सणि पीठिकाहे । अठयोजन लायपले पीठलपचे
 च्यार योजन जाइपण सव मन्त्रिजनप यस्य न कइयो । तेचण्णिपीठिका कपरें माटु एक सिद्धासमहे यस्य मजायवो । तेकपरि मोटी एक चित्रप दूव्य
 यस्यह मवरतमप यस्य न कइयो । तहने मध्यभागह एक मज्जकदमय अकुस आकाठाले, तिहा मोटु एक कुम्भिक मुक्तादान मुक्ताफलमप मालाहे तेह

वितापीत्यर्थः । एवमाविभिन्नापितव्यमित्यादि । दत्तव्यं सुवर्णमैत्रेयं पापप्रत्यक्षं प्यंति । यावत्पदस्यद्वयं । तस्यैवं विवृत्तं गात्रविभाषणस्य इत्येय
 श्राद्धये वद्याय से पक्षते । सेवद्वाशासए अद्वयगपरसयाइमतिअवालसूरिअस्य याइलिङ्गलाइवारतिपन्तुलिआय जामुमअयकससया केसुद्यायशस्रया
 पात्रिकापववस्रया सवृथे समता सकुसुनिअस्य प्रथे एआरुवे सिखा एाइवठे समठे । तस्यए दिव्यए आबविभाषणस्य इतो इठतराएवेय ४ यको
 पक्षते ? गन्थीकासोअ आशासवीं, तठेय सेपालए देवे तदिव आबविभाषं यिठविना अणव सके ३ तेवेय सवागसुइ २ सा सवा ३ करपवपपरिग

द्वियहं ॥ तएण तरस सीहासणसस चउद्विसि चउया चउरासीण आयरस्कवेयसाहस्सीण एउवमाइं विभाभिअइय
 सूरीअभागमेण जाय पञ्चप्यिणइं ॥ तएणसे सक्की ३ जाअ इठहिअए विअ जिणदाजिगमणजुग सइालकार
 विनुसीअं उतरवेउअिहकय थिउसुइ २ सा अठहिअगमहिंसोहि सपरीआराहि णट्टाणीण गधइाणीए

सगकोययत् इइइदया विअ अिनन्त्रनिगनयोग्यं सर्वोअङ्कारयिभुपित सतरथेअिकरूप विअरुते यिकुअं अष्टाभिरथमपिपीनि सपरिया
 काअइार अइइकरीं तेविभाषणा मदेयमति पूराता पूरातायका यावत् अत्यत २ योभता २ यका रइइअइ । तेइ विइासमसइ यापुसुणइ सतर
 विअइ इयागकोअइ इइं सीपमैत्रेया चठरासी इअार भद्रासम पूर्वदियइं आठ अयमइपीणा आठ भद्रासम
 इम अगिकोअइ अन्त्यतर गाइली पयदगा आरइअार देयतामा आरइअार अद्राअम दअिअदिअि मअ्यपपदगा चउदइअार देवतागा चउदइअार
 सिइासग नेरतिकाअइ गाइरली परियवानी सोलइअार देवतामा १५ इअार मद्राअम पअिगदिअि सातकठकना स्यामीना सातमद्रासम ॥ तिवारपटी
 तेइ मयासइासमले अ्यारेविअइ एकेकीविसे चोरासी २ इअार सम प्यारेदिसे थियसप पाठसीमइअार आत्सरसकदेयतानी ३३६ ०० भद्रासग इत्या
 विक कइअठं सुवर्णं देयतानि गम यावत् करीने आशापाठी सुपइ ॥ तिवारे ते सीपमैत्रेय पायत् इपथतपयोयको देवसयधी निनेअुसीपकरने

विंतानीत्यर्थः । एवमादि विज्ञापितव्यमित्यादि । वस्तुव्य धूर्तानामेव यावत्प्रत्यक्ष्यंति । यावत्प्रत्यक्ष्यंति । तासु च दिवस आखयिमाञ्चस इमे ए
 आदये वयाव से पश्यते । येन ह्येवासाय आह्वयगपरसुवा हेमतिमवालासूरिन्नास याह्लिङ्गाकाकारसिपञ्जुलित्याद्य आमुमवयणस्वया केसुप्रययसुबा
 पालिआवयवस्ववा चवठे घसता सडुसुमिअस्य सवे यथाकवे सिआ कोइकठे घसठे । तम्भय दिवस आखयिमाञ्चस इतो वठंतराएवेव ४ यणे
 पश्यते ? गन्थीकासोअ कडासवीच तठेव सेपालए वेवे तदिव आखयिमाणं यिउत्तिता केखय सके ३ तेखेव सुवागह्णइ २ सा सक्क ३ करयसपरिग-

दिवहं ॥ तएण तस्स सीहासणस्स चउद्धिसि चउया चउरासीण आयरस्केदयसाहस्सीण एवमाई विमाभिश्यसु
 सूरीश्यासगमेण जाय पच्चव्विणहं ॥ तएणसे सक्की ३ जाय हठहिस्यए विउ जिनवाजिगमणजुग सञ्चालिकार
 थिनुसीअ उतरवेउक्खिहकय थिउसुह २ सा अउहिसगमहिंसोहि सपरीचाराहि णट्टाणीएण गधञ्चाणीए

सगकोपयत्त इहइदयः विव्य जिनन्त्राजिगमणयोग्य स्यालङ्कारविणुपित उतरवेकिकयक रूप विकसते थिकुष्यं अट्टाभिरथमपिपीत्ति सपरिया
 करइए गअइकरोते तविगानमा प्रइममति पूराता पूरातायका यावत् अत्यत ए योभता २ यका रइइटइ । तेइ विहासमसइ यामुकुणय उतर
 दिगइ इयानकोइइ इंइो वीपमेवुना चउरासीइजार सामानिक देवतामा चउरासी इजार भद्रासम पूर्वदिगइ आठ अपमनश्चिपीमा आठ मद्रासम
 इम अगिकाइइ अप्यन्तर माइली पपदागा बारइजार देवतामा बारइजार मद्रासम दक्षिणदिगि मध्यपपदागा चउदइआर देवताना चउइइजार
 विहासम नैरतिकाइइ या।इरली परियदागा सोलइआर देवतामा १५ इजार मद्रासण पदिगदिगि सातकटकना स्थानीमा सातभद्रामण । तिवाारपट्टी
 तेइ मुयसिहासगमे अरेदिसइ एकेवीदिसे चोरासी ९ इजार इम प्यारेदिसे त्रियलाप अतीमइआर आम्बरकदेवतामा २३६ ०० मद्रासण इत्या-
 दिक कइवठे सुपोज देवतामे गम यावत् करीने आद्यायाखी सुपइ ४ तिवारे से वीर्यमस्र यावत् इपवतपयोपको देवसवपी जिननेअतीयेकरने

द्विष्ट पिरसावत्त मरपए अमृतिं कटु, अथैव विअएवं वद्वविह २ हा । तमावृत्तिअभिति । अथव्याख्या । तस्य दिव्यास्य यानदिगामसायनेतद्रूपो भव्य
 व्याघ्रः प्रसप्तः ? समयभागमको ऽचिरोद्भवस्य वरकासनुदितस्य देसलिकस्य अत्रिशिरकासवपिनो बालसूपस्य साविरागराया वारतिभिति सप्तम्यर्पेद्वि
 तीया रात्री प्रवृत्तितानां अयावनस्यवा कियुक्कवस्यवा पारिकाठाः कल्पद्रुका स्तेयां वनस्य वा सवतससमतात् सम्यक्कुसुमितस्य । अत्र गिय्य-पुमुति ।
 भवदेतद्रूपः स्यात् । कथञ्चित् मूरिराह । भायनर्च समर्थः । तस्यदिव्यास्य यानविमानस्य इतइतरकएव आततरकएवेत्यादि प्राग्वत् गन्धःस्वज्ञेय यया

पय सन्धि तविमाण ध्युणुप्पयाह्निर्गोकरमाने २ पुञ्चिलेण तिसोवाणेण दुरुहइ २ हा जाव वीहासणसि
 पुरत्यामिमुहेसणिसखे, एव वेधसोमणिअ्यात्रि लक्ष्णेणं तिसोवाणेण दुरुहइहा पक्षेस्यपत्तेश्च पुष्टाखत्ये सुन्न
 दासणे णिसीस्यति ख्यवसेसादेवाय देत्रीदृष्टेश्च दाह्निणेश्चिण तिसोवाणेण दुरुहइत्ता तहेय जाव णिसी

राभिः नात्यगाहेन नास्यवनादित्तवशादुं वद्विपाल अनुप्रवृत्तिबोद्धवन् २ पूर्ववृत्तिसोपानकेन समारोपति । समाहस्य यावत् सिद्धाने पूवाभिसुतः
 सनिपदा । एवमेव सामानिका अपि उत्तरेवृत्तिसोपानकेन समाहवन् । समाहस्यप्रत्येक २ पूर्वस्मिन्प्रत्येक २ पूर्वस्मिन्प्रत्येक अथगोपाचदेवा

शाहना आवायोग्य लवप्रलकार प्रानरवृत्ती विनूयित एववृष्टे उत्तरवृत्तिकयरूप विदुर्व करोने आठ अपमद्विपीपरिवारवृत्तित साधे एवेकी
 अपमद्विपीने १६ सोत्तइप्रारानो परिवार नात्य नाटक साधव नपर्व नाटक सायि वेइ विमान प्रथे प्रदत्तित करतोचको पूर्वद्विग्निने पगयासीइ वउइ
 कहीने यावत् सिद्धान्तने विवे पूर्वद्विगियाह्नो बइसइ, इमच सामानिक देवतापञ्चि उत्तरद्विग्निने पगयासीइ वहे वहीने प्रत्येके २ पूवइ स्थापित
 नद्राकाने विपइ वेसइ । अवशेषयाकता देवता देवाना इतिवृत्तिसोपानकेन पगयासीइ वहीने तिमत्र यावत् वसइ ॥ तिवारपट्टी तेइ वीपगर्भेअने तेइ
 विमानविवे वत्पापका एइ आठ २ नपुसोव अरयति अनुअनइ वासा ० तिवारपट्टी पांशीइ नको पुष्ट वसइ भु नार कोटा वृत्तित अने देवव

प्राकृतमशीमस्य स्तयेति । ननु अथैव प्रालम्बविमानमयस्यै प्राकृतमशीनां यथायथाकादिकयमेव पुनरुक्तिरिति चे नैव । पूर्वैरि
 अवयवयुक्तानां मशीना यथायथा प्रोक्ताः । समति अवयवविनोविमानस्येति नो लक्ष्योपः । तदर्थं ये पाक्षएदेवे इत्यादिकमाद्याप्रत्ययणसूत्र स्यातोऽभ्यु-
 ष्य । अथ शक्यतयाह । तदर्थमित्यादि । ततःस्यशक्यतयादिव्यक्तम् । दिव्य प्रथामजिनैत्रस्य भगयतोऽनिगमनायापिमुखगणनाय योग्यमुचित यादृ
 क्षेण यपुषा सुरसमुदायसर्वोत्तिशायित्री भवति तादृक्षमेत्यथ, सर्वास्कारयिद्वूपित सर्वे शिरःअवयवाद्यस्तकारे विद्वूपित उत्तरवैक्रियशरीरत्वात् स्वाभा-
 यिकवैक्रियशरीरस्त्वु आगमनैगिरस्त्वकारतपैवोत्पादअवयवात् उत्तर भयपारणीयशरीरापचया कार्योत्पत्तिकालापेक्षयावो तरकात्मनायिवैक्रियरूप विक्रु
 वतेविक्रुव्यं वाऽऽपिरपमद्विधीभिः सपरिवाराभिः प्रत्येक २ पौषशदेयोसङ्ख्यपरिवारवृत्तानि नांत्यानीकेन गत्यवोनीकेनषचाहुं त विमानमनुभवदि
 वीबुवन् २ पूर्वविक्रस्यानत्रिसोपानेमारोहति । आरुद्रपच यावच्छ्रुत जेयेव सीहासये तेषेव उवागशब्द २ हा प्रतिमाद्य विहासनेपूर्वाभिमुखः सपि
 यशइति । अथास्थानसामानिकादिभिः यथापूय तैतथाह । नवर अवशेषायाथाभ्यन्तरपापेद्यादयः । अथप्रतिपासोः । यकस्य
 पुरःप्रस्थायिना क्रममाह । तदर्थंनरसइत्यादि । एतद्व्याख्या भरतचक्रिको ऽयोप्याप्रयेयाधिकारतो ज्ञेया । तमचक्रित्यादि । तदनन्तर यत्रधुभुङ्गारप
 अत्रमङ्गारं समारारदेकवद्गायः अत्रन्व यैकानिअभिखतविमलवसन्मित्यादियस कपुक्त भरतस्यायोप्याप्रयेयाधिकारतो ज्ञेयं नृङ्गारद्यदिशिष्टयथैकचि

श्रुति । तपण तस्स सकृत्स ३ तसिधिमोषसि दुरुठस्स इमेअठमगलगा पुरठ अहाणपुष्ठीए संपठिछा
 तयाणतरचण पुसुकलसनिंगार दिक्षुयत्तप्तपङ्गागा सचामराय दंशणरडअञ्जाले।अत्ररिसंगिजा वाउठुञ्ज

चदेव्यधवाशिषात्सेन त्रिभोपानेन समारुद्रतथैव यावत् निवीदन्ति ॥ ततस्तरपशकस्य तस्तित्राऊडस्य इमाम्भ्यसाष्टमाष्टुलिकाभियचामुपूर्यो पुरतः
 स्वत्पीया अत्रसहित पताकाअजा धामरसहित छादयम आपिते रतिसुपकारी देववायोग्य धायरेकरी धरपून कपापमान यिणय देवयतीर्गाने मोटा
 पताका वनश पागतो यकी आकाशतलसगण पोहयती आगच्छि अनुक्रमिचाले ॥ तियारपकी अत्रसहित भुगारश्चस चाले । तियारपटी यश्चरवमय

धृतीयेतः पूष्यभङ्गारस अरुप्य त्वेमकयमात् अयच असरिक्तत्वेन विवक्षितइति नपौनकल्प तदन्तर वक्ष्यमपारवमपः तपायुत वभेन सप्तमनीच
 वस्थितसुखासाकारो यस्य सतथा तथासुष्टिः सुप्तेपापकावधवो मनुष्यस्यर्षः परिपुष्टः सुरगाख्यापायाद्यप्रतिभावत् भुष्टइवभुष्टः सुकुमारयाण्या
 पापाद्यप्रतिमेव मुप्रतिष्ठितो । ननु तियक्ष्यपतिवतयावक सतयेतेपापद्वय २ मीसनेनकमपारयः अतएव श्रेयध्वजेभ्यो गियिष्टोऽतिग्रायी सयाऽनेका
 नियथाचि पसुवर्षानि कुइनीनालपुताकारां सङ्काचि तेःपरिणद्धितो ऽलकतः सयासायभिरामयेति वातोवृपूतेस्यादिविद्येयणद्वय व्यक्त तथा
 गगनतप्तमकरतलननुक्षिप्तत् सपृथग् विचरन्ममानो यस्य सतथा योजनसङ्कमुत्सृतोऽवयवाह । मरुइमहासइति । अविशयेन महाम् मरुइ
 पञ्चः पुरता यथानुपब्धा संप्रस्थितइति । तयचमिस्थादि । तदन्तर सरुप स्रकर्मामुषारिरेवष्य वेप परिकम्भितः परिगृहीतोपैस्तानि तथासुसुज्जा

त्रिजयत्रयंतीसमूसता गगनतलमण्डलिहंती पुरतश्चहाणुपुष्टीए सपठिस्था, तथाणतरघण छसृज्जिगार ।
 तथाणतरघण वङ्गरामयवहलठसंठिस्था सुखिलिठपरिघठमठ सुपङ्गठिप विवसिठे क्षणेगवरपचत्रयाकुड्नीस
 हस्रपरिमहिश्याभिरामे घाठठ श्रियिजयत्रयतीवहागच्छ्वाइच्छसकलिप तुगे गगणतलमण्डलिहतरिहरे

संप्रस्थितानि । तदन्तरं पृथक्सयभङ्गारं दिव्याच कृपताकासचामरा च दधनरतिदालाकदधुनीया वातोवृपूतविजयवैजयन्तीमसुपिता
 गगनतलमण्डलिक्ती पुरतो यवानपूव्यो समस्थिता तदन्तरच कृपयङ्गारं तदन्तरच अजयमयूतसप्तसुस्थितसुस्थितपरिपुष्टमृष्टमुप्रतिष्ठितः

वाटसो तसु सखित रसो समस्तपर्वे च नो भठाल्यो सुकुमान ऽनेरी च्चत्रा मुप्रतिष्ठित जलच प्रकारच रङ्गं विसेप अनेक प्रथान उक्तम पचमच
 माइनी पताकाध्वजा सइलगने तेवैकरी सङ्घित बापकरी सरपूतकथित एइवी विजपवैभ्रमलि नामे प्रताकाः तद्वजपरह छत्र तेवैकरी सङ्घित कचा
 आकाशतलसगण रपर्वोयो पोइवतोष्टे विपरधप्रजागमइभो इत्रार योजन कनो अस्य तनोटा एइयो मरुइवृध्वज आगतिं अमुकमइ बाल्यो । तिया

धृत्रोपेतः पूवञ्चमङ्गारस्य अक्षयुष्ये श्वेत्कचभाण् अयञ्च अक्षरिक्तत्वेन विभक्तिवत् इति भवौ भक्तस्य तद्वनक्षरं वक्ष्यमयोरवमय सपायुत वभुंश्च लष्टमनोश्च
 सत्पितसंस्काराकारो यस्य सतवा तवाशुभ्रिष्टः सुभेयापकावयवा मन्त्रवत्स्यर्थः परिपुष्टः सुरयाज्यापायाखप्रतिभावात् सुपुष्टवमपुष्टः सुकुमारयाज्या
 पायाखप्रतिनेत्र सुप्रतिष्ठितो । मनु तियन्प्रतिवयाबलक क्षतयत्वेयापदद्वय २ मीक्षमेकमधारयः अतएव शेषध्वजेष्वो िश्रिष्टोऽतिशायी तयाऽनेका
 निवरादि पशुवर्षाणि कुडभीर्नासपुण्याकानां च इत्यादि तौःपरिमहितो उल्लसतः उपासायभिरामयति वातोवृषूतेत्यादिविशेषद्वय व्यक्त तथा
 गगनतलमकरतलमनुलिखत् सप्तपृथग् द्विचरमयमानो यस्य सतवा योचनश्चक्रेमुरसतोऽतएवाह । मद्दृष्टमद्दालपइति । अतिशयेन महाम् मद्देन्द्र
 खञ्जः पुरता यथापुण्या समस्त्वितइति । सपञ्चमित्वादि । तद्वनक्षरं सूरुप अक्षरानामुसारिभेष्य्य वेप परिक्लृप्तिः परिगृहीतोयेसाणि तयासुसञ्जा

त्रिजयत्रयतीसमूषिता गगनतलमणुलिहंती पुरतेऽग्रहाणपुर्वीपु सपठिस्था, तयाणतरवण छत्रञ्जिगार ।
 तयाणतरवण वङ्गरामयवहल्लसठिस्था सुसिलिठपरिचठमठ सुपइठिपु विसिठे अणेगवरपचत्रश्याकुटञ्जीस
 हसपरिमहिस्थाभिरामे वाउरु अयिजयत्रयतीपसागच्छन्नाइच्छत्तकलिप तुगे गगणतलमणुलिहत्तसिहरे

संप्रस्थितानि । तद्वनक्षरं पूवञ्चमङ्गार विव्याच अत्रपठाकावचामरा च इत्यनरतिदालाकदृष्टनीया वातोवृषूतविजयवेगयत्नीहसुपिता
 गगनतलमसिक्तनी पुरतो यथानपूर्वां संप्रस्थिता तद्वनक्षरं चक्रेमङ्गारं तद्वनक्षरं वज्रगपयुतसप्तसुप्रिष्टपरिपुष्टमष्टमुप्रमतिष्ठितः

वादना लष्ट सत्पित रसो समसपर्वे पन्थो मठास्यो सुकुमारक उनेरी अत्रा सुप्रतिष्ठित अक्षर प्रकाश्य रद्वं विवेप अनेन प्रयाग उल्लन पववर्षे
 नाशनी पताकाध्वजा सइत्यगने तेषैकरी सङ्घित वापकरी सप्तपुतकपित एवञ्चो विजयत्रयमिति नामे मताका उत्रउत्रपर एव तेषैकरी सङ्घित ऊचो
 आकाशतललग्न रथवीतो पीडवतोडे विपरध्वजगगनानो इजार योचन ऊचो अत्य तमोटा एवञ्चो मद्देन्द्रध्वज आगलिं अगुञ्जमइ वास्यो । तिवा

सा पश्यन्त्यापीतराहो नियांबगार्गीनिगमसम्बन्धी र्पणा स्तोत्रैवोपागच्छति । यथा वरदितानागराबा विद्याहोरस्यस्फाति दृग्गामे रात्रपयेयाति ग
 तुमष्टरप्यादौ तपयामपि एतेन सप्तपदेवलोकाधारमृतपुषिबीप्रतिष्ठितविमानमिदुनागल्येनेतस्तसःसबरबाभावेन सस्य गच्छेनेति, उतरिक्षेविस्त्राय
 मनेइयुक्तमिति येद्याऽस्ते आगमसापत्ययुक्तिसांगत्यश्च प्रष्टव्याः । उपागत्यश्च योद्धमगतसाभुक्तिबे योर्गमलसाद्यप्रयायेविषयेः कर्मेरिय गतव्य
 उत्रातिकमरूपैः । एतेन स्थावरस्वरूपस्य विमानस्य पदस्यापठुपाः क्रमाः कपजवेयुरिति शुक्कानिरस्ता अथपरान् अथपतन्तयोत्कृष्टपा यायत्
 करवात् नुरिष्णाएइत्यादिप्रश्नः देयगत्या व्यतिश्रब्दान् २ तियेगसख्येयानो द्वीपगमुद्राणां सस्यमप्येन यत्रैव मन्वीधरपरद्वीपा यत्रैव तस्यैव पपुखे-
 प्रस्यस्रालेइतिबपूय आग्नेयबोचबर्ती रतिकरपवत स्तत्रैयोपागच्छति इव स्थानांसाद्याग्रयोष, अन्यथा प्रयथगशरोद्वारादिप पठ्यमागामा
 पूर्वाद्यनगिरिविदिरव्यर्थास्थसवापीद्वयद्वयैतरात्वादिःकोशयोः प्रत्यासत्ती प्रत्येक द्वप २ द्वायेन तिष्ठता मष्टानां रतिकरपयु तागा मच्छेवि

उवागच्छ २ हा जायणसयसाहस्सीर्षि धिगहेऽिष्ट तत्रयमाणे २ ताएउक्किठाए जाय देत्रगइए धीइय
 यमाणे २ तिरिश्चमसरिकिजाण दीयसमुद्राण मस्रु मस्रेण जेणेव णदीचरयरेदीवे जेणेव वाहिणपुरत्यिमिह्व
 रडकरपस्रए तेणेव उत्रागच्छ २ एव जाचेवसुरिष्ठाभस्म यत्तस्रु पा णधर, सक्काहिगारोवस्रुहो जात्र तविष्ठ

श्रीपंचरूपसमस्यस्ये ग तांदिव्यां देवदिं यायदुपपद्यमानः २ येनेय श्रीपम्भेस्य षएपस्रीसराहोनिर्मानमागः, तेनेय उपागच्छति ॥ उपाग
 त्यश्च योगमन्त्रसाहस्रिर्बोवपैरेवपतन् २ तयोत्कृष्टपा यावद्वेयगत्याव्यतिप्रजन् २ तियगमकृष्मेयानो द्वीपममुद्राणां सस्य मप्येन, यनेयम
 व्यतिक्रमते आवसो २ यको जिटा असख्याता द्वीपममुद्रने मप्ये २ विविषयने जिह्रां मदीधरपरतासे द्वीपमे विवे जिह्रां अग्निमूषिना रतिकर
 पयसस्र तिह्रां आयइ, इमज्जेह सूर्योर्गदेवतापी यत्कथ्यता रामप्रसेषीनादिर्द्धे तिमयाथयी, यतसोविद्येय । श्रीपममद्रभो अथिकार फइयो, पायत्

न यावत् पूर्वात्तः सर्वान्देवेष्वथ अथ को पादः। नपेन्द्रपञ्चमेन पुरतःप्रकृत्यसाधेन निगम्यमानेन चतुरशीत्या सामानिकप्रकृत्यै योषत्कारणार्त्तं चक
 दि चउरामीदि आपरकवेबसादीस्थदि इत्यादि शास्त्र परिषतः सवर्षा यावत्प्रवेच यावत् करकात सवत्सु इत्यादि प्रागुक्त शास्त्र सीपमेव
 कल्पस मध्य मध्ये न तीर्थियां देवहिं यावत्प्रयात् विष देवाबुनाथ इतिपदः। सीपमेकपवासिना देवाना मुपबशयन् २ यद्वेव सीप

पामदंष अहाणपुहीए संपठिस्था । तयाणतरथण अहवेसोहम्मकप्यवामी देवायदेधीनुशु सच्चिद्दीए
 जाय ठुरुठासमाणा मगादंशु जाय संपठिआ ॥ तएण सेसङ्के ३ तेण पचाणीशुपरिस्किनेण जाय मांह
 दस्रएण पुरठं पकिठिऊमणिण चउरामीए सामाणिशु जाय परिसुठे सच्चिद्दीए जाय रंघेणं सोहम्मकप्यस्स
 मस्रमस्रेण तविषु देवाहु जाय उधदसेमाणे २ जेणेष सोहम्मस्स कप्यस्स उत्तरिस्से निजाणमग्गे तेणेष

विभूविवादि पशुमीवादि, पशुमीवादिपतयच, उदकत्तर चहव धान्नियानिका देवाख्यय छुकीः २ रुपीयोवन्निपेनीः शम्भेयम्भ देयरज
 पुरतयनार्नेतय पादतच यथा० ॥ तदन्तर अहवः सीपमेकपवासिनीदेवाय देव्यच सर्वर्ष्या यावदाहुताः सन्तोमागतय यायास गंस्य
 ताः । ततःसशकजनपशुमीच परिचिसेन पाबन्महेन्द्रअवेनपुरत प्रकृत्यसाधन चतुरशीत्यासामानिकप्रकृत्यै योषत्परिवतः सर्वर्ष्यायावत्प्रवेच

बाहने चक्यायका नार्गेपूठे यावत् चाल्ता । तिवारे ते सीपमेन्द्र तेह पूर्वात्त पाचकटक सीपप्रर परिवस्सी यावत् नइन्द्र च्चगह आगलि चासइ ।
 सइ पवे चउरामीइत्यार सामानिक देवताए यावत् परिवस्यायकी सबच्चदि करी यावत् रवेकरी सच्चितयको सीपमेवेशोकने मध्ये मध्ये विविचयने
 ते देवसम्बन्धी देवतामो च्चसि यावत् सीपमबासी देवताने विबाहता २ चको निदां सीपमे देवलाकनो उतरदिशिनो नियोचनानागवे नीकलबानो
 मापवे विहा आवह आभीने योचनपच मनाच विपुं चोवाचिठइरूप यविकरीने इछो आहोपयको त्रेहवी चकटी यावत् देवसम्बन्धी भविकरीने

नवादिभ्यः देवमुक्ति शरीरान्तरकादिशरीरेण तथा दिव्य देवानुभावं देवगतिप्रकृतापादानेन तद्यदिव्य यागविनाम पासकनामक जम्बूदीपपरिमाण-
 नूनविस्तारामानकालेन प्रतिशङ्कान् २ धक्षिणम् सविप्रकिति ततीययायच्छयो जेखेच जम्बूदीयेदावे जेखेव भरवेवासेइति याइकः । तम पूयन्नि-
 शापानमतिक्रमकेकासारः शकस्योक्तो उपरास्या केपानुत्तारइत्याइ । तस्य सङ्घःसदेविदरसदेपरको इत्यादिव्यक्त । अथशुक्रः किमकापीदित्याइ । न-
 तएवं सेवयो देविदे देवराया चतुराशोरुशस्यावि कल्प ॥ पाशपवसपाद्य तु पूयसूत्रानसारेण बोध्य । यववादीतदाइ । चमुद्रयुतेइत्यादि । न-

पुरात्यमे विसीभाए अउरगुलमसपस धराणिशुल तदिष्टु जाणविमाण ठवेई २ हा अथठिहि अगमहिसीहिं
 दोहि अथीएहि गधक्षणीएणय जहाणीएणय सन्दि ताठ दिष्टाठ जाणविमाणउ पुरत्यिमिषेण तिसो
 आणपक्रियएण पञ्चैरुहइ ५ तएण सङ्घरस देविदसस देधरको अउरासीइसामाणिअसहसीठ ताठ
 दिष्टाठ जाणविमाणउ उत्तरिषेण तिसोआणपक्रियएण पञ्चैरुहति । अथससा वंथाय देवीउञ्च ताठ

यापगच्छति उपागत्य भगवतस्तीर्थेकारय जन्ममन तैम दिव्येन यागविनामेन त्रिष्टय आदित्यप्रदक्षिणं कर्ताति कृत्वा भगवतस्तीर्थेकारस
 जन्ममधमस्य उत्तरपौरस्त्ये दिग्भागे चतुरङ्गुलमसपूज्य चरचितले तदिव्य यागविनाम स्यापयति । स्यापयित्वा अष्टाभिरप्रमहिपीभिः द्वाभ्या
 अग्नीकाभ्यां गत्यग्नीमीकेनच नाट्याग्नीकेनच धावै तस्माद्विख्याद्यागविनामात् पौरस्त्यम त्रिष्टोपाजकप्रतिशुपकेण प्रत्यारुहति ॥ ततःशुक्रस्य देवेन्द्र
 आठ अथमहिपी सञ्चित वे कटक सञ्चित मयवेमइ कटक एने नाटिकने कटके करी सञ्चित तेदिव्य यागविनामपकी पूयविचिने पगपालइ यई नइ
 पाठोउतरे । तिवारपच्छी ते चौपवेन्द्र देवेन्द्र देवतानो राधाना चोराशो इअर सासानिक देयता तेइ देवमस्यथी यागविनामपकी उत्तरदिग्भागे
 पगपालइ पङ्कनं पाठाउतरेइ । अथशुप याकवा देवता देयागतावेइदिव्य यागविनामपकी इषिणदिचिने पगपालइ पाठाउतरेइ । तिवारपछी

निगलनाधिरहात् क्वतोरतिकारपत्रतो दक्षिणपूर्वः स्यादिति । ननु शीघ्ररघ्वीपयथावतरण युक्तिमत् ननुतरसंख्येपद्धीप
 धमुद्रातिङ्गनेव तत्रानगनमित्युच्यतेनिर्गोबमानेत्या ऽवस्थाततस्यद्वीपस्यवा समुद्रस्यवा उपरिस्थितस्येन समायमानत्यासत्राऽवतरणं ततश्च नदी
 धराभिगमने ऽवस्थावद्वीपधमुद्रातिङ्गणव युक्तिरहेति । अथ दृष्टान्तायुक्त । एव चाथेवति एवमुक्तरीत्या यैव सूर्योमन्वशक्त्यता ययामूर्ध्निः
 शीपनक्षत्रपादवतीर्षे स्तत्रायसवीत्यर्थः नवरत्नय श्रेयः । शकाधिकारो वक्तव्यः शीघ्रमेन्द्रमाद्या श्ये याच्यं ऽ चावद्वृत दिव्व भित्त्यादि । प्रायोव्यस्त
 नवरं । प्रथमपावच्छदो दृष्टावतिमयीकृतसूर्योभाषिकारत्याकथियिषुक्तार्थः सचावयिर्विनामप्रतिषेधरूपयैतो वाप्यः द्वितीपपायच्छदो दिव्व देयजुर्
 दिव्वदेवाभुजाव इति परद्वयपादौ । अस्मन्वायमर्थः । विद्या देवद्विपरिकारसंपद स्वविनामयज्वश्रीधमक्षययामिदियविमानानां नरीप्रोपयात्

देवद्वि जाव विहंजाप्यविमाण पदिसाहरमाणे २ जाव जेणेश्व भगवत्त तित्ययरस्स जम्मणगगरे जेणेश
 प्रगवत्त तित्ययरस्स जम्मणभवणे सेणेश्व उत्रागच्छ्ह २ स्या प्रगवत्त तित्ययरस्स जम्मणभवण तेण विहंण
 जागत्रिमाणेण तिसुत्ते श्यायादिणपयादिण करेड २ स्या भगवत्त तित्ययरस्स जम्मणभवणस्स उप्पर

श्रीवरराष्ट्रीयः, यैत्रैव दक्षिणवोरत्सोरतिकारपर्वतः तेनैवतथागच्छति एव यैव सूर्योभस्स वक्तव्यता, नवर शकाधिकारा वक्तव्यः ऽ यावतो
 दिव्यादेवद्वि पावद्विज्य यान विमान २ प्रतिषेधरत् २, यावद्यत्रैव प्रगवतस्त्रीयकरस्स जम्मणगर, यत्रैव भगवतस्त्रीयकरस्स जम्मभवणम्, तत्रै

ते देवसम्बन्धी पासकनामइ यानविमान उद्दत्तो उद्येपता २ शको पावत् जिहं मगवंत तिर्येकानु जम्मणगरे जिहं भगवत तिर्येकरलो जम्मम
 वगदे तिर्ये आबइ श्वाधीने मयवत तीर्थेकरणा जम्मन्नमप्रति तेइ देवसम्बन्धी यानविमाने शरीने दिस्यकार विमानया याबाची प्रदिच्छिक्करे करीने
 नववंत तीर्थेकरणा जम्म नवनगर इ यानकावइ अप्प्राप्त नूपरतीवकी उ शरीने विष ते देवसम्बन्धी यानविमान चाये चापीने

द्रुतविरहात्मातुः शुभागमविति विष्यन्निद्रुपांनिद्राणां करोतीत्यर्थः इत्याचसौचैकरस्य मेरुं नैतदस्य जगत् प्रतिक्रमक जिनसदृश रूप यिकुष्ठति
 अस्मासु मेरु गतेषु जन्मसह्यापृतिव्यपेपु आसक्तुष्टदेयतयाः कृतुह्लादिना उपहृतनिद्रासती साइय तथा मयस्विति भगवद्रूपाक्रियिशेष रूप
 विजुवंतीत्यर्थः । विकल्प वा तीयकरमातुः पार्श्वे स्थापयति स्थापयित्वाप्य पञ्चशकान् विक्रयति ध्यात्मना पंचरूपां मयतीत्यर्थः विक्रय्य च तेषां
 पञ्चानामप्ये एक शक्य भगवत् तापकर परमशुचिनाः सरसगोपीयपद्मलिसेन पूषवाचितेनेति ज्ञापः करतलपासुर्ध्याधोव्यवस्थितयोः पुट सपुट

णकुच्छुधारिए एव जहाद्विसाकुमारिच जाव धर्मासि पुर्णासि तकयत्यासि शुह्यदेवाणुप्यए । सक्ते णामदेवि
 देदेवराया जगवत्त सित्ययरस्स जमणमहिम करिस्सामि, तख तुप्पेहि णभीइअह्म तिकहु, उव्रंचोयणि वल
 यदु २ हा तित्ययरपफिरुवग विउसुइ २ हा तित्ययरमाऊपासे ठवेइ २ हा पचसक्ते यिउसुइ २ हा एगे
 सक्ते मयव तित्ययर करयलसपुठेण गिखई, एक्के सक्के पिठठे श्याययस धरेइ, दुवेसक्का उजठेपासिचामरु

पौत्रमापेवपरिभृतः सत्रार्था याधद्वुस्तुभिनिर्पोयमावितरवेव यत्रैव भगवान् तापकरः तीपकरमाताच तत्रैवापागच्छति उपागत्य आशोकेशेव
 प्रभास करोति कल्याणगत तीपकर तीपकर तीपकरमातरस्य शिकल्य आदिनिबन्धविष करोति इत्याः करतल पायत् एतमवादीत् ॥ मनोस्तुने र-

जगवत् तीचैकरतो जन्मागिपिक सदिना करीच तेमाटे तुष्टेभयपामस्योसा इमकदाने प्रयच्छापिनी गिद्रावीइ देव नर तियेकरसरीपुसुप यिकमयइ
 प्रतिक्रम ज्यीने तियेकरानी माताने पासे पावे मुक्तीने पाचशक्यानी रूप विक्रये पाते ५ रूप धरीने ते पाचमांदि एकशक्य भगवत् तीपकरमति
 करतलसंपुटे इस्तसपुट करीपरे, एक शक्य पूष्ठिलि खत्र पादं, तेशक्य नेपासे चामर वीजइ एत शक्य ध्यागलि यय धायनालोइ चालइ तियारपखी
 ते शक्य वैचिन्द्र देवतामी राजा धामरा पक्षा भवमपति व्यन्तर ह्यातीपी वैमानीय देयताए देवागगां चापे परिवस्यो पक्षा यायत् गर्हकरो सदि

सोऽनु तुभ्य रत्नकुम्भिकारिणे युवप्रकारपूरं यथादिक्कुम्भार्थं आहुताबाऽध्याशीदित्यर्थः । यथाऽनुप्रदिवे प्राङ् मगप्यद्वयवापए परत्तु वोऽनुप्रदुत्तस्य
 ज्वरजगतीवद्युत्तस्य द्विषकारमगरे निष्कानिभिद्विपुप्यप्रस्य सिद्धस्य आविष्ट भायगसंयुद्धस्य घोहगस्य सङ्गुलीगप्यादृश सङ्गुलीगमगलस्य यि
 म्मस्य पयस्कुम्भस्य सार्थं एतिस्य सङ्गुलीगुत्तस्य अङ्कवाति ॥ यिन्यस्य संभित्या ॥ यिन्यस्य पुप्यवनि त्वं कृतायोसि त्वद्वेयानु
 म्रिये । यन्कोमान इर्वेत्तो देवरात्रा मगप्यतलीयेकरस्य अम्ममन्त्रिभां करिष्यामि । तेन पुन्मानिमसेतप्यमिति कृत्वा प्रब्रह्मापिर्मां वदति सुतेमेठ नीने

इदञ्चाठ जाण्विमाणाठ द्वाहिणस्य ण तिसोऽवाणपक्रियण पञ्चैरुहति ॥ तएण संसक्तीदेविदेवे वराया
 सउरासीए सामाणिअसाहस्सीएहिं जाय संधि सपरिवृढे सध्विहीए जाय द्दुद्धिणिगवोसणाद्वस्यरवेण
 जेणेव भयथ तित्यपरे तित्ययरमायाय तेणेव उवागच्छइ २ सा आलोए चेव पणामकरेइ २ सा भयवं
 तित्यपर तित्ययरमायरच तिसुम्भे। अयाहिणपयाहिणकरेइ २ प्रा करयल आव एव ययासी ॥ णनुत्युते रय

स देव ॥ १ ॥ वसुधैव कुटुम्बकम् । सानामोऽसहस्राणि तस्मात् दिव्याद्यामविमानान् श्रीहरराष्ट्रे त्रिमोपानकप्रतिरूपकेषु प्रत्याकृष्टानि । अयग्रपा देयाए दे
 व्यथ तस्मादिद्विद्याद्यामविमाना इतिवात्येव त्रिप्रापानक प्रतिरूपकेषु प्रत्याकृष्टानि । ततःसगळो देवेन्मोदेवराजः वसुधयोत्यासामानिकसहस्रे
 ते अकृष्टिद्व इयतानाराबा श्रीरासीइचार सामानिब देवताए करीनें यावत् साबब परिवरण्याचको सवस्यद्वि करी यावत् देयतु दुभिने निर्णोप यपुने
 रवे करीने सधित जिहर्ष भगवत तीच कर अने तीच करनी नाताळें, तिही आबब आबाकीने देयीने मिये प्रबामकरे करीनें भगवत तोचेकरप्रति
 तीचेकरनी नाताप्रति त्रिस्यवार विमवापाशाची त्रिस्यप्रदक्षिणाकरें करीनें शाबलोहीने यावत् इन करई २ तस्यकृष्णदूथं मुभने देवबहुत्तिनी घर
 उहारी इलोपर किम विद्मन्मारीए एकद्रू तिनकरे यावत् पणवे पुबपयंत कृतापळे तु देवानु मीमे। अकभाने देवेन्द्र देवतालोरात्रा हीयमईइतु

परसपदः पूर्वोक्तो यैः तयोत्कृष्टपा पावत्करणात् सुरिष्याए इत्यादिपदः व्यतिव्रजन् २ यत्रैव सवरपर्वतो यत्रैवपदकथनं यत्रैवबागियेकशिशो
 यत्रैवबागियेकशिशोसप्त तत्रैजापागणति उपगत्यच सिद्धासक्तवगतः पूर्वोभिमुखः सखिपकइति । पालकयिमान च गृहीतस्त्रामिकस्य स्यास्यामिः
 पाद्वारित्वन समनत्रजा देयानामप्यनुयोगित्वावभियेकशिलां पावद्गुणजद्वृदिति सभाध्यते । अथशानेन्द्रावसरः । तेव कालेकमित्यादि । व-
 स्मिन् काले सभस्मिन्ममचेत्स्मिन्समसमये विक्रमारीकृत्यामनराये । नन शक्रागमनाजनरोये सर्वैयामिद्राकां जिनकल्याचकंप युगपदेय समागमना

पाणी वसमत्राहणे सुरिठे उष्वरहृलेगाहिवदं अठ्ठावीसइविमाणशससयसहस्साहिसदइ अ्यरत्रयत्यधरे,
 एव जहासकौ, डमणाणत्त महाघीसाघटो लङ्कपरक्लमे। पोवन्नागिष्युहिसदइं पुष्कत्त विमाणकारी दस्किणिसै
 गिज्जाणमगे उष्वरपुरस्यमिसा, रइकरपष्ठं मदेरे समोमरिचं जाव पज्जुत्रासड २ एव अ्यत्रसिंठात्रि इदाजा
 गिअम्हा जाव अन्नं उंसि इमणाणत्त, चउरासीइंअमीडं चात्रन्नी मत्तरीण मठीअ ॥ पय्याचत्तालीसा तीस्सा

युभयो पाद्यवाद्यामरोत्तपकुष्ठतः । एक शक्र पुरतावज्जपाणिः प्रगच्छति ॥ ततःचयझे। बवन्नादियरासः अन्येयभुभिन्नयगपतियागनमत्तर्ष्यीति
 यिअवेमगिकेदेवे देवीमिचसादे सपरिवृतः सर्वस्योपायव्यावितेन तपारुठया पायत् व्यसिन्नजन् २ यत्रैय मन्दरः पयतः, यत्रैय परइकजन,
 यत्रैय अ जयकशिला, यत्रैशभिपस्य सिद्धासन, तत्रैवीपागणत्तति सपागत्य सिद्धागमभरणः पूर्वोभिमुखः सनिपसइति ॥ सस्मिन्काले तस्मिन्
 वासनाय यिमानना वाधानो स्वाभानो परइ रचित आकाशनी परइ निमल यस्त्रना परइउर इखिरीतेजिन मीने, तिमकइया एतलो यिद्यप महापोप
 नामइ पटा लपूपाकमनामइ पाला कटकनो स्वापी पुव्यकमानं चिमागता करणहार दक्षिणदिशिनी निकलयानी मार्गे इशाभकोणनो रतिकर
 पवत मरुपवतइ आवइ यावत् भावतनी सेवाकरं। इम वीपनेम्ननीपरि अयञ्चोप याकतापचि इद्र कइया यायत् अश्वु तद्रलग। एतलो यिद्येप वीच-

बुद्धिवाधपुटविवेकः तेनगच्छति एकः शकः पश्य आतपत्रं उच्यते परति द्वीयकायुजयोः पार्श्वयोदरोत्तर्षं कुन्तः एकः शकः पुरतो यज्ज
 पादिः ननु प्रकपति निभंसयति आत्मानमिति शेषः । अपतः प्रवर्ततइत्यर्थः । अथ च सत्यपिवासानिकाविदेवपरिवारेयद्विस्य स्वयमेव पथ
 उपबिबुधवं तत् अत्रगद्वयरोः परिपूर्वसेवाभिप्सुत्वेनेति । अथ यथा शक्यो विषयितस्यानमाप्नोति । तथा आह । तएण मेमके इत्यादि । ततः
 सगको देवेदो देवरावा अत्येवुभिभंसवपतिवानमनरआतिरकवेमानिने देवे देवीमिष सादे संपरियुतः सुवर्षीयावतकरणात सवृज्जुइए इत्यादि

स्केयश्चेति, एगेसक्के पुरचं बज्जपाणी पक्कहुइ ॥ तएण सेमक्के देविदे वेथराया अखं हि यज्जहिं मत्रणठइवा
 मतरजाइसवेमाणीएहि देवेहि देवीहिअ सद्धि सपरियुद्धं सखिहीए जाय णाइएण साए उक्किंठाए जाय
 धीइययमाने २ जेणेष मदेरेपसए जेणेत्र पळगत्रणे जेणेत्र अज्जिसेअसिळा जेणेत्र अज्जिसअसीहासणे तेणेष
 तथागच्छुइ २ सा सीहासणधरगए पुरत्याअिमह मगिगयये ॥ तेणकालेण २ इज्जाणे देविठे देवराया सुल

बहुविपरिणे एष यकारिकुमाय्यः पावदुम्यासिपुस्यात्तित्व इमर्षासि अत्रदेव मुमिये । शक्येनासादेयत्रा देवरात्रः भवततसाप०रस्य अन्नम
 दिनां करिव्यामि ततपुकायिननेतव्यमिनिरुत्वा आस्वापिनीदराति इत्वा सार्थंकरप्रतिठपक विकर्षति विबुध्य तीयकरमानुः पार्श्वीस्यापय-
 ति स्वापयित्वा पशुशकानं विबुधति विबुध्य एकः शकः भगवन्त मीर्षंकरं कतलपुडेन पबहाति । एकः शकः पुरुतः आतपत्रपते, द्वीयका

त तेद्वी वारुटीगति करो यावत् आता आतो वका जिहा नेठपर्वत जिहा पबक वगतामं जिहा नेरुतो चोभू वगवद जिहा अभियेक करवान
 वसाहं जिहो अभिवव विहासन ठं, जिहा आवइ आतीमं जिहासनने विने पूबविधि साएणो वेषव ५ तिचं कालहं तिचं वगइ इंशानेअनानं देवेन्दी
 वदेतानो रावा सनू आयुव वंरं हावनां जेइने नुपजनू वाएण वं जेइने देवतापो इअ नेकवकी उतरदिबिगा, उइ साकतो अविपतिहाकु आदि

परसपहः पूर्वोक्तो ऽपि तपोवृत्तयुया यावत्कारणात् सुरिणाए इत्यादिप्रहः व्यतिव्रजन् २ यत्रैव सत्परवैतो यत्रैवपहकत्रन् यत्रैववागिप्येकाशिश
 यत्रैववागिप्येकशिशः सन तत्रैवापागच्छति सवागत्य च सिंहासतवगतः पूर्वोभिमुखः सखियकञ्चति । पालकयिमान च गृहीतस्त्रामिकस्य स्यात्प्रामिग
 पाश्चात्खन तनमत्रजा देवानामप्यनुयोगित्वात्भियेकशिक्षो यावद्गुणजद्वृद्धिंति सभाष्यते । अथशानेन्द्रावसरः । तेन कालेकमित्यादि । त
 स्मिन् कात्रे समयस्त्रिमज्जमेकैतस्मिन्समये दिक्कभारीकृत्यामराये । नन शक्रागममाननरोये सर्वेषामित्राणां त्रिमकल्याणकूप युगपदेव समागमना

पाणी वसमत्राहणे सुरिदे उभ्ररुहोगाहिवह अठ्ठाधीसद्विमाणथाससयसहस्साहियइ श्ययरथरथत्यधरे,
 एत्र जहामकै, इमणाणत्त महाघोसाघटो लज्जपरक्कमे। पोवनागिश्युहियइ पुष्फत्त विमाणकारी दरिक्कणिस्से
 गिज्जाणमग्गे उभ्ररपुरत्यमित्था, रइकरवसुत्त मदरे भमोभरित्त जात्र पज्जुवासइ २ एव श्यत्रसिठात्रि इदाजा
 गिअम्हा जात्र श्यञ्जुत्तिसि इमणाणत्त,, अउरासीइच्छुभोइ थात्रन्तगी मसरीअ मठीअ ॥ पयाचत्तालीसा तीस्सा

युमपो पाद्यवाद्याभरात्पबुद्धतः । एकःशक्रः पुरसावत्तवाधिः प्रगच्छति ॥ तत सञ्चरे। दवन्त्रादेवराजः अन्येवदुभिन्नयगपतिषागमस्तरज्यीति
 पित्तैसागिर्दे देवीमिष्टसाहं सपरिवृतः सर्वस्यापावत्रादिसंभ तपारुहया यायत् व्यसिन्नजन् २ यत्रैव सत्परः पयत , यत्रैव पपइकपन,
 यत्रैव अ नपकशिक्षा, यत्रैवाभियस्य सिंहासन, तत्रैवोपागच्छति सवागत्य सिंहासनवरगतः पूर्वोभिमुखः समिपकञ्चति ॥ तस्मिन्काले तस्मिन्

र्थीसलाप पिनामना बाधानो स्वामा रव्य रश्चित आकाशनी परइ मिसल यस्तना परखर इच्छिरीतेजिन मोरुसै, तिमकइया यतलो पिशप सहापोप
 गानइ घटा लपूराकमनामइ पाला कटकनो स्वामी पुप्यकमाने चिसामना करखर इच्छिदिशिनो निकलयानी मार्गे इशागकोणनो रतिकर
 पबत मरुपबतइ आबइ यावत् भगवत्तनी सेवाकरं । इम सीयनेन्द्रमीपरि अयथोप याकतापचि इद्र कइवा यायत् अशुनेन्द्रलग । एतलो यिद्येप सीध-

रूपस्य आपमानत्वात् । यत्र ब्रूते शब्दान्तर्गतलरीयमीशानेन्यागममुक्तं तत्कर्मैवैव सूत्रव्यस्य समवात् इंगानादेशेनो देवरात्रा सूत्रपाणि वं पथ-
वाचनः सुरेन्द्र उतरादसोकापिपतिः । नेरीकसरतो ऽस्यैवापिपत्यात् अष्टाविशतिविमागाकाशयगमइत्यापिपतिः । अत्रांमिनिजसामि संयत्रवस्त्रादि

धीमानुसमइत्सा १ एतु सामाजिआण, यमीसठ।धीसाशारम छुहयउर।नयमइत्सा ॥ पण्णाचमालीमाठञ्च

समय इजानी देवेन्द्रदेवराजः मूलपाविश्व जगत्वाहनः सुरेन्द्रउतराद सोकापिपतिः अष्टाविशतिविभागवासियतमइत्यापिपतिः अत्रआम्यरवस्त्र
यः, एवं यथा शक्यः ॥ इदमात्मव नद्यापावापयठा सपुपराकनो पदात्यनोकापिपतिः पुष्यकायिमानकारी दक्षिणानिरीयमाणः उतरपीर-

विमानकव न्याः १०	श्रीदेवेन्द्र १	इजानुन्द्र ५	सगरकुमारन्द्र ३	माइन्द्र ४	अइन्द्र ५	सातकन्द्र ५	युक्तन्द्र ७	मइत्तारन्द्र ८	प्रभुनन्द्र ९
पामानिकवव १२ इजार	८० इजार	७२ इजार	७० इजार	६० इजार	५० इजार	५० इजार	४० इजार	३० इजार	२० इजार
अप्यपवेद १४ इजार	१२ इजार	८ इजार	६ इजार	४ इजार	३ इजार	२ इजार	१०००	५००	२५०
माअपवेद १६ इजार	१४ इजार	१० इजार	८ इजार	६ इजार	४ इजार	३ इजार	२००	१०००	५००
आत्मारव ३३५०००	३३००००	२८५०००	२८००००	२४००००	२०००००	१६००००	१२००००	१००००	५००००

इन्द्र ने ८० इजार धामानीक देव ईवानुन्द्रने ८० इजारसामानि ६ देवजगत कुमारिन्द्रन ७२ इजार धामानीक नदेन्द्र ने ७० इजार अइन्द्रने ६० इजार
सावकेन्द्र ने ५० इजार युजेन्द्र ने ४० इजार धामानीक यइत्तारिन्द्र ८ ने श्रीव इजार माउवेन्द्र १० ने श्रीव इजार अजुसेन्द्र १२ ने १० इजार

स्वच्छतया आकाशवद्वयानि वचनानि धरति यः वतथा एवं यथायथाः सीपनेन्द्र साधायस्यि इदमवधानात्स विशेषः महाचौदापटा सपुवरात्म-
 नानापदास्यनोकाचिवति। पुष्यकानामविनाकारो दक्षिणानियोरुगुनिः उत्तरपीरगस्त्यारतिकरपवतः ससागतः पायत्पवात् भगयत
 तित्वपर तित्वपरमापर तिरुक्तो व्यायारिखवयादिवं कर इ करित्तः वश्ट वसवइ वदिना खमनिषा वसुवखे वाइदूरे मुरसुवगाणे खममसाखे अभि-
 मुवेविषयखं पञ्जलिउवेइति पर्युपास्ते । अयातिवेखेऽवशिपामो वगत् रसावावाश्राणां वल्ल्यमाइ । एवं अखसिठाविइत्स्यादि । एय सीपनेशानेन्द्रो-
 त्याअवशिष्टाअपि इन्द्रा वैमानिकानां सखितव्याः । यथदध्युनद्र यकाः दशशुभ्रगस्यपिपिनिरिति । अत्रयोविशेषस्तमाइ । इव नामास्यं भेद वतु-
 रगतिः सइत्साखि शकस्य अश्रीतिः सइत्साखि सगसकनारद्रस्य वयससतिसेइन्द्रस्य यः समुचये । पट्टिप्रज्ञेइन्द्रस्य
 यः प्रावत् पचायकांतकेन्द्रस्य बत्वारिगण्डुकेन्द्रस्य त्रिंशतशइत्कारेन्द्रस्य यिशितिरासतमाखतकएवपट्टिकेन्द्रस्य दशमसखारणाभ्युतकएवपट्टिकेन्द्रस्य एते-
 सस्माप्रकाराः सामानिकानां देवानां क्रमेण दशकएवशुभ्रस्योपनागिति तेन चतरासीपमागण्डिअमाइसीयमित्येतद्विशययस्यामेऽधीर्तेद्रासापक
 असीपमागण्डिअसाइसीकलित्वागण्डिअपौ फासः । तथा सीपमवशुभ्रेन्द्रात्रिगण्डिअणि इयानेऽष्टाविगतिसहाखि एव सनत्कनारेद्रादग माइन्द्रे
 छष्टी प्रस्तानाके बत्वारि तथा सातके पंचाशुभ्रसइत्साखि एय शक बत्वारिगासइत्साखि य समुचये सइत्कारे पटसइत्साखि आगतमाखतकएव

सदस्मा सहस्वार ॥ १ ॥ श्याणय पाणयकप्ये चत्वारिमयारयाञ्चु गतिगण ॥ एणवमाणग इमेजाणधिमाण
 कारीदश २ त० पालय १ पुष्पय २ सोमणेने ३ भिरियच्छेअ ४ णाट्टयात्रत्ते ५ जामगमे ६ पीडुगमे

स्योरनिकरपवनः मन्दरे ममवतुतः यावत्पर्युपास्त इति २ एव अत्रशिग अविशम्नाभाषितव्याः पावण्युनइति इवनामास्य । चतरश्रीनिर-
 चामानीक एइ सस्मा सामानिक देयता सीपनेन्द्रने अतामसाप विमान इशानेन्द्र २ ने २० साय भक्त कुमारन्द्र १२ साय माइन्द्र ८ साय द्रष्टक
 त्यई ४ साय विमान सांतक ६ पञ्चास इवार महाशुभ्र ४० इवार सइत्कार देयताक ६ इवार विमान १ आगत माखत ६ वैशोफयइने अपार से

योद्धोः समुचितयोः सत्वारिजानानि अरुणाप्युतयो स्त्रीविश्रुतानि एते विनामानसख्यामकाराः धानविमानविकर्षुं काय देयाइसे यस्यमायाः अ-
 का दे कनच । तद्यथा । पातकः १ पुण्यकः २ श्रीमलः ३ श्रीवदः ४ वः समुदये नद्यावर्तः ५ कामगलः ६ प्रीतिगमः ७ सामारमः ८ विमलः ९
 मवतो इव १० इति । एतन्मनुब्रह्म वृषु केनरि पुरावरेष पंचानां २ साम्यमाह । श्रीपमकानां श्रीपमदेवलोकोत्पन्नानां । एतमप्यपि ज्ञेय । तथा
 मगतकमारक नां मृष्टलोकाकानां महाभुक्तानां आगतप्राकृतकानानिद्रु नां महुवदन सबकालवर्तीन्द्रोपेचया सुपाया पटा हरिमैगमेषी यदात्यभी
 काधिपतिः श्रीनराडानियोक्तृमिनि रचिषयीरत्यो रतिकरपर्वतः, तथाइमानकाना माहेन्द्रलावकसहस्रारप्युतकानाच इग्नया महापोयापटा ल
 पुपरकनः परात्यभीकापिपति रचिषीनियोक्तृमार्गः उत्तरीरत्योरतिकरपर्वतः चभितिवारस्यासकारे पपदोऽध्वतरमप्ययासकृपाः यस्य यापदेव
 रवा मनाबापवति तस्यतबत्प्रमाणा यथाश्रीयानिगने तथाद्यथा । तथैव शरुसाभ्यंनरिकाया पयाव १२ सइत्यानि देवानां मप्यमाया १४ सइत्यानि
 बाभ्यायां १६ सइत्यानि ईशानेन्द्रस्याद्यायां १२ सइत्यानि द्वितीययां १२ सइत्यानि तृतीययां १४ सइत्यानि समलकुमारेन्द्रस्याद्यायां ९ सइत्यानि
 द्वितीयायां १० तृतीययां १२ सइत्यानि । एवं माहेन्द्रस्य क्रमेण ६ सइत्यानि ८ १० सइत्यानि ४ ६ सइत्यानि लीतकेन्द्रस्य २ ४ ६ म

७ मणोरम ८ विमल १ सवर्तनर्तु १० ॥ साहस्रगागसभक माराण यत्रलोऽष्टगाण महःसुक्राण
 पाप्यगण हन्ताय सुधासाधटा हरिणेगमेसी पायत्राणिश्याह्निगुह उभ्रिस्त्राणिश्याणमभी दाहिणपुरत्यमि

यानिद्विमसतिः वसतिधवष्टिः ॥ पञ्चायवत्वारिबत्त्रियादृष्टतिशशसइत्यानि १ एतसामानिकाणा द्वात्रिंशदृष्टाविक्रति द्वांदगाष्टी ० चत्वारिगतस-
 इत्य नि पञ्चात्रिंशत्वारिंत् वद्वचइत्यानि ३ आगतप्राकृतकपचत्वारिगनाम्यप्युनेश्रीवि २ यनानि विनामानानि इने यानविमानकारिषीरेका

विमान आरुच अप्युन एव देवलोच ३० त्रिस्व ये विनामनी वक्या इम यान विनामना विभुजवहार देवता श्रीपमैत्रादिक ना पातक १
 पुण्यक २ श्रीमल ३ श्रीवद ४ नद्यवर्त ५ कामगल ६ प्रीतिगम ७ सामारम ८ विमल ९ सवर्तनर्तु १० श्रीपमदेवलोकाकाना चत्वरु कुमारदेवलो

इत्यादि श्रुतिद्वयम् । २४ सहस्रलाखि सहस्रान्तरैश्च ५०० शतानि २० शतानि द्वाभ्यामप्युच्यते १० शतानि द्वाभ्यामप्युच्यते-
 द्वयम् १ यत् शतानि ५०० शतानि । इनाप तत्तद्विद्वत्संके त्तिवदपरिसाचनित्वाद्यायापने यथासंख्यं प्राप्याः । शक्येयानप्या द्वेवीपपक्ष्यं धीमान्ति-
 गमादिपू क्त्वपि धीमन्वयि रिरिपदिः स्वाशयप्रवृत्ती संवृत्तीपप्रवृत्तिमध्यगतापमिति निरूप्यमानाग्निजगत्सामिपिकयद्द्वये मासमिति मयातन्मुया
 पित्येन न ल ख आत्सरथाः अंगरक्षकवाद्याः सर्वेषां निद्राणां स्वस्वमानानिजन्मययनु गुणाः एतेष्वेत्यं यद्युक्तेअभिज्ञाप्याः । ऋतवदपठरासीउ ध्याय-
 ररकाशसुहृदमीव नउवदवसीद्वय आपररक्येयनाइरुवाव नउवदवायसरीय आपररक्येयवाइरुसीय आइरुवइ इत्यादि । तयायामविमानानि
 नर्वेयो योत्रकस्यतद्वस्त्रविस्तीर्णानि तद्वस्त्रेण स्वविमानप्रमाणाणि इदस्य स्वव्यतिगाम मोचार्णोपतसकादि तस्यैवममाख पशयतयोद्यनःदिक येयो

स्वे रहुकरपक्षेण इत्यागगाहि द्रुततगसहस्रारसु सुगाण हुडाण महाघांसाघटा उज्जरक्लमेपायस्यणीश्या
 द्विश्वद्वस्त्रिनिष्ठानिष्ठानमगे उन्नरपुरात्यमिस्त्रे रहुकरगपक्षेण परिसाठेण जहाजीयाभिगमे, श्यायरस्का सामा
 निष्ठस्रउगुं गा सप्तसि ज णयिमाणा सप्तसि जे सुगमयसहस्रत्रिच्छ्रिया उच्चनेण सधिसागप्यमाणा

तद्यथा पालक १ पुण्यकः २ वीननद्यः ३ श्रीवदस्य ४ नम्यावर्तः ५ कामगमः ६ प्रातिगमः ७ मनोरम ८ बिमल ९ मवतोमदः १० ॥ श्रीपत्स का
 र्वा, समस्तकारकावा, इस्तसाककाना, महाशुककाकां, प्राचतकागामिन्त्राकां, सपागापरवाइरिगेमेपो यदात्यमीकापिपतिः छीनताइति
 कना २ मस्र वेयसाकना ३ महाशुकदेव साकना ४ प्राचत देवलोकां इन्द्रन इन्द्रन सुपायागामे पटा इरिगेमेपोनामइ पाशा कटकमो स्वामी
 उन्नरदिशि नाकलय नी मनि ध्यगिनिष्ठाना रतिबर पर्वत तथा इयान नाइन्द्र शातक व सइस्वार ४ अश्रुत ऐयलोकागमेन्द्रगइ गइ पा योपा माने
 पटा लपुपराक्रमानावइ पालिभात कटकमो स्वामी इचिच दिशिनी नीकसपाशा मार्ग इयान काण्डिनो रतिबर मवत अप्यन्तर मध्य बासपयदा

योद्धव्योः समुद्रितयोः पत्नारिभूतानि अरुणाण्युतयोः स्त्रीविभूतानि एते विमानानां संख्याप्रकाराः पानविमानविक्रयं काष्ठ वेद्याइमे बह्व्यभावाः ३-
 कादि ७ नव । तद्यथा । पातकाः १ पुष्यक २ सीतलसः ३ श्रीवत्सः ४ बः समुद्रये नद्याधत्तैः ५ कामगमः ६ प्रीतिगमः ७ सामारमः ८ विमलः ९
 मयता १० इति । अथ च नुक्कय न्रुक्कानां आगतप्रकारतजानानि न्रुक्कां बहुवचनं चवकासवर्तीश्रुपिचया सुयोया यटा इतिमेगमेयो यदात्यमो
 नमत्कमएक कां पुष्टलोकभागं महासुककानां आगतप्रकारतजानानि न्रुक्कां बहुवचनं चवकासवर्तीश्रुपिचया सुयोया यटा इतिमेगमेयो यदात्यमो
 कापिचिताः श्रीनराहानिर्षोक्तमिः इतिचपीरतस्यो रतिकरपर्वतः, तदाहागलकाना भाहेन्रुक्कांतकचकुसाराण्युतकानांच इन्नुषां महापोयायटा ए
 पुपराकन यदात्यमोकापियति इतिचोनिर्षोक्तमिः, उत्तरपीरतस्योरतिकरपर्वतः वनितिवाक्कासकारे पपदोऽप्यंतरनध्यथाइरुपायाः यस्य यायद्वेव
 इका मयाभाभवति तस्यतावदप्रमाणा यथाश्रीवाभिसमे तथाचंया । ताद्वेव शकसाप्यंतरिकाया ययदि १२ सइस्त्राणि वेवानां मध्यमाया १४ सइस्त्राणि
 बाह्यायां १६ सइस्त्राणि इथानेन्रुस्त्राद्याया १० सइस्त्राणि द्वितीयायां १२ सइस्त्राणि ततोयायां १४ सइस्त्राणि सप्तकमारैरन्यथायायां १६
 द्वितीयायां १० ततोयायां १२ सइस्त्राणि । एवं भावेन्रुक्का ममेन ८

कदाभिमार्गिको देवो न पुनर्भूमिर्लोकत्राशा पाशकाविरिभ निपततामकः अयथिद तदेव शक्राधिकारोऽपि । नयंरं वृषिणपविमोरतिकरपवतः ।
 किं दूरमित्याह । यावत्तन्मन्दरे समवसति । पर्युपास्तेवति । अयमस्मीन्द्र । तेषु कालेणमित्यादि ॥ तस्मिन्काले तस्मिन्मन्त्रे यत्किञ्चिदुत्तरेऽसुररा-
 त्रा एवमेवेति । अन्तरात्तव नवरः पट्टिः सामानिकसस्यात्तद्यत्तुर्गुणस्य व्याका आत्सरसाकाष्टत्यपः मन्त्रादुनः पदा-

राहिं चिहि परिसाहि सतरहस्यणीथ्याहि ससहि ससहि चउहि चउसठीहि सायरस्कदेवसाह
 स्सीहि अस्सेहि जहासक्की, नयर मिसमाणस्त तुमेपायस्राणीप्राहिवई त्रधस्वराघटा विमाण पण्ठास जो
 स्यणसहस्साइ महिदस्रत पचजोयणसयाड विमोणकारी स्याभित्तुगित्तुदेवो, स्यसिठ तचेव जाव मदरे

यानविसामानि, सर्वैना योजनयतसहस्रविस्तीर्णानि वृत्त्वेन स्वयिसानप्रसाधानि, मन्त्रध्वजाः सर्वेषां योजनमाष्टिका गणवजगामन्दरे
 समवसरन्ति । यावरपर्युपास्तइति न तस्मिन्काले तस्मिन्मन्त्रे अस्मिन्मन्त्रे अस्मिन्मन्त्रे अस्मिन्मन्त्रे अस्मिन्मन्त्रे अस्मिन्मन्त्रे
 अन्तरे चिह्नसने यतुः पट्ट्यासामानिकसहस्रैः अपच्छिद्यता त्राप्यच्छिद्यस्यैः यत्तुभिरयमिच्छिपीभिः सपरियाराभि तित्तुचि परि-
 पट्टिभिः सप्तभिरलीखैः सप्तभिरलीकापिपतिभिः तत्तुसुमियतु पट्टिभिरास्मरशदेवसहस्रैः अन्यैश्च यथाशकः नवर इदनामास्य , तुनः पदात्यमी

आज्ञान नवने द्यमे इग्यारने नारने देवशाने ८० योजन विमान ऊचपये दूह) यिमान प्रमाण महेन्द्रध्वज सर्वे इन्द्रमह इकार योजनना ऊप
 पचइ शीपमेन्द्र वर्द्धीने श्रीकाशये इन्द्र मेरुपर्वतइ आये यायत् तीर्थ करमी सेवा करण १० ॥ तिष्ठइ काले तिष्ठे समय अन्तरेप्रानने अन्तरेन्द्र ए
 पूरतो राजा अन्तरध्वजा राजशाली ने द्विये सूयसां समाने द्विये अन्तरमासा चिह्नसने ने द्विये पोसुति इकार सामानिक देवताए तेप्रीच इव प्राय
 त्रिधन देवताए अ्यार लोकापाल देवताए पाच अय मन्त्रिणीय परिवार सञ्चित त्रिधिपरपदाए सात कटकइ सात कटकअइ स्वामी एकेकी द्वियि

तानि तथा अस्यायनर्भः ॥ आद्यकल्पद्विके विनागानामुद्वल्य पञ्चयोजनगतानि द्वितीयेद्विकेष्टे तथा सुवीचेद्विकेष्टे मस तथा अस्तुये
 द्विकेष्टी तातोऽप्ये तले कश्चिदुक्तविनागानामुद्वल्य नवयोजनगतानि तथा सर्वेषा महेन्द्राज्याः योजनसाहस्रिकाः सहस्रपात्रमपिलोखीः शुक
 वन्नी महारसमकधरति । याद्व्यप्यु पाचते पात्रद्वयसहस्रः प्रागवन् । अय प्रयनवसिसः । तेष मालवं तेष समण्य मित्यादि प्रागवत् । य
 मराऽनुरिद्रोऽपरराजाचमरवर्षापो राजषास्यो समया चमरेविद्वामने चतुः पञ्चासामानिकसहस्रैः प्रयत्नियतावापलित्रैः चतःप्रलीनपात्रैः पप
 भिरपनद्वियाभिः सपरिवाराभिः पञ्चभिः सप्तभिरलोके मसभिरनीकापिपनिभिः चतसभिः चतुः पञ्चभिरात्मलजसहस्रैः ॥ चम्रेवेत्याशापका चोग-
 सुयुक्त आसापक त्वयकोष्यः चमरवक्षारपहावीव अर्धेदि चतुर्दि असुरकमारदि देवद्विष्य देयाद्विष्यति । यथा शुकलयापनप्यजगम्य । गवरामिदे
 नागात्स भेद द्रुम पदात्वनीकाचिपतिः सुयस्वरायंटा यान्द्विमान प्रसु प्रयाजनसहस्रैश्चि विस्तारवाभी महेन्द्राज्याः पञ्चयोजनर्भतापुयुः विनाग-

महिदम्नया सध्वेसि जोष्युणसोहृस्सिष्ठा सकृत्रज्ज । मद्ररुमेऽखरनी जात्र पठजुत्रासति १० तैर्ण कालेण २
 चमरे प्रवृरिदे अक्षुरराया चमरर्षथापु रायहाणीपु समापु सुहम्मापु चमरसि सीहासर्णसि चउसठीप
 सामःपिष्युमाहृस्सीह तायत्तीसापु तायत्रीमणहिं अउाहं लोगपालहिं पञ्चहिंअगममहिंसीहिं सपरिया

योचनूनिः इचिचवीरत्सोरविकरपवतः ईडानकाना महन्तलान्चनइल राशुनकानोच इन्द्रार्थ महार्थोयापयटा, सपुपराकमः पदात्यनीका
 पियनिः, इचिचवात्यानिर्वोचमार्गे, उत्तरवीरत्सोरविकरपवतः, परिचरी यथा आवागिगने, अस्मररुकाः सामानिकाना च्चनगुंकाः । सर्वेषां,
 नीप जीवाभियन् नादिक विगवाचवी अक्षुररुचदेवताः सर्वइन्द्र म सामानिक देवता चकी चोमुंका यान्द्विमान मकवेनामिक इन्द्रने शावयाजम-
 नां द्विकेष्टे कल्पये पोतागा काल्पवां पहिसहई कीचर कल्पे पांके ये योजन १-प्राप्ते चोचे कल्पे १०० योजन पाच ने चठे शत मे आठ ने २००

कार्पवर्तनमिति शर्पयानविभागविकारारहितं तदेव चमरपम्बापिकारोक्तमेव । पर्यदोययाजीयाभिगमे इदञ्च सूत्रं देहलोप्रदीपन्यायेन सम्बन्धनीय ।
 यथादेहलोप्रदीपो इतस्त्वदेहलोप्रदीपस्ययास्यस्यस्यप्रकाशगोपयोगी तथैवगम्युत्तमराचिकारे, सुश्रुतानि धर्मीश्राधिकारे वस्त्यमाणेष्टसुभयमपवतिपुप-
 यागी भवति त्रिव्यधिकारेणु पर्यदोयाध्याइत्यर्थः । तथापि । चमरस्याभ्यन्तरिकायापयपदि २४ सहस्राणि, देवाना मन्त्रमाया २० सहस्राणि २१ स्या
 मीप इद सहस्राणि तथा बर्लीत्रस्याभ्यन्तरिकायां पयपदि २० सहस्राणि याज्ञायां २४ सहस्राणि तथा धरणेभ्रस्याभ्यन्तरिकायां
 पयपदि ४० सहस्राणि मन्त्रमाया ३० सहस्राणि याज्ञायां ८० सहस्राणि नूतनमन्त्रस्याभ्यन्तरिकाया पयपदि ५० सहस्राणि मन्त्रमायां ६० सहस्राणि

चतुगुणा स्यायरक्तो महादुमो पायत्तानीश्याहिवई महावधस्वराघटा सेसतचेव परिषाठ जहा जीयामि,
 गमे ॥ तेण कालेण २ धरणे तहेव णाणात्त दुसंमाणिश्याहस्वीत्त, तस्यगुमहिस्वीत्त, चतुगुणा स्यायरक्ता,
 मेघसराघटा चतुसेणो पायस्वीश्याहिवई विमाणपणधीस जोश्याणसहस्साइ महिदसुत्त स्याह्वाइजाइ जोछण

सस्मिन्समये धरबकुषिय सातास्व यदुसामानिकसहस्राणि षड्मसश्चिप्य, चतुगुणा स्यासरक्ताः मयस्यारापयटा भद्रुसेनः पदात्यनीकाधिवतिः
 पातविमान पञ्चविशतियोजमसहस्राणि महेन्द्रधन अह त्रितीयानि योजगशतानि एव मसुरेभ्रवर्धिताता मयतयासोभ्राया गवर असुराणा
 श्लोयस्यारापयटा, नागामामेपयटा, सुपर्वाणा ११ सहसरा, विद्युतांकीसुसरा, अग्निनांमञ्जुसरा विद्या मञ्जुचोया, उदधीना सुसरा, द्वी-

षण्य यजिन्द्रमाने असुरेभ्र असुरानो राजा इज्जण चमरेभ्रनी परं एतलो, विधेव साठि इजार सामानिक देयता सामानीक यकी योगुणा ये शाप
 श्यालोस इजार अङ्गरवक देवता महादुम माने पासा कटकनो स्वामी मश्रुपस्यरा, पटा श्रेयपास्तु सप तिमज्जु पयदा किम जीयाभिगम सूत्रने
 विधे कहीछे विम आयथी ॥ तेषं काले विषह समयइ धरवेभ्र विमम कइयो, एतलो, विधेप, ठ इजार सामानिक देवता ठ अप मशिधी देयी सा-

स्वामीकापिपतिः महाशुभस्वरापंठा व्याख्यातोऽपिचं प्रतिपद्यतइति जगत्प्रपास्याने वसिष्ठ्या दासिद्यास्यो नियोक्यमार्गः वहरपविभोरति-

समोसरइ पञ्जुत्रासइ ॥ तेज कालेण २ वलिअसुरिदे अ्यसुराया एवमेव जंवर संधीसामागिअ्यसाहसंसीउ

कापिपतिः श्रीपस्वरापस्टा, यालजिमान पञ्चाद्यपोजनसइआदि (विजारायामं) महेन्द्रअ्यत्रः पञ्चयोजनगतानि विभागरुंदान्भियोगिकोदेवः ।
 अत्रविष्टं तरेच, यावत्तन्तरे वलवसरति पर्युपास्ये इति ॥ तस्मिन्काले तस्मिन्प्रमय यली अयुदेन्द्रः अयुरराज, ययमेव मयं पतिः मात्मानि
 जगत्स्रादि अनुमुखा आत्मराचकाः महाशुभो महात्मनोकाचिर्वति । महीपस्वरापस्टा श्रेयतवेव, परिपवो यया जीवाभिमने इति ॥ तस्मिन्काले

इन्द्राः	वसुदेवः-१	अर्षीः-१	परब्रह्मवि २ दक्षिण	मृतामंदेववि २ वहर	व्यमरेववि ३२	ज्योतिषा २
सामानिक सख्या	६४०००	६००००	६००००	६००००	४०००	४०
अर्ष्यतर पयसा	२४०००	२००००	६०००	६०००	६०००	६०००
मप्यपयदेव	२००००	२४०००	३०००	६०००	१००००	१०००
वाद्यपयदेव	३२०००	२००००	६०००	३०००	१२०००	१२०००
आत्मराचकाः	२४०००१	२४०००१	२४००००	२४००००	१६०००	१६०००

शोसति इगार इमव्यारेदिशिं जेताव जप्यज इकार अङ्करवक देवताय अमेरेपिच, देवे, परिवस्यो, जिन औपमैन्द्र, तिमचाबवो पवि एतलो विदेय
 दुमगाने पासा कटकनो स्वामी उपस्वराजाने संदा विमान पञ्चास ५० इकार योजन मोइशुं सांयु महेन्द्राजय, पांयु सं ५००, योजन जगपवे वि
 तालो करणइर आवाकारी देवता अकछेप वाकतो विमज जाबवो, यावत् नेकनें विदे, अत्राशुं, पर्युपायना करे यीचे करली ॥ विदेकाले विचार

करपवताइति शयमानमिमागविहारादिषु तदेव समरपञ्चाधिकारीकृतमेव । पर्यदोपयानीयाभिमगने इत्येव, सूत्र देहलीप्रदीपन्यायेन सम्बन्धनीय ।
 पपाधिदलीस्वोदीपो इत्येव देहलीस्थयाज्ञस्यवसुमकाशानोपयोगी तथेवमप्युक्ते समराधिकारे, सुभ्यमाने धर्मीद्राधिकारे यत्पमाणेवदुमुभवमवयवतिपूप-
 यागी भवति त्रियुप्यधिकारेणु पर्यदोवाच्याइत्यर्थः । तथाहि । समरस्यास्यन्तरिकायापर्येदि २४ सइस्त्राणि, देशानां मध्यमाया २० सइस्त्राणि २४
 यांश्च इर सइस्त्राणि तथा शलीद्रस्यास्यन्तरिकायां पर्यदि २० सइस्त्राणि मध्यमायां २४ सइस्त्राणि तथा परवेन्द्रस्यास्यन्तरिकाया
 पर्यदि ६० सइस्त्राणि मध्यमाया ३० सइस्त्राणि वाङ्मायां ८० सइस्त्राणि मध्यमायां ६० सइस्त्राणि

चउगुणा स्यायरस्को महादुमो पायत्तानीश्चाहिवई महान्धस्सराघटा सेससचेव परिषाउ जहा बीयाभि,
 गमे ॥ तेण काळेण २ घरणे तहेव णाणात्त दुसामाणिश्वसाइस्सीत्त, बुध्गुमहिषीत्त, चउगुणा स्यायरस्का,
 मैघसराघटा जहसंणेो पायत्तानीश्चाहिवई धिमाणपणधीस जोश्वणसहस्साइ महिंदसुत्त स्यहाइज्जाइ जोअण

तस्मिन्समये धरत्तलदैव मामास्य पदसामानिकसइस्त्राणि पइपमश्चिया, चउगुणा स्यात्सराघटा भद्रसंज्ञः पदात्यनीकाधिपतिः
 वागदिवान पञ्चविंशतियोजनसइस्त्राणि महेन्द्रध्वज अह त्रितीयानि योजनगतानि एव मसुरेन्द्रवर्जिताभा मयमयासोम्प्राशा मवर असुराणा
 श्रीपस्वराघटा, मागानानेपस्वरा, सुपर्वाणा इत्यस्यरा, विष्णुताकीश्वस्वरा, अग्निगोमश्वस्वरा दिग्गा मञ्जुपीया, उदधीमा मूलरा, द्वी
 मत्तप यत्तिन्द्रमामे असरेन्द्र असुरानो राजा इत्यज समरेन्द्रनो परे एतको यिसेव याहि इजार सामानिक देवता सामानीक यकी चीगुणा ये लाप
 ध्यालीस इजार अङ्गरचक देवता महादुम माने पासा कटकनो स्थानी मद्दठपस्वरा, घटा घोपपाकतु सप तिमज्जु, पपदा क्षिम नीयाभिमग सूत्रने
 विधे कहीदे तिम जासबो ३ तेषुं काले धिखइ समपइ, परवेन्द्र तिमज्ज कइयो, एतसो विगोय, उ इजार सामानिक देवता उ अय म्चिवी देयी चा-

वाद्यापी ७०, सुहृत्स्विति अत्रागिष्टागा प्रवक्तव्यमिपोहगेन्द्राणां मध्ये वेदेबुदेवाद्योदक्षिणप्रक्षिप्यतप स्तोत्रं पप्रथयपरच्छस्त्रेण उक्तयेव्यप्यिवाभा
 येवुरात्मिप्रमुखाणां भूतामन्वय्य यज्ञेयः । अप्यरुच । तेषांशोभमिस्मादि । तस्मिन्नुभासे तस्मिन्नुभवे परस्मैभवेव नभयत् मपरमिदनात्वात् प्रेदः
 यद्नामानिवासइत्यादि पप्रथमद्वयः ननुगेष्वाप्तास्तरुकाः नैपस्तरापटा मद्रुवेनः पदास्यगीकाधिपतिः विमान पञ्चविगितियात्रगमइत्यादि मद्रु
 द्रुअत्राऽप तनीयानियोजनत्राणि । अप्यावधिष्टमवववासीद्ववक्तव्यतामस्यातिदेवेनाह । एवममुस्त्रिद्वइत्यादि । एवपरच्छेत्रव्यायेगामुंस्त्री यमरय
 कीद्री ताभ्याव अत्रागी भवतवःसीद्व्राणा नूतामवादीनां इत्यव्य बोध्य मवरं असुरकुमाराणां तैपस्तरापटा भागानामगकमाराणां नैपस्तरापटा
 सुप्लोनांनूदइकुमाराणां इत्यस्तरा विद्युत्कुमाराणा मी चस्तरा अग्निकुमाराणा मनुष्या वद्विकुमाराणासुस्थरा द्वीपद्रुगा-
 राबोमपूरस्तरा वायुकुमाराणाविक्ररा स्तानिवकुमाराणावामद्विपोषा । यपान्नेवोक्तानुक्तसामानिकव्यहायेगायाणाह । यतु पट्टिवभरेद्रुम्य सुतुमिद्यये
 पट्टमइमादि अपूरयकोनापरच्छेद्व्रादीना मसाराइत भवनवासीद्व्राणा सामानिकाः य पुनरर्से जिकनेय तैनेतैवानामिकावतुनेषुः पुनरारमरइकाजयति

सयाइ एव मसुरिंदयत्त्रिआण मवणवांसिद्वदाण षवर असुराण तैधस्तराघटा णागाणमेघस्तरा सुयथाण
 हसस्तरा त्रिज्ज्णकेचस्तरा अग्नीण मजूरस्तरा तिसाणमजुवेसा लदहीण सुस्तरा दीवाण मजूरस्तरा

पानां, मपुरस्तरा, वायुनां नन्विसरा, कानिठानां नन्विपोषा, यतु पट्टियद्विः कलपट्ट चइत्यादि असुरवक्तोनां सामानिका एते यतु-
 पु वा आत्तरुका, दक्षिणात्पानां पदात्तव्यासां पदात्तव्यासिपतिः मद्रुवेणः, श्रीसराहामावचइति ॥ याननात्तरुकोत्तिकाभेतव्याः एवमेव मवर
 सामिन्न यो वागुवा बोवास इकार आत्तरुका देवता नैपस्तराणां नै पटा मद्रुवेणनासे पात्ता कटकनो अप्यिवती विमान पञ्चवीस २५ इमार
 धोमननुं विसीय मइत्तच्छत्र अहीवइ योक्तन छत्रपदे इम अपुरेत्त्र मनीनें नवनपठीना २० इत्यनें पडवो परापेत्त्रनी परे एततो विधेय । अ
 मूर कुमारनें तैपस्तराणां नै पटा जाडवी नाव कुमारनें नाव कुमारनें नैपस्तराणां नै पटा, मुजइ युमारनें इत्यस्तराणां नै पटा विद्युत्कुमारीनां

दाविवात्यानां च मरेः प्रवृत्तितासां भयनपती प्राणा भद्रसेनः पदोत्पत्तीकाधिपतिः। श्रीनारायणाय विज्जिवाणा दशोमाश्रापदात्यमीकाधिपतिः। दशप्र
 पटादिषु पूर्वस्य सूत्रे ७८ मप्यु ७ तत्समुदायवाक्ये सर्वसंप्रदायमिति । अथ व्यपत्तरेऽत्र ज्योतिषेऽन्त्रादि । व्यपत्तरेऽन्त्राह्योतिषेऽन्त्राय नत
 व्याः गिय्युद्विप्रापणेया एवमेव पयाभवनवासिमस्तपेधत्यधः । नयर चत्वारिसामानिकाणा सहस्राणि चतस्राऽधमद्विष्यः षोडशशास्त्ररक्षकसहस्राणि
 विमानानि योजनसहस्रायासविचम्भाभ्या महेन्द्रध्वजाः पञ्चविंशत्ययपकपाजागशत पटाशयद्विषयात्यासां मज्जुस्वरा श्रीनारायणानुजोया पदात्य-
 नोकाधिपतया विमानकारिण्यय आभियोगिकादेवा काय स्याम्यादिएद्विआभियोगिकादेया पटायादित्सा किमणि विमानयिकुमुकुंषेय प्रयपंतै । ग
 पुनर्हीरिनैगमपियत्प लक्षवतनिद्वष्टमासकादिति व्याख्या यिज्ञापमतिपादिमोति सूत्रेऽमुक्तमपीय बोध्य । सर्वेषामभ्यन्तरिकाया पपविशेषेय ता ८ सह-
 स्त्राणि मध्यमाया १० सहस्राणि आद्यायी १२ सहस्राणि । एतेषामुल्लेखरत्नम् । तेषु कालेषु तेषु समस्तषु कालेषाम पिसाद्यदे विहायराया चतुस्रि
 साम विषयाहस्रीदे चतुर्विंशत्तमद्विशीदि सपरियारादि तिस्रिष्विष्यदि सप्तद्विष्विष्विआद्विष्यद्विदि सोलमद्विआयाररकदेवसाह
 रमोदि सषव एवमष्टुपीति व्यनराहवज्योतिषाखपिष्टेया तेन सामानिकादिसस्यासप्तत्रिंशेयः चतसृषुषाय द्विंशेयः चत्वारणा सुस्वरा सूर्याणां

ब्राह्मण फद्विस्वरा धगिश्चानणदीर्घासा चउसठीसठीसलु लञ्चनहस्साठ असुरअज्जाण ॥ सामाणिआनु एए
 अउगु गोआयरकाठु १ दाहिणीक्षणाण पायसाणीश्चाहिअई भदुनणे । उत्तरिक्षणाण दस्केो थाणमतरजोइसि
 छानेअश्वा, एधचेअणवर चत्वारिसामाणिश्चसाहस्रीठु चत्वारिश्चगमद्विशीनु सोलस आयरकसहस्सावि

चत्वारिपसामानिक सहस्राणि यतस्त्रा अथमद्विष्यः शोडशशास्त्राणि विमानयाजनसहस्र । महेन्द्रध्वजः पञ्चविंशति याजनगत,
 चस्वरा नामे पटा अगिकपात मज्जुस्वरा नामे घटा विगुक्कारमे मज्जुपोया नामे पटा उदधिकुमारमे सुस्वरा नामे पटा द्वीपकमारने मज्जुस्वरा
 नामे घटा यागकमारने मन्दिस्वरा नामे पटा क्षणितजुगारने मन्दीपोवगाम पटा पोषुठि इजार सामानिक चमरेन्द्र ने शाठि इजार सामानि

बाह्यामी १० महत्वात्ति प्रवर्तमानां प्रवर्तमानानि योऽङ्गीक्राणां मध्ये येषु बुद्धेवावयोवृत्तिबन्धेषु पतय स्तेषा पयत्रयपरत्तुस्तेव उक्तरमेववधिपामां
वेदुशानिमनुखाणा मूनामन्वये यष्टेयः । अपपरकः । तेऽङ्गीकृतित्यादि । तस्मिन्नासे तस्मिन्मने परत्तुस्यैव चमरयत मवरमिदनामास्य जैदः
यद्वासानिवासत्वादि यष्टपमहिमः चतुर्गुणात्प्रसारका मेयस्वरापटा मद्रुसेनः पदात्यनीकाधिपति विमान पञ्चविंशतिवाग्मसङ्ख्यादि मद्रु
द्रुज्यत्राऽय नृनीयानिमानमयतादि । अत्रावशिष्टभजनवाचीं द्वैतव्यतामस्मातिदेशेताह । एवमभिरुम्बित्यादि । एवपरत्तुन्यायेनाभुरेन्त्री चमरय
कीर्ती तास्योय ज्ञातामी भवनवाचीं द्वाकां मूनामदादीनां वक्तव्य बोध्य मवर अमुरकुमारावा ठपस्वरापंटा नागानां भागदुमाराणां मेयस्वरापयटा
मुपसीनांगददुमारावा इत्यस्वरा विष्टुदुमारावा की बस्वरा अग्निदुमारावा मजुषीया सदपिदुमाराणासुखरा द्वीपकुमा-
रावांमपुरस्वरा वायुदुमारावातद्विस्वरा स्मिन्नुमारावादीनादिषोवा । एयमेवोक्तानुक्कसानिकसपदायैगायमाह । अतु पट्टिमरेद्रव्य एतुमिदये
पट्टिमद्विष्टुमिदुमारावा अमुरवर्जानीपरत्तुदीना मटाद्वैत भजनवाचीं द्वाकां सामानिकाः च पुनरसै त्रिजनेय तेनेतेसानिकाचतुर्गुणा पुनरारागरदुकाजमवति

संयाहृ एव मसुरिव्यञ्जिप्राण मधनयोसिह्वाण जवर अमुराण ठधस्वराघटा नागाणमेघस्वरा सुवध्याण
हस्वरा त्रिज्ज्णकेषस्वरा अमुराण सुस्वरा दीत्राण मङ्गरस्वरा ।

पानो, मपुरस्वरा, वायुनां मन्विषोवा, स्मिताता मन्विषोवा, चतुःपष्टिः श्रुतिः कस्तपट्ट्य सख्वादि अमुरवर्जानीं सामानिका एते चतु-
र्गु वा आत्सरका, वाशिष्वात्त्यागं पद्मास्वनीकाधिपतिः मद्रुसेनः, औत्तराङ्गामादपइति ॥ वाजनामरस्योतिषिकाभेत्तव्याः एवमेव मवर
मानिक यी वागुबा योकीष इजार आत्सरक देवता मेयस्वराणां मे पंटा मद्रुसेननामे पाशा कठकनो अधिपती विमान पञ्चबीस २५ इजार
योत्रमनु विस्वाक मद्रुपञ्चम अदीसह योत्रम अत्रयदे इम अमुरेन्द्र वर्जनीं मजनपतीमा २० इत्यनें कइवी परत्तुजलो परे एतलो विशेष । अ
नू कुमार्त्ते ठपस्वराणां मरटा वाचवी नाच कुमार्त्ते मेयस्वराणां पट्टा, मुबर्त्ते कुमार्त्ते इत्यस्वराणां पटा विष्टुदुमारावे को

र ए इतित्यादि । तत्र स्त्रीणां वियोगिकादेवा इत्युक्तयावत् प्रतिश्रुत्य उत्तरवीरस्य दिग्भागसपक्रामति अपक्रम्यथ ये क्रियसमुद्भूयतेन यावत्पदान
 सुभाइतिनिघांतं । समवइत्यथाऽपुनइत्य अष्टोत्तरशइत्य शौचशिककशाशानो विक्राद्युत्तीविसम्यन्तः । एयअष्टसइत्य रूप्यमयानो सखिनयानां सुव-
 स्य रूप्यमयानो सुवर्षेसखिमयानो रूप्यसखिमयानो सुवर्षरूप्यमयाना अष्टसइत्य भीमेयकोभा मन्मपाणमित्यपः अष्टसइत्य यदनकालयाना स
 क्रुत्पयटाना एयप्रंगाराणा अटश्रीनांत्यालीना पात्रीणां सुप्रतिष्ठाना चित्राणां रथकरकानां यातकरकानां यद्विचित्रिताना मय्येजसशून्याना कर

क्षमासुरज जाथ पञ्जुधासात तएण ॥ से स्यञ्जुए देवेदे दत्रराया महदेवाहिवे स्यामिगिदेवेसद्वावेह २
 ह्या एवधयासी ॥ स्वियामेव ज्ञोदेवाणुप्विस्था ! महत्यमहघ्घ महरिह विउल तित्ययराभिसेथ्य उवठवेह ॥
 तएण तेस्थाजित्तुगादेशा हठतुठा जाथ पक्रिसुणिप्ता उत्तरपुरत्यमदिसीभाय अथक्कमति २ ता वेउच्चिअ

निर्योना यवट, मन्दरेसभवसरथ यावत्पयु पासत इति ॥ तसः सख्युतावेन्द्रोदेयराजः महान्देवाधिपः अजिनियोग्याम् देवान् युअपपपति यत्र।
 पयित्वा एवमवादीत ॥ चिप्रमेव मोदेवानुमियाः । महाये महाये महाइयिपुल शायंशरप्रियेक उपस्थापयत, ततसेअभिः इत्तुटा यावत्प्रसि
 जार आत्सराइक इवता विमान इवार योजननां शांथपथे पुइल पथे, महेश्प्रथज एकसो पक्षुवीस १५ योजनना उअपणे दनिकदि
 यिना १६ व्यन्तरेप्रने मज्जुस्वरानांने पटा उहर दिशिना १६ व्यन्तरेप्रने मज्जु घोषाणांने पटा पासा कटकनो स्नापी अने यिमानना १५पुयण-
 इार आशाकारी देवता जाइवा ६२ ज्यातियीने यद्धमाने सुस्वरानांने यटा सूयने सुस्वरानिर्षोपनासे यटा मेरुपवते आवइ । सर्वइत्र यायत् पर्युपा
 वना करे ॥ लिवार पटो तेइ अणुत्तेत्र नामठ वेवेप्र देवतानो राजा सोटो देवाधिप कोसठिइत्र माइ महादिफ आभिगंगेयताने सोहाये तेहायो
 ने इम कइइ अताबलो वे देयानुं मिय । महा अयंयत्त महाये मुइयो सोटाने योग्य विस्तीकं धीरं कर योग्य अभियेक उपस्थापो आखीत्वारकरो ॥

सुन्दरनिर्घोषा सर्वपात्र मरुदेशसमस्तसंवाच्य । यावत्तुपर्युपासते । यावत्तुष्टयास्तु प्राग्दशित । तालीशेषे यत्तुवृत्तेषुसुखय । तेषुकार्णव ताम्रममयप
 बदात्रावसिदा गोरुसरायाको पत्तसंपत्तेषु बतकिप्रानाबिअसाहरीहि बतकिप्रानाबिअसाहरीहि निशिपरिकाचि सुतद्विष्यद्विचियिह मत्तद्विष्यद्विचियाचि-
 मरुहि शासवन्निआयरकरेबसाहरीहि स्ववज्रावाचमतरा एवसुरादि ३ मन्वजाविरिबपद्राः सूर्योवत्यत्र सप्तुवपत्त किमये प्रकृतकमस्यि एकस्येय सूर्ये-
 सवन्त्रसावपिकृतत्वात् । अम्ययेव्राका बतःपठिसव्याकत्वव्यायातात् उच्यते निजकत्वावकादियु दशकुरवेद्राः विंशतिर्नवमजासोद्वि द्वात्रिंशद्भुव्यन्तरेद्रा
 एतथ्यक्तितः पद्रमूयो मृजात्सापद्यया पोगत्रागः सूर्यो मृसप्तमाम्प्रपि सुभांति निशामुक्तुसुप्रेमुक्तमहादुकाचो वयम् सूर्ययुम् पुपयःपदुच गति
 बरिद्रे कीचुनिदेवमृदिकवे माशुंतिरह म्प्रमत्रमने ज्यात्रिकामपकी सुप्तमजीः वस्तुगति मणतः हेमृद्विमात्रियतेसु सुतुःपठिसुदुराः १ अयपुपीयो
 प्रस्तकतंकीवकश्रवाप्राङ् । अयुत्रमित्यादि । तत्रःषोऽष्टुयोयः प्रागजिह्वितो वेष्टुम्बो डेपुरासा मन्वजुवेयापिवो महेन्द्रः बतु पद्यययोम्ब्रेय हा
 व्यपनिशा ऽनय्यास प्रपभोऽनिसकइति आभियाम्याम् वेवानगश्रपसि श्रुपित्वाच श्रवमादीम् पबवादीचवर्ष । शिममेयमोदवामुप्रियाः । नवाये
 मशरं पिपुसं तीर्षकरानियेकमुपस्थापयत । अत्रमहापार्श्वदिपदानि प्राग्मरतराव्यापिकारेवकिंतानि वाष्ययोषमानुसुसमा । अययपातेबलुसुतापाइ ।

मागा जोश्रुगसहस्रं महिदस्रया पणधीस जोअणसयं घ टावाहिणाण मजुस्सरा उत्तराप मजुघोसा पाय
 साणिश्राहिचइं विमापकरीश्रु श्रान्निउगादेवा, जोइंसिच्याण सुस्सरा सुस्सरणिग्घोसाठं घ टाठं मदर्रे

पक्टावाचिवास्यानां नसुकरा, शीतराहानां मद्रुपापा, पदास्यनीकापिपतिः विषामकारेच आभियोग्येरेव, ज्योतिषिबानां सुकरा, सुखर-
 व प्रक्षिप्र ने ठ इयाद असुर कुतार बर्षीने अमरा १८ इन्द्र ने सामानिक देवता १ इव अमरेन्द्र अजीने
 रविबदिशिया नव इन्द्रे पाला कटकको स्वामी मद्रुसेन नाते यमिन्द्र बर्षीने उत्तर दिशिया नव इन्द्रने पाला कटकको स्वामी देवनामे ३० अ-
 नारेन्द्र व्यासिचन्द्र पचि इइवा । इम तवमपवीरो परे यदसो ज्ञिसेव अार इज्जार सामानिक देवता अार अप नदिपी सोल इ-

र ए इ नित्यादि । ठठठोष्ठाभिषोनिवादेवा इष्टतुष्टपावत् प्रसिद्धुत्वं उत्तरपीरत्स्य दिग्भागनपक्कामति छपफम्यष ऐक्षिपसमुद्रुपातेन पावापदान
 समाह्वयतिपाद्यं । समथइत्यचाऽपुमइत्त अटोत्तरइत्त शीषयिक्कशशागां विकर्षेस्तीसिषस्यन्यः । एयछट्टसइत्त छप्यसयागां मदिगयानां सुव-
 य रुव्यनयानां सुवर्षंमदिगयानां रुव्यमखिमयानां सुवशाऽव्यमखिमयानां छट्टसइत्त भीनेयक्कोना गृन्मयागामित्ययः अष्टसइत्तं चदनकलशानां म
 क्रुत्वापठाना एवर्षनाराणां आठशोभांस्पालीना पात्रीणां सुप्रतिष्ठकाना यिथाणां रथकरककाना यातकरकाणां यचिदिभिन्नानां मध्येकशशून्यानां कर

समासरण जाय पञ्चुवासात तपुण ॥ से श्चसु ए देवेदे दथराया महदेवाहिवे श्याभिर्गतेवेसद्वावेइ २
 स्था एषवशासी ॥ श्विव्यामेव जेदेवाणुप्पिस्था । महत्यमहग्घ महरिह विउल तित्ययराभिसेस्य उवठवेह ॥
 तपुण तेच्छान्निष्ठेगादेशा हठतुठा जाव पन्निंसुणिन्ना उत्तरपुरत्यिमदिशीमाय अयक्कमति २ ता वेउच्चिअ

निर्योवा पवट, मन्त्तरेसमथरच पावापपु पावत इति ॥ ततः सञ्जुतावेन्द्रोदेवराजः सङ्गन्देयाधिपः आन्निवाग्यान् देवान् शश्यापपति शश्र।
 पविस्था ययमवादीत ॥ चिप्रमेय मोदेयानुप्रियाः । सहाये सहाये सहायविपुल शोषकरान्निवेक सपस्थापपथ, ततस्तेआभिः सुप्रतुष्टा पायप्रप्रति
 कार आत्सरच दयता विमान इकार योजनना लावपस पुइल पसे, मरेन्द्रधज एकसा पद्यवीष १९५ योजनना अचपसे वचिचदि
 शिना १६ व्यन्तरेन्द्रने मन्सुररानांने पटा उत्तर दिशिना १६ व्यन्तरेन्द्रने मन्सु पीयागांने पटा पाला फटकको स्वासी अने विनागना यिदुयय
 धार आच्छाकारी देयता जाब्बा कर ज्योतिपीने चद्रमाने सुस्तरानांने पटा सुयने सुस्तरनिर्पीयमाने पटा मेठपयते आयइ । सयइत्त यायत् पयुपा
 सना करे ॥ तिवार पठो तेइ अञ्जुनेत्र नामधं देवेन्द्र देवतानो राजा मोटो देवाधिप मोठदिइत्त माइ मङ्गादिफ आभिर्गतेवताने तेहाये तेहायी
 ने इन कइइ अनाबलो से देवामुं प्रिय । महा अयंवल सइयं मुइयो मोटाने योग्य विस्तीर्णं तीये कर योग्य अभिपेक सपस्यावो आणोत्पारको ॥

मुन्दरगिर्णोपा सर्वेयाच सदरेकमयसरबबाध्य । बाबतुपुर्वेवासने । बाबतुपुर्वेपुण्यय । तकीयेय पतदुखेपुण्यय । तेषकामेय तेषममपय
 बदभाबसिदर ओडसरपायो पतकपतेकं बलद्विधामादिकसाहसोदि चरुद्विधामादिकसाहसोदि निद्विपरिकादि भूतद्विधामादिक भूतद्विधामादिक-
 यद्विधे कालचदिकारकवेवसाहसोदि एवमहावाक्यमतरा एवमहावि ३ मन्वत्राहैरेवर्षद्राः सूर्याहृत्यत्र बहुवर्षान् किमर्थं प्रकृतकमन्वि एकस्येय सर्वे-
 साब्रह्मसाधिकतत्वात् । अन्येयैर्द्राबां बतःपदिसक्यकारक्यापाताम् उच्यते जिह्वलसाखपादिपु यशुसर्वेद्रा विगतिसंभवासेर्द्रा द्वात्रिंशद्व्यक्तरेद्रा
 एतव्यक्तिः चद्रमूर्ते मृगत्वापद्युया वेगप्रद्राः सूर्या मृगत्वासाप्राप्ति दुष्प्रापति त्रेत्रासमकुत्तपदो मुवृणमहाद्रुकासुं दयंतु सुरुद्रुपु पुपयापदुक्त ग्राति
 चरिरे श्रीपुमिनेवपुकिरते श्रीश्रुतिरत्न मल्लनद्रवमने व्याटिकगपकी मृप्यदन्तो यस्माति मन्तः त्रेद्राद्विधाद्विपवेसु प्रसुःपुष्टिमोशुषाः । अयुनीयां
 प्रसातकसेवेषकभतापाङ्क । नयुद्रागित्यादि । प्रप कोऽञ्जुद्रोयः प्राणजिह्वितो वेवुकी वेवुपुजा मन्त्रमूलेवःपिपो नपेसुः बतःपुपयापदीन्नेपु स
 व्यनतिष्ठे ऽनयास मयसोऽन्वियेकवति व्यामियाप्याप् वेवानशद्वयति शद्वियत्वाय एवमयादीत् यदवादीनद्वे । विमपेपभोवेयानुमियाः । नद्वारे
 मन्त्रां विपुल तीर्थेकपमियेकमुपस्थापयत् । अत्रमन्त्राबाद्वियदानि प्राणरतराख्याधिकारविक्रितामि वाक्पयोचकानुमुसगा । अपयपातेवकुसयाप ।

मागा जोशुगसहस्स महिवस्रया पणवीसु जौअणसय घटादाहियाण मजुस्सरा उस्सरा सुस्सरा सुस्सरणिग्घोसानु घटानु मदरे
 साणिश्यादिखहं विमायकरीसु श्यान्निउगावेवा, जौहंसिथ्याण सुस्सरा सुस्सरणिग्घोसानु घटानु मदरे

पस्सरादिवात्ताणा भस्सरा, श्रीतराहामो ननुपाया, पदात्मनोकापियति विमानकारीच आनियोयेवेवा, लोतियिवाणा सुस्सरा, सुस्सर-
 य मल्लिग्न ने ठ हजार असुर कुजार बज्रोनि अनेरा १० हजार ने कामान्निक् देवता यद्, एवपी चरगुणा आत्सरायक देवता । एवं चपरेन्त्र खजोनि
 दण्डिदिशिगा भव इदमे पाला कटकको स्वामी भद्रसेन नासे बलिन्त्र मर्बेले उतर दिशिगा भव इन्त्रे पाला कटकको स्वामी देवताये १० व-
 नारेन्त्र लोतिवेन्त्र पुदि कुबका । इम जवमपदीणी परे यत्तलो विवेच चकार श्यागानिक देवता च्चार अप मन्दिनी सोल व-

विक्रयबायाः अचिकित्स्वात् सद्योविहासगच्छयामरतैलसमुद्रपायदसपसमद्रकाः । अथपायस्यदातुकोटसमुद्रकादयो याव्याः । श्यां पथ्याश्याप्राग्यत् ।
 तालवृत्तानि पावत्करवात्पथ्यतामीतिप्रहः । तथव्यक्तानीति सासायतोषातोपद्रव्यानि तालवृत्तानि तद्विशेषरूपानि गपामष्टसदृशमष्टसदृश
 निति, अष्टसदृश पूषकबुद्धकाणामिति । अप्यविक्रयैवायाः सायकत्यमाह । यित्विसाहत्यादि यिक्रुपिवाथ स्याभाविक्त्वात् देवलोकेदेयलोकावत् स्य
 पविद्वान् श्रायतान् वैक्रियाबाजसरोक्तात् सीवर्कोविकाम् यावच्छुद्रभृगारादयो व्यजगान्ताधास्याः पूषकबुद्धकाणाम् मुञ्जेसाचादुपातान् गभीस्याप
 यत्रैव सीराहःसमुद्रजननेयागत्य सीरोदकशीररूपमुदक गच्छति । ननु मेरुतोऽभिवेकागमस्तसुपहृषाय चलत संदेयास्तद्वपहृषोपयोगियस्तुगाव
 कलशभृगारादिक गच्छतु, पर तदनुपयोगियावच्छुद्रवस्मिष्ट विहासगच्छयामरतैलसमुद्रकादिक यद्यगुह्यतीति चेत्पुन्यते, पिकयथाभूमस्यातिदेशेन

सेसि श्यतराह् ज्ञानिश्यश्चाहं, सीहासगच्छयामरतैलसमुद्रगा जाव सरिषवसमुद्रगा तालिष्यटा जाव श्यठ
 सहस्व कद्रुतुश्रार्णं चिउवति २ सा साद्वाविपुवि उच्चिण्शु कलसे जाव कद्रुतुगश्च गिहिखिसा जेणेव खीरो
 दए समवे, तेजेवश्यागमस्वीरीदग गियाति २ हा जाइतत्यउप्यलाह पउमाहं जाव सहस्वपहाइ तोहं गियां

बन्नेपेः सवपटलकाणि यिदोपिततराचि प्रचितव्यानि ॥ सिहासगच्छयामर तैलसमुद्रका यायत् सवपसमुद्रकाः तालयुक्तानि यायदष्टसदृश कपु
 छकाणा । विक्रवन्ति, विक्रुब्धं स्याभाविकान् वैक्रियाय कलशान यावत् कुलच्छकाय गृहीत्वा यत्रैवसीरावः समद्रः तत्रैव प्रागत्यशीरोदक गु-

चिरीति जिनसूर्याभने अधिकारे राय मवेसीमादि कश्चो ह्ये तिग सव बन्नेरा जायत् पूषक बन्नेरी व्याभरण बन्नेरी जाम ह्य बन्नेरी इत्यादिक
 सव पटलक पुप्यपटलक प्रमूय सूर्योपना अपिचार बको विशेषेण यिगिष्ट अपिक्तर फहना विशास्य तत्र नामर तैलना समुद्रक दायहा यायत्
 सरिषयता समुद्रक दायहा वीजह । यायत् एक ह्यार प्राष्ठ पूषना कद्रुका विक्रुब्ध विक्रुर्मीने स्यान्नापिक साश्रता अने यिक्रुर्धित एहवा कलसग

डाकी पुण्यचंगेरीबाणप्रवृत्त एवमुत्तम्यायेन यथासूचनकराज्यमसीदे इन्द्राभिवेकनमदे सुवचनय स्तथात्र बाध्याः अष्टप्रश्नस्य आभरणयोगेरीय योग इत्यनचंगेरीवसिति । तथासर्वपटकाणिवाच्यानि । तथाहि । अष्टप्रवृत्तं पुण्यपटकाणां यापद्मानप्रस्तकपटकाणां, इमानिच यस्तूनि सूर्योभाभिवेकी पयोमबभुन्निः संक्षयैव तुत्यानि । ननु बुधेनेत्याह । विप्रपिततरास्मतिविशिष्टानि मखितक्यानिवाच्यानि मयमकषयीपदेवविकथंवासांऽभ्युत्कम्पदेव

समुग्धाएष जाय समोहपिप्सा अठसहस्र सोधखिश्चाण कलसाण १ एव रूप्यमयाण २ मणिमयाण ३ सुवखरुप्यमयाण ४ सुवर्णमणिमयाण ५ रूप्यमणिमयाण ६ सुवखरुप्यमणिमयाण ७ अष्टसहस्र मेमिज्जाण ८ अठसहस्र चंदनकलसाण एव भिंगाराण व्यायसाण याडाण पार्द्वेणं सुपर्द्वेठगाण चिन्ताय रयणकरद्वगाण वायकरगाणं पुष्कचंगेरीण, एव जहासूरीच्याभस्स सधुचंगेरीचिं सधुपठगाइ धि

मुत्य वतरपीरत्यदिगुमागपकात्मनि अपकाम्य वैक्रियसमुद्रुपातेन यावत् सप्तवहस्य अष्टवहस्य शौचविककलसाणा एव रूप्यमयाणा मखिन घातां सुवखरुप्यमयाणां सुवर्णमणिमयाणां रीप्यमणिमयाणां सुवखरीप्यमणिमयाणां अष्टवहस्य भौमियकाणां अष्टवहस्य चल्मकलसाणां, एव प्रङ्गारकाकां आधराणां स्थानीनां पाकीकां सुमतिष्ठकाणां चिन्ताकां रजकराकाणां वातकराकाणां पुष्कचंगेरीकां, एव प्रथा चुरीमस्य सर्वे-

तिवार ते आग्नियोग वेवतः इवचन मुद्रव्या पावत् सोमकीने इशाण कावर्ष अपकमे जाइ आपकनीने वैकीय समुद्राव करोने मावत् समुद्राव करोने एक इजार नइ आठ सुवख नय कलशबिन्दुर्वै यनठपाजय कलश एक इजार आठ मखि भय १००० सुवर्षे रूपमय १००० सुवख मखिनय १००० रूप्यमखि भय १००० सुवख रूप्य मखिनय १००० एक इजार आठ मूनिबाजय कलश एक इजार आठ चल्म कलश मङ्गलीय यहा इम प्रङ्गार र सोटा १००० आरीका १००० प्रास १००० प्राप्ती १०६६ सुमतिष्ठक १००० चिन्त १००० रजमाकराक १००० वातकरक मीजका १००० कुलमी चङ्गेरी च

ब्रह्मिणवतः-सर्वान्शुभरात् कपायत्रव्याधि आगलकादीनि सर्वोच्छिन्नातिजेरेग पुष्याधि सर्वांगगन्ध्याम् धासादीन् सर्वोच्छिन्नास्थिजेदभि
 ज्ञानि सर्वांगीयपीरात्रहृषीप्रसन्नाः सिद्धायकाय सपयामगुह्यसि गृहीत्याप पट्टत्रहापुद्रोवकमुत्पलादीनिष गृह्यन्ति, एयन्नुत्रिभयमभ्यासेन सर्वे
 शुभ्रमवस्थाकारित्वेन कलसाकल्याःपयथाः मध्यपवलोपे कुलपवताहिमायलादय स्तैयभूतवैताळ्यप मयमहात्रैषु पट्टद्रहादियुसययर्षेषु अरतादियुसय
 चक्रयतिविकयेषु कक्षादियु वलस्कारपयतेषु गजवत्तानेषु मास्ययदादियु सरराकृतिषु चित्रकूटादियु तथान्तरमदीषु ग्राहावत्यादियु विभापेत यदेत्
 पयतेपुतुतयरादीनां द्रष्टृपूत्पलादीनां क्रावत्रयुसागघादितोषीदकम्बुदा नदीपूदकोमयतटमदा षष्ठ यत्तथ्यनित्ययः । याथत्यदाद्वैवकुलपरिग्रह
 शन कन्देयैचित्रिचित्रगिरियमकगिरिबावनगिरिददशकेषु यथासम्भय यस्तगात् गच्छति यायापदात् पुष्करवर्षीपादस्य पूर्वोत्तमेरी मन्त्रशासयने

क्लृप्तद्विविजेषु वस्कारपष्टेषु स्यतरणैसु विभासिजा जाय उत्तरकुरुसु जाय सुवसणभद्रसालत्रणे सस्रतु
 स्यरे जाय सिद्धत्यपस्य गिख्ह ति । एषणद्वणत्रणाचं सस्रतुस्यरे जाव सिद्धत्यपम सरसच गोसीसचदण दिछ
 चसुमणमम गिख्यति, एय सेामणसपहगयणाहंश्च सस्रतुस्यरे जाय सुमणदाम दद्वरमलयसुगधिए गधेअ

यत्सर्वीयपीए सिद्धायकाय गृह्यन्ति, गृहीत्वा पट्टद्रदात् प्रदोदकप उत्पलादीनि, एय सबकुलपयंतेषु पश्येताळ्येषु सधमदात्रैषु सयवर्षेषु
 सयचक्रवतिविश्रयेषु घटस्कारपयतेषु अन्तरमदीषु विभापितव्य यायदुमरककपु यायासुदशममन्त्रगालयनेप सयतुथराम याथत् सिद्धायकाय गृह्य-

मूपत्रीह यावत् पूज्जहिमयन्त पवतपकी सयनसर कसापही वस्तु सव ज्ञातना पूज्ज मत्रगन्ध पूर्णाविक सधमास्य माला याथत् सबमोटी सुयधी रा-
 जहनीप्रसूए स्यमं धाली सरमिन पचह लंनेने पट्टद्रच यकी द्रष्टृमो षड्गयाखी एने कमगलोह । इम सयकुल पयंत ने यिये सयधस्य येताळ्यने
 यिये सबमोटीः द्रष्टृने यिये सयकेत्रने श्रिय सर्व चक्रवति विश्रयने यिये एव यस्कारापयंतन यिये सर्वे अन्तरमदीने यिये पाखी माटी कमल सर

पश्यन्नुत्सातिद्विष्टया इतद्वृत्तपठस्मांतगतत्वेवि येयद्वकीचित्तास्तेषु गृहीता इति कोप्य । योग्यतावशादेवार्थप्रतिपत्ते यद्य चूपकमुद्रुकाणा तत्रय
 इत्यतश्चतयन्नुत्सारादिवद्वृत्तपुपनादिति, अथवा चूचलाद्यावुपस्थितस्य धूपकमुद्रुकाणां पश्यस्य नैरयस्यापत्तेः । अथप्रस्तुतम् । गन्दीस्वाच
 यानि तत्रकीरादेव च्छानि पट्यानि पावतवद्वृत्तपत्राणि तानि गच्छन्ति यावत्पवात् कुमुदादिप्रहः एयममयारीत्या पुष्करावातनीपसमुद्रात् उदका
 दिवं गच्छन्ति । पशुकीरोवद्विगिबरीककी चरमतराणुक्त्वापुष्करोदकस्य गृहीत तद्गुणोवरवारिकोऽप्याप्तस्वादिति समाप्यते, यावच्छृष्टात्सुगय
 खिते इतिपाद्य । तेन समयवेत्ते समुप्यवेत्ते नरतेरावतयाः प्रसावात् पुष्करवद्विपाद्दुदकयोः सागपादीनातीर्योगानुदकमुद्रुकां च गच्छन्ति । एव
 मिति समपक्षस्वपुष्करादीपाद्दुदकाना मङ्गादीना महाजदीना आदिगद्याम् स्वमहाजदीप्रहः यावत्पवात् उदकमुमपतटमत्तिकां च गच्छन्ति च्

ति, एवपुष्करोदात्तं जाव नरहरैर्यथा सागहाइण तित्याण उवगमद्विद्विष्यवगिच्छति २ स्या एव गगाईण
 महागद्विष्य जाव बुद्धिमवतात् सद्युत्प्रेरे सद्युपुक्ते सद्युगधे सद्युमस्ये जाव सद्युसहीत्तं सिद्धत्यएथ गिरहति
 २ स्या पउमद्विहात्तद्वेदगउप्यल।ईणिच्छ, एव सद्युकुलपद्यएस उद्वेयैअद्वेसु सद्युमद्वेहेसु सद्युवासेसु सद्युच

इति, गृहीत्वा यानि तत्र तपसानिपट्यानि पावतवद्वृत्तपत्राणि तानि गृहन्ति, एव पुष्करोदात्तं यावत्पुष्करतरेवदकयोः सागपादीनातीर्याणां
 उदकानि नृत्तिकां च गृहन्ति, गृहीत्वा, एव मङ्गादीना महाजदीनां यावत् बुद्धिमवतो स्वतुङ्गरान् स्वतुङ्गरान् स्वतुङ्गरान् स्वतुङ्गरान् स्वतुङ्गरान् स्वतुङ्गरान्
 प्रते यावत् धूपना कबूला प्रति पशुने जिहा कीरोद्वि चनुद्वे तिहा आवद्वेन कारावक कीरोसमुद्रना पाकी पशुना च्छेद त्रिहा कीरोवर समु
 द्दने बिधे तपसा नां च्छानि पट्यानां च्छानि पावत् उदकस्य पत्राणां च्छानि पावत् उदकस्य पत्राणां च्छानि पावत् उदकस्य पत्राणां च्छानि पावत् उदकस्य पत्राणां च्छानि
 यावत् भरत पवत च्छेदन्नु सागच वरहाण प्रपाव प्रजुव तीर्थनु पाकी अने माटी पश्यं तीर्थनु पाकी अने माटी पश्यं तीर्थनु पाकी अने माटी पश्यं तीर्थनु

द्रहिसवत् सर्वाभितुभारम् कयायद्रव्याखि आमलकादीनि सर्वाखिजातिजेरेन पुप्याखि सद्याग्ग्यान् धासावीम् सर्वाखि मात्यानि प्रथितादिनेदभि
 वानि सर्वाभितुभारम् कयायद्रव्याखि आमलकादीनि सर्वाखिजातिजेरेन पुप्याखि सद्याग्ग्यान् धासावीम् सर्वाखि मात्यानि प्रथितादिनेदभि
 सुत्रमयस्याकारित्वेन कलककाम्याः पर्वताः मध्यपवलोपे सुलपवताहिमायलादय स्तोपयसुवेताख्याय मयमहाद्रुहेषु पट्टद्रुहादिपुसययर्षेषु जस्तादिपुसय
 यक्रवतिविक्रयपु कद्यादिपु यदस्कारपवतेषु गजदत्तास्तेषु मास्यवदादिपु सरशाकृतिषु चित्रकूटादिपु सयास्तरमदीषु यादायस्यादिपु विभापेठ यदेत्
 पयतेपुनुनयरादीनां द्रुहयन्त्यादीनां कगदत्रपुसागधादितोर्षोदकभूवां नदीपूवकीभयतटमवां षड्शं यत्तव्यमित्ययः । मायत्यदाद्विकुरुषुपरिपद
 शतम कदद्वयेष्विगिचित्रगिरियमकगिरिकाचमगिरिद्रदयकेषु यथासम्भव यस्तगात गद्भुति माय/पदात् पुष्करवर्द्धीपादुंस्य पूर्वाशेरी भद्रगालयने

क्षात्रद्विजेषु वस्कारपष्ठेषु श्यतरणैसु विभासिञ्जा जाय उत्तरकुरुषु जाय सुदसणभद्रसालत्रणे सस्रतु
 श्यरे जाय सिद्धत्यएष्य गिरहृत्ति । एषणदणवगाने सस्रतुश्यरे जाय सिद्धत्यएञ्ज सरसव गोसीसचदण दिष्ठ
 वसुमण्डाम गिखति, एव सोमणसपटगयगाहेश्य सस्रतुश्यरे जाय सुमण्डाम दहरमलयसुगधिए गधेश्य

यत्सर्वोपपीय सिद्धापकाय गृहर्त्ति, गृहीत्या पट्टद्रुदात् प्रवोदकप तल्लादीनि, एव सकुलपयतेषु यत्तयेताळ्येषु सयमहाद्रुहेषु सयवर्षेषु
 सवचक्रवतिविक्रयपु यदस्कारपयतेषु अन्तरमदीषु विभापितव्य पायतुनरकुरुषु यायासुद्रुमभद्रगालयनेष मयतुयराण यायत् सिद्धापकाय गृहर्-

नूपतीह यायत् बृह्महिमवत् पवतयकी सयनथर कसापही यस्तू सय जातना पूल मवगत्य बूर्कोदिक सयमास्य माशा यायत् सबनोटी सुपथी रा-
 जहमीमन्य अनें घाकी सरमित्त पदह लईने पट्टद्रुव यकी द्रुहने उदगपाणी अने कसगलीड । इन सबकुल पर्यत ने विवे सयवस्र येताळ्यने
 विवे सवमोट। द्रुहने विवे सयकेचने विप सवे चक्रवति विक्रयने विवे एव वरळारापयतम विवे सर्वे सस्तरमदीने विवे पांथी माटी कसग सर

मदनयने मीनममने पदकयनेच सबनुबराहीम् गच्छन्ति । तथा तस्माद्यापराह्णं आननेच कनेच वस्तुप्राप्त गच्छन्ति । सतो यातकीछनपूर्वोपराहे
 योनरतादित्पानेषु यस्तुपरो याच्य । तथा बबुहीपपि तदुपइलापैववाच्यः । क्रियतपयत्तमित्याह । सुवसना क्यद्वीपगतो मेरुसस्य भद्रगालयने
 कयनूपरान् यावत्सिद्धायर्काय गृह्णन्ति एकमस्यैव भद्रमनात् यवसुवराण् यावत्सिद्धायर्काय सरसच गोपीपद्मम् दिव्यसु सुमनोदानपयितपूर्व्या

गिरहृति २ सा पुगर्तमिलति २ सा जीनेव सामी, तेनेव उद्यागच्छति २ सा महत्य जात्र तित्ययराभि
 सेष्यं उधठर्वेति ५ तरुणसेष्यसुपेविदे ठेवराया दसहि सामागिष्यसाहस्वीहिं सायस्तीसाए तायतीसपुंहि
 बउहिंलोगपालेहिं विहिपरिसाहिं ससहिष्यणिपुंहि ससहिष्यणिष्याहियइहिं बसालीसाए श्यायरकडेवसाह
 स्वीहिं सस्ति सपरियुने तेहिंसाहाविपुंहिं विउछेपुहिंअ वरकमलपडुठानेहिं सुरन्नियरवारिपडिपुणेहिं

ति, एव नन्वभयनात् कयनुवराण् यावत् सिद्धायर्कायधरस्य यागीपद्मम् दिव्यसु सुमनादानगुहन्ति, एव मीनमपयलकवमाभ्याच सर्वत
 वरान् यावामुगादानद्वैरममय मीगन्धिकान् सुगन्धाय गुहन्ति गृहीत्वा एकत्रमिलन्ति निमित्ता, यथेवस्वामी तत्रोपागच्छन्ति, मुपागत्य
 महार्ये यावत्तायकरानियक्त उपस्थापयन्ति * ततः सञ्च्युतेभः द्यभिः सामानिकसङ्घे स्वयम्किगता धार्यात्रयैरेवतुमित्तोवपारी सिच्य

सिच प्रमू कइतु यावत् उतर सुरो विरये यावत् सुइअननाया सपू द्वीपनी मेरु सङ्गा भद्रगाल यमने विप सयतपर कयायलीपसु यायत् यतस-
 रमी यलीर इनमदुन वन यकी सर्वे कयाप बसु यावत् चिरसिच धरस्य गात्रीप नाम्ना यायन्ना पम्बुच एने देव सस्वन्तो फूलगा नाका यइइ इ-
 न यासन वन यकी एने पडुडवन यकी सर्वे कयायली बसु यावत् फूलमी नाका वट्टर एने मलयपाने सुगन्ध गन्धद्रव्यसिच लोइ नइ एकठा नि
 सइ मीलीने बिहां स्यापीदे विहां सामे आनीने महा अर्बेवत यावत् वीबेकर योग्य अग्निपक वसु अच्युतेत्र पासे मूकइ न विवारे ते अच्युते

चि गृह्णति । एवं श्रीमन्नववागात् सूत्रप्रठे पञ्चमीश्लोपः प्राकृतत्वात् पङ्कजमासु सप्तमुद्यताम् यायत्सुगोदागदवरमलयमुगस्थिकाप् गन्धाग् दरे-
 रमनवीचवृतापत्तिखानिद्रुती पयती तेन तदुद्भववदमसपि तारध्यापुष्यपदेश इतिस्यायन दवरमलयगुग्गुभाननिधीयत तप्तो दवरमलयगगको
 बद्रगे तयोः सुगन्धः परमगन्धा यत्र तान् दवरमलयपुगस्थिकाम् गन्धामगृह्णस्ति गुग्गुत्वाप इतस्तताबिमबीखास्यानियोगावेया एकत्रमिसति मिलि-
 त्याच मत्रैवस्वामी तत्रैवोपागृह्णन्ति उपागत्य चर्तमहाथै घायच्छुद्धात् महाथैसहाथै विपुलमितिपद्मप्रतीपकरानिपेकयोग्य श्रीरोदकाप्यपकारसुपस्थाप
 यति उपमयति अथतत्रस्यसमीपस्थित कुर्वतत्ययः । अथाप्युत्तैर्घायदकोत्रदाह । तएषसेकसु एइत्यादि । ततः उपस्थिताभामभिषेकनामभ्यागो
 उष्यतादर्वैवो दस्यभिःसासानिकसहस्रैः त्रयस्त्रिंशतात्रायस्त्रिंशतैः चतुर्भिर्निकपालै तिसृभिः पयद्भिः सप्तत्रिंशतीकै सप्तभिरनोदाधियतिभिः यस्यारिगत
 अस्स(चकत्रेयसहस्रै सार्धं सपरिवृतसैस्तद्वतदेवक्षणमसिद्धैः स्वामाधिकैर्वैक्रियै य परकमलमतिष्ठानैरित्यादि चर्तमाम्बत् । सुकुनालकरतलपरिगृहीतै
 रनेकमहस्रसस्याकैः कलशैरिति गम्य तानेययिभागतादस्यपति । अप्ससहस्रैःशगीय सुकामां कलशानां यावत्पयादटहनइत्ये चरीप्याकामटनइत्ये अमचि

चद्रगकपचञ्चाएहि स्याधिचक ठेगुगेहि पउमप्यलपिहागे।ह करणलसुकुमालपरिगाहिएहि स्युठसहस्रस्रण
 सोत्रियाशाण कलनाण जाय स्युठसहस्रसंज्ञे नामिजाण जाय सञ्जे,टणहिं सञ्जमहिआहि सञ्जनुञ्चरेहि जाय

निः परिपद्मः सप्तत्रिंशतैः सप्तभिरनोदाधियतिभिः चत्वारिंशतः आस्तरपद्मपत्रैः सार्धंमपरिपुनः, ते। स्वागापकेऽक्रियैश्च परकमलम-
 निष्टानैः सुरत्रियरयारिमत्पूर्वैः चक्रेकलसहस्रानिः आत्रिंशकठे गृहे, पञ्चोत्तरपणवियनि (कणशे) करतण सुकगारपरिगृहीतैः, अष्टमश्त्रे च

च्च नामइ दयश्च दवताना राजा दस हजार सामानिक दंथ साइत तेघाच द्रायात्रस देवता य सहित च्चार लोकापाल सहित त्रिदशपपेया सहित
 घात कठक सहित सात कठकनां स्वामी सहित प्याभीस हजार आस्तरपत्र वैवेकी सप्तित सापि परिवस्त्रो यका तेइ स्वभायिक शाश्वता ध्यगे
 मया यिद्रुपित मप्रम सधम कसकाने जिये रसा सुरती सुगन्ध ठठम गिमल पांशीइ मयि पुण्यं मस्या यावत्ता चन्दुले करी कीथोले चर्चा पूजा

मदगपने भीतममत्रमे पदबलनेव सर्वतुबरादीन् गच्छन्ति । तथा तस्यैवापराद्धे अननैव श्रमेण वस्तुत्रार्तं गच्छन्ति । ततो पापकीकृत्युपापराधे
 योन्नतादिस्थानेषु वस्तुपरो वाच्यः । ततो बन्दीपि तदुपलक्षणीववाच्यः । कियरपयसमित्याह । सुदस्यना शब्दोपगतो मेरुकास भद्रयास्यवने
 सर्वतुयरात् पावतविहायकांय गृह्णन्ति एकस्मैव नवननात् सवतुबरान् पावतसिहायकाश्च सरसश्च गोपीपचदन दिव्यश्च सुमनोवामयपितपुष्पा

गिरहृति २ सा पुगर्तमिच्छति २ सा जेजेव सामी, तेगेव लयागच्छति २ सा महत्य जात्र तिल्ययराभि
 सेष्यं उवठर्वेति ॥ तएणसेष्यसुपदेविदे देवराया वसहिं सामीणिश्यसाहस्सीहिं तायत्तीसाए तायवीसएहिं
 चउहिंछोगपालेहिं तिहिपरिसाहिं सत्तहिंश्यणिएहिं सप्तहिंश्यणिआहिंवइहिं चसालीसाए श्यायरकडेवसाह
 स्सीहिं सधिं सपरियुठे तेहिंसाहाविपुंठे विउठैपठिअ वरकमलपठ्ठाणेहिं सुरनिधरयारिपठिपुखे हिं

नि, एव नन्दनयनात् सवतुबरान् यावत् विहायकांयसरस गाभीवचन्म दिव्यश्च सुमनादाभगृह्णन्ति, एव भीतमपचककवनाभ्याश्च सयत
 बरान् याबासुनादासहरमस्य सीगन्धिकान सुमन्याश्च गच्छन्ति गरीला एकत्रमिलन्ति मिलित्वा, यत्रैवत्याभी तत्रैवोपागच्छन्ति, उपागत्य
 पद्मार्थे यावत्तीपकरान्प्रियक उपस्थापयन्ति ॥ तथा सञ्च्युतेन्द्रः इत्यभिः सामानिकसहस्रे स्वयन्किञ्चना आयुश्चयश्चैवतुनिर्तोकपाले स्तिस

विय प्रभुय कइतु यावत् एतत् कुरने विवे यावत् सुदबेननासा जम् मीपनो मेठ तेइता भद्रगाल यमने विय सयतपर कयापलीकस्तु यावत् घेतत
 र्सी बलीर इनमदन बल बकी सर्वे कयाय वस्तु यावत् चिरविष सरस गाभीय भागइ बावका चन्वस एगै देव सम्बन्धी फूलना माला यइइ इ-
 न भाजन बल बकी छने पहकबल बकी सर्वे कयापली वस्तु यावत् फूलनी माला दहुर एने नलपनामे सुगन्ध गन्धद्रव्यलिइ छेइ नइ एकठा नि
 सर भीतीने विद्वां स्वामीदे विद्वां मावे स्वामीने नहा अर्धबल यावत् वीर्षकर योग्य अमिबक वस्तु अच्युतेन्द्र पाठे नूबइ ॥ विबारे ते अच्युते

ख्योपिपाकाः परतस्तिष्ठति । अथर्षः । केचन अत्रधारिणः केचन नगरीतृहीपका केचन कलशधारिण इत्यादि सेवाधर्मसत्यापनाये । नतु वैरिनि
 प्रहारे । तत्र वैरिणामभावात्केचनतत्त्वपाठयः केचन शूलपाठयः इति । देयस खत्राग्र्यव्यपपाठयः प्रागलिङ्गतास्तिष्ठति । अत्रातिदेशमाह । एययि
 नयाइत्यादि । एतन्मन्त्रकारमभिवेकसूत्र विषयदेशाभिवेकसूत्रान्तर्गतं य । यायापदान् अप्ये गइथा पठगयण एषोऽप्यगबः इमद्विषय पयिरणपुः
 विलपरदेवविषयासु दिव्य सुरदिगन्त्योदकवास वासति । अप्ये गइथाभियुययकठरय भठरयं पसेतरयं कवसतरयं करेति सिधास । अत्रथ्यास्याप्रा-
 यत् । वाक्यपाननास्येव । आपर्बोहाये एककाः केचनदेवाः पठकयमेनात्सुदक नातिनसिक ययास्यासया प्रविरलामरपृष्ठं रकारपुविगाशन विष्य मुर-
 जित्त्योदकवये यवेति अप्येककाः पठकवसं निहतरजानपुरत्रः त्रपुरत्रः प्रयांतरजः उपशंतरजः कथेति । अप्यमथ । अप्येकका देवाः पठकयण

सूत्रपाणी पुरतु चिठति पजलिउठा । एव त्रिजयागुसारेण जाय अप्ये गइथ्यादेवा अ्यासिञ्चसमज्जित
 धलिप्तसिससइसमठरस्यतरायगथोहिस्थ धरेति जात्र ग मत्रहिमूस्थ, अप्ये गइथा हिरण्यशासत्रासति, एव
 सुत्रशायगवहरआजरणपत्तपुष्फफलश्रीश्रमल्लग मत्रस जात्र ख्याशास वासति । अप्ये गइथा हिरण्यविहि

मृक्षगताः इततथा यायद्व्यज्जशूलपाठयः पुरतस्तिष्ठन्नाति । प्राञ्जलिः । एव विजयामुसारथ यायद्व्येककेववा आधिकसमाग्नितापलि
 मनिक्तमृदित मुररप्यभरारपवोपिकं कुवन्तीति । यावद्व्यन्यवतिजून, अप्येककाः इरिण्यवये यवेति, एव मयययज्यरवाभरखपत्रपत्रफल-

जोहीन इच्छीति विषय देवताने अनुसारे यायत खेतशाः इ न देवता पठक वन प्रति शगरक पाणी इ खादि पूजी उपलिप्त करे तथा चिक्तथा
 तथा सूचि पवित्र करे समुष्ट के रप्यांतरनोदो भाग जिह्वं इइयो करइ भावस पूषपटो मुकरा मुगन्थमय करइ केनलाइक देवता कृपाणी कृष्टि
 करइ इम केदसाइक मुववनी यज्य हीरागा आम्बुगो पत्रनी फूलनी कलनी धीजनी माशानी गन्धवासनी यद्युनी यायत् पूष मुगन्धव्यनी पु-

यमोविभाष्याः पुरतस्त्रिभुक्तिं । अथगर्भः । क्षेत्रेण ठञपरिष्ठाः क्षेत्रेण पत्तरीत्क्षेपका क्षेत्रेण फलशुपरिष्ठात्स्यादि क्षेत्रेण चक्षुषसंस्त्यापमाये । ननुवैरिनि
 पद्मार्थे । तत्रवैरिवाप्तभावात्क्षेत्रेणवक्ष्यपाक्षयः क्षेत्रेण शूलपाक्षयः इति । क्षेत्रेण कृत्राश्रय्यपपाक्षयः प्राञ्जलिकृतास्त्रिभुक्तिं । अत्रातिदेशमाह । एयत्रि
 भाष्यात्स्यादि । एयमुक्तप्रकारमनिकेकसूत्र विषयदेवाभिर्निकसूत्राप्तसारक्षेत्रेण । यायापदात् अर्घ्येगइत्या परुगयय कस्योपगणाइसहिष पयिरजपुष्कु
 विन्नपररेभुयिबासुख दिष्ट सुरङ्गिगन्धोदकवास वासति । अर्घ्येगइत्यामिष्टययशठरप गठरय पर्वतरय उवसतरय करेति सिध्दाह । अत्रध्यास्यास्यामा
 गवत् । वाक्ष्यपाक्षयः । आपर्बोर्वाये एककाः क्षेत्रेणदेवाः परकयमेनात्सुदक नातिनृसिक्त यथास्यासथा मविरलमरपृष्टं रकारुविगाशत सिष्प सुर-
 निगन्धोदकयये ययेति अर्घ्येककाः पइकवम निइतरलःनष्टरः ज्ञसुभः प्रयांतरगः उपर्गांतरः कथेति । अथमुत्र । अर्घ्येककाःदेयाः पइकयय

सुलपाणी पुरतु चिठति पजलिउठा । एत्र त्रिजयागुसारेण जाय अर्घ्येगइत्यादेवा अर्घ्येगइत्यादेवा अर्घ्येगइत्यादेवा अर्घ्येगइत्यादेवा अर्घ्येगइत्यादेवा
 बलिन्नसिन्नसुक्ष्मठरत्यतरावगथीद्विश्य करेति जाय गत्रद्विमूश्य, अर्घ्येगइत्या देवा हिरण्यवासयासति, एय
 सुत्रसरथगवइरआन्तरगपसपुष्कफलथीशुमन्नगात्रयस जाय च्चुणयास वासति । अर्घ्येगइत्या हिरण्यसिद्धि

यदुसगता इटतटा यायदुसगुलपाक्षयः पुरतस्त्रिभुक्ताति ॥ प्राञ्जलिकृताः, एय विष्णयानुसारण यायद्व्येकक्षेदेया आनिकसुमाञ्जिठापलि
 प्रनिकसुहित मपरध्यन्तरापक्षयोयिक कुचलोति । यायदुसगुलपाक्षयः, अर्घ्येककाःहिरण्यययं ययसि, एय सयइथन्नरथाभरुपत्रपापफल-

जोडीन इचिरीति विष्णव देवतार्थे अनुसारे यायत क्षेत्रेण इक देवता पइक वम मति जगारक पायोइ छादि पूजी उपलित करे तथा सिक्कथा
 टवा सूचि पवित्र करे समुष्टं रम्योतरमोठो भाग लियो एइयो करइ यावत पूपयती यइरी नुगत्यमय करइ, क्षेत्रेणइक देवता ऊपामी वृष्टि
 करं इग क्षेत्रेणइक सुवयनी मस्य हीराणा आपणनी मत्रनी फूलनी वीजनी मासानी यक्षनी यावत् पूष सुगत्यद्रव्यनी य-

षयोपिमाणाः पुरतस्तिष्ठति । अयमर्थः । केचन छत्रधारिणः केचन चणोरोत्सेवकाः केचन कलाशयणारिखट्यादि सेवापनसत्त्वापमाये । नतुर्विरिनि
 पदार्थे । तत्रवैरिबानमायातकेचनलज्जपाशयः केचन शूलपाणयः इति । केचन छत्राग्रध्वजपाणयः प्रागलिकतास्तिष्ठति । छत्रातिवेशसाह । यद्यपि
 गयाहत्वादि । एतन्मन्त्रकारमन्त्रिकसूत्र विषयदेयानिदेकसूत्रमसारण्येय । यायापदान् अप्येगदृष्ट्या पठगयण असौअगकाइसद्विष्टं पयिरलपुष्पु
 चिन्नपरैबुविवासाय विष्णु सुरदिगन्धोदकवास वासति । अप्येगदृष्ट्यानिपुणयसठरयं भस्तरयं पसेतरय उवसतरयं करेति सिपाह । अत्रध्वज्यास्यामा-
 श्वत् । वाह्यपाशनास्येव । अप्येवोद्यार्थे एककाः केचनदेवाः पठकयमेगात्सुदकं नातिभूतिश यथास्यासया प्रविरलप्रसूष्टं रशारणुयिनाशन पिय्य मुर-
 त्रिगन्धोत्रकवये यथैति अप्येककाः पठकवन निहतरजःभस्तराः छत्राग्रः प्रगोतरजाः उपयोतरज कथेति । अयमर्थः । अप्येकका देवाः पठकयग

सूत्रपाणी पुरतं चिठति पजलिउता । एत्र त्रिजयागुसारेण जाय अ्यप्येगदृष्ट्यादेवा आसिअसमज्जित
 बलिप्तसिससुइसमठरस्यतरावगयोद्विष्टं करेति जाय गधग्रद्विभूश्य, अप्येगदृष्ट्या हिरण्यत्रासयासति, एव
 सूत्रधारय गधइरआत्रगपत्तपुष्कफलश्रीअमज्ञगत्रस्र जाय चयात्रास वासति । अप्येगदृष्ट्या हिरण्यविहि

यज्ञगताः इदंनृणा यायनृज्जगूणपाशयः पुरतस्तिष्ठन्ताति ॥ प्राक्कलिकताः, एय विजयानुसारण यायद्व्येककेदेया आसिअसमाज्जितापलि
 प्रमिक्तनृवित मप्ररघ्यान्तरापकवीयिक कुवन्तीति । यायनृथ्यतितनून, अप्येककाप्रिरस्यययं यथेति, एय सवअत्रज्ज्याभरखत्रयपापफल-

जोशीन इच्छीरिति विजय देवताने अनुसारे यायत केतशाइक देवता पठक वम प्रति लगारक पाणीइ कांदि पूजी उपलित करे तथा सिक्तछा
 टया धूवि पवित्र करे समुष्ट के रघ्यांतरनोठो माग जिह्वा इइयो करइ थावन पूपपटी एकरा नृगन्धगय करइ केनसाइक देवता ऊपानी वृष्टि
 करइ इम केवशाइक सुवषणो मज्ज हीरागा आपणनी यत्रगी फूलनी पलनी वीजनी माकापी गन्धवाचनी यक्षनी यायत् पूष सुगन्धदृष्यनी य

आसिक्चुर्नाम्नि तोयसिं सपासिक्का निजसोम शुचीनिर्घट्टागि कचयरापनयने गरम्यांतरासि आपयवीषयपयापयथीपयो रथ्यापिञ्जोपाय
 लिम् तनपाकुर्ति । अयनय । सूत्रस्थानस्थानानीतचंद्रनादिवस्त्रूनि सागातरेपतयाग्राहकानि सति दयादृष्टुञ्जै विमदिएप दधति यादरपदात्
 पदुगपणनचाइगचक लघ करेते । अप्ये गइया काकाबिहारागछविष्णुप्रयवहा । सादृषं करेति । अर्धे गइया गीषीरुचदरुचदरुदित पचगलितस क
 रेति । अप्ये गइया उत्रविष्णुचंद्रककनस अर्येगइया चंद्रकयचकयतीरकयतिरुवारदेगनाग करेति । अप्ये गइया छाननासगविपुलवहुवग्यारिअ
 षड्नास बहाय करेति । अप्ये गइया पम्बवससरवसुरदिमुहपुष्पुञ्जाययारकलिअ करेति । अप्ये गइया आशानठपवरकदुरुकुरुदुक्कदसुतसूवमपम
 पितगत्तुसुयाभिरान सुगन्धवगन्धिअ इति प्राञ्च । पुन प्रकारातेरुचैदलतयनाप । अप्ये गइयादिरकृष्यस्वादि । अप्ये ककाः शिरस्यस्वरुप्यत्यवदे
 दृष्टि वपेति कुवतीत्यप । एव सुवत्रयाजनाकार्यी । नवरं सुदुष्टे प्रतीठ रयानि बह्वैतमादानि द्युआदि शीरकाः आभरणानि शारावीनि पयादि
 रसनकादीनि पुष्पादि कसानिच प्रतीकानि बीजानि निहायोदीनि नास्यानि यद्वितपुष्पादि नत्या वाताः मर्त्योदिगुशादिः यावदृष्टादृष्टमिगिति ।
 पूषानि सुगन्धद्रव्यहोदा । तथा अप्ये ककाः शिरस्यविधिं शिरस्यरुपमङ्गलमकारं भाजयति छेपदेयस्यो दवतास्यबः । एववाभतपदान् मुवत्यविविर

नाइति । एत्र आय चुखाविहनाइति । अप्ये गइया अउच्छिह याजित आयति । त०-तत १ थितत २ घन
 ३ सुंसिर ४ अप्ये गइया अउच्छिह गेस्यु गायति । स-उस्किस्त १ पायत्त २ मवाहस्यं ३ रेंदृश्यावसाण ४

र्थाजनाल्पत्यवप यावत् पूषनाच षडलि । अप्येकके शिरस्यविधिं भाजयति । एवं यावच्छुक्तिधिं सात्रयति । अप्ये ककायतुविधय वाद्यं

टिकरे । कतलाइक देवता रुपानो विधिगोलाइ देइ माहो नादि । इग पायत् पूषु विधि गोभावर देइ सापुने केतलाइक देवता प्यार प्रकारना
 वात्रिअ बजाइवं । ते केरा-तववीकादिक् २ पठइनाइकमनुष पनवाहप्रमुप ३ पुपि।वश्यादिक् ४ केवलाइक देवता प्यार प्रकारना गीत गावं ।

प्रविष्टि इत्यादि पदानि यास्यान् । अथसंगीतविधिप्रपञ्चसमाह । अथ्यं गद्यशास्त्रविद्येयम् इत्यादि । अथ्यं कक्षादनुविषय
 वाद्यशास्त्रम् । तद्यथा । तथवीणादिक विद्यततत्तद्विद्यं श्री ईश्वरस्य विद्यादास्तु प्रिततस्यानेषामसदसु पनतालप्रज्ञातिक शुभिरयगादिक अ-
 थ्यं कक्षा प्रत्युविषयगेयगायति । तद्यथा । उत्कृष्ट प्रथमतः समारम्भमात्र पादात्त पादवत् प्रस्तादिप्रसुर्भागरूपपादयुक्तिप्रत्यय मदायनिति मध्य
 प्रागेभूत्तनादियुक्तयोपेततया मधमदपीलनात्मक शक्तिमाधसामिति । शक्तिरदयोचितकप्रकायेततत्राभावित सत्त्वापितिति यावत् । अथराजमस्य
 तस्यथा । रोचयामितिपाठशक्तिरिति । अथ्यं सय्य । अथ्यं कक्षा । अथ्यं यथा । अथ्यं तदुत्त आरम्भसोचमिति । अ
 थ्यं कक्षात्प्रविषयतमिनयगमिनयति । तद्यथा । शारीरिक प्रालिप्तिक साम्यान्वतोनिनिपातिना लोकात्मव्यावयानिकाति । यथागाद्यविषयोऽङ्गि-
 नयविषयय भरतादिसंगीतशास्त्रस्यो वसयाः अथ्यं कक्षा द्वान्नि शक्ति अष्टगागणिकादिकं दिव्य गायविधिमुद्भवदशति । अथ येनक्रमेण भगवता

अथ्यं गद्यशास्त्रं चतुर्विधं । तत् १ अथ्यं २ अथ्यं ३ अथ्यं ४ अथ्यं ५ अथ्यं ६ अथ्यं ७ अथ्यं ८ अथ्यं ९ अथ्यं १० अथ्यं ११ अथ्यं १२ अथ्यं १३ अथ्यं १४ अथ्यं १५ अथ्यं १६ अथ्यं १७ अथ्यं १८ अथ्यं १९ अथ्यं २० अथ्यं २१ अथ्यं २२ अथ्यं २३ अथ्यं २४ अथ्यं २५ अथ्यं २६ अथ्यं २७ अथ्यं २८ अथ्यं २९ अथ्यं ३० अथ्यं ३१ अथ्यं ३२ अथ्यं ३३ अथ्यं ३४ अथ्यं ३५ अथ्यं ३६ अथ्यं ३७ अथ्यं ३८ अथ्यं ३९ अथ्यं ४० अथ्यं ४१ अथ्यं ४२ अथ्यं ४३ अथ्यं ४४ अथ्यं ४५ अथ्यं ४६ अथ्यं ४७ अथ्यं ४८ अथ्यं ४९ अथ्यं ५० अथ्यं ५१ अथ्यं ५२ अथ्यं ५३ अथ्यं ५४ अथ्यं ५५ अथ्यं ५६ अथ्यं ५७ अथ्यं ५८ अथ्यं ५९ अथ्यं ६० अथ्यं ६१ अथ्यं ६२ अथ्यं ६३ अथ्यं ६४ अथ्यं ६५ अथ्यं ६६ अथ्यं ६७ अथ्यं ६८ अथ्यं ६९ अथ्यं ७० अथ्यं ७१ अथ्यं ७२ अथ्यं ७३ अथ्यं ७४ अथ्यं ७५ अथ्यं ७६ अथ्यं ७७ अथ्यं ७८ अथ्यं ७९ अथ्यं ८० अथ्यं ८१ अथ्यं ८२ अथ्यं ८३ अथ्यं ८४ अथ्यं ८५ अथ्यं ८६ अथ्यं ८७ अथ्यं ८८ अथ्यं ८९ अथ्यं ९० अथ्यं ९१ अथ्यं ९२ अथ्यं ९३ अथ्यं ९४ अथ्यं ९५ अथ्यं ९६ अथ्यं ९७ अथ्यं ९८ अथ्यं ९९ अथ्यं १००

वाच्यवन्ति ५ मद्यथा तत् २ यितत २ यत् ३ सुवि ४ अथ्यं कक्षासुविषयमेव गायन्त, तद्यथा ५ अथ्यं ६ अथ्यं ७ अथ्यं ८ अथ्यं ९ अथ्यं १० अथ्यं ११ अथ्यं १२ अथ्यं १३ अथ्यं १४ अथ्यं १५ अथ्यं १६ अथ्यं १७ अथ्यं १८ अथ्यं १९ अथ्यं २० अथ्यं २१ अथ्यं २२ अथ्यं २३ अथ्यं २४ अथ्यं २५ अथ्यं २६ अथ्यं २७ अथ्यं २८ अथ्यं २९ अथ्यं ३० अथ्यं ३१ अथ्यं ३२ अथ्यं ३३ अथ्यं ३४ अथ्यं ३५ अथ्यं ३६ अथ्यं ३७ अथ्यं ३८ अथ्यं ३९ अथ्यं ४० अथ्यं ४१ अथ्यं ४२ अथ्यं ४३ अथ्यं ४४ अथ्यं ४५ अथ्यं ४६ अथ्यं ४७ अथ्यं ४८ अथ्यं ४९ अथ्यं ५० अथ्यं ५१ अथ्यं ५२ अथ्यं ५३ अथ्यं ५४ अथ्यं ५५ अथ्यं ५६ अथ्यं ५७ अथ्यं ५८ अथ्यं ५९ अथ्यं ६० अथ्यं ६१ अथ्यं ६२ अथ्यं ६३ अथ्यं ६४ अथ्यं ६५ अथ्यं ६६ अथ्यं ६७ अथ्यं ६८ अथ्यं ६९ अथ्यं ७० अथ्यं ७१ अथ्यं ७२ अथ्यं ७३ अथ्यं ७४ अथ्यं ७५ अथ्यं ७६ अथ्यं ७७ अथ्यं ७८ अथ्यं ७९ अथ्यं ८० अथ्यं ८१ अथ्यं ८२ अथ्यं ८३ अथ्यं ८४ अथ्यं ८५ अथ्यं ८६ अथ्यं ८७ अथ्यं ८८ अथ्यं ८९ अथ्यं ९० अथ्यं ९१ अथ्यं ९२ अथ्यं ९३ अथ्यं ९४ अथ्यं ९५ अथ्यं ९६ अथ्यं ९७ अथ्यं ९८ अथ्यं ९९ अथ्यं १००

बटुमानस्थाभितः पुरातः धूर्वाभदेवेन भाषितो राजप्रभोयोपागेद्विशिष्टस्येन कनेकोपदेश्यते । तत्र प्रारिचिततपानात्पक्षपगन्धस्यस्तनि यप्रसिच्यय-
 नादी गन्धस्यनात् । तथाचि । स्वस्तिकसीवरसमद्यावत्त वृत्मानकनद्रासुगन्धस्यभास्यद्वय्य चरुपाटभागलिश्वभक्तिचित्र अत्रपाटपदागा व्याख्याप्राप्य-
 त् । मयरे तयो भक्त्याविष्टित्याचिन्नाककन तत्रदाकाराविभाषना यत्र तत्रया । तदुपदेश्ययतोत्सयः । यथाचि चित्रकनणि सर्वत्रगट्ट-
 नितोनावादिप्रपित्वा इत्यत । तथातेऽभिनयविषयोक्त्यनात्पयि । अभिनयदनुमिरागिक्वापिक्वात्विक्वाप्यभेदेः समुदिभेत्समुदितेया ऽभिनयेत्य
 यत्तुपावप्रकटनं प्रसतेर्नागिकेनाह्यकतुं च । तत्रगन्धसाकारतया ऽवस्थान इत्यादिना तत्रदाकारदशमया याचिदेनमवधादी सत्तन्मङ्गलशोषार
 समसदं मनसिरक्तिपूबं तत्तन्मङ्गलसङ्कपीविभौवन सगन्धनाद्यमिति । अथद्वितीयमाद्य आवतप्रत्यायत भेषिमभं चिस्थास्त्रिपुस्तनार्थयतुमान-
 कनरसांश्चकनकराश्चकारनार पुष्यावलिपट्टपत्रसागरतरणगांशोशतापट्टाशतान्प्रक्तिचित्रं तत्र दृष्टिकनेच इत्यदश्वसरिकादीने नतममायत कान्दि
 पीगङ्गलच स्वसरिकादीने सत न प्रत्यावत से स्या पत्त्या स्त्रिकाः से चिस्त्रस्तिकाः से स्त्रिकाः प्रपिस्त्रुरिति । अनुदत्ता ये चिस्त्रस्तिकाप्रये
 चिस्त्रस्तिकाः अत्रमङ्गोऽनुभूताये यथा प्रथिव्यःप्रपुत्रइत्यादी अयमथः मन्मसोक्तसद्वक्तिकस्य प्रतिशालुगता अन्वेस्त्रस्तिका इत्यर्थः । यत्नेन प्रथम
 नाद्यनतव्यस्तिकनात्पादोद्देश्यितः तदभिनयेनत न तथापुपमाच पुष्टाऽवेन तदभिनयेनमृत्य यथाचि पूगान्दुन्त्रस्यन्प्रचितियुवपुमस्थित्यति
 शक्यतामयी स्वरसावतिनेद्विक्रिमी धारयन् २ अनासदापुपामपाद्यमपति तथाभिनयो यत्रनाष्टे तत्पुपमावनाष्टं यत्रदेवोत्तरतःनूत्कारो ऽप्ये-
 नश्चकाराशोति सूत्रेच अयनेववस्थति वृत्मानकःगन्धभाषिकरुः पुत्रसत्तदभिनयसंस्तुत ताद्य यतुमानकनाद्य एतेनप्रथमनाद्यगतयद्गमाननाद्याङ्गे
 शोशितः नस्यानामडक नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च
 चां देवानां किञ्चिदवाच्यनाद्यनया ऽभिनयेत्य येन तदभिनयानवभवतीति नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च नरसांश्च
 ताश्चैवति यथचारित्यात् तथा यत्रनटो ऽप्यनटोः चइसमवा रंगजूसी प्रथितति ततोवाभिवर्ति तन्मरसांश्चनयाद्य एव नकरकांश्चनयाद्य एव नकरकांश्चनयाद्य
 भाष्यं तद्विचयाचिदनुपल्लेगादीव इत्युक्तां शुककडुवति तथायकाद्य तदाकारइत्येन मयागन्धसातद्रूपानकररूपप्रथान नकरकांश्चनयाद्य एव तथा चा

नाटकं सातवपतिः यत्र यथाकीभरतिरस्येवरस्यते तद्विद्यत्रनूलरस्यते निरायानासुनिद्रगालाविभागेन समीचरी नर्मस्वन्देदीनीपते तत्कार-
नामकं नाट्यं तथाभारनाद्य भारः काल लघुदीपकं नाटकं भारनाटकं शृंगाररसप्रधानमित्यय तथापुष्पावलिनाद्यं यत्र सुसुमापूर्खं सुसनापूख सुसुत्रिय
शयलाकादिरसनेनाऽभिनय स्तम्पुष्पावलिनाटक तथा पट्टपत्रेण यत्र पट्टपत्रेण स्तम्पुष्पावलिनाटक तथा सायाविधकरप्रयविशेषेवापुःरिध लघुभवनं गपट्ट
यत्र लभयति नापिशोद्यति लक्ष्मीकरोति तत् पट्टपत्रीपलक्षित नाट्यं पट्टपत्रनाटक तथा सागरतरगाभिनय नामनाट्यं यत्रवकुनीयवस्तुनो लक्षण
बातुपयस नाटी सागरतरगाभिनयते अथवा यत्रतर्कभेदेकिटकिटता कुकुइत्याद्य स्तानीद्रुपहगायकथको धैइवा ऽऽखनद्रुत्या माष्यते यत्
सागरतरयनामनाटक एव वसतादिश्रुतुवकुनेवासवीलतापट्टलतावकुं भोभिनय नाटक लक्ष्यसत्यऽभिनेतव्यवस्तुना नामस्येन नाद्यानामव्यानस्यप्र-
सग सोमद्रात्रियरसस्यान्वविरोध, उच्यते एवाच शूनोच्छासत्या उपलक्षणाथान्येपि सप्तदभिनयकरवपूवक माद्यप्रिदाष्टिया । एयंभवनाऽशेषपिष्टेय २ ।
अपतृतीय । इदामुगक्षयतुरगनगरविहगव्यासकिरठरुयत्रनूलरस्यते तद्विद्यत्रनूलरस्यते निरायानासुनिद्रगालाविभागेन समीचरी नर्मस्वन्देदीनीपते तत्कार-
हरवधमरावमगविशेषः। वलावृषविशेषे संस्पसताः ३ । अथशतुये । एकतोवक द्विधातो वक्र एकतरुक्रवाल द्विधात वक्रवालवक्रा वक्रवालाभिभयात्म
कः एकतोवक माय नटना एकसांदित्रि धनुराकारमे स्यामर्तनछनेन मे खिमद्याद्दं दोदशितः एवद्विधातोवक द्वयोः परपरामिनुखदिशीथेनुराकारत्रे
स्या मत्तन तथा एकतरुक्रवाल एकसादिशि नटानांमकलाकारेखनमन एवद्विधात वक्रवाल द्वयोः परपरामिनुखदिशीथे तथाचकाद्रुचक्रवाल
वक्रस्य रपांगसाहे तद्रूप यक्षकवालनरवलतहाकारेखनर्तन अत्रुमकलाकारेखत्ययः । तदभिनयनामनाटक एकतोवकादीना लक्ष्येषस्यापना यथा ।
इदं नटनां नत नसस्यानविशेष प्रधाननाम नाटक ४ । अथपञ्चम । वंश्यानिप्रविभक्तिसूपोवलिप्रविभक्ति अलयाकारा इदेषकमुक्ता कनकरवायलिप्र-
विभक्त्यभिभयात्मकमावलिप्रविभक्त्यामक तत्र चन्द्राखानावलिः श्रेष्ठि सास्याः प्रविभक्तियत्रिती रचनाविशेषे स्तदभिनयात्मक, एवसूपोयलिप्रवि
भक्त्यभिभयात्मक तथावलयादिरर्ततेषु पदेषु आवलियदो योक्तते नवसयावलिप्रविभक्त्यादि । अथमर्षेः । पक्षिस्थितानां अलस्थलरुस्तामा अमरी
परापणानां नटनां नाद्य एव वलपहस्यानां वलपनाद्य एववहुंलकइसगतामा तारावलिनाद्य अगयैय युक्त्या तत्तद्रुयवस्तुदृग्नेन अविश्रत्यत्वा

ट्टा वैश्विपयच्छे सत्त्वसुराद्यनेन तच्छब्दिनिगमकारणं तत्तद्व्यक्त्यात् ५ । अप्यपट्टे । पन्द्रसूर्यो
 द्दुग्मप्रविभक्तिस्तत्तुद्गमप्रविभक्तिश्चन्द्रसूर्ययोश्चन्द्रममसूर्येण तत्प्रविभक्त्योरचना तदभिमयगर्भेषुषा तदये सूपचन्द्रयोर्मण्डलमरुट् प्राप्या धाऽऽकृत्वा प्र-
 काश संपायात्रामिनीयते तदुद्गमप्रविभक्ति ६ । आश्चर्यम । चन्द्रसूर्ययोगमनप्रविभक्तिपुस्तगागमप्रविभक्ति चंद्रस्य सविभागास्वागमनं आकाशादयत्
 रणं तस्य प्रविभक्ति यत्रगाद्ये अभिगमयेमवद्यत् एव सूर्ययोगमप्रविभक्ति ७ । अयाष्टम । चन्द्रसूर्योर्वरुणप्रविभक्ति युक्तमापरुणप्रविभक्ति ययादि चंद्रो
 पगापट्टसादिना प्राद्रियते तथाऽभिगमयदक्षुण चंद्रावरुणप्रविभक्ति एवसूर्योर्वरुणप्रविभक्त्यापि ८ । अप्यगवस । चन्द्रसूर्योस्तामपमप्रविभक्तिपुस्तमस्तामय
 नप्रविभक्ति यत्रसवतः सध्यारागमसवतसःप्रसरत्त्वंदुश्चकोचादिना चंद्रास्तामयनप्रविभक्ति एव सूर्योस्तामयनप्रविभक्त्यापि
 मवरं चतस्रसकोचोऽत्र मरुद्वयः । अत्रश्चक्रं । चन्द्रसूर्येनागमयभूतराशसगम्यवेरुणमहलप्रविभक्तिपुस्त मस्तप्रविभक्ति तत्र चंद्रानां चन्द्राणां मठला
 कारेण चक्रवाहाकरेण निरुद्यते चन्द्रस्य चन्द्रमवदसप्रविभक्ति । एव चंद्रानां सूर्यनागयचभूतराशसगम्यवेमकारणां मण्डलाकारेणोष्णजिनयनं वाच्यं जनेन चंद्र
 मवदससूर्यमवदसयो चन्द्रावलिचंद्रसूर्योचलिभाद्यतो ज्योतिर्यो ज्योतिर्योस्तयोरावलिनामप्रविभक्त्यात् १० । अथैकारत्स । अथमधिसहलमितश्च्यगत्रविलग्निसमस्त-
 व्यश्चविलसिताभिगमयक्यं द्रुतविलसितं नाम भाद्यं तत्रश्चभक्तिरी प्रतीती तयोस्तमितं सतीलगतिः तथा च्यगत्रयो विलसितं मन्वरगति एतेन
 विलम्बितमठित्वा च्चन्द्रावलिचन्द्रस्य द्रुतयेते वैश्वमाहत्वात् तथा मन्वरयगत्रयो विलसितं द्रुतगतिः तद्यज्ञिनयच्छ्यं गतिप्रधानं द्रुतविल-
 म्बितं नामभाद्य ११ । अप्यद्वाराद्य । शब्दोद्दिशगणनागप्रविभक्तिचक्रद्वयो द्विःप्रतीतस्याः प्रविभक्ति सादाकारतयाइत्ययो विंधेधानं एतसु भाद्ये मस्त-
 म्बितद्रुत्रयो र्पोचने मन्वाद्याथमिनये मवतीति तथाद्यागरस्य ससुद्रस्य पर्येतः अढीलाप्रसरत्त्वंवद्वयानस्रवासादाद्यगल्पीरगन्त्रिताद्यज्ञिनयनं चागरप्रवि-
 भक्ति तथा नागराणां नन्वावलिनांवाच्यं विलंबिकोपव्यकरत्वं क्लीदाद्यंकरत्वं मन्वात्प्रविभक्तिनाम नन्वात्प्रविभक्ति साद्व्यनकभाद्य १२ ।
 अत्रयोर्यत्वं । नन्वावल्यामभिमितिनामभाद्यं नन्वात्प्रविभक्तिनाम नन्वात्प्रविभक्ति तत्रावलिनांवाच्यं विलंबिकोपव्यकरत्वं च्चन्द्रावलिनामवयनं च्चन्द्रावलिनामवयनं
 च्चन्द्रावलिनामवयनमित्याद्यभिगमयं नन्वात्प्रविभक्ति तथा च्चन्वात्प्रविभक्ति च्चन्द्रावलिनांवाच्यं विलंबिकोपव्यकरत्वं विलंबिकोपव्यकरत्वं च्चन्द्रावलिनामवयनं

छात्रीप्रप्रासादपुष्पाद्यभिनयनेन चम्याप्रविमत्सि १३ । अथचतुर्दशोऽं । मत्स्याहकमकरांलकगारमारप्रविभक्तिनामनाद्यं यस्तनु पुर्यध्यास्यातमेव य
 वेर्पो चतुर्षां मभिनयन पृषुगुण तत्रतुव्याभिसितनितिषेव १४ । अथपञ्चदश । अथगण्ड इति कथगप्रविभक्तिक तत्र ककाराकारेणाभिगयदशन
 ककारप्रविभक्ति काचः तथानाम तेनटानृत्यति यथा ककारोऽभिग्यज्यते एव खकारगकारपकारककारप्रयिभक्तयो याध्याः यतश्च कथगप्रविभक्तिकनाद्य
 यद्यपि लिपीना वैचित्र्ये च ककाराद्याकारवैचित्र्यात् प्रसुतनाद्यस्याप्यभेयत्यमसङ्ग स्यापि कयगीपञ्जालीयत्वेन विष्टेयञाकात्र दोपः यद्यप ककारप्रयिभ-
 न्तिकिजातीय खकारप्रविभक्तिजातीयमित्यादि बोध्य । अथवा ककाराद्यद्वेदुपहनेन चण्टवाचपुत्रादौ ककारिकता इत्यादि वाचिकान्नमस्य प्रवृत्ता
 नाद्य ककारप्रयिभक्ति एव कारिकातानां स्रष्टानामौद्गतत्वेन ककारखकारगकारयकारककारप्रविभक्तिक नाद्य एवच खगप्रविभक्तिकनाद्य एवच यग
 प्रविभक्त्यादिश्रयिषाध्यं १५ । अथयोहस्य । पठनकमप्रविभक्तिक १६ । अथसप्तदश । एतदहडबप्रविभक्तिक १७ । अथपाष्टादश । तथदथनप्रविभक्तिभि-
 क १८ । अथैकानविश्रयित्तम । पकबमप्रविभक्तिक १९ । अथविश्रयित्तम । अथोकायञ्जुञ्जाशयपञ्जयप्रयिभक्तिक अथोकादयोयञ्जविश्रयिता स्तेपो प-
 न्ननामवक्षिञ्जयानि ततस्ते यथामग्दमाठतेरिसानत्पति तद्यभिनयात्मक पञ्जयप्रविभक्तिके नाम नाद्य २० । अथैश्रविश्रयित्तम । पट्टनागाऽयाकचस्य
 ष्वृतवमवाचतीकुदालिमुनकश्यामलताप्रविभक्तिक लताप्रविभक्तिकनामनाद्य इह येषा वनरपतिफापिकानां स्कन्धप्रदेशोवियचितोस्रुगतैकशायाऽव्य-
 त्तिरेकेभ्याम्यत् शास्त्रीतरपरिस्यूर ननिगद्यति तेकताविद्येया स्तेष पट्टाद्वपइति । पट्टलताद्विपदानामर्थः प्राग्वत एता यथा माठतेरिसानत्यति तव
 भिनयात्मक लताप्रविभक्तिनाम नाद्य २१ । अथद्वयायिश्रयित्तम । द्रुतनामनाद्य तत्रद्रुतमिति शीघ्र गीतयाद्यगद्ययो यनकमनकप्रपातेन पादतलयदृ-
 स्यापि चमकालनेय निपातो यत्र तत्द्रुतनामनाद्य २२ । अथत्रयायिश्रयित्तम विसवित्त नामनाद्य यत्र विस्रिभ्यितेगीतगद्ये स्वरयालमाप्रकारेण यतिज्ञदेम
 विश्रातेः तथैव वाद्यगद्येपि यतितात्कल्पेण वाद्यनामे तद्वयायिनापादचकारेण नतम तद्विस्रिभ्यित्तनामनाद्य २३ । अथचतुर्धैश्रयित्तम । द्रुतविस्रिभ्यित्त
 नाद्य पयोक्तप्रकारद्वयेन नम न २५ । अथपञ्चविश्रयित्तम । अचितनाद्य अचितः पुष्पाद्यलकारः पूजित सदीयततवभिनयपृष्ठक नाद्यमप्यभिस्रितसु-
 ष्यते अनेन कैशिकीदृतिप्रथानाहाप्योभिनयपृष्ठक नाद्य सूचित २५ । अथषड्विश्रयित्तम । रिमितनामनाद्य तश्च नदुपदसकाररूपमिति यथाः अ-

पिबारेषुङ्गादे इत्यस्यथातोः सप्रत्ययेरिति कसकसखरेकनीतोद्गानृत्वं ज्ञानेन वाचिकाभिनययुक्तं भारतोक्तिप्रधानं नाद्यममाचि २६ । अथमस्त-
 विप्रतिनमं । अचिनरत्रितनामनाद्य यत्रानतरात्तनभिनययुक्तमवतरति तत् ३७ । अघाटाचिस्रवितन मारभट नामनाद्य । आरभटाः भोरमाद्याः
 सान्द्रास्तेषां मिद्भारभटं । अथमथः । महाजडानां एकवारकासनद्वयोश्चकनदिकाया उद्भूतवृत्तिसावृत्तिमविति अनेमारभटीवृत्तिप्रधानना
 दिशप्रिनपपूर्वक नाद्यनृत् २८ । अथैकोनचिर्घनकालं नामनाद्य भवप्रसमशीरन्यादित्यस्यद्वुद्विगुलत्वम्यथातोर्बेनसिदीप्यनेइति अचिप्रत्यये
 मः गृणारः पल्लिरपम्यायेन नृणाररहइत्यथः व अकतीति नकोला रतिमाकाभिनयनेन सातियसुतोति मकोलो मटसाधोपमयविको रजदो
 पधारान् प्रकालं नामनाद्य एतेन नृणाररहसालिकभावाः सूचितः इई च सर्वे व्याख्यानमुपलक्ष्यपरच्छेय तेनात्र सर्वेमारिककाभाया अभिनयविय
 यीकापोः एतेनमाप्यतीवृत्तिप्रधानं कारिकाभिनयनमित प्रकालं नामनाद्य २९ । अथत्रिप्रतनामारभट नामनाद्य । इदं नामतरोक्ताप्रिन-
 यद्वप्रपयानर्चय ३० । अथैकचिस्रसम । उत्याठनिपातप्रवृत्तकुचितप्रवृत्तित रेचकरेचित मूतसमूत नामनाद्य उत्यातोइसपादादीनामप्रिन
 पगस्योवृत्त पच तेयानेकाथः इेषक निपातसाभ्यां यद्वमनृत प्रभृत्तिनञ्जातमित्यर्थः एव इसपादयारगद्वाराथे सञ्चोचनेन सुदुचितं प्रचारणेन च प्र
 षाति तथा रंचद्वैव मरिकाभिः रेचितं निव्यज मूतोद्गुणमासः उइच यत्रानृतपरिक्रान्तेन पवञ्जना उभूतः काथयोभवति तत् मूतसमूत
 तनुपवाराथाद्यनपि मूतसमूत ३१ । अथद्वुद्विगतमं । अरनवरनमाननिकद्वुमाननं तद्य सूर्योपदेवेन भगवतोवृत्तानसामिनः पुरतो भगवतद-
 रनपुत्रनमुस्यप्रवरमईकलोकाभववरननतइरकरनतेतइत्राकवपिचोवीचकरनामाभियक्करनबालभावा अरनयोवतवरनकालभोगवरमनिरकनकर
 रनउपउरकरकराजानो पादवरनतीचप्रमत्तनवरनवरनिरिनिचौकाभिनयगतकजचित इइनु यस्य यस्य तीचकतो नामनई कुर्वेति तद्वृत्तानिनपयात्मकनु-
 पदञ्चगति, नद्यप्यत्राचिवृत्तिवारभटनकालेषु यतुषु नूनपदेषु गृहीतेषु काभिनयनाद्यनाप्रउप्रहः स्यात्तथापि क्वचिदेकेकेनाऽन्नितयेन क्वचिद्विभि-
 नवचतुर्दशयेन क्वचिन्न गिनपचिञ्चवेकीवरकरान् सर्वमविवृत्तिकाटकक्याव्यत्रद्वारंरचकाथे इतिउद्देश्यवृत्तितः । अथाभिनयवद्वुत्त्वभिनयनादे
 नवतीविवृत्तियुगाए । अथ्येनइकाउप्यवरत्त्यादि । अथ्येककाठपातकाकाथे चकसन निपातकालाएवपतन उरपातपूर्वैनिप ता चकित्त्वं स्तु-

रगतनिगत एव निपातोर्थात् सुबुद्धितमपरितं प्राग्वत् । चावरपदात्तरिआरिअभितिपाएत् तत्रतरिअगमनं एगपूनेनिककमं आरिअं पुमः क्तामगमन
 न्नांनर्त्तनात् तुअनस्तरोत्तै कचि यत्तपनाटकक्याक्यावमिति ततोपाएत् इदन्व पूर्वोक्तानुबिषयानुबिषयाविलसकं कयोभिगपयस्य गात्रयिद्वेष
 नाय विवाहाभ्याश्यादावपयानिमाभास्यांतनन भरतादिशोतेषु नृत्तमित्युक्त । अकार्तमेव नाद्य प्रकारदुपेन सपहातुमाह । अप्ये गइशाजसर्वे
 नि । अप्ये गइजालासेतिहि अप्ये ककासांइवनामनाटक कुव्व म्ति । तद्यद्भुतेः करणे रगहारेरभिनयेय नियत्यं अतएवारभटीयसिप्रधान गाद्य ।
 अप्रपयवालास्रामिनादाना देवाः कन्तुइलमुपदुगयति तथासाह । अप्ये गइजालमुपदुगयति तथासाह । इत्यादि । अप्ये ककावेयाः पीमयति स्यूबीकुव्व म्ति राय
 नित्यप्ये कका बूकारयति बूकारकवेति आस्तीटयस्युपविषतः युनाभ्या नूस्याधिकमाप्रन्ति वसगति महवद्रुस्यो परगपर सुमलगतिति सिधगादग-
 रनिकर्त्तैति । अप्ये ककाः मन्त्रोक्तपीमस्वादीमि क्कमक कवेति । अप्ये कका इयद्रूपित प्रेपारय कुव्व म्ति । एयमित्यप्ये ककाः इस्तिगलुगुलायित
 ग तयद्रुक्तेः विदयति । रयमपनायिन रयवत्थीत कुव्वेति । गुलुगलपनयनइत्यनकरणगदी । अप्ये कका इयद्रूपे विनादीमि श्रीययवि कव्व म्ति ।
 अये ककाः उच्छासेति । अपतोमकां चपेटादरति । अप्ये कका पच्छालति । पट्टोमुखां चपेटादरति । अप्ये कका त्रिपदी ममइवरगमूनी त्रिपदी
 द्विइति पाददद रक पात्रेनमूभ्यारस्कोठनरूप कवेति । मूभिचपेटा दरति । करेकपूमिमाप्रति । अप्ये ककाः मइता २ गइेन रावयति गद कुव्वेति ।
 एयमत्तमकारय सयागाअपि द्विप्रियदूमे क्काअपि विप्रपवित्त्याः । काये । केचिन् उच्छाणतादि द्विमपि कुव्वेति । पयाकेचित् त्रिकरतअ पनक

पसारिश्य जाय भतसमत णामत्रिस्स गहविहि उयदसेत । अय्ये गइश्या सदावेति अय्ये गइश्या लासेति ।
 अय्ये गइश्या पीगेति । एय युक्कारेति, अय्ये गइश्या सीदणायगदति, अय्ये गइश्या ससुइकरेति, अय्ये

ग ४ अप्ये ककायनुबिष नात्य मत्यन्ति, तथाया-अस्मित १ द्रुत २ आरभट ३ मयोत्त ४ अप्ये ककायतविपमभिनगगन्तिमयन्ति । तथाया
 पादात् पदब १ २ मन्दाइव मप्यजाये नूकना एहित ३ रोपितावसान बबबवे पकर ४ येनसांके देयता अ्यार मकारना गाटिक नाच । येके

पदकच पुत्रति । अयेकका इकारयति । इकावदति एव पूर्वपूर्वेति । अकारयति एकपक्षमित्येयग्रह फवेति । अययनते । नीचे पसति इत्यत
ति उत्तीर्भवति । तथापरितति । तिवग्निपतति । अथस्ति उत्रासाःरूपामवधि भास्वरायितांप्रतिपद्यत इत्यर्थः । तयति मन्दागाररूपता प्रतिपद्यन्ते
प्रतपति होसाङ्गारानां प्रतिपद्यन्ते मर्द्वेति गन्धोर्त्वं कुर्वेति विद्युत् कुर्वेति अत्रापि सपागामास्मिष्यत् । अय्येकका-देशानां वा समीचीनकल्पा
त्रन्विधीयन्ते भवेति । एव होवासा इहकावत् प्रमादमरच्छगितशोलाइस कुर्वेति । अय्येऽ इडइङ्गंकर्यति अनुकारमसन् । अय्येऽ अथार्त्तग्रहण
सव्यादानमेत्रच्छाटगादिना विक्रानिमयाज्जालि जनादिद्व्यस्त्यिक्वित्वा प्रन-० । एयमादिक्रियायेत यथा विक्रयम्यदेयस्य । विक्रययेतमि

गडस्य । इयहेसिस्य पुत्र इत्यिगुलगुलाइस्य चद्रगधगाइस्य, अप्ये गडस्या तिस्रिषि अय्ये गडस्या उच्छेतिनि,
पठोलैति अय्ये गडस्य । तिस्रयन्ति, पामदुहरय करेति, मूमिचवैठ दलयति अय्ये गडस्य । मद्रया २ सहे

राज्यलिक १ प्रातिपुतिक २ भागात्म्यता विनिवातिक ३ साकर्म्यावसानिकमिति ४ अय्ये काठ्याग्निहृदिप दिव्य मात्ययिधिभयग्रहणयलि । अ-

हां अद्वित १ दुन २ आरपट ३ भसासु ४ केतलाइड देवता अ्याद् प्रकाराणा अजिगय प्रति करव । तसहा द्रुताताक १ प्रातिपुसक २ सापान्यदि
नियतिक ३ भाकमध्यायमानिव ४ केतलाइक देवता मनीस विद्यिमु देवसम्यथानाटिक देवाइ (एव चत्राम विपनाटिक त्रिम राजमग्री सूत्र
ने विधे सूयाप देवइ मीद्रुमान स्यामीने देवाएवै तिम ईदी पखि जावबा । यह अ्यार नाटिकगी विधि अने अ्यार अभिनयना विधि सगीत शा
र मकी जाववी । केतलाइक देवता साकार्हे जलसामे हैठ पडव ते उरपातनियात इठा यहीने ऊपु उलसकुले मरीर मकीरिचने पकारिनु ते मकी
चित प्रवारित यावत् अांत सखातमामे देवसवपी नाटिकविधि देवाहे । केतलाइक देवना ताडकनामइ नाटिक करव केतलाइक देवता सापक ना
ने अभिनयय्युस्य नाटिक देवाकर (मायाना हठीसामि अमलीठ जावबा । उतर मम्दाय तथा इवई साभतनापूठ्ठा ५ अकथ उर विवेधो उपायक
इयन्ठ्ठा मन्धिया क्वा विमुक्ति उर मकुवर पूर्वभवति ६ इति मेय मुक्ती लेइः) केतलाइक देवता पीठ पुठबाइ बाक, मनकलाने ईवता । (बाक

त्याह । यावत्सर्वेभ्यः समंसात् आधावति इवद्वन्द्वंति प्रधावति प्रकर्षेणधावति यावत्फरत्वात् अर्ष्ये गहश्चाप्येसुस्त्रेय करेति अर्ष्ये गहश्चा षड्शकलात् इत्यागया अर्ष्ये गहश्चा चिह्नारहत्यागयाएव एएअभिलाषेण आयसयासपाइषापकराएयफकरडगपुफकभंभीरीशावलीमइत्यथगीरीपुष्पपशुहागजाथलीम

णराधेति एव सजे।गावि भांसप्रश्ना, अर्ष्येगईष्ठा हक्कारेति एव पुक्कारेति घक्कारेति उधयति उष्ययति
 परिधयति जलति तवति पतवति, गज्जति विज्जुश्रायति वासिति, अर्ष्ये गइष्ठा वेद्युक्कलिच्छकरेति । एव
 देया कइकइकरेति अर्ष्ये गइष्ठा ज्जकज्जगकरेति, अर्ष्ये गइष्ठा विकिअन्नूश्याड यिउच्चिष्ठा पणञ्च ति । एव

प्य कका इनातलिपात निपातोत्पात सन्निवितप्रधावति यावत् ज्जान्तसञ्चान्त नाम्ना दिव्य नाख्यविधि उपवदश्रयस्तीति । अर्ष्ये ककासायकवप-
 नि । अर्ष्ये ककासायायति, अर्ष्ये ककाः पीमयति । अर्ष्ये कका कूरकारयति, अर्ष्ये कका आस्तेटपन्ति, यशगति, सिदमाद नदन्ति, अ-
 र्ष्ये ककाःसर्वोखिकयन्ति, अर्ष्ये कका इपइपित, एव इस्तिगुलुगुसायित, अर्ष्ये कका स्योस्यपिकुर्यन्ति, अर्ष्ये कका उच्छो

चेष्टगर्णे एव। जीतूइल देपदि) इम केतलाइक देयता युष्टार शृष्टकरे केतलाइक आस्तेठ शृष्टकर केतलाइक मल्लनीपरं यलगे केतलाइक सौइगाव
 करइ केतलाइक पीमदिक सय देष्टाकरइ केगलाइक पीडाना इवारव शृष्टकरइ इम हायीना गूगुलाट शृष्टकरे रयना चबथयाट शृष्टकरे केत
 लाइक पीडाना हायीना रयना एत्रिष्ये शृष्टकरइ केतलाइक आगलि चपेटा देइ केतलाइक पूशै चपेटा दीइ केतलाइक मल्लनीपरं श्रीपरी देइइ
 पनसा दवरशृष्टकरे केतलाइक पणइ करी नूइ चपेटा दीइ केतलाइक देवता मोट मोटइ शृष्टइ करीने राये शृष्टपाएँ इम केतलाइक सठोसगा
 दिक वे त्रिखि च्चार पाच पकिकरे इम सजोगपखि कइया केतलाइक इफ पाऊइ इकारशृष्ट करइ इम पुरकारकरइ केतलाइक यक एइया
 शृष्टकरइ नीचा पऊइ केतलाइक खंभा याइ श्रीका पऊइ वजालाकूप याइ तये तापरूप विधीपसपे गजारयकरे कीजली करइ मेइ परसापे केत-

इत्यपहसगरीइसाककतवाभरतेइसमुग्गापकाव अत्रअसमुग्गायइत्यगया अय्येगइअदेवा पूयकपुअअयगया इठगठआवइवियावाइतिघास । अत्र
 व्याख्या । अय्येककाः सेलोत्तरेप अवाअाय कुवति । अय्येककाः अदनकसगइसायता ममूस्यपटपाकयः । अय्येककाः मृद्गारइसागता एयममम
 रोक्तस्रकयेव एतेनामत्तरवतिस्वात प्रत्ययेवाप्रिसापेन सूत्रपाठेन । अय्येककाः आवइसागताः स्थानइसागताः यायदूपकपुअकइसागताः या
 घावति परिधावतीत्यन्वयः अपनिगदसिद्ध । प्रागुक्ताभियेवाधिकारतेतूसूत्रसमानमस्वात् । अघाभियेकनिगममपूर्वकमागौर्यादिसूत्रमाह । तएउ-

माह विज्ञासज्जा जहाविजयस्र जात्र सस्रष्टेवमता स्याद्दार्धेस परिधार्धेति ॥ तएण से अञ्ज इडे सपरिधारे
 सामितेण महया २ अञ्जिसेएण अञ्जिसिचह २ सो करयलपरिंगहीस्य जात्र मत्यए अंजलिक्कट्टु जएण
 विजएण वट्टावेह २ सा ताहि इंठाहि जाय जय २ सह पउ जइ २ ता जात्र पम्हलसुकुमालाए सुरभीए

अयति, अय्येककाः पञ्चोक्तयति, अय्येकास्त्रियसीं छिद्यति, अय्येककाः पाददंशककथयति, अय्येकक मूमिषपटा वदति, अय्येकका म-
 इताशयेन रावयति, एव सवोगाद्यवि आनायितव्याः । अय्येकका इकारयति, एवं पुरकारयति, पक्कारयति, अयपतति,
 परिपतति, शववति, तपति, प्रतपति, मल्लति, विद्युनायति, वयति, अय्येकका वेवोरकलिका कुयेति, एयदेवाना कइकइक कुवति,
 आइक इय सवव आपरागो उक्तालीकाकली करइ इम देव सन्वन्थी इयंनो कोसाइणु मृदुअरे कतलाइक देव पुपुडु इयइवा मअकए १ केत
 ताइव विहताकार मयानक रूप दिव्यरूप विबुवीनिं नाचइ इत्यादिक कइवा त्रिम विजय देवताने अयिकारोपरे यावत् चीपवेर आयापाडा
 रोइइ परिमसापकें दाइइ ३ तिवारे से अय्येतेन परिवार उचित खानी भगयल प्रति मोटे. नाटे अजिसेकइ अजिसेक करीनें बइ इए
 जोहीने यावत् नाचइ अह्वति करीनें जयइ विजयइ करीगे कयाबइ अपावीनें देइवे इउ कषणइ करी यावत् अयत्रय मइ मपुंअइ महुंजीने यावत्

गित्यादि । तत्र सोऽप्युत्तेः/अपरिहारः स्थायिन तैनात्मनोक्तलक्षणे च महता २ अतिशयेन महताअत्रिपक्षे बाऽत्रिपक्षति निगमनसुत्रस्वाश्रयीम
 कल्प स्रगिपिष्यश्च भारतसपरियत्रीत यावत्पदसुष्ठु प्रायत् मस्यधेःअस्त्रिहत्या जयेन विशयेमश्च प्रागुक्तस्यरूपेण यद्वैयत्याशियप्रयुक्ते षट् वित्या
 चत।भियश्रिष्टुवावेताभि रिटःभिः स्रोतृषां वल्लभाभि योषत्करणात् कताहिविस्मादि मञ्जुषादि यगूडिइतिघास । अत्रय्यास्याश्चमागत । या
 गिभजय २ शब्द प्रयुक्ते । सञ्जनेद्विवचन अप्यशयस्य अत्र जयनविजयेन यदु वित्या पुनजय २ शब्दप्रयोगो मङ्गलयचने पुनकलितेदोपायेत्यभिहितः
 अथापिदोतरकालीन सप्तध्वमाह । पठेन्निशास्वादि । प्रयुज्यश्च यावद्युक्तात् तप्यठमपापइति याप्य । अत्रय्यास्या । तेऽत्रभिडेकोत्तरकालीनकलभ्येपु

गद्यकामार्दपु गायद् लुहेइ २ सा एय जाय कप्यरूकरगपिय स्थुलकिअथिन्नुसिञ्चकरेइ २ सा जाय
 गट्टथिहि उधदसई २ सा अक्कहि सय्येहि रययामएहि अक्करसातडुलेहि जगद्यत्सामिस्व पुरज

अप्ये कथा उडुडुडुडु कुर्वन्ति, अप्ये कथा विश्वभूतानि क्वाचि विबुध्वं प्रभृत्यन्ति, एवमादि, विभावित्याः । यन्नादिजपस्य, यावत् समयतः
 ससक्तान् स्याथावन्ति परिचायन्ति, ततःअप्रच्युतेन्द्रः उपरिहारः स्थानिस मद्रता २ स्रभिपक्षश्च अभिपिष्वति, अभिपिष्य भारतलपरिगृहीय या-
 यम्मजनेऽङ्गुलिहत्वा जयेन यिजयेन यद्वोपपति यद्वोपपिता ताभिरिः।जिषोवज्जयत्रयशब्द प्रयुक्ते । प्रयुज्य यावत् पल्लगानुसुमारया
 सुरस्यागत्यकापायिष्या गात्रादि रुचयति रुचयित्वा एय यावत् कसपयुचमियालङ्कन यिभृयित कराति कत्वा यावत् भत्यविविधि गुयदश-

पल्लग अत्यन्त सकुमाल सुरभी सुगत्य एहया गत्य कपायित वस्त्रश्च करीते गात्र गरीर लुहइ लुहीम इम य यत् कसपयुचमी परे अलटन आभर
 खालङ्कारश्च करी यिभूयित करश्च यावत् बन्नीमविधि ऐव सबयीमादिश्च वेवाहीनि यावत् नाटिक रिपाहीने आखा निमल फटिकनी परश्च सल्लङ्क
 कापल्ल रूपान्तर्य अत्यन्त उतम तदुल्ल बोना तद्वे करामे भगवन्त आभीने आगलिश्च आठ आठ मङ्गलीक आर्क्षेपर । तेकेवा आरीषो १ जत्रासन २
 यद्वापन धरायसंपुट ३ धर रुचय कलत्र मरम्य ५ प्रायास ६ स्रपिठ ७ मन्दावर्ष ८ एहआठ मङ्गलीक लिहत्या ९ शिकीने करश्च रूपधार पूजा तेस्यो

८. यमस्य आद्यत्वेन परमसुखनारया सुरस्या गत्यकापायिका गत्यकपाय्यपरिचरितया सपुगाटिकयेतिगम्यं गात्राविरुद्यति एवमुक्तप्रकारेण
 यावत्कृत्स्नमियालकृत वज्राकारेणविजृम्भित आभारालकारेण करोति । यावत्कारवात् सुविज्ञाघरेखेणोषाघपदरेण गायाः अत्रुत्तिपद २ सा
 नासाभीमासवापयोश्च चरकु इरवस्यपरिसञ्जुत इयलालापेसवाघरेण घवस अणुगखचितकाम देवदूवसुअलनिअसायेऽ २ सा इतिपाद्य । अत्र-
 व्यास्याप्राग्वत् । नवर देवदूव्युगलं परिणानोतरीयकप निवाघयतिपरियापयतीति क्तथाच यावत्कारवात् सुभिकवासापनहायेइतिपाद्य । माद्य
 विधिपुपदस्यति । उपदस्य ३ अन्केः सस्वीः रजतनयेस्वरसवदुसैः गमवतः स्वामिनः पुरतो ऽघाटमङ्गलकाम्यालिखति । तथाया दप्यवेति पद्य
 मूगम मयलालेखनोत्तरकन्याः । विशिखकनि । अगलरोक्ताम्यटमङ्गलानि लिखित्या करास्युपचारमित्याधारस्य षष्ठ्युक्तप्रसपयस्त मूत्र यमरवपु

अष्टमगलए आलिहात । त०—दप्यभ १ मद्रासण २ वरकलस ४ मष्क ५ विरिखच्छा
 ६ । सोत्थिअ ७ अदायसा १ लिहिस्था अष्टमगलगा १ लिहिजण करेइ उयथार कितेपाठलमलिअ
 खंपगासोगंपुनागवूअमजरिणधमालिअअउलतिलयकणथीरकुदकुजाकोरटपत्तवमणयथरसुर भिगघगधि

पति उपदस्य अन्केः सस्वी रजतनयेः अन्वरसेकादुसैः जगवत स्वामिनः पुरतः अघाटमङ्गलिकाम्यालिखति, तथाया दप्यच १ मद्रासण २
 वइ मानक ३ अरकलस ४ मस्य ५ भीवास ६ स्वसिकाकनथावतै ७ लिखिताम्यहाटमङ्गलिकानि १ लिखित्वाकोरटुपचार, कितत् । पाटलमञ्जि-

उपचार ते कर्त्तव्ये पादल वृषगा पूल मालतीगा पूल जपाना पूल ऽसोच वृषना पुनाग वृषना आशानी नात्ररि नचकुदना कुत्रचच कोरट
 वृषगा पात दगवागी प्रचान सगत्य उगम नस्य करी उचित हाचने विषे प्रज्ञानघ करतसपकी मूढं अरुपस्या एइया । पांच अरुना वृषना न-
 मूढनो तिहा आइय कारी डीचच धमइ अरुपये प्रमाचमात्रां अयनिकर पूलगा समुद्धरं करीने चम्रप्रमलच वज्र हीरा विदुयल तेइतो नि-

आधिकारिनिष्ठितव्यास्पातोव्याक्येय । ततः प्रपत्तं सन् प्रयाबासमहारकस्य पूषपूमाकुले अचिबी नञयते स्थायाप्रपद्यमान् पूषदत्त्वा निमवरेन्द्राय
 सूषेपथी आप्यत्वात् । अङ्गपूजापनत्यासेवुपामया निरुद्धो भगवद्दशोनागोऽतोऽ सापरेया दर्शनामृतपामयिन्नकारीस्यामिति सप्ताष्टामिपदान्यपस्युत्य
 द्यांगुलिक मस्तकेऽङ्घ्रिकल्प्या प्रपतोयथास्थामनुवाहाविस्वरोधार्ये प्रयत्नवानपश्यतैरष्टोत्तरशतप्रपाथे यिशुद्धेन प्रबेनपाठेन पुक्तेमहाद्युने महाका

अस्स करयलगाहगहिश्चकरयलपदञ्जठविप्यमुक्तास्स दसद्वयस्स कुसुमणिश्चस्स तत्यचित्त जाणुस्से
 ह्य्यमाणमित्तं त्हेनिश्चर करेड २ हा चंवप्यहरयणत्रहरवेरुलिश्चयिमलवठ कचणमणिरयगपसि चित्त
 कालागुरुपधरकुदुरुक्कनुक्कहसंत्तधूत्रगधुह्रमाणुविद्ध धूमत्रहि विगिमुश्चत वैहलिश्चमय कडूतुअ पग
 हिनु पयएण धुवदाऊण जिगधरिवस्स सहठपयाइ त्सरिसा दसगलिअ अजलिकरिअ मत्ययसि पयन

काचप्यकाशाकपुजागवृत्तमञ्जरापवमद्विक्रायकुहलितलकनवारकुन्दुब्रजकारणपटपथदमनकरसुगन्धिश्रितस्य कचप्रदग्हीतकारतप्रलञ्जष्टविप्रमुक्त
 स्य दशाद्वयस्य कुसुमनिकरस्य, तत्रचित्र नामूसेपमनाहमाह ठंपनिकर करोति कृटा चन्द्रप्रभरत्रजयवैयुयिमलदबह काश्चम गश्चिरवज
 स्त्रिचित्र कालागुरुप्रवरकरदुरुक्कतठरकपुपगन्धोत्तनामविद्ध च यपवति विमञ्जत् वैदूर्यमय पूषकडूक प्रगशीनु प्रपत्त पपदत्या जिगवरेन्द्राय

मलद्वयद्वय समय गश्चिरवना प्रातिजरी बीत्या एथा कारवागुठ प्रधान कुम्भक तरुक्कक सला रचना यपमे दशम गन्धकरी अमुयिद्व सरित पूषनी
 वाटि समूह प्रते मूकतो यका वैदूर्य रजनय कडूखा पहीने रजमाल यकी पूषदेने तियकर सात ध्याठ पगनी पाळा उचरीमे दग अङ्गुलीमी
 अङ्गुली नापइ करीमइ प्रयजयत बको एव सी आठ सन्धाइ यिसुद ग्रन्थ पाडइ करी गाहावृत्त गाटइ काव्येकरी पूयइ अष कस्ये अय सर्दि-
 त एइये करीने सवनां करता सवीने ठावु वीचअ अत्राकइ कपाहीने यावत् हाप जोडी मापइ अङ्गुली कराने । इग कइइ गनस्कारपूजे तुम्हने

दो यथागच्छतिरेतुनसते रश्मिभूते यमकारिभ्यम्यपत्तेः । सतीति सस्तुत्यथ धामजानु अस्वति वापाटयति अस्मित्वाप यावत्प्रदात् द्वादिगमा-
 युं परस्मिन्सि निवाहेइतिपाठ । आख्यास्यामागवत् । कारसपरिगृहीतं सस्तकऽङ्गलि क्त्वा एववत्यमासमयादीत् । यदवादीतदाष्ट । यमो
 ह्युं सिद्धयुद्धत्यादि । नमास्तुते तुभ्य इतिद्वयम् बुद्धत्यादि पदानिसिन्धुस्थनीयानि । तत्रत्रेषुष्ट्वात्स्य ईकारः । कारजोरदिन ईभ्रमण्यतपस्विन
 देवनाथिन आनाकुशिकिन ईवनासककृत्यत्याप् अथवा सन्प्रकारेणास अविस्वादिबभनत्वात् ईममयोगिन् पुत्रगणगीयाद्वाययोगित्यात् अल्पपक
 तेन निमप नाराण्डेव निम्न न निस्सङ्ग निर्यैव निःशब्द नामसूर्य भागसयन गुह्यपु रश्मिभूते यथास्य सत्यसागर ज्ञान प्रकृतज्ञान सत्य-
 त्वात् नकाराऽलाञ्छिकः एवमप्यपि । आमेय प्रास्तुतज्ञानपरिक्षेप अशरीर जीवस्यरूपस्य इत्यस्यैः यद्विज्ञानमगल्पत्वादिनि अथवाऽममेव मगयद्गु-

श्युठसपृष्टि यिसुठगधजुषेहि मह्यित्तेहि अपुणरुतेहि सत्युणद्ध २ ता वामजाणु जर्षेह २ ता
 जाव करपठपरिगहीअ मत्यपु श्यंजलिक्हु, एषं वयासी ॥ गमोत्युते सिद्ध युष्टुणीरय समण समाहिश्य
 समन्न समजोगि मङ्गगन्नण णिस्यय णीरागटोस णिमम्म णिस्सग णिर्षव णिस्समङ्गमागमूरण गुणरयणमी

खसाष्टपराभ्यपसरति अपसृत्य इशाक्यासकनन्नास कनु सस्तक प्रयत्न, अपशतविभुःसत्यपत्तेमहादेरपुनरपे रथपुक्तः सत्तात । वापजानु
 अस्तुति अस्थित्वा यावत्करतसपरिगृहीत नलाके अङ्गलि क्त्वा एवववादीत् ॥ ततोऽस्तते सिद्धयुष्टु गीरज अमस्य सगादित ममाप्त रामयोगिन्
 रे मित्रु रे तत्त्वनाशाव रे कर्मेरवदहित रे अमस्य तपस्वी रे समाधिबला रे समाप्त कृतकृत्य रे समयोग समाह तान अथकाय याग रे मत्स्यभा
 वातरवधार रे निर्देय रे राण्डेव रहित रे नपतारहित रे समसेपरहित रे अमसेपरहित रे शस्वरहित रे भागनामसु गहार रे गूष्मते विदे रजस
 रीपु शीव अमभयं वेइना समुद्र रे आगत्य ज्ञानमय रे अमलेय उपास्तुवपाठे रे तस्य मुक्तियोग्य परंरूपक प्रथान चारिणविना अस्तुं करवहा

आत्मा गमत्वेन सत्त्वात्मसंग्रहत्वात् भव्य बुद्धिगमनयोग्य व्यत्यासकप्रयत्नसिद्धत्यात् धर्मेषु धमरूपेष्ववरेष्वप्रधानेन घटुरतेन घटुरगत्वे
 तकारिणा चकार वत्त तदवत्येवकीकृतस्तस्य सत्त्वात्मसङ्घर्षपरचतुरतयप्रवृत्तिरिति न मनोऽस्तुतेतुष्य अर्हेतेजगत्पूज्याय इति कृत्विति चरतुत्य यदते गमस्यती
 त्यादिसूत्र प्राग्बन् । यथात्र विशेषवचनं कस्यायौ नमास्तुते इत्युक्त्वा पुनरपि मनोस्तुते इत्युक्तं तत्र पुनरुक्तये प्रत्युत्तलापवाय यतोऽप्यगत्रप्रप्रप्रति-
 खोतद्यारित्रिषो अगत्रपतेस्तत्सदसाधारणैकविशेषकविज्ञावभात् समुद्रप्रतप्रखामपरिचामेन इरिवाप्रतिविशेषण नमास्तुते इति न प्रयुक्तमिति । इ-
 मानिष सयोधि विशेषणानि भव्यपदवर्धमानि प्रायिनि भूतवदुपपचारान्वयाभिव्यक्तसमये विमानामेतादृगविशेषणसजयादिति । अथावशिष्टानामि-

लसागर मणत मप्यमेय भविष्य धम्मवरचाउरतचक्षुत्रही, नमेत्युते । अथरहत् सिक्कटुवदइ नमसह २ ह्या
 नञ्जासस्ये गाहदूरे सूस्सुसमाप्ते जाव पञ्जुग्रासई । एव जहास्यस्युश्चरस तहा जाव ईसाणरस ज्ञाणिश्चइ, एव
 प्रअणवईश्राणमतरजोइसिश्चाय सूरपज्जवसाणा सण २ परिवारेण पत्तेस्य २ अज्जिसिचति ॥ तण्ण से ई

ग्रथ्यकतग निभय नाराग निर्देय निर्मेन नि सङ्ग निःशस्य मानसूरु गुणरथ शीलसागरानन्ताप्रमेयपसवररानुत्तापकवतिन् । मनोऽस्तुते अथ
 त्रितिकृत्वा यस्त्विति नमस्त्विति चन्वित्वा नमस्त्विति नात्यासको भातिदूरः शुभ्रपण पावरपरियसति । एय यथा अश्रुतस्य । तथा धैव प्रंगामस्यापि

र चक्रं करीवर्ते ते पक्षी ई चर्मवरचक्रवर्ती, नमस्कार हुतं तुक्तने अरर अगपूजनीक प्रम कक्षीमत्र यावइ भगरकार करे वादीने नमस्कारकरीन अ-
 त्यन्त वृकको नही न अतिदूर वेगसो सुसूया सेवाकरीतो पक्षो पावत् पर्युपासना करे, प्रखिविधि जिम अश्रुतेप्रनो अभिपेक कस्यो तिन सये इन्द्र
 तो प्राबतन्तो पखि पावत् प्रंगानेन्द्र इत्यत्र कक्षी । इम प्रयनपति १० छान्तर १६ जीतिपीना सने इन्द्र कक्षया सूर्ये खगे सय इन्द्र पीतानि २ ने
 परिवारइ कपो सहित प्रत्येक २ अभिपेक करइ । तिधार पक्षी प्रंगानेन्द्रनामे देयेन्द्र देयतानी रात्रा पांच प्रंगानेन्द्रना रूप विकुर्वे २ ने एक इया

द्वावी बल्लकापवाद इ । एकब्रह्मादित्यादि । एवमुक्तविधिना यथाऽऽप्नुतेऽस्माऽऽन्निवेककृत्यं तथाप्राथम्येनैतस्य यावदीगानैर्द्रुसापि भवितव्यं यथा
 भिषेकस्य सर्वान्परमत्वात् एव सत्यमपतिव्यक्तारण्योक्तिका चेट्टाः सयययवसामाः स्वकेनपरिवारेण च इ प्रत्येक ए छान्निपिंबवति । अपावप्रियुशयकस्या
 भिषकावसरः । तयुक्तमित्यादि । शरस्त्रिबर्हिन्नानियकानंतर नीकानादबेट्टा देवराया पचेयानाम् दिक्कवति । एक इगामः पञ्चपाभवन्ति । एतदेव
 विभवति । तय एकइयानो भयवत तीचकर कालससपुटेन मपुति गृहीत्याच सिद्धासमयरगतः पूर्वभिमुष्टः रुसियष्टः एकइयान पूपतः प्रात-

श्याण देविठे देवराया पचइशाणे त्रिलक्षइ २ मा एगेइसागे जयवतित्यपर करयलसपुठेण गिरुइई २ सा
 सीडानणत्रगए पुरत्याजिमुहे ससिससके एगेईसाणे पिठउ आययत्त घरेड तुवे इश्याणा उचउपासि चा
 मरक्रेत्रकरेति एगे ईश्याणेपुरउ सुलपाभीचिठई ॥ तएणसे सक्के देविठे देवराया स्यामित्तगे ठेवे सद्वावेइसा,
 एनाथि सहशेत्र अत्तिनेछ्याणलि देई तथिसहशेव उवणेति ॥ तपणसे सक्के देविठे देवराया भगयत्त सित्यपर

भवितव्य । एय भवमपतिवामदातरन्योक्तिकाच चन्द्रसूर्यपयवसामाः स्वकेण २ परिवारच प्रत्येक २ छभिविद्युति ॥ ततइयानोदेवन्दो
 देवराचः पञ्चयानाम् विभवति विदुष्यं एकइयानो मगतत्त तीचकर कालससपुटेन गृह्णाति गरीत्या सिद्धासमवरगतः पूयाभिमुष्ट म-
 निवमः । एकइयानः पुठन भातअपरति । द्वावीशानी समयोः पार्थयो चामरहेप कुलना, एकइयानः पुठतः शूलपाचि स्तिष्ठति । ततः
 नेत्र भयवत तीचकरत्त इव सपुटर करीने परइ परीने सिद्धासमने विवर पूर्वदिशि साहना बइइइ, एत इयानेन्द्र भगयत्त ने पूठे चत्र ४ परे
 वे इयानेन्द्र वेपाचर्भ मजवत्तने चानर डालइ, एक इ यानेन्द्र मजवत्तने आत्तलिं इाचमा त्रिशूल लडनइ भोरइइ । तिचारपची तेइ चक्रदेवेन्द्र देव
 तागा राजा आभिठेय देवताने तेडावइ एइ सीचर्नईइ पचि तिमच अश्रुतेन्मनी परइ तेइ पचि आम्प्युनिक देवता तिमच अभिषेक यीस्य बकु

पत्र परति द्वयोऽगला बुभयोः पाद्ययोः समरोत्तुं रूपं कुरुतः । एकद्वयान् पुरस्तः शूलपात्रि खिष्टाद्युसुस्थोभयति । संमस्यध्यपपात्रिः शक्यो पदफरीत
 दाइ । तएवमित्यादि । ततः इयामेवैव जगवतः करसपुटेपदकानंरं ममका देवद्वो देवराणा आगियाग्यापदयान् शट्टयति शपुविस्थाः च एपापि
 तवैवाभ्यन्तेवद्विपयवकासाप्रसि ददाति तेष्याभियोग्या साधैवाभ्युद्गः नियाग्यदेयाइयाभियेकधसूतनयति । अथश्रुतः किंकिपकारेत्याइ ।
 तएवमित्यादि । ततोऽपि विवसाभयपमनामस्तंरं सद्यको देवेन्द्रा देवराणा जगवतस्तीपकरसा चतुदियि कतुरोपदकनृपमान यिकवृति शेष्ठान ।
 येतस्वनेवद्वइयति । शक्यदलं पूषे विमलनिर्मसोऽत्यक्तनिषा थोदपिचनोदचिपियो वन्दधीत्यः गोक्षीरकनः प्रतीतः रजतनिकरपि एतेपाः

रस चन्द्राद्वसि चत्वारिधवलसहे विउच्छुह सेणु संस्रदलत्रिमलानममलदधिघणगोखीरफे गरययगिगर
 प्यगासे पामाहुंण ४ ॥ तएण तेसि खउएहं धत्रलत्रमहण शुठ्ठिह सिगेहितो अठतोशुधारातु गिगच्छंति

सद्यको देवयत्रो देवराज आभिवीनिकान् देवान् गन्धयति शर्दयत्या एपाऽपितथेव आत्रपले आश्रमि ददाति । तपितथेयापनयन्ति व ततः
 मगका दवन्त्रो देवराजः जगवतस्तीपकरस्य चतुर्दियि चतुरोपयलवपमान् विकुयति शेष्ठान् शशुयलविमलमिमलदधिचनगोक्षीरकंनरत्रस-

अ ख । निवारपत्ता तए शकदेवेन्द्र देवताना राधा भगवस्त तिर्पकरनइ ध्यारे विगि ध्यारे धात्ता युवम बलदमः रूप यिक्रयइ शेठ घोलां शपनूदल
 पूण विमल मिमल अत्यन्त मिमल दहीनो पिठ गायमां पूयणु खख रूपागा समूइनो परइ मकार खे केहमो एइया धोया योगायाग्य भमने प्रसरा
 कारी यइया । तिवारइ तेइ ध्यार पासां वपमना अाठ शङ्क यकी अाठ पांवाली पारालिकल (अठ सुगन्धि शोरोदधि समद्रुनइ पाखीइकरो भरी
 एक पाका ममाइइ पाखानी धारा जाखियां इखीरोति श्री जगनाथ नें जाल निपगायि तेइ अत्रमरि एइयि अयस्तान पवति यकइ इन्द्रमइ मन
 इ एक इइयू आउपे उपत्रइ अ श्री वीतराण देव भाइरो भावाक यका एइय दोगशमो प्रयाइ नमोइ किम मही सकसइ तिवारइ श्री जगताप अय
 धि जालइ करो इन्द्रना मननी सका शदेइ जाबीनें शका पगने अगूठइ करीनइ मेरूपयवता गयाशामी चिला अयलो विपासगु थापइ । तिया

द्वाकी वस्तुव्यापवाह ए । एवमव्यवस्थादि । एवमुक्तविपिना पथाऽनुत्तरेणाऽप्रिवेककृत्यं तथाप्राच्येत्तस्य यावदीशानेन्द्रस्यापि भवितव्यं यथा-
 भिषेकस्य समयपरमात् एव जयनपतिव्यक्तारज्योतिका बेट्राः समययवधानाः स्वकेनपरिवारेण च प्रत्येकं २ अत्रिपिक्रि । अथावशिष्टयकसा-
 भियकायसरः । तप्यनित्यादि । तद्विषयार्थानिपकागतरीशानाहवेत्ता देवराजा पविशानाम् विबुधति । एक इत्याजः पञ्चपाभवन्ति । एतदेव
 निभन्ति । तत्र एकइत्याजो भगवत तीर्थकर करतसचपुटेन गृह्णाति गृहीत्वा च सिद्धासप्तधरातः पूर्वाभिमुखः रुक्मिणसः एकईत्याज पुष्टतः आत्-

श्याय देवित्रते देवराया पचइत्याजे विउच्छइ २ मा एगेइसाण जयवतित्ययर करयलसपुंतेग गिरहई २ सा
 सोहाननत्रगए पुरत्याजिसुहे सखिसुखी एगेइसाणे पिठते आयत्रस्त घरेड तुत्रे इंयाणा उन्नतपासि वा
 मरक्केत्रकरेति एगे इंयाजेपुरत सुलपाणीचिठइ ॥ सएणसे सक्की देवित्रे देवराणा श्याभिउंजे तंवे सद्वावेइसा,
 एनात्रि सहचेत्र आनिमेस्याणसि देई तवितइचेव उयणेति ॥ ताणने सक्की देवित्रे देवराया भगवत्रुं तित्ययर

नवितव्य । एव जयनपतिवागदातरज्योतिष्का चान्नसूर्यपमवधानाः स्वकेन २ परिवारच प्रत्येक २ अभिपिबुन्ति ॥ ततईशानोदेवन्त्रो
 देवरात्रः पञ्चेत्याजान् विबुधति विबुध एकाईशानो भगवतं तीर्थकर करतसचपुटेन गृह्णाति गृहीत्वा सिद्धासप्तधरातः पूर्वाभिमुखं ज-
 नित्यजः । एकइत्याजः पुष्टत आतयचरति । द्वावीशानी उपयोः पार्श्वयो वासरुपे कुतः, एकईत्याजः पुस्तः शून्यादि स्तिष्ठति । ततः

नेत्र भगवन्त तीर्थकरने इय सपुटर करीने पइइं प्रहीने सिद्धासप्तने विचइ पूवदिशि साइना चषच, एत ईशानेन्द्र भयवन्त ने पूठे चत्र ४ परे
 वे इशानेन्द्र वेपासइं भनवन्तने चानर डालइ, एक इ शानेन्द्र भगवन्तने आगतिं हाचला जिबुल सईनइ भोरइइ । तिवापकी तेइ अकदेवेन्द्र देव
 शानो राधा आभिष्टय देवताने तेहाचइ एइ वीचलईइ चिदि तिमच अच्युतेन्द्रनी परइ तेइ पवि आनिउंनिच देवता तिमच अनिवेक योग्य अकु

स्यापि तथैवापिनेको मन्त्रितव्यः । कियद्भक्तवत्याह । यावन्नमीक्षु तेऽर्धैरेति कृत्वा बन्दतेनमस्यति २ सा यावत्पूर्वपाक्षेति । अयत्कथलत्यः ग
 को जगवता जम्बपुरप्रापद्यायोपक्रमते । तएवमित्यादि । माघत् । अयत्कथमगरप्रापकपुत्र । तएवमिति । तसाःसगक्रः पञ्चकवचिकुर्षुर्वागन्तर च
 तुरगीत्या सामानिकसहस्रे यौवत् सपरिवसः सर्वार्था यावत्कावितरवेम सपोत्कृष्टया दिव्यया वेयगत्या व्यतिप्रजन् २ यत्रैव भगवतस्तीर्थंकरस्य

स घरेई, दुवेसक्ता संभट्टपासि घामरुक्केवकरेति, एकैसक्ते वज्जपाणी पुरठे पगहुह । तएणसे सक्ते चउरा
 सीए सामाणिअसाहस्सीहि जाव अ्यसोहिअ जत्रणयह्वाणमतरजोइसवेमाणिएहि देवेहि देविहिअ
 सट्टि सपरिवुठ्ठे सट्टिहीए जाव णाहअरवेण ताए उक्किठाए जात्र जेणेष जगयठ्ठ तित्ययरस जम्मण
 णयरे जेणेष जम्मणभवणे जेणेष तित्ययरमाया तेणेष उवागच्छुह २ सा जगव तित्यपर मौजए पासे

पसगको देवेन्द्रो देवरात्रः चतुरशीत्या सामानिकसहस्रेः एतस्यापि तथैवापिनेको मन्त्रितव्यः । यावन्नमास्तुतेऽर्धैरेति कृत्वा बन्दति नमस्यति
 घापरपूर्वपञ्चसति । तसः सगक्रो देवेन्द्राग पञ्चगक्राम् विभुवति विदुष्ये एकः गक्रः भगवन्त तीर्थकर करतशसपुटेन गृह्णाति एकःशक्र
 पृष्ठत आतपत्र धरति । द्वीशक्री समयो पाद्ययाः चामरस्येप कुहनः एकः गक्र वज्रपाणिः पुरलस्त्रिष्टति । ततः सगक्रः पतुरगीत्यासागा

येन कइवो यावत् भगन्कार इठे तुक्कनइ विजगपून्येने इम कइमं यावइ मरकार करइ यात्रत पर्यंपासना सेवा करइ । तिवार पछी
 तेइ गक्रदेवेन्द्र देवताना रात्रा पाव गक्रगा रूप विकुर्षेइ विकुर्षीने एक गक्र भगवन्त तिथे वरप्रति एाप सपुटइ करीने यइइ एक
 गक्र भगवन्तन पूत्रइ कइ धरइ वे गक्र जगवन्त ने मे पासवे सोमर ठालइ एक गक्र इापमा वज्रलइ ने भगवन्त आगलि याशइ । तिया
 रे ते गक्र घीर्षनेन्द्र चउरासी इअर सामानिक देवताए यावत् जमेरा पवि घना भयगपथी वाक्यन्तर यौवियो भिमनिज वेयनाए वेयाङ्गना

मिय प्रकाशोपेयते तथातान । पासाइएइत्यादिप्राम्बम् । तदन्तर किमित्याइ । ततसेया बहुधा प्रबलवपनासा मष्टस्य गुणेष्यो ऽष्टौ
 तोयपारा निगमन्ति ततस्तच्छ्रष्टौतीयपारा ऊर्ध्वेविहायसि उर्यतति ऊर्ध्वेवसति । उर्यत्यथ एकत्रमिलति निसित्वाय भगवतस्तीपकरस्य मूत्रिनि-
 पतति । अथमक्र, विकृतवाजित्याइ । तएवमिति । ततःउभयो देवदेवेवराजा बहुयोगीत्यासामानिकसहस्रै उर्यखिगता आयखिग शक्ये पावत् सपरि
 वृत्त सेःशामाबिबवेकुविककसस्यै महतातीपकरानिबकवाभिषिष्यति । इत्यादि सूत्रोक्ताभियेकविधि यकस्याप्युत्तैयवस्तीति स्नापवसाइ । एत-

तएण तातु अठतोअधाराठ उहु वेहोसउप्ययासि २ सा एगठमिठायसि २ सा जगथठ तित्यपरस्स
 मुदुणसि निवयति ० तएण से सक्के देविदे देवराया अउरासीए सामाणिअसाहस्सीठि एअस्ससि तहेव
 अचिसेठे नोणिअस्येा जाव, जमोत्युते अरहेसि कट्टु वंवइ जमसइ जाव पज्जुवासइ ॥ तएणसे सक्के देयिदे
 देयराया पचसक्के विउअइ २ सा एगेसक्के मयवतित्ययर करयलपुठेण गिरहइ, एगेसक्के पिठठे आयव

निबसप्रकायान् म शारीयान् रसंनीयान् अभिरूपान् प्रतिरूपान् तत सेषां बहुधा प्रबलवृत्तादां अष्टस्य गुणेष्योऽष्टौ तोयपारा नि-
 नेच्छन्ति । ततस्ता अष्टौ तोयपारा ऊर्ध्वं विहायसि उर्यतन्ति । उर्यत्य एकत्र मिलन्ति निसित्वा भगवतस्तीपकरस्य मूत्रिमिपतन्ति तत-

रइ मथ्या आकृत व्याकृतवाइ समद्र अल इल अल पाइ पवत ठण २ वा साणै तिबारे इन्ने श्री जगतापनुं बल प्राकमत्वाची करी श्री जगताप
 नइ पयिसाणइ यमावइ एइको भजवान् तुण्णारे प्रकमत्वाबिबो अण्णारे अपराप पमखो एइको अदिपो एइ आवत्वा अदाबिबोइक तिथे करणे
 वारं निपत्रं इत्यप) तिवाउ तेइ आठ पावीनी चारा ऊंशी आकाशने विथे जाइ जाइ नइ आठ एकही मिले मिलीने भगवत्त तीर्थे जारणा
 नाया अपरि वइं तिवांरं तेइ अक देवेन्द्र देवतामी रामा चोरावी इअर साणाजिक देवइ एइ धीचमैत्रुनो पचि विपत्र अष्ट्युतेन्द्रनी परं अभि

लीपकरसोम्रीचे निदिपारयवकमयलीचि क्रियायोगः । तपनीयेश्यादि । पदत्रयं प्राग्बत् नागामखिरयानां वेदिविषयः । राईशारा कौतुपशान्तिः । सुमु-
 दयः परिकरो येयति तथा । अपपर्यः । श्रीनारयोरकमाला स्थाया तपपययित्वा गोलफारेण कृताः यथा चतुरगोपकेस्यदुयगकता प्रापिताः द्दारा
 द्दाराव परिकरदुबनकतां उक्तत्वरूपदुबनकविषयानप्रयोजनमात्र । तच्छान्तिप्राण्यत । भगव्यांस्तीर्थं करो उन्निसिपयानिनिर्मैपपादुष्या उत्यादरेकप्रोष्य

सेसक्लैत्रे विवे देवरायो वेसमणदेव सद्दुवेह २ ता एव वयासी ॥ खिप्यामेव श्रीदेवानुप्विष्या ! वत्तीस
 हिरखकोनीठ यत्तीससुवखकोटीठ यत्तीस रयणकोनीठ यत्तीसणंदाहं यत्तीसमद्दाहं सुन्नगेसुन्नगरुयेजो
 सुणछाययोश्च नगवत्तं तित्ययरस्स जम्मणन्नयअसि साहराहि २ ता एच्चमाणत्तिस्य पच्चप्विणाहि । तएणसे

भगवतलीपकरसोष्ठीयेन्सुले स्थापयति स्थापयित्वा च एक मन्थान श्रीदानगणहं तपनीयत्तम्पुसक सुयथेप्रकरकमबिहव नागामखिरवयिचिपह ।
 राह शारोपशोभितसमुदय भगवतस्तीर्थकरस्य उक्तोये निःक्षिपति । तत् भगव्यांस्तीर्थं करोः अन्निसिपपादुष्यापश्यन् सुखसुखेगानिरमभाषसिस्तति ।
 ततः सयक्को हेयेन्सो देवराखः येसमख देवं शशपयति शशुचित्विसवादीत् ॥ छिममेय मादेवानुमिय । द्वात्रिंशद्विरयकोटीः ॥ द्वात्रिंशद्विरयको
 टीः द्वात्रिंशद्विरयकोटीः द्वात्रिंशद्विरयकोटीः द्वात्रिंशद्विरयकोटीः भगवतस्तीर्थं करोस्य जग्ममयमे सहर (आस

यथमय कथा लम्ब्यायमान सुवख नी रवाह करी सचित अन्नक मकारगामबि रवमय चिपिप ज्ञातिना द्दारा असु द्दारा विषह करी सांजाव्योखह
 समुदय परिकरि जख यह श्री दामगळ भगवत तीर्थं करोयं उक्तोकह अवरले भागह यलगाहह ते श्रीदानगळ प्रतए भगवत तीर्थं करो मेयो-मेप
 रचित वृष्टि अत्यावर जोता यका पूयह सुये रजता यका रहह । तियार पळी ते गळ देयेन्त्र देवतानो राजा वैद्यमख देयता क्कतरदिशि लोकापाल
 प्रते तेढाये तेढावीनह इम करे । छिम उतावलो यका वे देवानुं मिय । यत्तीस कोटी द्विरस्य रूप यत्तीस कोटि सुयचं यत्तीस कोटि एव यत्ती

अन्तर्गतं पर्यवेष्टुं चाम्प्रजन्तव्यं यद्वैश्व तीर्थकारमाता वद्विभीषाणकृतिं उपामत्येष भगवत तीर्थकारानुःपादं स्थापयति स्थापयित्वा च तीर्थकारः
 तिबिम्बं प्रतिषहरति प्रतिषंशयकाऽवस्थापितो प्रतिषहरति प्रतिषहरणं वेदभङ्गत्वीनयो बुद्धलपार्थुगल बुद्धलपुगल भगवतस्तीर्थकारस्योद्योयंमूले
 स्थापयति स्थापयित्वा च एकमहात् श्रीशुद्धा श्रीप्रावृद्धिप्रवृद्धसाक्षानां गङ्गोल वृणाकारस्वात् काङ्कवा समुद्रः आदाभगाई श्रीदानकाङ्कवा गगवत

ठवर्द्ध २ ह्या तित्ययरपान्तिरुवग पान्तिसाहरर्द्ध २ ह्या तसेयनि पान्तिसाहरर्द्ध २ ह्या एग मह खोमजुस्यल
 कुलजुस्यल च जगत्त तित्ययरसस संसीसगमूले ठवेड २ ह्या एगमहं सिरिदामगळ तवणिज्जलजुमगं
 सुयस्यपरगमन्तिअ पाणामणिरयपथिविहृहारुद्धारउवसाहिअसमुद्रय भगवत् तित्ययरसस उल्लोस्यसि
 निस्किर्द्ध, तस्य जगत्त तित्ययरस्येस्युणिमिसापु विठीपु नेहमाणे २ सुद्धंसेहेग स्यन्तिरममाणे चिठई ॥ तएण

निरुचरुत्तैर्वावन्त्येव भवतपतिवातवत्ताएप्पीतिबिक्कीमानिबैवेईवीनिय साधे उपरिचृतः सवद्रुष्या यावन् नादितरवेण तयोत्कृष्टया ।
 यद्वैव जगद्वनलीचकरस अन्तर्गतं, यद्वैव तीर्थकारमाता च तसेवापागच्छति उपगत्य भगवत्त तीर्थकारं मातुः पार्थे ह्या-
 पयति स्व पयित्वा तीर्थकारमतिठपकं प्रतिषहरति प्रतिषहरणं चात्रसाविर्भो प्रतिषहरति प्रतिषहरणं एव मएन् तीर्थपुगलं बुधरतापुगल च
 श्री कार्ये परिकरतो यथा सव अर्द्ध करो यावत् वाचिभनें अर्द्धकरते सद्यं तेइवा उरुत्ता गति कराने यावन् जिहां गगत्त तियेकरना ज
 ल्य नगर से जिहां अन्त भवत से जिहां तीर्थकरनी जाता से तिहां आवे स्यावीने भयजल तीर्थकरनी माता ने पासड मूले मूकोने तीर्थकरन्
 प्रतिरूप पाठो संशय सहरनें अत्रसाविनी गोन्वा पाठा सहरड संहरनें एक मोटो तीर्थपठ बुद्धल वस्तुनी पुगल आदिन् पाठ बुद्धलगीजे जो
 हा भवत्त तीर्थकरना ठवीधाने बुद्धनें विवे बुद्धे बुद्धीनें एक गाढी श्री आभावत्त बिचित्ररजनी- भाषानो श्री राजकांड कार्ने यहा राता बु

इच्छन्ति तस्मिन् एव देवो तदस्ति आकाश इति प्रथम विमये गच्छन् प्रतिशुभ्यश्च नृमकान् देवान् तत्पुत्रैश्चैव
 याचित्वान् तियग्लोकात्तन्निपापादिर्विदिनः शश्वति शश्वित्वाचैधमवादीत् । त्वेषममुवाचं सुत्रत्यात् सुधीष । अथास्मात्सु स्यात्प्राप्तप्रप्तौ न सि सोवयसी
 स्व्योचिके प्रगवति नाबुष्टादुष्टदृष्टिं निश्चिपत्स्विति तदुप्रापार्थमाह । तएवमित्यादि । ततायेभ्रमणेणाप्राप्तप्रत्यप्यणामन्तर सशकः ३ आभियोगान्दे-

अस्तीसहरिणकोटीते जाव सुन्नगसेाहगरुत्र जोह्वणछाधयांच जगथते तित्ययरस्स जम्मणजयणसि साह
 रति २ हा जेण्येव वेसमणेदेवे संजंय जाव पच्चप्यिणति । तएण से वेसमणे देवे जेणेव सक्की देविटे देयराया
 जाव पच्चप्यिणई ॥ तएण से सक्की देविदे देवराया ह्यन्निउगेदेवे सद्दुवेइ २ हा एव ययासी ॥ खिप्यामेव
 ज्ञादेवाणुप्यिमा ! जगवते तित्ययरस्स जम्मणयरासि सिधाऊग जाव महोपहपहेसु महया २ सहेण उग्घे

श्रीभाष्यरूपेण प्रगतस्तोत्रार्थेकरस्य अमभवत्त सहरति । सहरय यत्रैव वैश्रवणा देवस्तथैयापागच्छन्ति अत्रागय यावाप्रत्यर्पयन्ति । ततः सवैश्रय
 खोदवः यत्रैयशका देवेन्द्रोदेयराजः पावप्रत्यर्पयति । ततः सगरुः ३ आभियोगिकाम् देवान् शश्वति शश्वित्वा एयगयादीत् ॥ त्रिप्रणये ज्ञो
 देवानुप्रियाः ! भगवतस्तीचकरस्य अमभवत्त गृह्णात्कृपावत्तपचपरीय सहरता २ शश्वेन सद्दुपोपन्ताः २ यर्पं यदत्त । एतन् गृह्णन्तु जवन्तः यत्र
 या । तिवारे से नृमक देवता वेसमच देवताइ इम कच्छा यका इयवन्त नुष्टयया यका यावत् ऊतायला यका ततत्त यत्रीस कोटि रूप्य जगवन्त
 तिये करणा अन्त मयग ने धिये सहरै मुक्तीने जिहा धैमनच मामे देवता तिहां यावत् आका पाळी छापे । तियारे से येभ्रमणाने देय जिहा सी
 यमैन्द्र देवेन्द्र देवतानो राजा खइ यावत् आकापाळी आपे । तिवारपळी सेइ गकदेवेन्द्र देवताना राजा आकाकारी देवता प्रति तेवाउइ तेवावी
 ने इम कइइ । अठावलो यको देदेवानुं मियां भगवन्त तिये करणा अन्त मगर ने धियइ शृगाटकमार्गे यावत् भोद्रा राज भगने धियइ कीटे २ श

नावः २ सुखमुक्तेनाभिरसमाहो रतिमुर्वेक्षिष्ठति । स्वर्षीसमबद्धारा शकसकृत्यगाह । ततःसमभो देवेभ्यो देवराजा वैश्वानरमुत्त
 दिग्पास दध गृह्यति अक्षयिस्वाधिव भवादीव् विममेव प्रोदेवानुमिय । द्वात्रिंशत् हिरस्यकोटीः द्वात्रिंशत् इवस्यकोटीः द्वात्रिंशत् नद्यानि यत्तलोहा
 सतामि द्वात्रिंशत् नद्यानि नद्याकानि सुमनानि योननानि सुमनयौबमहावस्यानि रूपकादि यथातानि तथासूत्रे पश्यत्ययः आपत्यात् चःसुमुचये
 भगवतस्वीयकरस ब्रह्मजवने सहराजयेत्ययः सङ्कृत्य यथामाहसिं प्रत्ययय । ततःसर्वैभमकोदेवः शकेश यावत् देविदेव देवरक्षायवुते समावे

घसमजठवे सङ्कीर्ण जाव विणपुण वयन पडिसुणेइ २ सा जन्नपु ठेवे सद्दुवेइ २ सा एवं वयासी ॥ ।खप्यामेव
 भीदेयाणुप्यिया ! बप्तीसं हिरस्यकोटींश्च जात्र जगधत्त तित्ययरस्स जम्मणजवणसि साहरह २ सा एस्य
 सोणसिंस्य पच्चप्यिणह ॥ तपुण ते जन्नगा देवा वेसमणेणं ठेवेण एव सुप्तासमाणा हठ तुठजाध खिप्यामेव

देत्यः सइत्य यथामाहसिं प्रत्ययंपय । ततः सर्वैभमकोदेवः शकेश यावत् विमयण वचन प्रतिगृहोति प्रतिगुय नृ भवान् देवान् गृह्यति
 ब्रह्मपित्वा एवमवादीव् । द्विप्रमेव भीदेवानुमियाः । द्वात्रिंशद्विरस्यकोटीः द्वात्रिंशत्सुखंकोटीः यावत् भगवतस्वीयकरस्य जम्मभयने सहरत्, सं
 इत्यथाहाहसिंका प्रत्ययंपय । ततस्त्रैभमको देवावेभमको देवेण यवसुक्ताः सन्तः इट तुष्टा यावत्विप्रमेव द्वात्रिंशद्विरस्यकोटीः यावत् सुमग

स मन्ताने पत आसन बप्तीस मद्वायन मत्तावीजन रूप यीवन सावस्यवत्त सु रूप जिहां एइवा मग्गल्ल वीचं करणा जल्ल भवन पुर ने विवे
 सहरं नूकीने एइ आत्ता पासी आपो । तिवार पकी से वैभननाने देवता शकइ यावत् विमयने करीने वचन शान्ते वांभस्तीने (वेताख्यपर्वतमी
 खंपरितो वे मन्दिनाकसकहार विर्येनूकीने विवे निचोनादिइ आइ तियग् पुंसव देवता) ब्रह्मकगाने देवताप्रते सेहावे सेयावीने इण कइइ । जता
 बला बभने दे देवान् मिय । बप्तीस कोटि हिरस्यरूप यावत् मपवत् वीचं करणा जल्ल जवन ने विवे सहरो नूकीने एइ आत्ता पुणने पासी आ-

इति प्रसिद्धं स्वस्य भवदिकाइव पूर्वागतपास्तुटत्विति क्वचित्पूर्वात्वा शोच्यं शोच्यं योपर्यंत शोचयित्वा वैवांगीकसिद्धा प्रत्यप्यं यतइति । अथशेयशुक्ला
 इह । तद्यत्त्वित्यादि । व्यक्तगुणवाचकत्वात् । अपानिगमनसूत्रमाह । तद्यत्त्विति । ततस्ती बहवो भवन्पस्याद्योदेया भगवतस्तीबकरस्य जन्म
 महिमान्भवेति । उक्त्याय सिद्धसमीहितकार्या भद्रुत्वाथै पत्रैव नन्वीश्वरस्वीप सन्त्रैयोपगच्छन्ति उपागत्याष्टाद्विधामद्वामहिना अप्टदिगनिवसन्ती-
 योवतसविशयान् कुर्वेति । मनुब्रह्मवाद्य शीपसर्माभ्यादिभिः प्रारयेक क्रियमाहत्वात् । अपयस्यैदूरस्य मयापस्मिन् अस्त्रनिगिरी येपुत्र दधिमुखगिरिपु य-
 श्लोक पाक्षाना अप्टाद्विधाधिकारः सम्राज् अथत्रवेवनिर्वाहाधिकारे उक्तइति माआनिष्पत्ते इति । अतिसययमस्यगजारसमनुक्तासयिसयमामप्येदुयुगी

स्विव्यमेव भगवत्तु तित्यपरस जन्मणगरसि सिवाङ्ग जाय एत्र ययासी ॥ इदिसुणतु भवतो यहवे जयण
 यह जाय जेण दे धानुप्यिस्था ! तित्यपरस जाय फुट्टिहित तिकट्टु धोसेण धोसति २ हा पुष्ट्यमाणत्तिअ
 यच्चुप्यिगति साणते बहुचे जयणयत्त धाणमतर जेइस थंमाणिस्था दे था जगवत्त तित्यपरस जन्मणमहिम

देवमवार्दीत्, इत्त गुणवन्तु जवन्ता, बहवो जवन्तपति यावत् योववानुप्रियाः । तापकरस्य यावत् स्फुटल्लितिकस्यापोपकक पोययति । पापमि
 स्थाएनामाश्रति प्रत्यपयन्ति, यतस्तीबहवा जवन्तपतिवामस्तस्वीवियिक्कवेमान्निक्कादेवत भवन्तस्तीबकरस्य जन्ममहिमाकवन्ति, कल्पा यत्रैवम
 न्दीश्वरस्वीपीपः, नन्दीनोपागच्छन्तिउपागत्यष्टाद्विधामद्वामहिनाः कुर्वन्ति, कल्पायस्यानेव दिशिप्राहुर्भूताः तस्यानेवदिशिमतिगताः, श्रीमन्का

शु गाठकमे विधे यावत् इत्तकइह । इदी इये शोतन्तपो तुम्हो पया जवन्तपति व्य तर यावत् जेकीं इदेयानु प्रिय । तीयेकरमइ यावत् कुट्टरस्य
 इत्तकहीने तदुयोपहा पीये पीवीमे एह आशा पाठो आपइ । वियारें से पया भवन्तपी व्य तर यातिपी वीमानिक्क देवता भगवत तिथेकरणो ज-
 गमहिना करय करीने जिइह नन्वीश्वर दीपचे तिइह आयइ आवीने आठदिवसको भोटो मइोइसइ करइ करीन अदिशियकी आख्याइता से

यान् यदप्यति शङ्खविखाश्वमवादीत् । छिप्रमेव श्रीदेवानुप्रिया । भगवतस्तीर्थकरस्य जन्मनगरे शृंगारकन्याबन्धुपथपथेषु मरुता २ मदेन सद्रूपोप-
 यतः एवमवत् इति इति प्राग्वत् । मूर्खत्वमुभवन्तो बहवो भवनपतिभ्यस्तान्प्रतिश्वेतिनागिनाकारेण देव्या योऽनिर्विदमाना देवानां प्रिया इति सर्वोप
 न भयतीमन्वे तीर्थकरस्य तीर्थकरानुर्वाप्य्य शुभं नमःप्रधारयति तुहसकरपयति तस्य आर्यकमन्त्रितेव स्यात्को भगवत्पतिविशेषो योशोकेऽप्यजष्ट

समाण। २ एव अयह, हंविमुक्तु नवता यद्देवे भयणयईयाणमत्तर जाईश्वेमाणिया देवाय देवीछिश्य जेण
 देव्याणुप्यिया । तिल्ययरश्च तिल्ययरात्मकपुत्रा उवर्णि स्यसुहंसण पहरिई । तस्सण स्यज्जगमजरिआइयसय
 हा मुव्वाण फुहत्तं चिकट्टु घोसण घोसेह २ सा एथ्यमा गच्छिथ्यं पच्चुप्यिणह । तपुण ते स्याभिच्छगदेवा जाव
 एवदेवोसि स्याणाए पच्छिसुर्जेति २ सा सक्कस्स देविदस्स देधरखी । अंतिस्सात्त पच्छिणिसकमसि २ सा

वा भवनपतिवानमत्तर स्वीतिविक्रैवनागिका देवादेव्यश्च यदेवदेवानुप्रियाः । भगवतस्तार्थकरस्य तीर्थकरमातुर्वाप्य्य शुभं नमः प्रधारयति, तस्य
 आयकमन्त्रितेव मूर्खत्वमुभवन्तो इति कृत्वापोबन्धं पोबयन्त । योययिखाएतामाच्छतिप्रत्यपंपत्, ततस्तेषामभियौगिबादेवा यावदेव देयेतिआ
 कथा प्रतिशुक्वन्ति, प्रतिशुक्वन्तस्य देवेभ्यश्च देवराजभक्तिनात् प्रतिनिष्कामन्ति, प्रतिनिष्काम्यच्छिप्रमेव भगवतस्तीर्थकरस्य जन्मनगरेशृंगारके याव

दे करीम सद्रूपपायका करत्ता २ कथा इम करो इत्थी इति इयै सानलपातुस्यो पया भवनपती जन्मर योतियो विमानिक देवता देवागमा जे कोर्दे
 देवानुं प्रीय । तिथे करती तिथे करती नाताने जयरत्त नातु नम चरसत्त तेइनु आर्यकनामे बनस्यति आओ तेइनो मद्रुरोमी परिपू पूट सुतकक
 वास्यइ इमकरीम सद्रूपपायकाकरो शत्रुपासीनत्त एइआआमुक्कले एइआआमुक्कले पाकीआयो । तिवाएर तेआभियोग देवता यावत् इ नजेइ स्यानी एइकी आआ
 करीमं बचन साज्जते सामलोर्दे यकदेभ्येद्र देवता मोराआणा कनीपपकी नीकत्ते मोकस्तीमं क्ताकसायकी नयवत् तिथेकरणा जन्मनगरमे विचर

इति मरिचिष्ठ सस्य मगरिकाइव सुदीर्घतथास्तुटन्विति कर्त्वेत्युक्त्या योषवन् योषयत योषयित्वा वैशामाञ्जसिका प्रत्यप्पं यवइति । अथतेयवकुला
 राइ । तएकनित्यादि । व्यक्तमनुवादवृत्त्यात् । अथनिगमनसूत्रमाइ । तथैवमिति । ततस्ते बह्वो मवमपत्यावयोदेवा मगयतस्तीवकरस्य जन्म
 महिगमनकुर्वेति । कृत्वाप सिद्धसमीहितकार्याः मङ्गलाथे यत्रैव मन्दीधरवष्टीप स्तत्रैयोपागच्छति तपगत्याहाद्विधानाम्नाइना अष्टदिमानवसनी-
 पावतस्वविषयात् कुवेति । बहुवचनवात्र धीयस्मन्त्रादिभिः प्रायेक क्रियमावत्वात् । अथययैद्वयप यस्वयस्मिन् अञ्जलगिरी येपुच दधिमुखगिरिपु व-
 शोक पाशानां अष्टाद्विखापिकारः समक अथप्रदेवनिर्वाहापिकारे उक्तइति नाशान्निव्यसे इति । सातिशयपमवयुगारसमुद्भामयिस्मापमभयेदुयी

स्त्रियामिव भगवच्छ्रुतित्ययरस्स जम्मणगरसि सिधाऊग जाय एव वयासी ॥ हदिसुणतु भवतो बह्वे जत्रण
 बह्व जाय जेज वेयाणुप्पियथा ! तित्यपरस्स जाय फुट्टिहिति तिकहु धोसेण धोसति २ चा एष्यमाणत्तिअ
 पञ्चप्पिणति तण्णते बह्वे जत्रणअड वाणमतर जीइस अंमाणिस्या देवा भगवच्छ्रुतित्ययरस्स जम्मणमहिम

वेवमवादात्, जन्म गुणवन्तु जवन्तः बहवा जवन्तपति यावत् योषवानुप्रियाः । तापकरस्य यावत् स्तुटस्त्रिककत्यापोषकफ योषयन्ति । यापयि
 त्वाएतामाञ्जसि प्रत्यपयन्ति, तवकोबहवो जवन्तपतिवानमत्तरस्योतिपिकवैमानिकादेया भगवतकीयकरस्य जन्ममच्चिमांकयन्ति, कृत्वा यत्रैवम
 म्पीधरवरोद्वीपः, तत्रैवोपागच्छन्तिउपागत्यअष्टाद्विधानाम्नाइनाः कुवन्ति, कृत्वापसामेव दिशिमामुर्भूताः तस्मात्सेवदिविश्रयतिगताः, मीमन्ता
 वा गाटकने विषे यावत् इमकइव । इदी इये धीजसूपो तुम्हो पका जवन्तपति अथ तर यावत् सेकोइ इदेयानु प्रिय ! तीर्थैकरमइ यावत कुटस्यइ
 इमकहीने उयुपोपका योये योपीमें एइ आणा पाठी अयाइ । तिबारें ते पका भवन्तपती अथ तर यातिथी वैमानिक देवता मगयत तीर्थैकरगो ज-
 नमगहिगा करइ कतीनें अिहा मन्दीधर वीपछे तिहां आयइ आयीनें आषदिवचनो मोटो महीरवइ करइ करीम जेदियिपकी काव्याइता ते

नगराधिपतिवत्प्रयतिस्वमां श्रीशङ्करपुरश्चाकप्रवत्तयात्साविकसर्वं प्रजुजाताप्रदापशुभययादिकारणेयमस्मुरन्मानमहात्मान प्रवृत्तिबहुमानयुगप्रपाशोप-
मौलसुप्रवृत्तिप्रयमानश्रीमत्तपागच्छापिराज श्रीश्रीरविजयसुरीश्वरपरपट्योपासनाप्रवक्तृमोपाध्यायश्रीशकलबद्धगच्छिशिवोपाध्यायश्रीशक्तिबद्धगच्छि-
विरचिताया जम्बूद्वीपप्रच्छसिवृतौ प्रमेपरजमंजूषाजाम्भ्यां वीपकृष्णस्मान्भिवेकापिकारकर्मनोमान पशुमो वद्यस्कारः ५ प्रत्या य० ॥ ५ ॥

कर्त्तति २ सा जेनेत्र णदीसरवरेत्रीवे तेजेत्र उवागच्छत्ति २ सा अठाहिथ्यात् महामहिमात्त कर्त्तति २ सा
जामेवदिसि पाउझूआ तामेवदिसिपठिगया ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

नपूरीय राजबन्धुगच्छिजियोगेन श्रीनन्दनपतिसिद्धबहुरीनुद्रापिते जम्बूद्वीपप्रच्छसिपूबानुवादि वीपकृष्णस्मान्भिवेकावक्तृनोमान पशुमोवद्यस्कारः ॥ ५॥

दिव्यंयोगा पोतार्त्तं स्वानर्त्तं गया । एवर्त्तं वीप्रे कालस्मान्भिवेक बन्धेन नाकर पांशनी अपिकारवयो ॥ ॥ ॥ ॥

पृष्ठे जम्बूद्वीपांतर्मांतिस्वरूपं चरमप्रदेशस्वरूपं प्रमाणात् । अस्ययाजम्बूद्वीपसम्ययतिप्रदेशाभास्यसमुद्रस्य चरमसमुद्रसमुद्रस्य
 सप्तसमुद्रसमुद्रस्य चरमप्रदेशात् प्रसन्नभावगतिः । मयाणाए । एतद्विप्रत्ययपारणा । एष सप्तप्रदायादिना द्वीपालतरीया
 ष्ठाः स्पृष्टवतः कर्तरिक्तप्रत्ययः । अत्रकाकुपाठात् प्रसन्नभावगतिः । मयाणाए । एतद्विप्रत्ययपारणा । एष सप्तप्रदायादिना द्वीपालतरीया
 समुद्राः समुद्रासग्तरीयाद्वीपा स्तेन येयत्नतरीया स्तेनस्वरयशिताइति मुद्राने प्यस्तिन् प्रष्टव्ये र्थे यत्प्रसन्नविधानं सप्तुत्तरसूत्रे प्रमाणीणाधानायेति ।
 तथा । तेजम्बूद्वीपचरमप्रदेशा प्रदक्ष । किजम्बूद्वीपोद्वीपः उक्तइतिगम्य स्तेन सप्तसमुद्रोयाशरथय पृथुतोयसाशयः यद्येनस्पृष्टं सतिक्चित्तद्वयपदेश
 सजते किंचित् पुणनतथा यथा तर्ज्जन्वासास्पृष्टीज्येष्टागुलित्वेष्टेवेति तेन जम्बूद्वीपचरमप्रदेशाः शवचसमुद्रस्पृष्टाः कथं व्यपदेश्याः । अत्रोत्तर । गौतम ।
 निपातस्याधपारणायात् तेचरमप्रदेशा जम्बूद्वीपयद्वीपः जम्बूद्वीपधीमायतिस्थात् मखलु ते सप्तसमुद्रो जम्बूद्वीपधीमागमतिक्कम्य शवणसमुद्रो
 मानमप्रसत्वात् किंतु ससीमागताः एवलवणसमुद्रस्पृष्टा स्तेनतटस्थतया सप्तसुंमयनात् तर्ज्जन्वासा सस्पृष्टा ज्येष्ठगुलित्वे स्वयपदेशजजते एवमुक्तरी
 त्वा शवचसमुद्रस्यापि चरमप्रदेशा जम्बूद्वीपे स्पृष्टा मजम्बूद्वीपः किंतु शवणसमुद्रो शवचसमुद्रधीमायतिस्थादिति सप्तसुंमयनात् । अन्तरसूत्रे जम्बूद्वीप
 शवचोदयोः परस्परमव्यपदेश्यता उक्ता समिति तयोरेवजीवानां परस्परमव्यपदेश्या धारतापुंस्ते इत्यादि । जम्बूद्वीपे भवत् ? द्वीपे

जम्बूद्वीपस्य भवत् ? द्वीपस्य प्रदेशाः शवणसमुद्र स्पृष्टाः (स्पृष्टवतः किं), इत्सस्पृष्टाः, तेभवन् । जम्बूद्वीपेद्वीपोः (उक्त)
 भवे जम्बूद्वीपनु स्वरूप सप्तसमुद्रादे जम्बूद्वीपानामा हेमगवन् द्वीपानामां येइस्या प्रदेशी शवण समुद्रनें परस्यादे । भगवत कचे हेगीतम । परस्यो
 वेइ तद्वचरमप्रदेश हेमगवन् ! स्युजम्बूद्वीपनें विपे किं शवचसमुद्रनें विपेकधीइ हेगीतम । तेथते प्रदेशे जम्बूद्वीपनें विपे कइइ पविमिदपे सप्तसमुद्रनु

जम्बूद्वीपस्य भवत् ? द्वीपस्य प्रदेशाः शवणसमुद्र स्पृष्टाः (स्पृष्टवतः किं), इत्सस्पृष्टाः, तेभवन् । जम्बूद्वीपेद्वीपोः (उक्त)

भवे जम्बूद्वीपनु स्वरूप सप्तसमुद्रादे जम्बूद्वीपानामा हेमगवन् द्वीपानामां येइस्या प्रदेशी शवण समुद्रनें परस्यादे । भगवत कचे हेगीतम । परस्यो
 वेइ तद्वचरमप्रदेश हेमगवन् ! स्युजम्बूद्वीपनें विपे किं शवचसमुद्रनें विपेकधीइ हेगीतम । तेथते प्रदेशे जम्बूद्वीपनें विपे कइइ पविमिदपे सप्तसमुद्रनु

श्रीवा स्वयद्रूपश्रवणाय नृत्वा नृत्वा सवस्रमुद्रे प्रत्यापति प्रागुक्तं अत्रापि काकुपाठात् प्रसावगतिः भगवानाह ? गौतम । अस्तीतिनिपातोऽत्र
 पद्वयः सत्येवञ्च श्रीवा येऽवद्राय २ सवसेसमुद्रे प्रत्यापति सत्येवञ्चायेनप्रत्यपति श्रीवानां तथासकर्मव्ययतयागतित्वेच्चिद्व्यसन्नवात् एव सवस्रस-
 नुद्रमुद्रमपि नावसीयं । समति प्रामुक्तानां अद्भुदीपनपञ्चवर्तिपदायोनां सपद्मगावनाह । सहाजोअवहत्यादि । सयहवाक्यस्य सविस्त्वेन दुर्बोपत्वात्
 नृत्वरुदेवममोत्तरीत्या विवृणोति तत्रमूर्धं । अद्भुदीवेइत्यादि । अद्भुदीपो नदत्त । द्वीपो भरतप्रभाह पदकलापिअप्यविविधियोजनानपिअप्यव्ययतयो-
 जनानि तदेवनाश्र परिमाहं येपांतानि तथा एवविधेः कृत्तिः प्रकलैः इत्येवइत्येव संहगयितेन कठसक्यया क्तिपान् प्रकप्तः । भगवानाह ? गौतम ।
 नवत्यधिकं सहागत कठगचितन प्रकप्तः ? कोर्यः । भरतप्रभावेःकृते नैवत्यधिककथतवस्याहै मिलिते अद्भुदीपः सपूससस्रपप्रभाहो भवति तत्रदृष्टिहो
 भरतः कुरहनीसना प्राह भरतापिकारहृती चिन्तितेति नपुनकथ्यते पूर्वपद्यिनतस्तु यद्यपि कुरहगवितिशारवापुत्रेण कृता वममुखादिभिरेव सहा-
 पूर्वोपिनाता तथापिअवयवितविचारैकियमाहे भरतप्रभाकानि तावत्येवकुरहवनिप्रवति । अथयोजनतिद्वारस्तु । अद्भुदीवेवमित्यादि । अद्भुदीपो
 भवत्त । द्वीपः क्तिपान् योजनगवितेन समचतुराज्योवनप्रभाहसहस्रवसक्यया प्रकप्तः ? भगवानाह ? गौतम । सहकोटियतानि एवोवपारवे षड

यथ भते ! दीवे जीशा उद्गाह २ सा लक्षणसमुद्रे पञ्चायति गो० । अय्यंगदृष्ट्या पञ्चायति अय्यंगदृष्ट्या नो ।
 पञ्चायति एव लक्षणस्सवि जम्बूदीवे २ खटा १ लोक्षण २ वासो ३ पद्य ४ कूटाय ५ तित्य ६

सपद्यमुद्रः गौतम । अम्बूद्वीपः २ नदलुलकसमुद्रः (एव लक्षसमुद्रस्यापि प्रदेशाजम्बूद्वीपरपट्टाप्रक्षिप्तव्याः, अम्बूद्वीपेभवत्त । द्वीपे श्री-
 द्वीपे विवे नक्षत्रीय इमलकव सनुद्रुगा पक्षिभरप्रदेश) विष्णु भपाय गुणिते परिष्ठे तत्रतगक्षिअपय इविवचनात् अद्भुदीपना परिति ३१२२११ एव्यारे
 अद्भुदीपको विष्णु न साव याजन वेदलो कोको ज्ञान २५०० मुखाकीवे देवस्थानं एवं नो नापदीवे श्रीवरापीष षड अपरि जोहीइ तेहने २०००० नो
 ३ भावद्वेष टापीष षड अपरि जोहीइ तेहने ४ नो ज्ञान षड अपरि जोहीइ तेह योजन ३६०३६०३५० अचिड (अद्भुदीपने) करारया कुरहा क्वदु

नरस्यस्यसमुद्भवाः भवतामि नवति कोट्यधिकानिति व्याख्येय प्रस्तावात् अन्यथा कोटियततोद्धृतीयस्थानेषु नवत्ययकरूपान्
 वति नमुस्यत गणितशास्त्रविरोधात् तथा पदपञ्चाशत्सहस्राणि सप्तशतीत्यथ चतुर्नवति च सहस्राणि शत च द्वापैसाहे पञ्चाशत्पिक्त योजमाना-
 नित्येतावाग्रमात्रं जम्बूद्वीपस्य गणितपत्रं चोन्नतित्यथः सूत्रे च याजमसक्यायाः प्रकाशतथात् योजनावधिरेवसक्या भिदिष्टा अन्यत्र भगवतीयुरपावी
 साधिकत्वविवक्षितं तद्यत्र गार्हपत्येयं पयसस घबुस्यया तद्यत्र घबुसि पयसस ० सृष्टिश्च जम्बूद्वीपस्य गणितपत्रं १ इति । इयं च युक्त्यैव कर
 च्चत्वात्र विरक्तमपायगुच्छिं अपरिच्छितरसगणितप्रपय इतिवचनात् जम्बूद्वीपपरिधि स्थिरसप्तशतसयियश्रिययोगनादिको जम्बूद्वीपस्य वि
 क्तमस्य सप्तकपस्य पादेन चतुर्षांशेन पञ्चविंशतिसहस्ररूपेण गुञ्जितो जम्बूद्वीपगणितपत्रमिति । तथाहि । जम्बूद्वीपपरिधिस्तिस्त्रोलायाः योजमानसहस्रा-
 षि द्वेते सप्तविंशत्यपिके योजमानां तपामन्वृत्तय अप्टाक्षित्यत्पिकयत्त यमुपां त्रयोव्यांगुलाणि यथायथागुल यथायथागुणित्यनाश्रय
 वप्रतीतज्ञेयविवारसूत्रवत्यादी नविवक्षिता आतो नतद्विचाराद्विपते तत्र योजनराशी पञ्चविंशतिसहस्रैर्गुञ्जिते सप्तकोटियतामि नवति कोटयः पदप-
 ष्य यदद्याः पञ्चसप्तसहस्राणि प्रवति तथा षोडशत्रये पञ्चविंशतिसहस्रगुञ्जिते जात पञ्चसप्तसहस्राणि गन्तुमाना एयां च योजमानयथाप्यं चतु-

सेंठीच ७ विजय ८ द्रह ९ सलीलात् १० । पिऊए होइ सगहणी ॥ १ ॥ जम्बूद्वीयेण भते । दीत्रे भरहप्यमाण
 मिस्तेहि खरुंहि केत्ररुंछ खरु गणिण प० ? गो० । १ ॥ जम्बूद्वीयेण भते ! दीये केवईश्रुजोश्रुणगणिणएण

याजवद्राप २ सत्रसमुद्रे प्र-यायान्ति, गौतम । अय्येककाशत्रसमुद्रे प्रत्यायान्ति अय्येकका २ सत्रसमुद्रे जाप्रत्यायान्ति, एव सत्रसत्या-
 द्वीपनामा हेमवन् । जम्बूद्वीपने विरे जीवमरीने सत्रसमुद्रेने विरे सपञ्चदश हेगौतम केतशाईकजीव सपञ्चदश केतशाह कत्रोव सत्रपञ्चमो इम
 सत्रसमुद्रेनापिचिबोय जम्बूद्वीपने विरे चायवा ? पञ्चसक्याद्धार याजवद्धार १ योजवद्धार २ केत्रद्धार ३ पर्वतसक्याद्धार ४ कूटसक्याद्धार ५ तीर्थसक्या
 ६ श्रेष्ठिसक्या ७ विक्रयसक्या ८ द्रहसक्या ९ नदीसक्या १० एद्धार जम्बूद्वीपने विरे दुह १ जम्बूद्वीपनामे हेमवन् । द्वीप पाचसे त्ववीच धरुं योजन एक

जिर्मानेभूते लाभ्यान्वदादशसप्तश्लोचि षडशशतानि पञ्चाशद्विंशतिकानि योजनानाम् अस्मि य सप्तश्लोचिके पूर्वराशी प्रचिते जातानि इव सप्तश्लोचि ३ य-
 तानि ५० अपिक्वानि कात्यादिष्वा सख्यातु सवत्र तत्रैव तथा यत्रयामष्टाविंश गत पञ्चविंशतिसप्तश्ले गुंस्यते जाता द्वविंशत्युल्लवा यन्मुपा ३२००००
 अष्टानिच यमुःसप्तश्ले यैत्रन भवति ततो यात्रनामयनायगष्टान्त्रिः सप्तश्ले त्रीणि सप्त्यानि यस्वारियोजनशतानि अस्मि य पूर्वराशी प्रचिते जातानि
 ६४ षप्तश्लोचि शतपञ्चाशदधिक अङ्गुलान्यपि त्रयोदश पञ्चविंशतिसप्तश्ले गुंस्यते जातानि त्रींशत्सप्तश्लोचि पञ्चविंशतिसप्तश्लोचिकानि अष्टौगुणसपि
 पञ्चविंशतिसप्तश्ले रस्यसते जाताम्यद्गुणानां पञ्चविंशतिसप्तश्लोचि तेषामद्गुल्लवास्तथास्यगुणानां द्वादशसप्तश्लोचि पञ्चशताधिकानि तेषु पूर्वोक्तैर्गुणरा-
 शी प्रचितेषु त्रयोदशरात्रिंशत्कोचि सप्तश्लोचि सप्तश्लोचिसप्तश्लोचि पञ्चशतपिक्वानि यथा यनुराजयनाय पञ्चयत्या नामभूते शत्यानि यन्मुपा पञ्चत्रि-

प० ? गौ० ! णटस्थस्वदसयस्वदगणिएण प० ? सत्तैत्रय कोटिसयाणउष्वा लव्यन्तसयसहस्रसाह ॥ णउगवइ
 चसहस्रवा सयदियद्वच गणिस्यपय ॥ २ ॥ जम्बूद्वीधेण जंते ! वीत्रे कदवासा प० ? गो० ! सप्तवासा प० ?
 त०—त्ररहे १ एरधए २ हेमधए ३ हेरखधए ४ रम्मगधए ५ हरित्रासे ६ महात्रिडेहे ७ ॥ ३ ॥ जयद्वीधेण

पि त्रम्बूनापिमैतव्यमिति, सुवहानिनोचमवर्षोचि पञ्चदशद्वानि य तीपमेषय, विजयप्रसुसलिताच विरहेन भवधिसपद्वणी ११० अम्य-
 द्वीपानदन्त ! द्वीपानरत्नप्रमासामात्रैः कश्चैः क्षियान् सुवहगणितेन प्रशस्तः ? गौतम ! नवतिसहस्रशतानि सुवहगणितेन प्रशस्तः ? अम्यद्वीपीयो

नाना भरतक्षेत्रे प्रमास पद्वरीने नेतलो षठ गणितश्च षठ सख्याद्वटे । हेगीतम । एरधो नात्र १६० षठ गणिते जम्बूद्वीपसे भरतप्रमास १६० यव सपुत्र
 साष्ट योजन साह । जम्बूद्वीपनामाद्वीपने हेजमवन् । केतला योजन गणितसे त्रयद्वीपना सनसुरल्ल योजन २ प्रमास केतला पद्वयाह हेगीतम । चातमश्च
 कोचि अने नैत्र कोचि ६० अल्पम साप धई चोरानुं इवार लक्ष अने वीरुवे ३६० ५४ ६४ १५० यतला गणित परे योजनसाह ५ (गाणकमेनेप १

श्रुतानि पञ्चदश्याधिकानि श्रेयं पट्टिरुक्तानि अस्य पन्नुरार्थेभ्यः सामयनाय सङ्ख्यद्वयेन त्रोगेदृते लब्धयोगेन गण्युत श्रेयं पन्नुरा पञ्चदशश्रुतानि पन्
 द्वादशाधिकानि सर्वायस्य ज्ञाननिर्वाहयोगानामां सप्तकोटिश्रुतानि नवतिलकोऽस्यधिकानि पटपञ्चाशदश्रुतानि पटपञ्चाशदश्रुतानि पञ्चाशदधिकं तथा
 गम्यन्ममैकं पनुषोपपञ्चदशश्रुतानि पञ्चदश्याधिकानि अङ्गुलानां पट्टिरिति गतं योजगद्दार । अथवर्षाधि । जयुद्दीयेषमित्यादि व्यक्तं । अथपयसद्दार ।
 जयुद्दीयेषमित्यादि । प्रससूत्रव्यञ्ज । सप्तयुक्ते सस्यामीशनाय किञ्चिदुच्यते पट्यपपरा बुद्धिश्चिन्मयदादयः एकोनस्यरोमेक एकवित्रकूट एकस्य वि
 चित्रकूटः एतोप यमसजातकायिव द्वीगिरी देवकुरुवतिनी द्वी यमकपर्वती तथैवोत्तरकुरुवतिनी द्वी कांशमकपयसगत देयकुरुसकुरुवति इन्द्रदग

भते । दीत्रि केयइश्या वासहरपश्या केवइश्या मदरपश्या केवइश्या चित्तकूटा केवइश्यात्रिचित्तकूटा
 केवइश्या जमगपश्या केवइश्या कचणगपश्या केवइश्या यस्कारपश्या केवइश्या दीहवेस्यहुा केवइश्या
 यदृवेस्यहुा प० ? गौ० जयुद्दीवे २ तत्रासहरपश्या एगेमदरपश्या एगेचित्तकूटे एगेचित्तकूटे दोज

द्वीपः भदस्त ! विपान् यात्रमगच्छितेन प्रपन्नः ? गौतम । सत्रेष्वकोटिश्रुतानि नवतिलानि पटपञ्चाशदश्रुतानि सङ्ख्यद्वयेन सङ्ख्याश्रुतानि
 सङ्ख्येय गचितपद ३ १ ॥ जम्बूद्वीपे जदस्त ! द्वीपेभक्तिवर्षाधि प्रपन्नानि ? गौतम ! सप्तवर्षाधि प्रपन्नानि ? तथापि भारत १ एरायत २ हेमन्

पहरसुपञ्चपयसयातहरपु १२८ विपकरस १५५ मठीश्रुतानि सङ्ख्यद्वयेन गचितपय १ १३ एङ्गुलाश्रुतानि सूत्रमाहे काष्टु गरी अधिकपयसुपति
 गचित पद करणं जयुद्दीपमाना हे भगवन् द्वीपमे विपे केतला वासश्रेयस्यै हे गौतम सातवासाक्षप्रह्ले तेकेषा भारतसेत्र १ एरगतसेत्र २ मे मयतसेत्र
 ३ हेरवपवतसेत्र ४ रम्यकृतसेत्र ५ हरिवपसेत्र ६ मदाविदेइसेत्र ७ ८ ९ ॥ जयुद्दीपमाने हे भगवन् द्वीपमे विपे केतला यवेधर पर्यतक्षि केतला मेरु
 पर्यतक्षि केतला चित्रकूट पर्यत केतला विचित्रकूट पर्यत केतला यमक पवस केतला कांपनगिरि पवस केतला यरकारापयस केतला दीप लावा धी

कोनयद्वययोः प्रत्येकं दय २ कर्त्तव्यसङ्ख्यावात् तथा विशतिष्यकारपर्वथाः तत्र गणदस्ताकारः। मन्थसाहसादयद्यत्कारः तथा ऋसु प्रकारे महाविदेहे
 प्रत्येकं ऋसु २ सङ्ख्यावात् पौष्टस्यसङ्ख्यावात् तथा वृषेपि निमित्ता यथोक्तस्यस्याकाः तथा ऋसिग्रीपवेताक्या ह्यत्रि श्रुतिजयेषु भारतीरावतयो
 य प्रत्येकनेकजायात् त्वारो वेताक्याः शिनवतादिषु ऋसुषु वर्षेषु एकेकमावात् एवापेव सपुत्रापरंरुति प्रायवत् अयुहीपट्टीपे एकोनसप्तत्यप्यिके
 पवशते भवत इत्यास्यात मयाऽन्यैष तीषकङ्किः । अयद्वृटाणि । तत्र मूत्रं अयुहीवेचमित्यादि । अयुहीपट्टीपे क्षियति वर्षपरकृटाणि इत्यादि प्र
 ऋसु ब्यास गतरसूत्रे षटपद्मागुपपरकटाणि तथादि सुप्तश्मिन्वृत्तिरिक्तोः प्रत्येक नेकदेश महाहिमवदुक्त्तिरिक्तोः प्रत्येकनेकपत्नीसवतोः प्र

मगपह्वया दाक वणगपह्वपसया थीसत्रकारपह्वया घोषीस वीह्वंश्याहुः अष्टारिवटवेअह्ना एयामेत्र पुष्पा
 धरेण जयुहीवे २ दुयिप्रउपुधुरा पह्वयसयामत्रतिष्ठि मस्काय ॥ १ ॥ अयुहीत्रेण जते ! वीधे केवइश्या
 यासदरकृद्ना केवइश्या वस्कारकृद्ना केवइश्या येऽपुहकृद्ना केवइश्या मवरकृद्ना पं० ? गो० । छप्ययसं

यत १ रैरस्यवत ४ इरिबर्षे ५ रस्यकवर्षे ६ महावर्षे ७ ॥ अन्वुहीपे महत्त । द्वापक्षियता वर्षपरपर्वताः प्रशस्तः ? विपत्तोपान्दुरपर्वताः
 क्षियत्तवित्रकृटाः, क्षियत्तोवित्रकृटाः, क्षियत्तोपानकपर्वताः, क्षियत्तः काण्वनपर्वताः, क्षियत्तोदीपंवेताक्याः, क्षिय-
 ताक्यक्य केतसा दृत वताक्यै हेनीतन । अयुहीपनामाङ्गुवापने विष अर्षयथर पवत युद्धश्मिन्वतादिक एवमठ पवत अयुहीपने समेविषय एकश्चित्र
 कृट पवत एकवित्रकृटपर्वत एव देवकुठ भादित्या बेयमक पर्वत उत्तर कुठ नादित्या विषय काचनगिरि पवत देवकुठ उत्तर कुठन्यबति द्यय
 इने देवसे दय इम जिते काचन पर्वत सोलपरत्तरकारा अने अ्यार गजवताकारे बभारा इम १० वकारा पर्वत बनीच विजये एकेको एकमार्ते एव
 एवभारते इम ३४ स दीर्घे सावा वेताक्य रस्यकवत रस्यकवत इरिबर्षे एधेनेषे एकेको इम अ्यारइत वाटका वेताक्य पर्वत इम अकनिलिने

त्येन मय सर्वस्यया ५३ वक्षस्कारकूटानि पक्षवति । शयथा । सरलवक्षस्कारेषु पीडशतु १६ प्रत्येक घतुस्यजायात् ६४ गजदन्ताकृतियक्षस्कारेषु ग-
 न्नाङ्गनशीमसयोः सप्त २ भास्यवद्विद्युत्प्रमयो नववति वनपत्नीसने यषीकसस्मा श्रीखि पदुसराखि वैताक्यकूटशतानि तत्र भरतीरायसयो विज
 यानां वैताक्येषु बहुस्त्रि शति प्रत्येक मवसम्भवादुक्तसस्यासयन वृत्तवैताक्येषु कूटामाव , अतएव वैताक्यसूत्रे न शीर्षपदोपायाम विज्ञेयणस्य व्य
 पद्येवत्वात् अत्रच व्यवहृद्यस्याज्ञावावदिति नेरी मवतानिच मन्दनयमगतानि ग्राह्याखि मन्त्रशालावतगतानि विगृह्णित्कूटानि तेषा भूनिप्रतिष्ठित
 स्वेन स्वतत्रकूटत्वादिति शयशङ्किगाथाया पद्यकूट्हायेत्यत्र षोऽनुक्तसुसुत्रे तेन चतुस्त्रि शतुपजकूटानि तथाअष्टौ जयूयनगतानि तायत्येयशासनसौ
 यनगतानि मद्रशालावतगतानिच सवसक्याया ऽष्टपञ्चाशदसंख्याकानि ग्राह्याखि, ननुतर्हि एतद्गायायिवरणसूत्रे अस्ति सप्तसप्तकूटसया प्रयेयकूपे

घासहरकूटा तयानुंश्र शस्कारकूटा त्रिखिलुसुरात्रेथहृकूटसया नवमवरकूटा एवामेव सपुष्पावरण,
 जयूद्वीधे २ वक्षारिसप्तकूटसया जत्रतिष्ठिमस्क्राय ॥ ५ ॥ जयूद्वीधेण जते ! दीधे जरहेवासे कइतीत्या

न्तोपुववैताक्याः मन्त्रः । गीतम ! जयूद्वीपे २ यद्वयंपरपर्वताः, एकः मन्दरपर्वतः, एकवित्रकूटः, एकविपित्रकूटः, द्वीपमक्षपवंती,
 द्वीकाम्बनकपर्वती, विशतिः वचस्कारपर्वताः, चतुस्त्रि शदीपंवेताक्याः, चत्वारोयसपूर्वापरं जयूद्वीपे द्वीपे द्वेयको-
 जयूद्वीपमाने द्वीपमन्त्रविवे मिसत्र अने सगबासर पवस २६६ शोच एहयो त्रियै करे ४ कष्टी द्ववार । जयूद्वीपमाने प्रेमगयम् । द्वीपने विपे क्षेत्रला य
 र्पपरकूट पवतना कूट क्षेत्रला यस्कार पवतनाकूट क्षेत्रला वैताक्य पर्वतना कूट क्षेत्रला नैरु पवतना कूटक्षे । इगीतम ! यूल्लिहिसयत शिपरीनां इग्यारि
 इग्यारि, म्हाहिसयथ रूपीना छाठ ५ मीपचनीलवतना मव २ इमसर्व ५३ वर्यपरनां कूटसीलसरणयपारे च्चार २ कूट सोममस गधनाधन ए वेगज
 दतत्र सात २ मालवत विद्युत्प्रम एवे गजवतनो मव २ इमसर्वत्रिलिने ९६ कूट वपारा पर्वतना एके वैताक्ये नयनयकूट इम शोतीस वैताक्ये ३०६ कूट
 वैताक्य पवतना नैरुपवतनो विपे मव कूट मद्गबनना इम सूर्यमिलीने जयूद्वीपने मिसत्र च्चारये ध्यान चतस्रि कूट शोच ४६७ इमकष्टु, तीर्थेकर

को प्रपञ्चवयोः प्रत्येक इय २ कां चतस्रसङ्गात् तथा विद्यतिव्यस्तारपवताः तत्र गजदसाकारान्धमाहनादयद्यत्कारः तथा स्तु प्रकारे महाविदेहे
 प्रत्येक बहुषु २ सद् वात् पौड्याचञ्चूनावयः सरताः द्वयेपि निसिता पयोत्सस्याकाः तथा चतुस्त्रिंशतीपेवेतास्या ह्यात्रिंशद्विंशयेषु भरतीरावतयो
 य प्रत्येकनेत्रैकनापात् चत्वारो वेतास्याः द्विगवताद्विप चतुर्षु वर्षेषु एकैकमावात् एषानेष सप्तुधावरेत्यति प्रायश्च जम्बूद्वीपे एकोनसप्तत्यपिचे
 पवतयते भवत इत्यास्यात् मयाऽप्येष तीपकृद्भिः । अरकूटानि । तत्र मूषु जम्बूद्वीपेभमित्यादि । शबद्वीपेद्वीपे कियति वयपरकूटानि इत्यादि प्र-
 मन्त्र व्याप्त सप्तसत्रे पठपञ्चाशद्व्यं परकूटानि तथाचि पुण्ड्रिमवच्छिन्नरिवाः प्रत्येक नैकवेग महाश्चिन्नबहुक्लियोः प्रत्येकमष्टीमिपयनीसवतोः प्र-

मगपक्ष्या दाक षण्णगपक्ष्यसया थीसत्रस्कारपक्ष्या घोष्ठीस दीह्वेश्चद्वा चत्वारिवह्वेश्चद्वा एयामित्र पुष्पा
 धरेण जम्बूद्वीपे २ दुग्धिषण्णसुरा पक्ष्यसयामथतिष्ठि मस्क्राय ॥ ४ ॥ जम्बूद्वीपेण त्रते ! दीपे केचद्द्विस्था
 धासहरकूडा केचद्द्विस्था वस्कारकूडा केचद्द्विस्था येच्छुक्कूडा केचद्द्विस्था मद्रकूडा प० ? गो० । छप्पयसं

पठ ३ वैरस्यवत ४ हरिवर्षे ५ रम्यवर्षे ६ महावर्षे ७ ॥ जम्बूद्वीपे भवन्त । द्वापक्षिपन्ता वयपरपत्रेताः प्रप्रताः ? विपत्तोमन्दरपवताः,

विपत्तविचक्रकूटाः, विपत्तोविचित्रकूटाः, विपत्तोपमकपवताः, विपत्तः आम्बनपवताः, विपत्तावच्छकाराः, विपत्तोदीपवेतास्याः, विप-

ताकूटाश्चेतना इव वेतास्ये हेगीतन । जम्बूद्वीपनामादुवापने विप चकपपर पवत बुद्धिजनवतारिक एकमरु पवत जम्बूद्वीपने समेविषय एकविचित्र
 कूट पवत एकविचित्रकूट पवत एव देवकूट नाद्विस्था देयमक पवत कूट नाद्विस्था विमह कांचनगिरि पवत देवकूट उग्रर कुकनप्यवति इयश्च
 इने देवते इह इम विसे काचन पवत सोससरस्रवरकारा अने अपार भजवताकारे अकारा इम २० वकारा पवत जतीन विजये एकेको एकभरते एक
 एकभरते इम १४ स दीर्घे सावा वेतास्य वैरस्यवत रम्यवर्षत हरिवर्षे एकेको इम अपारवत्स चाटला वेतास्य पवत इम सर्वेभिसिने

त्येक नव सर्वस्यया ध्वं वस्कारकूटानि पञ्चवति । तद्यथा । सरलवस्कारेषु योवशश १६ प्रत्येक षतस्ययायात् ६४ गजवन्तकृत्तियवस्कारेषु ग-
 न्यादानश्रीमन्मयोः सप्त २ नास्वयद्विद्युत्प्रमयोः नववति तन्मयोस्तने ययोक्तसस्या श्रीचि पशुतराणि वेताक्यकूटशतानि सप्त भरतीरायतयो यियज
 पानांच धैताक्येषु चतुस्त्रि गति प्रत्येक नवसमयोदुक्तसस्यापयन षतवेताक्येषुच कूटाभाय , अतएव धैताक्यमूत्रे न दीघपवीपादान विज्ञीपणस्य य्य
 मञ्जेदकत्वात् अत्र च व्यञ्जेथस्याजायाविति सेरी नवतानिच मन्मयनगतानि प्राप्ताचि ननत्रशाखनगतानि विग्रहस्तिकूटानि तेषां भूगिप्रविष्टित
 स्वेग स्वतत्रकूटत्वादिति सप्रह्विगाथाया पद्यकूटयेत्यप्र सोऽनुक्तसमुच्चये तेन चतुस्त्रि गट्टपत्रकूटानि तथाअष्टौ जयूवमगसाणि तायत्येयशाएमसी
 धमगतानि मन्त्रास्रवणगतानिच सवसक्यया ऽष्टपञ्चाश्रसस्याकानि प्राप्ताचि, नमुतचिं एतद्गायाधियरक्यसूत्रे यत्तारि सप्तसठाकूटसया प्रत्येयरूपे

वासहरकूटा त्रयानंश्र अस्कारकूटा तिस्रिखलुसुरात्रेथह्रूठसया नवमवरकूटा एवामेव सपुञ्जावरण,
 जयूद्वीधे २ चत्वारिसप्तकूटसया नवतिस्त्रिमस्काय ॥ ५ ॥ जयूद्वीधेण जते ! दीधे नरहेवासे कइतीत्या

लोपुतवेताक्याः प्रशस्तः ? गीतम ! अम्बूद्वीपे २ पद्वयंपरपर्यंताः, एकाः सत्परपवतः, एकविपित्रकूटः, एकोविपित्रकूटः, द्वीयमकपयती,
 द्वीकाञ्चनकपर्यंती, विग्रतिः यचस्कारपर्यंता , चतुस्त्रि गद्वीपवेताक्याः, यत्यारोयुतयेताक्या , एयनेचसपूर्वापरेश अम्बूद्वीपे द्वीपे द्वेएको-

जयूद्वीपगाने जयूद्वीपगणविवे विषय आने उगशासर पवत र्दद होइ एइयो तिये करे ४ कक्षी द्यार । जयूद्वीपगाने रेभमयन् । जयूद्वीपने विपे केतला य
 पपरकूट पयतना कूट केतला दरकार पञ्चतमाकूट केतला येतादप्य पर्यंतना कूट केतला संक पञ्चतना कूटछे । हे गीतम ! चूळचिभयत शिपरीनां धृग्यार
 इग्यार, मह्विभयत रूपीना छाठ २ गीपपनीलयतना नव २ इमसय ध्वं वयंपरनां कूटसोससलपयारे ध्यार २ कूट सामस गघमावन य धेगज
 ईतव सात २ मासवत विद्युत्प्रम एये गजकतलो नय २ इमसयेनिलिने एं कूट यपारा पर्यंतना एके येतादये नवनवकूट षग सोसीच येतादये ३०६ कूट
 येताक्य पञ्चतना नेरुपयवगे विपे नव कूट नवगयनगा इम सर्वगिलीने जयूद्वीपने धिपइ ध्यारये धानइ सठसठि कूट होइ ४६७ धमकइ, तीयेकर

सस्यानितोषः शष्यते एतेर्वाभिमर्त्याचारकालेन स्मृतत्रयित्वाकडूतेषु गणना क्षयमेवाग्रय क्षपणकटसध्यासुप्रपृष्करयेन सूत्रकृता क्षयमेयदत्रापि-
प्यते, यद्य प्राक्क्षपणकडूताधिकारे कश्चिजभते जम्बूद्वीपेरीवे उद्यमकडेवाम पद्यएयसते इतिसूत्र तद्विभोज्यमात्रापर व्याख्येयमिति सर्वेयस्यक् । अय
धीपोति । जम्बूद्वीपे २ इत्यादि । प्रससूत्रे तीर्थानिचिक्कां क्षयमेवमेवसीमापुरसाधनाभै महान्प्रसायतरवस्थानानि चक्षरसूत्रे प्ररते त्रीणि तीर्थानि प्र-
क्षरानि । तद्यथा । मानवं पूर्वस्थां गङ्गाशङ्कुमेसुत्रस्य वरदानवद्विक्कां प्रमाच पश्चिमायां विपसंगने समुद्रस्य उवमेरावतसूत्रमपि भावनीय । नव

प० ? गो० । तद्वृत्तित्या प० ? त० मागहे १ वरदामे २ पञ्चासे ३ जम्बूद्वीपेण ज्ञते । वीधिं एरवए यासे
कइतित्या प० ? गो० । तद्वृत्तित्या प० ? त० मागहे १ वरदामे २ पञ्चासे ३ जम्बूद्वीपेण ज्ञते । वीधिं
महाविदेहेयासे एगमेगे षड्विहविजए कइतीत्या प० ? गो० । तद्वृत्तित्या प० ? मागहे १ वरदामे २ पञ्चासे ३
एवामेष सपुष्पावरेण, जम्बूद्वीपे २ एगेयजसुरे तित्यसए जय तिसिमस्काय ॥ ६ ॥ जम्बूद्वीपेण मते ! दीवे

महसत्यपिबीपर्यवसते मयतइत्यास्याम, जम्बूद्वीपे द्वीपे विपन्तिवर्षरज्जूदानि, विपन्तिवर्षस्वारज्जूदानि, विपन्तिवेताक्यज्जूदानि, कियन्ति
मन्तरज्जूदानि, मन्तरानि ? गीतम । बटपम्पायड्वर्षरज्जूदानि, श्रीचि चतुतराचि वेताक्यज्जूदानि, नवमन्तरकु-

द्वार १ जम्बूद्वीपने विदे पणवज्जूद्वीपे भरतसेधवं केतला तीर्थवे इ नीतम । विषय तीर्थवे जलावतरवस्थामळे । तेनेहा मागप तीर्थे पूवविञ्चि गगाशङ्कुत्र
सगमस्याम १ वरदानतीर्थं दक्षिणदिक्विमध्ये २ प्रमाचतीर्थं पश्चिमदिशि विपूजसुत्र सगल्याने जम्बूद्वीपने विदे जेप्रगणम् ऐरवत र्वे केतला तीर्थवे,
इगीतप । तीरयतीर्थवे । तेनेहा मागपवरदान प्रमाच ३ । जम्बूद्वीपने विदे महाविदेहेवर्षं म्बकीपककति नी विजयने विषय केतलातीर्थवे इ नीतम
विषयतीर्थे मागप १ वरदान ५ प्रमाच ६ एवइ इमधमेलितीने जम्बूद्वीपमानादीपने विदे एवयो जे तीर्थेइइ, इमबस्य, सीवैकरजिनदेवे इवारादे

रं नयीचात्रस्कारवत्यौ तयोः समुद्रसगमे सागधमसाधे वरदासाक्ष्ये तत्रत्यापेक्षया तनीय विषयसूत्रेवायविशेष विजयसरकगगादि ४ सहाजदीना
यथाई श्रीताशीतोदयोः सगमे सागधमसाखास्यानि सावनीयानि नवरदासास्यानि, तेषां सध्यगतानि साख्यानि एवमेवपूर्वापरसीलनेन एक द्युत्तर
तीयशत मयतीत्याख्यासन्ति । अथमेवयः । जम्बूद्वीपे इत्यादि । प्रसूत्रव्यक्त । नसरसूत्रे गीतम । जम्बूद्वीपे द्वीपे अष्टपट्टियिद्यापरमे शयः विद्या-
धरावासुता वेताख्याना पूर्वोपरोक्ष्यादिपरिच्छिन्ना आपत्तमेवशा भवति चतुलि शत्यपि येसाक्येषु दक्षिणत उत्तरतय एकैकमे शिभायात् सपेयाए-

के वद्व्यात् विज्ञाहरसंठीत के वद्व्यात् आभिर्गसंठीत प० ? गा० ! जम्बूद्वीपे २ अष्टसंठीविज्ञाहरसंठीत
अष्टसंठीस्थानिर्गसंठीत प० ? एवामेव सपुष्टावरंण ॥ जम्बूद्वीपे २ छत्तीसे संठीसए भत्र तित्तिमरकाय ॥ ७ ॥
जम्बूद्वीपेण मते दीत्रे के वद्व्या चक्षुत्रद्विजयात् के वद्व्या रायहाणीत् के वद्व्या तिमिसगुडात् के वद्व्यात्

टानि प्रश्नानि ? एवमेवसपूर्वापर, जम्बूद्वीपे द्वीपेवस्वारिसहाष्टकूटशतानि मयतीत्याख्यात्, जम्बूद्वीपे २ म० ! भारतेवर्षकतितीर्थानि
प्रश्नानि ? गीतम । श्रीचितीर्थानि प्रश्नानि ? तद्यथा-सागय १ वरदास २ प्रसास ३, जम्बूद्वीपे म० । द्वीपेपुरवतेवर्षे कतितीर्थानिप्रश्नयथा-
सागय १ वरदास २ प्रसास ३ जम्बूद्वीपे २ म० । महाविदेहेवर्षे एकैकस्मिन् षड्व्यतिविजये कतितीर्थानि प्रश्नानि ? गीतम । श्रीचितीर्थानि
प्रश्नानि ? तद्यथा सागय १ वरदास २ प्रसास ३ एवमेव सपूर्वापर, जम्बूद्वीपे २ एकद्व्यत्तर तीयशत मयतीत्याख्यात्, जम्बूद्वीपे २ म० ।

(महाकल उत्तरवार्तास्थामक ततीयकरीष जिहा भरतएवतना तीर्थे जगती समीपे छत्ते महाविदेहनातीर्थे चीतावीतोदानहामदीने समीपे आख्या)
जम्बूद्वीपनामा हेमगवम् ! दुधीपने विपे कोतली विद्यापरनि श्रेष्ठि विद्यापरनए विमयानास्थामकळे कोतशी आभियोग्य देयतामे रइयानी श्रेष्ठिख १
हेगीतम । जम्बूद्वीपनामे दुधीपने विपए अरसुष्ठिविद्यापरनी श्रेष्ठिदे ६- आभिर्गुदेवतानी श्रेष्ठिख ३ मययविशीने जम्बूद्वीपनामा दुधीपने विपे

वस्याविरोधः सृष्यते एतेर्पारिर्पनाधारकत्वेन स्वतन्त्रनिष्ठिष्वाकङ्कटेषु गद्यमा व्ययमेयाद्यप्यप्यप्रकृतसव्यासाप्रपञ्चकारणेन सूत्ररुता व्ययनेपदकायि-
 व्यते यस्य प्राञ्चपनकूटाधिकारे कश्चिन्नमते जम्बूद्वीवेदीवे सप्तमभूरेवास पञ्चपस्यते इति सूत्रं तद्विस्तीर्णयमात्रतापर व्याख्येयमिति सर्वसम्बन्धः । अथ
 तीर्षानि । जम्बूद्वीवे २ इत्यादि । प्रसूत्रे तीर्षानिचक्रिणां स्वस्वकेष्वधीमासुरसाधनाथै महामलावसरवस्थानानि वस्तुसूत्रे प्ररते श्रीवि तीर्थानि प्र-
 कृतानि । तथापि । मागर्ष पूर्वसां गङ्गासङ्गनेसमुद्रस्य वरदासद्विबसां प्रनास पश्चिमायां विषसगने समुद्रस्य श्वमेरावतसुप्रमयि मावनीय । नव

प० ? गो० । तन्नतित्या प० ? त० मागहे १ धरदामे २ पनासे ३ जम्बूद्वीये ण नते ! दीधे पुरवए यासे
 कहतित्या प० ? गो० । तन्नतित्या प० ? त०—मागहे १ धरदामे २ पनासे ३ जम्बूद्वीये ण नते । दीधे
 महाविदेहेबासे एगमेगे अक्षवाहिविजए कहतीत्या प० ? गो० । तन्नतित्या प० ? मागहे १ धरदामे २ पनासे ३
 एषामेव सपुष्पावरेणं, जम्बूद्वीवे २ एगोधिउधरे तित्यसए नव तिसिमस्काय ॥ ६ ॥ जम्बूद्वीये णं मते । दीधे

गजसत्यधिकेपवतयते भावतइत्यास्वात्, जम्बूद्वीये द्वीये विपत्तिवर्षपरकूटानि, विपत्तिवर्षाकारकूटानि, विपत्तिवर्षाकारकूटानि, विपत्तिवर्षाकारकूटानि, विपत्ति
 मन्त्रकूटानि, प्रकृतानि ? गीवत्त । नदपञ्चागङ्गर्षपरकूटानि, बलवतिवर्षाकारकूटानि, भीति पदुतरादि वेताकपकूटगणानि, नवमन्त्रकू

टार ५ जम्बूद्वीपने विषे ममबन्धुद्वीये भरतसेवक केतला तीर्थेदे हे नीवत्त । विषय तीर्थेदे असावतरवस्थाने । तेकेहा भागप तीर्थे पूर्वदिशि गणासमुद्र
 सगमस्थान १ भरदामतीर्थं इतिवदिशि मध्ये २ प्रभासतीर्थे पश्चिमदिशि विष्णुसमुद्र सगमार्थे जम्बूद्वीपने विषे हेजगवन् पुरवत्त सर्वे केतला तीर्थेदे,
 हेगीवत्त । तीर्थपतीर्थेदे । तेकेहा भागपवरदास प्रनास ३ । जम्बूद्वीपने विषे महाविदेहेवद एवकीचक्रवर्ति नी विजयने विषय केतलातीर्थेदे हेनीवत्त
 विषपतीर्थेदे भागप १ भरदाम २ प्रनास ३ एवव इत्यर्थेनितीने जम्बूद्वीपनागाद्वीपने विषे एकरो जे तीर्थेदे, इत्यवद, तीर्थेदेकरविलदेवे इत्यवद

रं नष्टीचात्रकारकायत्यौ तयोः समुद्रसगने सागपप्रभासे वरदासाक्ष्यं तत्रत्यापेक्षया तथैव विश्वसूत्रेवायविशेष विजयसरकरगगादि ४ महानदीना
 मयाई श्रीताश्रीसोदयोः समने सागपप्रभासाक्ष्यानि मवरदासाक्ष्यानि तेषां सध्यगसामि भाष्यानि एयमेयपूर्वापरमीलनेन एक ब्रुत्तर
 तीपयन भयतीत्याख्यातमिति । अथभेद्ययः । जम्बूद्वीवेइत्यादि । प्रससूत्रव्याक । वरसूत्रे गीतस । जम्बूद्वीपेद्वीपे अष्टपट्टिचिद्यापरश्रेणयः विद्या-
 धरावासमता वेताळ्याना पूर्वापरोरथ्यादिपरिच्छिन्ना आयतमेवसा भवति षतुलि ग्रत्यपि वेताळ्येपु दक्षिणत उतरसय एकैकश्रे विभायात् तथैषाष्ट-

के वइश्यात् त्रिज्जाहरसंठीत्त के वइश्यात् आभित्तगसंठीत्त प०? गा० । जम्बूद्वीपे २ अष्टसंठीविज्जाहरसंठीत्त
 अष्टसंठीश्यात्त्रिज्जाहरसंठीत्त प० १ एवामेय सपुष्टायरेण ॥ जम्बूद्वीपे २ छत्तीसे संठीसए मय तित्तिमरकाय ॥ ७ ॥
 जम्बूद्वीपेण मते दीवे के वइश्या चक्रुत्रद्विजयात्त के वइश्या रायहाणीत्त के वइश्या तिमिसगुडात्त के वइश्यात्

टानि प्रसप्तानि ? एवमेवसपूर्वापर, जम्बूद्वीपे द्वीपेष्वारिससाष्टकृतयतानि भवतीत्याख्यात, जम्बूद्वीपे २ ५० । भारतैवैकवितीर्यानि
 प्रसप्तानि ? गीतस । श्रीखितोर्यानि प्रसप्तानि ? सद्यया-सागप १ वरवास २ प्रभास ३, जम्बूद्वीपे ५० । द्वीपैरेवतेवैर्षे कतितीर्यानिप्र०सद्यया-
 सागप १ वरदास २ प्रभास ३ जम्बूद्वीपे २ ५० । महाविदेवैर्वै एकैकस्मिन् एकवैविजये कतितीर्यानि प्रसप्तानि ? गीतस । श्रीखितोर्यानि
 प्रसप्तानि ? सद्यया सागप १ वरवास २ प्रभास ३ एवमेव सपूर्वापर, जम्बूद्वीपे २ एकद्वृत्तर तीयशत भयतीत्याख्यात, जम्बूद्वीपे २ ५० ।

(महाबल धतरवाजास्थातक तेतीपकईव जिह्वार भारतएरबतना तीर्षेणगती समीपे अने महाविदेवनातीर्षे सीतासीतोदामहागदीने सपीपे जाण्या)
 जम्बूद्वीपमासा इभगवम् । द्रुधीपमे विपे केतली विद्यापरानि अष्टि विद्यापरान् धिमवानास्यानकडे केतली आभियोग्य देवतांमं रइवामी अंशिकव ।
 देगीतस । जम्बूद्वीपमासे द्रुवीपने विपव आरषठिचिद्यापरनी मे बिदे ६८ आत्तिउगदेवतामी अंशिकव इमसर्वेनिक्षीने जम्बूद्वीपमासा द्रुवीपने विपे

सस्याविरोधः उच्यते एतेषां गिर्येनाधारकत्वेन स्रष्टवन्निरित्वाकसूतेषु गवामा अयमेयाशय स्यपञ्चकूटसक्यामूषपृथक्करत्वेन सूत्ररुता स्वयमेयदत्तायि-
 यते, पञ्च माञ्जुपनकूटापिकारे कश्चिन्नमते जम्बूद्वीपे वीचे ससभङ्गदेवान पञ्चपुष्पकते इति सूत्र तद्विशील्यपमाप्रसापर व्याख्येयमिति सर्वेभ्यस्तम् । अय-
 तीर्षानि । जम्बूद्वीपे २ इत्यादि । प्रसङ्गचे तीर्षानि चिन्तां स्रष्टवन्निरित्वाकसूतेषु गवामा अयमेयाशय स्यपञ्चकूटसक्यामूषपृथक्करत्वेन सूत्ररुता स्वयमेयदत्तायि-
 च्छान्ति । तद्यथा । मागधं पूर्वस्थां गङ्गासङ्गमेसमुद्रस्य वरदानदक्षिणस्थां प्रभास पश्चिमायां सिन्धुसगमे समुद्रस्य, उद्यमेपावतमूषमपि भावनीय । नव-

प० ? गो० । तर्हत्तित्या प० ? त० मागहे १ वरदामे २ पञ्चासे ३ जम्बूद्वीपेण ज्ञते ! वीचे पुरथए थासे
 क्वहत्तित्या प० ? गो० । तर्हत्तित्या प० ? त०—मागहे १ वरदामे २ पञ्चासे ३ जम्बूद्वीपेण ज्ञते । वीचे
 महाविदेहेथासे पुगमेगे बह्ववहिविजए क्वहत्तित्या प० ? गो० । तर्हत्तित्या प० ? मागहे १ वरदामे २ पञ्चासे ३
 एथामेव सपुष्टावरेणं, जम्बूद्वीपे २ पुगेविउमरे तित्यसए जव तित्तिमरकाय ॥ ६ ॥ जम्बूद्वीपेणं भते । वीचे

नवसत्यधिकेपर्वतस्ये नववहत्तित्यास्य, जम्बूद्वीपे वीचे क्षिपतिवषस्कारकूटानि, क्षिपतिवषस्कारकूटानि, क्षिपतिवैशाख्यकूटानि, क्षियन्ति
 नवसत्यधिकेपर्वतस्ये नववहत्तित्यास्य, जम्बूद्वीपे वीचे क्षिपतिवषस्कारकूटानि, क्षिपतिवषस्कारकूटानि, क्षिपतिवैशाख्यकूटानि, क्षियन्ति
 द्वार १ जम्बूद्वीपे वीचे नववहत्तित्यास्य, जम्बूद्वीपे वीचे क्षिपतिवषस्कारकूटानि, क्षिपतिवषस्कारकूटानि, क्षिपतिवैशाख्यकूटानि, क्षियन्ति
 पुगमत्याग १ वरदामतीर्षे दक्षिणदिशि नववहत्तित्यास्य, जम्बूद्वीपे वीचे क्षिपतिवषस्कारकूटानि, क्षिपतिवषस्कारकूटानि, क्षिपतिवैशाख्यकूटानि, क्षियन्ति
 ऐगीतम् । तीर्थतीर्षे । तेषां मागधप्रदास प्रभास ३ । जम्बूद्वीपे वीचे महाविदेहेथासे पुगमेगे बह्ववहिविजए क्वहत्तित्या प० ? गो० । तर्हत्तित्या प० ? मागहे १ वरदामे २ पञ्चासे ३ जम्बूद्वीपेणं भते । वीचे
 विषयतीर्षे मागध १ वरदाम २ प्रभास ३ एष ३ नववहत्तित्यास्य, जम्बूद्वीपे वीचे क्षिपतिवषस्कारकूटानि, क्षिपतिवषस्कारकूटानि, क्षिपतिवैशाख्यकूटानि, क्षियन्ति

गुहाः षडुक्त्रिशतसकलकारेवाः षडुक्त्रिशतसकलकारेवाः षडुक्त्रिशतसकलकारेवाः पर्वताः प्रचस्ताः ? प्रविष्टेऽत्र सम्मयतश्चक्रवर्तिः नोदिग्वि-
 क्षयसूक्तनाम्न्यासार्धनेत्रैकचक्रावात् यथाश्रियज्यहारेप्रक्रांठेराशपास्यादिमसोत्तरसूत्रे तद्विजयांतयसखनेति । अथप्रवाः । जयुद्दीपे २ प्रत्यादि । मत्त
 प्रत्यस्य तत्तरसूत्रे योक्तमसहाप्रवा पद्वर्षपरावा शीताशीतोदय प्रत्येक पत्रो अथससिताः । जयुद्दीपेइत्यादि । जयुद्दीपेइत्यादि । जयुद्दीपेइत्यादि ।
 जामयोवर्षरेस्वस्तारभ्याप्तद्यपदेशति यपरत्रेस्यः प्रयइत्तिनिगच्छतीति यपरप्रयहा अन्यथा कुष्ठमयाणागवि यपरनिसमस्थकुष्ठमजयत्येन
 यपरप्रययाइति वाच्यस्यात् कियत्यः कुष्ठमजवा वर्षपरमितवकतिकुष्ठमिर्गताः गीतम । जयुद्दीपेइत्यादि । यतद्दृशमद्योयपपरप्रदप्रयवा भर-

जत । दीन केवईश्या महद्दहा प० ? गी० खोलसमहद्दहा प० ? १ ॥ जयुद्दीपेण मते । दीपे केवइश्यात्
 महाणइत् वासहरपख्वात् केवइश्यात् महाणइत् कुटप्पवहात् प० ? गी० जयुद्दीपे २ चउदसमहाणइत्
 यामहरपख्वात् त्वायस्त्रिमहाणइत् कुटप्पवहात् एवमेव सपुहायरेण जयुद्दीपे २ णउदसमहाणइत् भवति

मालकारेवाः, यतस्त्रिशतसकलकारेवाः, षडुक्त्रिशतसकलकारेवाः पर्वताः प्रचस्ताः ? जयुद्दीपे इति कियत्योमहाप्रवाः प्रचस्ताः ? गीतम । योऽ
 शमहाप्रवाः प्रचस्ताः ? जयुद्दीपे २ कियत्योमहाप्रवाः यपरप्रयहाः, कियत्योमहाप्रवाः कुष्ठमजवाः, प्रचस्ताः ? गीतम । जयुद्दीपे २ चतुर्दश
 रामथा यपरप्रयवाः, पद्वस्ततिर्माभयो कुष्ठमजवाः, एवमेवसपूर्वोपर जयुद्दीपेइत्यादिभवत्यो मवन्तीत्याभ्यातम् ? जयुद्दीपेइत्यादि

मत्तमात्तो देवता चोत्तीस श्रयज कुट ३४ पर्वत द्वयार ८ ॥ जयुद्दीपनामा हेमगयम् । कुवापनें यिये केतला माटाद्रुष्टय रेगीम । १९ द्रुष्टय यपपर
 पर्वतइ एकेको पाचदेवकठमाहे पाच उत्तरकुरले वम १६ द्रुष्टयार ८ ॥ जयुद्दीपनामा हेमगवन् द्रुयीपनें यियइ केतली माटीमदी यर्वधर पयसमा द्र
 द्रयको पीकलीनें महदइ धर्ने केतली मोटीमदी यपर पयठ समीपे कुष्ठयकी भीकलीने पदेठे, रेगीतम । जयुद्दीपनामा द्रुयीपने यिये एकेकइ

अष्टि राज्ञिणाम्यभे सप एवमेव पूर्वोपरभोक्षणेन अंबूद्वीपेद्वीपे यदत्रि संयद्वि शवपिक भे खिगतभवतीत्याख्यास । अथविजयाः । अंबुद्वीपेति । प्र-
 मसूत्रव्यक्त । उत्तरपूर्वे जम्बूद्वीपेद्वीपे अतुस्त्रि सवकवर्तिविजया सात्रह्याप्रियम्हाविवेइविजया द्वेषनरैरावते समयोरपि अकवतिविजेतव्यजेत्रसं
 कुरुपस्य अकवतिविजयायद्वेष्याध्यस्य सत्यात एव अतुस्त्रि शत्रुअथाप्य सतुस्त्रि सतिमित्तरागाः प्रतिवेशात्मनेकेकसभयान् एव अतुस्त्रि गंतुहसप्रपात-

स्वरूपस्यायगुहात् केवहृया कयमालगादेवा केवहृया णहमालगादेवा केवहृया उसन्नकूहा प० ? गो० !
 जम्बूद्वीपे २ चोत्तीस अक्षयत्रिहियिजया चोत्तीसरायहाणीच चोत्तीसत्तिसगुहात् चोत्तीस खरुप्यथायगुहात्
 चोत्तीस कयमालगादेवा चोत्तीस णहमालगादेवा चोत्तीस उसन्नकूहापक्षया प० ? ॥ ८ ॥ जम्बूद्वीपेण

क्षिपत्योविद्यापरअभयः, क्षिपत्यध्यात्रियोगिअभे सपः प्रकसाः? गीतम । अम्बूद्वीपे २ अष्टपष्टिविद्यापरअभे सपः, अष्टपष्टिअभिषीगिकसेसपः,
 प्रकसाः? एवमेवसपूर्वापरं, अम्बूद्वीपे २ यदत्रिखत्वे विभवभवतीत्याख्यास, अम्बूद्वीपे २ म० । क्षिपत्यः अकवतिविजयाः, क्षिपत्योराजपान्यः,
 क्षिपत्यस्त्रिमिजगुहाः, क्षिपत्यः अकवत्यातगुहाः, क्षिपत्यः इत्यभालकादेवाः, क्षिपत्योभूतमालकादेवाः, क्षिपत्यिअयमकूटानि प्रकसाणि ? गी-
 तम । अम्बूद्वीपे २ अतुस्त्रिअक्षयर्तिविजयाः, अतुस्त्रिअक्षयर्तिविजयाः, अतुस्त्रिअक्षयर्तिविजयाः, अतुस्त्रिअक्षयर्तिविजयाः, अतुस्त्रिअक्षयर्तिविजयाः

एकथा अतीस अक्षिपुत्र ३३६ राजनीये करस इवार १ अष्ट अंबूद्वीपमासा ऐमवमम् इवीपने विवे केतसा अकवतिने जीतवायोग्ययेत्र कुरुप्यविज-
 यद्वर अतसा राजपानाद्वर केतसी तिमिआ केतसी अकवपात गुकादि केतसा कत्यमालभार्ने देवतादि तिमिआगुकाणा अक्षिपुत्रापक केतसा मृत्युभाला
 नार्ने देवताद्वे यदप्रपात गुकाणा अक्षिपुत्रापक केतसा अक्षयकूटनार्ने पर्वतदे देगीतम । अंबूद्वीपने विभव चोत्तीस अकवतिना विभवदे अतीस पादा
 विद्वे एकपरत एकपरत इम ३४ चोत्तीस ३४ राजपानी आतीस तिमिअगुका ३४ चोत्तीस अकवपातगुका ३४ चोत्तीस अकवपातीदेवता ३४ चोत्तीस

वते सुवस्त्रकूलार्थं लवणं रूप्यकूलापवित्रं शयनेन पूर्वोत्तरशीतलेन जवृद्धीपे ऐसयत्तैरस्यवतयोः क्षेत्रयो द्वौवर्गसहस्राक्षरं नदीगणसप्तसहस्रं नवतीत्ये
 वनाख्यातं अत्र शससहस्रवृषाश्चर्यादपसख्याया सङ्ख्यापि प्रतीयते अस्यया यत्पञ्चाशत्सहस्राण्यं पतुर्गुणेन सख्याशास्त्राद्यः स्यात् दृश्यतेषु
 शयनाश्चर्यादर्शप्रतिपत्तिं यथारामलक्ष्मणाविस्मयराशयेन वाशरयिः लक्ष्मणशयनाश्चर्यात् प्रतीयते नतुरेणुकासुसङ्गतिं तथा जवृद्धीष्वेत्यादि ।
 सुशोचं । द्वयोःपयोः सङ्ख्यां हेतुं प्राग्बोध्यं इतीति इतिचजिलापूर्वाशयगा इतिवर्षे इरिकासा शोपराशयगा रम्यके गरकाता पूयाशयगा भारी

सालिदासहस्ता नवतित्तिमस्काय ॥ जवृद्धीयं नत । दीवे हेमशयहंरयाशयसुवाचसु कर्कमहाणइत्तं प० ?
 गो० । चत्वारिमहाणइत्तं प० ? त० रोहिण्या रोहिष्यसा सुवस्त्रकूला रूप्यकूला तत्यण एगमेगा महाणइत्तं अ
 ष्ठाशोसाए २ सालिदासहस्ताहि समगा पुरत्यिमपञ्चित्येमेण लक्षणसमुद्गु समर्प्येइत्तं, एवामेय सपुष्पायरेण ॥

पटपञ्चाशत्सहस्राक्षि मन्वन्तीत्याख्यात । जम्बूद्वीपे द्वीपे ऐसयत्तैरस्यवतयापयोः कियत्योमहाणय प्रष्टसाः ? गीतम । वतस्त्रोमहा
 नद्य प्रष्टसा ? तद्याया राक्षिता १ रोहितसा २ सुवस्त्रकूला ३ रौप्यकूला ४, त्रिकैकासाहामदी अष्टाविशतिभिः सलिलासहस्रैः सभयापूयपदि
 प्यार महाणदी । तेषा गगा १ विपू २ रत्ना ३ रत्नवती ४ तिर्था एधनदी माक्षिनी एकैकी सोटीमदी चसु १४ हजार मदीए चक्षित परीयरीपकी
 १४०० पूय पदिम दिशे लवण समुद्रमाह आइत्तै । इमप्यार मदीनी परिवार मिथीमे जम्बूद्वीपमासा वृवीपमश्च विषे अस्त एरमत् क्षेत्रने विषे छ
 प्यस इत्तार मदीइत्त ५६०० इमकसुं तीप करत्त ॥ जम्बूद्वीपमासा ऐतयन् । द्वीपने विषे इमपत्त ऐरस्यपत्त विषे क्षेत्रली सोटीमदीये । इगौतम । प्यार
 ४ सोटीमदीये । तेषा रोक्षिता १ राक्षितासा २ सुवस्त्रकूला ३ रूप्यकूला ४ तिर्था एधनदी एकैकी सोटीमदी अष्टाशोष २ हजार २००० मदी
 चक्षिन यकी पूय पदिम दिशश्च लवण समुद्रमाह आइत्तै । इम एधनदीमे परिवार मिथीमे जम्बूद्वीपमासा वृवीपने ऐमपत्त ऐरस्यपत्त क्षेत्रने विषे

तगगाथयः प्रतिष्ठम् द्विष्टिमावात् बुद्धप्रजवाः पदस्रसतिमहागद्य तत्र श्रीताया सदीष्येष्टसुखिजयेयु गीतोदायायाम्येष्टसुखिजयेयुष यथैकयद्वा-
 वेन योद्धय रत्नारत्नवत्यस एवं चतुःषष्टि ह्यावयव मागुला अतर्नद्यः सर्वमीकते बटसप्ततिरिति कुमुप्रमवाभासु गीताशीतोदापरिवारमूतत्वेना
 ऽसमवाहयि महानदीत्व स्वस्वविद्ययनतचतुर्दशसहस्रमयीपरिवारस्युपेतत्वेन भाष्य । एवमेव पूर्वोपरण चतुदशयटसप्ततिरुपसत्यामीनिनेन
 जम्बूदीपे नवतिनष्टानद्यो प्रयत्नीत्याख्यातमिति ३ अथैतासां चतुदशमहादीनां नदीपरिवारसख्या चतुदशप्रवशदिय चात्र । जम्बूदीपेष्टपादिव्यस्य
 नवरं यद्भरतेरावतयो युगपदपश्यत् ततसमानवेत्तत्वात् भरते गमापूर्वलाघवसमुद्र विद्युःपधिमल्लघवसमुद्र प्रविशति येरावतेचरत्कापूर्वघसुद्र रक्तव-
 त्यपरचमुद्रश्च तथा जम्बूदीपेति निगदसिद्धनवरं देववतरेरक्ष्यवतयोः समामयुग्मिद्येत्वेनसर्वाणिः देववतरोरिहापूर्वलाघवराहित्याग्रापधिम देरस्य-

सिमखायं ॥ जम्बूदीपेण मते ! दीपे नरहेरवपुसुवासेसु कद्दमहाणईत्तं प० ? गो० । चत्वारिमहाणईत्तं प० ?
 गौ० । गगा १ सिंधू २ रक्षा ३ रसुवई ४ तस्यण एगमेगामहाणईं चउद्दसहि २ सलिलासहस्रंसेहि समगा
 पुरत्यिमपञ्चत्यमेर्षं लवणसमुद्दं समप्येईं एषामेव सपुष्पाधरेण जम्बूदीपे २ नरहेरवपुसुवासेसु लव्यण्य

भरतेरावतयोवर्षयोः क्षिपत्योमहागद्यः प्रज्जसाः ? गौतम ! अतलोमहागद्यः प्रज्जसा ? तद्यथा गङ्गा १ चित्युः २ रक्षा ३ रक्तवती ४ तत्र एकेका
 नद्यानरी चतुर्दशभिः सन्नितासहस्रैः समपापूर्वपश्चिमयोस्तवचसमुद्रं समुपसपति, एवमेवसपूर्वांपरेव, जम्बूद्वीपेद्वीपे भरतेरावतयोवर्षयोः

अने विषे इव इमघातस्ये चर्तं चउद्दसोटी नदी नरैपर पर्वतना इत्युक्ती नीकलीने बहस्य एकेके विजय वेत्ते इमवतीस विजयें १४ अने वारें अ
 म्यनदीइम अ नदी इम नोटीनरीनिववनीसवतने नूत्तं कुंडपकीनीकलीने बहस्य इमघातस्ये अने च्योत्तर एकठी मलीने जम्बूदीपनाकाइवीपने
 विपद मेज नोटी नदीशेव इमवस्यु सीर्षेकरव । जम्बूद्वीपनाका देमववन् । इवीपने विषे नरस्येत्तवउक्तेमने विषे जेउकी नोटीनरीके । देवीसम ।

माहात्म्यात् पदपद्यात् २ सख्वादि सर्वाभीलाभयभीतासस्या । अपमेरुतसत्तरवतिमीमांसस्या प्रज्ञापितुमाह । जमुद्वीवेइत्यादि । व्यक्त गपरं ।
 अक्षरपुत्रेभवसस्या इतिवपुत्रवद्भावात्पीया यर्षाणादीनां च नामनु विज्ञेयाः स्वयमोष्यः । मनु मेरुतोद्विबोतरनदीसस्यामीलने सपरिवारे सतरद-
 विषमधरे श्रीताजातोवे क्वं नमीक्षिते उच्यते । प्रज्ञपुत्रश्च मेरुतो दक्षिणोत्तरदिग्भागवतिपूर्वोपरसमुद्रप्रदेशरूपविशिष्टायविषयक सेन मेरुतः गु-
 दपूर्वोपरसमुद्रप्रदेशिन्यो रणयो निबंधनपत्रे उक्तमोचः । यथा प्रज्ञनिर्वचनदाप्तस्य शिष्टव्यवहारात् । अथ पूर्वोन्निमुत्तः विषयस्यो लयबोध प्रयि
 ज्ञानीत्याह । जमुद्वीवेदीवेइत्यादि । जमुद्वीवेद्वीवे क्वित्यो भद्राः पूर्वोन्निमुत्ता लयबाध प्रविशसि क्वित्यः पूर्वसमुद्रप्रदेशिनस्य इत्यर्थः । इदञ्च मद्र
 मुत्र क्षेत्रलगदीनां पूर्वदिग्गामित्वरूपप्रदृशविषयक सेन पूवसात् प्रज्ञवृत्तद्विभिद्यते अतरसूत्रे सप्तमदीललाचि छटाधिगतिच सख्वाणि यावत्

मेण लत्रणसमुद्द समप्येह, एवामेव सपुञ्जावरंण ॥ जमुद्वीवे २ हरिवासरम्भगवासेसु दोचजत्रीसा सलिला
 सयसहस्वा जयतिष्ठिमस्काय ॥ जमुद्वीवेण भते । दीत्रं महाविटंहेवासे कद्दमहाणइंनु प० ? गो ! दोमहाणइंनु
 प० ? त० सीश्याय सीत्तश्याय तस्यण एगमेगमहाणइं पंचहि २ सलिलासयसहस्सेहि बहीसाएश्या सलिला

आन्त । ३ नारायणात् ४, तत्रिकेकासहाजरी पटपञ्चाशद्भिः सलिलासख्वाः सप्तप्रापूर्वपदिमपालत्रसमुद्र समुपसर्पति, एयमेवसपूर्वोपरंण, ज-
 मुद्वीवे २ हरिवपरम्यकवयोः द्येवतुविशति सलिलाशतसख्वाः सप्तपटत्याख्यात, जन्मुद्वीवेद्वीवे महाविदेहेवर्षे क्वित्योमहाजय म-
 वावीस इत्तर नदीद्व २२४० इमकम्, तीर्थं करह । जमुद्वीपनामा ईजगयम् । द्वीपने विवे सखापिवेह क्षेत्रत विवे क्षेत्रलो गोटीमदीटे । वे गीत
 म । बमोनीन, ३ । तेकेद्वा सीता १ सीतोवा २ तिहां एवमसखिनी एकेकी माटीमदी पांचपाच लाय नदीय् अर्मे यतीस ३२ इत्तर नदीय सखित
 पकी पूव पदिम विगह सवख समुद्रमाह आइदि । इम एह ये गर्दीतो परिवार मिकीमे जमुद्वीपनामा द्वीपने विपह महाविदेह क्षेत्रने विपे द

धाताचारारुक्वगा श्वसस्वया अङ्गुहीवेदीये हरिकपरस्वबभयो हूँ अतुयिंशतिसहस्रापिमे सलिलाग्रतसहस्रे जयतइति पट्पञ्चाग्रतसहस्राणां
 अतुगुबने येरावतएवकाभात् अत्रापि सहस्रपरतया व्याख्यान प्राप्तम् तथा अङ्गुहीवेदित्यादि । व्यक्त भवर । ग्रीवाभीवीदीयेत्यत्र चकारोद्दया सु-
 स्वकसताद्यातनाथः तेन समपरिवारत्वादिकं शास्त्रं अनुग्रहयेत् । ग्रीवायाः पूर्वस्यां ग्रीवीतोदापरिवारपरस्वपरस्वामिति । व्याख्यातो विशेषप्रतिपत्तिरित्यत्र
 द्वाङ्गोतरजस्यपिका प्राक्षा अङ्गुविदेङ्गदीस्वविशेषेपात् शेषा कुम्भमभवमद्यथ ग्रीवाभीतोदापरिवारदीघस्तर्गोताइति मसूत्रकृता सूत्रे पुण्यविद-
 ताः । अत्रपेठतो दक्षिणस्याक्षिपत्यो जघात्त्याह । अङ्गुहीवेदीये मन्त्रपरपुत्रस्यत्यादि । व्यक्त भवर उत्तरसूत्रे एकपक्षवतिसहस्रापिक सलिलागतसह
 स्र । तथाहि । भरतेगङ्गायाः सिन्धोश्च अतुर्द्वय २ सहस्राणि हेमवतेराहित्यायाद्याष्टाविंशतिरष्टाविंशतिसहस्राणि हरिवर्षे हरिसलिसा-

जङ्गुहीवे २ हेमथयेरख्यएसुत्राससु थारसुत्रर सलिलासयसहस्रे जवतित्तिमरकाय ॥ जङ्गुहीवेण भते ! दीवे
 हरिवासरम्मगत्रासेसु कईमहाणईत्त प० ? गो० । चसारिमहाणईत्त प० ? स० हरिसलिठा हरिकता णर
 कता णारीकता, तस्यण एगमेगा महाणईत्त तप्यथाए २ सलिलासहस्रेहि समगां पुरत्यिमपञ्चित्यि

मयोः तत्रसहस्रसुत्रं समुपस्यति, एवमेवजङ्गुर्वापरैश्च, तन्मन्त्रं दूवीये २ हेमवतैरख्यवतयोर्वपयोः इवाङ्गुयोऽत्र सलिलागतसहस्रं जवतीत्यास्यात् १
 जन्मदूवीये २ हरिवर्षेख्यजबपयोः किमत्योमहाणद्यः प्रश्नाः ? नौतम । चतस्रोमहाणद्यः प्रश्नाः ? तथाया-हरिसलिठा १ हरिकाम्ना २ भर-

बारइ हकार अर्धे एकसाय मदीदूइ १२००० इतजस्यु, तीर्थे करे ॥ अङ्गुदकोपनामे हेमजन्म । दूवीपने बिभे हरिवाच ख्यक क्षेत्रने बिभे जेतसी मोटी
 मदीवे ॥ डीनीतन । चार मोटीमदीकइ । तेकेवा हरिसलिठा १ हरिकता २ गुरकाता ३ नारीकोता ४ तिहा यथुनाक्षिती एकेको मोटी मदी क० ५१
 हकार मदीय सचित पूव पयिमदिसि तत्रच समुद्रनादि जायते । इमज्जदीनी परिवार जित्तीने अङ्गुदीपनामा हीपने बिभे ख्यक क्षेत्रने बिभे जेतान

निरिकृतवृद्धतैः न विचारवृत्त्यादिव्यवृत्तमिति श्रीरत्नशेखरपुराणसु खलत्रयमाचैः अहसयति न हार्षांठं धारसञ्जकारणवृंठं शेषांठं परिशरकवृंठं चउदसल
 एकाद्व्यणुपवृत्त्यापति । गङ्गानदीनां पूषणञ्जकारणवृत्तिरिति तदर्थमु च्छुभतगम्य । नम्यप्र प्रत्येकमष्टादशतिवृत्तनदीपरियारा द्वादशांतरमष्टाः सय-
 नदीसकलमायाः कर्षं नगञ्जिता उच्यते । इयं सर्ववर्तित्वस्याः चतुर्दशलक्षद्विंशत्यश्या श्रीरत्नशेखरपुराणैः स्योपश्लेषसमाचयवृत्ती तथा प्रतिगङ्गानदी
 परिवारणीसने स्वस्वक्षेत्रविचारमन्त्रे श्रीजिनभद्रगञ्जिसमाप्तमयादिमूत्रकारैः श्रीमहायोगिप्यंविभिकारैः यातरगदीपरिवाराऽऽपयश्चैयोक्ताः, श्रीप-
 रिभद्रवृत्तिभिस्त च्छात्रीसंबेत्वाविगायायाः सप्रहस्या चतुरश्रीतिप्रमाणाः बुद्धगदीरसंतर्जांय तात्स्थाने इमाय्य द्वादशगवदी यतुदंगनि २ नदीस
 इत्यैः षट् नितिय्य पचास्तस्य्याऽऽपूरि । तथाया षट्शतसप्तसगुञ्जिसा अलतीमणवृंठं वित्रपमद्विजामोञ्जामाश्च इणियसुसिचीनुञ्जामाश्चियमेय १

एग त्रयाष्टौसलिलासयसहस्रस्यै पुरत्यिमपञ्चत्यिमान्निमुहे उत्रणसमुद्द समप्येड ॥ जम्बूद्वीपेण जने ! दीत्रे
 मदरस्स पद्ययस्म उत्ररेण केचद्दृश्यासलिलासयसहस्रमा पुरत्यिमपञ्चत्यिमान्निमुहा लत्रणसमुद्द समप्ये
 तित । गो० ! एगेऽथ्याष्टौ सलिलासयसहस्रस्यै पुरत्यिमपञ्चत्यिमान्निमेहे उत्रणसमुद्द समप्येड ॥ जम्बूद्वीपेण

त्रयमतीत्यास्यात्, जम्बूद्वीपे २ मन्वरस्यपयतस्य इचिचतः कियन्निषत्तिलागतसप्तस्त्राणि पूयपथिमान्निगुञ्जानि लवणसमुद्द समुपसर्पन्ति, भीतम ।
 एवंपण्यपतिषत्तिलागतसप्तस्त्राण्यै पूत्रपथिस्य भिमुखं ल चमपुद्द ममपमपति, जम्बूद्वीपेद्वीपेमन्वरस्य पर्यनस्योन्नतः कियन्निषत्तिलागतसप्तस्त्राणि पू
 राने पूये पथिसदिशि साहमी कतल समुद्रमाह जाह ये । गो० एक लाप स्त्वं एजार पूय पथिसदिशि साहमी लयस्य समुद्रमाह जाह खं जम्बूद्वीप
 मामा भगवन् द्वीपने विपे केतला शासगदी पूयंदिशि साहमी लयस्य समुद्रमाह जाहत्तव । हेगौतम ! सातलापमदी धने अछाधीस एजार गदी
 पूयदिशि साहमी लयस्य समुद्रमाह जाहत्तव । जम्बूद्वीपमाहा हेनगयन् ! द्वीपने यिपे केतली लाप गदी पथिस दिशि साहमी लयस्य समुद्रमाह जा

समुपपद्यन्ति । तद्यथा पूर्वमूले नेरुतो दक्षिणदिग्बन्दिनीनामेक बन्धयति चक्षुःशक्तिः लक्ष्मणसुतः तद्वत् पूवाद्गामोत्यागताम्यष्टामयतिः चक्षुःशक्तिः एव
 नुदीप्यगदीनामप्यष्टानवतिः चक्षुःशक्तिः श्रीतापरिकरनद्यः ५ सद्यःचि द्वात्रिंशत्सहस्राक्षिच सर्वपिठे यथाच सामं । अथपश्चिमाध्यागानिमीनां
 युक्त्याप्रसार्यमाह । अन्नूवायदीयेइत्यादि । इत्थान्तरसूत्रवद्वाप्य सख्याप्योक्तनायाः परस्परं भिन्नोपस्थात् । संप्रति स्वसरित् सकलनामाह ।
 एयागेय समुद्राघरेऽभिस्पादि । व्याज । नवर अन्नूदीपद्वीपे पूर्वोध्यमाग्निनीनामपराब्धिगामिनीनां नदीना सयोगने चतुदशसहस्राक्षि पट्टपञ्चाशत्
 सहस्राक्षि प्रवन्ति इत्याख्यात । ननु इय सर्वसरित्सक्या केवलपरिकरनदीनां नद्यानदीसहितानाया तासां, उच्यते । महाजदीसहितानामिति समा-
 ज्यते सख्यायनायोक्तं नु अन्वविभ्रपगतसिपुनदीयश्च भाषिणारे प्रवेग्री च सयसख्यया आत्मगासह चतुदशभिन्नदीसहस्रैः समन्वयिता प्रवतीति श्रीमत्सय-

सहस्रसिंहसमग्गा पुरत्यिमपञ्च त्यमेण लत्रणसमुद्र समप्येद् एवामेव समुद्रात्ररण जन्नूद्वीपे २ महाविदेहेत्रासे
 दनसलिलासयसहस्सा अउसिठि च सलिलासहस्सा भत्रतिष्ठिमस्काय ॥ जन्नूद्वीपेण भते ! दीधे मदरस्स पष्ठ
 यस्स दरिक्खणेण केइईस्था सलिलासपसहस्सा पुरत्यिमपञ्चत्यिमानिन्नुहा लत्रणसमुद्र समप्येति । गो० ।

इति ॥ ? भीतन । इति महागयी सहास ? भीता १ सीतोराच २ तथैकेकामहागदी पञ्चभिः सलिलाशतसहस्रैः द्वात्रिंशत्सलिलासहस्रैः सनयांपू
 चपदिनयोत्सवकलत्र समुपसर्पति, एवमेवसपूर्वांपरेच, जन्नूद्वीपेइवीपे महापिदेवैपै द्यसलिलाशतसहस्राक्षि चतुःपष्टिः सलिलासहस्राक्षि
 न साय नदी अने आनसि हजार नदीइहाह १०५४०० नदीइहोच, इमकसुं तीपे करे । अन्नूद्रापनामा द्वीपने विपे नेरुपवतन दक्षिण दिग्बन्दिनी
 साय नदीकरी बीनरागह । पूर्वं पश्चिम दिशि साहमी लवच समुद्रनादि आइछि । हे गीतन ! एकसाय अने कालू हजारनदी नेच १०५०० पर्वतने
 दक्षिणदिशि पूव पश्चिम दिशि साहमी कवचसमुद्रनादि ५ इहह । अन्नूद्वीपनापे रेनपवन् । नेरुपवतने उत्तरदिशि नेरुलो साय नदी करी भीय

इसलरका टाव्यसुसदरसकमुदीकमि । कुमि उवतरसलरका वायसदरसलरका १ इनि एतेवा अदुदीपमसदस्युक्तापोना विशककेमीलसे विपयपू-
 ते इयसपइकीनाया मवतीति । अकअदुदीपव्याससुसाकप्रमाकताप्रतीत्यये दधिकोतराभ्या दोदयोगनसर्वायमीलन जिशासुसासुपकाराय दश्यते । यथा

१	भरतसत्रप्रमाख ॥	५-६	याजन	कला ६	९९९९९ योक्मकला	पूवतःपश्चिमसद्वेयसर्वायमीलने	२९२२ योजन
२	सुसुहिसाकलपर्वतप्रमाख ॥	१०५२	योजन	कला १२	७६ दधिकोतरतः स	श्रीसराइगीसायसमुख ॥ १ ॥	५५४७ योजन
३	इमेवतसोत्र प्रमाख ॥	२१७५	योजन	कला ५	येमीलने ॥	विजयपोकगक ॥ २ ॥	७५० पाजन
४	वृद्धिसाकलपर्वतप्रमाख ॥	४२१०	याजन	कला १०	१०००० लघुयोजन	अंतरनदीपट्क ॥ ३ ॥	४००० याजन
५	इरिवपक प्रमाख ॥	८४२१	याजन	कला १	सर्वापस्यत्रदधिकजग	यसकाराऽसुख ॥ ४ ॥	५५०० योजन
६	निपपपर्वतप्रमाख ॥	१६०४२	योजन	कला २	तीसूवविक जो भर	मेरुमदुशाशयन ॥ ५ ॥	२९२२ योजन
७	महाविदेइके प्रमाख ॥	३३६०४	याजन	कला ४	सामाखे सतरजगती	श्रीसराइयोतासुखयन ॥ ६ ॥	
८	नीलवतपर्वतप्रमाख ॥	१६८४२	याजन	कला २	सकघशरायते इति	१०००० अत्रसर्वाप लसयोजनप्रमाख	अत्रापिजग
९	रम्यकर्व प्रमाख ॥	८४२१	योजन	कला १	मावनीयइति ॥	तीसकमशविकमः	स्वसुदिगगतसुखयनेऽवर्भाव
१०	इकिसपर्वतप्रमाख ॥	४२१०	योजन	कला १०		गीपइति ॥	
११	इरस्यवतके प्रमाख ॥	२१७५	योजन	कला ५			
१२	शिकरिपर्वतप्रमाख ॥	१०५२	योजन	कला १२			
१३	येरवतके प्रमाख ॥	५९६	योजन	कला ६			

श्रेयिषु ययद विजयनतयो मङ्गासिन्धो रत्नारककोत्यको अष्टाविश्रुतिचक्रानदीशयः परिवारः सुप्रशासकतयोपचारैषातरमदीना परियारतयोक्त
 इत्यताऽथवीपते यद्वरमदीपरिवारमाश्रित्य तद्विष्णुप्रदक्ष्णोविना केमापि हेतुना प्रस्तुतनूत्रभारैषापि रुचनदीसकलनाया तागणितता इति । अ-
 ग्र्यापि तत्रय यदुपगतस्यमेव । यद्यथातरमदीसकलनापि क्षिपते तथा जम्बूद्वीपे विनवलिचक्राधिकः समुद्रशसता मदीनां भवति । यदुक्तं सुतेचठ-

मते । दीधे केवद्वस्था सलिलासयसद्वस्था पुरत्याजिमङ्गल लत्रणसमुद्र समप्येति । गो० ! सप्तसलिलासयस
 द्वस्तो अठ्ठाथीसचसद्वस्था जाय समप्येति ॥ जयद्वीधेण भते ! दीधे केवद्वस्था सलिलासयसद्वस्था पञ्चत्य
 मानिमद्वा लत्रणसमर्धं समप्येति । गो० ! सप्तसलिलासयसद्वस्था अठ्ठाथीसचसद्वस्था जाय समप्येति ।

भंपदिनाभिमुक्तानि सचसमुद्र समुपसपत्ति, एकपञ्चवति सलिलासयसद्वस्था पूर्वपदिनाभिमुखं यावत्समुपसपत्ति, जम्बूद्वीपे २ क्षिपयन्तिवल्लिख-
 यासद्वस्थादि पूर्वपदिनाभिमुक्तानिसचसमुद्र समुपसपत्ति, गीतम । सप्तसलिलासयसद्वस्थादि अष्टाविश्रुतिचक्राणि पाषाणमयमपेति, प्र-
 म्बूरीपेद्वीपे क्षिपयन्तिवल्लिखयासद्वस्थादि पूर्वपदिनाभिमुखानिसचसमुद्र समुपसपत्ति, गीतम । सप्तसलिलासयसद्वस्थादि अष्टाविश्रुतिचक्राणि पञ्च

पठे । हे गीतम ! वात साय नदी स्वर्ने अठ्ठाथीस द्वार मदी अंतः०० पवित्र विधिं साहसो लयवसमुद्र माहे आहृष्टे । इमं सय पूर्वविश्रुतिगामनी
 पवित्रविश्रुतिगामनीमदी एकठी मिसीनें बंभूद्वीपतासा द्वीपनें बिये बजद्वर सायनदी सप्यस द्वार इव इमं तीय करलें कही द्वार १०
 (एह सवपरिचर नदीनी संथा मदानदी सचित आबबी, जाम्यथा सुष्ठ विठठु मजमयाइं तीमकी मदानदी सचितं सथा आबवी, इहां सब संव्याने
 विषय १२ मारअलाएहीनो परिवार सुकेबीनो २००० अठ्ठाथीस २ द्वारानी सेगस्योमदी जेमबीष्यन्तारमदीमइं परिवार अचाली मयी । जामद
 पूत्रमाइर कसोकर । ते बेपावे विचरनी गद्वार किन्तु अचका रक्का रजत्रवी चठठ १ इकारणठ परिवारे अन्तर नदी पावे बजद्वर बीवा बीतोहर

अबूट्टीये च व्यातिष्ठापंतीति तदधिकारः अप्रतिप्रतिपाद्यते तत्र प्रस्तावनाचमिश्च चन्द्रादिसहस्र्याप्रसङ्गश्च । अबूट्टीये भगवन् । द्वीये कतिचन्द्राः प्रजासितवतः प्रकाशनीयवस्तुशुद्धयोतितवतः प्रभास्यंत्पुद्गुद्योतयति प्रजासित्व्यंत्पुद्गुद्योतयिष्यति शुद्धयोतनामकं सौव्या सुत्रनक्षत्रानामप्रकाशोहि जलशुद्धीत इति व्यवह्रियते तेन तपाप्रसङ्गः अनादिनियमेयं अगत्स्वितिरिति आगतः शिष्यस्य काल-
त्रपनिर्देशेन प्रसङ्गः प्रसङ्गानु चन्द्रादिसहस्र्याः तथा कतिपूयो स्थापितवतः आत्मव्यतिरिक्तवस्तुनि ताप जन्तितवतः एव सापयति तापविय्यति
ध्यातपनामकर्माद्यात्रदिपङ्काला सुख प्रकाश स्थापयति लोकैव्यवह्रियत तेन तपाप्रसङ्गोक्तिः तथा कियति नक्षत्रादियोग स्वय नियतमशुशाषा-
रिखेप्यगिपताऽनकमकनक्षत्रादिनिजमकनक्षत्रभागते प्रदेः सइ सम्बन्धयुक्तवन्ति प्राप्तवति यद्यति प्राप्तवति योस्यति प्राप्तवन्ति । तथा कियन्तो

श्री जयद्वीत्रण मत । कइध्वदा पजासिसि पजासिसि, कइसूरिस्थो ध्यातविसु तावति तत्रिस्सति
'केयइध्यागस्कता जोगजाइसु जेइति जेइस्सति, केयइया महग्गहा चारचरंसु चरति चरिस्सति, केयइ
ध्यातु तारागणके।काके।हीतुं समति से।त्रिस्सति । गो०। दे।षदा पजासिसु ३ दे।सूरीध्यातविसु ३ उप्पया

चन्द्रद्वीयेप्रश्न । द्वीये कतिचन्द्राः प्रभासितवन्तः प्रजासन्ति प्रजासियन्ति, कतिमूर्धः सपितवतस्तपन्ति तापयिष्यन्ति कतिमक्षत्रादियोग युक्तव
न्ति युष्मत्तियोरुपन्ति, कियत्तानक्षत्रापहा चारंशरितवन्तश्चरन्ति चरिष्यन्ति कियत्स्तारागणकोटाकोट्यः स्थापितवन्तःशोमन्ते,शोत्रियन्ते गीतम ।

दिनश्च श्रोतियोनो अपिक्कार कइइ चं । अबू ट्टीपने बिबे के भगवन् । जेतसा चन्द्रना शुद्धीतकरतापूका अतीत काश उद्योत करं के भरतगण
कासइ उपात करसे अनागत काल ने बिबे, तथा जेतसा सुयतयतापूका तपके तपसे, भगवन्त कइके ते सुस्सो, तथा जेतसा नक्षत्र अत्रजा य-
इ शर्चे पीग पुनठापूका युत्रइ के युत्रस्य, तथा जेतसा भोग यह नक्षत्र क्षेत्र प्रति भरता पूजा चरके भगवन्ते चरते भगवन्ते तथा जेतसी तारा न

भाणि प्रतिदिनप्रसिद्धे बलवन्तानि महलानि प्रकृतानि । मयबलात्संधिषां मयबलमनुश्रुत्वात् ननुसात्त्विक मयबलप्रमथनस्यै यद्यासौ च तस्यमयेत्येष
 यद्विपुलं च व्याप्रयासदा तात्त्विकी मयबलतास्यानयाच सति पूर्वमयबलानुत्तरमयबलस्य योजनमद्वयमन्तर नस्यादिति । मयायासाह ? गीतम । एक
 चतुरस्रात्स्यधिकमयबलशक्त प्रकृत । यथा अग्निवारुणेश्वरस्य तथा अग्नित्वाद्द्वारप्रकृतपिप्यते । अथिताम्येयसंश्रियमाणेन द्विषा विमज्ज्योक्तस्यसा पुनः
 प्रसयति । जम्बूद्वीपे मयत्त । द्वीपेकियत् चैत्रमयगाह्य कियति मयमयबलानि प्रकृतानि ? गीतम । जम्बूद्वीपे २ अग्नीतमशोत्यधिकं
 याजनशक्तमयगाह्यां तान्तर पक्षुपाटः सूयमयबलानि प्रकृतानि ? तथा लवच मयत्त । समुद्रे कियदयगाह्य कियति मयमयबलानि प्रकृतानि ? गीतम ।
 लवचसमुद्रे त्रिशदधिकानि श्रीकियाजनशक्तानि सूत्रेऽक्षस्वाव्यवित्ताम्यप्यष्टचत्वारिंशदक्षपट्टिजागानधगाह्या ५३००० तरे श्लोकविगत्यपिक्त सूय

महला ५० ? गी० ! लवणसमुद्रे तिष्ठतीसे जीअणसए उंगाहिहा एत्यण एगूणथीसे महलसए ५० ?
 एत्रामेव सपुष्पायरेण जम्बूद्वीपे २ लवणेअसमुद्रे एगेचूलसीए सुरमळउसए नवतिस्तिमरकाए । सद्युअतराउण
 भते ! सुग्मळलाठ केवईअए आवाहाए सद्युआहिरए सुरमळउ पं० ? गी० ! पचदसुत्तरे जीअणसये अ्यथो

यगाह्य कियन्ति सूयमळालानि प्रकृतानि ? गीतम । जम्बूद्वीपेद्वीपे अशोतियौजनयतात्यगाह्य अत्रपञ्चपट्टिः सूयमयबलानि प्रकृतानि ?
 लवच मयत्त । समुद्रे कियदयगाह्य कियन्ति सूयमयबलानि प्रकृतानि ? गीतम । लवचसमुद्रे अयत्कि शान्तिर्योजनयतानि अयगा
 योजन १८० अयगाहीने रथासे इहा १८० योजन सांशि पासठि ६५ सूर्यमा माबला खे ४ शायनाने वे भगयन् । समुद्र ने विपे केतलो अयगाही
 ने केतला सूर्ये ना माबलाइह । वे गीतम । लवच समुद्र ने विपे त्रिस्थसे श्रोच ३३० योजन अने सूत्र साहि अयमाटे अय कस्या पणि
 अयतासाच एक सठिया भाग योजनना अयगाहीने इहा ३३० योजन ५० अयतालीस ४८ एकसठिया भाग ने विपे एकषो उंगणीस सूर्यमा

मध्याह्नीते पहाडी परिवारजायान् । बार भरितवदित्यादि । तपपद्येनतारासामसाह । तारागणकीटाकोटीनामेक सप्तशयत्रिशशमइत्यादि मयच
 ग्रतागि पन्नाइशानिपद्युगारपिकाणि जयति प्रतिचद्र तारागणकाटाकोटीनां मद्ययिचइसमवशतापिकपद्युसमते शस्यभामात्वादिति । अयप्रयभोदि
 दुपपि अन्तमुपेस्य म्पुवकअत्वात् मकमसूर्यप्रकपबामाह । तत्रमानि पन्नाइशानुपायद्वारापि मकमसक्या १ मकमसक्या २ मकमसक्या ३ यिमाया-
 नचिकमादि ४ नेरुमकमसक्या ५ मकमसक्या ६ मकमसक्या ७ दिनरात्रिविद्विहानी ८ तापयेत्रकस्यानादि ९ वुरामनादिवशने
 भाकमतीसुपपनिः १० बारकेनेउतीतादिमसः ११ तत्रैवक्रियाप्रसः १२ कर्षार्थिविद्युप्रकाशयाजनसक्या १३ मगुप्यचत्रकतिर्ज्योतिःकस्यकप १४ इत्याद्य
 प्रायस्त्रिप्रकस्यः १५ तत्रमकमसक्यायामादिवृत्त । कति मकम । सूर्योदचिकोत्तरापक म्युयता । नेत्रसिस्वप्रमगसक्यासालपिच-

प०? जम्बूद्वीपे जने । तीत्रे केवईश्य त्रगाहिता केत्रहसामसूमकडा प०? गा० । जम्बूद्वीपे २ असीस्युजोअग
 सय त्रगाहिता एत्यग पखाठीसूरमकला प०? सयने केवईश्यं त्रगाहिना केवईश्या सूर

अटअस्तुत्तरापपद्युगणबार भरितवत भरति चरित्यति, एकयतसइल ययिज्यन् सुसुभवलि सइत्यादि । तत्रइय । नेमस्र । नितारागप-
 कोटाकोटीनां १२ कियति मकम । सयपकइलानि प्रकसानि? पी० एकबतात्रीति मकमगणप्रकस ? गौतम । जम्बूद्वीपे जाग द्वीपे किवद

रूप १४ इत्यादि प्राकस्थिति प्रकस्य १५ तत्र प्रकमचार कपक मयत्र अन्तमादि यइ साधे जोग युजता हूमा युत्र क युत्रसय एकसो अत्वार महर
 यइबार देवइ चरतापूर्वा चरते चरसे । एक लाय १००० तेडास इआर ३३०० कनूनिचे हूइ मवसे ८ पचास ५० एतलो कोडा कोदि तारागा
 मपूइ के । केतनां हे जगबन् । सुयनां प्रतिदिन मगबाइय देवनां माइला कइ (नेरुपकी एक दिदि ३३ त्रैसति माइलां निपय २ गाये एगे के
 नाइलां हरीकर्म खेवानी खीवाइ मेरुकी वीज्यादिदि ३३ नीलाबल नाचे अने ३ क रम्यक सीधा नाचइ) हे गौतम । एकवो खोराजी १०५ मकला
 वीम जम्बूद्वीपनासा हे जगवन् । द्वीपने बिदे केतनां मूप नाइला के हे नीतन । जम्बू द्वीपनासा द्वीपने बिदे एकको खवी

शीतिशतानि द्वात्रिंशदधिकानि ८८३२ एतेषां योजनानपनात्पमेकपद्यानाद्विपत्ते इति च तस्य षडुधत्वारिगदधिक्य योजनमग्रत १४४ योपमवतिष्ठते
 उपत्वारिगत् षडुरगीत्यधिकशतसख्यानां च मरुत्सागमपोतराक्षानि अग्नीत्यधिकशतसख्यानि सद्यत्रापि स्यपातराक्षानि रूपोनाभिभयन्ति सद्यश्च
 प्रतीतमेतत् बलसुखानङ्गुनीना मपोतराक्षानि शीथीति एकैकमरुलांतराक्ष्य द्वियोजनप्रमाणं । ततस्त्वगीत्यधिकं शत द्विकेगगस्यते आतानि श्रीशि
 शतानि पदपृथ्यधिकानि ३६६ पूर्वोक्तपञ्चदशत्वारिंश शतमग्रप्रक्षिप्यते ततो आतानि पञ्चशतानि दशोत्तराब्धि योजनानि अष्टपत्वारिगदेकपट्टिभा
 गायोजनस्य अनेमच महकद्वेत्रस्य प्रमात्रमभिहित मरुत्सोत्रनाम सूयमहसैः सयोम्यस्तराविनिः सद्यश्चाष्टपर्येवस्यैर्व्याप्तमाकाश तद्यकपालयिज्ज-
 मतो ऽयस्य । उक्तमहलक्षेणद्वार । अथमहलांतरद्वार । सूयमहलक्षत्वादि । मगयन् । सूयमहलक्षस्य सूयमहलक्षश्च क्विपदयापया व्यवधानेर्मांतर प्रच्छत् ?
 गौतम । द्वेयोजने अयापयो अंतर प्रच्छत् ? अन्तरादेवमथ विद्येयाप्युच्यते इतितत्रिवृत्पयमयाधयेत्युक्तं काथ । पूर्वस्मादपर महान क्विपद्वरे इत्यथ ।
 अत्रयथायोजनद्वयमुपपद्यते तथाऽन्तररेवमहलक्षस्यद्वारदर्शितं । अथ विम्यायामविक्रमभाविद्वार । सूयमहलक्षमित्यादि । सूयमहलक्षमित्यादि । मा-
 र्वत् मगयन् ! क्विपदायामविक्रमभास्यां क्विपत् परिक्षेपेन क्विपहाहस्येनाद्यत्वेन प्रच्छत् ? गौतम । अष्टपत्वारिगदेकपट्टिजागान् याजनस्यायामविक्रमभा
 स्यां प्रच्छत् ? अयमथः । एकपात्रमस्यैकपट्टिभागः कल्पते तदृपायेऽष्टपत्वारिगद्भागः स्तानग्रमनाथस्यायामविक्रमभायिन्यथः । तत्रिंशद्वत् मविशेय

स्कत्रण के वद्वैश्यं आहस्रण प० ? गो० । स्युक्रगलीस एगसठिभाए जास्युगसस आयामात्रस्कत्रण ततिगुण
 साथसेस परिसकत्रण अउयीसएकसठिजाए जेस्युणसस आहस्रण प० ? ४ जस्रुद्विवेण भते ! दीवे मदरसस

वा मवपाद्य सूयमवहल प्रच्छत् ? सूयमवहलस्य भवत् ! सूयमवहलस्य क्विपत् अयापया अन्तरं प्रच्छत् ? गौतम । द्वेयोजने अयापया अन्तरं प्रच्छ
 सद्यश्चकी पादिरत्नू सूयनो मारुत्सू वे । वे गौतम । पांच स अने दशयानम अने सूत्रमादि अत्यनाटे अरकस्यु पचि अरतालीस एकमठिया माग
 योजनना एतसी अयापयां आतरश्च सर्वेपी पादिरत्नू वेद्वत्नू सूयनो मारुत्सू वे २ ॥ एवद्व भवलांतर द्वार कए वे, एव सूयं महल ने वे मगयन् ।

मरुतगत मरुतः ? एतन् पश्यपद्यमानस्यै रेकोनाशीत्यधिक मोक्षगतत नरैकपटिप्रोभायोन्नमस्य पूर्वैते जवृद्धीपे ऽवगाह्येनं बाजीत्येकं योजनमस्य
 तेनग्रीयंशुपञ्चमशुभानाः पट्टपटितमस्यमरुतस्यबोध्याः अत्यन्तवाङ्मनविचिताः अत्रपञ्चपटिमरुतानां विषयविभागव्यवस्थायां सप्रहृषीवृषाष्ट-
 ऋषेयं वस्तुमप्रदायः मेरा रेकतो निपयनूयुनि विपटितमरुतानि हरिवर्षेकीवाकोद्वरं च द्वे द्वितीयपादौ नीलमन्मूत्रिं त्रिपटिः रम्यक्रीवाकोद्वर्याच द्वे-
 इति । एवमेव सपूर्वावरेण पञ्चपट्ये कोलविशस्यपिकमतमरुतनीलनेम जवृद्धीपेद्वीपे सवसेच समुद्रे एकचतुरशीत सूर्यमरुतगतत भवतीत्यास्यात
 मयाचाऽप्ये स्त्रीचरुङ्किः मरुतमरुतस्पाद्वारं । अथमरुतसेचद्वारं । तत्रसुषु । सवसूतताठंनिस्यापि । सर्वोस्यवरात् प्रथमात् सूर्यमरुतान् प्रदत्त ।
 द्विपत्या अत्रापया क्रियता अकारय । सयकाद्य सर्वस्याः परपतोऽन्तारैकमयोत्यर्थः सूर्यमरुतसमष्टस १ गौतम । यथोत्तरादि पञ्चयोजनगतानि एव
 प्राथया अन्तरालत्वाऽपतिथातकपया सर्वेकाद्य सूर्यमरुत मरुतः ? अत्रानुक्ताअपि अष्टचत्वारिंशदेकपटिभागाः सधिरविको सवर्षमिन्न बोअरुचय-
 तिक्शिनीमश्रुद्विषाश् इति पञ्चभाद्विषायाद्याः । अस्याबाध्यमंब्याकानी मरुतानाममवकाशात् कथमेतदवबोपते । उच्यते । सर्वसंख्यया चतुरशी-
 त्यधिक मरुतगतं यैकस्यच मरुतस्य विष्वक्मोऽष्टचत्वारिंशदेकपटिभागा योजनस्य ततचतुरशीत्यधिकं अत्रमष्टाचत्वारिंशताः गस्यते चाताम्यसु-

हाए सवृथाहिरए सूरमरुते प० ? सूरमरुतस्यस्य ज्ञेन ! सूरमरुतस्यस्य केन्द्रश्च अत्राहाए अत्ररे प० ?
 गौ० । दोजि।सुगाइ अयाहाए अत्ररे प० ? ३ सूरमरुतेष्व मते ! केवहुँअ अ्यायामत्रिस्कनेण केवहुँअ परि

ए एत एकोनविंशतिः सूर्यमरुतगतानि मरुतानि । एव मरुतपूर्वावरण । जवृद्धीपेद्वीपे सवसुषुमुद्रे एवं चतुरशीतं सूर्यमरुतगतत भवती
 त्यास्यात । मरुतोप्यन्तरात् मरुत । सूर्यमरुतसत्तात् क्रियत्या अत्रापया २ सर्वेकाद्यं सूर्यमरुत मरुतः १ गौतम । पञ्चदशोत्तर योजनगतं यत्राप
 माहकाल १८ माहता इह इम इव चितीम जवृद्धीपने विपे एने तमचममुद्रे चने एककाकोरादि १२५ सूर्यने माहकालुव इमकक्यु तिचे
 चरं १ ४ एवं मरुतसेच द्वार कहे । एव अत्यन्तर माहिल्यां पद्विषा, दे भगवन्, सूर्येना मोहता यकी कसकी अवाचाचं केवते आवरं

यमदलपृष्ठाङ्गः । जमुद्वीवेकनित्यादि । व्यक्त मकरं । अक्षरतरुणीय अनेनबाष्पतरुणीयमबहस्रस्वययुद्धैः उक्तसूत्रे पशुदस्वार्ति
 ययोगमसहस्रादि अष्टत्रयतानि यन्त्रविशयविकानि पशुत्रे शतवैक्यपट्टिभागान् योजनस्याबाधया अस्यगतरुणीय सूयमबहस्रप्रष्टस । उपपत्तिस्तु
 द्वितीयमबहलावाधापरिणामे ४४८२२ योजन ४८ इत्येयकूपे प्रस्तुतमफलमस्रसर्वातरं विन्त्रविक्रमे प्रचिते आसययोक्त मान एयप्रतिमबहस्रशासबाधा
 वृद्धावागीयमानाया मामुपन्यगीरय ६१ तेन तल्लिच्छानूनां शोयकमतिदेशमाह । एवकलुप्त्यादि । एयमुक्तरीत्या महलत्रपदशितयेत्ययः । एते-
 नोपायेनप्रत्यहोरात्रेकैकमबहलनोचनद्वयेण निष्कामन लक्षकानिदुसु मष्टकानिदुवन् सूयसादनन्तराश्रियसितात् पूर्यस्मात्सबहवात् तदनन्तर वि-
 यदितमुत्तरमबहस्रं सकामान् १ द्दुष्टे योजने अष्टत्रयारिशय वैक्यपट्टिभागान योजनस्य एकैकस्मिन् मस्रले अथाधाया युद्धिमन्त्रियदुयन् २ सर्वथाह्य
 मयदलमुपकस्यचार चरति । यथात्रातिदेशकविरपि सुबहस्रमबहस्रत्रयाजिख्यन्त्रिमदवायत् तत् प्रथममुवाक्यदश्रुनाये द्विगीयमयदलनाभियुद्धिदशनाये
 तृतीयपुनस्तवभ्यास्यायमिति । अय दन्वानुद्व्याऽपिध्यास्यानांगमित्यत्सबहलावारस्य नेरुमरुलयो रथाधापुष्ट्याह । जमुद्वीवेति । जमुद्वीये म-
 दन्त । द्वीये नन्वरस्यपर्वतस्य कियत्याभवापया घवयाह्य सर्वेमबहस्रप्रष्टस । गौतम । पश्यवत्य रिशद्योत्रमसहस्राणि श्रीचिच योजनशतानि त्रियदधि
 कानि अत्र घया सर्वबाह्य मूयमपहल प्रष्टस । तत्रमन्वरात्सुषुषत्वारिशयाकनदहस्राणि जगती तसालवसे श्रीविशतानि त्रिशदधिकानि तथा द्वि

आधाहाए अष्टतराणतरे सुरमरुले ५०१ गो० । चोश्यालीसजोश्यागसहस्राह अष्टय बाधीसेजोश्यागसए
 अदयालीसत्र एगसठिजाए जोश्यागसस अथाहाए अष्टनराणतरे सुरमहले ५०१ जयद्वीत्रेण जते । दीत्रे मद्र

स्य आयानविक्रमास्याम् । तरिबुधुः मविश्रपपरिकेपेच चतुर्विंशतिः एक पष्टिभागान् योजनस्यथापुस्वेम, प्रष्टस ? जम्बूद्वीये महन्त । द्वी
 एवसठिया भाग याचनना लांबपद्वे पाहलपवह ते ४८ भाग त्रिगुणा भांकेरा एतल्ले अही २॥ योजन परिधिपद्वे बाधीम २४ एक सठिया भाग
 एक याचनना एतसी काठपद्वे बह अर्धे अथपया माटह ऊचो पोरुल पशुधी ४ ॥ (इये मेरुपवत अने महलत्रेअनी अथाधा अन्तरानु द्वार कइ-

मायिकपरिच्छेदे च । अष्टवत्वारिंशद्भिर्युक्त्वा द्वयोऽनेन द्विविधं । अष्टवत्वारिंशद्विधं रेकपट्टिमाणा अष्टिकायोजनस्येत्यर्थः । अतुविंशतिनेकपट्टिप्रागाम् योजनस्य धाई-
 क्येन विमानविक्रमस्याऽभावेनोद्यत्वात् । एत विन्वायासविक्रमादिद्वार । अत्रनेकमल्लयोरबाधाद्वार । तत्राविपुत्रं । जम्बुद्वीपे च नित्यादि । जम्बु-
 द्वीपे द्वीपे भगवन् ? मन्त्रस्पर्शतस्य द्विपस्याम्बाधया सर्वाभ्यन्तरं भूपमद्वल मच्छन ? नीतम ? अतुष्टत्वारिंशद्योजनसहस्राणि अष्टवर्षिधस्यधिकानि
 योजनशतानि अम्बाधया सर्वाभ्यन्तरं भूपमद्वलमच्छन । अत्रोपपत्तिः मन्त्रालम्ब्यत्रद्वीपविक्रमः पञ्चवत्वारिंशद्योजनसहस्राणि इदं हि महलजगतीतो
 द्वीपदिशि अत्रात्यधिकयोजनशतापचं चनेन भवति तेन ४५०० योजनरूपाद्वीपविक्रमः पञ्चवत्वारिंशद्योजनसहस्राणि इदं हि महलजगतीतो
 वालविक्रमेन भवति तथापरम्पुसर्वाभ्यन्तरमद्वलस्याप्यननैव करणे नीतापत्येवाऽम्बाधयोप्यया एतेन यदन्यत्र चेशमभासटाकावी नेशमययोरुत्पयामा
 स्यता महलस्य त्राधायापरिमाणाद्वारं पञ्चमद्वलमित । तत्रनेनैवगताथै अरथैवाभ्यन्तरतो मरुतशशेषस्य सीमाकारित्वात् । अयमतिगह्वल भूपैस्य दूर-
 दूरगमनाद्वाधायापरिमाणासमिपतमित्याह । अद्भुद्वीपे च नित्यादि । अद्भुद्वीपे भवन्त । द्वीपे मन्त्रस्पर्शतस्य कियत्या अम्बाधया सर्वाभ्यन्तरादन्तर
 निरन्तरतया आपमानत्वात् द्वितीयसूरमद्वलमच्छन । गोअना । अतुष्टत्वारिंशद्योजनसहस्राणिअष्टव योजनशतानि द्वावियत्यधिकानि अष्टवत्वारि
 गत वैकपट्टिप्रागाम् योजनसाधाधया सर्वाभ्यन्तरानन्तरं भूपमद्वल मच्छन । पूर्वस्माद्यरेवापिकं महिम्यविक्रममायन्तरमानाश्च समाधेय । अयमभी

पञ्चयत्न केवद्विष्ट्याए अथाहाए सप्तस्रतरे सूरमद्वले प० ? गो० । चौष्ठीसंज्ञोअणमद्वलसहाड अष्टयवीसओ
 ष्यगसए ष्यथाहाए सप्तस्रतरे सूरमद्वले पं० ? गो० । जम्बुद्वीपेण जते । द्वीपे मन्त्रस्पर्श पञ्चयत्नस केवद्विष्ट्याए

सण ? भूपमद्वलं भवन्त । द्विपद्यायानविक्रमाभ्यां किरत् परिच्छेदे च ? कियतं जम्बुद्वीपेण प्रच्छसन् ? नी० । अष्टवत्वारिंशत् एकपट्टिप्रागाम् याजन
 अने बीजो भूपं महलने कतन्तुं विधि आधापाह अन्तरच्छ । हे नीतम । हे योजन अम्बाधाह विधि अन्तरच्छे । आपान विक्रमादिक द्वार चह
 उर इ म भूपन् महल विध इ भगवन् ! केतन्तुं नाजपयै योद्वल पंचं केनलो परिधि पञ्च केतन्तुं आशपयै चह । हे नीतम । अद्विवाकीच इ

यमहर्षमुप्रक्याह । अयुर्वीरुचमिस्त्यादि । व्याज मवरं । अक्षतरतश्चमिति । अक्षतरतृतीय अनेनवा इतृतीयमणवहलस्यव्ययज्ञेः । उतरतृये यमुटत्वारि
शद्योजनसहस्रादि अष्टशतानि पञ्चविंशत्यधिकानि दशैरे शतवैक्यपट्टिजागान् योजनस्याबाधया अक्षतरतृतीय मयमबहलप्रकृत । उपपत्तिस्तु
द्वितीयमबहलाबाधपरिगावे ४८८२२ योजन ४८ इत्येयकरुपे प्रस्तुतमणवहलसकसांतर बिम्बविक्रमभे प्रचिते जातयोक्त मागं एयप्रतिमबहलमयापा
युद्धावादीयमानायां सामुद्रुण्यगौरव ६१ तेन तद्विद्यमानुना कोपकमतिदेशमाह । एवमुक्तरीत्या मडलत्रयद्वितीयेत्येषः । एते-
नोपायेनप्रत्यङ्गोरात्रनेकेकमबहलमोचनरूपेण निष्कानन सवधानिदुख मचक्षणानिदुयन् मयसदमन्तराद्वियशितात् पूर्वस्मात्मणवहलात् सदर्भतर यि-
वचितमुत्तरमणवहलस सज्जामग् १ इहे योजने अष्टशतारिशत वैक्यपट्टिजागान याजनस्य एकैधस्मिन मणवहले अयाधया युद्धिमन्त्रियत्रयम् २ सवयास्य
मबहलमपक्रम्यचारं वरति । यथात्रातिदेशकचरपि सूत्रफ लमबहलत्रयानिद्व्यन्त्रिमदशयत् तत प्रथमयुवांकदशोनाये द्वितीयमबहलमपियुद्धिदक्षामाये
ततीयपुनस्तदस्यासाधमिति । अथ दध्यामुद्व्यांऽपिध्यास्यानांगमित्यत्समबहलादारम्य नेहमणवहलयो रबाधापशुद्याह । अयुर्वीरुचि । अयुर्वीरुचे म-
वस्त । द्वीपे मन्दरस्यपर्वतस्य क्रियत्याम्बाधया सययास्य युपमबहलप्रकृत । भौतम । पञ्चषत्व रिशद्योजनमइत्यादि श्रीचिच योजनशतानि त्रिशदधि
कानि अबाधया सर्वयास्य मयमबहल प्रकृत । तत्रमन्तरात्यक्षुचत्वारिशतानमइत्यादि अगती तताकवसे श्रीचिचतानि त्रिशदधिकानि तथा द्वि

व्याधाहाए अक्ष तराणतरे सुरमहले ५० ? गो० । चोश्यालीसजोश्यागसहससाद् अष्टय आश्रीसेजोश्यागसए
अहयालीसव एगसठिजाए जोश्यागसस श्याहाहाए अक्षतराणतरे सुरमहले ५०० जयुर्वीरुणेण जसे ! दीये मद्र

स आयामविश्वस्मास्याम् । तद्विदुश्च मविश्वपरिक्षेपे च तनुर्विशतिः एक पट्टिजागान् योजनसयापुस्येन, प्रकृत ? अम्बुद्वीपे मदस्त ! द्वी
एवसठिया भाग याजनना साक्षपर्वे पाहलपचव ते ४८ भाग विगूबा साक्षेरा एतसे अढी २४ योजन परिपिपवे चावीम २४ एक सठिया भाग
एव याजनना एततो आनपचे वर अट्टे अथपचा माटव जषो पोहल पयवी ४ म (इयं नेरुपवेत अने मडललेत्रेणो अयाथा अक्षतरानु द्वार कर

धीपमवदलपुत्रा । अमुदीयेति । ममसूत्रे धार्यामन्तरपदानुपूर्व्याद्वितीयनित्यर्थः । अन्तरसूत्रे पद्यरत्वारिसुत्रोक्तमवदसाधि तथैव अगतोत्ततन्त्रिय
 द्वापिकञ्चित्तयोत्रनातिज्ञाने यद्यत्समवदलपुत्रा तस्या दन्तरजाने विम्बविषयमभानेय शोधिते जात यथोक्तमामानिति । अथतृतीय । अमुदीयेति
 अन्त । अन्तरसूत्रे पद्यरत्वारिसुत्रोक्तमवदलपुत्रा तस्या दन्तरजाने विम्बविषयमभानेय शोधिते जात यथोक्तमामानिति । अथतृतीय । अमुदीयेति
 लाजात् शीतलमवदलपुत्रा तस्या दन्तरजाने विम्बविषयमभानेय शोधिते जात यथोक्तमामानिति । अथतृतीय । अमुदीयेति
 त्त नाम । तत्कावगितेषु मच्छलेद्येतिविशमाह । एव अमुदीयेत्यादि । एवमुक्तरीत्या मवदलपुत्रादिसुत्रोक्तमवदलपुत्रा तस्या दन्तरजाने विम्बविषयमभानेय शोधिते जात यथोक्तमामानिति । अथतृतीय । अमुदीयेति
 बगप्रयेव प्रथिसन् अमुदीयेतिविशमाह । एव अमुदीयेत्यादि । एवमुक्तरीत्या मवदलपुत्रादिसुत्रोक्तमवदलपुत्रा तस्या दन्तरजाने विम्बविषयमभानेय शोधिते जात यथोक्तमामानिति । अथतृतीय । अमुदीयेति
 केकस्तिमन्तरसे प्रजापावृत्ति निवहणम् २ इव समवायीगतलनुसारोक्त यथा वृत्तेरावा निवह्निनिगदस्याभाव यथात् निवराक्यत्येविवत ता-
 नुबन् निवहणम् २ इव त्यागंगवस्यनुवादि सूर्यप्रसिद्धस्यादौतुनिर्बेष्टयम् २ इत्युक्तमिति । अत्रमवत्रापि ज्ञापयद्वापयव्यिरपर्यैः सर्वोप्यन्तरमवदल
 पुपयकम्पचाररतीति गतमवाचादुवार । अत्रमवदलपुत्रादिसुत्रोक्तमवदलपुत्रा तस्या दन्तरजाने विम्बविषयमभानेय शोधिते जात यथोक्तमामानिति । अथतृतीय । अमुदीयेति
 विवरापायनविम्बमार्था विषय परिच्छेपेव मन्त्रस । मीतस । अत्रमवदलपुत्रादिसुत्रोक्तमवदलपुत्रा तस्या दन्तरजाने विम्बविषयमभानेय शोधिते जात यथोक्तमामानिति । अथतृतीय । अमुदीयेति

ररस पद्ययस केवदलपुत्रा अथाहापु अथानरे तन्मसूरमदले प०? गो० । अथाहलीसजाअथगमदससाइ
 अथयपगयोसे जोअथगसपु यजतीसव एगसठिभाप अथगसस अथाहापु अथानरेतन्मसूरमदले प०?

ये मन्त्रसुपर्येवस विषयस्या अवाचया सर्वोप्यन्तर सूयमवदल मन्त्रस ? मीतस । अतुपत्वारिगानि योजनमवदलसाधि आचविकगतिः योजनमगतानि
 इव) अमुदीयेतिगता ये मगदन् । द्वीप मन्त्रसुपर्येवस विषयस्या अवाचया सर्वोप्यन्तर सूयमवदल मन्त्रस ? मीतस । अतुपत्वारिगानि योजनमवदलसाधि आचविकगतिः योजनमगतानि
 मीतस । अवाचया सर्वोप्यन्तर सूयमवदल मन्त्रस ? मीतस । अतुपत्वारिगानि योजनमवदलसाधि आचविकगतिः योजनमगतानि

श्यो प्राखियोजनगतसहस्राणि पञ्चदशय योजनसहस्राण्येबोमगवतिषु योजनानि किञ्चिद्द्विविगीयाधिकानि परिचयेषु तथायागविक्रमयो सरपत्तिरेय ।
 जम्बूद्वीपविक्रममाद्रुमयोः पाद् योः प्रत्येकमशीत्यपिबयोजनशतशोधन ययोक्तमान । सद्यथा । जम्बूद्वीपमान १००००० अस्माद्द्वीत्यधिकयोजनगतै
 १८० द्विगचिते ३६० गोपिते सति ज्ञात ६६४० इति । परिच्छेपस्वस्यैव राशेर्विक्रमयगद्दुर्गुणेत्याविकरवृषशादानेतव्यः । अन्यविकरभयाद्याश्रोपन्य

एथ खलु एरण उवाएणं गिस्कममाणे २ सूरिण तयाणतराठे महलाठे तयाणतर महल सकममाणे २
 दोत्रे।जोअणगाइ अणुयालीसच एगसठिजाए जोअणस्स एगमेगेमठ्ठले अणुहाअणुठ्ठि अणुवहुमाणे २ सव्वथा
 ढिर महल उयसकमिप्पा चारचरइ ॥ जम्बूद्वीत्रिण मते । दीत्रे मद्रस्स पव्वयस्सम केअइअणुए अणुत्राहाए सव्वथा

अथापया सवाम्पत्तर मूर्धेगखलस प्रच्छस ? जम्बूद्वीपे भरत । द्वीपे मद्रस्स पवतस्य कियत्या अथापया सर्वाम्पत्तरानन्तर मूर्धेगखल प्रच्छस ?
 भीतम । पतुयत्वारिअानि योजनसहस्राणि अएच द्वाविशानियोजनशतानि अएचत्वारिअण एकरपट्टिभागान्याजनस्याथापया अाम्पत्तरामन्तर
 मूर्धेगखल प्रच्छसम् ? जम्बूद्वीपे भरत । द्वीपे मद्रस्सपवतस्य कियत्या अथापया अम्पत्तरतृतीय मूर्धेगखल प्रच्छस ? गीतम । पतुयत्वारि
 शानि योजनसहस्राणि पञ्चविंशतिगोबनशतानि पञ्चत्रिंशसुएकरपट्टिभागान् 'योजनस्याथापया अम्पत्तरतृतीय मूर्धेगखल प्रच्छसम् ? एयखलु

द्वीपगामा इ प्रगवण । द्वीपमे विदे मेरुपवतने केतली अातर अम्पत्तर पथी अणत्तर बाणू मूर्धु मूर्धु नादखू ठे । इ गीतम । याम्मालीस पूआर
 ४४००० योजन अने आठसे बाबीस ४४० २२ योजन अने बली अठतालीस एकसठरीया ज्ञाय एक योजनतां एतली अथाथा अातर अम्पत्तर
 पथी अणत्तर बीसौं मूर्धेगु मांठलू छे ॥ जम्बूद्वीपगामा इ प्रगवण । द्वीपमे विदे मेरुपवतने केतली अथाथा अम्पत्तर त्रीसौं मूर्धु गाठ
 लू ठे । इ गीतम । योअालीस ४४ हजार याअन अने आठसह पञ्चबीस ४४२२ ५ योजन अने यली पांथीस ३५ एकसठिअा ज्ञाय योजनता एतली

गाने, परिधा परेकतो शंभूद्वीपविष्णुभाइशीत्यपिच योजनगत यथापरतापि तेबा इवाचां यथागा पठ्यापिष्णानो ३६० परिरयः एकादशशतान्यटञ्चिग
 द्धिकानि १११० एतानि शंभूद्वीपपरिरयात् शोभ्यन्ते ततो द्बोक्त परिके पमाण भवति । अथद्वितीयमहले तत्पुष्ठा । अथप्रथमराष्यमित्यादि । अन्व
 ययोजनानुगमा ताःपर्योच्यन्त्य सर्वोप्यस्तरानन्तरच द्वितीय सूर्यमण्डलमाप्या भवन्भवति योजनकड्दस्त्राणि यद्ब योजनगतानि पञ्चद-

हारे सूरमण्डले प० ? गो० । पणयालीसजोशुणसहस्त्राह तिस्रोशुतीसे जोशुणसए श्यत्राहाए सशुत्राहारे
 सूरमण्डले प० ? अथूद्वीत्रेण मते । दीवे मन्दरस पद्युयस केथद्वश्याए श्यत्राहाए याहिराणतरे सूरमण्डले
 प० ? गो० पणयालीसजोशुणसहस्त्राह तिस्रिशु सत्तावीसेजोशुणसए तेरसय एगसठिमाए जोशुणसस

यदेनापायेननिष्कामसूर्यः तद्वनन्तरात् मण्डलान् तद्वनन्तर मण्डल सक्कामन् देहे योचने अट्बत्वारिगत वैश्यप्रमाणान् याजनस्य एवैकस्मि
 न् मण्डले अवापया वृद्धिमन्निबद्धयन् २ सवबाह्य मकलसमुपसकम्यचाररति । शंभूद्वीपे प्रदक्ष्ण । द्वीपे मन्दरस्य पवतस्य कियस्या अवापया
 सर्वबाह्य सूपमकलसं प्रकृतम् ? नीतम् । पञ्चदशत्वारिशानियोजनगतानि अवापयास्यबाह्य मयुमण्डलप्रकृतम्
 अथ्यद्वीपे भवत्स । द्वीपमन्दरस्य पर्येतस्य द्विपत्याशवापया वाद्यानन्तरसूयमण्डलं प्रकृतम् ? नीतम् । पञ्चदशत्वारिगानि योजनमण्डला

अवापाह अथ्यतर त्रीन् सूर्यन् माण्डलून् । इतिरीते निधे ईंके उपायश्च याहिरनीकलतोचको मयु तद्वनन्तरपूर्वित्या मोहना चको तद्वनन्तर एवा
 नत्वे मांडले सक्रमता आतो २ चको केवे योजन अने अन्नतालीस एकसठीद्या माग एव योजनना एकेका मांडलाने विधे यत्तली अवापानी वृ-
 द्वि अवापतो २ चको सर्वे चको याहिरन् बहन् मांडलून् तपसकनी आचपीने चारकरे ५ अथूद्वीपनामा हे मण्डलं द्वीपने विने नेकपवंतमण्ड अततो
 अवापाह सर्वपी याहिरन् चेषन् सूर्यन् माण्डलाह । हे नीतम् । पञ्चतालीस इन्नार योजन अने त्रिचि चं त्रीच ४५ इव योजन एतने अवापाह

स्वार्थिग्रहपिकाणि पञ्चविंशत्यै चैक्यदिनागाम् योजनस्य ८६५ ३५ । तथापि । एकस्यैपि सर्वोप्यस्ताराभारं सर्वहलं सर्वोप्यभारमवलगततागतप
 त्वारिष्येन सस्याने क्यदिभागान द्वेष्याजने क्षणीतराल विमु च्य ६१ स्थिततपरतोपि ततः पञ्चवात्रागानि । पञ्चत्रिंशद्वैक्यदिनागा योजनस्य पूर्व्यम-

अथाहाए याहिरागतर सूरमळले प० ? जयद्वीत्रण मन ! दीत्र मद्ररस पञ्चयस्सु कंत्रडुअए अत्राहाए वाहि
 रतञ्चे सूरमळले प० ? गो० ! पणयालीस जाअणसहस्साइ तिखिअत्रधीनजाअणसए छवीसचरुगरवठि
 न्नाए जाअणस्स अत्राहाए व हिरसञ्चे सूरमळले प० ? एव खलु एएग उत्राएण पत्रिसमाणे सूरिए
 तयागतरान्ठे मळलान्ठे तयागतर मळल सकममाणे २ ढेद्रीजाअणगाइ अहयालीसच एगसठिनाए जाअ

वि । त्रावि च सप्तविंशति योजनयतानि श्रयोवशवैक्यदिनागाम् योजनस्य अथापया पाद्यानन्तर संपंसहल मष्टसम् ? अम्युद्दीपे भवत्त
 द्वीपे मन्दरस्य पयस्य कियत्पाअथापया पाद्यानृतीय मूपमबहल मष्टसम् ? गीतम । पञ्चवत्यारिशयेअमवहलाचि श्रीविण्य अतपि
 गानि योजनयतानि वद्विगति च एकपदित्रागाम् याअणस्याथापया याअनृतीय मूपमबहल मष्टस ? एवं खलुएतेतोपयेम प्रथिग-
 म् मयस्तद्वनन्तरम सर्वहलात् तदन्तर सर्वहल सफसम् २ ढे ढे याअने अष्टवस्थादिश चैकपदिभागाम् याअनस्यैकेकान् मणहलात् अ-

सव यादिरल्लू मूपमळलक । जयद्वीपताना हे भगवन् । द्वीपने विप सरुपयनने केनकी अवापाए यादिरला यकी अमस्तारयील्लू मूपना मणहल । हे
 गीतम । पय चालीस अ योजन अने त्रिंशद्वैक्यदिनागीस ४५ इउ याअन अने यली १३ फला तेर एकपदिना जाग योजनमा यतली अथापाए
 यादिरलायकी अमन्तर यीणू सयै साइलो से । जयद्वीपताना हे भगवन् द्वीपने विरे सरुपदेतेने केतली अथापाए यादिरलां यकी त्रीणू मूप
 मळल से । हे गीतम । पयचालीस एअर योजन अने त्रिंशद्वैक्यदिनागीस ४५ १४ योजन अने यकी अयीच यअमठीया भाग योजनमा यतली अया

यति, पदिषा परिक्रमो जंबूद्वीपविष्णुभास्वीत्यधिकं योजनशत यथापरतापि तेका त्रयाणां यतामा पृथग्यिकाणां ३१० परिरयः एकादशशतान्यपुत्रिग
 इतिबानि ११३१ एतानि जंबूद्वीपपरिरयान् प्रोच्यन्ते ततो दयोक्त परिषेपमानं भवति । अथद्वितीयमहले तत्पृष्ठा । अष्टमशराफनित्यादि । अन्य
 ययोजनानुगमा तारायणोच स्वय भर्षाभ्यन्तरानन्तरच द्वितीय श्रुपमसहस्रमायासविक्रमास्यां भवनवति योजनसहस्राणि पदच योजनशतानि पञ्चद-

द्विरे सूरमठले प० ? गो० ! पणयालीसजोश्रुणसहस्राह् तिखीश्रुतीसे जोश्रुणसए अथाहाए सध्वाहाहरे
 सूरमठले प० ? जम्बूद्वीत्रेण मंते । दीधे मदर्रस पद्यसस केधइश्रुए अथिहाहाए अहिराणतरे सूरमठले
 प० ? गो० पणयालीसजोश्रुणसहस्राह् तिखीश्रु ससावीसेजोश्रुणसए तेरसय एगसठिभाए जोश्रुणसस

येनावायेननिष्कामन्सूयः तदमन्त्रात् नरहसात् तदमन्तरं नरहस संकामम् वैहे योचने अष्टचत्वारिंशत वैक्यपिजानाम् याजनस्य एकैकस्मि
 न् मन्त्रमे अवापया वृद्धिनिबर्धयन् २ सवकासु नरहससुपसकस्यचाररति । जम्बूद्वीपे नरस । द्वीपे मन्त्रस्य पवतस्य कियत्या अवापया
 मर्बेकासु सूयेनरहस मन्त्रम् ? नीतम ! पञ्चषत्वारिंशानियोजन सहस्राणि अवापयासवयाद्य मूयमसहस्रमन्त्रम्
 जम्बूद्वीपे भवस । द्वीपमन्त्रस्य पर्वतस्य कियत्याअवापया वाद्यामन्त्रसूयनरहस मन्त्रम् ? नीतम ! पञ्चचत्वारिंशानि योजनसहस्रा

अवापाय अन्तर शीर्षु मूयन् मान्नु ठे । इतिरीते निधे इवे अवापय अहिरनोकमतोपको मूय तदमन्त्रपूषित्या मीइवा यको तदमन्त्र एवा
 नस्वे माहले सक्रगता आया २ यको अवे यावन अने अष्टतालीस एवचहीष्ठा भाग एक योजनना एकैका मीइसामे द्विये एतयो अवापयो द्व
 द्वि क्यारतो २ यको सर्व यकी वाहिरन्नु अहसु नाहन्नु अयचकती आअपीने चारकरे ५ जम्बूद्वीपमाना चे भवजन् द्वीपमे विवे नेरुपवतनइ अतकी
 अवापाय मयपी वाहिरन्नु अहसु मूयन् मान्नु अह । चे नीतम ! पञ्चतालीस इन्त्रार यावन अने त्रिचि स शीच ४५ इव० योजन एतले अवापाय

पंचत्रयसंज्ञासिद्धिः पञ्चदशयोगसंज्ञासिद्धिः एकत्र पञ्चविंशत्यधिकं योगसंज्ञासिद्धिः पञ्चदशयोगसंज्ञासिद्धिः १५१३ योगसंज्ञासिद्धिः प्रागु-
 क्तपञ्चयोगसंज्ञासिद्धिः १० योगसंज्ञासिद्धिः प्रसिद्धाया योक्तव्यं । अत्रोक्तानि रिक्तमन्त्रादिपरिष्काराद्यैः प्रागुक्तानि ।
 एतन्मन्त्रादिपरिष्कारान् सूर्यसंज्ञासिद्धिः । एतन्मन्त्रादिपरिष्कारान् सूर्यसंज्ञासिद्धिः । एतन्मन्त्रादिपरिष्कारान् सूर्यसंज्ञासिद्धिः ।
 पञ्चयोगसंज्ञासिद्धिः पञ्चविंशत्यधिकं योगसंज्ञासिद्धिः पञ्चदशयोगसंज्ञासिद्धिः १५१३ योगसंज्ञासिद्धिः प्रागु-

णमहस्साद् एगुणगतं च जैः अणाद् किञ्चित्संज्ञासिद्धिः परिष्कारेण । अष्टमन्त्रादिपरिष्कारेण भतेः । सूर्यमहले
 केवद्वयं अथायामत्रिकमेण केवद्वयं परिष्कारेण प० ? गो० । णत्रणन्तं जैः अणसहस्रं इच्छपणयाले जैः अ
 णसए पणतीसत्र एगसंज्ञासिद्धिः अथायामत्रिकमेण तिस्रिजैः अणसहस्रं पञ्चसहस्रं जैः अ
 सहस्रं इ एगत्रमन्त्रं जैः अणसहस्रं परिष्कारेण प० ? अष्टमन्त्रं जैः अणसहस्रं अथायामत्रिक

अणसहस्रं अथायामत्रिकमेण तिस्रिजैः अणसहस्रं पञ्चसहस्रं जैः अणसहस्रं अथायामत्रिकमेण तिस्रिजैः अणसहस्रं
 अथायामत्रिकमेण तिस्रिजैः अणसहस्रं पञ्चसहस्रं जैः अणसहस्रं अथायामत्रिकमेण तिस्रिजैः अणसहस्रं
 अथायामत्रिकमेण तिस्रिजैः अणसहस्रं पञ्चसहस्रं जैः अणसहस्रं अथायामत्रिकमेण तिस्रिजैः अणसहस्रं

पञ्चसहस्रं अथायामत्रिकमेण तिस्रिजैः अणसहस्रं पञ्चसहस्रं जैः अणसहस्रं अथायामत्रिकमेण तिस्रिजैः अणसहस्रं
 अथायामत्रिकमेण तिस्रिजैः अणसहस्रं पञ्चसहस्रं जैः अणसहस्रं अथायामत्रिकमेण तिस्रिजैः अणसहस्रं
 अथायामत्रिकमेण तिस्रिजैः अणसहस्रं पञ्चसहस्रं जैः अणसहस्रं अथायामत्रिकमेण तिस्रिजैः अणसहस्रं

ब्रह्मविष्णुनादस्य षण्डमया विष्णवेकद्वेष्टे अस्मिन् सर्वाभ्यन्तरान्तरापरकलस्य परिच्छेपस्त्रीवि शतसहस्रादि पञ्चदशसहस्राप्येक षयते सप्तोत्तर यो
 जगतां ३५५०० तथाहि पूर्वसहस्रादस्य विष्णवे पञ्चयोजनाणि पशुत्रिंशद्वैकपट्टिजागायोजनस्य षड्वेते पञ्चामाष योजनाना पशुत्रिंशदस्यैकमागा-
 थिकाभां परिरयः सप्तदशयोजनाणि अष्टत्रिंशद्वैकपट्टिजागाः सप्तचिक्राः योजनस्य परव्यवहारतो विद्यस्यते परिपूर्णाणि अष्टादशयोजनाणि स्यानि
 पूर्वसहस्रपरिच्छेपे षड्वैकानि प्रविष्यते तथा यथोक्त द्वितीयसहस्रपरिच्छेपे स्यात् । अथतृतीयसहस्रे तत्पञ्चा । अष्टोत्तरसहस्रेणमित्यादि । व्यस्य
 नत्रयुत्तरसूत्रे नवमवर्तिनयोत्रमसहस्रादि पट्ट्य एकपञ्चाशानि योजनशतानि नववैकपट्टिजागाम् योजनस्यान्यन्तरतृतीयास्य सयत्नकमायामयिष्य
 गोष । अथापपति । पूर्वसहस्रतागामविष्णवे ८६४५ योजन ३३ इत्येवकये एतन्मसहस्रद्वयी ५ योजन ३५ प्रविष्टायाम् यथोक्त मानसवलि । परिच्छे

णस एगमेगे महले अथाहाशुद्धि जियुहु माभीण २ सस्रस्र तर महल उवसंकमिस्रा चारचरह ५ जयुद्द्वि २
 सस्रस्र तरेण जंते ! सूरमहले केवहस्य स्यायामविरकभेण केवह अंपरिस्केवेणं प० ? गी० । णत्रणउह जौस्य
 णमहस्राइ छस्र चसालेजौस्यणसए आयामविरकमेण तिस्रिजौस्यणसथसहस्राइ पखरसय जौअ

बापया बुद्धि निवदुपन २ सर्वाभ्यन्तर महलस्य सुपसकस्य चारचरति, अम्बुद्वीपे महल । द्वीपे सर्वाभ्यन्तरं सूर्यनगदलं किपदायापविष्णुमा
 ष्यां किपत् परिच्छेपेव महसन् ? गी०म । नव मन्त्रितियोजनसहस्रादि षड्वैकस्वारिजानि योजनशतानि आयामविष्णुमाष्यां, धीक्षिप यो-

पाइ बांदिहलू जीवू सूप माळनू बह । इक्षीरीते निच्छे इण उपायइ पेसतो २ बको सूर्ये तदन्तर पाठिस्य । माळना बकी तदन्तर आगस्ये मांइले
 उकनता आवता २ बका बवें याजण खने अहतालीस पण्व माय एकसठि योजनना एवइके मांइले अजायाभी बुद्धि प्रते पटाळतो पटाळतो बको
 बापकी अण्वतर माळनू सळमी आभयीने भारकरे ५ इहे माळनायामविष्णुद्विहानि द्वारकइले ४ जयुद्द्वीपेने जिये ५ मसकम् । अथचकी माविष्णु

पेक्ष आखियोजनसहायि पञ्चदशयोजनसहायि एकच पचविंशत्यधिक योजनगत तत्रोपपत्तिः पूयमवबलपरिच्छेदे १५०७ योजनरूपे प्रागु-
क्तपक्ष्यानीताष्टादश १० योजनरूपार्थाद्युभौ प्रचिन्तार्था यचोक्तं माण भवति । अत्रोक्तातिरिक्तमवबलायामादिपरिच्छानाय हाचवायमतिदेशमाह ।
एयखलुएयचमित्यादि । एयमुक्तीत्या महवप्रयवद्वीतयेत्यर्थः । एतेनोक्तप्रकारेणमिच्छामन् सूयसादनन्तराह्मदणन्तर मवबलसक्रामन सक्रामन् पक्षु
पक्षुयोजनानि पक्षुत्रिगतवैक्यपट्टिभागान योजनवैक्यस्मिन् मवबले विक्कम्मवद्विममित्ययन २ तथाक्तीत्येवाष्टादश योजनानि परिरपयद्विमज्जिवरे

णमहस्साह् एगूणगट्टह् च जौअणाह् किचित्रिससाहिस्याह् परिरकेवण । अष्टभूतराणतरैण भते ! सूरमहले
केवद्विश्य आयामयिरकमेण केवद्विश्यवरिक्केत्रेण प० ? गो० ! णत्रणठह् जौअणसहस्साह् छच्चपणयाले जौअ
णसपू पणतीसच एगसठिभाएज अणसस आयामयिरकमेण तिसिजौअणसयसहस्साह् पयसरसय जौअण
सहस्साह् एगचमतसर जौअणसय परिरकेत्रेण प० ? अण्ण तरतञ्जे ग त्ते ! सूमहले केवद्विश्य आयामविरक

अणशसहस्साह् एकाणनवति च योजनानि किचिद्विगुणाधिक परिरपण, आस्यन्तरानन्तर भदन्त ? मयंसकल कियदायामयिक्कम्मस्याम्
क्रियपरिरपेच मज्जसन् ? गौतम ! नवमवति योजनसहस्साह् पट्च पचवत्वारिंशानि योजनशतानि पचत्रियत्त येकपट्टिभागान् याजनस्य आ-
यामयिक्कम्म स्याम्, त्रायिपाजमशन सहस्साह् पचदशच योजनसहस्साह् एक सप्तोत्तर याजनशत परिच्छेपेच मज्जस ? आस्यन्तरततोय ज-

पहिलु रे णगत्रम् । सुपन् साहलू कनलो ल ययण पाहलपणे कतलो परिषिपणे । च गौतम ! नवाचउ हकार याजन ९९०० अने एचे ध्यालीस
९९५० योजन लोचपणे पोहलपच त्रिण ३ लाप पसर हकार याजन अने नव्याची याजन कांइक अयिकेरा परिषिपणइ छे । अस्यन्तर यकी ज्ञमतर
वीजू रे णगवन् । सुपनो माहलू केतला लात्रपणे पोहलपणे रे गौतम ! नवाचू हकार योजन ९९५५५ योजन अने पाचत्रीस

यस्य २ यथार्थात्प्रमाणपर्यन्तं चारुति । अथपश्चात्तरेषु प्रकृतविचारपरिष्काराय यथामुपयोग्यप्रकारेण । मधुपर्कपर्यन्तम् । मधुपर्कपर्यन्तम् । मधुपर्कपर्यन्तम् । मधुपर्कपर्यन्तम् । मधुपर्कपर्यन्तम् ।

यस्य २ यथार्थात्प्रमाणपर्यन्तं चारुति । अथपश्चात्तरेषु प्रकृतविचारपरिष्काराय यथामुपयोग्यप्रकारेण । मधुपर्कपर्यन्तम् । मधुपर्कपर्यन्तम् । मधुपर्कपर्यन्तम् । मधुपर्कपर्यन्तम् । मधुपर्कपर्यन्तम् ।

यस्य २ यथार्थात्प्रमाणपर्यन्तं चारुति । अथपश्चात्तरेषु प्रकृतविचारपरिष्काराय यथामुपयोग्यप्रकारेण । मधुपर्कपर्यन्तम् । मधुपर्कपर्यन्तम् । मधुपर्कपर्यन्तम् । मधुपर्कपर्यन्तम् । मधुपर्कपर्यन्तम् ।

विशेषप्रतिपत्तिरिति किञ्चिदुक्तानिपरिच्छेपेऽत्रवर्तन्ति किञ्चिदुक्तस्य चात्र परिच्छेपकरणेन स्वययोर्ये च संवाद्यथात्रविषयस्मायासमाभेदोपरिपानिपट्यधि-
 कानि पट्योक्तमशतासुक्तानि तस्य परिरपमानाय तस्यैकबुद्धीपपरिरये प्रक्षेपबाहुवति । अपट्टितीयमहलेतत्पुत्रा ॥ बाहिराणतरंण मते । सूरमह
 लत्व्यादि । प्रभाः प्राग्वत् उत्तरसूत्रे भीतम । एकयोजनस्य पट्यसुः पञ्चाशानि योजनश्रुतानि पट्यश्रुतितैकपट्टिप्रागान् योजनस्यायामयिकप्राप्त्यां
 संवदतिचेव संवदास्यमहलविक्रान्तं पञ्चत्रिंशद्वैकपट्टिप्रागाधिकपञ्चयोजनसु गोपितिविति श्रीखियाजलसायटादशमइत्यादि द्वेव समभवते यो-

माने २ अष्टारस २ जाश्रुणाइ पाररयधुहु श्यामवहुमाणे २ सस्रयाहर महुल उवसकमिसा चार चरड ॥
 सस्रयाहिरपण मते । सूरमहले केवइश्रुपरिकेव्रेण प० ? गो० ! एगजौश्रुणसय
 सहस्रं क्त्तमठे जीअणसए श्यायामविरकनेण तिरिगु जीश्रुणसयसहस्रसाइ अठारसयसहस्रसाइ तिरिगुश्रु
 पणरसुमरे जीअणमए परिरकव्रेण ॥ बाहिराणतरंण मते ! सूरमहले केवइश्रु श्यायामविरकमेण केवइंश्रु

क्रमवद्विमभिवधपन् २ अष्टादश २ योजनानिपरिरपवृद्धिमभिवधेपन् २ सर्वबास्यमपइलसुपसकस्यचारं चरति, संवदास्य भवत् । सुयम-
 बहस्र कियदायामविक्रान्त्यां कियत् परिकेवेष प्रश्न ? गीतम । एकयोजनगतसहस्रं पट्यपट्टिप्रागानि आयामयिककम्माभ्याम् श्रीणिप्योत्र
 नगतसहस्रत्यादि अष्टादशसहस्रत्यादि त्रीणिच पचपशोतरादि योजनगतानि परिच्छेपेच प्रश्न ? बास्यामन्तर भवत्, सूर्यमहल कियदुआया-

याजम छाने पाचत्रीस एकसठिया भाग योजनता एकैक मारुशस्र शोवपसे पोइल पचनी वृत्ति प्रति यथारता २ यको १८ अठार २ योजन (इश्री
 व्यपहारपकी १८ योजन पूराकस्याप चि सत्तर १७ योजन अने अठश्रीस एकसठियाभाग एकैकैमाहुले परिच्छियस्य अथ परिच्छिनी वृत्तिप्रति यथारतो २
 यको संवसकी बाहिरलुकेइसुं माहुलुं उवसकमी आभपीने चारकरइ । सर्वपत्नी बाहिरलुकेइलु हे पगयम् । सुप नु माहुलो कतशी लायपसें पोइल

अत्राने परिचये च कथमुपपद्यते चेति वदामः, पूर्वजन्मपरिरयाद्वाद्य यो जन्मशेषे सुखमिति । अथ नृतीयमहलैतत्पृष्ठा । वाहिरतश्चैवमि-
 त्यादि । मन्नापूर्ववत् । अत्र पूर्व जन्मशेषे एकयो जन्मशेषे द्वयश्चाशत चैकपट्टिभागम् योजनस्यायामविक्र
 म्नाम्बो यच्छिष्यः अन्तरपूर्वमवहात् पश्चिदिक्कट्टिनामापिकपण्यो जन्मशेषे सानु प्रवति श्रीणि यो जन्मशेषे स्यादशेषसदृशं चि द्वैवैकोन
 गीते पात्रमत्रे परिचये च पूर्वजन्मपरिचये रसादशपो जन्मशेषे यो जन्म प्रसतमवहात्स परिचिनाम । अथासिदेयमात्र । एवद्युत्पद्यन्मित्यादि ।

परिक्रमेण प० ? गो० ! एगजोष्टुणसयसहस्स ठसु चउपखुं जौष्टुणसए ठहीसच एगसठिजाण जौष्टुणसस
 ख्यायामत्रिक्रमेण तिसिखिजाष्टुणसयसहस्साइ ख्युठारसयसहस्साइ दे।सिखिख्य सत्ताणउए जौष्टुणसएपरिक्रमेण
 प० ? आहिरतञ्जेण जत ! सुंमऊले केवईअ ख्यायामत्रिक्रमेण केवईंश्च परिक्रमेण प० ? गो० ! एगजो
 षुणसयसहस्स ठसु ख्युठयाउंजौष्टुणसए वायख्युच एगसठिजाण जौष्टुणसस ख्यायामत्रिक्रमेण तिसिखिजा

नविक्रमाभ्याम् कियत्परिक्रमेण मच्छस ? गीतम ! एक पात्रमयतपहल वट्ठ वटुःपण्यगद्यो जन्मशेषे पद्विंश यस्सपट्टिभागम् योजनस्या-
 यामविक्रमाभ्याम्, आदि योजनशेषसहस्सादि अष्टारशच सहासिं द्वैवसतमवत योजनशेषे परिक्रमेण मच्छस ? वास्तवतय मदल ? सुंयम
 वदन कियत्पापानविक्रमाभ्याम् कियत्परिक्रमेण मच्छस ? गीतम ! एकपात्रमयतपहल वट्ठ वटुःपण्यगद्यो जन्मशेषे पट्टिपपात्रदेकपट्टि-

पदह केनसुपतिपयवहै । हे गीतम ! एकसाच पात्रम अने केवैवादि १६६० योजन सौवपके पात्रसपच त्रिखिशाच योजन अठारवहार पात्रम
 अने त्रिखिषय पकर इण्डाश योजन परिक्रमेण वट्ठे वाहिरयादेइकपापकी अन्तर बीजूं हे ममवन् । सुंयंनु नाइनु केतनुं नाइपचर जोइलपके
 केतनुं परिक्रमेण वट्ठे । हे गीतम ! १ साय याजन एव अष्टारानि इविक्कापानो वादि अने संयारवली अदि नाइकी ककचकतिनो मचल दिवव

प्रायश्चित्तम् । व्याख्यानाख्यात् गतनायामविक्रमावियद्विद्वानिद्वार । अगमैककनेष हयोः सूर्ययोः परपरसमासाह्वारमप्यस्यतरवाः प्रमण्डलाविष
 वषेय । समलिनभूतगतिद्वार । अयावभते मूरिपसवृष्टतद्वत्सादि । यदाभगवतः सयः सूर्यास्यस्तरसवृष्टलमुपसक्रम्य चारवरति तदा एवैकेनसुभूतेन
 ब्रियत् संघ गच्छति । नीतस । पशुपन्थयोगयतद्वत्सादि द्वैकैकपन्थात्तौ योगयते एकैकमत्रि गतयपटिभागान् योगनस्यैवेकेन सुभूतेन गच्छति कथञ्चि-
 दनपपद्यते वदुष्यते । इववतनपिसवृष्टलमकनाहोरत्रेण द्वास्या सूर्योस्या परिमणाप्यते प्रतिभूययाकारात्रगच्छने परमायता द्वापदीत्रात्रीमयसः ह्रया

अगसयसहस्साह अष्टारसयसहस्साह देविसिअ अउणासीए जौअगसए परिस्कत्रेण एव खलु एएण एएण उयाएण
 पधिसमाणेसूरीए तयाणतराहंसकलाह तयाणतरमकल उवस कममाणे पचरजौअगणह पणतीसच एगस
 ठिसाए जौअगस एगमेगेमकले विस्क मत्रुहि णित्रुहिमाणे र अठारस र जौअगणह परिरयवृद्धिनित्रुष्टेमाणे
 ससुअतरमकल उत्रसकमिसा चारअगह । जयाण मन । सुगीए मसुअतर मकल उत्रसकमिसा चारअगह ।

ज्ञागान् भावनस्य अवासायचम्भाभ्यां त्राचियोजनयतद्वत्सादि अष्टादश च सद्वत्साह द्वे च एकानगते यात्रमगते परिकल्पेण, अय खलुएत-
 नोपायन प्रविश्यन् र सूर्यः तद्वमस्तरामकलसासदन्तर मवदल एकामन् ५ सूर्यः पय र यात्रमणि पचत्रिगत युक्पटिभागान् पाशनस्य एक-
 मकमकलस विफम्भत्रटिमभिवदयन् र अष्टादश र यात्रमणिवरिरयवृद्धिमभिवदयन् र सूर्योस्य तरमदलमुपसक्रम्यचार परति, तदमन्तर यदा-
 खर्चे सुपञ्च योजन अम खवीच एक सठियामाण योजनना ल त्रपर्वे पौषसपद्वर्षे, त्रियिणाप योजन अठार अठार यात्रा अर्धे पित्तं सतायु योजन
 २५८९ परिधिपञ्च (सर्वाभ्यन्तर मांढले सूर्यदाहं त्रियार विमसाह १८ सुभूतपुत्र तेहन अर्धमयगी मकल गतिकीजे त्रियार यथोक्तसूर्यदीमवाण
 गानआवर्षं तेषुवत्साया कहीह ते यपयोकी जेतो उदयास्तातर मानवाह इम सर्वमकलसह जाययु) बाहिरस्या खेइरायथी त्राणुं हे भगवन् ।

अत्राने परितपेक कवनुपपद्यते चेदिति यद्वान्, पूर्वमकृतपरिरयादहाइय योत्रनयोधनेसुख्यनिति । अथतृतीयसहस्रेतत्पुष्टा । याद्विरतयेवमि-
 त्वादि । मद्रःपुववत् । अतरसूत्रे याद्वतृतीयं एकयोजनस्य षट्काटावत्वारिगानि योजनप्रतानि द्वापष्टाशतैकपट्टिभागान् योजनस्यायामविक्र-
 म्भाष्यो यत्किंचात्र अमन्तरपूर्वमवहसात् पशुविशदिकयष्टिप्रागापिकपञ्चयोजनवियोजने सापु प्रवति भीवि योजनससास्यष्टादशशकसदस्र छि द्वेषिकीन
 ग्रीते पात्रनमने परिषेपक पूर्वमवहसपरिषे रसादशयोजनयोधने यथोक्त प्रसूतनमवहसस्य परिषिमान । अत्रातिदेशमाह । यवसुसुएए०मित्यादि ।

परिरकंयेण प० ? गी० ! एगजोऽश्वगसयसहस्रं तस्य षडपथं जैःश्वणमए तस्यैसत्र एगसठिजाण जैःश्वणस्स
 श्यायामत्रिस्कभेण तिसिजिःश्वणसयसहस्रमाइ श्वठारसयसहस्राष्ट्र देःखिश्य सत्तागडए जैःश्वणमएपरिस्कंवेण
 प० ? याद्विरतस्यैण जत्र ! सूरमकले केअईअ श्यायामत्रिस्क जेण केवइश्व परिरकंवेण पं० ? गी० ! एगजो
 श्वगसयसहस्रस तस्यै सुठयाठेजैःश्वणमए यात्रसुत्र एगसठिजाण जैःश्वणस्स श्यायामत्रिस्क भेण तिसिजिजो

मत्रिस्कभाष्याम्, कियत्परिकेपक प्रकृत ? गीतम । एक पात्रनमवहस्रस एव चतुःपञ्चाशद्याजनप्रतानि षड्विंशत्येवश्रिभागान् योजनस्या-
 यामविक्रमभाष्याम्, त्रावि योजनमवहस्रावि अहाइयव चइलावि द्वेषसप्तमवत योजनगते परिकेपेकप्रकृत ? याद्वतृतीय सदस्र ३ सूर्येन
 बइने कियरायामविक्रमभाष्यां विपरपरिकेक प्रकृत ? गीतम । एवंयात्रनमवहस्रस गटच अष्टाचरत्वारिगानियोजनप्रतानि द्विपयायदेकपट्टि-
 पकव केतलूपरिपयवत्तै । हे गीतम । एकसाथ यात्रन अने कर्त्तव्यादि १६० योजन सावपके पाइवपक त्रिस्त्रिंशत् योजन अठारइअर यात्रन
 अने त्रिस्त्रिंशद पकर ३८३१५ योजन परिषिपककठे याद्विरतयकठे इवयापकी अमतर भीवू हे भागवम् । सूर्येणु भाइजुं केतलुं लीकपकव योइलापके
 केतलुं परिषिपकेकठ । हे गीतम । १ साप यात्रन एव अहाराणि वसिधापननी आदि अने सयावरणी आदि सावकी ककवकीतिनी मचन रिचव

वा । इदं गतानां मरुतश्च त्रयतालां नमुप्यावा सप्तत्वारिगता योजनशतश्वैर्द्विष्याव, त्रिपदास्या त्रिपदश्रयिकाभ्यां योजनशतश्वाम्यमेकविंशत्याव
 योजनस्य षष्टिगानी रुक्मपमानः सूयं षड्विंशत्पदं इह श्रापुमानकृति । अत्र च रपश्यादीर्नैत्रियायसञ्चिकस्यपर शक्रुयो ऽप्राप्यकारित्येन तदसञ्चिकत्वादिति
 काभोपयन्निति चेदुच्यते । इह दिवससार्धैर्नयावन्मात्र क्षेत्र व्याप्यते तावदित्यर्थस्त्वैव सूयः उपलभ्यते सद्य एतेषु कथं वयमानवति व्यसन्नियते स्यो
 स्यंनरत्नबल दिवसप्रमात्रमष्टादशमुहूर्तौ स्वयमर्धे नवमुहूर्तौ एकैकस्त्रियमुहूर्तं सवाम्यतरैः सप्तदशैः चार चरम् पञ्चषोडशसप्तदशैश्च द्वेष योजनशतश्वै
 यत्कप्यत्वाश्रयिकेयवान्निशित्त्वं पट्टिमाम् योजनस्यगच्छति यथाश्रमुहूर्तमतिपरिमात्रं गयन्निमुहूर्तं गुंस्वते तदा नवति यथोक्तं द्वैष्टिपयप्रामासतायि
 पयपरिसावमिति । एवमर्धैषुपि नवदशैषु सप्तदशैर्नवमुहूर्तगती स्वस्त्रविकसाद्गुतनुहूर्तराशिन गृचिनाया द्वैष्टिपयप्रामासतामवति द्वैष्टिपयप्रामासतावत्तुः
 रपश्राः पुरुष्युःश्याश्वैकावां साव पूर्वैर्नोऽपरतश्च सप्तप्रमात्रैव समतीति द्विगुचितानायश्चैत्रमुहुर्यास्तांतरमित्यादि पर्ययो । इवैव च सवमाश्रामन्तर
 नवदशान् पञ्चामुपूर्व्यां गस्यमान अश्वीत्यधिकशततम प्रतिमकल वाहोरान्नभक्षणः द्वााराश्रापिअश्वीत्यधिकशतम शोनायमुत्तरायवस्यधरमा , विधसो
 ऽपमेव च सूयमन्वानरस्यपर्यंत दिवसशतपयश्चपयवसगतकत्वात्सर्वधरस्येति । अय मयस्यतरमप्रकारप्रच्छापनाय सूत्र प्रारभते । सेषिरकमसाणेइत्या-
 दि । अस्याप्यतराम्बहसाकिकापन् जम्बूद्वीपंतः प्रबंधेऽश्वीत्यधिकषोडशप्रमात्रिषेत्रे चरमान शप्रबंधेऽपश्रानान्तर द्वितीयमकलाभि-

अयमाण २ पठमसि अहोरत्तसि सप्तस्रतराणतर महल उवसकमिन्ना चारचरइ । अयाण भते ।
 सुरिए अश्रु तराण महल उवसकमिन्ना चारचरइ । तयाण एगमेगेण मस्रुत्सेण केअइइअ खेन्न गठइं ।

आंतर मयमानः २ मयनहोरान्नि सर्वाभ्यन्तरामन्तरासकल मुपसकस्यचार इति । यदा महल? मुय आभ्यन्तरानन्तर मकलमुपसकस्य चारच-
 एवमे साहलश्च लावयव याइलपकमी बुद्धिमते षटाहृतो २ यतो सवसको सांशिनू पश्चिन्नु माडलू उवसकमी चारकारश्च छइ (एत सूयये अहोरान्नि
 एव साकलानी परिपिपूर्वपरस्य अन्ने च अहोरान्निना६० मुहूर्त येनाटे सर्वाभ्यन्तर मकलमीपरिधि ३३५०८८ एव चाठि माणे इरीइ तिवार २२३१ को

पादोरात्रयाः पदिभूतानां सतीसहस्रपरिरयस्य षष्ठाश्रागोहते यज्ञस्यते ताम्भूतं गतिप्रसाह । तदाहि । सर्वोप्यन्तरमहसपरिरयस्त्रीषि लक्ष्मिषि प
 न्दुग्मसहस्राप्येकोनवत्यधिकानि योजनानि ३१४०८८ एतेषां षष्ठाश्रागोहते लक्ष्य यथोक्त मुहूर्तं गतिप्रसाहं ५२५१ ९८ । अथविनेयायन्त्रितमम-
 र्धने प्रष्टापकपापशुनोपि विनेयस्य द्विचिद्विचिदं प्रष्टापनोपमित्याह । यत्तदोर्नित्यामिषवपादनुक्तमपि यज्ञस्य गर्भिं ६० तवात्य गत्रायतारकीय, तेन
 पदानुपु एकोनमुहूर्तं न इत्यत् ५२५१ यात्रान २६ प्रसाहं गच्छति । तदा सर्वोप्यन्तरमहससहस्रसहस्रलो इत्यतस्य सप्तयस्याश्रागोहते इत्यथन सतोयस

सयाण एगमेगेण मुञ्जानेण केवद्वर्षं १० खेत गच्छ । गो० ! पष २ जोश्र्युगसहस्राह् वैशिष्ठ
 एगाधये जोश्र्य गसए एगुणतीसवसठिभापुगुणतीसवसठिजोअणस्स एगमेगेण मुञ्जानेण गच्छं ।
 तथाण हहगयस्स मणसुस्स सीआलीसाए जोश्र्युगसहस्रेठिं जोअणसएहिं एगवी
 स.एश्र्य जोअणस्स सठिजाएहिं सुरिए वस्कुफास इधुमागच्छं । सेणिस्सकममाणेसुरिए नवसशच्छरं

प्रपवन् सूर्यः सर्वोप्यन्तर मसहस्रमुपसहस्रपरिरयत तदाएकेकान मुहूर्तं न विमत षष्ठाश्रागोहते । गौतम । पष २ यात्रानसहस्राणि द्वेषए
 क्षानपश्रागते योजनगते एकोनत्रिंशच्च यष्टि जागान् योजनस्य एकोनमुहूर्तं न विमत तदाइहगतस्य मनुष्यस्य (जातायेकवचनं) तदाषत्वारिय-
 ता यात्रानसहस्रे दूर्ग्यां त्रिपष्टिभ्यां यात्रानसताम्याम् एकविंशत्याचयात्रानस्य पष्टिजानौ सूर्येणदुहस्पृशं शीघ्रमागच्छति, सन्निश्राभम् सूर्योपवस

न्युनु मीठसुं केतसो लाहपव योइतपवे परिचिपवे, ई गौतम। एकलाच योजन छते आहतासीस योजन छने जावक एकसठिया भाग योजनना
 जावपवे पाइलपवे त्रिंशिराच यात्रान अठारइकार योजन केवे उगवासी इ०८२५८ योजन परिचिपवे इकी रीते निचे इचि उपायई पेवतो बकी डूय
 तदुगन्तर पाइलिया साहसा। बकी उइगन्तर आगते गीहवे उच्छनतो आबतो २ बका पाच ९ यात्रान छने पाचत्रीच एकवठीया भाग योजन एकना

नित्यं गतानामनुप्यार्कं सप्तपञ्चारिचता योजनसहस्रे रेकोमाश्रीत्यधिकेन योजनसंज्ञेन सूत्रेत्वीपार्थे सप्तमी प्राकृतत्वात् सप्तपञ्चाशतावपष्टिभागे
 र्वाञ्जनस्य षष्टिभागश्च एकपष्टिपाञ्चिता एकपष्टिद्वयान् कृत्वा एकपष्टिपा गुणयित्वेत्यर्थः । तस्य चत्तरेकोमधिक्यत्वात् सूचि काभागेः भागभागेः सूर्येऽप-
 तुः सप्तम्यु नागम्यति । तथाहि । सर्वास्वप्नरागन्तरद्वितीयेष्वहले विवसप्रमाद्य द्वाभ्यामेकपष्टिभागार्थ्यां हीमाअष्टादशमुहूर्तां स्तोपामर्द्धमवमुहूर्तां एके-
 नेकपष्टिभागत्वं हीना स्ततः सामस्यनेकपष्टिभागकरत्वाद्यै नव्यापि मुहूर्तां एकपष्ट्यागुस्यन्ते तस्य एकपष्टिपञ्चाशोऽपनीयते ततः शोपानाः ता एकप-
 ष्टिभागाः पञ्चाशतास्यष्टत्वारिंशदधिकानि ५४८ प्रस्तुतमकृत्वा मुहूर्त गतिः ५४१ योजन ४७ अथचराशिः यष्टिञ्जेरुदिति योजनानियत्यः गुणयित्वा
 नचस्य ते ज्ञान ३५००३ अथमेचराशिः करत्विभावाभावां नक्षयगिरायसे प्रथमासवृत्तौ च ६० परिधिराश्रितिति कृत्वावर्गितो ज्ञापयात् मान्यराशिन

जाअणसए सप्तायस्यएअ सठिनाएहि जोश्रु गस्व सठिभागश्च एगमठिहत्वेसा एगूणवीसाए चूसिथ्याज्ञाएहि
 सूरीए चस्कुफास हस्रमागठई । सणिस्कममाणेसूरिए दाञ्चिमिअहेरससि अष्टतरतस्र मरुल उअसकमिसा

योत्रनस्य एकेकन मुहूर्तेनगच्छति । तदो इहगतस्य मनुष्यस्य सप्तपञ्चारिचतायाञ्जनसहस्रे रेकोमागते योजनगते सप्तपञ्चाशतावपष्टिभागो यो

कनलू सेत्रअह वै गीतन । पांच २ हजार योजन बीच एकावज ५२ ५१ याजन एतलु चत्र एके के मुहूर्तह जाह । तिवारे ईहा भरतसेत्रना मनुष्यने ४७
 चरतालीस हजार योजनह यिसह त्रेवठि ४७ २ ६३ योजन एने एकमीन साठिया भाग योजननां जगतो यको सुय पञ्चपूर्वो आचह गिजर इविसह
 ते अस्यन्तर प्रथम सांडसायको नीकलतो यको सूर्य नवा आवता सवसप्यति प्रहती २ यका नवा सवसरना पष्टिशा अहोरान्नह यिये सूर्याभ्य-
 न्तर यकी अमन्तरबीधू सांडलू उपसकमी आअयोऽऽ ५९ चारकरह जिजारे से मगवन् । सुय आस्यन्तर यकी अमन्तर बीजु सांठलू आथयी ५९
 चारकरह । तिवारे एकेका मुहूर्तेनह बिये केतलू केत्रअह । वै गीतन । पांच २ हजार याजन यिसह सबावज ५ २ ५१ योजन अने सठतालीस सठि
 या भाप एक योजनना एतलु रुत्र एकेकह मुहूर्तेनह जाह तिवारह इहा भरतसेत्रना मनुष्यह ४७ सठतालीस हजार योजनह एकसो सगणारी ४७

नित्यत्र गतामानुष्याकां सप्तत्वारिणता योजनसदृशै रेकोमाशीत्यधिकेन योजनयतेन घृत्रेतृतीयायै शसती प्राकृतत्वात् सप्तपञ्चाशदाशयष्टिभागे
 र्वाञ्जनस्य यष्टिभागश्च एकयष्टिप्राप्तित्वा एकयष्टिखण्डान् कृत्वा एकयष्टिचा गुहयित्स्वेत्यर्थः । तस्य सत्केरेकोभयिष्ठस्य चूषि कामायेः भागभागेः सूर्येष्ट-
 तुःस्पष्ट भागयुति । तथाहि । सर्वाभ्यन्तरामन्तरद्वितीयमङ्गले दिवसप्रमाञ्च द्वाभ्यामेकयष्टिभागार्थं हीनाश्रयाद्यमुद्गूतं स्त्रीयाभूर्जनवमुद्गूता एके-
 नेकयष्टिभागन हीना सतः सासहस्यनेकयष्टिभागकरत्वायै नवापि मुद्गूतौ एकयष्ट्यागुह्यन्ते तस्य एकयष्टियष्टिभागोऽपनीयते ततः शोषाश्रया एकप-
 ट्टिभागाः पञ्चाशतान्यष्टत्वारिण्यधिकानि ५४८ प्रस्तुतमङ्गले मुद्गूत गतिः ५२५१ योजन ४७ अथशरणिः पष्टिष्टोवइति योजनानियष्ट्यः गुणयित्वा
 नवद्वय ते जात इ५५७७ अथसेयराणिः करत्वाविमशगायां नवयगिरायचे त्रसमाशयुतौ च ६० परिधिराश्रितिरिति कृत्वावर्जितो स्त्रापयात् मान्यरागिल

जाञ्जणसए सप्तधस्यएअ सठिनापठि जोग्य गस्र सठिभागश्च एगमठिहृत्वेसा एगुणवीसाए चूयिञ्चान्नाएहि
 सूरिए शकृफास हस्रभागठई । सेगिरकममाणेसूरिए दाञ्चिमिञ्चहेरससि अस्तरतच्च मरुल उत्रसक्रमसा

योजनस्य एकैकान मरुतेभागच्छति । तयो इदगतस्य मनुष्यस्य सप्तत्वारिणतापाञ्जणसदृशै रेकोमागाते योजनगतं सप्तपञ्चाशदाशयष्टिभागं यो
 क्तगलू चेन्नञ्च इहे गीतम । पाच २ अञ्जार योजन मेघ एकावक ५२ ५१ याञ्जण एतल्लु सत्र एके के मरुतश्चञ्च । तिवारे ईकां भरतक्षेत्रणा मनुष्यने ४७
 सदतालीच इञ्जार याञ्जनइ यिसइ त्रैसठि ४७ २ ६३ योजन एते एकयोस साठिया भाग योजननां अगतौ यको सूर्य यदूरपूर्वौ ध्यायइ निअर इदिसइ
 ते अम्यन्तर मयम सांदिशाचको नीकसतो यको सूर्ये नवा आवता सत्रसत्प्रति यइतो २ यका नवा सवसरगा पहिसा आहोरात्रमव विवि सर्वाभ्य-
 न्तर यको अनन्तरकोनू सांदिशू संपसकमी आत्रयोऽऽ ७ने चारकरइ विद्यारे रे मगत्रन् । सूर्ये अम्यन्तर यको अमन्तर श्रीञ्चू पाठशू व्याशयी ७ने
 चारकरइ । तिवारे एकेका मुद्गूतमइ विवे कीतलू क्षेत्रञ्च । हे नीतम । पांच ए इञ्जार याञ्जण यिसइ एकायक ५ २ ५१ योजन अने सक्ततालीच सठि
 या भाग एक योजनना एतल्लु सत्र एकेकइ मुद्गूतंश्चञ्च । तिवारे इका भरतक्षेत्रणा मनुष्यइ ४७ सदतालीच इञ्जार योजनइ एकायो रगवासी ४७

पुण्य प्रपञ्चक्रियः पूर्वोक्तवशात्। निकाशभाषिणः स्वकारस्यमान २ आदरात् प्रपणेऽङ्गीरौ सवास्यत्काराभावात् नरकस्य सुपसकस्य चार चरति ।
 एषवाहाराधो दधिवापनस्याद्यः स्वकारस्यापि च दधिवापनादिकत्वात्सुवस्वरस्य, अत्रवाधिकार भववापयोगसुप्रकृतिसिचन्यप्रकृतिसिचन्यस्यै प्रस्तुतसूत्रा
 यैःपुत्र उपमाद्यै २ इत्यस्य स्वाम् अयमीदृशति पाठादृश्यते तेन यदि समसूत्रं कदाप्याख्यादिहेतुना मापुरेव अयमाद्येवतितु सचयसिद्धः । अथंस्त
 भवत्रापि नश्यति । अत्रात्रपतिप्रज्ञापयुत्र । जयोक्तमित्यादि । यदा प्रगबन् ? सर्वोभ्यन्तारान्तर द्वितीयव्यक्रियायनापयथा आद्यमसहस्रानुपसकस्य वा
 रंनरति तदापहेवन मुहूर्तेन क्षिपत्तेत्र गच्छति । गीतम् । पञ्चपञ्चवाक्यमसहस्रादि द्वैकपञ्चोपाज्जमयते प्रसक्तवारिगत्य पट्टिभागम् याज्जमस्यै-
 द्वैकम् मुहूर्तेन गच्छति । क्वचित्क्षिपुत्तुमुहूर्ते । अस्मि य नरकलो परित्यपरिभाष्य श्रीक्षिपान्नसहस्रादि पञ्चदशसहस्रादि ज्ञाननेव मसोत्तर व्यबहारतः
 परिपूर्ते निवपमते नतक्षिपुत्तुम् ३५१०३ तताऽस्य प्रागण्यव्यक्तवशात् पट्ट्याभागेन सप्त पयाक्तमत्र सक्तले मुहूर्त गतिप्रकार्य ५२५१ ४९ । अथवा
 पूर्वमन्यपरिपरिभाष्यपरिपरिभाष्य व्यबहारत पूर्वोत्पद्यदद्यवात्रानि यद्वैते निवपयतेभृत्किष्पिदूनाति अपावयानां यो ६० जनानां
 पट्ट्याज्जागवथा अष्टादशपट्टिभाषा यात्रामस्य तेषाम्भूतमसहस्रगतमुहूर्त गतिपरिभाष्येऽपिक्तस्यन मच्छिप्यन्ते सतोभवति यथोक्त तत्रमरकले मुहूर्त-
 गतिप्रमाव्यनिनि । अत्रापि द्रष्टव्यमासताविषय परिभाषमाह । यदा अस्मत्परिवृत्तीयमरकले सूर्यवरति । तदा इहगणस्य समुद्यम्य आतायेकवपन

गी० । पत्र २ जै।अणसहस्रमाह वो।अ अ पुगात्रस्य जौअगस० सीआलीस च सठिभा०जाअणसस
 एगमेगेण मुक्ततेत्र गच्छे । तथाण हृद्गपसम मणससम सीअलीमा० जै।अणसहसंसठि एगजाभी०

रति । तदा एकेकेन मुहूर्तेन क्षिपत्तेत्रगच्छति । गीतम् । पञ्च २ याज्जमसहस्राद्य हृ च एकपञ्चायत याज्जमते सप्तस्यवारिषतत्र शठिद्विभागान्
 त्रम मने २६ शठिया माय आये एह एक मुहूर्तह एतल्लु क्षेत्रद्वार एतल्लु क्षेत्रद्वार सर्वोभ्यन्तर नांरकले इम सर्वेनांरकले परिधि सठि मने इरीय त्विकारं यथोक्तमाने
 नहृगति आवह) इवे मुहूर्तेनगठिहार कते के विचारि हे मणकम् । युयुपवथा अत्रमन्तरपश्चिन्तु मीरकलु आसपीनह चार करइ इतिवारइ एकेके मुहूर्तह

अत्रमत्से विनम्राणामष्टादशपुस्तानि रिकपट्टिभागे इति स्तरेष्वैव वनय द्वाभ्यां नैकपट्टिभागाभ्यां इति स्तः सामत्यनैकपट्टिभागकरणाद्यै नयापि
 मुद्रितौ एकपट्ट्यागुह्यत तस्य च द्वावेकपट्टिभागवपनीयते श्रेयाः पञ्चशतानि सप्तचत्वारिंशदधिकानि ३४७ प्रस्तमदले मुद्रित गतिः ५२५२ ५ इत्येयक
 पौ योजनराशिपट्ट्या गुह्ययित्वा स्वल्पतेजात् ३१५२५ अयमवराशि रत्यैःपरिचिराशिख्यमनिरूपित । अस्य सप्तचत्वारिंशदधिक पञ्चशतै ६० गुह्यम
 आताः सप्तदशकोटय स्वयोविश्रुतिः अतसद्वस्त्रादि प्रिचसतिः सदस्त्रादि श्रीविश्रुतानि पञ्चमसप्तधिकानि १७२३३३७५ एतेषां पट्टिगुह्यतया एक्य
 पट्या ३६६० भागे दृते द्यागतानि सप्तचत्वारिंशद्वस्त्रादि यखवत्यधिकानि ४७०८६ श्रेय विगतिशतानि पञ्चदशोत्तरादि २०१५ खेवराशोः पट्या पयत्
 नायां आता एकपट्टितया श्रेयराशे भेजनेस्रथा स्वयच्छिशत्पट्टिभागाः ३३ क्षेत्रीच द्वायेकस्य पट्टिभागस्य मत्स्यायेकपट्टिभागी २ इति । सप्तशिषतुर्पमय
 साविश्रुतिवेगमाह । एवमुयतेष्वववाएव मित्यादि । ययमवद्वलत्रय ६० दशिशरीत्या खलुनिश्रित मेतेनामस्तरोदिस्तेगोपा ६१ येग शनेः शने स्तन
 द्वहिसवद्वलानिमुद्रगपद्रुपेच निष्कासन् सूर्ये सवदगन्तरात्मवद्वला सवदगन्तरेण प्रागुक्तप्रकारेण सकामन ५ एकेकस्मिन्मदले मुद्रित गतिमित्यत्र
 प्राकृतत्वान् सप्तम्यर्थे द्वितीया घेनमुद्रुत गतीं अष्टादश २ पट्टिभागान् योजनस्य व्यवहारतः परिपूर्णां निश्रुयतः किञ्चिदुमान् अविबद्धयमागोऽभि
 वदयमासः चतुर्युगति २ योजनानिअशोतानि किञ्चिन्मूल्यानि । पुरिसद्युपमिति । पुरुपय्य द्यापायतोभवति २। पुरुपय्याया सावेष्टमस्तायात् प्रयगतः

एगमगेण मुद्रास्तेण गतई । तयोण इहगयस्स मणुस्सस्स भीश्यालीसाए जोशुगसहस्संहि तयाउईए जोशु
 णहि सेस्तीषाएअ सठिजाएहि जोशुगस्स सठिभागत्र एगएगसठिहाळेवा देहिचुरियिश्याजाएहि सूरीए

न्तर नृतीयमवद्वलपुसक्रम्य चारक्षुरति । यदा प्रवत्त । सूर्योऽप्यन्ततेनायममवद्वलमपमक्रम्य चारक्षरति । तदा एकेकगमुद्रतेन कियतक्षेत्रग-
 सकमी आश्रयीने चारकरइ । विवारइ इ मगयन् घुप अस्पन्तर श्रीम् मंडिल आश्रयीने चारकरइ तिषारि एकक मद्रुतइ केतशू क्षेत्र जाइ । इ गीतम ।
 पाच ९ इत्तार योजन किंसइ वावम ५२ ५२ योजन पाच छाठीया भाग एक योजनाना एकेके मुद्रभंडइ एतलु पेत्र जाइ । तिवारइ ईंइ। भारत क्षेत्रमी

व्यस प्रावृत्तारामिना मुचने मूलराद्यैरेवलाभात् एपरामिः यमुन्निःशतैरष्टावत्वारिंशत्त्रिंशत्तुं स्यते ज्ञाताः वसदशकोटयः परुविशतिल्लच्छः अष्टसप्तति
 नदशस्यि पटस्रतानि पटत्रिशद्विंशतानि १२६७३३३ अयत्ररात्रि नागभागात्मकत्वा कयोक्तमानि मयमुक्तानि । एकपट्टेः पट्ट्यामुचिताया यायाम् रा
 मितावति तंननापोद्विपते इपच गच्छितप्रक्रियात्वापत्वापिका छत्यवा उस्तराद्यै रेकपट्ट्यामात्रे इतेष्वष्टिभागा सभ्यते तेवाच वट्ट्याभागेइते योक्तानि
 त्रयतीग गीरय स्यान् एकपट्ट्यावपट्ट्या गुचितायां पट्टिमुक्तानि वट्ट्याधिकानि ३६१० तेषांनेइते आगत सप्तभत्वाग्निशत्सद्वत्वाचि यतनेकवेकोना
 योत्यपिच योत्रगामा ४७७८ छय इधं च्छेदरात्रेः पट्ट्या उपवत्तनाक्रियते ज्ञाता एकपट्टि ६१ तथा शेररात्रेभागे इते लब्धा सप्तपञ्चाशत्पट्टिभा
 गाः ५३ एकान्विगतिसेवस्य पट्टिप्रागस्य सङ्काः एकपट्टिभागा १८ । अप्याप्यन्तरततोपसवदसस्य चारिपिपृच्छिषु राद्यसूत्र सूत्रयति । सेचिरकलसाये-
 मूरि ६० एव च इत्यदि । अप्यनिःकामन् सूरीद्वितीयेऽशोरात्रे ६१ प्रस्तुतायनापेक्षया द्वितीयसवदसस्य इत्यप्ये । अप्यन्तरततोपसवदसस्यपुपसकस्य चार
 चरति । तदाएकेकन मूदूतैर्न कियत्सेत्र गच्छति । मगवाताइ ? गीतस । पञ्चपञ्चमीजनसद्वत्वाचि द्वेषद्विपञ्चाशोयोगशते यमुचवद्विप्रागात्र योक्तस्यै
 केकेन मूदूतैर्न गच्छति इवप्रस्तुतसंज्ञपरिरपस्य पट्ट्यात्रजने सकारमावते तथाच इदगतस्य समुप्यस्य सप्तभत्वारिंशता याजनसद्वत्सै. वक्ष्यत्याच
 योत्रने इववक्रिगताच पट्टिभागे योक्तस्य पट्टिप्रागयेक एकपट्टिप्राद्वित्वा द्वाभ्या बृक्षिंकाभागाभ्या सूत्रसुःशपत्रे इव श्रीपूभागच्छति । तथाइ ।

चारचरह । अयाण जते । सूत्रिपु अष्टतरतसु मऊल उत्रसकमिन्ना चारचरह, तथापुगर्भेण मुक्तश्लेष
 केत्रहस्यसेत गठकं गो० । पथ २ जोशुगसद्वत्सवाह्व दोखिस्य बायसुओअमसपु पथयसठिज्जापु जोअणसस

जनस्य पट्टिभागसु एकपट्टिप्राद्वित्वा एकानावयत्याचूचिकामानेः सुपचसुःशपत्रेयशोशोअनागच्छति, तथा सनिजूमन् सुपाद्वितीये अशारात्रे आष्य

१२८ यात्रन अने वतावक धाडिया भाग योत्रनना अने वाठिठे एक भाग एकपट्टि भागे छेदीइ गकीइ एइवा उगकीच बृक्षिंका भाग भागना भाग
 एतसे उगतो मूयं चडूपपद्यंइ निचरे आसे रीचइ ते जोना मालना बकी नीकततो पकी सुये बीजी अशारात्रने जियइ नाइलन् बीजू नाइलू उय

कथयिष्यामस्य गम्य । अथद्वितीयमसकलपरिरयवृत्त कर्मजाह्नस्यते मुद्रुत्कथयिष्यामस्य तच्छ्रीपार्श्वे ६० ६१ मुपक्रम्यते पूर्वपूर्वमण्डलादन्तरा
 नतरेमकले परिरपपरिसावचिताया मष्टादश्याऽष्टादशययोजनानि लवहरातः परिरूकोनि वयेते ततः पूर्वमहलेमुद्रुत्त गतिपरिसाखादन्तरागम्यते
 मरहले मुद्रुत्त गतिपरिसावचिताया प्रतिमुद्रुत्त मष्टादश २ यष्टिजागा योजनस्य वयेते प्रतिमुद्रुत्त कथयिष्यामस्य साखा एकप-
 ष्टिजागाः स्योप्यतरान्तरे च द्वितीयमहले नवमुद्रुत्त रेकेन मुद्रुत्त कथयिष्यामस्यै योजन् केच व्याप्यते सायति स्थितः सूर्यो वृष्टिपयमासो भवति
 ततो नवमुद्रुत्तैरेकषष्ट्या मुर्यन्ते आताम्यष्टानवतिशतानि चतुःषष्ट्यधिकानि ८८६४ तेषां दक्षिणागम्यार्थे नैदयष्टाज्जाभोग्रयते लव्यनेकपष्ट्यधिक
 यतं यष्टिभागान् निचत्वारिंशत्पष्टिजागस्य साखा एकपष्टिजागाः १५१ ४४ तत्रपिंशत्यधिकेनयष्टिभागयतेन सव्ये द्वेष्टुपासने षष्ट्यष्टेया एकषष्ट्यारि-
 यतयष्टिभागः एकःयत्र यष्टिजागस्य सत्काञ्चिचत्वारिंशदेकयष्टिभागा ६१ एतप द्वे योजने एकषष्ट्यारिंशत्पष्टिभागा याजन्स्य एकस्य यष्टिभागस्य
 साखाञ्चिचत्वारिंशदेकयष्टिजागा इत्येवकप प्रागुक्तात् पञ्चयोर्विंशत्यधिकानि पञ्चयष्टिभागा याजन्स्य एतस्य यष्टिभागस्ययष्टाका यत्तुविंशतिरेकयष्टि-
 भागाः इत्येतस्माच्छोष्यन्त योषिते च तस्मिन्स्वैतानि तस्मिन् प्रयोतिर्विंशत्यधिकानि प्रयाविशतिः यष्टिभागा योजन्स्य एकस्य यष्टिभागस्य सत्का द्वि-
 चत्वारिंशदेकयष्टिभागाः ८३ २३ ४२ एतावच्च सर्वोप्यन्तरमहलगतदृष्टिपयमासतापरिसाखाऽत्र द्वितीयमहलगतदृष्टिपयमासतापरिसाखे हीम स्यात्
 एतद्योतरातरमकलदृष्टिपय ६० ६१ मासताचिन्ताया ह्यानी प्रुव अतएव प्रुवरान्शिरित्युच्यते ततो द्वितीयस्मान्महलशास्तर तृतीयेमहले एतएव
 प्रुवरान्शिरकस्य यष्टिभागस्य साखै पदत्रिंशता भागभागेः सञ्चिता यायान् राशिः स्यात् । तथादि । व्यष्टीतिर्विंशत्यधिकानि चतुर्विंशतिः यष्टिभागा यो
 जन्स्य सप्तदशयष्टिजागस्य साखा एकयष्टिजागा इति । तावान् द्वितीयमहलगता दृष्टिपयमासतापरिसाखाऽप्यते ततो भवति यथोक्तमत्र म-
 रहले दृष्टिपयमासतापरिसाखं चतुर्पञ्चमहले सप्त प्रुवरान्शिरि ह्येवसत्या सञ्चिताः क्रियते चतुर्पञ्चमहले तृतीयमहलशापेक्षया द्वितीय सताःपदत्रिंशत्
 द्वास्या गुञ्चिता द्विचसतिः स्यात् तथा सञ्चितास्यष्टीत्यादिको राशिः ७३ २४ ५३ इत्येव रूपाकाशः अथच तृतीयमहलगतादृष्टिपयमासतापरिसाखा-
 ज्ञाप्यते ततो यथावस्थितपूर्वमहलेषु चतुर्पञ्चमासिनाम ६० ६१ सचेव सप्तत्वारिंशद्योजनसङ्ख्या चि त्रयोवयोत्तरादि आष्टी च यष्टिभागा योजनस्य एक

सूर्यशोवपमानस्य दृष्टिमासता आश्रापि सप्तस्यैर्विदिनीया तटीयनर्चः । तस्मात् निवर्तुं यन् १ भाषयन् २, कोर्चः पूष ३ अरहस्यरहकपुठपुठ्यायाती बाह्य
 दाह्यगारहलापुठपुठ्याया विंशत्यनेनपुठश्रीत्या योचने ईतिनाहस्यैः सर्वबाह्यमंलसमुपचक्रस्य आरुचरति । यद्वाश्रोत्र ८४ योचनानि किञ्चिन्मयूगानि
 उरुगोमरलस्य-स-कपुठपुठ्यायायां शीपतेइति तत्पुलावठप्य परनार्यसः पुनरिहदृष्टव्य अथीतिर्योचनानि अयोविश्रान्तिष्य चष्टिनागायोचनस्य एकस्य
 चष्टिभागस्य एकचष्टिपा श्रुिकस्य चक्रादृष्टिचक्रादिसम्रागा इति दृष्टिपयमासताविकयेयानौ प्रुव सतः सर्वास्तराभ्यरहलाग तुलीयपमस्यसं सतः
 प्राप्य पस्मिन्वस्मिन् नरहसेदृष्टिपयमासताःऽतुभिष्यते तत्तन्मरहससस्यया चट्शिकठश्रुस्यते तद्यथा । सर्वास्तराभ्यरहला तृतीयेनरहलेएतेन चतु-
 र्दशस्यो यचनेत्रिभिर्वक्त सयवाह्यमंलसैश्चायास्यपिचयतेन शुचयित्वाऽनुवराशिमथ्येप्रक्षिप्यते मक्षितैश्चवियद्भवति तेनहीना पूर्वेमरहस्यरहकदृष्टिपय-
 मासता तस्मिन्विचिन्ने महले दृष्टिपयमासता आतव्या । अथश्रीतियाश्रापिचस्य प्रुवराशेः अथमुपयत्तिरुष्यते । सर्वास्तराभ्यरहले दृष्टिपयमास
 तापरिवाहस्यत्वारिअरनहस्रादि दृश्यते अियस्यपिचैवोचनानानेकविश्रितय चष्टिभाषा योचनस्य ४५५५ २१ एतच्च नरगुहूत गम्यं तन्एकस्मिन्
 पुहूर्ने कपष्टिभाग किञ्चिगद्यतेति चिन्तायां नरगुहूर्तो एकपठ्यागस्यते आशानि पञ्चमशतास्येकोनय ६० आश्रावचिकानि ५४८ तीर्नानेइते सव्या
 निपठगानिर्वोचनानि पष्टिपष्टिप्रायायोचनस्य एकस्यच पहिभाषसीकचष्टिचक्रादिस्य चतुर्विंशतिभाषाः ८४ ५ २४ इत्यन् सर्वास्तराभ्यरहलेएकस्य सुहूर्ने-

अथकृष्णास इष्टमागतर्ह । एव स्रष्टु एपुण उथापुण गिस्कममाण सूरिए तथाणतराद्यं महलाद्यं तथाणतरं
 मंनल संक्रममाण २ अष्टारस २ सठिन्नापु जे।अणस्स एगमेगेमदले मुहूत्तगगह् अजिअहुमाणे २ सुठसीइ

अति । गीतस । पशु २ याचनरहस्रादि द्वेष द्विपद्यायते योचनयते पचचष्टिप्रागान पाचनस्य एकैकोन सुहूर्तेनगकति । तथा इवगतस्य स
 नमुममह ४३ उरुतालीर इन्नार योचन उचू योचन तेनीच चाठिया भाग एक योचनानी अने चाठिठे भाग एक एकचठी भागे वेदीने नकीर ए
 रवा ये पूचिका अग भाषना चाप यतसा नकी पूरे जगतो चको चदुल्ययेइ जामे नीचरर होइइ । इचिरीति कपु निचै इडे तपायय भिककतो

क्वट्टिभागस्य गम्य । अथ द्वितीयमवस्थानपरिरयकस्य क्वजनाद्यस्य पूर्वपूर्वमण्डलावमन्तरा
 नन्तरमकले परिरयपरिमादन्विताया मण्डलाद्याऽष्टादशयोजनानि क्वजरात् । परिरयस्योनि यद्येते ततः पूर्वमकलेमुद्धृत गतिपरिमादादगमन्तरान्तरे
 मण्डलमुद्धृत गतिपरिमादन्वितायां प्रतिमुद्धृत मण्डलाद्य २ यष्टिजागा योजनस्य यद्येते प्रतिमुद्धर्ते क्व यष्टिजाग आष्टादशोक्तस्य यष्टिभागस्य सरका एकप-
 ट्टिजागाः सर्वोप्यतरानन्तरे च द्वितीयमकले नवमुद्धर्ते रक्तेन मुद्धर्ते क्व यष्टिभागोक्तैर् योजन् द्वे च व्याप्यते तावति स्थितः पूर्वो द्रुष्टिपथमाप्तो भवति
 ततो नवमुद्धर्तोरकथया गुर्यन्ते आताम्यष्टानवतिशतानि चतुःषष्ट्यधिकानि ८८६४ तर्वा दष्टिजागनयनार्थं केदयष्ट्याजागोद्विभजे क्वयनेकपष्ट्यधिक
 शत यष्टिभागानि त्रिचत्वारिंशत् यष्टिजागस्य सरका एकपष्टिजागाः १५१ ४३ तत्रियत्रयत्यधिकेन यष्टिभागशयेन सत्ये द्रुष्टुपाकने अयत्रयेण एकचत्वारि-
 शतयष्टिभागः एकचत्वारिंशत् यष्टिजागस्य सरका क्विचत्वारिंशत् यष्टिभागः ६१ एतद्य द्रु योजने एकचत्वारिंशत् यष्टिभागः याचनस्य एकस्य यष्टिभागस्य
 सरका क्विचत्वारिंशत् यष्टिजागा इत्येवरूप प्रागुक्तात् पञ्चशतौ यष्टिभागानि पञ्चचत्वारिंशत् यष्टिभागस्य याचनस्य एकस्य यष्टिभागस्य सरका यष्टुयंत्रिंशत् यष्टिरेकयष्टि-
 भागाः इत्येतस्मात्कथ्यन्ते योपिते च तस्मिन् स्थितानि तस्मिन् प्रयोक्तव्योक्तानि प्रयायिग्रहिः यष्टिभागः योजनस्य एकस्य यष्टिभागस्य सरका द्वि-
 चत्वारिंशत् यष्टिभागः ८३ २३ ४२ एतावच्च सर्वोप्यन्तरमकले यष्टिपथमाप्ततापरिमादाद् द्वितीयमकलगतद्रुप्यप्रमाप्ततापरिमाद्ये हीन स्यात्
 एतद्योतरोत्तरमकलद्रुष्टिपथ ६० ६१ प्राप्तताचिन्तायां हानौ प्रुय अतएव प्रुवरायित्त्वेत्येते ततो द्वितीयस्मान्मण्डलावमन्तर तृतीयेमकले एतएव
 प्रुवरायिकस्य यष्टिभागस्य सार्धे यष्टिभ्रंशता भागभागेः संहितो यावान् राशिः स्यात् । तथाहि । व्यञ्जीतियोजनानि चतुर्विंशतिः यष्टिभागा यो
 जनस्य चत्वारिंशत् यष्टिभागस्य सरका एकयष्टिभागस्य सरका । तावाम् द्वितीयमकलगतता द्रुष्टिपथमाप्ततापरिमादाद्योच्यते तता भवति यथोक्तमत्र स-
 रकल द्रुष्टिपथमाप्ततापरिमाद्य चतुर्थमकले एतच्च प्रुवरायि ह्येकस्य संहितः क्रियते चतुर्विंशत् सरकल तृतीयमकलगायेतया द्वितीयं ततः यष्टिभ्रंशद्
 द्वाभ्यां गुचिवा द्विचत्वारिंशत् स्यात् तथा संहितचत्वारिंशत् यष्टिरेकस्य यष्टिरेकस्य यष्टिरेकस्य यष्टिरेकस्य यष्टिरेकस्य यष्टिरेकस्य यष्टिरेकस्य यष्टिरेकस्य यष्टिरेकस्य यष्टिरेकस्य
 द्वाभ्यते ततो यथाचत्वारिंशत् यष्टिभागस्य सारका ६० ६१ चत्वारं चत्वारिंशत् यष्टिभागस्य सारका ६० ६१ चत्वारं चत्वारिंशत् यष्टिभागस्य सारका ६० ६१ चत्वारं चत्वारिंशत् यष्टिभागस्य सारका ६० ६१

परिभाषं तिलीलाया अपराधशस्रहस्रादि श्रीविद्ययापिपुष्टीशरीरवि ३१२५५ ६० ततोस्य प्रायुक्तपुक्तिधर्मात् पश्य। भस्मे लब्ध यथोक्तमत्रमयहलेमु-
 न्नम गतिपरिभाषानिति । अत्र द्रष्टव्यप्रोक्ततापरिभाषमाह । तदा सर्वेयाहमस्रहस्राचारपरपक्षाये इहगत्राय मनुयस्येति प्राग्यत् । एकत्रियता यो-
 जनसहस्रे रष्टमिधै कत्रियदधिके योजनशतै विद्यताचपटिमगि योजनस्य ३१२५१ ३० सूये। श्रीपुं बहु द्यशसागजति तपाहसिस्मिन् स्रहले सूये चार
 चरति द्वादशमुद्रताऽमाको दिवससाष्टेन पाषाणात्र षेत्र व्याप्यते तावद्विवास्थसहस्र ६० यमानः सुउपलस्यते द्वादशानाथ मुद्रतानामर्धे पट्मद्रता
 स्तनोयश्च स्रहले मुद्रतगतपरिसाह पञ्च योजनस्रहस्राणि श्रीवि श्रतानि पञ्चोत्तरादि पञ्चदशपटिजागा योजनस्य ३३५५ १५ तत् पञ्चजिगुस्यते
 विषयाश्चगुचिताया एवमुद्रतांगतेद्र ट्टिपयप्रसताकरवात् ततो यथाकमत्रमस्रहले द्रुष्टिपयप्रसतापरिसाह भवति, यद्यप्यपात्य ६० मण्डलद्रुष्टिपयप्रमास
 तापरिसाहात पञ्चाश्रीतिर्योजनानि तत्रपटिभागा पाञ्चनस्य एकस्य पटिभागस्य सत्काः पटिरेवपटिभागाः इत्येय राशौ शोषिते इवमुपपद्यते एतच्च

२ जो श्रुगाड पुरिसढायणियुहुमाणं २ सस्रथाहिर महल उवसकमिज्ञा चारं चरड । जथाण जते । सुंगि ए
 सस्रथाहिरं मरुल उवसकमिज्ञा चारचरड । तयाण एगमेगेण मुज्जसेण केवइंश्रं खेत्त गच्छइं गो० । पघ २

मृपस्य सप्तपत्वारिचिता पाञ्चनस्रहस्रेः पएनवतिपाञ्चने न्ययक्ति श्रता चपटिजागैर्दोत्रमस्य पटिजागच एक एकवटिपाठित्या द्वाभ्यांषुषिकाम्।
 गास्यै सुयदसुस्सये श्रीयमगण्डति । एव खलु एतेनापापण निष्कामन सुयस्तदन्तराम्मणकलात्सदन्तर मस्रहल संक्रामन् २ अप्टादश २ पटिभा
 यका सुय तवन्तर पूचिन्वा माहला यकी तवन्तर आगित्य मारुने सञ्जनतो जाता २ यका अप्टार २ साट्टिया भाग याञ्चनमा एकेले मांजुलइ ए
 तत्री सुद्रतयति चचारतो २ यको चोरसी योजन कार्ककछंकां (चोरसी योजन कोइल सखाते आसी योजन श्रेणीस साठिया भाग प्रमे स्र
 ठिया एक भागमा शितालीच एक सठिया बुचिंका भाग एतलू एहेके माहले सुयदीसवारूप पुरुप टाया घटाकतो यको) पुरुपकाया च्कगती सूयनि
 चरिद्विसे ते पुरुपकायाप्रति घटाकतो २ यको (जे महलनो पुरुपकाया कीत्रे ते जेतलू माहलू इइ एषां च ३६ गुणा कोले ते मांदि यो ३२ ठटाकीजे

एष पट्टिभागस्य धार्याश्रीकण्ठिनाभाः शरीरिनिने तुमबहसे तृतीयममरुतापेयया श्रयोतीत्यधिकशताने यथा दृष्टिपथमासिञ्चिच्छासा तदा पट्टिभाग
 त्प्राग्गीत्यधिकमतेन गुरयते आत्मानि पञ्चबट्टिकतामि द्विपञ्चाशदधिकानि ६५३२ ततः षड्भिभागानयसायमेकपट्टया भागे क्षण्य समोत्तर शतपट्टि
 भागानां पञ्चविंशति एवञ्चिष्टाः एतद्गुणुवराशौ प्रचिप्यते आठ पञ्चाश्रीतिर्योक्तानि एकदशपट्टिजागायोत्रमस्य एकस्य पट्टिकागस्यसखा पञ्चैक
 पट्टिभागः ५५ ११ ६ इव पट्टिभित्तयत्नपुरपत्तिः पूर्वस्मात् २ मरुदशादधन्तरेऽनन्तरे मरुदशैदिवमो ट्वाभ्यां २ मुद्रुत्कपट्टिनाभाभ्यां शामास्यात् प्र
 तिमुद्रुत्कपट्टि ११ भाग चाष्टादशएकपट्टिभागस्य धार्याश्रीकण्ठिजागाश्रीयते ततः समयमोक्षने पट्टिभित्तस्य तेचाष्टादशभागः कल्पान्युगा
 सत्पतेन परिपूर्वोपरव्यवहारतः पूर्वपरिपूर्वो विवचिताः तच्चकालया म्युनस्यप्रतिमबहस्र जवेत् यथा श्रयोतीत्यधिकशतममरुदने एकत्रविबिहत सत्
 चित्यते तथा छष्टयादिकपट्टिजागानुत्थंति । यत्तदपि व्यवहारतठम परमायतः पुन जिम्बिदधिकमपि नुत्परादस्य तताऽभीष्टपट्टिरेक्य
 ट्टिजागाश्रयसायेने तद्वय भारोपचार्योति र्योक्तानिषष्टिभागानय एकस्य पट्टिभागस्य सखाः षष्टिरकपट्टिभागः ५५ ६ ६० इति आठ
 वरुवाद्यमरुदशानतरार्वाञ्चतनद्विनीमरुदशतानुदृष्टिपथमासतापरिजाबा देकत्रियतनसखादि नयशतानि योक्तगोत्तराणि योज ३० ६१ तानां य
 जोनसत्वारिचान् पट्टिभागान् योत्रमस्य एकस्य षष्टिभागस्य सखाः षष्टिरकपट्टिभागः ३० ६१ इत्येवकपाञ्चोप्यत ततो यथोक्त सववाद्यमरु
 सेदृष्टिपथमासतापरिजाब भवति तद्याय स्वामेवत्रह्यति । ततएयपुरुपञ्चापाया पट्टिपथमा ६० ६१ सताकृपायां द्वितीयादिय केपुचिन्म बसपु चानु
 शीति बिचिकपुनानि उपरितनपु मरुदशैवधिकाम्यः चारादि सत्प्रकारेवविवदयन २ तावदवमेयो यावत मरुवाद्यमरुदशमुपसकस्य चारचरति
 तत्रानु पश्चाशीति योक्तानि साचिकानि श्रापयतीत्यर्थः । सापिकत्रयोतिषनुश्रीतिमञ्चाशीतियोजनशानिसनवपि भूत्रे यद्यनुरगीतिपट्टचं तद्वेद
 सोमदीपस्यायेनोत्रपथार्थवर्तिन्यो रञ्चाशीतिपञ्चाशीत्योयद्वयार्थमिति । अथास्ते एव मरुदशत्रये पद्यानुपूर्व्यां सूर्यस्य मुद्रुतगत्याद्याह । अयाद्य
 नित्यादि । परां जगवन् ? सूर्यः मरुवाद्यमरुदशमुपसकस्य चारचरति तदा एकेकेनमुद्रुतेन क्षियत् केनं गच्छति । गीतम । पञ्चपञ्चवोत्रमनइकाचि
 श्रीचिच तश्रोतुरादि योक्तमथप्रानि पञ्चदशषष्टिभागान् योक्तमस्य ३० ५५ ॥ १५ प्रोक्तेन मुद्रुतेन मरुदिति कश्चित्तेषु ५५ ६० अस्मिन् मरुदशैपरिय-

त्याग्रत्रिपातुमाह । एतद्वचनेऽस्मात्संयुक्तमित्यादि । एष च दक्षिणायनसंक्रान्तिदिनसुवोरिति । प्रपसः पपसासः अयनरूपः कालवि-
 शेषः पट्टसंक्रान्ताः सासापिबीपुता यत्रति व्युत्पत्तेरिवसमाशेषे सम्यगाप्रपसः पपसास इत्येक्यबभानुपयत्तेरिति । अथवा पात्रादिगणितपाठान्
 लीत्यामात्रे अहतद्विगुत्वेपि नकीप्रत्यय स्तौतेतत् प्रपसं पपसास आपत्वात्पुस्त्य । एतद्वचनस्य पपसासस्यद्विषयागोरूपस्य पपवसास । अथ सर्वे
 बाह्यमहस्य चारात्तर सूर्योद्वितीय पपसास प्राप्तुवमुक्त इत्यर्थः प्रपसे अहारात्रे उत्तरायणस्येति गम्य बाह्यान्तर पचानुपूर्व्या इहतीयसबहल
 सुपसकस्य चारचरति । अथात्रगत्यादिप्रसार्थेषु चसाह । अथात्रमित्यादि । यदा भगवन् । सूयः बाह्यान्तरगर्वाकतन द्वितीयसकस्य सुपसकस्य चार
 चरति तदा प्रगवन् ? एवैकान सुहूर्तेन कियत्तत्र गच्छति । प्रगवानाह ? गौतम । पञ्चपञ्चयाजनसहस्राणि त्रीणि च चतुस्तराणि योजनशतानि
 चतुपचायतषष्ठिभागात् योजनस्यैकेकेन सुहूर्तेन गच्छति ५९ तथा अस्मिन् सकलेपरिरपपरिमाणे त्रीविलखाणि अष्टादशसहस्राणि द्वैगते च-

पञ्चमशाने सेपविसमाज सूरिणु दे।सुं छस्मासेच्ययमाणे पठमसि श्युहोरन्न सि बाह्विराणतरं मरुल उवसक
 मिन्ना चारचरई । अयाण जने । सूरिणु बाह्विराणतर मरुल उवसकमित्ताचारचरइ । तथाण एगमेगेण मुहु

अष्टाभिय एकत्रिंशद्वियोजनशतेः त्रिंशताच पष्टिभागे योजनस्य सुपसकस्यचरति । एषप्रपसः पपसासः । एतद्वचनस्य पपसासस्य
 पपवसास, सप्रविशन् सूर्यःद्वितीय पपसासपयन पपहल सुपसकस्यचारचरति न यदा भवन्त । सूयः बाह्यान्तर मरु
 तला चको नये चपुस्त्यह आर्वे कृतावला निगरह दोसह एहसादित्यसंभारमा पश्चिमा अस्मास रूप दक्षिणायन कडीह, एह प्रपन अस्मास एकनी
 स्यानी एतु वीषसकस्य दक्षिणायनो पपवसास छेदस्या चोदला चको पेषता चको सूर्ये योज। अस्मान उत्तरायन प्रति
 पश्चो चको उत्तरायनमा पश्चिमा अहारात्रत विपह बाह्विरत्या यदा अन्तर वीजुं मांडलू उपसकगी आसयोतह चारचरइ । त्रिंशत्तरे भगवन् ।

प्राप्तमयित तत्रापि प्रस्तुतमकलस्रोतरायकनतमहसानामबन्धुनस्वैभाव्यमपटकाकरनिरपेक्षतया करकांतरमकारि, इत्यस्य सर्वोपपत्तराऽपमतरमरक
कान् पूवीमुपकार्नास्यमानं श्मश्रीस्वधिकशतवस प्रतिनकस्य काशीराजकनादीरात्रापि श्मश्रीत्यपिकशतपसोभायश्चिकिषापनस्य चरभाविषय इ-

जोश्यासहस्रसाइ त्रिखिख्यपबुसरे जोश्यासपु पखरसपसठिमापु जोश्यासस पुगमेरोण मुसूत्तेण गच्छई ।
तयाणं इहुगयसस मपुससस पुगसीमापु जोश्याससहस्रसेहि अठहिष्य पुगतीसेहि जोश्यासपहि तीसापुष्य
सठितापहि जोश्यासस सूरीप चस्कूफास इनुमागकृष्ट ॥ एसण पठमेछम्माने, एसण पठमस्स छम्मासस्स

भान् पात्रस्य एकैकस्मितसवहने मुहुर्तेगति स्मितवहंयन् २ अतुष्टोतयरीत्रमानि पुठवक्याममिचयुयन् २ मववाह्य मसस नुपसकाम्यचारवरति ॥
यदानइल ! नुयाःपववाह्य मसस उपसकस्य वारवरति । तवाकलु एकैकेन मुहुर्तेन कियन् क्षेत्र वळति ॥ यीतन ! पळ्ळयळ्यापाजमसइकृति बी-
विष पळ्ळानरादि योजनशतानि पळ्ळइसकविजागान् पालनस्य एकैकेन मुहुर्तेन गळ्ळति । तवा इइगनस्य सकप्यस्य एक विद्यतायीजनसइईः

एवला माठिया एक भायला एकसठिया बुखिका भाग श्मश्री योजन एक काशीसा ४२ एकमरीया बुखिका भाग माठि जेवीइ तनांइनें एतली पुठ
पहाया पूर्विका बकी पट इन पावतु एकका श्मश्री ते १२४ नें माठले २३ पाजम ९ काठिया भाग जनें १० एक सठिया पू
विद्या भाग एतली पुठवकाया पटे जगता वूप अंतकायका निअरे दीसें ते पठव छाया पुठवछाया) जगता वूप निअरेदीनें ते पुठवकायाकय काशि
एतू वइतू नांइतू उपठवकनी आश्वीम चार करड । विचारइ हेमयकन् ! सुर्म घ२ बी काशिरतू कइतू माठलू आश्वीने आरआर तिवारे एकेके
मुहुत इ जेतलू केच आइ । हे । यीतन ! पाच २ इकार भोकन विखिस पांच प्रेश योजन जनें पळ्ळर काशीया भाग एक योजनला इतलू जेच एकेकाइ
मुहुत इ आइ । विचारइ इशी मरत जेचना अनुस्यनईं एकवीच इकार आसवईं एककाठ ११६ इ योजन जनें बीच काठिया ज्ञान एक योजनला च

त्याद्यनिर्धनुमाह । एतत्पुण्डनेच्छरणाद्येषुसकमित्यादि । एष च दक्षिणायनस्य कक्षयतीत्यधिकगतविनसुयोरग्निः प्रथमः पश्चात्तः अयनरूपः कालयि-
 शेषः पदसंख्याका साक्षापिहीनूता यत्रलि व्युरपते रिदससाधेय सत्यथाप्रथमः पश्चात् इत्येकवचनानुपपत्तेरिति । अथवा पात्राद्विगर्भातःपाठात्
 कोत्याभाधे अद्वतद्विगुत्वेपि भकोप्रत्यय क्षमेतत् प्रथमं पश्चात् आपत्वात्पुस्त्य । एतच्चप्रथमस्य पश्चात्सस्यदक्षिणायनरूपस्य पययसान् । अथ सर्वे-
 याद्यप्रसवज्ञ चारानन्तर सूर्योद्वितीय पश्चात् प्राप्नुवन्गच्छन् इत्ययः प्रथमे अक्षरात्रे उत्तरायणस्येति गम्य यास्यानन्तर पद्यानुपूर्व्यां द्वितीयमपठन
 मुपसकस्य चारचरति । अथात्रगत्यादिप्रमाथैवुत्रमाह । अथाकमित्यादि । यदा भगवन् । सुयः याद्यानन्तरसर्वोक्तान् द्वितीयमसकस्यमुपसकस्य धार
 चरति यदा जगवन् ? एकेकान् मुहूर्तेन कियत्तत्र गच्छति । जगतामाह ? गीतम् । पञ्चपञ्चयाजानसप्तस्राचि श्रीषिष चतुस्ताराचि योजनयतानि
 सप्तपथायतचप्टिभागान् योजनस्यैकेकेन मुहूर्तेन गच्छति ५३०४ ^{५३} _{६०} तथा अस्मिन् मरुत्तैपरिरयपरिमाद्य श्रीकिल्लहाचि अष्टादशसप्तस्राचि द्वेजते च-

पञ्चमसाणे सेपधिसमाण सूरिण् दे।सुं छम्मासेश्चयमाणे पठमसि श्यहीरन्न सि आहिराणतरं मरुल उवसक
 मिन्ना चारधरई । जयाण जन । सूरिण् आहिराणतर मरुल उवसकमित्ताचारवरड । तथाण एगमेगेण मुहु

अष्टाभिच एकत्रियद्विर्षोजनयते त्रिगलाच पाष्ठमाणे योजनस्य न्युपसकस्यश्रीप्रमाणच्छति । एषप्रथमः पश्चात्तः । एतत्प्रथमस्य पश्चात्तस्य
 पयधमान, धमविभजन सूर्ये द्वितीय पश्चात्तस्ययन् प्रथमेऽहोरात्रे याद्यानन्तर मपठन मुपसकस्यधारचरति ॥ यदा भदन्त ! सुयः याद्यानन्तर नह
 तला यकी नूये चपूस्यथइ आर्वे कतावक्षो निजरत्त दामह एवभादित्यसमासराणा पहिला कस्मात्त रूप दक्षिणायन कक्षीह, एह प्रपन कस्मात्त एकनो
 आनी १२३ वीवसरूप दक्षिणायनतो पयवधान ठेहना आचयो, ते याहिरस्या खेदव्या मोहना यकी सूर्ये वीजा कस्मान् उत्तरायन प्रति
 यद्वतो यको उत्तरायनता पहिला अक्षरात्रत विषय याहिरत्या यका अजन्तर यीज्जूं मांडलू उपसकस्यगी आनवीगव चारकरत्त । त्रिवात्त हे भगवन् !

सप्तम्यस्यचिह्ने योजनानां ३१८८७७ त्रयोस्य पञ्चमभागे इति लक्ष्य यथोक्तमत्रमकले मुद्रूर्त्तगतिप्रमात्रं ऊर्ध्वापि द्रुष्टिपथप्रमासतापरिमात्रमाह । तदा इह
 गतस्य नगुण्यास्यति प्राग्बन्त एकत्रिंशत्ता योजनसङ्ख्येः नवभिवयोजनस्यै रेकोनबत्वारिञ्चताश्च पष्टिप्रामै र्गोक्तस्य एकत्र पष्टिभागमेकबष्टिपा बित्वा
 तस्य शरैः पद्यः बुद्धिबिज्ञानाभिः ३१९।६ ५९ ६० ६१

द्रुर्त्तकवष्टिभागाभ्या मपिकसेवाचार्यै यद्मुद्रूर्त्ता एकोन मुद्रुते कवष्टिभागोभायिका सतः सवस्य भाये यद्यपि मुद्रुर्त्ता एकरपठ्यागुणस्यस्यै ततयुक्तः पष्टि
 नत्न सप्तऋषिकःप्रविष्यते । ततो आठानित्रीचि श्रवणानि सप्तबह्व्यपिकानि एकबष्टिज्ञागामा ३६७ तताःप्रसूतमहसे यारपरिरयपरिसाष्ट श्रीविशवायि
 अटारगत्रइत्याचि द्विषते शप्तमवत्यचिह्ने ३१८८७ इत्यत्र योजनराशिः पठ्यागुणयित्वा सवयि तामुद्रुत्तपतिरिति यथाध्यवद्विष्यते तयामागुक्त । एतन्
 रेनिकानिः श्रते मसपठ्याचिह्ने गुण्यते आठा एकारगकोटयो ऽष्टवद्विषया अनुदशसङ्ख्याचि भवश्रवणानि भवमवत्यपिकानि ११६७१४८८८ एतस्य
 एकबह्व्यानुबितपापद्य ३६६० भायोद्विकते लव्यात्येकत्रिञ्चत्सङ्ख्याचि भवश्रवणानि योक्तश्रवणानि चतुर्विंशतिश्रवणानि एकोनत्र
 त्वाष्टिरचिकानि नवा स्य ३६ तोयोजनगत्याप्योति तताःबष्टिभासानपनायमेकयष्ट्यः भागोद्विष्यते स्रव्या एकानचत्वारिरयतपष्टिभाग ३८ एकस्यच

तत्रं केवदस्य खेत्त गच्छे । गो० । पत्र २ जोश्रुयसहस्रसाहृ तिस्रिश्चतुरसरेजोश्रुयसए सप्त्यावस्य च सठि
 भाए जोश्रुयसस एगमेगोण मुञ्जत्रेण गच्छे । तथाण इहगयसस मणुससस एगस्त्रीसाए जोश्रुयसहस्रसेहि णय

सनुपसकस्य चारवरति । तदा एकोकन मुद्रूर्त्तन कियतुक्तेन नक्तति । गीतमा पत्र २ योजनसङ्ख्याचि त्रीचिच चतुरस्रराचि याजनश्रवणानि सप्तप
 नुये चाष्टिरत्या एको अगन्तर बीभू भासतू सपसकमी आकयोभइ चारकरश्च विचारइ एककर मुद्रूर्त्तं केतसू क्षेत्रे जाइ । हे गीतन । पांच ३ हजार
 योजन त्रिचिप्ये च्यार ३१७४ याजन स्रवण यतासक वाठीया ताच एक योजननः एतनु क्षेत्रे एकोके चतुरस्र च आइ । विचारइ च ही भरतदेवना सनुक

पट्टिभागससस्ताः पट्टिरेवपट्टिभागाः ६० । अथतृतीयमखल सेपयिषसावेइत्यादि । अथप्रविशन् अमूर्हीपाभिमुखंवरन् सूर्यः द्वितीयेत्यहोरात्रे सप्त
 यवसत्वेइत्यर्थः । साष्टतृतीयमखल १९ मुपसक्तस्य चारचरति । तदाकिमित्याह । अयाचमित्याह । यथाभगवन् । सूर्यः याष्टतृतीय मखलमुपस
 क्तस्य चारचरति । तदा एकैकोनमुहूर्तेन क्रियत्वेत्र गच्छति । ननयासाह ? गौतम । पञ्चपञ्चयोत्रमखलाणि त्रीण्यित्तुसुराणि योजनयतानि य
 कोनचत्वारिंशत्तत्र पट्टिमानान् योजनस ५३०४ ३८ एकैकोनमुहूर्तेन गच्छति तथाष्टस्मिन् गणहले परिरयपरिमाह तिल्लोसवा अष्टावगपरखाणि द्वे-
 शते एकोनाशीत्यधिके ३१०२८ अस्म्य पट्ट्याभागे इने सध्य यथास्तमत्रफलेमुहूर्तगतिप्रमाह अथात्रपट्टिपथप्रमासता तदा इत्रगतस्य समुप्यस्य य-
 काधिकैद्वीत्रियता चइले रेकोनपञ्चाशतात्र पट्टिभागे रेकत्र पट्टिभागमेकपट्टिपात्रित्वा तस्यसत्वे स्त्रयोविशत्या पूर्विका भागेः ३२००१ ४८ २३ सु
 र्वाष्टावपयमागच्छति । तथाष्टि । अस्मिन्खले दिवसीव्यावगमुहूर्तप्रमाह यमुन्निर्मुहूर्तैरकपट्टेभागे रचिकसस्याह पट्टमूर्तां द्वाभ्या पट्टिभागाभ्या
 सधिक सप्तमासत्येनेकपट्टिभागकरवाथे यकपि मुहूर्तां एकपट्ट्या गुह्यते गुह्यमित्वाच तत्रद्वयकपट्टिजागौप्रतिप्येते ततानातानि त्रीण्यितानि अ

ाहस्य सालसुहरेहि जाअमसएहि एगुगाताहीभाअ सठिनाएहि जाअगरस सठिभागच एग एगसठिहा
 तना सठीए चूखिश्याभाएहि सूरिए चरकुप्फ स हस्रुमागछई ॥ सेपविममाणे सूरिए दास्र सिश्रुहेरस सि

चाशत् पट्टिभागान् योजनस्य एकैकेन मुहूर्तेन गच्छति । तदा इत्रगतस्य एकत्रिंशता योजनपट्टस्यै नवमिष योइशात्तरे योजनयते रेको
 ने एकत्रिंश इकार योजन नवसह साल याजन अत्र ङगच्छ्याहीस साष्टिपा भाग एक याजनमा अमे साठीश्टे एक भाग एक सठिया भागे अदीन
 तीइवा स हि चूखिहा भाग प्रागना भाग एतवा यकी सुयचसुस्यइ निजरेदिसइ सतायला आवइ, त वाहिरस्या बीत्रा साइला यकी पंचती यकी

एष्यथाधिकानि एक्यष्टिभागानां ३६१ ततो ऽस्मिन्मन्त्रेणैव यापरित्यप्यरिसाहं भोविशस्यसि असुरासमहस्यसि हेमने एकाभाशात्यपिके ३ ८२३६ यः
 त्रिभिःशतैः अस्यपस्यापिके नैस्वते आता एकाद्यकाटयः एकशततिशससहस्राणि यद्वियतिःसहस्राणि यद्वियतानि द्विमस्यत्यपिकानि ११७२६६७२
 एष्य एक्यष्ट्यागुचिनया पद्या ३६६० भागे लब्धानि द्वात्रिंशत्सहस्राणि एकाशराणि ३२००१ स्य श्रीविशसहस्राणि द्वादशशताराणि ३०१९ तेषां वष्टि
 भागानयनार्थमकषष्ट्या भागे इते लब्धा एकानपञ्चाशत्षष्टिभागाः ४८६ एकस्य षष्टिभागस्य सरकास्यपायियशतिदृष्टि काभागाः २३ इति, समवायंगेन
 ६०

प्रवन्विशत् समयाये जयाहं सूरिएकाहिराहं रतश्चनवइसं सयसकमिता चारंशरय । तयाप इङ्गयसम परिससष सेर्नमाए काप्रवमइसंइहि किचियि-
 नभूषोई चरकुपकाहं इवमान्कइति । एनइवसीव इइनुयुक्त अयस्त्रिशतकिचिनभूनास्य सानिरेकयाननस्यापि म्गुगमइलतविवहिति ससा
 व्यनइति । अकात्रापि चतुश्चमइकाविस्रतिदप्रमाइ । एवंकलइत्यादि । एवमुक्तेमकारेच खलुनिहित सेतनोपायस श्रमेः २ तनवमत्ताराभ्यस्तरम-
 वरनीनिमुक्तगमरुपका स्यंतर प्रविशन् सूपसाइमत्ताराभ्यवइसात् तद्वनत्तरेनवइस संजानन् २ एकैकस्मिन्गपठले मुहुनगतिमित्यत्र । द्वितीयापूवइ-
 त् । मुहुन पतिपरिशाच असुरास्य २ षष्टिभागान् याजनस्य व्यवहाराः परिपूक्तौन निवयतः किम्बिदुमान निवबंषन् २ इापयक्रित्यथः पूयमयइइ
 ३

आहिरसञ्च मन्त्र उत्रसंक्रमिषा चारशरइ । जयाण मन ! सूरिपु था।हरतसञ्च मन्त्र उत्रसंक्रमिषो आर
 चरइ । तयात्र एगमेगेण मुहुनतण केप्रइस्य स्के त गच्छई । गो० । पत्र २ जीशुणमइसमाइ तिसिस्त्र अउरु

मन्त्रत्वारियताच षष्टिभागे योजनस्य षष्टिभागच एकषष्टिपाक्षित्वा पद्यापूबिकामानैः मूर्येकषस्यशे श्रीप्र भागच्छति ५ समविचन मूर्यो द्वाभ्या
 मूय भाषा अशेराशने जिने आहिरत्ता चकी श्रीचु नांडकु उपसंकनी आशपीने चारकरइ । निवारे हे भगवन् ! मूर्ये आहिरत्ताचो श्रीचु नाळकुं ल
 पठकनी आशपीने चारकरं, विचारय एकेके मुहुर्नइ वेचको जेच जाइ । हे नीचन ! पाच २ इचार योजन त्रिकेय के चार ५३७७ योजन जने इन

चेष्टया अभ्यन्तराभ्यन्तरमवहसस्य परिरत्यमचिक्रस्य ऽहाहृशयोऽन्नेरीमत्वात् पुरुषंष्ट्यायामित्यत्रापि द्वितीयापूर्ववत् । ततोर्चनैः । पुरुषश्चायाया द्रु-
 द्विपथप्रमासुरायां भवन्तिः सतिरेकाविसमचिक्रानि पश्चाद्यीति २ योगजनान्यभिवसुमम् २ प्रथमद्वितीयाद्विपु कतिपयेषु गणदलेषु इयस्य
 द्वि चो या स्वमवहसापचयानु येनेवकनेच सर्वाभ्यन्तराभ्यन्तरलारपरता द्रुष्टिपथप्रमासिवा हापयकिर्गस स्तेनैव क्रमेण स्वबाह्यान्मवहसादर्वाकृतनेपु
 द्रुष्टिपथप्रमासिताभिवसुयन् प्रविशति । तत्र स्वबाह्यामवहसादर्वाकृतनद्वितीयामवहसगतत्वात् द्रुष्टिपथप्रमासितापरिभावात् स्वबाह्येनकले पश्चाद्यीति-
 योगजनानि भवपथिभागान् योगजनस्य एकत्र पठिनागने अपथिपाठित्वा तस्य सर्वकानपथिभागान् हापयति एतच्च प्रागेवप्रायितं तस्मात् भययास्या-

श्वर जाश्रुणसर् इगुणालासच साठजाए जेश्रुणसस एगमगण मुह्यतण गछई । तयाण इहगयसस मणुभसस
 एगाडिएहि बहीवाए जाअ गसहसेहि एगुणपथाएअ सठिमाएहि जाअगसस सठिनागच एग एगसठिहा
 छेसा तथीसाए चुखिअभाएहि सूरिए चस्कूफ्कास हसुमागछई । एअ खलु एएण उवाएण पथिसमाणे

महारात्रीप्या बाह्यततीय गहलमुपसकस्य चारचरति । यदा जगवन् ? स्य बाह्यततीय मण्डल मुपसकस्य चारचरति । तथा एकैकेमसुहूर्तेन
 विपतर्कं गच्छति । मौतम । पच २ योगजनसहस्राणि श्रीचिचतुस्ररवि योगजनगतानि एकानस्यारिगक्षयटिजायान् योगजनस्यैकेता सुहूर्तेन
 गच्छति * तथा इह गतस्य समुप्यस्य एकाधिके द्वीविशता योगजनसस्रैः एकानपचायताच एकपथिभागिर्योगजनस्य पथिभागप एकपथिपथाखित्वा

ब्यालीच इह साठीया भाग एक योगजना एके के सुहूर्तेच एतलू क्षेत्र आह, तिबारे इहां भारत क्षेत्रना समुप्यमह बत्रीस इजार योजन एकइ अ
 थिक अने वगसपचास इह साठीया भाग एक याजनना अने यली साठीउ भाग एक एकसठि भागे छेदीने एइवा त्रेवीस बुधिका भाग भागता
 भाग एतला पकी सूर्ये बहुस्यस्यै आव निजरे दीसइ । इवीरीति निचइ इवी उपापइ वेसवी यका सूर्य तद्वतर पाठित्वा मांइलायकी तद्वतनार

दूर्याकृतने द्वितीयेन बहले प्रविशन् तावद्भूयोपि दृष्टिपत्रमासतापरिमात्रं उभिवद् यति । तत्र प्रुयततोऽर्थाकृतनेषु मरहलेषु यस्मिन्मरहले दृष्टिपत्र-
 मासताद्यानुमित्यत तृतीयमरहलं गारभ्य तन्मरहलस्युपा यद्विचित्रमुच्यते । तद्यथा । तृतीयमरहलबिन्तापायेकेन चतुर्थमरहलबिन्ताया द्वास्या एवं
 यावत्सर्वोभ्यन्तरमरहलबिन्ताया द्वयोस्त्यपि केनयतिन, इत्यन्व मुचिपत्वा यन्नाप्यते तद्वृत्तु मरहलेरपनीयद्येयं प्रुयराशिना सच्चितपूर्वे २ मरहलगत
 दृष्टिपत्रमासतापरिमात्रं तत्रमरहले प्रुष्टम् । यथा तृतीयमरहलेपटबिचयेकेनमुच्यते । एकमत्र गुचित तद्वेयमवतीति आता यद्विचित्रयेवसा प्रुयराशौ
 रपनीयते ज्ञात त्रैविन्द प्रुद्युयोतितयोत्रानि मरहलदिभागा योजनस्य एकस्यपदिभागस्य सरकाचतुर्विंशतिरेकपदिभागाः ८५ ८ ५४ एतेन पूर्वमयह-
 ६० ११

सयत् दृष्टिपत्रमासतापरिमात्रं एकत्रिंशत्समूह्यादि नवयतानि चोद्ययोनरादि यात्रनामानेकोनस्य रिचयेकवदिभागा योजनस्य एकस्यपदिभागस्य-
 सरकाः । चदिरकवदिभागा ३८५ ६ इत्येकैव सच्चितकियते क्तेच तृतीयेनकले ययोक्त दृष्टिपत्रमासतापरिमात्रं प्रुवेति । तत्र प्रागेवमवद्योत चतुर्थे
 मरहल यद्विचित्रद्व्यास्यां मुच्यते मुचयित्वा प्रुयराशोरपनीय योचच प्रुयराशिनातीर्यमयहलगत दृष्टिपत्रमासतापरिमात्रसच्चित क्रियते ततइव तत्र
 मरहले दृष्टिपत्रमासतापरिमात्रं प्रुवेति द्वात्रिंशत्समूह्यादि चद्वीत्यपिचानि योजनानामष्टपञ्चाशत् पदिभागा याजनस्य एकस्य पदिभागस्य सरकाः
 एकद्वैकैकपदिभागाः ३६० ५ ८ ११ एव स्येवपि मरहलेषु भावनीय । यथातु सर्वाभ्यन्तरे मरहले दृष्टिपत्रमासतापरिमात्रं चानुमित्यते, तदा यद-
 त्रिंशद्द्वयोस्त्यपि केन गतेनगु ६० ६१ स्यते तृतीयमरहलमाहारम्ब सर्वाभ्यन्तरस्य द्वयोस्त्यपिचयतमत्वात् ततोत्रावानि पञ्चचद्वियतानि
 द्विपञ्चाशदपिचानि ६५५२ तेषामेकैकपत्र्या भागेइते सत्यं सतोत्तरं इत चद्विभागानां भेदाः पञ्चविंशतिः १०३ २५ एतत्पञ्चाशोवियानामानि मरहलदि-
 भागा योजनस्य एकस्य पदिभागस्य सरकाः चद्विरेकवदिभागाः ८५ ८ ६० इत्येकैकपत्र्या प्रुयराशौः यो ६० ६१ स्यते ज्ञातानि यवान् प्रुययोवियान
 नानि द्वाविंशतिः चद्विजाना योजनस्य एकस्यचद्विभागस्य सरकाः ६० ६१ पञ्चत्रिंशदेकवदिभागः इव चद्विचित्रेकवदिभागः सत्ययाभ्यूनाः परत्वाभे
 तानस्यते एतच्चमानेषोपद्विचित्रं तत्रैकैकपत्र्याभ्यून्तत्वं प्रतिनरहलं नचत् यदा द्वयोस्त्यपिचयतममरहले एकवपिचिकैकवत्चिन्त्यते तदा चद्वचद्विरेक

पट्टिभागः कस्यते ततस्ते नृपाःप्रचिप्यन्ते ततो आतमिदं अशीतिर्भोजनानि त्रयोविंशतिर्यष्टिभागः योजनस्य एकस्यपट्टिभागस्य सरका द्विचस्वारि-
 श्रेण्यष्टिभागः ८३ ५६ ५२ एतेन सर्वाभ्यन्तरान्तरद्वितीयसहस्रगत दृष्टिपथप्राप्ततापरिमाणं सप्तचस्वारिण्यतसहस्रादि गतमेकमेकमाशीत्यधिक
 योजनानां सप्तपञ्चा ६० ६१ शत पट्टिभाग योजनस्य एकस्य पट्टिभागः ४१२६ ५१ १६ इत्ययद्रूपं उच्यते किं-
 यते तता यथोक्तं सवास्यन्तरेमन्त्रल दृष्टिपथप्राप्ततापरिमाणं ज्ञेयति । तच्च सप्तचस्वारिण्यन्तसहस्रादि द्वेगते त्रियष्ट्य ६० ६१ चिकेयोक्तमागामेकविंश-
 त्तिच पट्टिभाग योजनस्य ४०२६३ २१ एवं दृष्टिपथप्राप्ततायां कनिषपयु सप्तदशसु सातिरकादि पञ्चाशीति योजनानि ज्ञेयतमेयु चतुरशी-
 ति २ पर्यंते यथोक्तचिकसहिता ६० नि अशीति योजनानि अमिबद्ध पन् १ तावद्भुक्तव्यो यावत् सर्वोस्यन्तरेमन्त्रलमुपसक्तस्य चारधरति । इदं च स
 र्वास्यन्तरमन्त्र सववाऽपानन्तरात् मन्त्रललात् पदानुपूर्व्यागस्यमान अशीत्यधिकशततम प्रतिनयमन्त्रलावा ऽङ्कोराङ्गक्यनादौरोशीपि अशीत्यधिकशत
 तम स्तमायन्तरायस्य चरमादिवस इत्याद्युभियानुमाह । एष्वर्धरोक्त्रेणसावेइत्यादि । एषद्वितीयःपञ्चमासः प्रागुक्तपुक्त अयनविशेषो ज्ञातव्यः । ए
 तत्द्वितीयस्यपञ्चमासस्यपयवसान । अशीत्यधिकशततमाहाराश्वान् एषज्जादित्यः सन्धरसर इति । इत्यनेमन्त्रलादि
 सन्धरसर्युदासः । एतच्चार्दित्यस्य सवासरस्य पर्यवसानं चरमायनचरमादिवसत्वात् इति । समाप्तमुद्रुतगतिद्वार । तत्तमम्बद्वाचदृष्टिपथपयकथ्यतापि ।

सूरेण तयार्णतरात् मन्त्रलात् तयाफलमरमन्त्रल सकममाणे २ अष्टारस २ अष्टिमाए जौअगसन्पूगमेगेमन्त्रले
 मुहुन्नगड निवृद्धेमाणे २ साद्वरेगाइ पचासीड २ जौअण्ड पुरिमठाय स्यमिबहुमाणे २ सधुन्नतर मन्त्रल

त्रयावित्रीविचकाभागेः सूयचपुः स्वयंशोप्रमाणच्छति । एवं खलु एतन्नापायेन प्रथियान् सूय स्वदनन्तरान्तरसहस्रात्तदन्तर मन्त्रलं सक्कामन २ अष्टा

आगित्ये साहमे सक्रमतो आधतो २ यका अद्वार २८ साठोया भाग योजनमा एक्रे के साहलइ यतलो मुद्रुत गति घटावतो २ यको मयसाठिया
 भाग अने चाठि एकवठिआ बुखिका भाग एतसे अपिकां पञ्चासी व्य योजन एतली पुहुपद्याया चनुस्यज्ञता प्रते यथारतो १ यको सययकी

आशाएन दिनरात्रिद्विद्वानिद्वारनिद्वयेने । अथाचमित्स्यादि । यदा भागवन् । ध्रुवः सन्नीप्यत्तरमरुतमुपशक्य चारंवरति । उदाशोमहागण्डालयो
 व्याप्यदेवद्वयः आशयो यस्यासी किमहाशयः किमानित्यर्थः दिवशोमर्तति किमहाशयपतिरात्रिजवति । जगन्नाह ? गीतम । तदाउत्तमकाष्टा
 प्रागः उक्तमावर्त्तयोप्रागः । आदित्यसम्बन्धस्यरजत्कपट्पृथ्विभ्रिज्जठविषसमर्थे यतो भापरः अचिद्विषिकस्यर्थः । अतएवोक्त्यर्थः । उक्तुष्टइत्यर्थः ।
 जटाइयमुद्रुतप्रभावा दिवशो भवति यत्र मरुतलयावतप्रभावा दिवसस्तत्रतदपेक्षया अश्वोरात्रप्रसाकारात्रिरिति । अथर्ववेदादुवावशुद्रुतोरत्रिः सर्वे-
 स्मिन्पुत्रे कालेचाश्वोरत्रस्य त्रिणांमुद्रुत सकृत्कालस्य निपस्यात् । ननु यदा जटलेऽटाइयमुद्रुतप्रभावा दिवस स्तदा विदेहपञ्चम्या द्वादशमुद्रुतं प्रगा-
 वा रात्रि स्तदिद्विद्वान्मुद्रुतस्यः पर रात्रेरतिक्तात्स्वम बट्मुद्रुतान् यावत् केन कालेन भाव्य, एवंमरतेपिवाच्य । उच्यते । अत्र परममुद्रुतगम्ये क्षेत्रे
 ऽयत्रिष्टमति तत्र मूर्धेस्यादयमानत्वन दिवसमति, तत्र सूर्योदयास्तातर्विचारकण तन्मरुतलगतद्वष्टिपत्रप्रगताविचारणेन च सूपपक्यओइ । एवंसति
 मूर्धेदियासमया नद्यनियते आपत्वं जवतुनाम भवितव्यार्थे । ययुक्त । अहजइसमए सनए पुगष्टे सुचरइ तरकरोगपसे तइतइइष्टं विनियमाज्जाय
 रववीइ मावत्या एव वमइतरार्थं उदयत्यमहाइ होन ऽनियथाइ सर्वदेसकालेनए कण्डइकिवीवदिवसएनियमा उच्येव इनिद्विष्टोठइमुद्रुतो कमेव

उत्रसकमिमा चारचःइ । एसण वाश्वे छम्मासे, एसणवाश्वस्स पज्जअसाने, एसण आइश्वे सअट्टरे,
 एसण आइश्वन्स सअच्छरस्स पज्जअमाने प० ? ॥ ७ ॥ जयाण भत । सूरिण सइसुत्तर मरुल उवसकमिमा

इय पष्ठिजागान् पाचनये वेकस्मिन् मरुते मुद्रुतंगति निबन्धयन् २ चातिरेकादि पञ्चाश्रीतिपात्रनामि पुत्रवच्छायामभिबन्धयन् २ सर्वोप्यन्तरम
 बरुण मुपसक्यचारवति । योद्वितीयः अयमासः एतद्विद्वितीयपरमासस्य पयवसान्, एव आदित्यः सुवत्सराएतदादित्यस्य सुवत्सरस्य पयव
 अन्त्यन्तर मांदिनुं प्रथम मांदिनुं उपवर्कनी चारवरे । एइ बीको कम्मास उय उन्तरायण नामइ काले य बीका अन्त्यानतो पयवसान् ठइको, एइवे
 ददिवायम इत्त गपम सीलीन २६३ दिवसतो आदित्यवन्तर चरीइ । एइ आदित्यवन्तरना पयवसान् कइको करीइ । (विचार प्रतलीये २८ मु

पठेति नेति श्रीवाङ्मि अविषयपनाको एवीनेति । यत्तु पूर्वप्रसङ्गस्य स्थितियस्य मोया युगादी एकः पूर्वो
 र्थो वचिषपूर्वेसा एकदशो वचिषापरस्या द्वितीयाः सूय पचिषोत्तरसां द्वितीयाः सूय उत्तरपूर्वस्थानित्युक्त । तसु दक्षिणदिशिगेषु मूलोदयायेषया
 इति शब्ध । अथ सर्वोत्कृष्टादिवसः पूर्वसम्बन्धस्य चरसो दिवसवचिषस्युक्तमाह । सेबिषकसमावेष्टत्वादि । अथदिगरात्रियुच्यमाह । अथाणमिन्त्यादि ।
 नाम प्राग्ब्रह्माद्दानइत्यर्थे । प्रथमे आरात्रे ऽप्यन्तरानन्तरद्वितीयापसकस्य चारपरइति । अथदिगरात्रियुच्यमाह । अथाणमिन्त्यादि ।
 यदा भगवन् ? सूयः अथतरानन्तरद्वितीयापसकस्य चारपरइति । तदा भगवन् ? अथदिगरात्रियुच्यमाह । अथाणमिन्त्यादि ।
 प्रथमाणाह ? गीतम् । तदाटाराव्यप्रमाको द्वाभ्या मुहूर्ते कवटिसागाभ्या मूर्धो वियसो भवति अथसूत्रे प्राकृतत्वात् पठ्यत्ययः द्वावयमुहूर्त प्रमा
 षा द्वाभ्यां मुहूर्ते कपति-जगाभ्या सपिषा रात्रिभवति । अत्रोपपत्तियया । अष्टावयमुहूर्ते दिवसे द्वावयगुणमुहूर्तो स्तैयमहशाना अथीत्यधिकगतान
 वदते चापवदते, अता अत्र त्रैराशिकावतारः यदिसमहशानां अथात्यधिकगतान पटमहूर्तोः सप्तस्तेचापवदते तदा सकेनमहशानेन नियदते चापव-
 दने । स्वापना यथा १८३६१ अत्रोत्तराग्निना एकलक्षमन् सध्याग्निः पटकलक्षको गत्यते गच्छित्तथ एकलक्षमित तदेवभवतीति पठ्यत्यता सेथादि

चारपरइ, तयाण क मठात्प दिवसे केमहालयाराई जयई । गा० । तयाण उत्तमकठपत्ते-उक्तीसे अठारस
 मुकुत्ते दिवसे जयइ, जदयिष्या द्वायलसमह्चाराई जयइ । सेगिरकममाणेसुरिण गधसशुर अयमाणे पठमसि

गान प्रथम ? महाजगधन् । सूयःसर्वाभ्यन्तर मबहसमुपसकस्यचार परति । तदाकिमन्तरालयादिवसः एकमन्तरालयादिवसः । रत् । उ
 जगनो दिवसइहा त अथमर महा विहरे १२ मुहूर्तानो रात्रि इह ते जयो १२ मुहूर्तानोरात्रि अतिष्ठम्या पक्षी इ मुहूर्त निशा गणा ते कते के, भ
 रत ऐरयत त्रिस्य मुहूर्त दिवसइहा तिवारे महाबिबह सूय आपणे अण तिहा त्रिस्य मुहूर्त विवस चते । तिवारं जस्त एरयते सूये ऊने इम उर्यासा
 मम यलाइ त्रिस्य मुहूर्त जगे ने पाष सूयदीसे इम ठ मुहूर्त चावका दिपमान सर्पेकेत्रइ सर्पौ रोइ १ । अ (एवे दिनरात्रि वृषिदान द्वार कइइत्,

राशिनाभस्यते अथवा द्वागमेममुत्ताति । भास्येनाभकाराश्यालि कीकापवत्त माकायौ कातवपरिततो राशिद्वि करुपः अपस्तमयकपटिरुपः २ या गत द्वैवेकनष्टिमागौ मुद्रुतस्य लीद्विवधेऽपवत्त स्ते राशी अवर्तेते इति । एवमथैविकरकरजायताकाया । अपाप्रतममहलगते दिगराशिद्वानिवृद्धिवा-
 लीपुठभाह । त्रिविकनमावेइत्यादि । अप तिक्काणन् मूर्यो इविवायगवत्ते द्वितीयेअशारात्रे अत्र यावच्छासुररतसुं महल उवमकमिता इति-
 श्रेय । सर्वोभ्येतरभइनावेचया लनीयमइकमुपसाम्यसारररति तदाकिमफाडोदिवसः किमपारातरत्रिर्भवति गौतम । तथा आटादशमुद्रुत ममा-
 बोद्याप्यो पूरुणइतमत्काव्यो द्वाभ्यो अमस्तममजमकाव्यामित्येवं चतुसिदुर्ज्ञेअपटिमागे सुभादियसा भवति । द्वावयमुद्रुतां उक्तप्रकारेण चतु-
 भिमुद्रुतै कपटिमनी रचिवातरत्रि भवति । उक्तानि रिकमैर्कवतिवेगमाह । एवमुद्रुतयैकमित्यात्रि । एव महलत्रयवशितीत्या उक्तमित्यित मतेना

- अथनारस्तमि अङ्ग तराणतरं महल उत्रसक्रमिता चारं नरई । जयाग जने। सुरिए अङ्ग तराणतरं महल उत्रस-
 कमिमा चारचरइ । तयाणके महालपु दिवसे केमहालयाराई नत्रई । गा० । तयाण अठारसमुक्तं त्रियसे
 जयइ । दाडि एगसठिजागमुक्ततहि ऊयो दुयालसमुद्रुताराई जयइ । दोडिअ एगसठिजागमुक्ततहि अडिअ,

तमबाएमासः, उरकरतः अष्टादशं मुद्रुतोरिवसा भवति, अपत्या द्वावयमुद्रुतोरान्त्रिभयति सन्निष्ठाणन् सयः तव सुवतरमपमागः मयमे अशो
 रात्रि अथ्यतराणतरं महलमुपसकस्य चारचरति, यदा भयवन् ? सुपु अथ्यतराणतर महलमुपसकस्य चारं चरति, तथा किनहालयो दिवसः

वि गारइ हे प्रगवन्! मूर्ये सर्वोभ्यन्तर पहिन्! नीहलु उपठंऊनी आस्यीने चारकरे, तिबारे क बळो मोटा दिवस होइ अने के बडी माटी राशि
 होइ । हे गौतम! तिबारे उतमाबला पाम्यो उतबडी अठार मुद्रुत मो १८ दिवसहोइ अथम्य चारा १२ मुद्रुतनी राशि हाइ (एत्रि दिवस चर्भने ३०
 मुद्रुत पूर्वहोइ) । हे माहिला प्रबन नीहला बकी नीकसतो बकी मूर्ये तथा आबला चारसर मते महवो बकी तथा अतबला पहिला अशोरानने

मन्तरोक्तं नीपायेण प्रतिमहसं विवस्वरात्रिचरकमुसुसै कपटिटापागद्वयवृद्धिर्गनिरुयेण निष्कामन् घृष्टिष्ठाभिमुखं गच्छन् सूर्यसादनन्तरात्मशब्दात्ता प्रदमन्तरं महसं सक्तामश् २ द्वीद्वी मुद्गुर्भक्तपष्टिमाया वैवेकस्मिन् महले दिवससंज्ञस्य निघण्टयन् २ प्रापयन् २ रक्षनिष्ठस्य सावयेवाभियद्य यन् २ फीषः । सु-
दूर्गैवपष्टिभागद्वयगम्य षेष दिवसकृत्रे प्रापयण तावयेव रक्षनिष्ठे अभियट्टयन्निति । स्ववाद्यमयहलमुपसक्तस्य पार चरति । प्रतिमसहस्रभागद्वय

से णिस्कममाणे सूरिणु देवसि सि अहोरत्रसि अज्ञ तरतञ्च महल उवसकमिष्ठा चारचरई । जयोण भते !
सूरिणु अज्ञ तरतञ्च महल उवसकमिष्ठा चारचरई । तयाण केमहालणु दिवसे केमहालयारहु चरई । गो० !
तयाण अठारसमुद्गते दिवसे चरई, चउहि एगसठिनागमुद्गतेहि जणे दुवालसमुद्गतराई चरई । चउहि
एगसठिभागमुद्गतेहि अहिष्ठा, एव खलु एण उवाएण णिस्कममाणेसूरिणु तयाणतराष्टमहल।इ । तया

किमहाशयाराधितेवति, गीतस । तदा अष्टादश मुद्गुर्तदिवसाप्रभवति । द्वाभ्यामेकपष्टिभागमुद्गुर्ताभ्यामुभा द्वाद्यगमुद्गुर्तां रात्रिभवति द्वाभ्याव
एकपष्टिभागमुद्गुर्ताभ्यामपिकति । सनिष्कामम् सूर्यः द्वितीये अहोरात्रे अस्यन्तरतृतीयं महल उपसक्तस्यचारचरति । गदाभक्त ! सूर्यः अस्य
न्तरतृतीयं महलमुपसक्तस्यपारं चरति । तदा किमहाशययोदिवसः किमहाशयारात्रिभवति । गीतस । तदा अष्टादशमुद्गुर्तां दिवसोभवति षसु-

विधि अस्यन्तरपक्षी अगन्तर वीजु माहसू आश्रयीने चारकर । जिवारे वे भगवन् । सूर्य अस्यन्तर पक्षी अगन्तर वीजु माहसू आश्रयीने पार
कर । जिवारे केयली मोठी दिवस होव आने केयली मोठी रात्रिहोव । वे गीतस । जिवारे अठार मुद्गुर्तं दिवसहोव, वे एकमहीया भाग एक मुद्गु
र्तना एतसे करव पार १२ मुद्गुर्तनी रात्रि होव वे एकसठिया भाग एक मुद्गुर्तना एतसे अपिकी ते वीजा मांझला यकी गीकलतो चको सुप
वीजा अहोरात्र ते विधे अस्यन्तर वीजु माहसू आश्रयी ने चारकरे । जिवारे वे भगवन् ? सुप अस्यन्तर वीजु माहसू आश्रयीने चारकर सिवार

शानिपुत्री शकं सर्वमकलषेषु भागानां शानियद्विपूर्वापे वक्तव्यम् । जयाजयित्यादि । यद् यूपैः सर्वाभ्यन्तरात्मसहस्रादित्यत्र यूपश्रोत्रेयवृद्धमी वक्तव्या
 तेन सर्वोप्यन्तरमकलषारस्य सर्वबाध्यमश्लक्ष्णमुपसक्तस्य चारं चरति तदा सर्वोप्यन्तरमश्लक्ष्णस्य चारं चरति तदा परस्माद् द्वितीयात्मसहस्रा
 शरभ्येत्ययः एकेन प्रथीतेनश्रीत्वचिक्वेन रात्रिदिवानामश्रीरात्राद्यां शतेन श्रीद्विद्वयप्रीतिनि पटपट्यचिक्वानि मुहुर्नैवपट्टिभागयतानि दिवससप्तसप्त

अतरे महल सक्रममाणे २ दोदोएगसठिभागमुक्ते एगमेगे महले दिवसस्त्रिसप्तसप्त निवहुंमाणे २ रयणि
 खित्तसप्त अमित्यहुंमाणे २ सप्तयाहिरमहल उवसकमिस्ता चारशरह । अयाण सूरि ए सप्तपन्नराद्येमहलाद्य
 सप्तयाहिर महल उवसकमिस्ता चारशरह । तथाण सप्तपन्नतरमहल पणिह्वाय एगेण तेसीएण रात्रिद्विसप्तसप्त
 निखि लावठे एगसठिजागमुक्तासप्त दिवसस्त्रिसप्तसप्त निवहुंस्ता रयणिस्त्रिसप्तसप्त अमित्यहुंष्टया चारशरह ।

भिरैवपट्टिभागमुहुते वना द्वावशमुहुतोरात्रिजवति, चतुमिरकपट्टिजागमुहुते रथिका युवकएतेनापायन निष्ठासन् युयुस्तदवन्तरात्मसहस्रा
 तरगन्तारं महलतन्पञ्चमामन् दहे एकवट्टिमाणे मुहुते एकैकस्मिन् महलतदिवससप्तसप्तसप्त नियुक्तयन् २ रक्षितेन्द्रस्या निवहुंयत २ सप्तवाद्यं
 तरकनमुपसक्तस्यचारचरति । यस्मान्पु सर्वोप्यन्तरात्मसहस्रात्मसहस्राद्य महलतन्मुपसक्तस्यचारं चरति तदा सर्वोप्यन्तर मकलष पञ्चिपाय एकेन

कथनो पाटा दिवस शीघ्रं कथना शरी रात्रिद्वय । हे गौतम ! तिनारं आहार १८ मुहुतेतो दिवससप्तसप्त चार एकवट्टीया भाग एक मुहुतना यतले
 त्रैवे धने चार १२ मुहुतनी रात्रिश्रीघ्न चार एकवट्टिया भाग एक मुहुतना एतले अथिक् द्विरीते निवे इवच लपाये भीकलतो यका सुयतय-
 नन्तर पूबिक्वा नाहला कथी तरकनन्तर आगस्ये गौहले उपसक्तनीने जातो २ यको विवे एकवट्टिया भाग मुहुतना एके के भोक्ते दिवसकोपना
 पगहतो २ यको रात्रि क्षेत्रना कथारथा २ यका चव द्वादिहान् नाहन्तु अथयीने चारकर । तिनारे पूर्व सर्वोप्यन्तर पञ्चिका नाहला यको कथे का-

नियञ्च कोषः पद्यस्यधिकनिगतसङ्ख्ये कपटिभानि मांयस्मात्तु वेत्तु गम्यते सायस्मात्तु वेत्तु रथनिष्ठेत्त्वात्तित्यथा वा
 रन्वति । अप्रमथः । वसिष्ठायनवल्कप्रग्रीत्यधिकिगतसङ्ख्येपु मत्त्येक हीयमानेजागदुपस्य अग्रीत्यधिकिगतसङ्ख्येपु मत्त्येक हीयमानेजागदुपस्य
 इति । तायेदेव रजनिष्ठेत्त्वेव तेइत्यर्थः । एतदेवपदात्मपूव्याप्युति । अप्राणित्यादि । प्रसस्युत्र प्रागवत् । उभारसूत्रे गीतम् । तथा एतन्महात्मा
 सा प्रकृष्टायस्योप्राप्ता अनयोवोरकपिञ्जा रुक्मिणीयान्या प्रकथयती रात्रिरित्यथः । अष्टादशमसूत्रप्रमाणा रात्रिभयति । तदा तत्र गन्पुङ्गुनसस्या-

जयाण नत ! सूरीए सख्त्राहिरमहल उधसकमिसा चारंवरइ । तथाण केमहालएदिवस केमहालया राई न
 थई । गो० ! तथाण उत्तमकठपत्ता उक्कोसिआ ख्ठारसमुल्लता राई भवई । जहन्नेए दुवालसमुल्लते दिव
 से नवई । एसण पठमेत्तमासे एसण पठमस्स, तम्मासस्स पज्जावसाणे, से पविसमाणे सूरीए दे।ञ्च व्

अग्राप्तम रात्रिदिवगतम त्रिबिषङ्गधीम्यकप टन्नागमसूत्रगतानिरजनिष्ठेत्त्वेस्य निवस्यो दिवसकथस्य अविषयं चारपरति, पदाभादसा ! मूयः न
 यथाद्य नदुल्लमुपसङ्ख्यचारंवरति० तदा किनदासायादिवसः किमद्वाभयारात्रिभंभवति, गीतम् । तदा उत्तमकाष्ठाप्राप्तः उत्कपत अष्टावगम्
 इ । रात्रिः अपन्त्यकः द्वादशमसूत्रोदियमा अवति एवप्रथमः परमासः यत्तदुप्रथमस्य परमासस्यपर्ययसाम्, सप्रविगम मयः द्विनायपरमा

द्विरत्तुं ठवत्तुं मांयत्तुं आश्रयीने चारकरइ । तिस रे मयास्यत्तर पङ्किला माहलाना अपवाइ यत्तुने श्यामी एत्त अष्टारात्रिपङ्कणठ निविसिख खासुति
 इई एवमठिया भाग मुत्तुस मा विवम क्षेत्रमा घटादीने रात्रिक्षेत्रमा वपारीने चारकरे । तिवारे षे भगयम् ! सय मयवाहिरत्तुं खइत्तुं मोडत्तुं लपम
 क्कनी आश्रयी चारकरे । तिवारे केवढी नाटो दिवस झाइ अणे केवढी नाटो रात्रिद्वेव । से गीतम् । तिवारे उत्तम खयस्या पावोडरकृष्ठी अटार
 नदुल्लमा रात्रिद्वेव अन् अचम्य पार १३ मुत्तुमगा विवस झाइ एए प्रथम खमास वसिष्ठापम कडीव मपरिणा अगमासुमो खइत्तुं फत्तुं ते खइत्तुया

पूरुषापत्रपत्न्यको द्वावजमुहूर्तप्रमाको विवसो भवति त्रिंशत्मुहूर्तत्वाद्दोरावस्य एववाहोरात्रो द्वाविंशत्यविमष्टापत्नार्यमाह । एवम
 नित्यादि । एतद्यप्रामुखाये । अथत्र द्वितीयमहलं पूजकाह । जयाकमित्यादि । यदा भगवन् ? सूर्यः सवबाह्यामन्तर द्वितीयमहलमुपसक्तस्य चार
 चरति । तदा किमभाको विवसो भवति किमभाका रात्रिं त्रैवति । गौतम । अष्टादशमुहूर्तो द्वाभ्यामुहूत एवद्विभागस्यासूता रात्रिं त्रैवति द्वावज
 मुहूर्तद्वाभ्यां मुहूर्तं कयद्विभायास्यासचिको विवसो भवति । भागयोः स्यूनाधिक्यत्वात्कारखे युक्तिः प्राग्वत् । अथतृतीयमहलप्रमायाह । उपविशसन्
 यति प्राग्वत् । मसमृजगपितयेव । उत्तरसूत्रे गौतम । तदा अष्टादशमुहूर्तोभ्या पूर्वमहलसकाभ्यां द्वाभ्याश्च प्रसूतमहलसकाभ्यां इत्येव चतुर्भिः

ममास अथमाण २ पठमसिंश्रुहोरत्तसिंश्रुहोराणतरं मळल उवसकमित्ता चारचरह । जयाण मते ! सुरिए
 आहिराणतरं मळल उवसकमित्ता चारचरठ । तथाज केमहालए विससेमवइ केमहालया राईमवई । गो०
 अठारस मुजस्ता राई जयई दोहि एगसठिमागमुज्जसेहि जपो दुवालसमूह्जसे विवसे भवई, दोहि एगसठि

ममपन् मभनेऽहारात्रे वाद्यामन्तरमहल मुपसक्त्यचारचरति यदा भगवन् ! सूर्यः वाद्यामन्तरं महलमुपसक्त्यचारचरति । तदाकिमहल
 यो दिवसाप्रवति किमहास्यारात्रिंभवति । गो० । अष्टादशमुहूर्तोरात्रिंभवति द्वाभ्यामेकयद्विभागमुहूर्तोभ्यामुना । द्वावजमुहूर्तोदिवसो भवति

मासभापको पेषतो यत्ता सूर्ये बीजा कृत्वास उत्तरापकप्रति एहतो २ यको उत्तरापकता प्रथम अहारात्र ने विचें आहिरला खेइलायकी अणल
 र बीत्री साइजू उपसक्तनी चारकरइ अचिवारे हे जत्रन् । सूर्ये याहिरला खेइला यकी अमन्तर बीजू मांडजू उपसक्तनी चारकरे तिकारे खेवहो जो
 टां विवस होइ खेवही माटी रात्रिहोइ । (जकारे १८ मुहूर्तनीरात्रिं जने १२ मुहूर्तनी विवसहइ तिकारे भरव येरकते विवस मुहूत रात्रगये यके यहा
 विरेइ सूप जग अने वहां ३ मुहूर्तंरात्रिं यवे वहां विवस जने ३ त्रिंशि मुहूत जने ६ पति सूप मवीये जंगतो) हे गौतम । अहार १८ मुह

बलुःसस्याद्धे मुहुते कपटिभागे इजा रात्रि संवति । द्वौदशमुहुताय तथैव चतुर्भिमुहुते कपटिभागे रात्रिको दिवसो भवति । उष्णतिरिक्तेषु सप्त-
 लेशितिवेशगाह । एवञ्चलुडत्यादि । एव नवबलप्रपवयितरीत्या एतेनामन्तरोक्तेभोपायेन प्रतिषेधल विवसरात्रिषकमुहुते कपटिभागव्यव्युद्धिपामि
 रूपेण प्रतिशत नमूढीये नवबलाभि कुयन् सुयक्षवन्तराम्यकलात् तदपत्तरमकला सकामन् २ द्वीही मुहुते कपटिभागे एकैकस्मिन् नवबले र

जागमुहुतेहिं अहिण्, से पयिसमाणे सूरिण् वीञ्च सि अहिरतञ्च मदल उत्रसकमित्ता चार
 चरई । जयाग मते । सूरिण् अहिर तञ्च मरुल उत्रसकमित्ता चारचरई । तयाणके महालण् विषसे केमहा
 लया राई चरई । गी० । तयाण अठारसमुहुत । राई भवई अउहि एगस ठजागमुहुतेहिं ऊणा दुत्रालसमुहुते
 दिवस नवड । अउहिं एगमठिजागमुहुतेहिं अहिण् । एत्र खलु एण उत्राएण पयिसमाणे सूरिण् तयाणत

द्वाप्यामकप ठभागमुहुतास्यान घट्टः समविशन् सूय द्वितीयऽशरात्रे वास्तुतीयमयस सुपमकस्य च रवरति । यदाभवत् । सूय वास्तु-
 तीय नवडलणुपसकस्य चारचरति । तदाकिनइत्त । दिवस किमइत्तयारात्रिभयति । गी० । अष्टादशमुहुतांरात्रिभयति, यत्सुप्यानेकपटिप्या
 गमुहुतांस्यान्ना द्वादशमुहुते दिवसामवात् यत्सुप्यानेकपटिभागमुहुतांस्यामपिकः एवकस्यतेभापायेन प्रविशन् सूयंस्त्वमन्तराम्यकला तद

तनीरात्रि इह से एकचतोया भाग मुहुत ना एतले उक्ती उन चार १२ मुहुत नी विवस इह व एकमठाया भाग एक मुहुत ना एतले अप्यिकी
 तेह पघना बका सूय याकी अशरात्रिन यिपे वाहिरला केबला यकी श्रीञ्चु भांठलू उपसकमी आश्रयीने चारकरे विवारे हे भगवन् । सूय वाचि
 रन्या खइत्वा यकी श्रीञ्चु भांठलू उपसकमी चारकर तिवारे केवसो मोटो दिवस इह के वली मोटी रात्रिहोइ (पय्यिवेहे सेसे मुहुत मिया
 चरे निरिक्कति । नरइगरा उदयतं सुरकसुपठमदिसे १ नरदे विणुहुततिगे सेसे पयिन विवेपगब् आवियरयतपिअ एय तेयदिसे सवुते

अग्निहोत्रस्य नियतुयत्न २ विवसवीशस्य तावदेवाभिभवतु यन् २ सर्वाभ्यन्तरमवहलमुपसकस्य चारवरति यत्रापि सुवसवहलेषु भागमा दानियद्विगवाप्य
निदिग्वाह । अपाबमित्यादि । यदा भयवम् ! सूर्यः भवयाद्यात् सुवाभ्यन्तरमवहलमुपसकस्य चार चरति । तथा ययवाद्य नफल प्रथिपाय स
वीदीकृत्य तद्वाङ्गात् द्वि गीयान्मवहलादारम्येत्यर्थः । एकेन व्ययीत्यधिकेन रात्रिविगतग प्रीण्डि पटपठ्यधिकानि सङ्गै कयट्टिभागयताणि रज

रात्रे मरुलांते सयाभ्रतर मरुल सकममाजे २ चार चरति सयाण वीदो एगसठिजागमुहुसे एगमेगे मरुले
रयणिलेत्सस णिवृहेमोषे २ वित्रसखेत्सस अभिवहेमाणे २ सखुत्तरमरुत्रं उपसकमिता चार चरुठ ॥
अयाग जते । सूरिपु सखुयाहिराते मरुलांते सखुत्तर मरुलं उपसकमिता चार चरुहे । सयाण सखुयाहिर
मरुल पणिदाय एगेण तीनेष्टएण राहृद्विष्टसपण तिखिष्टाद्यठेएगसठिजागमुहुत्ससए रयणिलेत्सस णिवृ

गन्तरमरुलमुपसकासम २ चारचरात ० तदाः इष्टएक्यष्टिमायमुहते एकैस्मिन्मरुलरात्रिकेत्सस नियतुयत्न २ विवसवेत्ससाभियदयन् २ स-
वाभ्यन्तरमवहलमुपसकस्यचारचरति । यदासयः भवयाद्याम्सवहलाः सर्वाभ्यन्तरमवहलमुपसकस्यचारचरति । तदा मववाद्यमण्डलप्रथिपाय
मकेनव्यासात्स्यधिकेन रात्रिविगतग त्रिचिपट्टयानि मुहुत्तमतानि रजनिहेत्रस्मिन्वर्षे विवसवप्रप्यामित्यचारचरति ॥ सयःद्वितायः ययमाय-

तुम् २ अत्रुदाय सपरैरयवाय मुहुत्ततिगे अहकने । उदयवदनश्च सूर्या मुहुत्त तिगेसे अयमए ३) इ गीतस । अहार मुहुत्तना रात्रिदुष्ट । त्रिवारे
प्यर एकवठीयो भाग एक मुहुत्त नो एतसो उकी एने वार १२ मुहुत्तनो विवसवाए चार एकवठीया जाग एक मुहुत्तना एतल अपिवा इकी
रीते तये इवे उवाह पततो यका सूप नवगन्तर पाहिल्या मोहसा यकी तदगन्तर आगये भाहले सकमतो आकवी तो २ यका चारकरे । तिबारे
वव एकवठीया भाग मुहुत्त ना यके के माहले एतसुरात्रि यमने पठाहतो २ यदा विवसवेत्ससने अपारतो २ यकी सकीन्तर पदिसु नाहपु यव

निश्चयं निवर्ष्यं दिवसदोषस्य ताप्येवाभिव्यञ्जयति । एतद्वदन्त्यादि निगमयन्त्यादि । प्राग्वत् । अथ
नवमाप्तापकेन्द्रार । जयाभित्यादि । यदा प्रगवन् । यदा सर्वाभ्यन्तरमखलमुपसक्तस्य वार परति । तदा क्विसिथिता क्विसिथिता तापयेत्रस्य सूर्यो
तपध्यासा ऽऽकायकडस सत्विति व्यथस्या प्रष्टसा । सूर्योत्तपस्य क्विसिथियानिति पावत् । प्रगवाणाः ? गीतम । अन्तुमुत्त एष्योमखत्वे तस्य दस्य-
नाकाकारः नन्मयात् यत् कलङ्कमुपुषं ताशिकापुष्यं सन्सिथियानसिथिता प्रष्टसा । गया होवेय तीर्थेकृद्धिः । एतदेयसिथियान दिशिमिष्टि । अन्तर्मेकदिशि
सकुचिता यद्विस्तवकदिशि विस्तता तथा अन्तर्मेकदिशिवृत्ता अर्द्धवक्रवाकारा सयतीयसनेकगताम् श्रीम् द्वीया द्यभागानभिव्याप्यास्याव्याप्यस्य
तासात् यद्विस्तवकदिशि पूपुला मूरकलभावेन विस्तारमुपगता । एतदेय सस्यामकषनेमपपुपति । अन्तर्मेकदिशि अङ्कः पट्यासनीपत्रिटस्योरसगकूप
आसमयन्व सास्य मुक्तमप्रभागे ऽद्वयकयाकार सास्येवसंस्थित सस्यान यस्याः ना तथा । यद्विस्तवकदिशि शकटस्योद्विमतीसासस्याः मस्य पतः प्रभृति

हृत्सा दिवससखत्तसव व्यभियहृत्सा । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध ।
श्याङ्कमेसखत्तरे एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध । एतद्वरद्ध ।

एतद्वरद्धीयस्य परमासस्य पर्यवसान । एतद्वरद्धीयस्य पर्यवसान । एतद्वरद्धीयस्य पर्यवसान । एतद्वरद्धीयस्य पर्यवसान । एतद्वरद्धीयस्य पर्यवसान ।
अन्तरमखलमुपसक्तस्य वारं परति, तदा क्विसिथिता तापयत्रसंस्थितिः प्रष्टसा ? गीतम । अन्तुमुत्तकलाम्युक्तापुष्यसंस्थानसंस्थितातापदे

सकनी आश्रयाने वारकरे निवार सुप सधयी धारिश्शया खेद्वया भादला यकी सययकी सांशियू पद्विष्टू सांशियू उपसकनी वारकरे तिथारे सय यादिग
रया खेद्वया साद्वयानी खपेद्वया करीने एकसो श्राकी अश्रात्रे यद्वेने त्रिस्पसे कासक्ति एकसक्तिमा भाग मुकुसं ना एतलू रात्रिद्वैत्रमद्व पटाहीने दिव
सन्नेत्र वधारीनद्व वारकरद्व । एतद्वीसा कस्मात् एतद्वरापद्व एतद्वयाजा कस्मात् एतद्वरापद्व नी पर्यवसान खेद्वयो एतल एतद्वदिवायम सत्तरायनक
प वारमावे आदित्यसवावर कहीद्व एतद्व आदित्य सवावरना पर्यवसान खेद्वयो कस्यु ८ इये तापयेत्र संस्थान द्वार कद्वद्व । निवाररे द्वे जगवन् । सूर्य

लिकेचिद्वामो फलकानिबध्यन्ते तद्वाचिद्विकृतं भवति । तत्रप्रथमस्यस्थाना अक्षरद्विभक्तौ प्रतीत्य यथाक्रम सञ्चयिता विकृताइति भावः । आदर्शात्-
 रेणु भादि सोत्यिभ्रजुइसठिआ इति पाठ स्तत्रकसिक्काः प्रतीत स्तस्य पुनश्चप्रमाण स्तस्येवातिविक्रीकृतया सत्पित सस्यान यथाः सा तथा । अ
 चास्याःप्रायामसाइ । उभयुपावेचमित्यादि । उभयपार्श्वेन मस्तरस्योभयोः पार्श्वयोः तस्यास्नापकेअसत्पितः सूर्यभेदेन द्विपाठ्यवस्थितायाः प्रत्येकभेदेष्व
 प्रागेन द्वेपार्श्वे द्वेष्यते अत्रद्विभक्तिकाये सर्वमववसद्विपि नियतपरिभावेभवतः । अथमपः । एका प्ररतस्त्वसूर्यकृता दक्षिणपार्श्वे द्वितीया
 प्राशतस्यसूर्यकृता उतरपार्श्वे इति द्विप्रकारा साच पञ्चवत्वारिभ्यप् २ योजनमवलाचि आयामेन मध्यवर्तिनो मेरोशरस्य द्वयोदक्षिणोतरजागयोः
 पञ्चवत्वारिभ्यता पावनसइले अ वदिते अद्बुद्वीपयमे व्यवस्थितत्वात् एव पूर्वोपरञ्चान्वयोरपि यथा तत्र सूर्यो तत्रातवायानो भोष्यः । एतच्च सूर्य
 अद्बुद्वीपयतापामनपेस्य वाच्य । तत्रचमजुरेणु अयत्किद्यत्पञ्चलाचि श्रीक्षियतानि अयत्किद्यत्पिकाणि एकवर्तिमानो योजनस्येति । एतच्च एकत्रपिदित
 अत्रावतितमवलाचि योजनानां श्रीक्षियतानि इत्यादिच बृज्जकरपेवस्यति तत्र श्रीपपत्किन्न निमदिप्यते तेनात्र पुनवक्षमियानाच ऽसप्रत्यनवस्थित-

उयसकमिता वारशरद्व तयाप किंसठिआ तावस्त्रिसठिइ प०? गो० । उठीमुदकलसुञ्चापुष्फसठा
 णसठिआ तावसेप्रसठिठं प०? स्युते सकृष्टा वाहि चिच्छिदा अत्रोयहा वाहि पिहुला स्युताश्चक्रमुह

वसस्थितिः मयसा? अत्राः सञ्चयिताइति विकृता अत्रा इत्यादिप्रपुञ्जा अत्राः अद्बुद्वीपसत्पिताइतिः अकटद्विपुक्तसत्पिता, उभयोःपार्श्वयोः

उयसका अथत्वार पश्चिन् मादसु उपसकमा वारकरे निवारव र्वो सत्यात्ते र्वु आकारे तापवेत्रनी सत्पिति व्यवस्था दूइ सूर्यना आतपतडकानो र्वो एषा
 कारे सस्यानदूइ । रे गीतन । अद्बुद्वीप उंन नूच खेकससुक्षामासिकामानइ अमस्यतीनु कुरुते सस्याने आकारे सत्पित सूर्येनातापनी सत्पित अं नां
 दिनेकननीये सञ्चयित लंकाती नेड सनोये लोकटी वाहिरी तत्रच समग्र दिगो विक्रीकं पोइली भादि वेव र्वनीये अतज्जवसपपाकारे वाहिरे
 तत्रवदित्तै पुनश्च लोकती नेड र्वनीये पावनो वाक्ती पञ्चासना अस्थगलो ऽपभाग ऽडुअसयाकार तेने सत्पित वाहिरे कृत्वाइतिच अकटनी अ

वाहास्यरूपमाह । दुर्बेअवमित्यादि । तस्मात्पूर्वकस्या स्तापके अरुत्विने ह्येवमेव प्रतिसम्पन्नं यथायोग्यं हीय
 मानयद्मानपरिमाहस्तात् । तद्यथा । सर्वोभ्यन्तरा सर्वभाषा नैवशरी प्रत्येकमनस्यल्यतास्त्रभाषयातामार्थी तत्र यामेरुपाद्यै विफलमनसिफल्य भाषासा
 सर्वोभ्यन्तरा यातु लवचदिशि जडद्वीपपयंतमधिकृत्य भाषा सा लवयाद्या आपानय दनिषोत्तरायततया प्रतिपत्तव्यो यिक्कमः यूपपरायततयेति
 साम्प्रत सर्वोभ्यन्तरायरिमाह निर्दिशति । तीक्ष्णमित्यादि । तस्याएवैकसा तापस प्रसुस्थिते सयोभ्यन्तरा याहा नेरुगिरिसुसीदे नवमाजनसुइस्त्रा-
 दि बत्वारि पदधीत्याधिकानि योजनशतानि नवच दशभागान् याजनस्य परिषेपस्य अत्रोपपत्तये प्रदत्ताह । एवञ्चमित्यादि । एयोऽनन्तरोक्तप्रमा-
 नः परिषेपविशेषो मन्वरपरिरपपरिकेपचविशेषः कुत कस्मात् एवप्रमास्य आस्मातो नामाधिकोवा इति यदेत् । जगवामाह ? नीतम । याम-
 म्बरस्य परिषेपे सन्निभिर्गुणवित्वा दशप्रतिश्रित्वा दशभिर्भागैः त्रियमासेमति एवपरिषेपविशेष आस्मात्

सतिस्था याहि सगन्ठीमुहसठिआ उभट्टपासण तीसे दात्राहाउ अण्यथठिस्थानेहवति पणयालीस २ जेअशुण
 हसस्माक्क आयामेण दुवेअण्य तीसेशहाउ अणत्रठि अणहवति । त० सव्वसुतरिअचंचेव धाहा ससुत्रा

तस्या दुवाहे अवस्थिते प्रवतः । पचत्वारिषदापकानि याजनसुइस्त्रादि आयामेन ह्येवतस्या वाह , अनयस्थिते भयत । तद्यथा-सर्वोभ्यन्त-
 रिक्काचयाहा, सर्वेयास्त्राचयाहा । तस्याः सत्त्वोभ्यन्तरवाहायाः मन्वरपयस्ताया नवयोऽनन्तरसुइस्त्रादि बत्वारिपकयीनिर्पञ्जनगतानि नवचदशजना

च्चनं नुयजिहां वकी पाटि आकाथाह ते अतो विस्तीच हूइ ते सस्थाने सस्थान छ । ते तापसेत्रमा र्थेपासे नेरुपको वेदिदिगि माहम साहनी माटे
 २ वाहा अवस्थित वृद्धिगानि रचित सदेव सरवी इोइ पचतालीम २ इकार याजन लायपर्ये मरुपकी वेवाहइ जगती लगय अने तेइ एकेकीक
 तापदेत्र सस्थितिरूप वाहाने बने भाषा अनवस्थित अनियतपरिमाह इाह । तेकेही मरु समीपे स्याम्यन्तरका याहा अगे लपण सुगुद्र समीपे
 जडद्वीप केइहे भाषा तेइ तापपत्रनी सर्वोभ्यन्तरीका माहिसा वाहा नेरुपवत्स ने समीपे नय इजार याजन अ्यार से अ्यामी एअ्य यासाअ अने

इति वदेत् स्वामियेभ्यः । अप्सर्षः । नेरुवाप्रतिहृत्यमातः सूयोतपो नेरुवरिपि परिचिप्य स्वितवइति नेरुसपीये ऽप्यन्तरवापद्येऽप्रविच्छम्भश्रिता ।
 छेदिसति पत्रयोविश्रान्तिपद्गताचिद्वैकविश्रान्तुस्रयोजनमानः सर्वोपि नेरुपरिचिरत्वलापद्येऽस्य विच्छम्भता मापद्येतइति श्रेयः सुवर्गोऽप्यन्तरेऽसकृत्
 यनभातः सूयोदीप्तस्वरयाभत्यान्वभूद्वीर्यचक्रवालास्य यद्यतत्र मइये तत्तद्वक्यालक्षेऽभानुसारेण श्रीमद्वसुभागाल मकाशयति । दशनागाना अप्याषां भी
 जने यावन्मसाद्य खेवं तावन्नापयतीत्यर्थः । ननु तदि नेरुपरिच्ये क्विगुणीकारण किमर्थं दशनायानो त्रियागुणमभेय चरिताद्यस्वात इत्य विनेयाना
 पुलायकोपाये जगवतीवृत्तौ श्रीश्रमपदववृत्तिपारा दशनागसम्बन्धं त्रिगुणं चकुरिति । अप्यवशभिर्मानेकोऽहेतुरिति हेतुष्यते । तन्मूद्वीपवक्यालक्षे-
 तस्य त्रयोभागा नरुद्विचक्रवाद्यु ईयस्त्रैकैश्वरयोः द्वीभागी पूवता द्वी चापरतः सवसीक्षने इय । तत्र अरतगत सूयेः सुवर्गोऽप्यन्तरे भवदले चरन्
 श्रीमन्नागान् दशविधात्यान् मकाशयति । तदुर्वाच श्रीनीत्तराद्वागैरावतगतः तदाद्वीजागी पूवतो रजनी द्वी चापरतोऽपि यद्य यथाक्रमेण दशविधास्य
 धीतराश्याया नूयः चरति तथा तथा तयोः मत्येक तापद्येऽसप्रतो वदते पूवतप हीयते एकक्रमेण सवरकणीसेतापद्येऽत्र यदिकः सूयः पूवस्यो परतो
 ऽपरस्यो जगत तदा पूवपरिवलदियोः मायकं श्रीमन्नागः स्तापद्येऽत्र द्वीभागी दशिशातरयोः मायकं रजनीति । अप्य गणितकमविधान । तत्रमेठव्या

दिरिशा चय याहा ॥ तीसय सवस्रतरिस्थावाहा मवरपस्ययतेण णवजोश्रुणसहस्साधु चस्रारिअ
 त्तलभीपुत्रीश्रुणसपु णत्रय दसज्जापु जोश्रुणसस परिस्कंवेअ । संण सत्ते! परिस्कंवेअिसंसे कठश्याहि

गान् याचनानप परिरुपकं, नर्त्तं । परिरुपविश्राना नुत आस्मातइति वदेत् । गौतम । यामन्तर परिसेपस परिकेप त्रिभिर्गुणवित्वाद्यभिच्छित्वा

णव भाग एक योजनता दश भाग बीचर यद्भी एतले परिपिपच ठे । तेह हे मगवन् । एहपरिचिनो बिसेव एतसो यमागट्टे कस्यो अयिकोकां
 नदी । हे गौतम । अह नेरुपवंतनो परिकेप ३१३३ योजन मलाक ते परिकेप त्रिगुणोकोमे तिवारं एअन्तु पाह ते जरीने दश भाग अदीव इति
 इ दशभाये इत्तो यकां अन्तं एतत्तायोत्रत अने एक याचनता इशभाग बीजे एहवा ट माय आकइ एह परिचि बिचन इन असो ठे तिथे करइ

सः १००० एषां वर्गां दशकोटयः १००००००० ततो दशनिगुणने भाते कोटियत १०००००००० अस्य दशैर्गुणानयने श्रव्यामेकत्रिंशद्योक्तसहस्रादि
 पदप्रथानि त्रयोविंशत्यधिकानि ३१६३३ एषयात्रिंशद्विनिगुण्यते जातानि चतुर्नवतिसहस्राणि अष्टौ यतामेकींशसहस्रधिकानि ८४८६९ एषां दशत्रिं-
 शत्ये सप्त्यानि नवयोक्तसहस्रादि चत्वारिंशतानि पञ्चशतान्यधिकानि नवपञ्चदशभागानि सप्तदशभागानि सप्तदशदशभागानि
 द्वि । तस्यास्तापद्ये त्रसस्तिः सप्तबाह्या लवकसप्तप्रस्तासमीपे चतुर्नवतियोजनसहस्रादि अष्टौच पञ्च्यधिकानि योजनशतानि चतुरदशदशभागान्
 योजनस्य परिच्छेदः । अत्रापपादकसूत्रमाह । सुब भते परिक्लेशवहस्यादि । सुभक्त ? परिच्छेदविक्रियाऽभक्तरोक्तो यद्वति गम्य कुतआख्यासद्वति
 गीतभाववे दृष्टति नगणमाह ? गीतन । या जम्बूद्वीपपरिच्छेदं सन् परिच्छेप त्रिंशद्गुणयित्वा दशत्रिंशद्विंशत्या दशभिवेभस्य इदमेव पर्ययेषीह ।
 दशभिर्नानि द्विंशत्माह एष परिच्छेदविक्रियां चाख्याती गयाऽन्यैरेतथेऽङ्कितिरिति यदेत श्रव्यिष्यस्य इदमुक्तं नवति । तापद्ये अस्य परमविक्रम्य प्रतिपया
 दयिष्यितव्यः सुब जम्बूद्वीपपर्येतद्वति ततपरिच्छि स्थाप्य योजन ३१६२९ अत्र १२८ अत्र १२८ योजन १ एतावताथ योजनमेक किंचिद्गुण-
 निति व्यवहारतः पूरु विवक्ष्यते सीगराशितानिरघराशौ नैखितस्य सुकरत्वात् ततोऽजात ३१५० योजन त्रिगुण क्रियते जातानि नवसप्तानि अप्

एतिस्रपुञ्जा गो० । जैममदस्स पञ्चयस्स परस्केवे तपारस्केवे तिहिगुणेत्वा दसहिंछेत्वा दसहिं भागेही
 रमाण एसपरिस्केवयिससे श्याहिपतित्रपुञ्जा । तीसेण ससुत्राहिरिश्वाग्नाहा लयणसमुदृतेण चउणसद्व

दशभिन्नत्रिंशद्यमे एषपरिच्छेदविक्रियेप आस्थावति नवेत्, तथाः सप्तबाह्यायाहा लवकसप्तप्रस्ता चतुर्नवतियाजनसहस्राणि अष्टपञ्च अप्प

इत करोह । तेह तापद्येवती सव वाहिरत्ता बाहा लवक समुद्र समुद्र समीपे चौरायू इजार याजन आठवे अस्रसति ८४८६८ योजन ४ भाग अने एकसो
 योजनस्य दसभाग बीजे एषवा ४ भाग (सर्वाभ्यन्तर नाइसे वर्तते) यको सुत्र दीप्तलश्याइहरी जम्बूद्वीप पञ्चवालभा दशभाग कस्यीह एहवात्रिंश
 भाग प्रकाशे तेसाठे त्रिगुणे करो दशभाग इरीए तिबारे बाह्याना परिच्छि विवेपयाह इवे दशभागतो नैस सरस सुप जम्बूद्वीपमात्रिय भाग प्रका

रथारिशासहस्राणि चतुरश्रीस्यपिबानि ६४८४८८ एषा दशमिभगने लब्धाणि चतुर्नबतिपीठमस्रस्त्राणि अष्टौशतानि अष्टपष्ट्यपिबानि
 पत्वारय दशनागा पावनस्य अत्रापि मुक्ककरवारीयुक्तिः प्राग्बत् भवत्यत्र रविश्री उदपत्यत्तरवठवर्षा चहरसपञ्चमपञ्चवीचा ॥ बादासः षड्भाग ५०
 अर्धबतिदिशर्षिणि । इत्युक्त १ अत्रादवासांतरं प्रकाशयेत् तापक्रेत्रयिरयकाशः । तत्र नेत्रे द्विगियमगमिनि चेतुष्यते सर्वोच्यस्तारलक्षवर्षी सूर्यो
 जम्बूदिशि बंबूद्वीपस्य पूर्वतोऽपरत चाशोस्यदिक् शतं याचामानामकमस्र चारचरति तेनाशोस्य पक्कयनयोजनानि द्विगुणानि ३६० । अस्य वगन्
 खानयन वातानि ११३० एतद्य द्वीपत्रिपित्त ३१६२२३ क्वातशोच्यते ततःस्थितं ३१५००० अस्य दशजिनीग आगत ३१०० अत्रशिट्भाग ८ अत्रज्यो
 रंगकदयोः पञ्चजिगीकने जात ५४ । अत्रास्य राशेस्त्रिगुणसपद्यते यथाशो रागि जायादि । ६५२६ ४२ इदञ्च सूस्नेचिक्तया दशिव भवेत् १० त् एव
 आयुप्रचितमितिभाष्य । श्रीपु १० निचन्द्रसूरिकठधूर्वेमयवदभविच रेऽस्य सुविचारितत्वात् प्रस्तुतेष ६० स्पूजतया अयवेमद्वीपपयत्तयात्रविशद्ययेन
 मूर्धोक्त । प्रभाषं सपद्यते द्वायादिपरिचिरेवसवत्राप्यायनेदशोयकपनाकिमवकाम् अनेभपरिचितः परतो लवणोदोपद्वभाग यावत् प्राप्यमाषे ताप-
 क्रेत्रे तद्वज्यालक्षे चानुपारेणत्रविचम्भनसवात् परमविचमस्तत्रकपनीय इतिनिरस्त । अयमेवच इतुमवतिसहस्रपद्युगतादियानामादिकैः राशि मनु-

जोष्टु गसहस्रोद् अथयस्यठमठे जोअजसपु चम्रासिष्ट दमभापु जोश्रुगसस परिरक्केत्रेण । सेण जहे । परिरक्के
 धविसेने कष्टेअदिपतिद्यपञ्जा गौ० । अत्रअद्वीपद्वीपस्य परिरक्के वे तपरिरक्केत्रितिह गुणेस्ता दसाह

द्विशेत्रकतानिचत्स रिचदशप्रायापोकनस्य वरिचपच, समरत्न ! परिक्रुपविश्रीया कुन आस्यातइति बदेत् । गीतम । योज्ज्व्द्वीपःय २ परिते
 सु तिभएवतना सूय त्रिस्यमाग प्रकाठे । तिवारे चे भाग पूर्वविदिक् रात्रा अने वे भाग पविम बिन्दुचे रात्रि इम दशगाम दाडवा । इय सर्वत्र बिहो
 २ द्युयचालं तिहा २ आनलं बपद पूछे तापच) एतलो परिक्रिपछे च । वेच हे भगवन् ! परित्थिता बिसेव स्यापकी कथा जे । चे गीतम । जेइ गज्जुद्वी-
 पनो परिक्रिप च १६१ २३ योकाज कोच ३४ यजुच आमुक्त १५३ तपरिक्रिपेप जिगुको करिच । तिवारच एव्यथ चार से करीमइ इयमावे जेदीचं दशभागे

धनुष्युतेः प्रमाणीकृतः करवसबाविराजत । तवः हि । स्वस्वमयस्यपरिधिः पृथगभक्तौ मुहुतंगति प्रयच्छति साध विवसाईगतमुहुतंगतिराशिमा गुणितता
 चतु र्वयो० सचोदयतः सूयसापता मावानस्तनयतस्य पूष्टतोवि तावानिति हि गुणितः सन् तापघेत्र भवति एतद्युःःपशद्वारे सुव्यक्त निरुपितमस्ति
 इदं च सापघत्रकार्य सूर्यवाइमनइलसकतापघेत्रबाइयाहा निरुपये विभावयिय्यतइति भात्रावागप्रियसे । यदुक्त । श्रीमदशभागान् प्रकाशयतीति ।
 तत्रमायः पञ्चमुहुतौकनबीयणेत्रप्रतायः कयसुवोभ्यतरेमइसो चरति । सूर्येदिवसोऽसादशमुहुतमाग नवमुहुतौकनबीयेच ऐत्रेस्थितसूर्यो दृश्यो म
 वति । तत एतावत्प्रमाच सूयोत् प्राक्तापघेत्र तावच्च परतोपि, इत्यव्वाटादशमुहुतौकनबीयेत्रप्रमाच सेकस्य सूयस्य तापघत्र तच्च किशदशभाग
 त्रयासक ततोभवत्येकस्मिन् दशभागे पञ्चमुहुतौकनबीयेत्रप्रमाचतीति । सप्रति साभस्येमायामतस्तापघेत्रपरिसाण्य विपुच्छिपुराच । तथाणमित्या-
 दि । यदा मगलम् ! एतावास्तापघेत्रपरमयिकमभइति गम्य । तदा भगवस्तापघेत्र साभस्येन दक्षिणोत्तरायततया कियदायामेन प्रच्छस ? नगवाना-
 च ? गीतम् ! अष्टसप्तति योक्तसइच्छाधि बीधिच भयस्त्रिभयपिकाणि योक्तमशतानि योक्तमशैकस्य त्रिभागच यावदायामेन प्रच्छस ? पञ्चनस्वारिंश

त्वेसा वसन्नागेहीरमाणे पुरपरस्केत्रत्रिसंख्याहिपुत्तिवएज्जा । तथाण मते ! ताव २ खेत्त केयईंअ छ्याया
 मेण प०० गो० ! अठहन्नरिजोअणसहस्साइ तिसिअतेत्तीसेजोअणसए जोज्जणस्स तिजागच छ्यायामेण

पक्षपरिहोय त्रिभिर्गुणित्वाद्यभिधिशेखः दशभिर्भागं त्रीयमाचै एपपरिहोयविशुंय आख्यातइति वदेत् इति । सापघेत्र कियदाया
 भेन प्रच्छसम् । गीतम् ! अष्टासप्ततिर्यासत सइच्छाधि बीधि भयस्त्रिभयशतानि योक्तस्य त्रिभागस्य त्रिभागस्य प्रच्छसम् ? संरोमच्याकारे
 कर्ता यकां ४५०० एतला याजन अने १ याजनमः दशनाग कोर्ले एइवा ४ भाग आये एइपरिधिनो विहोप इमकको छो तीर्ये करइ इम करी ॥
 तिसारे हे जगवम् ! तापघेत्र कतलू मेरुयी लवइदिशि सांभ पछे कणू । हे गीतम् ! (मेरु यकी ४ ५०० इजार योजन जगती अने तिसारपछी
 ४३३३ योजन अने एक योजनमगो श्रीजोभाग एतलू लवच समुद्रमांइ देमिलीने ७८३३३ अने योजनमो श्रीजोभाग एतलो तापघेत्र सावपछे) छठो

रस्यारिशास्त्रादि पद्मशास्त्रि चतुरश्रीस्यपिकाणि ६५५४६ एवम् । दशमिपत्रमे लब्धानि चतुर्नवतियोधनमश्वादि आहीशतानि अष्टपष्टपिकाणि
 पत्वारच दशजाना पावनस्य यथापि सुठकरवाहीमुक्तिः प्राणेषु नस्यन्यत्र रविश्री उदयत्याहारवठवर्षाई सहरसपयत्रयवहीश ५ आदाल=ठिमाया व=
 सुइसंभतिद्विसर्पि । इत्युक्त १ अथाववाक्षीतर् प्रकाशठेवं नापकेभमितवकार्यो, तत्र नडे द्विगिभस्यगिमिनि सेतुष्यते सर्वोप्यन्तरसहस्रवर्षी सूर्यो
 मन्दादिभि बंधुद्वीपस्य पूर्वतोऽपरत द्वायीत्यदिह यत्र यावज्जानामवर्गस्य चारुवरति तेनाशीत्य पञ्चशतयोऽनानि द्विगुणानि दई० । अस्य वर्गेनू
 लानयने जातानि ११३० यत्रच द्वीपत्ररिपितः ३१६२७७ क्वात्सोच्यते तताः स्थितं ३१५६२ अस्स दशजिनो ग आगत ३१५०० अथशिष्टभागा ९ अग्नयो
 रंगवदयोः पडसिगुंकेने जात ५४ । अथास्य राश्रेविगुंकेनेसपद्यते यथाको राशि ज्ञयादि । ६५५४६ ४२ इदंशु सूक्ष्मेक्षिकया दशित नयेत १० त् स्व
 आयुप्रचितिमितिभाष्य । श्रीसु ६० निचम्प्रसूरिकृतनूयैमवहन्निच रेऽस्य सुविचारितत्वात् प्रस्तुतेव ६० स्थूलतया अयकेनद्वीपपयन्तनाप्रविवरयेन
 नूत्रोक्त । प्रमात्र सपद्यत द्वीपादिपरिपिरवस्यवाप्यागमेइयोऽगच्छपन्नादिमवयान् अनेनपरिपितः परतो लक्षकोवपद्भाग यावत् प्राप्यभाके ताप-
 ठे त्रे तद्वक्तवाक्ये चामुमारैवागत्रविषम्भन्नावात् परमविक्रमस्तत्रकथनीय इतिनिर्णय । अयमेवच इतुनेकतिसहस्रपस्यगतादियास्यकारिकेः राशि बहु-

जोशु गसदस्साई स्थठयस्थठमठे श्रीअणसए अत्रारिस्थ वमभाए जोशुगसस परिरस्केत्रेण । सेग मते ! परिरस्के
 थयिसेमे कनुअहिणिसिखण्डा गी० ! जणजयुद्धीग्रम्म ठीवस्स परिरक्के वे सपरिरस्केत्रनिहि गुणेत्ता वसहि

द्विपोत्रगतानिचत्त्र रिचदशजानागोवनस्य परिरपय, अमदल । परिरपयविशेषः कुन आस्यातइति घरेत् । गीतम ! योअल्लुद्धीपमय २ परिरि
 त् तिमएवतना सूप त्रिकयमान प्रकाशे । तिवारे वे भाग पूर्वविदेव राजा कने वे भाग पयिम त्रियइ रात्रि इम दशभाज जाडवा । इम सर्वेत्र त्रिइरा
 २ इपचाले त्रिइरा २ आगले इपत्र पूठ सापड) एवलो परिरिपिके व । तेव दे गणकन् । परिरिपिता त्रिकेव स्यापकी कस्या जे । दे गीतम ! जेइ मबुद्धो-
 पतो परिरिेव ३ १६९ ३७ योअन कोच इइ चणुव आनुक १३३ सपरिकेप त्रिगुको करीइ । तिवारई अन्वध जाइ से करीनइ इयभागे केरीइ इयभागे

त्रिभागः ८३३३३ १ अनेनच मन्दरयतकन्दर/दीनामप्यत्तःप्रकाशः स्यादिति शक्यते, यशस्विन आस्थाने श्रीमल्लयगिरिपाद्वैः नूयप्रश्नसिपूती युक्त चे-
 नत् सजावन ३ या तापते प्रायानपरिनाहमव्यथा अद्वैतीयमन्त्रेतापते अस्य पक्षुवस्वारिशयोक्तमनाप्रपरिमाणास्युपगमे यथासूर्योवद्विमिपका
 मति तथा तामतियव तापते असवि, सतो यवासूर्यः सर्वेबाह्यमपहलमुपसकस्य यारधरति । तदा सूर्ययामन्वरमसीपे प्रकाशोगमप्राप्ति । अथचस-
 शवि तत्र मन्दरपरिरयपरिवेपवाविश्रयपरिमाह मयेवक्ष्यते । तस्मात्पादलिप्तमूरिव्यास्यामस्युपगतव्यमितोयत् । तत्र तत्र भगवत्पादाना गमी
 रमाशयनविद्वत्, याह्यमपहलस्येपि सूर्ये इपरमभावस्य तापते प्रायानस्यावस्थितस्यम प्रतिपादनात् । उक्ता सुवाभ्यन्तरे मवहलैसापते प्रसस्थितिः, सम्रति
 प्रकाशपृष्टगत्वेन सद्विपययजूतस्वेनच सर्वोभ्यन्तरमकलैःअन्धकारसस्थिति पृथुति । तयाद्यमतेइत्यादि । तदा सुवाभ्यन्तरमकलशरवकाला सकस
 क्कान्तिदिगे किसस्याना अन्धकारसस्थितिः प्रकृता । यद्यपि प्रकाशतमसोः सहावस्थ्यावित्वायिरोपात् सुमानकालीनस्यासजवः । तथापि । आवगिष्टेपु
 चनपु अद्वैतीयपचक्यानादशभागेपु समभावनया पृथुत आशयाकोक्तधियोः । मनु आलोकाभावकरुपस्यतममः सुस्यानासुसंयोन कुसलरपृष्टीचितीमच-
 ति उच्यते । नील गीत वाक्येन तम इत्यादि पृष्टमपमोबाभक्तातसाधत्रनीमव्ययदाराभिन्धमास्य पौत्रलिकस्ये निद्रे सुगानस्यापि सिद्धेः यथा

प० ? स्युतोसकृन्ना याहि विच्छन्ना तचव जाय । तीसेण ससुप्ततरिस्थ्या याहा मदरपसुयतेण छुजोस्युगसहस्साइ
 त्तिगिास्य चउधीसे जोश्रगसए छञ्ज दसजाए जोश्रगसस परिस्केयेण । सेण मते। परिस्केवत्रिसंसे कठं स्याहि

मल्लमव्य कापुत्वसस्थासस्थिता अन्धकारसस्थितिः प्रकृता ? अत सजनिता यद्विः बिलीबा तदेव यायत, तस्या सर्वाभ्यन्तरिकायाहा मन्व
 स्यानेश्रकाराह अपकारनी सस्थिति अन्धस्याहह माहि नेरुस यादिरव शवचसमुद्र समापे यिस्ताथे सिमन्न तापद्येयनीपरं आचपु यावत तेप्रय
 कारनी मन्वीभ्यन्तरिका माद्विलीयाहा नेरुपर्वतम समीपे ठाङ्गारयोगमा त्रिरपसह पाधीस ईमस्थ योजन अने एकयोजनना दसभागकीजे एइ
 वाठभाय मल्लोपरधि । ऐइ हे भगवन् ! परिपिनो विषय स्याधीकष्टो तेकहीइ । हे गौसम ! जनेरुपवतनी परिषेप ३१६इ योषण प्रपाह ते

योजनसदृशादि श्रीविशयानि त्रयस्त्रिंशद्ग्रहयोगजनसदृशादि श्रीविचित्र योजनशतानि अथकिं श्रद्धाचिकानि उपरिच योजनविभागपुष्कानि सप्तसप्तशतानि
 द्रुवाः संकल्पने यथोक्तानि । इदं च इति शीघ्रतरत्रायात्रपरिमात्रवस्थित मन्त्रापिपत्रवृत्तारोविपरिवर्तति । एतन्नेवाये शान्तरियेन वृद्धयति । नेरुषस
 मन्त्रपारेइत्यादि । इदमेवशा ब्रूयप्रकाशः प्रतिहृत्स्यतइत्येकेपांशतः, नेत्यपरेर्वा तत्राद्यानामते इत्यसमतिक्रपागाथा । तस्मिन्पूर्वे एवव्याख्याया । कल्प
 कारः गन्धकारो मध्यकारो मध्यकारः नेरोस्तस्मिन्सुति । कोशः । अक्षवासादे इत्यातापशे ब्रह्म सेरुसम्ये कल्प्या यावत्तवस्यस्यस्यस्य निर्देशस्य भाव-
 प्रथानायादु दाताया विसारस्य यत्कृत्याः यष्टो प्रागएतावत्प्रमाच स्तापस्य तापये ब्रह्मायाम स्तन्ननेरोरारस्य जवृष्टीपपयगत यावत्पसुब्रह्मास्त्वारिशयो-
 जगमइशाः च तयाजववदिसारो द्वेयोजनसदृशे तयोः यष्टो भागकथस्त्रिंशद्ग्रहयोगजनसदृशादि श्रीविचित्रशतानि त्रयस्त्रिंशद्ग्रहयोगानि एकोयोजन
 त्रिभागइति रूपः तत इमयमेकमे यथोक्तप्रमाच, एवच नियमात् सकटाद्विषुस्येत सकटीद्विषुस्यानोऽन्तः सकुचिती बह्विब्रह्मसदृशति । अपपया
 नेकबाननूप्रकाशः प्रतिहृत्स्यतेइति मतः, तेषा सर्वोतरतुर्बनापेगाथा । तत्पश्चे वैवव्याख्याया । नेरोमध्यभागो मन्दराद्वे पायसस्यययस्यस्यस्यस्यस्यस्यस्यस्य
 एतेन मन्दरादन्तकयसुयोगजनसदृशादि पूर्वरात्री पश्चिम्यने आयतेच अग्नीतिसदृशयोगानि श्रीविचित्रशतानि त्रयस्त्रिंशद्ग्रहयोगानि एकशयोगन

प० ? मेरुमसूयारे जाधय लघणस्सहदृष्टभागो ताथायामोपुषो सगदुठीसठिञ्च निष्ममा ॥ १ ॥ तथाणं
 भंते ! किसठिश्चा स्युधकारसठिई प० ? गौ० ! उद्गीसुहकलवस्थापुष्कसठाणसठिश्चा स्युधकारसठिई

यानस्यवस्य रुन्त्यइभागोनायनायामायः, सकटाद्विषुस्येनोनियमात् १ तथा प्रबन्तः शिवस्थिता अन्धकारस्थितिः प्रवृत्ता ? गौतम । सव्ये
 नरइकार याजन विष्यसैतश्रीम योजन ३३३३ अने एकयोजनलो श्रीजोभाग एतनु सावपर्वे च । सकृष्टीप सकृत्कालकेअने मध्यवर्ती नेरुपवेत
 यवी सांदिनइ बालर्गे सवसकनद्रुकाद इ पीरकपयानो कठोजाय ३३३३ योजन अने एक योजन नौश्रीजो नाग तांनने ३३३३ योजनने श्रीजे
 प्रागइ एवगकटनी ठेपिने सस्थाने निबइ १ विचारे हे ममयन् ! संसस्थाने आकारनी सस्थितकर । हे गौतम । ऊर्ध्वेमुच आसनुकापुष्पनइ च

यमाद्ये एवपरिच्छेपविधौप आख्यातइति वदेत् । अथास्याध्यवस्थितवाङ्माह । तथा च भित्त्वादि । तथा सर्वान्पत्तरसकलधारकाले अन्यकारकियदा-
यामेन प्रकृतं ? गीतम । अष्टवस्रतियोजनसहस्रादिभिश्चिच अयच्छिद्यदधिकानि योजनशतानियोजनत्रिजागधिक अष्टवस्रततापहोत्रस्यित्यायाप
इवायमपि आध्यः । तेन सन्दरादुसकपञ्चसहस्रयोजनान्यधिकानि सन्तानि । सूयप्रकाशाभायवधि चोत्सवत्वापकारप्रसङ्गात् कन्दरादी तथा
प्रत्यहवृत्तानात् सूत्रेऽविधचिन्ताम्यपि व्याख्यातो विधीयप्रतिपत्तिरिति दशित नि ॥ अथ पद्यालपव्या तापहोत्रस्यित्यति पठति । अथाणभित्त्वादि । यदा
भगवन् । सूयः सववाङ्माहसकलसमपसकम्य चारपरति । तथाहि सरथामसस्थिता तापस अयत्तिरिति प्रकृता । गीतम सङ्गमसकलसकपापुष्यसरथामस

स्साइ दाखिअ पणयाले जोअणसए छस्र वसन्नापजाअणस पारस्केवण । सण जते । परिस्केअत्रिसेसेकजु
अ्याहिपतिषएज्जा गो० ! जेणजवूदीअसस परिस्केवे तपरिस्केव वेहिगुणेतता जाय तच्चेत्र तथाण जते ।
अ्यथयारस्केहे केअइअ अ्यामामेण प० ? गो० अठहअरिजोअ्यणसद्वससाइ तिरियय तेहीसे जोअ्यणसए

इति वदेत् गीतम । यामन्वरस पयसस परिच्छेपः, तपरिच्छेप द्वाभ्यागुच्चित्याशभिस्त्रिस्त्याद्यभिर्भाग द्वियभाणे एवपरिच्छेपविशेष आख्यातइति
वदेत् । तस्या सवनाध्यावाहा अयसममुद्रान्ते त्रियष्टियोजन सहस्राणि इय पयसस्यारि शशोयजगते पटपदशभागान् यज्जनव्य परिच्छेपेख ।

इ अत्रद्वीपमी परिधि ११३२८ योजन तपरिधि विगणोक्तीम यावन् तिम पूयशापरं आख्य । तियारइ हे जगवन् । अथकारमु कृत्र केतलूं ला
वर्णं ख । हे गीतम । अक्षातरि पजार याजन त्रिस्तसह हेत्रीस योजन अने एक योजनतो श्रीजात्राग एतक्षु तापपर्ये । विद्यारं । हे भगवन् ।
सुर्वे सययी बाहिरलूं खेरलूं माहलूं सभसकनी ध्यामवीर्मे चारकरइ तियार सो सस्यामइ तापहोत्रमी सस्थितिषइ । हे गीतम । अष्टमुप कलयुका
पुपने सस्याने सस्थितर्हे तिमत्र पूबलीपरं आणु एतसो विधौप जाणु खेइ अथकार सस्थितिनु पूयइ प्रमाथ यखणु सणुखे तेताप के

पास्य पीडनविकल्पं तथाऽन्यत्र पूर्वोक्तैः सुवचिन्तितत्वाकारं विस्तरभियाचक्ष्यते इति, अत्र ननु अत्र ननु कापुष्पस्य स्थानस्य स्थिता अन्वकारस्य स्थितिः प्रथमा ?
 अथ ननु कापुष्पस्य स्थितिः प्रथमा । अन्वकारस्य स्थितिः अन्वकारस्य स्थितिः । अन्वकारस्य स्थितिः अन्वकारस्य स्थितिः । अन्वकारस्य स्थितिः
 कायायाः गन्धरपयतति पद्व्योजनसहस्राणि श्रीविष्णुविष्णुस्यपिकाणि योजनशतानि पद्व्यं दशभागान् याजन्तस्य परिशेषे च । अत्रोपपत्तिं सूत्रकदेवा
 इ । सेवयति । मन्मथप्रदायकत्वं । अत्र ननु अत्र योसेरपरिच्छेपः यत्र योर्विद्वद्यता विद्वेकत्रियश्याजानसहस्रमानस्तं परिशेषेपद्मभ्यां गुह्ययित्वा सुवर्
 स्यन्तरस्य सन्धयुषै तापघ्नेन ससक्तानां त्रयास्तौ भागानामप्योत्तराले रजनिच्छेदस्य दशभागसहस्रभागद्वयं २ भागत्वात् दशगित्सेनस्य दशमि भोसिद्विय-
 नाय एवपरिच्छेपविद्येयं आम्नातइति वदेत्तु गवान् ? गौतमः स्वयिय्येस्यः । तथाचि । ६१५६ यत्तद्वृद्धाभ्यां गुह्यते काठानि त्रियष्टिसहस्राणि द्वे
 गते पद्व्येव्यारिगद्व्येव्ये ६३३६ एषां दशभिर्जाते लब्धं पयोक्तमान । अथवा अथवा इत्यादि । तस्माः अन्वकारस्य स्थितिः सुवयाद्या
 याया पूवताऽपरतद्य परमयिकभो लवचममुद्रात् त्रियष्टि योजनसहस्राणि द्वे च पञ्चान्वारिशद्विकेयोजनशते पद्व्यं दशभागान् योजनस्य परिच्छे
 वेदति । अत्रोपपत्तिं सूत्रकदेवाच । सव्यमित्यादिभ्यश्च । अत्रं अत्रोपपरिच्छेप ३६६६६६ तपरिच्छेपं प्रागक्तं हेतुनाद्वाभ्यां गुह्ययित्वा दशभिर्भोजिद्वि

एतियएजा । गोअसा । जेणमद्वरसस परिस्कवे तपरिस्कवे दोहिगुणेक्षा दसहि लक्षा दसहि ज्ञाने हीरमाणे
 एसण परिस्कवे विसेसेश्चाहि एतियएजा । तीसिय सव्वथाहिरिष्ठायाहा लत्रणसमदुंतेण सेमहीजोअणसह

रपयनात् पद्व्योजनसहस्राणि त्रीविधं त्रियष्टितिर्यजन्मयतानि पद्व्यं दशभागान् याजन्तस्य पारशेषयति ॥ स भवन्त । परिच्छेपयिग्येयः कुताऽपियक
 परिच्छेप विगुकोकीजे ६३३६६६ यात्रत याइ तेदशनागद्वयोइ दशभागद्वयोइ तापका इत्यं योजनं अने एकयाजनात् १० जाग कीजे एइवा ६ भाग
 प्पावे एइ परिच्छेपना निगयकइतो तीचे करइ । तेअपकारतो सव्वेवाहिरली याहा लवचममुद्रं सुमीपत्रं त्रयष्टि ६३ इत्यार याजन्त विस्तर पञ्चतालीस
 ६३३६ यात्रत अने एकयोजनात् इत्र भागकीजे एइवाइ भाग परिच्छेपवेदं । तेइ रेपगकम् । परिच्छेपो विद्येयं स्मायो कइरोइ । हे योत्तन । हे

रियता प्रकृता । तद्वार्थतरामशुभगततापद्ये असुरितिसरकनेवसर्वमवशिरिचतानवशिचतथाहादिक नैसद्य । मवरनित्वा नामात्त्वविशेषः यद्वचकारस-
 रिपतेः पूवपूर्वोप्यन्तारमहसागततापद्ये असुरियतिप्रकारे वसित ३३२५५ ६ इत्याद्यरूप प्रभास्य तापद्ये असुरियते, प्रगास्य नैतद्य । द्वीपपरियिद्विशभाग-
 शास्त्रभागद्वयप्रमासत्वात् यतापद्ये असुरित्विः पूर्ववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः
 प्रगास्यत्वात् यद्वच तापद्ये प्रसास्यत्वात् यतापद्ये असुरित्विः पूववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः पूववक्षितेः
 रिप सं ६४-६ ८ इत्याद्यरूप इत्याद्यरूप इत्याद्यरूप इत्याद्यरूप इत्याद्यरूप इत्याद्यरूप इत्याद्यरूप इत्याद्यरूप इत्याद्यरूप इत्याद्यरूप इत्याद्यरूप इत्याद्यरूप इत्याद्यरूप
 मकरमकार १० तापद्ये असुरित्विः यद्वच तापद्ये असुरित्विः यद्वच तापद्ये असुरित्विः यद्वच तापद्ये असुरित्विः यद्वच तापद्ये असुरित्विः यद्वच तापद्ये असुरित्विः यद्वच तापद्ये असुरित्विः
 द्वाइगमृदूत मनाकोऽतो द्वाइगमृदूत मनाकोऽतो द्वाइगमृदूत मनाकोऽतो द्वाइगमृदूत मनाकोऽतो द्वाइगमृदूत मनाकोऽतो द्वाइगमृदूत मनाकोऽतो द्वाइगमृदूत मनाकोऽतो द्वाइगमृदूत मनाकोऽतो
 रागिद्वि पाकरवरीतिशब्दात्किमतस्ता तन्नाकरागिद्वि बमक्यते उच्यते । नूत्रधारक द्वीपपरिष्यपेक्षेयैः करकृतीते वक्ष्ये मागात्वाद्यात्रदाप । प्रप्यन्तार

जैश्रणस्य सिभागस्य श्यायामेत्र प० ? अयाण जते ! सुरिप सद्यथाद्विर मरुत उत्रसकमिता श्वरश्वरद्वे
 तयापकिंसठिथ्या तावकससठिई प० ? उद्दिमुहकलयश्यापफसठाणसठिथ्या प० ? तद्येत्र

मजगबन् ? परित्वपवित्रयः सुतजात्यात इतित्रयेत् । नौतम । योत्रम्बद्वीपस्य परिक्षेपः तपरिषप द्वास्यानुबधित्वा यावत्तदेव, तदा भदल अन्य
 काः इत्र विद्यादाबलेन प्रकम । नौतम । अहमसतिर्विषय सद्यथासि श्रीचिन्मयत्रिशातियोत्रमगनाति योत्रस्य विभागत्र आयानेन प्रकम ?
 बनी सस्थितम् मनास पाबव । अनें अइ तापक्षेत्रनी सस्थितितु पूवइ प्रमास्य बसन्तुक्त तत्र अपकारानी सस्थितितु प्रमास्य आश्रयु यत्रया ॥ अद्दिदा
 पनाभा इ मयमम् । द्वीपने विषे सूर्य वर्यय मुहुत्पने विषइ सगतीवेसाइ दुरेवेगनी अने मूले नीचो दीवेवइ मय्यामुहकने विष मूलस नीचा
 अनें दूरवेवनी दीवतळे असातन मुहुत्पनइ विषइ सूर्य आबननी वेसाइ दुरे वेगनीनें मूले नीचो दीवइ अइ ॥ ये नीचन । विषय पाबव् दीवइवे

लेवासर्वादिद्येष्टदृष्टया पेशया दूरेष विप्रकृष्टेयेषो द्रष्टृप्रतीत्येषणया सुषीं दृश्यते द्रष्टादि सध्यान्ने उदयास्तमयनदशभाषेक्षया आसन्न रवि पश्यति
 योऽत्रगताष्टकेनैव तदाहस्य व्यत्रहितत्वात् सस्यते पुनरुदयास्तमयनप्रतीत्येषणया व्यवहितइति । अत्रसवत्रकाङ्क्षामश्लोवसेयः अत्रभागयाभाह । सवे
 वयद्भवताऽनन्तरमेव प्रसविचपीकृत ततपेवेत्यर्थः । यायद्दृश्यतेइति । व्ययभद्रुग्यालायमानाप्रतीति नां क्षानदृशां प्रतीत्या सद्द विषवदत्व्यिति सवा
 दाप पुनर्गोतमः पशुति । जयुद्धीविचमित्यादि । जयुद्धीवे भदन्तः द्वीपे मुद्गमनमपूर्नेप सध्यांति स मुद्गर्त्तं च अस्तमयनमुद्गर्त्तं च अत्रशशयवावागशया
 सुषीं नमयोक्तकालेषु समौ उच्यते न अत्रापि काकुपाठात्प्रसावगतिः । नमवागाहः तदेव यद्भवसासाप्रति पटः । यायदुच्यतेइति । सवशोद्गमनमुद्गर्त्तंविपु
 समी समख्यवधानायुख्येन समसूतक्षपेक्षया ऽष्टौ योचमशतानीति कृत्वा नदि सतां नामप्रतीतिषयनपक्षपाभाइति भगवदुक्तनेषामुवदन्तत्र विप्रतिपत्ति
 यीच प्रदुमाह । अहश्चित्यादि । प्रश्नसूत्ररूपं । उतररुचे गौतम । संशयायाः सूयनश्चलगततजसः प्रतिपातेन दूरतरत्वावुद्गमनदेशस्य तदप्रसरणे-
 नेत्यर्थः उद्गममुद्गर्त्तं दूरेचमूख दृश्यते लेश्या प्रतिपातोहि सुखदृश्यत्वे न स्वभावेनदूरस्योपि धुय्यासअप्रतीतिनामयति । एवगतसमपममुद्गर्त्तंपि ध्या
 स्येप द्वयोः समगमकत्वात् सध्यांति कनपूर्त्तं न संशयायाश्चभित्तापेगप्रतपमेव सर्वत्रसजेनच प्रतापेनेत्यर्थे । मूलेष दूरेचदृश्यते सध्यान्ने एवासक्तोपि सुषे-

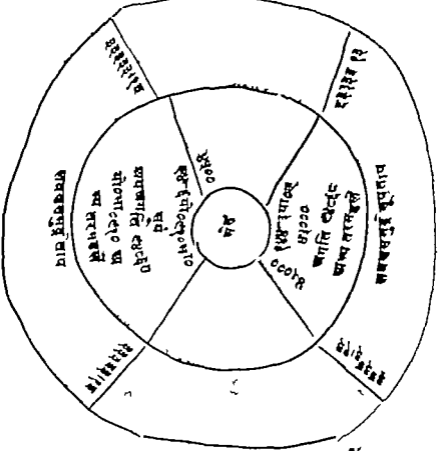
सृत्तेण । हतां गो० । तच्चेय जाव उच्चस्रेण । जह्ण जत । जयुद्धीत्र २ सूरीआ उग्गमणमुक्कससिश्च
 मसृत्तिश्चमुहुत्तसिश्च अत्यमणमुक्कससिश्च ससृत्त्यसमाउच्चत्तेण कम्हण भन ! जयुद्धीत्रे सूरिश्चा उग्गम

मूल च दृश्यतेसध्यान्नेसहृत्ते मले च दूरे च दृश्यते, अस्तमन मुद्गर्त्तं दूरे च सुने च दृश्यत, इत्त गौतम। तदेवयायदु श्येते ॥ जस्युद्धीपे भदन्त।
 सर्वधामाह सरीया अयपवरा हार । तस्यामाटे हे जगवम । जयुद्धीपमाना द्वीपनेयिपे सुय उदय मुद्गन नश्च यिपश्च दूरेयगलोके छने
 सुलेदीसहृदे यावत् अस्तमन मुद्गर्त्तंनश्च विपश्च वेगलोके मले सुलेदीसेहृद । हे गौतम ! सस्यामूय मझजगा सोमने प्रति पातेकरी वेगलामाटे अक्षय
 तंजमाटेने विर्ये उदय मुद्गर्त्तं वेगलोके धोपदि कुक्करो वीसहृद लेश्यातेजने आकारश्च तापकरीने सध्यान्ने मुद्गन नश्च यिके कुक्कलोके छने वेगलादी

प्रसन्नत्वविरिचिता योजनमसहस्रैः समपित्रैः स्य वहित
 पुद्गलास्तमनयोः सूये पश्यति आसक्तं पुगमन्यते
 विभक्तु सतनपि नप्रतिपद्यते नप्यति नमुद्रत इति
 नप्यापय्याऽनाविभागे नगलस्य दिव्यतरप याम
 प्योतः मपस्य मुद्रुन स्थानि समप्यांतिकः सवावी
 मुद्रुत ए वि नप्यातिबोमप्याडमुद्रुच इत्यपः तप्रनु
 ऊर्तसि दूरेषु मूलेषु दीयति । हुंती
 मो० तचेय जाय वीसति ॥ असुद्दी
 सेण चंत० दीये सूरिआ उगममनु
 ऊर्तसिच्य मस्रुतिअमुद्रितसिच्य

सुत्यमणमुद्रात्तासशु सस्रुत्यसमा उ
 मगापंचापरेत्र नल्पिनैनव्य । यनापकेभसत्वि
 तेः पृबबिंशप्रभाय तदत्यकारस्थितेरीतव्य ॥
 शम्बूद्दीये भदल । सुयी यद्रुन नुद्दीये दूरे च
 स्यातिचक कषपवण ठर ॥ इये सुये दूरासकारि
 रयगानोक प्रतिपति हारकाइवै यदिजे हे भगवन ।
 वंद्दीयने विये सुंये ठरय मुद्रुन न विये मप्याऽ
 मुद्रुन मे विये कसामन मुद्रुन ने वियेप सनेकातय

कर्कसंकातिप्रबर्नदिने
 सवद्वीये ५५०००
 सवक ३३३३३
 सर्वे ७७३३
 आपास
 सर्वोप्यतरमडल सुपः
 तापकेअपकार स
 प्रत्यामाय नकादिन
 मागमुद्रुत १८ रात्रि
 मानमुद्रुत १२
 तापकेअभावा ६१०४
 अप्य तरवावा ७७२६४
 कादिल्लावावा ७७२६१९६
 अपकारकेअभावा
 अप्य तर ३३३३३
 वास ६३३३३॥६॥१०६१०

मनुष्याः । तन्मते ? किपुठ इत्यादि । अथपावत्पदस्युच्यते अपुठ गच्छन्ति गोक्षमा ! पुठगच्छन्ति बोधपुठ गच्छन्ति । तन्मते ? किटो गच्छन्ति अपुठो-
 गाठ गच्छन्ति । गोक्षमा ! उगाठं गच्छन्ति बोधबोधो गच्छन्ति तन्मते ? किअक्षतरोगाठं गच्छन्ति । परपरो गच्छन्ति । गोक्षमा ! अक्षतरोगाठं गच्छन्ति ।
 बोधपरो गच्छन्ति तन्मते ? किअक्षु गच्छन्ति । बायरं गच्छन्ति । सभते किठह गच्छन्ति । अरे गच्छन्ति तिरिभ्र गच्छन्ति गोक्षमा ! सन्धि गच्छन्ति तिरिभ्रपि-
 गच्छन्ति अरे वि गच्छन्ति । तन्मते ? किआह गच्छन्ति मझे गच्छन्ति । पञ्जवसा खे गच्छन्ति । गोक्षमा ! आह वि गच्छन्ति मझे वि गच्छन्ति तन्म
 स ? किमविसय गच्छन्ति अवि सय गच्छन्ति गोक्षमा ! मविसय गच्छन्ति बोधविसय गच्छन्ति तन्मते ? किआह पुष्टि गच्छन्ति । गोक्षमा ! गोक्षमा ! गोक्षमा ! आ
 बुष्टि गच्छन्ति बोधबुष्टि गच्छन्ति तन्मते ? किए गच्छन्ति गोक्षमा ! नियमा गच्छन्ति विवि गच्छन्ति । अथवसा । तद्भवत् । तत्र किस्पुष्ट म्यु
 विन्धेन सहरपक्षमागत गच्छता उतिक मति उतास्पुष्ट । अथपुष्टकसायनाथप । गम्मानाद्विदथ किचित्तापुष्टमति क्कम्पते यथाऽपयकरकेत्र किचि
 च्चारस्पुष्ट यथा देहसोत्रशगताऽत्र कः प्रकार इति । भगयागाह ? गीतम ! स्पष्ट गच्छन्तः माऽस्पुष्टं अथ सूययिमेसहरपक्षम सूययि म्यायगाह चं आहृदि
 रपि मम्मवति । रवक्षमाया अयगाह गतोऽपि कविपयस्वात् । ततः प्रकथयति । तद्भवत्स्पुष्टं यत्र सवगाठ म्युपि म्बेनाश्रयाएत अपिष्टिसमित्ययः स
 तासवगाठ नेनाऽनाश्रयीकतमपि मितमिन्धः । भगयागाह ? गीतम ! अथगाठं यत्र गच्छन्तः बोऽनयगाठ आश्रितस्यैथयजमयोगान । अथ यद्भवत् ?

द्वीत्रण जते । दीत्र सूरिश्चा किीश्च खेत्त गच्छति पठुपणखेत्त गच्छति अणगयखेत्त गच्छति गो० !
 पोतीयखेत्त गच्छति पठुप्यया खेत्त गच्छति पोश्च्यणागयखेत्त गच्छति । त जते ! किपुठ गच्छति जात्र

८. मगमपूर्ते वा गच्छन्ति मगुर्तेयाः अस्ते गीतम ? लेश्यामतिचानेन, उन्नममगुर्ते दुरेऽमूलन वृश्यते ॥ सश्याभितानेन मध्यान्तेमपूर्ते मलेऽदुरेय
 आतामपी । सह रे जगयन स्युकरस्ये सत्रह जाह गति करे यावत् निर्ये ख दिशि गति करह इग सगारफ मार्से खे । तेऽप ये भगवम् ! स्युकरस्यो
 कृषठं जार्से खे, इम पीवा उपगमकववा सूत्रने २८ पदे आशरणा पदकधूं खर तिम कएवा । स्पुष्ट मस अथगाठ मस अमन्तर मस अथुयावर मस

स्त्रीप्रतीकमा बुद्धयर्थेन दूरपथेति अन्वयति । एवमेवावस्थानेन वीरसौश्रयात् स्व विभक्तिप्रसोदयोभावाद्बुद्धरत्नेन सम्बलेश्याकल्प्य विनयानिधी
 धारयत्य वाच्याः । उद्गमनास्तमयनादीनि च ह्येतिसिद्धावर्गं गतिप्रवृत्ततया ज्ञायते इति, तेन गणनप्रसोदयकारकं दूरगतम् । अत्रुद्दीव्यमिदं । अत्र
 ह्येव प्रवृत्तः । ह्येव सूर्योत्थितो गतिविषयीकृत सोम गच्छतः अतिक्रान्त उतप्रत्युत्पन्न धर्तृभान गतिविषयीक्रियमाद्य उत अनागत गतिविषययो
 क्रियमाण एतेन इह च यदाकाशपृष्ठं सूर्यः स्वर्गलक्षणव्याप्तोति । तत्क्षेत्रमुच्यते संभास्यातीतादि व्यवहारविषयस्य सोपपद्यते अनादिनिपणत्वादिति
 प्रोक्तानिरस्य प्रगयागाह ? गीतम् । सोऽक्षुस्त्वनिषेधाथत्वाकातीतं चैव गच्छतः अतीतक्रियाविषयीकृते वतमानक्रियाया एवावपत्वात् प्रत्युत्पन्नं गच्छ
 तः । वत्स गानक्रियाविषये वत्स मानक्रियायाः सम्भवात् सोऽप्रनागत अनागतक्रियाविषयेपि तदवस्थत्वात् अत्रप्रस्तावाद्गतिविषय इति स्त्रीट्टकस्मादिति

णमुञ्जत्तसि दूरेषु मूलेषु दीप्तिसि जाव अत्यमणमुञ्जत्तसि दूरेषु मूलेषु दीप्तिसि गो० । लेसापक्रियाएण
 उगमणमुञ्जत्तसि दूरेषु मूलेषु दीप्तिसि, लेसादितायेक मस्य तिष्ठमूलेषु सि मूलेषु दूरेषु वीसति लेसा
 पक्रियाएण अत्यमणमुहुत्तसि दूरेषु मूलेषु दीप्तिसि । एषु स्त्रु गो० । तत्रैव जाव दीप्तिसि ॥ १० ॥ जम्

ह्येव सूर्यो उद्गमणमुहुत्तं वा सप्यास्तिसुहुत्तं वा अस्तमणमुहुत्तं वा अवप्रसनी उद्गमणं, इत्यनवेवयावबुद्धस्वेन यदि प्रवृत्ता । अत्रुद्दीपे २ सूर्यो
 नानामूर्तेषां नानवक्रमणाः उद्गमणं, कस्मात् प्रवृत्ता । अत्रुद्दीपे २ उद्गमणमुहुत्तं दूरे च मूले च वृश्यते, यावदस्तमणमुहुत्तं च दूरेचमूले च दृश्यते ।
 नद्वे सेस्थाने प्रति पातेनर तेन च करीणश्च अस्तमणमुहुत्तमे विषय वेगलोच । पञ्च बुद्धोदीपेवेवे इतिरिते सिधे । हे गीतम् । तिमत्र यावत्
 रीजत्तम् । एवेप्यारोप्य प्रतीतादि प्राल दारकत्वे । अत्रुद्दीपनामा हीपने विवे नूर्ये ह्युद्गतीत पूवश्च बुद्ध्युत्तेवेने जाहवे, किं बर्ते नानवेवश्च जा
 हव गतिकारकं तत्र किं अनागतवेवश्च जाहवे गतिकारेव । हे गीतम् । अतित वेने जातान पी अतमान वेने जाहवे गतिकारे किं अनागत च वेने

पक्ष मञ्जतः। एतन्नामानुपूर्वाऽऽकर्मोऽऽनासकनित्यर्थः। दृष्टे द्वितीयात्ततोयायै गीतम् । आट्पूर्व्याभ्यवस्थाधाम्ने । प्रागुक्तमेघदिक्रमस्य
 व्यक्त्याऽऽह । तद्भ्रमश्च किमेकविश्रित्तिरितिपयकञ्च गण्डतः। भावस्यपृथिविगुणविषयक गीतम् । नियमात् पृथिविश्च तत्रप्रपूर्वादिपुस्तिसिपगदिसु चदित।
 घम्स्तुटमेवगम् नृश्यते कर्णोपोदिगमनसु यथापयते तथा प्राग्वशित । समत्येकदत्तिवेधोनाऽप्रभासमादिसूत्रास्याह । श्धेधमावेधिवत्स्याधि । ए-
 वनिति गमनसूत्रप्रकारश्च अक्षभासयतर्हयद्वुद्योतयतः यथास्तूरतरमेवदृश्यते । तन्वमप्रकारभीयसुशंसति । तद्भ्रमश्च ? शब्दे स्पृष्टसूयसंज्ञाख्यासं अ-
 वन्नासयतः एताऽस्पृष्ट । जगज्जागाह ? स्पृष्ट तास्पृष्टं दीयादिगाह्णरद्व्याकां प्रभाया गद्यादिस्यश्रयुक्तमेववाधिसकत्वदर्शनात् एवं स्पृष्टपदरोत्या
 व्याहारपदानि षडुर्वापोंगताएाविभक्तिसमपदै व्याहारपृथिवियकानि पदानि द्वाशक्तिनेतव्यानि । तद्यथा । पुजाहत्यादि । प्रथमतः स्पृष्टविषय
 मूत्र तताऽवगाहसूत्र ततोऽबुवादेरसूत्र ततज्कर्णोपःप्रजृतिभूत्रं नतलाह इति उपकलकमेतत् अदिसध्यावसाकमूत्रं ततोविषयमूत्रं तदमस्वरमानुपू-
 र्वाभूत्रं ततो यावत्तमियमात् पृथिवीतिसूत्र । अत्र यथासम्भवविषयसूत्रास्यपसवकाद् ईषानि, अत्रकीर्णोविदिगजापनामूत्रकृत स्वयमेववस्यनि ।

चने । दीवे सूरश्याग कितोतस्त्रं कियारयाकजाह पनुप्पस अगागए । गा० ! पाताएस्वेसं । कराराश्याकजाह

त म्, रूपत्र चय गच्छत अनागतदृत्र गच्छतः गीतम् । नाठासकेश्र गच्छतः, प्रत्युत्पन्न चेश्र गच्छतः, भासमागत चेश्र गच्छतः, तत् जयस्त ।
 कि स्पृष्ट चेश्र गच्छतः । यावत् नियमात् पृथिविश्च एव मयत्रासयतः, तत् भवन्त । किस्पृष्टभवभासयतः । एवमाह स्पृष्टानिष नेतव्यानि, स्पृ
 ष्टायगाहानन्तरानुधादादिवियमानुपूर्वीच न यावत् पृथिविभियमात्, एवमुच्योतयतः तापयतः प्रभासयतः, जस्यद्वीपे मवन्त। द्वीपे सूर्येवो कि
 यत् क्षत्रने मियह, हे गीतम् । अतीत दृष्टे उच्योतकरया रूप क्रिया गभी यत् नाम चेश्र खर अनागत क्षेत्रत्र विवे नपी । सेह हे भगवन् । स्यु करसी
 करेटाह के अथ फरसी कररह । हे गीतम् । करसी कररहें पचि अण करसी नपी यावत् निये खविशि कररह म (इवे ऊटं अथ श्रीछर केत्रे प्रकाशयो
 जन सप्या द्वार पदे के) । खद्वीपनामा हे भगवन् । द्वीपेयं यिवे मय केतलसूत्रे अचोदय । अह केतलू हेठे केतलू श्रीठा नेत्र तपइछर । गीतम् ।

लक्षणार्थं व्यययथानेना प्रवीकृतं भूतपरंपरावसाहं व्यवधानेनाप्रवीकृतं । भगवन्नामाह ? गीतस्य । अतस्तरावगाहं नपुनःपरंपरायगाहं किमु न भवति
 यन्मिमाकाशोहे योमहत्साधययथाऽवगाहः । अथवाऽवगाहः सप्तहत्साधययथाऽवगाहः गच्छति नपुनरेपरमहत्साधयथाऽवगाहः तस्य व्यययथाऽवगाहः
 परंपरायगाहत्वात् तयास्तपनलभमपि स्वादिस्यात् । तद्भूतस्य ? अथुगच्छतः । वादरथा गीतस्य । अथवाप सवोम्यन्तरमहत्साधे वा पक्षया वादरसपि
 बयसाप्तनहत्स्येष्टे शोपेक्षया तत्र सुकवालोत्रानकारेण गमनं स्मत्वात् गमनस्य कृद्वाचस्तियगं श्रयेपि कस्मत्तदिति प्रसजयति । तद्भूतस्य चोत्रस्युक्त-
 यन्निर्धेया गच्छतः गीतस्य । अथुमपि तियमप्यथापि अर्थाधस्तापयत्स्य च यान्मिक्थयि भागरूपयनुचिंश्रुतिज्ञाप्रमाथीरुषापेक्षया दूरस्य । अथवा
 त्राय निवसा अद्विसिंश्रुति चरमपुत्रस्यवद्विवापः स्यात् । इत्येव्यास्म न इत्थ पनापमगै कादृशभापापवाद्यायश्रुतिमाहारपरदगताध्यायस्तियगियप-
 यत्तनिवचनमश्रव्यास्यानुसारं स्तमिति वाप्य । गमनस्य क्विपा साच बहुषामयिक्त्वात्त्रिकालनिवसभाया स्यादित्यादिरप्यद्विः । अथ तद्भू-
 रण ? विमारीकृतः विमथ्ये इतपर्यवधानेना भगवन्नामाह ? गीतस्य । अद्विसुभुन प्रमाथस्य नहत्स्यस्यमयाकस्यादावपि सथ्येपि पर्ययमानेपिवा ग-
 छतः इत्थप्रकारेणैव सप्तहत्साधयसापनात् । एष तद्भूतस्य ? स्वविकथ स्याचित केत्र गच्छतः इतथाधिवपवा स्यान्मुचितमित्ययः । गीतस्य । अ-
 विषय इपुष्टावगाहनिरन्तरावगाहस्वरूप गच्छतः नान्विकथय अस्वपुष्टावगाहपरंपरावगाहो वाको गमनापोद्यत्वात् तद्भूतस्य ? आत्मपुष्य इत्थस्य यथा-

नियमाद्विमिं, एव त्रिभासेत । अ मत् । एकपुठ त्रिभासात एव स्याहारपय इ णमसु।इ पुष्टागाढागतस्य
 श्रुगमहं आह्विचिमयाणपष्ठीअ जाव गिथ्यमाच्छ्विसि । एव उच्छोर्वेति तत्रेति पत्रासेति ११ अथुद्दीश्रिण

इत्येते, नश्य मतिपानेन प्रतामपुद्ने पूरेपुत्रवदृश्येते, एव सक्तु गीतस्य । तदेवयावभुश्येते । अथुद्दीश्रिणो भवन्ता द्वीपेसुवी विमतीतकेत्र गच्छ

एतदर्थं मत्र आदिमप्य मस्य विषय मस्य आहू पूर्वी यावन् निर्वे अद्विसि अस्तेपमत्र इत्थ उद्यात् अरुही तयं अर मभासें उद्य । स्युने विवे किन्ना
 दार उद्य उद्य न अद्दीपन वा रे प्रगबन् । द्वीपने विवे न्युपम इत्यु अवीत चोत्रने विव विद्या उद्यात्करवाक्यते चोत्रने विवने विवे के ज्ञाना

स्थान । सद्याग्यासाऽभ्यासाऽक्रिया एवमगतरावगाठपरपररावगाठसूत्र । साऽथ भस्ते ? अर्बुबिज्जार वापराकिज्जइ गाअगगा । अणुयिथापरविति ।
 साक्रिया । अयन्नासमारिकाकिनपुर्वां मारदावा क्रियते गीतस । अर्बुरपि सवास्परतरमरुल्लसं श्रायन्नामनापेराया याठरापि सययाप्तमणलण श्रायभा
 सगापेराया क्कआपसिदग्गुअविजायना सूअरुदमसरमेव करियाग । साऽथ भस्ते ? किछाइ कज्जइ मत्तेकिज्जइ पज्जयमाककिज्जइ गाअसा । अइ
 पि किज्जइ मत्तुबिज्जइइ पज्जयसाऽवियिज्जइइति । गरुमसूत्रइवाऽत्रापिभासना । अयविपयमूत्रमालपुयीमूत्र पव्विकसूत्रप षे पमिति । अथ प्रयोवग-
 द्वारणाए । अचदीयेर सित्यादि । प्रससूत्रं व्यक्तं उतररुत्तरे गीतस । ऊचमेकयाजमशत सापपतः स्वनिमागस्योपरि योजमशतमसोऽस्यैय सापवेत्रस्य
 ज्ञावात अष्टादशयोजनमात्यघस्तापपतः कथं सूयोस्यामष्टासु योजनशतैघथागतेषु मूलस तस्माच्च योजनससस्र अथाशानाऽसु स्नाय यावसापगात् सत
 चस्य रिगद्योन्ननसइस्वाचि इत्यादि मसाऽथ च त्रं तियक्ततापपतः शतस्र सर्वोत्कृष्टदिवसचसः स्यशपिचया योष्यं । तिरग्गुं क्कपनेन पूयपयिमयोरिये

अणसय उहु तवयति अठारसजोश्चणसस्योह अद्देतवयति सीधालीसजोश्चणसहस्साइ दे।अस्य तेवठे जोअ
 णसए एगथीसश्च सठिजाए जोश्चणसस तिरिश्च तवयन्ति । ३ अथतेण जने । माणसुत्तरस पध्वयस्स जंचदि
 मसूरिश्चगहगणणस्कनसारारुक्वा तेण भसे । देवा कि उहु ।ववयणागा कप्पेववयणागा त्रिमाणोत्रयणागा चारो

तियेक्क । गीतस । एकपात्रगशत ऊच्येतापपतः अष्टादशपात्रग जनानि अथः सापपतः, सप्तवत्यारिगद्योत्रमसस्रस्र चि दुचप्रियदियोजनगत य
 क्वविगति चयधुत्तनाग पात्रमस्य तियक्ततापपतः, अस्तभरत्त । मामुपात्तरस्य पयत्तस्य ये चत्तसपयचणणसस्रताराऽरुपा ते भवन्त । देवाः किमूच्या
 विनामादिक गइ यिये अचना के क देवलाक ने विप अचना इइ के स्यात्तियोमा यिमानने विवे अचनाठइ चार ते मरुं ने तमपु तेइने आअयी
 खर के चार रचित स्थिर रसाऽइ के गतिने विप रचि आसस्रइइ गति आअयीखइ । इ गीतस । मादि सामुपात्तर पयतने मनुयचेत्र ते विपए

पृथुद्वीपतयोर्भवं प्रकाशयतः यथासूक्ष्म विपीलिकादिदृश्यते तथा कठलः प्रभासयतो ऽतिघाप
 पागद्विघापनोऽपनीतगीत कुतलो यथासूक्ष्मतर दृश्यत । लक्ष्मैवार्थं गिष्यद्विघापकारातरकप्रस्यितुं द्व दश द्वारसाह । जम्बूद्वीपेऽपि मित्यादि । जम्बू
 द्वीपे भरत ? द्वाप द्वयाभूयः क्विपतीतेषु त्रयुर्वीकस्य रूपेऽक्रियाऽवभाषणकारिकाया कर्मेकतरिमयोगीय लेनजयतीत्यस्य । प्रत्युत्पन्नेऽपगततेषा
 णवशासाह ? गीतम् । नोऽपतीतेषु त्रिभिर्वाक्रियत प्रत्युत्पन्ने क्रियते माघनागतं व्याख्यायाम्बत । साक्रिया भगवन् ? क्विपत्या क्रियते गीतम् ! स्पृ
 शतेऽवभाषणम् स्पृष्ट भावकप्रत्ययविषयात् तद्योग्यानां स्पृष्टावृत्त्यते कायः । सूयतेकसा खे त्रस्यरपक्षुने ऽवभाषणमुद्द्योतम् तापन प्रभासमचेत्या
 रिकाक्रियास्यादिति । अथवा स्पृष्टान्तरपत्रनादिति पञ्चमीपरलषाऽव्यास्य य नअस्पृष्टा क्रियते । अत्रपावत्पुष्यात् आहारपवा निपाद्याकि तत्रेयद्युत्र
 पठति । भव सन्ने ? किनुगाहा सायोगाडा गीतम् । तुंगाहा सायोगाहा आचारि प्राथेकप्रत्ययविषयात्तद्वगमेतसवगाहण केऽत्रे तेऽ पद्भुशान्नामय

पद्भुपयोःकञ्जइ पौःशगागए । सा ज्ञता कि पृठाकञ्जइं स्पृष्टाकञ्जइ । गो । पृठाकञ्जइ गीःशुपुठा जात्र
 णियमात्रद्विसि १२ जम्बूद्वीपेऽसि मतेऽद्वीपे सुरीया केऽर्हस्यखम उहु सत्रयति अहेतिरिञ्जत्र । गो० एगजी

नगीतयेत्र क्रिया करोतिभवति प्रत्युत्पन्ने अत्रागतंवा, भौ० । नालीनेकत्रेक्रियाकरोति प्रत्युत्पन्न करोति भोगनागत सामवत्सां कि स्पृष्टाकराति
 आपृष्टाकराति । भौतमा स्पृष्टाकरातिनो अस्पृष्टा । मावन्वियमान रटविशि, जम्बूद्वीपे भदला। द्वीपे सुदी कि त्रैश्च अर्ध्वं तापपलः अप

एवमा वाचन जम्बू द्वेत्र पोताना विभाग अर्गतिप ठे मूय विमान सको हेठे आठस योवने सा मूलठे अने तिहावा एक हजार योजन अथा
 दान ठे, तिहा पथि प्रकाश करे ठाह १८०० अठार से याचन हेठे तपत्र ठे उडतालीय हजार पात्रन विमद अमठि याजम अने एकबीम एकमठि
 या प्राग याचनना एतम् शीष्टु तपत्रठार (सवे समुय अत्रवर्ति स्थानिक अरुपनु द्वारकश्च कश्च) । हे मगनम् ! नामुपोतर पञ्चमने एतसे अर्हो द्वीप
 ताहि मनुय रुयने विपद त्रै बंभूमा मूय यहनअत्र तागतप स्थानिपीड । तेषु हे मगनम् ! ते देवता स्पृ योयमादि दिवलोक उडर पैनेमक अनुतर

कृपादि तापदोशादि कुवन्तीषु ब्रह्मीपगत नेहंवरितोच्छ्रमन्ति तापदोत्रविशेषवचनमूर्धन्यामेव । ननुनक्षत्रादीना यथासमस्य विशेषणाना नियोज्यत्यात् ।
 अथेनात् साधारण्येनविशेषकात् । साहस्रिकागितेयशतसहस्रसख्याकाभिः विकुर्विंकाभिः यिकुर्विंकाभिः यिकुर्विंकाभिः साहस्रिकाभिः साहस्रिकाभिः साहस्रिकाभिः
 कारिणीभिः साहस्रिकाभिः साहस्रिकाभिः साहस्रिकाभिः साहस्रिकाभिः साहस्रिकाभिः साहस्रिकाभिः साहस्रिकाभिः साहस्रिकाभिः साहस्रिकाभिः
 इताप्रकारेणानुसृतानि साद्योगीतेवादिताः साद्योगीतेवादिताः साद्योगीतेवादिताः साद्योगीतेवादिताः साद्योगीतेवादिताः साद्योगीतेवादिताः
 भावतो गतिरतिकैबां सपयदन्तते वैधेर्वेगेन सञ्चरन्ति विमानेषूतकृष्टायः सिद्धिगादा मुच्यते येष योलकसकलकलौ क्रियते तत्रब्रह्मोपासनेसुखेइस
 दत्त्वा नहताशयेन सूतकरव कसकसद्यल्लाल्यदसगृह सत्रवेच भइता २ समद्रवभूतगिय कुर्वाणा नेरुमिति यागः क्वियिगिष्टमित्याह । अत्रुसतो
 यनिसलज गुणवमयस्यात् रजयजुलत्याश्च पर्वतराजपवतद्र प्रदक्षिणावतनगणसचारमिति प्रकल्पेच सवाम दिनुविविपुत्र परिज्जसताचन्द्रादीनादक्षि
 षयवनेरुजति यस्मिन्नावतने गवतलपरिज्जसवरुपे समदक्षिणः आयती येषां नवहस्तां तानि तथा तप यथाचारोभयति तथास्त्रियाविशेषण संग
 प्रदक्षिणावर्तमवहलचार यथास्याप्तया नरुपरिवर्तेतेइति याज्य । अयमथः । चन्द्रादयः सर्वेपि नरुयसोत्रयसि नो नेरु परितः प्रदक्षिणावस नयइज्ज
 चारेच ज्वमतीति । अथवचनशमद्वारनाश्च । तेसिष्टमित्यादि । तेषा भवन्त ? ज्यातिप्रदेवामां यथा इद्वययायते तदा सेदेया इत्यानीत्रियिरहकाले

गह्वरदृश्या गहनमावअगा उह्नीमहकलदुश्या पुष्कसठांसाठपाह आश्रुणसाहाहम्पुह तावखनह सयसाह
 स्मि आहि वेउश्रुश्याहि धाहिगाहं परिमाह महयाहयणहृगीश्रुयाहंश्रुतनीतलनलतद्विद्यधणमुहगपठ

प च ७धूपाः यावत् शक्रपाः, तेदेवानोज्ज्व्यैपवत्रका नोकशेरीपवत्रका पिसामापपप्रककाः चाराययककाः नोषाराश्रितिकाः गतिरतिका गति
 रथा एश्वी अर्नक सवस्रगने योजने प्रमांश तापकत्रइ करीतइ अमक नवस्रगने देयतानी धेकांय धादिग्ली आभियोग कसकर देवतानी पर्ये-
 दाइ करी महता मूग आइत पञ्चाद्या एह्यां माटीरु गणवादित्र धाजां तात्री वीका इथगा तातोटा तालश्रुतित घन मेघनी परइ याजप्र ए

व यास्य उत्तरतस्तु १८० सूत्र ४५ योजनस्यैवादि याम्यतः पुनर्द्विषे १८० योजनानि सववेति योजनानि ३४ सवकादि ३ गतानि प्रयच्छि शदधिकानि
 योजनानि भागयुतानीति । अथ सद्युच्यते शक्यति कथं कथं प्रभुं अनुसृष्टं द्वारमाह । अस्तौ च जलोत्प्लावि । अस्तमप्ये प्रदत्त ? मानुषोत्तरस्य ग
 नुष्येभ्य उत्तराऽप्यशतो एतत्प्रकारेण मानुष्याणां पुरुषसि विपदि विविधैः पतिप्रभृतिभिर्भावात् । अपथवा भयुक्त्या मासुरादिद्या विद्यास्यमाये ऽनुसृष्टं घनीयोना
 नयात्तरं सास्यवतत्वं येन ननु भूयःपृथग्जनप्रतारारुपस्यातिकाः । ते भवन्त ? अत्रैकस्मिन्नेव प्रसिं पद्मदत्तति भगवत्सर्वस्वोपेत्य पुनर्द्विषे तत्पट्टकस्य भ-
 गवत्कामाधारऽतिमीतनत्वात् देवाः किमुद्विषेयं देवस्यैवैक्यकाशुत्तरविमानेभूपपत्ताः उत्पत्त्याः अस्यातीताइत्यथ ।
 अस्यापपत्ताः नीपमार्गदेवकीवात्पत्ताः जिभानेभुर्स्फुतिः । सुम्बस्थिपु रूपपत्ताः चारो मक्कलगत्यापरिच्छिन्नं तमुपपत्ताः प्राथितयतः स्वपचारस्य यथो-
 क्तसकृत्पत्त्या स्थितिरनाशोपेतिं चारास्त्वितिकाः अपगतचाराइत्यथ यत्नैरतिशयशक्तिः प्राति यैपति गतिरतिकाः अनेन गतीरतिमात्रमुक्त । समति
 व शान्तिप्रसवति । गतिप्रतापकागतिपुक्ताः भगवताह ? भीतना अस्तमानुषीं प्रसवर्षतस्य येन ननु यद्यद्यत्नप्रताराह पश्येतीति का सदेवतामाप्यो
 पपत्ताः भोक्कयोपपत्ताः जिभानोपपत्ताः चारीपपत्ताः नाचारस्त्वितिकाः अतएव गतिरतिकाः कथमुक्तकयुक्तापुव्यसंस्थानत्प्येते
 रिति प्राग्बन् यात्रमहाइत्तिके ऐक्योत्तमस्यमसि सापत्तयेरज्यत्नत्वावेततीया तन्त्येनैस्ते कैरुपत्किसेते इति क्रियायोगः कोय । उत्तरस्य-

वत्रयुगा चाराऽऽडिड्यु गडरड्यु गडं समावयुगा । गा० । अत्राप्य माणुसुत्तरस्य पद्युयस्य जैवविमसूरि
 अत्रात्रसाररुत्रा तेव तत्रा जोरुहे । वयसु ता णीकप्ये । वयसुगा चारो वयसुगा विमानो वयसुगा णो चाराऽऽडिड्यु

पपत्ताः किंकरुपपत्ता विनाभोपपत्ताः चारीपपत्ताः चारास्त्वितिकाः गतिप्रसापत्ताः, गीतना अस्तमानुषात्तरस्य पर्थतस्य
 ये चतुना नूप प्रह गचत्र तारात्प्र इयाताया व, तेव देवता चतुर्विधकल्पी विनानापपत्त इव कान्योपपत्त नदी विनामापपत्त इव चारपति आसया
 वे चार रचित स्थिर रसा नयो गतिने विवेरवि आसत्त इव गतिपालना प्रति आसया ते कथमुक्तकयुक्ता भगवत्पतीना पुनर्द्विषे इत्यने चत्विज

कृपादि तापतेषां च कुत्रंतीष्वबुद्धीपगत मेरुपरितोऽव्यगन्ति तापतेष्वविशेषवत्प्रसूर्याणामेव । गनुमहाश्रादीनां यथासम्भव विशेषणानां निमित्तस्यैव ।
 अश्रेयान् साधारण्येन विशेष्यकाश्च । साहित्यिकाभिरनेकयतसहस्रसख्याकाभिः विबुधैः काभि विबुधैः तानासात्प्रथारिकीमि आश्रयानि राभियोगिककर्म
 कारिणीनि साध्यागमवाक्यादिकर्मप्रवक्ष्यात् ननु तृतीयपदद्वयानिः पर्येद्वैधस्यसूत्रपाभि कर्तृमनाभिः बहुयवन चात्र नाद्यादिगणपेक्षया स-
 हताप्रकारिणाश्चाहताभयताक्रितानि नाद्येगीतेवावित्तत्र वाविश्रवावमरुये त्रिविधेषुपिषयीते इत्ययः तत्रोत्तलतालरूपप्युदितानि । श्लेषप्रापवत । तथास्य-
 भावतो गतिरतिक्रमोऽपवत्तगंते वैवेर्गेण गच्छरसु विमानेपूतकष्टायः सिद्धनादा मुष्यते यीच धोसकलकलकली क्रियते तत्रयौलीनामसुसुहस्र
 दत्त्वा महताशयेन कृतकरश्च कलकलस्यकालशृष्टसुहस्तद्वेच महता २ समद्रव्यभूतमित्य कुवोवा मेरुमिति यागः क्विविगिष्टमित्याह । अष्टमती
 दनिमल्लन दूमवमपत्वात् रमचतुलत्वाच्च पवतराजपवतद्रु प्रदक्षिणावत्तमहस्रचारमिति प्रकर्षेण सर्वान् दिनुविदिपुष परिश्रमताचन्द्रादीनाददि
 वयमेरुजगति पस्मिन्नावर्तने भवतलपरिश्रमकठये समवचिणः आवर्तौ येवा महलाना नानि तथा तेप यथाचारोभयति तथाक्रियाविशेषस्य तेग
 प्रदक्षिणावर्तमहस्रचार यथास्यात्तया मरुपरिवर्ततेइति यास्य । अयमर्थः । चन्द्रावयः सर्वेपि मरुयतेत्रयसिन्धो मेरु परितः प्रदक्षिणावत्त मवृण-
 वारेण च्चमतीति । अयमर्थश्चन्द्रमहाराजः । तसिखमित्यादि । तेषां महत्त ? इत्यासिफेदयाना यदा इदृश्यवते तदा तेदेया इवार्नाद्रियिरवृकाले

गहरइस्या गहममावश्या उह्नीमहकलदुष्या पुष्कसठाणसाठगह जाश्रणसाहाक्रमणह तावस्वत्ताह सयसाह
 सिम आह वेउश्रिश्चाहि याहिगाह परिमाह महयाहयणहृगीश्रयार्हृश्रतनीमलमालतद्विश्रुधणमुहृगपहृ

य च ३सूयाः यावत् शक्याः, विदेयानोऽर्च्यैःपपथका नोऽकशोपपथकाः पितानापपथका चारापपथका मोचाराभ्यतिकाः गतिरतिका गति
 रथा एहवी अर्नक सहस्रगने योजने प्रमांय तापकत्रह करीमह अमक सहस्रगने देवतामी वेकाय बाहिरशी आभियोग कर्त्तकर देवतामी पर्ये-
 दाह करी महता पू ग आहत वजाद्या एहवा नाटी ३ गाठयावित्त राजा तांश्री वीषा इयता तालाटा तालश्रुटित पन मेप्रती परह याजह ए

कथयन्त्यस्ति । भगवानाह ० गौतम । तत्रा चत्वार पञ्चवा सामानिकादेवाः समुप एकमुद्रितया मूत्येभ्य । तत्स्थानामिन्द्रयात्ममुपसपदा विह
 रन्ति । तद्विभ्रस्थानपरिपालयति स्विर्त्य कासभिति चर्तुतथाह ॥ यावद्व्यस्तत्रद्वृत्रपपकाशरुवकाजयनि ॥ इदानीनिद्रयिद्विद्वत् ॥ ४
 स्वीरा इवः त्वादि ० इन्द्रस्थान जन्त । चिद्यत्तं काल मुपयानेनेन्द्रास्थातन निरहिते प्रथम । जगद नाह ० गौतम ! अपर्ण्यैषं समय या ल्त्रुत्क
 पैव पवनाद्याम यावततता परतकस्य मन्य येन्द्रस्थाप्यादसभावात् इति । समनि समपहत्रवद्विचि ध्यातिचावां स्वठयं पशुति । यद्विष्याममित्या-
 दि । यद्विष्यावृ जगवन् ! मानुषोत्तरस्य पर्येतस्य यच्चन्द्रावयादेवा साक्षिन्मूर्त्तौपपकाइत्यादि । मससत्रमावन् । नियचमसूनेन मादूर्त्तौपपकाः गापि
 इत्यापपकाः कित् विमाणापपकाः तथा साचारापपकाः साचारयुक्ताः कित् चारिस्थितिकाः अतस्य सागनिरनयोनापिचिनिमसापपकाः पक्केसका-

प्यशार्द्धश्रवणेण विषाद भोगजोगाह तु जमाणा मद्रया ३। कृठ भोहणायत्रे । लकलकतरत्रेण श्रुञ्च पञ्च गराय
 पयाहिणावममदलचारं मेरुश्रुणपरिश्रुहृति ॥ सेमिण जतः देत्राण जाहे हुडेचुभयत्रु नक्रहमिष्ट्याणि पकरेति ।

समापवकाः स्व स्वमुकवचम्बुकापुपसुरयातवस्थिने यौजसवाइस्त्रिकस्तापस्यैः जममाइस्त्रिकाभिविक्रुयिकाणि याद्यान्तिः परिवर्द्ध महताइतमो
 व्यशतशदिततथीः सतःसकुटितयगुइरुपटुप्रवावितरकव ि ध्यान् जगभागान् मङ्गलः गइत उरुसुमिइगान्वापकाकनार्वेण ल ० पयनराज
 प्र इवावतसवहलचार मंड धानपयट ल, तको मदल । देवाको यहाइन्द्रइष्यतीमयति, तदानकयपिटाणी मकयलि, यायस राया पस्य।

इतो १ गारुड पइहा प्रमुप वार्दाजत रवागधेइ करीम देव सयपी भोसवया वाग्य सागप्रति भागयथा यका गाडइ गुसु उाकटपस साप्रगात्नु करवा
 जने वाल ते इयनो श्रु अने कलकलने व्याकल यस् तइने रने करी सइस यको ध्यापी निगेन मय पवतनाराजा मय जातिपाने प्रन्दिखाइ
 महल चारं मगता पका चिनका यइवा मडपवतने प्र त प्रदविवाइ महलचार करता यका मसइइ १४० इये इइ ने एपार्वेस्तिपति कल्पद्वार करे
 डी तेइ देवताओ इन्द्रचवइ हे मानवन् । जिबारं ते देवताणा इन्द्र सुवइ, विबारं ते देवता इन्द्रने विरइकाले म्बुकरं । हे गौतम ! यचित् तिबारं

सत्यागपत्थिने र्शीत्रगयतसाइलिके स्तापक्षेत्रैस्तान् प्रदेशान् अयनासयंतीत्यादि क्रिया योगः पञ्चेष्टकासंस्थानायात्र यथापक्वेषुकाध्यायानवो वीषा प्रवति विस्तरतस्तुक्ताका चतुरस्राय तयानपि गनुष्यद्येत्राद्द्वियसि न्नी चन्द्रमूर्त्यां वा गातपक्षेत्राणि । आयागतो उनेकयोःगणशयप्रमाणाणि यिष्कं भसत एकयात्रालक्षप्रमाणाणि । इयगत्रभावना सानुयोत्तरपथसात् योजनलक्षादीतिक्रमेकरविकिगायनाक्तकरवानुसारेण प्रथमाचन्द्रमूपस्त्रिस्ततो यात्रगसत्तातिक्रमे द्वितीयापत्तिक्रमेगप्रथमर्पिकगतचन्द्रमूर्त्यां वा सेतावास्तापक्षेत्रस्यायाम्, विस्तारय एकं मूर्त्यादपरमूर्तीं लवयोऽननातिक्रमे त्रेण शव यात्रगप्रमाणाः इयव भावनाप्रथमपक्षेणया योद्ग्या । एयमथयि गाय्य * समयसाप्त्रिचष्टिंइत्यादि । प्रायत् । कथभूताइत्याइ । मुखलेश्याः एतस्य विशापञ्च चन्द्रानप्रति तन्तेनातिश्रीततेऽमः मन्यसाकेइय श्रीतकाशादी नयकाततः श्रीसरशगपत्यथः । मन्लेश्या यत्तयं भूपान्प्रति तेगतेनात्यु

गो० । जात्र ताहे चत्वारिपच सामाणिष्ठादेशा तठाण उत्रसंपज्जिज्ञाण विहरति जाव तस्यण इदंउयवय्यां भवई ॥ इदंठाणेण भते ! केवइइस्य कालउयवाएण विरहिपुपं० ? गो० जहन्तेण एगंसमयं उक्तीसेण छम्मासे उयत्राएणं विरहिपु प० ? बहिश्चाण मते ! माणुमुत्तरस्स पड्डयस्स जेचदिम जाय तारासुवा सचेय जेस्यसुं

रः पशुयासानात्तिकावेकः तस्यात्मपुसपथ विहरति यावत्सत्रान्त्यश्चन्द्रशरणो भवति, इन्द्रशरणं गच्छत । कियन्त काल उपदा तेनयिररित्त, गौतम ! अपत्यतः एक समय उरुपैश्च एएमासान् उपपातेनयिररित्त प्र०? यद्विस्तादुभगवन् मानयोत्तरस्य पर्येतस्य येपन्त्रयावत्तारासुवाः, तदे प्यार र्पाय सामाणीके देवता एकथा मिलीने तंइ इन्द्रनुस्वामक आश्रयीने विहरत । जालने तिहा इन्द्र ऊपनो न पुइ । ता लगे तां लग इन्द्रनु स्यातक पाशइ । इन्द्रनु स्वातक हे जगयन् ! केतलीकाल इन्द्र ऊपना यिमां यिरचित्तरा, हे गीतग ! अपत्य एकी एक १ समय उरकएपवें कमा च लगई इन्द्रना उपपाव विरइ पुइ तिहारपकी अयस्स ऊपने । हे मगतन् ! न नुगातर पर्वेअपकी यादिर गनुष्यपेत्र यादिर जे चन्द्रना गय पर

प्रतीक्षणः सन्तुष्यन्नाच्छेदय निदापयसमयेन युकीलठठच्छरशभयइत्यचः । एतदेवव्याचष्टे । मदात्मपक्षेऽप्य सौश्या रश्मि
 मपातो येपाते तथाच चित्रांतरलेश्याः चित्रमन्तरलेश्याश्च यथाते तथाभावाकार्येश्याश्च चित्रमन्तरलेश्याश्च चित्रमन्तरलेश्याश्च
 द्विपत्वं त् पूर्वोक्तान्त्वदतिहेतव त् पूर्वोक्तान् च त्रिपत्वं च । अन्वोन्व ममपगढादिः परस्परं क्षणितानिर्देश्याभिः । तथाहि ।
 चन्द्रमनी पूर्वोक्तान् प्रत्यक्ष लेश्यायात्रमद्यतइत्यमवाचवित्तारा इन्द्रसूर्योर्वाच सूचीपत्तपाव्ययस्वितानां परस्परमन्तरपञ्चागद्यीजनसइत्यादि तत
 च चन्द्रमन्त्रानिश्च सूर्यमन्त्राः सूयमभाविष्वाः इत्य चतुर्भूयंमभावां मिथीकाय यथा स्विस्त्यपुष्टानि द्योतयति । नूटाग्रीव पपतोपरिव्यव
 स्थितानिचरीवीव स्थानस्थिताः नईवीकत्रस्थानास्थिताः सद्यतः सज्जताम् ताम् प्रदेजाम् स्वस्थमत्पासाम् व्यवभासयति सद्यद्योतयति तापयति प्रमान

णापत्त त्रिमाणावधयुगा णोचारीवधयुगा चाराठिइक्षा णोगइसमावधयुगा पक्लिष्ठगसंठाण
 संठिपुंठि जौष्ण्यगसयसाहसिपुंठि तावस्रसेतिहे सयसाहसिस्थ्याहि येउच्चिस्थाहि याहिराहि परिसाहि महया
 इयणट्टगीयवाइश्य जात्र मुजमाणा सुडलेस्सा मदायधलेस्सा चिन्ततरलेस्सा ध्यखोरुधमेगाढाहि

इतत्तय , मानात्, विमानापपकका माचारापपकका चारास्थितिकाः णोगतिरतिकाः नागतिरगापककाः प्ररुद्रकसत्यानसस्थिते योजनगात्र-
 चाइस्थितेः तापस्यैः शतसाइस्थिकाभिविबुविकान्तिः द्वाप्तान्तिपरिपङ्क्तिः महताइतनृत्वगीतवावित्र यावत् मुमुक्तः सुपुत्रेश्या मन्त्रेश्या स

नचय ताराकूप निमत्र पूर्वोक्तोपरि बाहवा, एतन्तो विद्युप विमानोपपवाइइ चारापपक नही चार इहित स्थिर चे गतिकारवा-
 ने विंये रति आचक्रनपी गति समापक नही स्थिरकइ पाकी ईटिने सस्थाने स्थित च, किमपाकी इट पीइशपक्यथी काइपकइ त्रि मकी डने
 पीरम दाइ तिम मन्त्रुय लेत्र बाधिरका चन्द्र सूर्येना तापक्रेत्र पनास इजार योजन योजन योजन योजन योजन योजन योजन योजन योजन योजन

यथात्दि प्राग्वत । एवामर्थोद्गाभावे व्यवस्था प्रज्ञापनाह । तेषिष भते० देवायमित्यादि । प्राग्वत् । इति कृतापहृदगानुयोगद्वारे स्वप्नरूपपणा ॥
 अथचन्द्रवत्त्वस्याह । तत्रसप्त मयोगद्वाराणि रुक्मलसस्याप्ररूपका १ मयहलशेषप्ररूपका २ मनिमण्डलसत्सप्ररूपका ३ मवृक्षायासादिभाग ४ म-
 न्दामचिह्नत्वप्रथमादिमरुतलाबाभा ५ मवर्षाभ्यन्तरादिसरहलायासादि ६ सुदूरभगति ७ तत्रादौ मण्डलसस्याप्ररूपकापञ्चमिति । कतिशुजराप्रत्यादि ।
 वति भदन्त ० चन्द्रसयहलानि प्रज्ञप्तानि । भगवासाह ० गीतम ! पञ्चदशमक्षत्रमवहलानि प्रज्ञप्तानि ? शशैषा मध्येकतिद्वीयकतिलयवेष्टित व्यस्तप्रथ
 पञ्चमिति । ज्युद्धीये भदन्त ० द्वाप कियदवगाद्य कियति यन्त्रमयहलानि प्रज्ञप्तानि ० गीतम ! ज्युद्धीयेद्वीये अग्नीत्यधिक योत्रमगतमयगाद्य पञ्च
 यन्त्रमवहलानि प्रज्ञप्तानि । अथनवक्षसमवृत्तदन्तमसः । गीतम ! अथयमसुद्रे त्रिशदधिकानि त्रीणियोजनप्रशानि अयगाद्य अत्रांतरे दगचन्द्रमगत

लस्साह कृदाविषठाणाठस्था सवृत्तममता तपएसे तमासेति उज्जोवेनि पभासेति । तेषिण जते ! देव्याण
 आहेहदे घुपन्नत्रई सेरुहमिस्थानिपकरेसि जाय जहखेण एक्कसमय उक्कोसिण तम्मासा १५ कईण जते ।
 अदमढला प० ? गो० । पखुरस अदमढला प० ? ज्युद्धीवेण भते । त्रीवे केअइश्य उगाहिना केअइस्या अद

न्वातपसश्याः चित्रात्तरलश्याः अन्माप्य समयगात्राभि शश्याभिः कूटनायस्थामस्थिसाः सयतः समन्तान् ० गान प्रदेशाण् अथभामयन्ति। उद्यो-
 तयन्ति प्रजाःमयन्ति,तेषो जगतम । देवाना यदा इन्द्रश्रय्यवते तदाते कचसिदानो प्रकयेन्ति,यायज्जपन्वे० एत सगप अरुक्पतः पयस मा,११५॥

योजम तापक्षत्रे करो एतत्र मक्षगने वैकीपक्षव धारक यःद्विरला ध्यात्रियोग कमकरदयतामी परपदाह करो सचित यका भाट अदृह करीने गा-
 त आदित्र यात्रा वखाह्या एहवा नाःटक य वत् जोगयता यका सुपकारी छे, तेहम जेहमु ते मम्तेत्रयन्त ममुय सेशनी परि लिष्टा चन्द्रगामु
 अत्यन्त शीतस तेम नही अने सुपन् अत्यन्त ताव नही सुये चन्द्रगामा एकठा तेजवन्त एकेकनी एकठा मिलती लेन्वाह काति करीने जिम प

पाञ्चिकस्य सत्त्वा दत्तारोभागाः ततः पञ्चत्रिंशद्वयुग्मिर्गुण्यन्ते जातानि सत्त्वारियोजनानि नवत्यधिकानि च त्रिंशदेकपट्टिभागा स्तेष्वपि च-
 तुर्दशभिर्गुण्यन्ते जातानि सत्त्वारियोजनानि विंशत्यधिकानि ४२० अथ च रात्रिकेकपट्टिभागात्मक स्तेन एकपट्ट्या ज्ञागो द्वियते लब्धाणि पट्टयोजनानि
 येषु पूर्वराशौ प्रचिसपु जातानि ४६६ योजनानि शेषाद्यसु पञ्चागरेकपट्टिजागा सिष्टसि येष एकस्य पट्टिभागस्य षड्काद्यत्वार मस्रभागा स्तेष्वपि चतु-
 दशभिर्गुण्यन्ते जाताः पट्टेषु यत् तेषा षट्सभिर्गोहृते सत्त्वाः षट्पट्टिकेकपट्टिभागा स्तेऽनन्तरोक्तचतु पञ्चाशति प्रचिप्यन्ते जाताः ६२ तत्रैकपट्टि-
 ज्ञानी योजनसंख्यं तच्च योजनराशौ प्रचिप्यन्ते एकद्वैकपट्टिभागः शेषः ४८७ याजन १ इदं च मण्डलांतरेषु यापि च विंशत्येतराणि चतुयोदशयोजन
 नामसत्त्वारिंशदेकपट्टिभागात्मकः योपि नववक्त्रांतरराशौ प्रचिप्यते जात योजनानि ६१ ५१० यथ पूर्वोत्तरितः एक एकपट्टिभागः सप्तचत्वारिंशति प्र-

कत्रहृत्त्र्याए अथाहाए सप्तथाहिरए मरुले प० ? गो० ! पचदसुप्तरे जोमणसए स्याहाहाए सप्तथाहिरए
 चदमरुल प० ? ३ चदमरुलस्सण मत ! चदमरुलस्सय एसण केवहस्य आथाहाए स्युत्तरे प० ? गो० !

लवण समुद्र शीषि त्रिंशानियोजनस्यत्वगाद्यान्तरे दश चन्द्रमरुलानि प्रस्रसान् ? एवमेवम यूयोपरे च म जम्बूद्वीप २ लवण्य
 समुद्र पशुदग चन्द्रमरुलानि नववक्त्रोत्थाख्यान्, सर्वोत्थाराधुन्द्रमण्डलान् भवन्त ! कियत्याद्यथाचया सयथाद्य चन्द्रमण्डल प्रस्रस ? गो०

सादि ई मरुतगति ७ निश्री प्रपम मरुल सय्याद्वार फई ठर म केतला हे मगवन् ! चन्द्रमागा मांडलाखे । च नीम ! पत्र १ । चन्द्रमागा सापुलां
 खे । ज्यु द्वीपमागा हे भगवन् ! द्वीपमे बिदे केमलू अयगाही मण केतला चन्द्रमागा मांडला खे । हे गीतम ! ज्यु द्वीपमागा द्वीपनेविय एकमो अमी
 १८० योजन अठ्ठाहीमइ इषी एक ग अमी १८० योजने विदे पांच चन्द्रमागा मांडलाठर । लवण समुद्रे हे जगवन् ! केतलू अयगाहीने के-
 तलां चन्द्र मांडलाखे । हे नी म ! लवण मुनि विदे विस्व से ग्राम ३३० योजन अने अल्पसाटे सूत्रमांदि अणकथा पणि ४० गकमठिया भाग
 एतलू अयगाहीमइ इषी ३३० यथा ५८ एषठिया भागम विपद दय १० चन्द्रमागा मांडलाखे । इम सम मिलीने ज्युद्वीपमागा द्वीपने

विद्यालङ्कारं । चन्द्रमण्डलेषु भते ? केवद्वय आयासइत्यादि । चन्द्रमण्डल भगवन् ? कियदायामविक्रमभाष्या कियदपरिचयं पेष कियदुद्गाहस्येमीषिखेन प्रकृतं गीतम् । षट्पञ्चाशत्तमखण्डिभागम् योजनस्यायामविक्रमभाष्या एकस्य याजनस्य एकपट्टिप्रागीकृतस्य यायत् प्रमाणाभागा सायत्प्रमाणाखण्ड पञ्चाशद्भागप्रमाणावमित्यर्थ । तद्विषयस्य सविशेषसाधिक परिस्य पत्र कारणीत्या द्वेषाजने पञ्चपञ्चाशद्भागः साधिकाइत्यर्थः । अष्टाविंशतितमैकपट्टिभागानाम् याजनस्य याइत्यर्थः । अत्रमन्त्रस्यपिकृत्य प्रपञ्चाविक्रमललायाथाप्रमाणाह । जमुद्वीपे २ इत्यादि । जमुद्वीपे २ भगवन् ? मन्दरस्यपयतस्य किय

वेण केवद्वयुद्गाहस्येण प० ? गो० । छप्यत् एगसठिन्नाए जोख्यणस्सआयामाधिकमेण त त्तिगुणसविसेस परिस्केवेण अठावीसषण्णसठिभाए जोख्यणस्स आहस्येण ५ जमुद्वीपेण भते । वीधे मन्दरस्स पव्हयस्स केव इथाए अथाहाए ससुत्तरए षट्मढले प० ? गो० । षोअलीसजोअणसहससाइ ख्युठयवीसेजोख्यणसए

षयाअन्तर प्रकृतं ? चन्द्रमण्डल भगवन् ! कियदायामविक्रमभाष्यां कियत् परिक्रम कियदुद्गाहस्येन प्र० ? गीतम् ! षट्पञ्चाशत्तम खण्ड-
विभागान् याजनस्य आयासविक्रमभाष्या ? तद्विषयस्य सविशेष अष्टायशतितमैकपट्टिभागान् योजनस्य याइत्यन् १ अस्युद्गाहपे २ मस्य

चन्द्रमण्डले अथाथाह आतरुख (इवे विद्यायामाविमान द्वार कर खे ॥ चन्द्रमानुं गाइलु विय हे भगवन् ! केतलुं लावपखे पाइल पणइ केतलो परिधि पत्रइ केतलुं गाइपखे ऊषपखे खे । हे गीतम् ! तप्यन्न एकसठिणा भाग एक याजनमा एतलुं लावपखे पाइलपखे खे । ते यकी त्रिगुणुं अप्यिकेठ वे आत्रण अने ५५ एकसठिया भागएतलुं परिधिपत्र खइ । अठावीस एकसठिया प्राग एक याजनमा एतलुं आइपखे ऊषपखे खे । इये सेस अने मण्डलेन आतरा द्वार खइ ख । जमुद्वीपनामा हे प्रगवन् ! इपने विय मंडपयतने केतवा अथाथा आतरुख सर्वात्मन्तर खेइलु चन्द्रमानुं गाइलीठइ । इ गीत

त्या आबापया सर्वांभ्यस्तर वद्रुमवदस मच्छस ? गीतस वम्रुवस्वार्थिग्योभनसवस्त्रावि अष्टवविश्वत्वचिकामि योजनगतान्नपापया सुयास्यस्तर वद्रु-
 मवदस मच्छसमिति ? उपपत्तिसु माण् सुययवकव्यताया वृथिता । द्वितीयमवकनशाबाधाप्रसमाद । ज्युहीवे २ इत्यादि । ज्युहीवे २ भगवन् । मद्र-
 स्य पवतस्य द्वियत्या आबापया व्यस्यस्तरान्तर द्वितीय वद्रुमवदस मच्छस । गीतस ! वतुद्यत्यारिग्योभनसवस्त्रावि । एतौवपदवस्त्राश्रयिका
 नि योजनगतानि पञ्चविश्ववित्तिकयष्टिजागान् योजनस्य एकव्यकयष्टिभाग सप्तथा खित्वा वतुद्वस्त्रि काभागानयापया सुवास्यतरान्तर द्वितीय
 वद्रुमवदस मच्छस ? अत्राप्यग्निः प्राग्नेऽप्यन्तरमवदवगतसमी मवदसातरचोभमवदवविकभराश्याः प्रचेवे जावते । तथा हि ४४८२० तपः

श्रुवाहाए सधुप्रतर वदमदले प० ? ज्युहीवण जते ! वीवे मद्रस्स सधुपस्स कत्रडुध्राए श्रुवाहाए श्रुवाहाए अन्न
 तराणतरै वदमदले प० ? गो० । वीश्यालीसंजीशुणसहस्वाइ अठयद्यप्यणेजीशुणयए पणयीसच एगसठि
 ज्ञाए ओशुणस्स एगसठिभागथ एग सत्तहाठेन्ना वस्त्रारिबुग्निआज्ञाए श्रुवाहाए अन्न तराणतरै वदमदले

रस पवतस्य द्वियत्या आबापया सर्वांभ्यस्तर वद्रुमवदस मच्छस ? गीतस ! वतुद्यत्यारिग्योभनसवस्त्रावि अष्टवविश्वताभनगत आबापया स-
 र्वांभ्यस्तरै वद्रुमवदस मच्छस ? ज्युहीवे द्वीये मद्रस्स पर्वतस्य द्वियत्या आबापया अम्यन्तरान्तर वद्रुमवदस मच्छस ? गीतस ! वतुप-
 त्त्वारिग्यानिपोबनसवस्त्रावि अष्टव पद्वपवाश्रयीबनस्र्थानि पञ्चविश्ववित्तिकयष्टिजागान् पाञ्चनस्य एकयष्टिभागस्य सप्तथाखित्वा वतुद्वस्त्रिका

म । वीश्यालीस इतर योजन अन्न आठ से बास ४४८२० योजन एतली आबाधाई मवीस्यस्तर पद्विन् वद्रुमानू नाडिन् । अद्रुद्वापनामा हे भगवन् ।
 द्वीपने विये नेरुपर्वतने वेतली अन्न याइ आतरव अस्पन्तर चकी अन्नतरकीन् वद्रुमानू नाडिन् । हे गीतस । वीश्यालीस इतर आठ से अष्टव
 ४४ ८२६ यात्रन ॐ पशुबाच एकसठीया प्राग एक योजनना ॐ वली एकसठिठै एकभाग सात मार्गे छेदीव एवका चार ४ वृत्तिका भाग एत

पूर्वमवलोक्योत्तराणि अस्मिन्महाशक्तिरश्मिजगन्तानि इह तर्थात्तरसुरकभिन्नैकपट्टिभागानां सकलव्यधिष्यमसरूपपट्टेषु गबेकपट्टिजागानाप्य परस्पर
 मीलनत्रात नै एकपट्ट्या भागेबागत योजनरुक्त तच्च पूर्वोक्ताया पञ्चविंशतिप्रधिष्यते जातापट्टिग्राह्ययोगनाभा शेषाः पञ्चविंशतिरकपट्टिभागाना
 यत्वारण्युक्त्वात्रागावति । अत्र नृनीय । अयुर्वीये २ इत्यादि । प्रसन्नप्रमायत् । उत्तरसूत्र द्वितीयमण्डलमकराशी ३३ यात्रानानि नक्षत्रैकैत्यय
 प्रदीपजात । यथोक्त । अयं चतुर्षोद्विंशतिरद्वेषमाह । एवमुक्तरीत्या मण्डलत्रयदर्शितयेत्ययः । यनेगापायेन प्रत्यष्टारात्र
 नेकेकमण्डलमापनरूपेण निष्कामम् लवबानिसुखे मण्डलानि कथन् चन्द्र सादमन्तराद्वियचितता स्पृशस्मान्मण्डला द्विद्येषितसुत्तरमण्डल सकामन् २
 पट्टिगनपट्टिगशोक्तमिति । अत्र योजनमभ्यागनवीप्याप्रागसख्यापट्टिगिति । तेन पञ्चविंशति पट्टिगिति एव पट्टिभागान योजनस्य एकमेकैकैक

प० ? अयुर्वीयेषु मते । दीवे मदरस्स पञ्चयस्स कवइथ्याए अथाहाए अस्स तरतत्तै चदमण्डले प० ? गो० ।
 चोअलीस जौअणसहस्साइ अठथ आणउए जौअणसए एगावअच एगसठिभाए जौअणस्स एगसठि
 सागअएगसप्तह छेत्ता एगेचुअिअ्यात्ताए अथाहाए अस्स तरतत्तै चदमण्डले प० ? एव खलुएएण उवाएण

भागान अथापया अस्यन्तरानतर चद्रमण्डल मण्डत ? अयुर्वीये २ मन्दरस्य पवसस्य कियत्या अथापया अस्यन्तर नृनीय चन्द्रमण्डल मण्डत ? गीतम ।
 अत्र चत्वारिंशानि योजनमण्डलादि अत्र चत्वारिंशतिरसिपात्रमश्रयानि एकपट्ट्याशेषैकपट्टिभागान् योजनस्य एकपट्टिजागलु मसथाखित्वा एकपट्टि

लो अथापया अस्यन्तर यको अमन्तर याजु पट्टमानु माण्डलाह ३ अयुर्वीयेषु भागे ऐ भगवन् । द्वीपने धिये मेरु पथतन केतशा अथापया अस्यन्तर
 यको याजु पट्टमानु माण्डलाह ३ ऐ गीतम । योजनीय इत्तर याजन आठ से य पू याजन ५ने यकायत्र एकमठिया प्राग एक योजगमा ५ने य
 लो एकसठिउ एम जाग सातमाने छदीह एहवा एक पूर्णिका भाग एतसो अथापया अस्यन्तर योजु चद्रमानु माण्डला ह्ये । इतीरीति निर्ये एण

पट्टिजागं सतया श्रित्वा चतुरश्रतुरं चिदात्तागाम् ऐशैकस्मिन्नथले अथापीया धृष्टि अजियदंपन् २ सवबाह्यमपहम्मुपसहस्य चारचरति । अप्य
 पशानुपूत्रपिण्यास्यानागमित्यपमरइलाम्भकस्तानाया पशुचाह । जयद्वीवेसि । जयद्वीपद्वीपे भगवन् । सन्दरस्य पयतस्य कियथाअथापया सख-
 याद्य चतुरस्रइल प्रकस ? गीतस ! पन्चबत्वारिचथासमसइआदि श्रीखिच त्रिश्र्वचिदानि योगगशताम्यबाधया सवयाद्य चरमएतल प्रकस ।
 उपपत्तित्नु प्राकस । अचिद्वितीयचइलपशुकाह । जयद्वीवेइत्यदि । जयद्वीपद्वीपे भगवन् । सन्दरस्यपयतस्य कियत्या अथापया सवबाह्यामन्तर

निस्कममापे २ चद तयाणतराठमडलाठे तयाणतर मडल सकममाणे २ छतीस २ जोश्रुणाइ पणश्रीसच
 एगसठिभाए जोश्रुणस्स एगसठिभागचएग सप्तहा ठेसा चसारिचुश्रिअथाभाए एगमेगेमठले अथाहावुडि
 अन्निवहुमाणे २ सद्युआहिरंमठल उवसकमिसा चारचरई ॥ जयद्वीवेण ज्ञते । वीत्रे मन्दरस्य पशुपस्य केत्र
 इच्छाण अथाहाए सद्युयोदिरए चदमडले प० ? गो० । पणयालीसजोअणभइस्साइं तिथिश्रुतीसे जोश्रुणसए

आभाण अथापया अस्पत्तरातीय चन्द्रमडल प्रकसम् ? एवअख्यतभापापम निष्कामस चन्द्रसावन्तराम्पइलान्तरात्तर मशइण मुकामन २
 पट्टाचइण २ यासतानि पशु चयतिन्न एकपट्टिभागान् यासतस्य एकपट्टिभागश्च सप्तपाण्डित्या चतुरश्रुचिकाभागान् एकैकस्मिन् सफलै ज्ञा-
 थापया इदुमभिवदुपम २ सवबाह्यमकल्ल मुपसहस्य चारचरति । जन्व द्वीपे २ सन्दरस्य पयतस्य कियत्या अथापया सवयाद्य चन्द्रमपहस्य
 इ उपार्थे नाकस्तना यका चतुरसा तरुमन्तर पविला जाठना यका तरुमन्तर आगत्ये नाइलइ जातो २ यको चतुरीस २ पाजल इई उने पचबीस एक
 मठीया प्राग एक पाजलना उने यली एकमठीठे एक भाग नात मागइ चदीइ पइबा ४ च्यार चूचिका माग युतली एकैक मोठले अथापानी
 अद्विप्रति चपारवा २ यका सुबे अद्विरत्तु चइलु माइलु उपसकसा आअयाण चारकरइ ॥ जयद्वीपनामा हे भगवन् ! द्वीपले चिद्वे मठपयतने कतली

द्वितीय दम्भमवल्ल मधुसू ० गीतम् । पञ्चत्वारिंशत्तथागतसहस्राणि द्वेष निमित्तयथिते याज्जगते पञ्चत्रिंशद्वैकपट्टि । गान् योजनस्य एकैवैपपट्टि
 भाग सप्तधा द्वित्वार्थेपू किं काभागानवाधया सर्वपाद्यातन्तर द्वितीयदम्भमवल्ल मधुसू ० सप्तवाप्तमवल्लरागे पटत्रिंशद्योजनानि पञ्चद्विगत्सिद्यो
 क्तैकपट्टिजागा एकस्यैकपट्टिपागस्य सप्तधा सप्तधा । पात्यते आपते यथाक्ता राशिः । अथतत्तीयमवल्लपट्ट्या । जयुर्भये २ इत्यादि । मन्त्र
 मन्त्रसुगम वनरसूत्रे पञ्चत्वारिंशत्तथागतसहस्राणि द्वेष मत्सपञ्चाशत्तथिते मयथ एकपट्टिभागान् याजनस्य एकैव एकपट्टिजाग सप्तधा द्वि-

स्यथाहाए सप्त्याहिरण चदमदले प० ? जयुर्द्वीवण मत । दीये मदरस्स पद्यस्स केवइइथाए स्यथाहाए
 थाहिराणतरे चदमदले प० ? गो० । पणयालीसजोअणसहस्साइ देणिय्यतेणउए जौअणसए पणतीस च ए
 गसठिभाए जोअय्यास्स एगसठिजागथ एगसप्तहठिंभा तियि च्वाणश्याभाए स्यथाहाए थाहिराणतरे चद
 मदले प० ? जयुर्द्वीयेण जतेत्रीयेमदरस्स पद्यस्स केवइइथाए स्यथाहाए थाहिरतथ्ये चदमदले प० ?

मधुसू ० गीतम् । पञ्चत्वारिंशत्तथागतसहस्राणि त्रींशप त्रिंशत्तथागतताणि अयाचया मययात्त मन्त्रमवल्ल मधुसू ० मन्त्रद्वीप २ मन्त्र
 रस्य पवनस्य कियत्ता अथाथया थाद्यातन्तर चन्द्रमवल्ल मधुसू ० गो० । पञ्चत्वारिंशत्तथागतसहस्राणि त्रैत्रिंशत्तथी योज्जगत्त पञ्चत्रिंशत्त
 एकपट्टिभागान् याजनस्य एकपट्टिजागन्व सप्तधादित्वा ज्ञान् च्वाणिसाभागान् अयाचया थाद्यातन्तर चन्द्रमवल्ल मधुसू ० मन्त्रद्वीपे २ म

अथाथाए मम थाहिरल्लु कडल्लु चद्रमान मठल्लु य । हे गीतम् । पण् चालाम ४५ इज्जर याजन त्रिंशत्ते त्रीस योजन ४५ ३३० याजन गन्तली अया।
 पाई मव थाहिरल्लु कडल्लु मठल्लु चद्रमान् । जयुर्द्वीपमासा हे जगवन् । द्वीपने विवे मेठपयन्तने केतला अथाथाइ थाहिरला यकी उगन्तर बीजू च
 द्रुगान् मठल्लु चद्र । हे गीतम् । पञ्चत्वालाम् इज्जर योजन यिचे श्रीचू ४५ २८६ याज्ज ५ने पात्रास एकसठिजा भाग एक याजनगा ५ने यला युक्त-

या पटवृष्णिकाभागाम अवापया आश्रमभीयं चन्द्रमबल प्रकृतं । उपपत्तिस्तु मासद्वितीयमबलराश्र क्षमेव यद्विगद्यामनादिक राशिपातयित्वा
 यथोक्त नातनामस्य । अत्रचतुर्दशसप्ततिदशमाह । एवमवह-वादि । अथ । मवर अवापायाः वृदि नियद्वयम् २ वापयन्द्वापयदित्ययः ।
 अत्र मवीभ्यन्तरादिमहत्यापासाद्याह । मासुक्तारेवमित्यादि । सर्वोभ्यन्तरं भदना । चन्द्रमबलस कियदायामबिक्कभाभ्यां कियपरिच्छेपेण प्रकृत ?
 गीतय । अत्रत्रिपोजनमहत्यादि पटवृष्णिकाणि योजनश्रुताभ्यायामविचक्ष्म भ्यां प्राविष योजनसङ्गाण पशुदशयाअमसहस्याक्येकामन-
 वतिय योजनानि किञ्चिद्विशुपाचिकानि परिच्छेपण प्रकृत ? उपपत्तिस्तु ग्यथाप सूयमहत्याचिकार दक्षिणा । अथद्वितीयसङ्ग्रहणराश्रतरश्चर्यादि । अ-
 भ्यन्तानन्तरं नैप पञ्चा यामसर्वाभ्यान्तरं महल वन्तरसत्रे गीतम । नपमवतियात्रमपहत्यादि सूयमहत्यानि सूकपञ्चागतच यक-
 पट्टिम मान् योजनस्य एकैकपट्टिनाम मसपट्टित्वा एकवृत्तिं काजागभायामबिक्कभाभ्यां । तथापि । एकलक्षपट्टिमा द्वितीयमलशा सुकामग यद्वृष्ण

गी० । पपयासीस खीच्छससहस्ताह दी सञ्च सप्तमसु खीच्छणसप णययगगसाठजाए खीच्छणसस
 एगसठिनागच एगं सप्तहात्वेभा लचुखियान्नाए अथाहाए धाद्विरतञ्जे चदमलले प० १ एव खलु एए
 णउत्रापुम पत्रिसमाणे चंटे सयाणतराठे मकलाठे तयाणतर मकल सकममाणे २ ठनीस २ खीच्छ

अस्स पवतस्य क्षियत्या अवापया वाच्यततोय चन्द्रमबल प्रकृतम् । पशुवत्कारिगद्याजम सवत्यादि द्वैतमसपञ्चाश्रग्राप्रगगते मयच यकप
 द्विभागान् योजनस एकप द्विभागम् सप्तपादित्वा पटवृष्णिकाभागवपया धाच्यतुताय चन्द्रमबल प्रकृत । एवं स्वश्रेतेभोपायेन प्रविगम्
 पठाठे एक भाग सात भागह इदीच यथा विस्वि च्चुषिया भाग एवली अवापाव वाद्विरलाचकी उन्तर बीम् चन्द्रमान् मसलक । अत्रद्विपमाना च
 भयवन् । द्वापने विचे नकपवतमच केवली अवापाव वाद्विरन् प्रीम् चन्द्रमान् मासम् । च गीतम । पञ्चतालीन वृत्तार योजन ५ने विचे वृत्ताव

द्योत्राणि पञ्चविंशतिशैकपष्टिभागान् योजनस्य एकस्यैव एकपष्टिभागस्य रससा खिन्नस्य साकाम् चतुरोभागान् त्रिसुष्य सक्रामसि व्यपरतोपि साव-
 स्वेवयाजानि त्रिसुष्य सक्रामसि त्रिसुष्यैकपष्टिभागानि एकपष्टिभागानि एकपष्टिभागानि एकपष्टिभागानि एकपष्टिभागानि एकपष्टिभागानि एकपष्टिभागानि एकपष्टिभागानि
 एकीत्रागो द्वितीयमहले विष्णुभायानचिन्तायाभधिकत्वेन प्राप्यतेइति । तच्च पूर्वमहलराशौ प्रविष्यते जायते यथोक्तं । द्वितीयमहलायाभयिफभमान

णाइ पणथीसचपगमठिजाए जौयणसस एगसठिजोगचएग सप्तहालेता चत्वारिचुष्टिश्चाप्ताए एगमेगेमढल
 अथाहायुद्धि णिषुहुमाने २ सप्तप्लतर मढल उवसकमिसा चारचरई ६ सप्तप्लतरेण भते ! चदमढले केव
 ईअ थ्यायामविस्कमेण केवइथ्य परिकेवेण प० १ गो० । णत्रणउहुजौथ्यणसहस्साइ कुञ्चसहाले जौथ्यणसए
 आयामविस्कमेण त्रिगिजौअणसयसहस्साइ पयस्रसजौथ्यणसहस्साइ एगूणणउहुचजौअणाइ किचिचि

चरु तदन्तरात्सहस्रहातानन्तर मढल सक्राम २ पट्टिगानि २ याजानानि पञ्चविंशत्यैकपष्टिभागान् योजनस्यैकपष्टिभागस्य एक सप्तथा-
 ट्टिचाचतुरपूषिजात्रागान् एवैकस्मिन्महले अवाधयायुद्धिनियधपन् २ सर्वोस्यतरमहल सुपसककम्पार परति १ सर्वोस्यतर प्रदत्त । चरु
 मढल किण्टायामयिकम्प्याम् किण्टपरिषेपेच प्रकृत ? गीतसा । नवमवति योजनसहस्रादि पट्टित्यारगानि योजनगुतानि आयामविष्णुभास्या

च ४२५१ योजन नव ८ एकघठीया माग एक योजनना ५ने यली एकघठीउं एक माग सात भागे खेदीष एइवा ख पूषिकामाग एतली अत्राधाने
 यादिरु श्रीगू ३ चन्द्रनाम् माहलो खे । इकीरीते निर्दे एकर उपाइ पेसताचको चन्द्रना तदन्तर पूषला माहला यकी तदगन्तर आगस्यै माहलो
 सक्रमतो आवता २ यकी खत्रीस २ योजन पचवीच एकघठीया माग एक योजनना ५ने एकघठीउं एक माग सात भागे खेदीष एइवा थ्यारि ४
 पूषिका भाग एकैक माहलइ एतली अत्रापानी युद्धि मयि घटानवो २ यकी सर्वोस्यतर पडिखू माहलू उपसक्रमीने चारकर ॥ ६ ॥ सर्वोस्यतर

श्रीविश्वोक्तमविद्यत्यपिकाणि योजनयत्नानि विविद्विद्येवापिकाणि परिषयेष द्वितीयंमश्रुत प्रष्टम् । उपपत्तिस्तु । प्रपत्तन
 इत्यपरिषये द्वावस्यियोजनदोगां परिरये द्विश्रुत्यधिकविद्येयोजनयत्नरूपे प्रथिसेसति यपोक्तमात्र । अथसृतीय अज्ञतरसरेणमित्यादि । अथ्यत्तरतृतीये
 अन्तरकतं पाठनपर्याप्तं इत्युक्तवत्सु केवद्वयं आयासविरक्तमंशु केयपुत्र परिक्लेशंयमिति यावत् । एतन्मूत्रे गौतम । नयनयति याज्ञनसङ्गसाधि न

ससा । इत्युद्दिष्टं पारस्करेण । अथ्यत्तराणतरसाच्चतृपुत्रा ग० । णयणउद्दिष्टास्यणसहस्रसाइ चतय धारतुत्तर जीत्य
 णसए एगाथस्य च एगसंठिभाएजीस्यपरस एगसंठिमागच एगससहस्रस्यैसा एगचुथिमाजाग आयामथिरक
 मेण तिसिजोअणसयसहस्राई पथुरसजीअणसहस्रसाइ तिसिज्यएगगवीसेजोस्यणसए किश्चियिसेसाहिए
 परिस्कश्येण न अथ्यत्तरसद्ये ण जावपच्छा गौ० । णयणउद्दिष्टास्यणसहस्रसाइ ससयपध्वासीणजोस्यणसए इग

श्रीविद्ययाज्ञन सतसहस्रादि पञ्चदशयुयाञ्जनसहस्रादि एकाननवति च यावदानि विविद्विद्ययापिकाणि परिषेपेष, प्रष्टमम् ? अथ्यत्तरामन्तर
 शेषपूषा, गीतच । नवनवति योजनसहस्रादि सतसहस्रादयोत्तरादि याजनननानि एकपञ्चअश्वैरुपपिप्रमाणान् योजनस्य एकपष्ठिभागं च एक न
 सयादित्वा एक पूर्विकानागमायाजद्विकम्भास्यां, श्रीविच योजनसहस्रादि पचवगयोजन सहस्रादि श्रीविश्वैकानद्विश्रुतियाञ्जनगानि वि

पादिभूँ ई नगवच । अथ्यत्तराणु पादभूँ इत्यशु सावयव यादृशपदे ठै वेतभूँ परिषिये ठै । ई गीतम । नवाभूँ इत्यार १००० यावन ५ने इमस अया
 लीस ५५४० यावन एतसा भाजिये पादसपच इह त्रिंशि ३ साय योजन पकार १५ इत्यार योजन ५ने नव्यासी ३ १५ ५५ यावन काइस अत्रिबेरा
 परिषियेपच ३ । अथ्यत्तर इत्वी अन्तर बीजै माइसी तेइच आहपदे पादसपच ५ने परिषिनी पृथा क्तासी ५ ई गीतम । नवाभूँ ५५ इत्यार योजन
 इत्य सुं धार ५५४२ योजन ५ने एकावच एकतठीया नान एक योजनना ५ने इत्वी एकयतुठीठे जाग योजनान भागे वेरीइ इत्यवी एक चरिंका

प्रपञ्चश्रीस्यपि कानि योजनशतानि एकत्रत्यारिगत वैकल्पिभागान् योजनस्य एकत्र एकपट्टिभाग मस्यपठित्या द्वीपपूकिक ज्ञागः यायामविफभा
 स्याः । अप द्वितीयमवलगतारगी द्वापसति योजनस्यैकपट्टिभागान् वैकल्पिभागान् योजनस्य एकत्र पूकिकाभाग प्रविष्य यथाक साममानेतस्य । गी
 खिवीगलस्यैक पञ्चगुरो ममनस्यैक पञ्चैक मत्राशदधिकानि योजनगतानि किञ्चिद्वैशेषाधिकानि परिचयेषु । इह पूर्वगणपट्टिपरिरयराशौ
 नुंयाजमगतप्रिशन्धिके प्रविष्यापपत्तिः कायो । अप चतुर्थोदिसस्यैकपट्टिभागान् । एकत्रलस्यैकपट्टिभागान् । पञ्चमस्यैकपट्टिभागान् तयपणन

तालीसत्र एगसठिभाएजोश्चणस्स एगसठिजागव एग सप्तहाडेता दोण्यधुयिश्चाज्ञाए श्यायामविसकन्नण
 तिण्यिश्चजोश्चणसयसहससाइ पखरसजोश्चणसहससाइ पचयएगूणणपर्येजोश्चणसए किचिविसेसाहिए
 परिस्कंवेण । एवं खलु एएण उवाएण णिस्कममाणे चटे जावसकममाणे २ बावत्तरि २ जोश्चणगइ एगगथ

पिद्विप्रपापिकानि परिचयेषु । अप्यन्तरपतोय यावत्पृष्ठा ? गौतम । तयमवतिपोजनगतसहस्रादि मस्यपञ्चमीतियाजनगतानि एकपट्टिपरि
 ग द्वैकपट्टिभागपाचनस्य एकपट्टिभागान् द्वीपूकिकाभागी श्यायामविसकन्माग्या धीयिच योजनगतमस्यैकपट्टिपरि पञ्चग योजन

भाग तावपणे पाइकपणे ठे । त्रिण्ये साय योजन पय्यर इजार योजन उने त्रिणि से उगखीस ३१५३१८ याजाग काइक अचिजेरं परिचिपणतइ । अ
 प्यन्तर बीजा साठसानी यावत् पट्टा करवी न हे गी गग । तवायू इकार योजन सात से पण्यामी ८८७२२ याजाग उने एकतालीस एकमठीया भाग
 एक याजागगा उने यसी एकमठीउं एक गाग सात भागे खेइ एइगा से चुसिका भाग साय पणे पीइतपणे छे, त्रिस्य साय याजन पञ्चर एकार
 योजन उने पाच से उगखपचाच ३ १५ ५ ४८ याचन कांइक अपिखेरा परिचिपणे खर । यबीरीति निर्वचे इहे सुवायइ मीकलतो यकी यन्त्रमा
 यावत् यकमतो जाती २ यथा चतुत्तरि याजग ८१ एकायक एकसठिया भाग एक याजनमाः उने यभी एकसठिउं भाग एक सात भागे छेनीय ग

राष्ट्रमण्डलाटे तव वरतल्लसमिति पापु सज्जामम् २ द्वाससति २ योजनानि योजनसख्यापरदगतावीप्साजागसख्यापदेष्टुपि शास्त्रा तेभैकपव्याश्या ७-
 यपव्याशतं वैकपाशुमाशान् याजनस्य गच्छत् एकपट्टिमात्रं सप्तधाहित्वा एकमेकं ब्रूयिष्यान्नात्रागं संकैकस्मिन्सपहले विष्णुस्मवदिसभिवदयम् २ देहे देहे त्रिग
 द्पिके याजनयत परिरयवृद्धिनि वंयम् २ सप्त बाह्यभरुलमुपशकस्य आह्वरतोति । सम्रति पद्यानुपूर्व्यापृच्छति । सप्तबाह्वर्युणमित्यादि । मय
 वाप्य भवन्त ? बन्धुमण्डलं किपदायासविचित्रास्या उपपत्तिस्तु कर्तव्यीपो लक्ष्मणयोः प्रत्येकं श्रीष्टि योजनशतानि त्रिगदपिकाणि उभयमीभने यो

युं च एगसठिजापु ओशुणरस एगसठिजागच एग सप्तहाठेत्ता एगचुखिष्यान्नाग एगमेगेमरुडे विस्करु
 षुद्धि अभिवदुमाण २ दोदोतीसाहृ जौशुणसयाहृ परिरयत्रुष्टिअभिवदुमाणे २ सप्तबाह्वरिभरुल उवसक
 मिष्ठा चारंशरुहं । सप्तबाह्वरिण मते ! षट्सहस्रं कंथदंशु परिरुकेवेण प० १
 गे।० । एगजौशुणसयसहस्रं छस्रसठेजौशुणसपु श्यायामविस्करुनेण त्तिशिशोशुणसयसहस्रसाइं अठारस

सहस्राणि पशुवयकामपशुमायाजनयतानि किचिद्विशेषाधिकानि परिरुकेवेच, एव सप्तवेतेनापार्येण निष्कामम् चन्द्रः मायाम् सकामम् २ द्वासस
 ति २ यात्रानि एकपत्राशय एकपट्टिभगान् योजनस एव एकपट्टिजागत् एकपट्टिजागत् एवैकस्मिन् सट्टले विस्करु
 षुद्धिनिर्बन्धुंयत् २ देहे देहे त्रिग्योजनशते परिरयवृद्धिमभिवदयत् २ सप्तबाह्यभरुल मपशुकस्यभारं चरति । सययाद्य पादन्त ! बन्धुमण्डल
 इया एक ब्रूयिष्या माय एदेवे माहले लाभ पक्ष योजन पञ्चमी पृष्टि प्रतिं वपारता २ वषा विसप्त शीस वसुद शीस यात्रम परिरिषिमी अदि म
 ति वपारता २ वषो वषे वाहिरू नू देहे नू माहसू जामपीनें चार चरत् । सप्त बाह्वरिणू दे भगवाम् । बन्धुमानु मांरु नू केतला सांजपवे योइलपवे
 वतला परिरिषिपवे ठे । दे शीतम ! एक लाभ याजन ७मे वसे चाठि योजन एतसू शाकपवे योइलपवे वे । तिस्य लाभ योजन अठार चकार योजन

जगत्तं पट्टशतानि पट्टाधिकानीति । श्रीविष्व योजनलाघादि अष्टादशसहस्रादि श्रीविष्व पयश्रीसरादि योजनशतानि परितोवेष । अत्रोपपत्ति ।
 अश्वीपपरिषी पञ्चधिकपद्मशतपरिषी प्रसिद्धे भवति तथाकामान । अथद्वितीय । बाहिराशमित्यादि । बाह्यान्तरं द्वितीय सर्वलमित्यपः पृथ्वेति
 प्रशालापञ्चसर्वेषु । तत्रस्त्रे गीतसः । एकयाजनशत पञ्चमश्रीत्यधिकानि योजनशतानि सर्वैकपट्टिभागान् याजनस्य मन्त्रय एकपट्टिभाग मन्त्रया

जोऽष्टुणसहस्राद् त्रिगिअपसुरसुत्रंजोऽष्टुणसए परिस्कं वण । बाहिराण तरेपुच्छा, गो० । एगजोऽष्टुणसय
 सहस्र पञ्चसत्तासीए जोअणसए गययएगसठिजाएजोऽष्टुणसस एगसठिजागयणं सप्तहत्तिंता तच्चुण्णि
 आभाए आयामविस्कंमंण तिसिजोयगसयसहस्राद् अठारसजोऽष्टुणसहस्राद् पचासीइजोऽष्टुणाद्द्व
 परिस्कं वेष । बाहिरतश्चै गपुच्छा । गो । एगजोऽष्टुणसयसहस्र पञ्चअउदसुत्तरंजोऽष्टुणसए एगगात्री

चित्तं अ यामविस्कंमास्या विमत परिचयेव मन्त्रसः ? गीतसः । एक योजनशतसहस्र पट्टपट्टियोजनशतानि आयामविस्कंमास्यां श्रीविष्वयाजन
 शतसहस्रादि अष्टादश याजनसहस्रादि श्रीविष्व पञ्चदशानारादि योजनशतानि परिक्षेपेण ॥ बाह्यान्तरं पञ्चा ॥ गीतसः । एकयाजनशतसहस्र
 पट्टमशाशतियोजनशतानि नवव एकपट्टिभागान् याजनस्य एकपट्टिभागसु एक सप्तपञ्चसहस्रा पट्टं बुखिका भागान् आयामधिकजाभ्यःसः । श्रीणि

उने त्रिखिष्टे पञ्च १ १८३ १५ याजन परिधिपञ्च बाहिरसा सहसा यकी माहलानी उगत्तर यासा माहलानी पृच्छा ॥ इ गीतसः । एक श्राप योजन पांचये
 १५८३ अत्योसी योजन उने नव टं एकयठिया जग एक यासनता उने यकी एकसठीउ एक भाग वात भागे खेदीइ एहया ख बुखिका जग एए
 सायपके पाहल पके ख त्रिखिष्टे श्राप याजन अठार इकार ३१७०० योजन उने पथ्यानी ३ १८ व् य योजन एनलु परिधिपके बाहिरसा यकी श्रीजा
 माहलानी पूका ३ दे गीतसः । एक १ श्राप याजन पांचसइ मन्त्र ५१५ याजन उम उगसीस १९ एकयठिया भाग याजनता उने यकी एकपट्टाउ म

खित्वा पदभूषिकाभामाम् आयासविभक्त्याम् । अत्रोपपत्तिः । पूर्वरासे द्विसप्तति योक्तान्त्यैकपञ्चाशत् वैक्यपदिभागान् योजनस्य एकस्यच एकपदि
 प्रागल्भ्यं धसपादिभ्यस एव प्रागपपनीयकतव्यः श्रीविद्याजनकशास्त्रि अष्टादश सहास्रि पञ्चाशोति योजनानि परिश्लेषेण, धवयाद्यमयवृणपरिः
 द्वेयनेत्रिशय्यिकयाजनातोपपत्तेने यथोक्तं भाग । अणतृतीय । दार्शिनतुल्येनिसम्बन्धि । दार्शिनतृतीयं भट्टम् ? यन्मसगल्ल यायुशुसात् धयंमसमूत्र
 ष्टेय उत्तरमूत्रे गौतम । एकयाजनस्य पञ्चषतुदशातरादि याजनशतानि एकौमविश्रति वैक्यपदिभागम् याजनस्य एकपैक्यपदिभाग सप्तपात्रित्वा
 पप्यभूषिकाभागान् आयासविभक्त्याम्, अत्रसगतिषु द्वितीयमसहस्राशोः द्वाशसतियोजनमाविक रात्रिमपनीय कार्या, श्रीविद्योत्रमसलशापि सप्तदश
 हस्रादि सप्तषण्णपञ्चाशदधिकानि याजनशतानिपरिश्लेषेण । उपपत्तिसत् पूर्वराशेर्द्वैत्रिंशदधिकेऽपनीयकार्या । अणतृतीयोदिससहस्रेतिदशमा

सचपुगसंठिमाए जाअणसस पुगसंठिजागच पुग सप्तहादुत्रा पञ्च धुगस्युजाए आयासविभक्त्यामेण तिरिण
 जाश्रुणसयसहस्रद्व सप्तसजोश्रुणसहस्रमाह् अष्टय पणपसंजोश्रुणमए परिस्कंधेण ॥ एत्र खलु एणण उत्राणण
 पत्रिममाणे धवे जाय सकममाण २ द्वाशसरि २ जोश्रुणाद्द पुगायसामपुगसंठिजाए जोश्रुणसस पुगसंठिमा

च पात्रमयनसहस्रादि अष्टादशयाजनसहस्रादि पञ्चाशोतियाजनामि च परिश्लेषेण, द्वाशयुताय प्रथम । यन्मसगल्ल लिपयत् आयासविभक्त्या
 म्पा क्तिपन् परिश्लेषेण प्रथमम् । गौतम । एव याजनशतसहस्र पञ्चषतुदशोतरादि योजनशतानि एकान्तियगतिपैक्यपदिभागान् याजनस्य एव

च प्राग वातभागद्वेदोष एववा पांच भूषिका भाग एतल्लुं लाय पल्ले पोइलपल्ले, त्रिणि लाय याजन सप्तसहस्रार योजन एाठ वै पञ्चावन
 ११७५१ याजन परिशिपल्ले इचिरीते निरुते इल्ले उपाये पंचतो यका यन्मसा यावत् सकगतो २ बको यदुसरि ३२ योजन एकावन्न एकमठिया
 भाग योजनता ५५ एवचठिठे भाग एक वाठ भाग द्वेदोष एश्यो एक । भूषिका भाग एकेके नाइले एतली लायपल्ले पोइलपल्लेनो इद्विमति

च । सर्वतलुरस्यादि पूर्वगत । प्रकिर्णं चन्द्रोपावत्पूर्वत् शयचरतराष्टमहलाठे तयर्षतरंशषण्कामितिशास्त्रं । संकानन् २ द्वाघसति २ योजनानि एक
 पञ्चाशतनेकपञ्चाशत नैकपष्टिभागान योजनस्य एकपष्टिभागश्च सप्तधाद्वित्वा एकमेव चूचि काप्रागमकैकस्मिन्मण्डले पिकभयुद्धि नियद्वयम् २ या
 पयन द्वापयन्नित्ययः द्वे द्वे भिन्नद्विके योजनशते परिरपद्वि निरपद्वयम् ३ द्वापयन्द्वापयन्नित्ययः । सधाभ्यन्तरंशषण्मुपसकस्य चारथरसि । अथ
 सुदूतगतिप्रकृपणा । जयाचमित्यादि । पूर्ववत् भदन्ता चन्द्रः सधाभ्यन्तरंशषण्मुपसकस्य चारथरति । तथा एकैकेन सुदूतेनकियसुलेग्रगद्यति । भ
 गवामाद् २ गौतम । पञ्चयोजनसहस्राणि त्रिसप्तति च योजनानि सप्तमसतिष्य चतुदस्यारिग्रन्धिकानि भागगतानिगद्यति । कस्यसरकामागाइत्याद् ।
 ससहस्रप्रकृमात सयौभ्यन्तरत्रयोदशानः सहस्रेः सप्तभिद्यशतेः पञ्चविगत्यधिकैर्भागेश्चिख्य । विभत्यैतत्पञ्चसहस्रयोजनानिदिक गतिपरिसाखसासेतव्य ।

गत्र एग सत्तद्वलेत्ता एगचूयिश्चाज्ञाग एगमेगेमरुले विरक जयुहु गिनुहु माणे २ टोदातासाहजाअणसयाड
 परिरयवुद्धि णिवुहे मोण २ सस्रस्र तरमरुल उयसकमिज्ञाचारचरई ७ जयाण भते । चदे सस्रस्र तरमरुल
 उयसकामिज्ञा चारचरई । तयाण एगमेगेगमुज्जुत्तेण केयईश्चखेत्त गठई । गो ० । पचजे। अणमहस्साइ तेवत्तरि

पष्टिभागान् एकमसपाखित्वा पन्च चूर्ति काप्रागामायामविक्रभाभ्यां त्रीक्षिपयोअनयतसहस्राणि सप्ततियोजनसहस्राणि अष्टपवप्यपञ्चाशद्योजन
 यतानि परिक्रमेण ॥ एव खथयतेनोपायन प्रविशत चन्द्रः पाथरसकामन् २ द्विसप्ततिर्वोजनानि एक पञ्चाशच्च एकपष्टिभागान् योजनस्य एकपष्टि

पटावता २ यका विसे त्रास २ योजन २३० एतली परिधिना बुद्धिमति पटावतो २ यको सयौभ्यन्तर पष्टिं माळलू ध्याययीने चारकरश्च ॥ चूर्वे सु
 दूतेनो गतिद्वार करैकइ ॥ चन्द्रना द्वाषष्टि ६२ सुदूते ७०० एक सुदूतेना ५२१ भाग कोर्णे एहवा २३ भाग एतले काले पूख मरुल करर्चे) अियारे च
 भागवन् । चन्द्रना सवयको अम्पन्तर साष्टिं माळलू आमयीने पार करइ । विधारे एकैके सुदूतेष केतलू लेत्रणाइ एहयो प्रसकर छइ । हे गौतम ।

इत्र गच्छति भीतसः । पञ्चयोजनसहस्राणि सप्तसप्ततिषु योजनानि षट्त्रिंशत्षु चतुःसप्तत्यधिकानि प्रागशतानि गच्छति मण्डलं त्रयोदशानि सहस्रैः
 यापरपदान् चतसृष्वपञ्चबीसेषु चतसृषु नितिप्राप्त्यं चित्वा चिजन्यं यत्तन्मूर्धं प्राग्नाविताः चिमिति नेह पुनरुच्यते । अत्रोपपत्तिः द्वितीयपञ्चमत्रयणने
 परिरपपरिणाद्य ३१५३८ एतद् द्वाभ्यामेकविंशत्यधिकानि शताभ्यां गुण्यते जात ३१५३८८ एवा त्रयोदशभिः सहस्रैः सप्तभिः शतैः पञ्चयिगत्यधि-
 के भागे लब्धानि पञ्चजाजनसहस्राणि सप्तसप्तत्यधिकानि ५०७७ शेषपट्त्रिंशद्युतानि चतुःसप्तत्यधिकानि भागानां । अथतुताय । अयाचमित्यादि ।
 यदा भवन् ? अत्रः अन्यन्तरतताप मण्डलमुपसकस्य कारचरति । तदायुक्तेन मुद्रुत्तेन चिपतयेत्र गच्छति । गीतम । पञ्च इदं ७३ योजनसहस्रा
 षि प्राणीतिषु पाकानि त्रयादशमालसहस्राणि श्रीचिष एकोनत्रिंशत्यधिकानि भागशतानि गच्छतिमण्डलं त्रयादशमिः सप्त १३३२५ श्रीरित्यादि पू-
 यवत् । अत्रोपपत्तिषोः । अत्रमण्डलपरिरयः ३१५३८ एतद् द्वाभ्यामेकविंशत्यधिकानि शताभ्यां गुण्यते जात ६८३३३२८ एषां त्रयादशानि मण्डलैः
 सप्तभिः शतैः पञ्चविंशत्यधि प्रागशते लब्धानि पञ्चसहस्राभ्यामीत्यधिकानि ५०८० त्रय त्रयादशसहस्राणि श्रीचिगतायकोनत्रिंशत्यधिकानि भागा
 नां १५३८ ३ अथ बलर्षादिमण्डलसहितैश्चिषमात्र । एतन्मुद्रुत्तेन चिपतयेत्र गच्छति । पृथगत निष्ठासम् चन्द्रसादमन्तरात् याधत्तुयान् मण्डलानामन्तरं म
 षडल संक्रामन ९ श्रीचि २ यात्रानानि १३३५५ यथवतिषु पञ्चपञ्चाशदधिकानि भागशतान्यैकैकसिन्मण्डले मुद्रुत्त गतिमभियद्युयन् २ सयदाद्यमण्डल

न गसः गच्छेत् मण्डलं तरसहिंसहस्रैः चिषु तरतसु मण्डलं जात्र गच्छेत् ॥
 गो० पञ्चजोषगसहस्राद् असीह्वजोअगाद् तैरसयप्रभागसहस्राद् त्रिंशच्च एगुणतीसभागसः गच्छेत् मण्डलं

गीतम । पञ्चयात्रासहस्राणि त्रिसप्ततियोजनशतानि सप्तसप्ततिषु चतुःसप्तत्यधिकानि सप्तसप्तत्यधिकानि मण्डलं सप्तभिः सप्तभिः सप्तभिः
 मण्डलमात्र एव यात्रमना तैरहकार जात से पञ्चबीस १३३२५ प्राग जाते एववा भाग । जातारे से मण्डलम् ! अत्रुसा अस्पन्तर श्रीमुः मण्डलम् आद्य
 योमं चार करे पावत् तिकारै एकेन मुद्रुत्तेन केतवु येत्रसात्र । हे गीतम । पांच ५ अकार योजन कनो योजन ८० ७० तैरहकार जाग चिषसे सप्तबीच

मुपसकम् चार शरति । कपसेतव्यसीयते इति चेदुच्यते । प्रतिबन्धसमकाले परिरपयद्विद्वंशते त्रिशदधिके १२० अस्याथ त्रयोदशसप्तत्यदिखेन राशि
ना गानेदत शब्दाणि श्रीखियोक्तानि शेष पणवतिपन्नपन्नाशदधिकानि भागगतानि ३ । अथपद्यामुपूर्वा पृच्छति । अथाशमित्यादि । यथा भ
२६ ५५

ल, तरसहि जात्रलेत्ता एव खलु एएण उवाएण णिस्कममाणे चदे तयाणतराएम डलाने तयाणतर जात्र स
कममाणे तिखि २ जोश्याइ त्थउइव पचावणे भागसए एगमेगेमडले मुज्जमगड श्यभित्ठेमाणे २ सख
धाहिर मडल उयसकमिता चारचरुं ॥ जयोग मते। चदे सख्वाहिरमडल उयसकमिसा चारचरुइ । तथाण
एगमेगेण मुज्जत्तण केवहुअं खेत्त गच्छुइ । गो० । पञ्चजोश्याणसहस्साइ एगच पगवीसजोश्याणमय अउणत्तरि

शनिनिश्रीखित्वा । सदानो इहगनस मनुष्यस्य सप्तत्यारथश्याजमनश्चे द्वाप्याषत्रिपष्टिस्या यासमशताभ्या यन्विशयत्यावपष्टिजागेर्षोजन
स चन्द्रवसुस्त्रैशीग्रमागन्ति । यथा भवन्त । चन्द्रः अश्विनराजस्तर मबहस्यमुपसकम् चारचरति यायत् कियन् इत्रगच्छति । गीतम । पच
योत्रम सइस्त्राखि सममस्रनिच योजनश्यानि पट्टिश्रित्तव चतर्दशान्नर भागशत गच्छति ॥ मबकल त्रयोदशभिः सइस्त्रैः यावतचित्वा । यदाभ

जाग एतलू माडल जाइ एक याजनता १३२५ भाग कीख चोराते तिजे इण्णी तपापइ निकलता यका यन्त्रमा यावत् यकगतो जातो यको त्रि
सि २ योजन व ५ने खलुच पन्नावम ५१ भाग एकैक गाडलइ एतली मुद्रुत गति मति यथारतो २ यका मयं याहिरणू ठेइलू माडलू श्यात्रवीने
चारकरइ । खिवारं हे प्रगवम । पन्नसा सर्वं बाहिरणू केइलू साकलू श्यामयाने चारकरे । खिवारं एकैक मद्रुत व केतलू सेग्रमाइ हे गीतम । पञ्च ५
इत्तर योजन एकसा पञ्चवीच ५१२५ यात्रम सगवात्तर से मऊ भाग ६९९० भाग एतलो भाइ माडलू एक योजनगा सेरइत्तर सात से पञ्चवीच

मयाधिकारोक्त सोसाएनठिनायइत्यधिक गन्तव्य उपपत्तिस्तुमाश्वत् । अथद्वितीयमण्डल । अपाठमित्यादि । यथा जघत्स ? सयपास्यामन्तर द्वि
 तीयगित्यादि । प्रकाश्रागवत गीतम । पम्बयोअमसश्चापि एकैकविशत्यधिक योजनगत यकारस्य च पश्यधिकानि प्रागसश्चाच्चि गच्छसि । सवद

मडलतरसहि जावछेत्ता । जयाण जत । याहिरतञ्च पुच्छा । गो० । पथजाअणसहस्साहि एगचश्चठारसुत्तर
 कोछणसय चऊङ्गसयपचुत्तरेभागसए गच्छइमडल तेरसहिसहस्सेहि सप्तपथवीसदसएहिछेत्ता एव स्वहएएण
 उवाएण जाव सकममाने २ तिथि २ जोष्युणाइ छुत्तउइच पत्रावयोजागसए एगमेगेमडले मुञ्जत्तगइ

न् २ अस्सत्तरनत्तरागावत्ता । अयत्तु सक्कात्त २ श्रीचिपोअमानि पथवतिच पथपथागद्गागत्ताति एकैकस्सिन् सपत्तले मुहुत्तगतिसमित्तुयम् २
 सबवाअगवत्तस मुपसक्कल्प्यत्तार चरति ३ यथा जवत्त । अन्तः सयपास्यामवत्तल मुपयक्कस्यत्तार चरति । तथा एकैकेगमुहुत्तस किपत्तयेय गच्छ
 ति ३ गीतम । पथ याक्कससश्चाच्चि एकंथ पंथविद्येयोजगयत यकोअसत्तिच तथति प्रागगत्तानि गच्छति । सवदत्त प्रयोदशभिभागसपत्तैः
 सप्तत्रिसपावच्चित्वा ३ तथा इपगतस्य सनुयस्य एक अथद्वितीयोजगसश्चाच्चिरुतिचै कत्रियद्वितीयोजगस्यैवात्तवत्तुत्तरे शीघ्रभागच्छति ॥ यथा भग
 दग । पाद्यानन्तर पुच्छा, गीतम । पथपाअनतश्चाच्चि एकंथ एकयिययोजनगत एकादगच पथिभागसश्चाच्चि गच्छति गच्छत्त दयोदश
 भिर्पोयच्चित्वा ३ यथा गयत्तम । माद्यत्तुतोप पुच्छा, गी० ? पथपाअनतश्चाच्चि एकंथ आष्टादशोत्तर योजनगत चतुर्दशच पथोत्तराच्चि प्राग

द्विरलो त्रीजा नादत्ताती पुच्छा । वे नीतम । पाप इत्तार योजन एकसो अत्तार ५ १० योजन ५ने अथदसे पांच भाग यसत्ता नादत्तजाए एकमो
 याअनभा तेरइत्तार सातसे पधुवीस भाग कोअइ एइया प्राग इचीरीति तिर्णे एवै उपायए यायत्तु सक्कत्तो २ एको त्रिचि २ योजन ५ने सन्ने से
 पथावय प्राग एकैक नाडले एतलो मुहुत्त गति प्रति पटाउवो २ एको सयरस्यत्तर नादित्ता मादत्ता प्रति आअयोने चारत्तरे । (चत्त्राउचित्तार क

इत्त । अन्तः सवन्नामसद्वलनुपसंक्रम्य चारं चरति । तथा एकैकेन मुहूर्तेन क्षिपत्कृष्य गच्छति । गीतम । पञ्चवीक्षणसद्वलायि एकपपञ्चविद्यत्य-
 पिक यात्रागच्छतेकापकृतिच नवत्यधिकानि भावशतानि गच्छति नवदशलत्रयोदशानि भागसङ्ख्यैः सप्तसिधय यावच्छतुत् पञ्चविद्यत्य-पिकैः श्रुते धि-
 भन्त । अथोपपत्तिः । अत्रनवदशल परिव्यपरिम/क ३१२३ ५ एतद्दु ह्यास्यासेकविस्यत्यपिकास्यां यतास्यां नुस्यते ज्ञान ३०३४५६१५ स्यात्रयोदशभिः स
 रलैः सप्तभिः श्रुतैः पञ्चविद्यत्यपिकैः सांगेइते शब्दानि ५१२५ शेष सामा ६६६० न अत्रात्र नवदशलैःपुटिपयमाप्रतासाड । तयावनिमिति । तथा सवन्ना-
 प्रामवल्लवरलकाले इडगतानां सप्तप्याका संकक्षिगतायोत्रनसङ्ख्यैः अष्ट १३५५ निर्येकत्रिगदपिके योत्रनयते सप्तसप्तु सपये ग्रीपुमागच्छति । अथ

खणउपमागसपु गच्छुहमठल, तरमाहुजागसहसेहि जात्रछेसा, तथाण इहगयस्म सगुम्सस इरुनीसापु
 जोश्रुगसहसेहि छुठहिपुगतीसेधिंजोअगसाहे षडे चस्कृष्णामहसुमागच्छई । जयाग जंते । चडेयाहि
 राणसर पुच्छा गो० । पंचजोश्रुमसहसमाई पग चपुक्कोवीस जोश्रुण य इक्कारसय सधिभागमहसेहि चच्छुठ

इत्तचन्द्रः अम्यत्तरततोय नवदशलनुपसंक्रम्यचार चरति ॥ तथा एकैकस्मिन् मुहूर्ते क्षिपत् कृष्य गच्छति । गीतम । पञ्चवीक्षणसद्वलायि अया-
 तिचयोक्तानि त्रयोदशमान सप्तसुखि श्रीकृषि एकानत्रिंशु भागयत गच्छति । सयत्तल त्रयादशनिर्यावन्निवा । एवसहसेतेनापायेन निष्काम

माग डेरीइ १३५५, विचारै इहांना सगप्यने एकत्रास ३१ इबार पाजन आठसे एकत्रीस ३१ ० ३१ योत्रन एतसा यकी चन्द्रमा चसु स्वश्यय चा
 नै मिडरै दीघइ । विचार है सगवन् । चन्द्रमा बाहिरल्वा यकी अकार नवठली पूजा । हे गीतम । पांच इबार योत्रन एकवी एकवीन शरु योत्र
 न अने इम्यारइबार जने सधिमाय एतसु नाडसु नाइ एक याजनना सेरइबार साव से पञ्चवीस भाग कीजे एइवा भाग । त्रिबार है भगवन् ! बा

पशुपशुव्याघ्रपिशाचानि प्राणशतानि एकैकस्मिन्मरुतले सुदूरगतं निवदन् यम् सर्वास्यन्तरामरुतसमुपसंक्रम्य चारंवरति । उपपत्तिः पूर्वयत् । अत्रसर्वास्यन्-
 तारसवबाह्यप्रमरुतसमावृत्तिः । अथप्रवेष्टुमिच्छन्तस्त्वसमावृत्तयादियु च पूर्वैः क्वापिनदशिता तेनात्रान्-
 दरयनइति (अथमरुतपिशाचः । तत्राथी १ । राशि । यथाभरुतसस्याप्ररुपबा १ मरुतस्यारवे प्ररुपबा २ अस्यन्तरादिमरुतस्यपिनामष्टाधिगतै
 मरुतबाणां परपरमन्तरनिरुपबा ३ मरुतत्रविमानागनापासादिनिरुपबा ४ मरुतप्रमण्डलागा मेरुतोऽयाथागनिरुपबा ५ तेषामेवायासादिनिरुपबा ६ सु-
 दूरगतप्रमाचनिरुपबा ७ मरुतप्रमण्डलागा मन्त्रमरुतैः समन्तारनिरुपबा ८ तत्राथी मरुतसंख्याप्ररुपबाप्रमण्डला ॥ कश्चिन्मतेह्यादि ९ क्वति मरु-
 ता ? मरुतप्रमरुतानि प्ररुतानि ? गीतम् । अतन्मरुतप्रमरुतानि प्ररुतानि ? अष्टावित्त्वाणेरपि मरुतशाय्या प्रतिनियतस्वस्वमरुतलेद्येतावत्स्वैयसचर-
 षात् यथा रेतसु सचरन् तथानिरुपयिष्यते एतदयद्देवविजागेन प्ररुतपति । अब्रह्मीपट्टीये क्वियत् सप्तमयगाद्य क्वियति मरुतप्रमरुतानि प्ररुतानि ?
 गीतम् । अब्रह्मीपट्टीये अग्नीतमग्नीत्वपिक्क याजमशतमवगाद्यात्रांतरे द्वेमरुतप्रमरुतैः प्ररुते । सयवेसमुद्रे क्वियववगाद्य क्वियति मरुतप्रमरुतानि प्र

जंग्रह्मीत्र २ अग्नीध्रजोश्रुणसय उगाहिता एत्यथ देाणस्कृतमडला प० ? लत्रणेण नंत ! समुद्रे कवद
 अट्टगाहिता कंत्रईश्रुणस्कृतमडला प० ? गी० ! लत्रणेणसमुद्रे तिस्रितीसेजे।श्रुणसए उगाहिना एत्यणछ

तम् ! अन्त्युद्गाप २ अग्नीतिर्यौजमशतान्यवगाद्य अथदृग्मरुतप्रमण्डले प्ररुतं? सववे प्र०। ममद्रे क्वियववगाद्य क्वियति मरुतप्रमरुतानि प्ररुतानि?
 गीतम् । सयवेसमुद्रे चांशिभ्रिभ्रामि योजमशतान्यवगाद्यात्र पट्टनमरुतप्रमरुतानि प्ररुतानि ? श्यवेवम पूर्वोपरैव, अत्रह्मीये २ सयवेसमद्रे
 चप्र माहना से । हे गीतम्। अग्नीध्रपनामा द्वापने बिये एकसो अग्नी याजम १०० योजम अथगाहीम इहा ये मरुतप्रमा मरुतानां से ॥ सयवनामा ये
 भगवन् ! समुद्रम बिये केतसू अत्रगाहाने केतला मरुतप्रमा नाडला क् । हे गीतम् । सयव समुद्रने बिये त्रिचि से त्रीस ३३० योजम अग्नीध्राने इहां
 छ मरुतप्रमा नाडलां से । इहीपरे सवमसोने बिये ५०० योजम समुद्रने बिये परंने अष्ट मरुतानां माहला सोट, इमकसो तीये करार ४ इवे

संशयोदयानि यौवत्पदात्पद्यस्यैः सप्तमिः प्रतेः पञ्चविंशत्यधिकैः कृत्वा । अत्रोपपत्तिः ३१८७५ एतद्ब्रह्मस्य मेकविंशत्यधिकानि
 स्यात् प्रताप्यां गुस्यते आत अन्तर्द्वय एवा ३३२५ एत्तिर्नानिष्ठते सभ्यं ३२१ शोचं १ १०६० । अयत्तुतीय । अयावन्तित्यादि । यदा भदत्त ? सर्वथाप
 मरुत्तमित्यादि । प्रसाः प्राग्वत् । नीतन । पञ्चयाजानसहस्रास्येव वाहादृशाचिक [३३२५] योक्तव्यत चतुदशपद्युचिकानिजागगतानि यद्विधि ।
 अथसप्तपदोदयानिः सहस्रैः सप्तमिः प्रतेः पञ्चविंशत्यधिकैः कृत्वा अत्रोपपत्तिः अत्रसहस्रेपरिरपपरिमात्र ३१८७५ एतत्ब्रह्मस्य मेकविंशत्यधिकान्यां
 प्रताप्या गुस्यते आतं अन्तर्द्वय एवा ३३२५ एत्तिर्नानिष्ठते सभ्यं ५११८ शोचं मागाः ३३५ । अयत्तुयोदिसकलेष्वतिदेशमात्र । एतत्सहस्रत्या-
 दि । एतेनापयेन यावद्वापुत् पविनमात्रावदे तपचंतराष्टेनसहस्राष्टे तपचतर सवत्स ३३२५ मिति प्राच्यं सन्नामन् २ त्रीणियोजनानि अयवतिष्ठ
 १। जगुहुं माण २ सवृष्टतरमंरुल ३ अत्रसकमिज्ञा ४ अरं चरई ८ कडुण मंते । णस्कप्तमडलो ५० ? गो० ७ अठ

णस्कप्तमडला ५० ? , जंयुद्द्विषेण मते । दीविकेत्रईअं श्योगाहिज्ञा केयट्टछाणस्कप्तम डला ५० ? गो० !

प्रथानि नञ्चति नञ्चतं त्रयोदशमिः सहस्रैः । सप्तत्रिंशत्पञ्चविंशैः प्रतेः कृत्वा एवसहस्रेनेभापायेन यावत्सहस्राणम् २ त्रीविंशत्यनानि अयत्त
 तिच पद्यु पंचाशद्वागवत्तानि एवैकस्मिन् सवत्सले नष्टुत्तगतिं निवृत्तयन् २ तर्नोप्यन्तरंनसकत्त मुपबंधम् आरुचरति ३ अ कति भगवन् ! अष्टत्रय-
 कत्तानि प्रसप्तानि ? नीतन । अहीनसप्तत्रयसहस्रानि प्रसप्तानि ? अष्टुदीये नदत्त ! त्रीयेकियद्वयगाद्यु क्षियत्तिगसप्तत्रयसहस्रानि प्रसप्तानि ? गो

प्रो ३ इवे नञ्चा अविचार करे चय । तिस्रो ८ द्वार नचसत् संख्या १ नदत्त चार कृत् २ नचय विनागातर ३ विनागायाजादि ४ नचत्र नचसने मेड
 चकी अथावा ५ नक्ततायाजादि ६ मुद्रुतेयति ७ नचत्रनक्तत्त मे अत्रनक्तत्त मे वाचर निरूपयं । ८ । तिस्रो प्रचननदत्त स्याद्द्वार करे चय) केतला
 दे प्रनवन् ! नचत्रनां नांक्ततांछाद्य । रे नीतन ! आठ नचत्रनां नांक्ततांछे । १ । अष्टुदीयेनाजा वै नचनन् ! द्वीपने विदे केतनु अत्रगाहीमे केतला न

गङ्गाविभागस्य च भवति ? कियत्या अयापया अन्तर प्रश्न । गीतम् । द्वेयोक्तौ ननुत्रविभागस्य गङ्गाविभागस्य वापयातर प्रश्न । अयमर्थः ।
 अष्टास्वपि ननुत्रविभागस्य च भवति ? कियत्या अयापया अन्तर प्रश्न । गीतम् । द्वेयोक्तौ ननुत्रविभागस्य गङ्गाविभागस्य वापयातर प्रश्न । अयमर्थः ।
 ररपरमन्तरं द्वेयोक्तौ । ननु गङ्गाविभागस्य च भवति ? कियत्या अयापया अन्तर प्रश्न । गीतम् । द्वेयोक्तौ ननुत्रविभागस्य गङ्गाविभागस्य वापयातर प्रश्न । अयमर्थः ।

सम ढलस्सय एसम् के च द्व्याएआआहाए अतरे प० ? गी० टो० लोअ्यागाइ णरक्तम ढलस्सय २ अ्याहाए
 अतरे प० ? ४ णरक्तम ढले ण भते । केचईअ आयाम अिस्कनेण केचईअ परिक्केवेण केचईअ आहसिण
 प० ० गी० । गाऊअ्याआयामअिस्कनेण, त तिगुणसथिसस परिक्केवेण अहुगाऊअ्या आहसिण प० ? ५

द्वेयोक्तौ गङ्गाविभागस्य च भवति ? कियत्या अयापया अन्तर प्रश्न । गीतम् । द्वेयोक्तौ ननुत्रविभागस्य गङ्गाविभागस्य वापयातर प्रश्न । अयमर्थः ।
 गीतम् । द्वेयोक्तौ ननुत्रविभागस्य गङ्गाविभागस्य वापयातर प्रश्न । अयमर्थः ।
 न परस्सरे यं ननुत्रविभागस्य च भवति ? कियत्या अयापया अन्तर प्रश्न । गीतम् । द्वेयोक्तौ ननुत्रविभागस्य गङ्गाविभागस्य वापयातर प्रश्न । अयमर्थः ।

प्रदानि ? गीतम् ! लवणसमुद्रे श्रीणि त्रियरधिकानि योजनशताम्यवाद्याश्रात्रांतरे पट्टनशत्रमबहलानि प्रच्छसामि ? अत्रोपसहारवार्थोक्तस्य मी
 खवनि । एवमेवसंपूर्णपरिवे । जम्बूद्वीपद्वीपे लवणसमुद्रे चाष्टौलक्षशत्रमबहलानि भवन्ति इत्याख्यात । मकारोऽत्रागमिन्नाः । अयमगहलशाश्रुश्रमप्रक
 पचा । सवृक्षनराइत्यादि । सर्वोप्यंतरात् महत्त ? मच्छत्रमबहलात् क्विपत्याध्यायया सववाद्य मच्छत्रमण्डलं प्रच्छस ? गीतम् । पशुदयोगोत्तराणि यो-
 जनश्रताम्यथापया सववाद्य मच्छत्रमण्डलं प्रच्छस । इदं च सूत्रं मच्छत्रकास्यपद्यया दादृष्य अल्पया सर्वोप्यंतरात्पहलस्यायिना मन्निजिदा वैद्वाद्यनच
 प्राक्षा भवत्स्थितमबहलकस्तेन सववाद्यानबहलस्यैवाप्रावात् । तेनापमयः सपन्नाः सर्वोप्यंतरात्पहलश्रात्रातीयान् सववाद्य मच्छत्रमगहलप्रातीय इय
 त्याश्रवापया प्रच्छसमिति माष्य । अप्याम्यन्तरादिमबहलस्यायिना मष्टाविद्यते मच्छत्राणां परस्परमन्तरभिरुपवाभाश्च परकृतइत्यादि । मच्छत्रमगहलस्य

णस्कप्तमदला प०? एत्रामिव संपुष्पावरेण । जम्बूद्वीपे २ लत्रणेस्यसमुद्रे स्थूणस्कत्तमदलात्रयतिस्त्रि मरकाय॥
 २ ससृष्टतराडुत्र भते । णस्कप्तमदलात् केत्रईश्राएश्रयाहाए ससृथाहिरए णस्कत्तम दळे प० ? गी० ।
 पंषदसुत्तरे जोश्रुणसए श्रयाहाए ससृथाहिरएणस्कप्तम दळे प० ? ३ णस्कप्तम दळस्सण भते ! णस्क

अत्रमच्छत्रमबहलानि भवन्तीत्याख्यात ॥ सर्वोप्यन्तराद् प्रदत्त ! मच्छत्रमबहलान् क्विपत्या अबाधया सर्ववाद्य मच्छत्रमण्डलं प्रच्छस ? गी० । पषद
 शाश्रवादिभियोगश्रयताम्यवापयासववाद्यामच्छत्रमबहलं प्र० ? मच्छत्रमण्डलस्य भगवन् । मच्छत्रमबहलस्य एतत् क्विपत्या अबाधया मन्तर प्रच्छस ? गी० ।

महत्तपर लवणद्वार कष्टे टाड । सर्वऽस्यतर इ भगवन् । मच्छत्रना लीवला शकी केतली अयाथाइ सर्वं बाहिरालू कइलू मच्छत्र महलं छे । हे मीतम ।
 पोष स इय १० यात्रणना अन्न थाइ एव बाहिरालू केइलू मच्छत्र महलं छ । इयं महलाठर द्वार कइइ छे । मच्छत्रमहलने इ भगवन् । मच्छत्र महलने
 परत्तरे एक मच्छत्र पकी बीजा मच्छत्रमइ एइगो केवलू अबाधयाइ अन्तर छे । हे गीतम् । म योजन एव मच्छत्रना मण्डलने ऽने बीजा मच्छत्रना महल

तत्प्रवृत्तगतिचित्तार्थं द्वावशागामादि मन्त्रशाखां संप्रदाय बहुयुगस्योचित्यात् । भीतम् । पशुयोजनसहस्रादि द्वेष पशुपत्यधिकयोजनशते अपादा-

हस्साइ तिस्रस्यसीसेजीअणसए अथाहाए सवृथाहिरए णरक्तमरुले प० ? ६ सवृत्तनरेण भते । णरक्तं
मडले केवईस्य आयामविस्कन्नेण केवईस्य परिस्कवेण प० ? गो० ! णवणउइजीअणसहस्साइ छच्च घ
हाले जाअणसए आयामत्रिस्कभेण तिस्रिजीअणसयसहस्साइ पखरसजीअणसहस्साइ एगुणणवइचजी
अणाइ क्विचिसेसहइसाइ परिस्कवेण प० ? सवृथाहिरएण भते ! णरक्तमरुलेकेवइअ आयामवि
स्कभेण केवईस्य परिस्कवेण प० ? गो० ! एगजीअणसयसहस्सें छच्चसठं जीअणसए आयामविस्कन्नेण

त्वारिअणसहस्रादि त्रिअणसयानि योजनसयानि अथापया सर्वबास्यं मन्त्रमन्त्रल मन्त्र ? सर्वोभ्यन्तर मन्त्र ! मन्त्रमन्त्रलकियदाया
मविस्कन्नास्यो कियन्परिचयेव मन्त्र ? भीतम् । नव नवति योजनसहस्रादि पटच चत्वारिअणसयानि योजनसयानि आयागविष्कन्नाभ्याम् । धीविप
योजनसयसहस्रादि पचइययोजनसहस्रादि एकोननवतिअणसयानि क्विअिद्विगेषापिअानि परिचयेवमन्त्र सर्वबास मन्त्र ! मन्त्रमन्त्रल
कियदायासदिवस्नास्य कियत् परिचयेव मन्त्र ? भीतम् । यत् योजनसयसहस्र पटचपटानि योजनसयानि आयागविष्कन्नाभ्याम् त्रीविधोक्त

त्र मन्त्रल ख (इयं मन्त्रलायानादि द्वार कईं इव । सदास्यन्तर पश्चिं व प्रगथम् । मन्त्रमन्त्रल केतलू लायपण पोइलपणे खे केतलो परिधि
पणे खे । हे भीतम् । मन्त्रोणुं इत्थार याअन खे चालीस ८८३४० याअन यत्तलू लायपणे पोइलपणे त्रिअिअाय योजन पन्तरइत्थार योजन ८ने म-
न्नासी ८८ योजन काइक अथिनेरा परिधिचइखे । सय चापरिणुं हे णवणम् ! मन्त्र मन्त्रल केतलू लायपणे पोइल पणे खे, केतलो परिधिपणुं ठे ।
हे भीतम् । एक साय योजन ८ने कईं साधि ६६० योजन यत्तलू लायपणे पोइलपणे खे, त्रिअि साय योजन ८न्तर इत्थार त्रिअि से पन्तर ३१८३१५

धीमन्मनइत्यादि अष्टव क्रियत्यपिक्वानि योजनस्यतान्यथापया सर्वाभ्यन्तर नक्षत्रमवहल प्रकृतं । उपपत्तिस्तु सूर्यापिकारेनिरुपविता । अथवाद्यमवहल
 साक्षात्पृच्छति । ज्युष्टीये मरुत ? द्वीये मरुत्सपवतस्य क्रियत्या अथापया सर्वबाद्य नक्षत्रमवहल प्रकृतं ? गौतम ! पञ्चवत्वारि-
 त्प्रधात्रमवहलादि त्रीद्विच त्रिद्वदपिकाति योजनशतान्यथापया सर्वत्र इव नक्षत्रमवहलं प्रकृतं । उपपत्तिः प्राग्वत् । अथपतमेयायामादिनिरुपपच्छ ।
 अथान्तरेवमित्यादि । प्राग्वत । अथ उपवाद्यमवहलं पृच्छति । इत्यादिपर्यवत्यादि । प्राग्वत् । अप्यनपु षट्पुनवहलपत्तु चन्द्रमवहलानुसारिवायाम
 विचक्ष्णपरिषयाः परिभाषाः । अथावपि नक्षत्रमवहलानि चन्द्रमवहले पृच्छति । इत्यादिपर्यवत्यादि । अथमुक्तुर्नगतिद्वारं । अथावमित्यादि ।
 यदा प्रदत्त ? नक्षत्र सर्वोप्यन्तर मवहलानुपमाकम् चार चरति तदैकेकम मुक्तुर्न विपन्नेत्र मरुति । नक्षत्रमित्यत्रजात्यपेक्षैकवचन अन्यथाऽप्य

ज्युष्टीयेण जने । वीथ मद्रस्सपस्ययस केन्द्रस्थापु आयाहापु सप्तमन्तरे णस्कन्मरुले प०१ गी० । षो
 श्यालीसजोअणमहस्साइ स्युठयथीसजोअगसपु स्यायाहापु सप्तमन्तरे णस्कन्मरुले प० ? ज्युष्टीयेण मते !
 दीये मद्रस्सपस्ययस केन्द्रस्थापु आयाहापु सप्तमन्तरे प०१ गी० । पणयालीसजोअगस

क्रियत्या अथापया सर्वोप्यन्तर नक्षत्रमवहल प्रकृतं ? गौतम ! बहुवत्वारिद्यानि योजनमवहलादि अष्टव विशाणि पाञ्चमशतानि अथापया सर्वो
 प्यन्तरं नक्षत्रमवहलं प्रकृतं ? अथ द्वीये अथ । द्वीये मरुत्स्य पर्यन्तस्य क्रियत्या अथापया सर्वबाद्य नक्षत्रमवहलप्रकृतं ? गौतम ! पञ्चव
 द् द्वीयेणै विर्ये महगवतने कतली अथापया अन्तर सर्वोप्यन्तर पदिसु नक्षत्र मोहलकं इ गौतम ! आमाणाव ४४ इत्य र ५ने अ्याहुसे बाव ४४२१
 बात्रन एतलो अथापाइ सर्वोप्यन्तर पदिसु नक्षत्र मरुलकं । ज्युष्टीपमाता हे मयवन् । द्वीयेणै विर्ये नेत्रपदेतनत्र केतली आथापाइ अन्तरं सप्त
 वारिसु अरुत् नक्षत्र मोहलकं । हे गौतम ! पच भासीस ७) इकार विच्छि से श्रीस ४५ इद० योजन एतली अथापाइ चने कादिरलू अरुत् नक्ष

लब्धानि ५२६५ श्रेय १८५६३ गागा एतायती सर्वोभ्यस्तरसहस्रैः ऽर्धस्त्रिंशद्दिना द्वादशापत्राणां सुपूर्तंगतिः । अथ ब्राह्मणसप्तत्रयसहस्रैः सुपूर्ता गति
 पृथुति । जयाश्रुति २१६६० त्वादि । यदा भवन्त । नचत्र पद्य याद्य नसहस्रसुपसप्तस्य चारश्चरति । तदा एकैकेनसुपूर्तैः न कियत्पक्षेत्र गच्छति । अ
 ब्राह्मणे कवचन प्राग्वा । गौतम । पञ्चयाजमसहस्रादि श्रीबिचैकोनविंशत्यधिकानि योजनानि पाहशयजागसहस्रादि श्रीश्रेय पञ्चपद्यधिकानि
 भागगतानि गच्छति । नसहस्रमेकविंशत्या जागसहस्रैः नैवभिय पद्यधिकैः शतैः त्रिस्वाहसि । अत्रापपतिः अत्रसहस्रैःपरिधिः ३१८२१५ अथ त्रिभिः
 सप्तपद्यधिकैः शतैः ३१० गुर्यते जात ११६८२१ ६०५ अस्त्य राश्वरेकविंशत्या सहस्रैः नयभिःशतैः पद्यधिकैः भागेन शब्दानि ५३१८ योजनानि श्रेय
 १६३६५ भागाः एतायतीसवयाद्ये गचत्रसहस्रैः सुग्रीप० नृत्तिना मराना नचत्रार्थं सुपूर्त गतिः उक्तातायत सर्वोभ्यस्तरसवनाद्यमसहस्रयति ना मय
 २१८३० प्राणा सुपूर्त गतिः । अथ नचत्रताकाशामवस्थितसहस्रफलवेन प्रतिनियतगतिस्त्वैगवाऽव्यग्रिष्टेप पद्वृणवहस्येप सुपूर्त गतिपरिधान दुःकर

सल एकैकीसाएजागसहस्रं हि स एहि वेसा, जयाण मते ! नसकते ससुत्राहिरममलं उथसक
 मिहा चारचरद्व तथाण एगमेगेण मुक्तसेण केवहस्य स्वैश्च गच्छई । गो० । पचजोश्रुणसहस्राइ तिरियश्रुणू
 णथीसेजोतागसए सालसयमागसहस्रै तिरियश्रुपणठे भागसए गच्छहममल एकैकीसाए जागसहस्रैहि पाथ

इत्यादि द्वय त्रिपष्ठिणागगते गच्छति ममल एकविंशत्यामागसहस्रैः नयभियपद्यागतैश्चिख्या । यदा भगवन् ! नचत्र सययाद्य नसहस्रसुपसप्त
 स्यचारश्चरति । तदा एकैकेन सुपूर्तेन कियत्पक्षेत्रगच्छति । गौतम । पचयाजमसहस्रादिश्रीश्रेय एकोनविंशत्यानि योजनगतानि श्रेयगणभागसहस्रादि

वीष २१ एकार मयसे साठि भाग कीले एहवा भाग । सिवारं हे जगवन् । नचत्र सव वाहिरलो केवलो माडलू प्राश्रयीने चारकरे । सिवारं एकैक
 सुपूर्त इ केतलो वेन जाइ । हे गौतम ! पाव हमार याचन त्रिणि से त्रगवीच ५३१९ योजन ऽगे सोनहमार गाग त्रिणि से पांचसठि १६३६५ भाग

श्रवणागमसङ्ख्यादि द्वेष त्रिपद्यधिके प्राणगतौ गच्छति । मन्वन्तमेकविंशत्या प्राणसङ्घे नवमिदपद्यधिके त्रैः क्लिप्त्यादिति । अत्रोपपत्ति इष्ट मन्वन्त
 मन्वन्तकायबोधोपदिमुद्रुर्ताः एकस्यच मुद्रुत्तस्य सप्तपद्यधिकत्रिंशत्तानामानं श्रीविद्यतानि सप्तोत्तराद्योति पृष्टं ३०९ अथच मन्वन्तार्थं मुद्रुत्त भागोगत्य
 यमरेभायपिप्यते । इदानीमेतदनुसारं च मुद्रुत्त गतिपि त्यते तत्र रात्रिदिवत्रिंशत्मुद्रुर्ता ३० ३६७ तेषु उपरितना एकौमत्रिंशत्मुद्रुर्ता प्रविप्यन्त आ
 ताएबोधोपदिमुद्रुर्तानि । तताःसर्वंनार्थं त्रिभिःप्रतिः सप्तपद्यधिकैः गुणयित्वा उपरितनानि त्रिंशत्तानि सप्तोत्तरादि प्रविप्यन्ते ब्रह्मान्येकविंशत्तिस-
 ङ्ख्यादि मन्वन्तानि पद्यपिकाति २१७० अर्पं प्रतिमन्वन्तपरिपे खेवकरादि तत्र सर्वोत्तरमन्वन्तपरिपिः ३१५०८८ अथच योत्रमात्मकाराशि प्रो
 मालकोग रात्रिना मन्वन्तार्थं त्रिनि मन्वन्तपद्यधिकैः त्रैः ३०३ गुण्यते जात ११५६३५६३ अस्म रात्रौ रेकविंशत्यामन्वन्तैः नयभिःप्रतिः पद्यपिके प्रोमेवते

त्रिंशत्तानि मन्वन्तसहस्राद्दृष्टात्तरसजोऽष्टुणसहस्राद्दृष्टिस्त्रिंशत्पणरसुत्तरैर्जोऽष्टुणसहस्रेण प० ? ७ अ
 योण मते ! नस्क्ते सद्यम्न तरमदल उत्रसकमिन्नाचारचरद्द । तयाण पुगमेगेगमुक्ततेण केत्रइंश्च खेत्त गच्छुई
 गो० । पञ्चजोऽष्टुणसहस्राद्दृष्टोऽष्टुणसहस्रेण स्यठारसयजागसहस्रेसे देविण्युत्तेवठे जागसए गठईम

नगसङ्ख्यादि अष्टावशच यात्रण सङ्ख्यादि २ त्रिंशच्चि पञ्चदशोत्तरादि योचनशतानि परिकेपच प्र० । यथा मगयन् । नद्यत्र सर्वाप्यन्तरसवत्
 सनुपसङ्गम्पचारं चरति, तदा एकेकेन मुद्रुर्तेन द्विपत् केचमच्छति । नीतम । पञ्चयाजमसङ्ख्यादि द्वेष पञ्चपष्टियोत्रमगतौ अष्टावशच जागस

योगन एतसा परिपिपये च) इहा मन्वन्त उन्वच्छति पृष्टं मुद्रुर्तं ऽने एक मुद्रुत्त नो ३६७ भाग कोले एववा ३०९ भाग एतसच काले एक मन्वन्त संपु
 च फरते (इवे मुद्रुत्त गति द्वार कच्छते । विचारि वे मगयन् ! नद्यत्र सर्वोत्तर परिपु मन्वन्त आसमीने चारकरेच, तिचारे एकेक मुद्रुत्त च नेतान् एत्र
 त्राइ वे गीधस । पांच इचार विने पाचच्छति ५२५५ योत्रन ऽने अठारइचार भाग विने त्रैषुच्छि १८२६३ भाग एतन् मन्वन्तत्राइ एक योचनना एक

नृत्तये कृत्तिका चतुर्थे रोहिणी वित्राच पञ्चमे विशाखा । षष्ठे अश्लेषा सप्तमे ज्येष्ठा अष्टमे मृगशिरः । नवमे पुष्यः दशमे मूलो इत्येव पूर्वोपाख्योत्तरायाः
 योर्द्वे द्वे द्वे अश्लेषात्ततो द्वे द्वे काश्यात्तद्वि एव इत्येवमश्लेषात्ततारत्तरत्तकश्चन्द्रमस्यदशपरिच्यमुसारेण प्रागुत्तरीत्या द्वितीयादीनामपि नवमस्यकलाणां
 मुहूर्त्तगतिः परिभाषनीया । उक्त्वा प्रतिमबलस्य चन्द्रादोना याज्जनास्मिका मरुत्तगतिः अचतेपायेय प्रतिमबलस्य भागात्मिका मुहूर्त्तगति प्रशयति ।
 एगमेगेहमित्यादि । एकेकेन भगयन् ? मुहूर्त्तन चन्द्रः कियति भागयतामि गच्छति । गीतम । यद्यन्मबलमुपसक्तस्य चारथरति । तस्मत्तस्य मयद
 हस्य सम्बन्धिनः परिशेषस्य सप्तदशयतास्यष्टिमार्गैरचिकानि गच्छति । मण्डलमबलपरिच्छेपमेकेन लक्ष्मणैकमयत्याच गतेः त्रित्या विजज्य इयमत्र
 भावना इत्ययमस्य चन्द्रमबलकालो निरूपणीय स्तवन्तर तदमुसारेण मुहूर्त्तगतिपरिमाण भावनीय । तत्रमन्त्रकालानिरूपयवायमिद त्रैरागिण
 यदिसप्तदशभिः ग्रहे रष्टपद्यधिके सफलपुगवति भिरष्टमवले च द्रव्ययापचयात् पूणमवले रष्ट दशयतामि त्रिगदधिकानि रात्रिदिवानां लभ्यन्ते ततो
 द्वाभ्या मष्टमज्जन्म्या मकेममेकलनेतिमावः कतिरात्रिदिवानिशाभ्यस्ते रात्रियपस्यापमा १५८ । २ । अत्रात्येन रात्रिना द्विकलस्येन मध्यरात्रे
 नैषेन जातानि पट्टत्रिगच्छानि पद्यधिकानि ३६० तेषामाद्यरात्रिना भागद्वय लब्धाद्दे रात्रिदिवे शेषसिष्टति पत्रयिगत्यधिक्यन १२४ तत्रैकस्मिन्
 रात्रिदिविभ्रंशस्य दूनाइति । तस्य त्रिजनागुणे जातानि सप्तत्रिगच्छानि यिगत्यधिकानि ३५० तेषां सप्तदशभिः ग्रहेः अष्टपद्यधिके जने पुने शब्दे

२ मडलपरिकेयस्स सप्तस २ अठठेभागसु गच्छड मडल सयसहस्सेण अठठेणउईपश्य सएहिच्छता
 एगमेगेण भन ! मुञ्जसण सुरिए केवडुआ भागसयादं गच्छड गो० । जजमडलउत्रसक्रमिज्ञाधारचरड

तो एकेकेनभ मुहूर्त्तनचन्द्रः कियतिभागयतानि गच्छति । गीतम । यद्यन्मबलस्य मपसक्तस्यचार चरति, तस्य २ मडलपरिच्छेपस्य सप्तदश अष्टप
 विपे बहो इयारामान विपे सतमा १ पक्कामा चन्द्र मडलमे विपे आठमो ८ मचत्र मबलस्य मेलाखड (इयं भागमिक मुहूर्त्तगति ५६६ छ । हे भग
 यन् । एक मुहूर्त्त चन्द्रमा केतलाधी भागप्राह मण्डलनी परिधिमा । हे गीतम । जेव मबलस्य आश्रयीने चारकरव तेते मबलनी परिधिमा सत

विति तरकारयन्तु नरकलयद्विभ्रानं कर्तुं नरकस्यकलाणां चन्द्रसदृशलेभुं सुगवतार प्रक्रममाह । एतेषमित्यादि । एतानि भवन्तापी नरकस्ययदशाः
नि कतिपु चन्द्रसदृशलेभुसुगवतारलि अन्तजन्वति । चन्द्रनक्षत्राणां साधारणसदृशानिकानीत्ययः । जगवानाह ? गीतनाट्यासु चन्द्रमण्डलेषु सुगव-
तरलि । तद्यथा । प्रपनेचन्द्रसदृशले प्रबभगसुप्रसदृश चारुद्रसुचारिवाभनवन्पित्तारिषाच सर्वेषां स्वोतिष्ठाणां जम्बूद्वीपे आशीत्यधिक्योऽनगयत
सवनाद्देव नरकसप्रवत नात् तृतीयेचन्द्रसदृशले द्वितीय एतेष द्वे जम्बूद्वीपे पठेसुखे आनिनि चन्द्रसदृशले तृतीय त्रैय भाविविगसमे चतुये अष्ट
नेपन्वम द्यमेनेषु एकारुद्रसुप्रम पन्वद्वेऽष्टम वेवाचिनुद्वितीयादीनि यस चन्द्रस्यकलाति नद्यद्वैविरहितानि तत्र प्रपने चन्द्रसदृशले द्वादयनच
वाचि । तद्यथा । अन्विचिदुबदोपनिष्ठा इतमिषब् पूर्वसाद्रूपया ऐवती अद्यिनी सरकी पूर्वचस्युनी उत्तरकस्युनी स्वातिथ द्वितीये पुनयसु मपाव

द्विश्च सठेहि सपुंहे लेष्ठा ८ पूरण जते । अठणस्कसुम कला कइहि षंदम कठेहि समोश्चरति गो०! स्थठहि
षंदम कठेहि समोश्चरति त० पठमषंदम कठे सइए ठठे सप्तमे स्थठमे दसमे इक्कारसमे पश्चरसमेचदम कठे
पुगमेगेण मते। मूकत्तेण षंदे केचइआइ भागसयाइ गच्छइ गो०। अजमइउंउवसकमिप्तो चारुधरइ । तस्स

र्वाचिष यवबहुभागजतानि नश्चति नइस एकविजयत्या प्रागसइ नैवप्रिउवज्यागतेः बिन्ना, एतेन नवल । अष्टमचमइशानि कतिप्रियन्त्र
नइते नतनवरन्ति गौ०। अष्टाप्रिउवज्यागतेः ससंभतरन्ति, ४ तद्यथा प्रपने चन्द्रसकले तृतीयेयष्टेसमे अष्टमेवशये एकारुद्रो पन्वद्वी चन्द्रमण्ड
एतसु नइलआइ एक १ याजगना एकचाप इजार नवसे चाठि भाग कीचइ एइवा भाग (इवे नचन मइल ने चन्द्र सइल शाच निहयच चइ
ठे । एइ मगवन् ! आठ नचवर्गा नइल केतला चन्द्रसानी नइल साचे गेलाइव । हे गीमन ! आठ चन्द्र नइलशाचे गेलाडे । तेकेडा परिजा चन्द्र
नइल ने बिच परिसे नइस त्रीष्णाने चन्द्रन कइने विवे बीडू चाठाने श्रीश्री चाठनाने विवे बीची आठनाने विवे पांचनो इयनाने

हीमुक्तौ ततः क्षेत्रज्ञेश्वराश्वोरसुखेमापवर्तना जाताः क्षेत्र्यो रंभिकयोर्विभक्तिः क्षेत्र्यराशिद्वि शते एकविंशत्यधिके प्रागत मुद्रुतस्यै व विंगत्यधिक
 गतमुद्रुपनाग स्याद्विभक्तिः ९ एतावता काश्चन द्वे अष्टमस्तपरिपूर्वैश्चरति । किमस्त ज्ञवति । एतावताकास्तेन परिपूर्वमेकमष्टसप्तचतुष्टयवति
 तदेव चतुस्रस्तकाल ९ प्रकल्पना । अथैतदनुसारेण मुद्रुत गतिः । तत्रयेद्वे रात्रिदिवे ते मुद्रुत परस्परौ नि शता गुण्यते आताः पटिर्भुङ्क्षुता
 १० नप २२ रितनसदृयाः सेप जाता द्वापटिः एधासवकोमार्धे शतास्या सेकविंशत्यधिकस्या गुण्यते गुण्यित्वा यापरितमो
 शरयोविशतिः प्रचिप्यते २२१ आतानि त्रयोदशस्रस्तादि सप्तगतासि पचविंशत्यधिकं गति । एतदेकमष्टलकागतमुद्रुत मत्कैकविंशत्यधिकगतमुद्रुपया
 गानां परिमात्र ततस्त्रै रात्रिकपरण यदि त्रयोदशानिः स्रक्षैः सप्तभिः शतैः पञ्चविंशत्यधिकगतद्वयभागानां स्रक्षत्रागा एकगतमष्टल
 नष्टानघतिगतानि लभ्य ते ततएकेन मुद्रुतै न कल्पमानचे रात्रिप्रयस्यापना [१२२२५] १ २२०० [१ इत्याद्याराशिर्भुङ्क्षुतै गती चविंशत्यधिकगतद्वयभागरूप
 सतःनयण मार्धमस्योरात्रिकस्तथा द्वाप्या शतास्या एकविंशत्यधिकस्या गुण्यते आते द्वेगते एतविंशत्यधिके २२१ तास्या गच्छो रात्रिगुण्यते जाता
 द्वे कोट्यौ द्विचत्वारिंशत्स्रः पचपटिनष्टास्यशौथानि २४२३४० तेपात्रयाद्यनिः स्रक्षैः सप्तभिः शतैः पचविंशत्यधिकैर्गोद्विपते लक्ष्यानि
 सस्ययतास्यपष्ट्यधिकानि १२८ एतावता भागान् पत्रतत्रवा मल्ल चोमद्रुतै न गच्छति । अयगणः । इत्याद्यादिगत्या सप्तत्रैः स्वगत्या स्वस्तका
 सपरिमाणेन कृपा यापत्तत्र स्या व्याप्यमान सभाध्यते ता दिक्कगदमल्लमुपकल्प्यते । एतावत्प्रम खमेयद्वितीधमदृमल्ल द्वितीयाद्यादिगति
 नपचतुष्टयप्रगतिमितस्येवममात्र बुदिपरिकल्पितमेव मल्ल क्षेत्र्येकपरिपूर्कानि चाष्टमवतिगतानि कथयतस्यास्यस्त्रिरिति
 चेदुच्यते । इत्त्रिक्रियाणि मल्लत्रादि, तद्यथा समक्षेभ्रास्यदुक्षेधादि अत्रक्षेत्राच्चिच इहावान् प्रमात्र क्षेत्रमप्यारात्रेण गम्यते सूर्येण तात्रत्
 प्रमाणं चक्षेत्रेण सहायोग यानिनक्षत्रादि गच्छति ततो अक्षिणी कृत्तिका मगधिर पुष्या मघा पूषकास्युमी इस्तत्रिभ्रास्यनुराधा मूल पूर्वोवाहाइति
 तथापानि एतद्गहारात्रममितस्य क्षेत्रस्य चक्षेत्रेणसहायोगमनुवते तावद् क्षेत्रस्ययोगमनुवते तावद् क्षेत्रस्ययोगमनुवते तावद् क्षेत्रस्ययोगमनुवते तावद्
 पद् । तथाच । मन्त्रिचक्षु भस्को आर्द्रा असेवा कातिर्लक्षेति । तथाद्वितीयमर्धेयस तद्व्यंक्षे चाहुंनित्यः-१ अक्षेत्रेणैनाधिक क्षेत्रमप्योरात्रमन्त्रिच

ज्ञातः उपरितमा रात्रिस्त्रीविगतानि सप्तोत्तरादि ३०३ वेदरात्रिष्ठाविशतानि सप्तपद्यधिकानि ३६७ लभाशगतमेकरात्रि दिवनेकस्यच रात्रि दिवस्ये
 कामत्रि शत्रुभूताः एकस्यचभूतस्य सप्तपद्यधिकत्रिशतभागाना त्रीविद्यतानि सप्तोत्तरादि १ २९ ३०३ । इदानीमेतदनुसारेणमुद्रतगतपरिमा

४६०

पिरच्यते तत्ररात्रिदिवे त्रिशत्रुभूतो ३० तपु उपरितमाएकामत्रिशत्रुभूतोः प्रक्षिप्यते ज्ञाता एकोनपरिमुद्रताणा सतः सासन्नस्य नाथे त्रिभिःशतैः
 सप्तपद्यधिके नुस्यस गुणयित्वाचोपरितमानि त्रीवि गतानि सप्तोत्तरादि प्रक्षिप्यते ज्ञातान्येकत्रिशतसहस्राणि सप्तपद्यिकानि ३१६६०
 ततश्चैरात्रिक यदिमुद्रतगतसप्तपद्यधिकत्रिशतभागानात्रैकविगत्या सहस्रैः सप्तभिःशतैः पद्यधिके रेकशतसहस्रमष्टापदविगतानि सप्तसहस्रभागाना
 स्रस्यते ततएकेन मुद्रतेनकिलभासहे । रात्रिश्रयस्यापना २१६६० १८६६०० १ । अत्रायो रात्रि मुद्रतगतसप्तपद्यधिकत्रिशतभागरूप सप्तोऽन्त्यापि-
 रात्रि स्त्रिभिःशतैः सप्तपद्यधिके नुस्यते ज्ञातानि त्रीस्येवयतानि सप्तपद्यधिकानि ३६७ तैमप्यो रात्रि गुणयते ज्ञाताद्यतस्यः काटयो द्वैसके पद्यय-
 तिःसहस्रादि पटत्रतानि ४०८२६६०० तेषामाद्येन रात्रिमा एकविशतसहस्रादि इत्येवकूपेण ज्ञाया त्रिपते सप्तान्यष्टादश-
 शतानि पद्यत्रिश्रयधिकानि १८३५ एतावता भागात् सप्तप्रतिभूते गच्छति । इत्थं ज्ञागत्सक गतिविधारण चन्द्रादिश्रयस्य यथात्तर गतिशीप्रत्ये सप्त-
 याजस । तथाहि । सर्वस्या तत्रत्रादि त्रीप्रगतानि सप्तसहस्रोक्तजागीरुतस्य पद्यत्रि श्रयदधिकानुशानजगामामकेकस्मिन्भूते छाकसग्यात तेभ्यो
 सन्वगतयः सूर्याः एकैकस्मिन् भूते त्रि श्रयदधिकानुशानजगामामाक्रमयात तस्य चन्द्रापन्दगतय एकैकस्मिन्भूते अपत्यधिकसप्तदशजगामा-

---

तस्य २ सप्तसहस्रपरिके त्रस्य अठारसपगतीसे ज्ञागसए गच्छेत् सप्तसहस्रसमहस्रसंगे अठानुद्वैपञ्च सप्तसहस्रसंगे ॥

न् । एकैकन मुद्रतेन गत्त्रादि कियानि भागशतानि गच्छति । गौतम । यद्यन्मसहस्रसप्तसहस्रस्य चार चरन्ति, तस्य २ सप्तसहस्रपरिकपस्य अष्टादश
 ४ पूर्वभाद्रपद ५ चठरभाद्रपद ६ रेवती ७ अश्विनी ८ भरणी ९ पूर्वफागुणी १० चठराफगुणी ११ स्वाति १२ बीजे माचले पूर्वमन् १ सपा २ श्री

दशमीयवद्वि २६ दुष्यते त्रिरागि ३६ ररा हयादि । पद्यापुष्टं रिकञ्जतवृक्षमष्टानवतिशतानि नवदशभागानां लभ्यते ततः एकैकमुष्टं नैव कतिभागान्
 मजानरे । रागिप्रयस्यापना ३० । १०९८०० । १ अत्रात्यन् रागिना एककलावदन गध्यस्यरागगुणन आठ सतावानेव एकैकगुणित तदेवभवतीति कथमात्
 ततसास्याटोमरागिना षट्पिण्डकोनभागो द्विपटे सध्यान्यष्टारश्चतानि त्रिषवधिकानि १०३० एतावती भागान् मयदलस्य सूयएकैकेन मुष्टं नैव गच्छति ।
 एष नचप्राडा नागतस्त्रिणा गति प्रसपकाश्च । एगनेनेकमित्यादि । प्रससूचमुगन । ठत्तरसूचमुगन । यद्यदास्मीपमाल्मीयप्रस्थिनियतमददलमुप-
 सन्नस्य चारं चरति तस्यतसास्मीयस्य नवदलस्य सम्बन्धिनः परिशेषपरिचे रष्टादशजाययतानि पञ्चविंशदधिकानि गच्छति नवदल शतसहस्रेणोष्टानव
 त्याच यतिः श्रित्वा, इहयि प्रथमतोमददलकालो निरुपकीय सातसादनुसारेणैव मुष्टगतिपरिमात्रजायना तत्रनवदलकालप्रमाणपचित्तायां इदकेरा-
 गिचं पद्यापदयति यतिः पञ्चत्रिंशदधिकैः सवत्सुगवति त्रिपुत्रेभवते द्वितीयाष्टाधिकशतिकापेकपातु पुष्कंसगदसैरित्यप । अष्टादशयतानि त्रिंश-
 दधिकानि रात्रिदिवानां तस्य ते तताष्टाभ्यामष्टमपदसाभ्यामेकेन परिपुर्वेन सकलनेति प्रायः, किलमानरे । रागिप्रयस्यापना । १८३५ । १३० । २
 अत्रात्येनरागिना मध्यरागगुणन जातानि चद्विंशत्यतानि ३६३० ततश्चाद्यनरागिना १८३५ शतयेन प्रागदृष्ट लब्धमेकरात्रि विव १
 द्यादि तिएष्टादशयतानि पञ्चत्रिंशत्यधिकानि १८३५ तथा मुष्टानियमाचमेतानि त्रिंशतागुस्यंते जातानि चतुःपञ्चाशत्सहस्रादि शतयतानि प-
 ञ्चाशदधिकानि ५४५० तेषामष्टादशजिः चतेः पद्युनि अदधिकेज्रागेइते सख्याएकोनत्रिंशत्मुष्टाः २८ ततः शेषेष्टेष्टेकराराशयोः पद्युकेनापवत ना

एगमेगेण चते ! मुञ्जसैण णस्कते केवइशु इ प्रागसयाह गच्छुह । गो० जंजमदले उत्रसकमिता चारचरइ

सकस्यचार चरति । तस्य तस्यनद्वलपरिक्रमस्य अष्टादशानि विद्यानि भागशतानि गच्छति । सकल शतसहस्रे रष्टानवत्यापचते । श्रित्वा, नगव
 पूव नवदलनी परिपिना केतलाती नाव चाह । हे गौतम । जेसं नवदल प्राचयीने चारकरइ, तते नवदलनी परिपिनां कठार के चीन भागजाइ,
 नवदलनी परिपि एक साव जने अठापू चाइ'ठेदीप एवका नाग (विहा परिचे ना कलं चार मद्यत्र अथिजित १ नवद ९ यमिहा ३ अतनिप्य

यति, तत एव पूर्वविदेहप्रजाशका दृष्टिपूर्वस्या भरताविद्येनापेक्षयोदयमासादयति अपरविदेहप्रकाशस्वपरितरस्याभिरावतादित्ये त्रापेक्षयोदयमा
 सादयति । अग्निशाम्यादिविष्यवहारो नेहतो बोध्यः । आस्यथा प्ररताविजनामा स्वस्वसूचीदयदिशिः पूर्वदिक्कालेऽग्नेयाविकोऽव्यवहारानुपपत्तेरि
 ति । एवमप्रकृते भगवानाह ? इतेत्यव्ययसम्ययगमादे तेन हेतीतस । इत्यमेव पथास्व प्रप्रयसि तपैवेत्यर्थः । अमेनच सूषं स्य तिर्यग्विच गतिर
 ता । ननु तत्परवीदञ्जआञ्जत्यादि गापाक्तस्वस्थानादूर्जेनाप्य सौम येस्यते सूर्यः पश्चिमसमुद्रं प्रविश्य पातालोम गत्वा पुनः पूर्वसमुद्रे उदेती-
 त्याह । तस्मत्त निपिद्विमिति । अथ सूक्ष्मद्रुपन्यगीरवभयावतिवेश्याक्यमाह । यथा ! पञ्चमस्रते प्रयमेउर्द्वे शके तथा जखितव्य । क्षिपरपयत्तमि-
 त्याह । पावत् सेवत्विभ्रमप्यिषीनेवत्यिष्टमप्यिषी अथछिण्टएष रुत्याकाली पञ्चतेइतिसूत्र । अयाण मते ? अमुदीयेवीवे दाष्टिचद्विदिवाम भवइ तथाच
 उत्तरहेविदिवमे भवइ अयाचउत्तरहे विवसे भवइ तथाच अमुदीवेदीवे सस्वरस पद्ययस परत्यमपत्स्वमेच राइ भवइ इता गाअमा ? अयाच जा-
 मुदीवेदीवे दाष्टिचहे विवसे आवराई भवइ अयाच मते ? अमुदीवेदीवे सस्वरस पद्ययस पुरत्यमचदिवसे भवइ तथाच पक्षरियमेचविदियमे भ
 वइ । अयाच पक्षरियमच विवस भवइ । अयाच अमुदीवेदीवे सस्वरस उत्तरदाष्टिमेच राई भवइ । इता ? गोअमा ! अयाच अमुदीवेदीये सस्व-
 रस पुररियमेचं दिवसे चाय राई भवइ । अयाच मते ? अमुदीवेदीवे दाष्टिचहेचकोसए अठारससमुत्ते दिवसे भवइ । तथाच उत्तरहे विष्टिजासए
 अठारससमुत्ते दिवसे भवइ । अयाच उत्तरहे चकोसए अठारससमुत्ते भवइ । तथाच अमुदीवेदीवे सस्वरस पुररियमपक्षरियमेच जाष्टिछा दुवा

इणमागच्छति दादिणपहुणम गच्छति पहणउदीणमागच्छति पहणउतीगमृगालउतीगपाहुणमागच्छति हता

चिचे (दिगन्तर) आगच्छत १ प्राचीनदक्षिणमूर्त्त्यवच्छिन्नप्राचीणमागच्छतः २ दक्षिणप्रतीचीन मूर्त्त्यप्रप्राचीणोमूठीचीन मागच्छतः ३ प्राचीमादी
 हे भवन् । मूर्त्त इ मचत्रमवहलनिपरिधि जेतला ली जगज्जाह । हे गीतस । असे मवहल आअयीने चारकरं तेते मवहलनी परिधिना अठार से पा
 त्रीस माग जाइ, मवहलनी परिधि एक क्षाप अठारबूसे भागे ठदीइ एइया भाग म अडू ह्योपमाना हे भगवन् । ह्योपने विपे सूये उत्तर पूर्वइ ईया।

भाळगणात् घडांस्तु बळानककादिगतिभावता नियतपतिका स्तेन नतेयां नववलादिचिन्ता मापि गतिप्ररूपका तारकाबासप्यव्यत्यतनककत्वा सु-
 ल्यादिभिः उच्यमानाप्रवचिन्तासु नववलादिप्ररूपकाकृता । सप्रति सूर्यसोऽङ्गनास्तमये अचिकृत्य नववोनिष्याभिनिविष्टुद्गुया विप्रतिपत्ता स्तेन
 तद्विप्रतिपत्तिपाक्तुं प्रभवाह । अद्भुतीवेकनित्यादि । अद्भुतापे भवत् १ द्वीपे द्वीवृषीं नववृषीं द्वीपारेवजावात् उदीचीनप्राचीम उदयेवेदीचीनं
 उदीचीनवतदुदीच्याप्रासक्त्यात प्राचीनच माच्याः प्रत्यासक्त्यादुदीचीनप्राचीन अक्षरार्धेर्नप्रत्ययः दिगन्तर सेत्रदिगपेक्षयोत्तरपूर्वस्वामीशासनकोचे
 इत्यथ । अत्रमास्तत्वात् नसम्पदै द्वितीया उद्भूत्य पूर्वविदेशापठयोदयमाप्य प्राचीनदीक्षेदिगन्तरे माक्षरिचक्ष्यामाग्नेयकासेइत्यथः आगस्ततः
 ननवेवास्तं पातइत्यथः । इक्षोद्गमनस्तमयनच द्रुमुलाकविवक्षयाऽवसेप । तत्राह । पपाभद्रुश्यीती स्यातां ते तयोठदय व्यवहरति, यंपातु द्रु-
 र्योचनानवश्यी तीक्ष्णतयोरस्तनय व्यवहरतीत्यनियतासुदयास्तनपायिनि । अत्र काकुपाठात् प्रसोवगन्तव्यः तताभ्रताविक्षेत्रापेक्षया प्राग्दक्षिः
 क्ष्यामुद्भूत्य इचिक्रमताप्यानामस्तुत स्त्रापि द्वाक्षमतीच्या मपरविदेशापेक्षोद्भूत्य प्रतीचीनोदीचीने वायव्यकाचे आगस्तत स्त्रापिच वाप्यव्याने-
 रावगादिषु त्रापेक्षयाद्भुत्वोदीचीनप्रतीचीन इशासनकोचे आगस्ततः, एव सामान्यतः सूर्ययोठदयविधिषोऽपतः पुनरेवं यदेकःसूर्यः आग्नेयकोचे उद्भू-
 त्ति तत्राद्गतवन्तरतावादि नैऋतिकदिग्बन्तौनि सेत्रादि प्रक श्रयति । तदा, परापिवाप्यव्यकोचे उद्भूतो भ्रंराठतरदिगप्राचीन्येरावतारीनि सेत्रादि
 प्रकाशयति । भारतच सूर्यो नववलाद्यस्याप्यनन् नैऋतकाचे उद्भूतः मन्परनवाविदेशान् प्रकाशयति । संराषतस्तु ऐशान्यामुद्भूतः पूर्वविदेशान् प्रकाश-

अमुद्भूतमते ! दीत्र सूरिस्थ्या उदीचपाठुणमुग्गळ पाइणदाहिणमागच्छति पाईणत्रोहिणमुग्गळदाहिणवा

पचक्रिमान भावशाननि गच्छति । नववलाद्यतसहस्रेष्टानववत्याशयतिरिक्त्वा ३ अम्बुद्वीपे भगवन् ! द्वापे सूर्यो उदीचीनप्राचीनउद्भूत्य प्राचीनर
 चनाहले कृतिका १ चार्च राशका १ चित्रा २ पौषने विश्व वा १ खर्चे ५मुराथा १ आठने ज्येष्ठा १ आठने ० ते नक्षत्र नुगलिर १ आठ्ठी २ पुष्य
 १ अश्लेषा ४ मूल ५ हस्ता ६ पूर्वोक्ताड ७ उत्तराशुढ ८ त्रिहरी पूर्वोच हा उत्तराशुढाणा नैवे तारा नववला चार्च ५ने ज्येष्ठा ५ हली मन्व) एवेक ।

समर्थ । तयार्थं ज्ञानं मन्त्ररसं पारम्यरसं उत्तरदात्रिणैर्कं द्यवन्तरपर्याकान्तसमर्थसि धोसांशं पठने । समर्थं पक्रियको द्वैयं । इत्ता गौअभा । जयाखं
मंते ० जमुद्वीवेदीवे मन्त्ररसं पुरतिपमेख एअथेयं सारव संशारेअथ्व आयपविधयो भयइ । एय जहासमर्थं अमिलायोमचिउं यासाख तदा आयलि
आयुवि भाविआवो अयोपाइविपोवैबधि जवेबधि मुमुत्तेबधि अहोरेणवि परकेणवि पारकेणवि सटवधि कदासमपरसं अमिला
वो तदाभाविअवतो । जयाख मते ? जमुद्वीये २ इमेनाख पठनेसमर्थं पक्रियकाज्ज अहेयवासां अमिलावो तथेयं हेमस्ताखवि गिरिवाचयि भाषिअवयो
आव उत्तर० एव एयंदिखिवि मतेसि तीसं आशावगा भाविअव्या । जयाख मते ? जमुद्वीये २ मन्त्ररसं दाइअवुं पठने अयसे पक्रियकाज्ज । तयार्थं
उत्तरद्वेयि पठने अयसे पक्रियकाज्ज । जहा ससर्थं अमिलावा तथेव अयसेबधि भाविअवयो आय अखन्तरपह्नाकडसमर्थसि पठने अयख पक्रियसे
भयइ । जहा अयसेख अमिलावो तदा सवगुरबधि ज्ञाविअवो अयबधि वाससएणवि वाससएणवि वाससएणवि वाससएणवि वाससएणवि वाससएणवि वाससएणवि
मुक्रियनेबधि मुक्रियबधि एयपुय्ये २ मुक्रिय २ अकळे २ अयये २ इहूये २ उप्पले २ पठने २ पल्लिसे २ अत्यच्चिउरे २ अत्रए २ वसएण २ पसएअर
वृत्तिअए २ मोसपहेत्तिय २ पल्लितयमेखवि सागतोयमखवि भाविअवो । जयाख मते ! जमुद्वीयेदीवे दाइअवुं पठमाठेमप्विषी पक्रियकाज्ज । त
याख उत्तरद्वेयि पठना ठेमप्विषी पक्रियकाज्ज । तयाख उत्तरद्वे पठमा । तयाख जमुद्वीयेदीवे मन्त्ररसं पठवपस पुरतिपमपधिरिधनेख खेवटिपठे
मप्विषी खेवटिप ठेमप्विषीअवटिएव तपकासे पकठे । समकाठणे । इत्ता गोअभा । तथेव उपारेअर्थं । ज्ञानं समकाठणे जहा अंसंरिपकीए
आसावठे भविठे । एव उरसप्विषीयवि ज्ञाविअव्याति । अत्रव्याख्या । अथाकठेअयिजागानुसारेख विवसरात्रिविभागमाइ । यथा भगवन् २ जयू
द्वीयेद्वीपे मरुतो दक्षिणार्धेदक्षिणभागे दिवसो भवति तदातरार्धेपि दिवसो भवति एकससूयस्यैकदिशि मरुतलकारे उपरस्य सूयस्य तत्ससूयोणां
यामेवाऽपरस्यां दिशि मरुतलकारसम्भवात् । इव यद्यपि दक्षिणार्धे तथातरार्धे इत्तुत्त तथापि दक्षिणभागे उत्तरभागेवेति योच्य । अत्रशशस्य ज्ञान
मात्रापत्वात्, यतो यदि दक्षिणार्धे उत्तरार्धे च संनशयव दिवसः स्यात्तदा कथं पूर्वणाऽपरस्येव रात्रिः स्यादिति वस्तु पुन्येत अर्धद्वयपक्षेन सर्वज्ञेन
स्य गृहीतत्वात् इवम दक्षिणार्धेद्विगुणं दक्षिणादिभागमात्रमयसेय । मन्त्रव तदाच जमुद्वीयेद्वीपे मन्त्ररसपर्वतस्य पूर्वस्यामपरस्यां च रात्रिं जयसि

सममुद्रता राइ भवइ इता ? मोक्षमा ! अयाच भते ? अमुदीबदीये आय बुयालसमुद्रता राइ भवइ । अयाच भते ? अमुदीबदीये मग्दरस पुग्-
रियमच उक्कोषए अछारसमुद्रते दिवसे प्रवइ । आव । तयाच अमुदीबदीय उतरदाहिकच आव राइ भवइ अयाच जत ? अमुदीबदीये दाहिकच
अछारसमुद्रताचतरे दिवसे भवइ तयाच उतर० अछार० भवइ तयाच अमुदीबदीये मग्दरस उतरराहिकच साइरेगा बुयालसम-
रियमेच सातिरेगबुवालसमुद्रता राई भवइ । इता ? माझमा ! अयाच अमुदीबदीये आव राई भवइ । अयाच भते ? अमुदीबदीये मग्दरस पुग्
रियमेच अछारसमुद्रताचतरे दिवसभवइ तयाच पक्कियेच । अयाच अमुदीबदीये मग्दरस उतरराहिकच साइरेगा बुयालसम-
मुद्रता राइ भवइ । एवतेचकनेउठमारेअथ उतरसमुद्रतेदिवस उतरसमुद्रताराइ मत्तसमुद्रताचतरे दिवसे सातिरेगनेरसमुद्रता राइ सोलममु-
द्रते दिवसे बाइसमुद्रता राई साकममुद्रताचतरे दिवसे सातिरेगबाइसमुद्रता राई पक्कियेचमुद्रता राई पक्कियेचमुद्रताचतरे दि-
वसे साइरेगपक्कियेचमुद्रता राइ बाइसमुद्रताचतरे दिवसे सातिरेगसालममुद्रता राइ भवइ उतरसमुद्रतेदिवसे
उतरसमुद्रताराइ उतरसमुद्रताच तरे दिवस सातिरेगमत्तसमुद्रताराई । अयाच भते ? अमुदीबदीये दाहिकचअसएबुवालसमुद्रते दिवसेभवइ ।
तयाच उतरतेचि । अयाच उतरतेचि । तयाच अमुदीबदीय मग्दरस पुग्दिवसपक्कियेच उठोसिछा अछारसमुद्रता राइ भवइ । इता ? गाछ-
मा ! एवतेचकनेअथ आव राइ भवइ । अयाच भते ? अमुदीबदीये मग्दरपुरदिवसमेच अछारसमुद्रता राई भवइ । तयाच पक्कियेमे-
चि । अयाच पक्कियेचनेचवि । तयाच अमुदीबदीये मग्दरस उतरदाहिकच उठोसिछा अछारसमुद्रता राई भवइ । इता ? गोछमा आव राइ
प्रवइ । अयाच भते ? अमुदीबदीये दाहिकच आव पक्कियेच । तयाच उतरतेचिवासाच पक्कियेचनेचमएचदिवस । अयाच उतरते
बासाच पक्कियेचनेचमएचदिवस । अयाच अमुदीबदीये मग्दरसपक्कियेच पुग्दिवसपक्कियेच अछारपुरदिवसपक्कियेच आव पक्कियेचनेचमएचदिव-
स । इत्या गोछमा ! अयाच भते ? अमुदीबदीये दाहिकचबासाच पक्कियेचनेचमएचदिवस । तयाच आव पक्कियेचनेचमएचदिव-
मग्दरस पुग्दिवसनेच आवपक्कियेचनेच । तयाच पक्कियेचनेच विवासाच पक्कियेचनेचमएचदिवस । अयाच पक्कियेचनेच आवपक्कियेचनेच

दुःखगतमेवमनुने दिवसेति । अग्नीत्यपि रुच्यतमेवमनुने । अयाचं भते ! जद्गदीवेदीये द्वादिष्ट
द्वेषासाध्नित्यादि । वासवमिति । चतुर्मासप्रमाकपर्योक्तास्य सवपि प्रथम आद्यः समयः सखाःप्रक्षिद्यते सपद्यतेमयतीत्यर्थः । तदोत्तराहं पिययाथा
प्रथमः समयो भवति समन्तान्मैपत्ये नदक्षिणाहं उत्तराहं चसुयोद्यारभावात् यदाचोत्तराहं वर्षोक्तास्य प्रथमः समयः तदा जद्गदीवेदीये मदरस्य
पयस्य पूर्वोपरयोदियारगतपुरस्कृते समये अमतरा निम्नवपाने दक्षिणाहवपामप्रथमतापेक्षया सखातीतोपि स्यादतन्नाह । पुरस्कृत पुरोयसां न
दिव्यश्रिः २००ः समयः प्रतीत तत पठनप्रस क्तम धारयो ऽतस्तत्र तथाअनतरपद्यातुक्ते समये पूर्वोपरविवेद्ययोप्रथमसमयापेक्षया यो जनतर प्रथा
तलुताऽनीतः । समयः सखादक्षिणातरया वनोक्तास्यप्रथमसमया प्रवतीति । इह यस्मिन् समये दक्षिणाहं उत्तराहं च वर्षोक्तास्य प्रथमः समयः तदन्तरे
अथेतने द्वितीयसमये पूर्वोपरिसयो वर्षोक्ता प्रथमः समयो भवतीत्येतावन्नाश्रीक्तावपि यस्मिन् समये पूर्वोपरिसमया वर्षोक्तास्य प्रथमः समयो
भवति ततोऽनन्तरे पद्याङ्गाविति समयेदक्षिणाहं उत्तराहयो वर्षोक्तास्य प्रथमः समयोभवतीतिगम्यते । तस्मिन्समयस्योपादानं रुच्यते । इहकृतीत्
कामास्यो अग्निद्वितीयः प्रपचितश्चामागशिष्याशामतिमुनिवितो भवति ततस्तेवासनप्रह्वयैसुक्तामित्यदीवः । यत्र अहामस्यभित्यादि । एवं यथा
समयेन वर्षोक्तामत्रिणावा प्रक्षिप्य । सर्वैव । अयाच भत ! जद्गदीवेदीये द्वादिष्टहे वासायं पठनाम्नावलिखापद्विज्जह । तथाच उत्तराहं यियासाण
पठनाम्नावलिखा पद्विक्कह । अयाच उत्तराहं वसाच पाठना आवलिखा पद्विक्कह । तथाच जद्गदीवेदीये मदरस्यपहुपस्य पुरत्यिमपद्युत्थितेच अत्र
तरपुररक्कहसमयसिवासाच पठनाम्नावलिखा । पद्विक्कह । गोश्रमा ! अयाच जद्गदीवेदीये द्वादिष्टहे वासाच पठनाम्नावलिखापद्विक्कह तद्वेवजाव
पद्विक्कह । अयाच भते ! जद्गदीवेदीये मदरस्यपहुपस्य पुरत्यिनेच वासाच पठना आवलिखा पद्विक्कह । तथाच पद्युत्थितेच विवासाच पठना
आवलिखापद्विक्कह । अयाच पद्युत्थितेच पठना आवलिखा पद्विक्कह तथाच जद्गदीवेदीये मदरस्यपहुपस्य उत्तराहं द्वादिष्टहे अत्रतरपद्याकडममयसि
वासाच पठना आवलिखा पद्विक्कह । इता योअमत्यादि । तदेवीशारखीयमित्यर्थः । यत्र आनमाद्याविपदेद्युपि आवलिखाद्याद्यस्तुप्राग्यत् ।
इमेतावति । गीतकासचतुमासाग गिन्हं वेति प्रीसाका चतुर्मासाना पठनेस्यपदेति दक्षिणापन भायद्यादित्यात सवामुरस्यकण्डवित्यग्नि । यगपय

मन्त्रेणस्मादि न्युस्यामावाङ् इत्येव काङ्क्षा प्रसङ्गे कृते मगवाभाह । इत्था । गोत्रनेत्यादि । यदा ऋद्धीवेष्टीये दक्षिणाहौ विवसो यावद्वाग्निर्भवतीत्य प्र
 णुष्कारकोप । संप्रपरावृत्त्या दिवसरात्रिजिज्ञान पष्ठकाह । यदा सर्वतः । ऋद्धीये १ मरुदस्य पवतस्य पूर्वैर्दिवसो भवति तदा पश्चिमायामपि दिवसो
 भवति प्रामुख्येन रेव यदा अपदिमायां दिवसकालादा मेरोरदक्षिणोत्तरयो रात्रिः । प्रमसूत्रचैतत् इता भीष्मत्यादि । उत्तरसूत्र भवेव उक्ताः सामान्यतो दिवस
 रात्रिबिभागः । संप्रतिपत्वेवविद्येतस्माह । यदा भवतः । ऋद्धीयेष्टीये दक्षिणाहौ संकषकोष्टादय मुहूर्तो दिवसा भवेतीत्यादिक सूत्र प्रायोनिगदसिद्ध
 तथापि क्षिप्रिवेत्तृत्त्यादि गतसिक्तये । इह किन्तुपूर्वस्य अतुरधीत्यधिक मलसयत भवति, तत्र किञ्चन न्यूनीपमप्ये पञ्चपटिमङ्गलानि भवति एको
 नविंशत्यधिक्य इतं तेषां सप्तसप्तमुहूर्तप्ये भवति सप्त सर्वाभ्य तरेभदले यदा पूर्वो भवति तदा एाद्यमुहूर्तो दिवसाजयति कथं यदा सर्वभाष्टे
 भदले पूर्वो भवति तदा सर्वत्राप्यो ह्याद्यमुहूर्तो दिवसोभवति ततप द्वितीयमललादारस्य प्रतिमङ्गल ह्यास्यां मुहूर्ते कपट्टिभागप्यां दिनस्यत्तरी
 अन्धीत्यधिक्यतममङ्गले षट्मुहूर्ता वष्टे त इत्येवमष्टाद्य मुहूर्तो दिवसो भवति । अतस्य ह्याद्यमुहूर्तो रात्रिभेयति त्रियम्मुहूर्तत्वाद्दोरात्रस्य ।
 अकारकमुहूर्ताकतरति । यदा सर्वोभ्य तरमललागतरे भदले पूर्वो भवति तदा मुहूर्ते कषट्टिभागहृपहीनो ऽष्टाद्यमुहूर्तो दिवसोभवति सञ्चाष्टा
 द्यमुहूर्तो दिवसाहनतरो ऽष्टाद्यमुहूर्तोमतरंरति व्यपदिष्टः सातिरेगा बुवालासप्तमुहूर्ताराहति । तथा ह्यास्या मुहूर्ते कपट्टिभागप्या भयिका ह्यादय
 मुहूर्तो रात्रिजयति यावता भामेनदिन हीपते तावतारात्रिभद्रेते त्रियम्मुहूर्तत्वाद्दोरात्रस्येति । एव एएकमेकति । एवमित्यु पञ्चदारे एतेना मन
 रोक्तं नोपायेन । त्रयाह भते ऋद्धीवेष्टीये दक्षिणाहौ इत्यनेत्ये । अंतारे अहति । दिनभान इकोकाये । तदेववर्क्षयति । सप्तरेषेत्यादि । तत्र
 नर्वाभ्यतरंनलादारप्येदक्षिणमललाहौ यदा पूर्व सदासप्तद्यमुहूर्तो दिवसो भवति पूर्वो कश्चानि कमेव भयोद्यमुहूर्तोऽत्र रात्रिरिति सप्तरेषमुहूर्ताह
 तरति । मुहूर्ते कषट्टिजायद्वृपहीनसप्तद्यमुहूर्त प्रजाको दिवसो ऽप्यचद्वितीयादारस्य ह्यात्रियतममललाहौ भवति । एतमनतरत्वनप्यत्राप्युह्य । अति
 रेवतेजमनुनाराहति । मुहूर्ते कषट्टिभागहृयेन सातिरेकत्व एव सर्वत्रकोकमुहूर्ते दिवसति द्वितीयादारस्यै कषट्टितमनरकोकमुहूर्तो दिवसो भवति
 पछानमुहूर्ते दिवसेति । द्विमवधितममललाहौ सप्त एाने पूर्वो नोद्यमनुहूर्ते दिवसेति । ह्यामिजस्युत्तरमवतमेनरको केरकमुहूर्ते दिवसेति । अत्र द्विपयभाह

मयपरमाप्त एतच्च पुनरेव नरेत्यतिदेशकत्वात् यगस्यापि दृष्टिषासुरयो पूर्वसमये प्रतिपत्तिः प्राथपरयो सुसुदमतरै पुरोवसि निरुक्तये प्रतिपत्ति ।
 स्त्रीतिफरुत्तु नावयवदुपपदिवए बालवकरवे अभीष्टकरकते मह्यतपहससमए भृगससञ्जाद्विस्माबादि । इत्यस्माः भायाया व्याख्याने सर्वत्रपरते
 पुरवसे महाविदेयुष आवबनसदुसुपते कृष्णपते प्रतिपदितियो बालवकरवे अग्निकसत्रेप्रथमसमयेयुगस्याद्विस्मानीहीतीदंभाषनास्तरेष्टेय ।
 यना स्त्रीतिफरुत्तुवक्तो आचार्यो वासभ्यः एवमगवत्यादिवृत्रादद्यस्तु मासुरवाचमामुमतइति भविष्यवृत्तुचित युगपानुसृत्यनु युगपरप्रतिपत्ति
 ममये नंभावयानः । तस्यादि । श्लोकाश्विसेवा मूरपभावे हुमि नायव्या इतिवचनाद्गुपदि सूर्यचारविशेषकालविशेषप्रतिपत्ति ध्विषोत्तरयाराद्य
 ममये प्रागपरयो ठनरप्रमये तदिं दृष्टिकोत्तरप्रतिपत्तिममये सूर्यकालस्यापयसाच याच्य पूर्वोपरविदेवादेवयास्त्येव सवितिवे रसूययोवीखेचरु
 अपरंवाच सूपद्रुप याच्य ययो चारविशेषा दृष्टिकोत्तरप्रतिपत्तिममयापययोत्तरसमये पूर्वोपरयोः बालविशेषप्रतिपत्तिरित्यादिको भूयान् परवचभाय
 काय इत्यतं मनगेन । पुस्वगेचरिवसि । पूर्वोत्तरुत्तुवीसवपलसप्रमाद्य पूर्वेष्वविति पूर्वेष्वोक्तमेव चतुरशीतियपलसगुणित एवंचतुरशीतियवससकग
 चित्तुत्तरात्तरं त्याग भवति चतुनयस्यपिक बाध्यतमतिभे स्थाने भवतीति । परमांशुमप्यितीति अवसपिपस्याः प्रथमाविभागः प्रथमाश्वसुसिपयो
 प्रथमं भवे ? दारिकटे पठनशु चत्पिषीपद्विवक्तइ । तयाचउत्तरदु खि इत्यादि ख्यक्त । मवर सैषत्यिदुसुसिपयो नैवाश्वसुसिपयो । कुतइत्याइ ।
 अवस्थितः नवद्य गृहस्यद्रुपसञ्चालः प्रथमः । इममभूत्तुइम्रायुस्यति । अथ प्रसुतापिकासुपसदइत्याइ । इवेसाकभूतीयइत्यादि । इत्येवा ए
 ननराजस्यनया चतुद्वीपप्रथमि राद्यद्वीपस्य यथावस्थितस्वरूपमिदुपिका प्रन्यपयुति सस्मानस्मिन्नपगेइत्ययः सूत्रेव विमक्तित्वन्वयः प्राकृतत्वात्

गो० । अहा पञ्चमसपुठमउद्वेसे आवजेअत्यिदुससप्यिणी अ्यथठिएण तत्यकाले प० ? समगाठसे । इच्छेसा

शीतउद्रत्य उदीचीमशीनम्यागचनः ४ इत गीतम । यथा पञ्चममते प्रथमं उद्वेसा यावत नैवाश्वसुसिपयो, अवस्थितसञ्चालो मध्यमः ५ अ
 मशीवे कयीमे पूव दृष्टिकर अग्निबाधे प्रायणे, पूर्वं नद्या विदेयुषो उवेदाइ पूव दृष्टिकर अग्निबाधे कगीनइ दृष्टिक पश्चिमइ नेरति कावे आचने,

सूर्यप्रकाशः सूर्याधिकारप्रतिपक्षपद्वितीयस्तुता भवत्कालसस्यावीमो मनाम सूर्यप्रकाशत्यादि मद्याप्यापेक्षया सरोपसोम समाप्ता भवति । अथचन्द्रयच्छब्द
 प्रसमाह । जम्बूद्वीपे मरुत । जम्बूद्वीपे मरुत ! द्वीपे चन्द्रायुदीचीनप्राचीनदिग्भागे उद्भवत्य प्राचीनदिग्भागे अगस्त्यतः इत्यादि यथासूर्य
 लब्धता तथाचन्द्रवत्त्वता । यथावाशुभेऽत्रगम्यः पञ्चमशतस्य दशने उद्भवे चन्द्रगामि । क्रियापर्यन्त मूत्रप्राप्तमित्याह । यावदवस्थितस्तत्रकालः
 प्रसप्तः ? इत्यस्य । इत्याप्युक्तमिति अत्राप्युक्तमिदं पर्याह । इत्येवाहत्यादि । व्यास्य मपूर्ववत् । परसूर्यप्रकाशस्थानेचन्द्रप्रकाशसिरीष्या । एतेषां

जम्बूद्वीपपृथ्वी सुरपण्ड्वी धत्युसमासेण सम्मन्त्राजवर्द्धे । जम्बूद्वीपेण भते ! दीधे चविमा उदीगपाईणमुग्ग
 छुपाईणदाहिणमागच्छति,, अहा सूरधस्रस्रया जहा पचमसयस्स दसमेउद्देसे जात्र अ्वठिण्ण तत्यकाले

मह । इत्यया जम्बूद्वीपप्रकाशः, सूर्यप्रकाशः वस्तुसमासम समाप्ताभवति ॥ जम्बूद्वीपे प्रगवन् । द्वीपचन्द्रना उदीचीन प्राचीनउद्भव प्राचीनदि
 च आगच्छतः । यथा सूर्यवत्त्वता यथा पञ्चमशतस्य दशमउद्देशे यावदवस्थित स्तत्रकालः प्रसप्तः ? इत्ययाजम्बूद्वीपप्रकाशः चन्द्रप्र

भरतदेशेऽप्युद्भवति पश्चिम नैरति कोर्षे जग्गीने पश्चिम उत्तरे यावत्काल आचमन्, पश्चिम महा विदेहनी अपकाह पश्चिम उत्तरे यापू कर्षे कगीने क
 त्तरे पूयइ आचमने, एतत्तादि द्वेऽप्युद्भवति करीमं हे गीतम । तिसण जिन पश्चिमोत्तरे जिनो पश्चिमोत्तरे कच्छू से । तिस कश्चिया, तियारे
 उद्भापिषि वर्षाकालना प्रसम समप इमच्छतु अपमभवया पग से भरत ऐरयते बुद्धने माहा विदेहे पश्चिमोत्तरे जाभया, एक स्थाभाषपण्ड यावत् मूयप
 दिम महा विदेहदेशे मे विप उरसप्यिकी अत्रमप्यिकी मयी अवस्थित एक स्वकूप तिहा कालखड ॥ अही असया आउपावती । एतने एह जम्बूद्वीप
 प्रशतीनामइ उपाज सूर्याधिकार रूप मय प्रकृतीगा यस्तु अधिकार मे मन ताह स रूपइ करो मपुस याह । जम्बूद्वीपमासा हे मगधन् ! द्वीपने पिपइ
 चन्द्रगा इयात कोर्षे जग्गीने अग्निकाण्ड आय मे इत्यादि जिन सुयना मच्छयता निगल सयं स खवा, जिन कर्षे हे पापना गत कर्षे दग्गसे क

स्मात्पिप्ला खां चारविगोपाः सधामरविप्रपाः प्रवर्ततेइति । तद्देहप्रसमाह । क तेर्कभतेइत्यादि । तत्रमन्त्रेषु प्रबोलाशत्रु किमुक्त्वा अर्धति चम्प्यारच
 रण् पावताकाशाना भिप्रित आरभ्यानरायाहाणव्यप्येयं गच्छति ताममाशोशोशोमासः । यद्विवा चम्प्यस्मत्तद्वल्लसपत्तितंतागिप्यस इत्युपचारो
 नाभोपि नत्तत्र सच ह्यारशुको नचत्रसम्भारः तथा युगसम्भारः पञ्चसम्भारोपारामकयुगं तदेव वैगुभो यत्प्रविद्युगपूरकत्वाद्युग-
 नम्भारः प्रभावं परिभावं रिक्तादीनां तेनोपसृष्टितो यत्प्रमाकएव नचत्रसम्भारः प्रमाभिमवारः सएव नचत्रानां यत्प्रमाकसम्भारः प्रमा

५०? समागतसो? इच्छेमाजयुद्धीवपक्षी चदपयस्ती अत्युसमासेण सम्मत्ता भवद्द न कक्षण मत्त । सत्ररच्छरा
 ५०० गी० ! पंचसयछरा ५०? सं० पास्कस्तसत्रछरे १ जुगसत्रछरे २ पमाणसत्रछरे ३ लङ्गासत्रछरे ४

असिः ब्रह्मभारुत सत्तासः ब्रह्मत्त न कियत्ताः । भद्रत्त । सत्ररमराः प्रसमाः ? गीतमः ? पञ्चसत्ररमराः । अः ? तद्युपायननसत्ररमरा १ युगसत्र

दुग्धं चत्तु । तत्रत्र जाहवा यावत् अर्धस्त्रिन एक कृपा तिहा जाहा विदेह सत्रकाल जाह । अहा मपच । आठपावत्ता एतल एह जम्बुद्वाप प्रसमा
 न नच उपानि चम्प्यधिकार रूप चम्प्य प्रसप्ता उपानिगड पस्तु अपिकारने सत्तासत्र सत्येकरी सयुक्त्वाह विवारे भारतदेशे एतवतत्र विवस हूह
 तिबारे पच पविम नहा विदेहेरात्र हूह अने तिहां शिवसुहृद तिबारे इहां रात्रि हाह विवारे भरत ऐराननड सत्रकष्टो १८ मुहूर्तानो विवमसुहृद ति-
 बारे पूच पविम विदेहे १२ मुहूर्तनोरानि अने इहा अपम्य रात्रिबिबारे सत्रकष्टो विवसुहृद नहा भरत ऐरवते अने नहा विदेहे विवमगा रात्रि-
 भाग नरोप आठपु तिप इहा कर्पाकालो प्रबंस सनप हूह इवै पाच सत्ररम कर्षेँ कीतला हे ममवम् । सत्ररमरे हे गीतम । पाच सत्ररमरक
 सा तेकेहा नत्तत्र संवत्तरे १ युगसत्ररमर २ प्रमाच सत्ररमर ३ चम्प्यना अपिप्रित ममुच ४८ अष्टावीर्ये नत्तत्र अेतसे काले भागवो रवै त प्रमाच
 सत्ररमर कर्षेँ सत्ररमर ४ युनीहर-सत्ररमर ५ नत्तत्र सत्ररमर हे ममवम् । केतसत्र भेदे कर्षो, हे भीरव । नार नेरुवं कर्षो तेकेहां

मठया लक्ष्यसुखरः पायता कासिभ शनैरुषो मसत्रमेक मपवा द्वादशावि राशौन जक्तं मधुनेपरमम्बस्वरइति नामनिकृत्तकृत्याऽपेतयोसि-साष्ट ।
 वरकनइत्यादि । मसत्रसुखरसरो भगवन् ? कतिविधः मसत्रः । गौतम । द्वादशविधः मसत्रः । तद्यथा सायण भाद्रपद' आधिगः याथरपदीत् का
 तिकादिषुषइ द्वादश आयादः । अथभायः । इडः मसस्तसत्रयोगपर्ययो द्वादशभिर्गु' खेनो गणत्रसुखरमरः तसा पनद्यत्रसत्रसाम्य पूरवा द्वाद
 ग्रमस्तसत्रयोगपर्यायाः यासुषभाद्रपदादिमासान स्तप्यवये समु'पायावकारात् मसत्रमम्बरः तत आययत्रिद्वादशविधा गणत्रसुखरमरः, याइमि
 पचान्तरमूच । अथवा पृथरपालमहापद्मा द्वादशजिः सुखरसुरैः यागमपिकृत्य यत्सर्वे मसत्रमसत्रमभिजिज्ञासीस्पृष्टायिगतिमसत्राणि परिदसयाय-

घाणच्छ । सुखरै ५ णस्कतसुखरैण भत । कडात्रहे प० ? गी० । दुवारा सत्रिहे प० ? त० सायण जहृत्रा०
 जात्र आभाटे जात्रा त्रिहृफ्कं महगंहे दुशुखरिहे सत्रर । न्ह सखृणस्कनम रुलसमाणेह, संन णस्कत्रसत्ररुरे ।
 जगसुखरण भना कड्डत्रिहे प० ? गा० । पधत्रिहे प० ? त०-चडे १ चडे २ अनिबहुते ३ चडे ४ च्चु

मरः १ मनामसुखरमरः ३ लसुखरमरः ४ शनैरसुखरमरः ५ मसत्रसुखरमरः । मरुत्त । कतिविधः मसत्रः ? गौतम ! द्वादशविधः मसत्रः ? तद्य
 या सायणः १ भाद्रपदः २ आधिगः ३ यावदापादः १२ यत्रा यूइत्यतिग द्वादशभिः सुखरसुरै मयनसत्रमणइल समागयति । रुतायाम
 मसत्रसुखरमर ५ यमसुखरसरो भवता । कतिविधः मसत्रः ? गौतम । पशुविध मसत्रः ? तद्युगा मरुः चन्द्र अथि तद्यन्त्रः अभिर्घट्टिनयेति ।

भायच १ भाद्रवा २ यावत् आयाद १२ ऽथवा बुइस्यतामानइ महापइ यार १२ सुखरमर वारमरव यइने अभिगिरा म्पुप मथ अ
 हावीस मसत्र पूस-नोग वे मसत्र मरुल पूस करे त मसत्र सुत्र सर कडीइ । १ । यामयसुरमर हे जगत्रम । कत्रये भद्रे कदी से गौतम । पाच जद
 कसा । तकेही चन्द्र सुखरर १ चन्द्र सुखरर २ अमिबहुत ३ चन्द्र ४ अनिबहुत सुखरर ५ हे मगवन् ! मयन चन्द्र यत्रासुरता योसला पय पय

ति तावान्वा (अविश्वो द्वाद्दशमममाको मउप्रसवसरः । अपद्वितीय । प्रस प्रतीत । इतरनुने । गौतम । युगमप्रमपरः पञ्चमिपः मप्रसः ? तथाहि । चन्द्रचन्द्रो ऽपिषडितपन्द्राऽपियां इतय । चन्द्रेनखडाद्रः युगरी माषणेमासे युहुवपलप्रतिपदथारष्य यावत् पीले माषोपरिणमसि जावत्कासाप्रमाद्योमासः शकापौषिजासोपरावर्षे चन्द्रोमासइति यावत् । अथवा चन्द्रनियन्त्रास्वारुपधारतो मामापि चन्द्र सच द्वादशगुणवचन्द्रसमासः चन्द्रमासनिप्यन्त्रादिति । द्वितीयतुषोषप्येव म्युपसितो ऽपगतथ्यो, तृतीयस्तु पगसवरसरा ऽनियद्विनामाम मस्यत स्वयो र्वाचन्द्रमासप्रमासः शवामरा द्वादशचन्द्रमासप्रमासः सवसर उपत्रायते । क्रियमावा कालम समथतीत्युच्यते पुं गं चन्द्रचन्द्रामिय त्रितचग्याभिष हि तद्रूपपञ्चसवसरात्मकं सूपसवसरावेद्यया परिभाष्यजानमप्युनातिरिक्तानि पञ्चवर्षाणि भवति सूपमासस्य माह त्रिगदहोरात्रप्रमास यद्द्रमास

गिप्रद्विपुषेत्र पठमस्सण भते। चदसयछरस्स कइ पष्ठा प०? गो०। चउखीसपष्ठा। प०? त्रिदशुक्रमुण भत।
 यदसवठरस्स कइपष्ठा प०? गो०। चउखीसपष्ठा प०? एवंपुष्ठा। तइंछरस्सण गो०। अत्रियद्विअसवठरस्स
 ठखीसपष्ठा प०? चउसठरस्स चउखीसपष्ठा प०? पथमस्सण अत्रियद्विअसवठरस्स कइखीस

प्रथमस्य प्रगवत । चन्द्रसंवासरस्य क्रियन्तिपर्वाणि प्रकृतानि ? गौतम । चतुर्विंशतिः पर्वाणिप्रकृतानि । द्वितीयस्य भगवतम् । चन्द्रस्यसरस्यकृति पर्वाणि प्रकृतानि ? गौतम । चतुर्विंशतिः पर्वाणि प्रकृतानि । एव पञ्चाः ततीयस्य, अत्रियद्विंशतस्यसरस्य पञ्चाशतिपर्वाणि प्रकृतानि । चतयस्य धाता रूप कृता । हे गौतम । चउखीस पञ्चाहा कृता, बीत्रा हे भगवतम् । चन्द्र संवासरना क्रमत्तः पर्वंपक्ष कृता, हे गौतम । चाखीस पञ्चाहा कृता, इम पुषाकरवी बीत्रा अत्रियवठतनी, हे गौतम । बीत्रा अत्रियद्विंशत संवासरना खीसपक्ष पर्वे पञ्चाहा । हे मावनाहे कृता कृ, बीत्रा चन्द्र स वातना चाषोष पञ्चाहा कृता पांशना अत्रियद्विंशत संवासरना खीस पक्ष पञ्चाहा कृता इम मय निखीने (चरल्ल त्री विवेचो क प्रकृत्य पक्ष

ऐकीनत्रिगणितानि द्वात्रिंशत्तद्व्यापिभागादिभ्यः तसो गणितसभा
 वनया सुयस्यसर्वस्यैकत्रिंशत्तासातिक्रमे एकद्वारायामाऽपिको
 सम्यते, सय यथा सम्यते तथाप्युवाचार्थेमादित्येय करणगाया ।
 चन्द्रस्यैवा विवेको आहस्येय इति ज्ञानसामर्थ्य । तीस्रद्वयच्छि
 यतो इव इच्छि मासमा इका १ अथवा अक्षरगणनिका आवित्य
 मन्वन्विनामासस्य मन्वात् चन्द्रस्य चन्द्रमासस्य यागवसि विज्ञेय
 इह विज्ञेये कृतिसति यदयं गिष्यते तद्व्युपधागाद्विज्ञेयः सत्रिंश-

सुखराम	मकर १	चंद्र २	श्वरु ३	साधिस्य ४	अत्रिंशद्दिन ५
द्विजसुया	३२७	३५४	३६०	३५५	३६३
भागस्यच्छेदे	५१ ५७	१२ ६२	००	००	४४ १२
विजसुया	२७	२९	३०	३० ४	३१
प्रागव्या	२१ ६७	३२ ६२		००	१२ १ २५

तागुणित सन् भयन्त्येकोऽधिकसामः तत्र सुयभासपरिमाणात् माह त्रिंशद्द्वारायामपेरिमाणात् त्रिंशद्द्वारायामपि
 द्विगुण्यन्त्येवठप शायने तत स्थित पद्यादिनमेकैकान द्वापदिनागेन न्यून सद्यदिन त्रिंशता गुरुपते आसति त्रिंशद्द्वारायामपि
 गुण्यता जाताः त्रिंशद्द्वारायामपि सौत्रिंशद्दिनेभ्यः शोच्यते ततः स्थितामि शपादि एकोनत्रिंशद्दिनामि द्वात्रिंशद्द्वारायामपि
 चन्द्रमासवति भवति सुं सवत्सरेकत्रिंशत्तासातिक्रमे एकोधिकसामो युगेष सुयमासाः पटिसंतो जयापि सुयसर्वस्यैकत्रिंशत्तासातिक्रमे द्वि
 तीया द्विजसामो भवति । उक्तं च । सदीय छंदेऽथाय इव इच्छि मासगा जगद्दिनि । यादीने पक्षमय इव इच्छि मासगा जगद्दिनि ।
 अस्या अप्यक्षरगणनि

पक्षा प० ७ एवामेव सपुष्ठात्ररेण पथसवत्करिपुजगे एगेत्रउच्छीस पक्षसपु प० १ सेतजुगसत्रत्तरे, पमाणसत्र
 भगवत् चन्द्रसर्वस्यैकत्रिंशत्तासातिक्रमे एकोधिकप्रसामि १ पक्षस्य अन्वितदि तसर्वस्यैकत्रिंशत्तासातिक्रमे १ सुयमेव सपुष्ठापरक
 िजगामस्य तानर्ष गणितं सतो इव इच्छि मासगा जगद्दिनि १ सदीय सत्र इव इच्छि मासगा जगद्दिनि ११२ यायासइ पक्षमय इव इ

पुनेष पञ्चद्विजायनेनि पञ्चचोरायणामि इति चवर्षस्मया दशायमानि सतम्भ्यशीत्स्यिक दिवसांत दशकस गृह्यते इत्यागच्छति यथाक्तादिनरा-
 निः मयेप्रमाद दिगर शिन्वापायित्वा नक्षत्रमन्त्रव्यत्वाहित्यनाशान् विनालयनाथे यथाक्रमसप्तपट्टिहापस्यै कपटिपट्टिगच्छे जोगहारे भोगहरेस् तता
 यथो नक्षत्रादिनासचतुष्कवतद्विषपरिमापसागच्छति । तथाहि । पुनदिनराशि १८३० रूप्यः अस्य सप्तपट्टियुगमासाहति सप्तपट्ट्याभागोद्विपये यस्म्य
 तच्छत्रनामनाम । तथातस्यैय युगदिनराशेः १८३० रूपस्य एकपट्टियुगे चतुसासाहति एकपट्ट्या जोगहरणस्य अतमासमान तथा युगेमुपनामा
 पट्टिरिति प्रुवराश १८३० रूपस्य अस्यामासहारे यस्म्य तत्सुयसासमान तथाऽमिषद्वितवपे तृतीय पञ्चमथा त्रयोदशचन्द्रनामा भवति तद्वपे द्वा
 दशभागाक्रियत ततएवेनाज्ञासाऽमिषद्वि तमास इत्युच्यते इहकिसामिषद्वितसप्तसप्तस्य त्रयोदशचन्द्रनामसमानस्य दिनप्रमाण अग्नीत्यधिकानि त्रीणि
 तामि चतुस्रत्वारिंशद्वापट्टिभागा कपमिति चेदुच्यते । चन्द्रमासमान दिन २६ एतद्वपत्रयोदशमिगैरुच्यते ज्ञानानि सप्तसप्तसप्तस्राचि त्रीणिशतानि
 दिनानाः पादशानराचि अत्र रिशतानि चाशानां सेच दिन प्रागस्यद्वापट्टिजा ३२ गा सता विनामयनाय द्वापट्ट्याभागा द्विपते लश्यानि पठन्तिनामि
 तानच पूर्वोक्तदिनय मास्यते ज्ञानानि त्रीणिशतानि अग्नीत्यधिकानि दि ६२ माता चतुस्रत्वारिंशद्वापट्टिजागः। तथा त्रयोदशग्राममाहति मा
 मानयनाय द्वापट्टिभागा द्विपते लश्या एकत्रिंशदशोरात्राः शीवा सिसु त्यहोरात्रा एकादश तेच द्वादशाना भाग तप्रयुजन्ति तेन यद्विगुकादशचतुद
 स्रत्वारिंशद्वापट्टिभागोनाय द्वापट्ट्या गुस्यन्त तदा पूर्वोराशि मद्रुत्यति त्रैयस्य विद्यमानत्वान् तेन मूढे द्विकापे द्विगुषाकसया द्वापट्ट्या चर्चिदे-
 गत्यधिकततपयो एकादश गस्यन्ते ज्ञान १३६४ चतुस्रत्वारिंशद्वापट्टिभागाप्यपि अयस्य नापे द्विगुषीक्रियते कथा भूगराज्ञी प्रसिष्यते ज्ञान १४५२
 एया द्वात्रिणि ज्ञान इते लभ्यमकविशस्यहारात चतुर्बिंशत्सुतरशतमागानां एतावद्विपट्टितनासप्रमाह एतेया क्रमेकाकस्यापमायया । दिन इहच
 २७ २९ ३० ३१ मासत्रादिनामनाम चर्चद्वादशमासाहतिद्वादशगुण स्वय्यवपनाम ज्ञानयति । स्थापना यथा भाग माच्छत्रादिसप्तसप्तसप्तान सप्तच प्र
 २१ ३२ ० ३० १२८ ४ दिन ३२७-३५४ ३६० ३६६ ३८३]नाच सचत्तर प्राग इति निगमनवाक्य एषोच नप्ये अतनाम अतलचत्तरादिवाक्यैः पुष-०
 ३२ ३२ ० ६० १२४ भाग ५१ ५२ ० ० ५४]इहिकलांतरनृच रिचुज्जमद्विपते [नरंगकस्वेनसुबोथत्वात् । पट्टाच । अस्मानिहचमासकयो ०

स्ताकेनापि ययैष यस्य सवत्र सम्यक्निगद्यत तमादित्यसयत्सर पूषय उपदिशति । अथाभियद्विकः आह्वयत्वादि । यस्मिन् सयामरे लक्षणा
 नयदिवसाद्यन्तश्चादित्यतेजसा कृत्वा अलावतसा परिचगते यद्य मर्यास्यपि निम्नस्थामानि स्वस्मानिष जलेन पुरयति त सवत्सरं आनीषि । यथा
 तमवत्सरमभियद्वि तमाहुः पूषयपद्यति । सप्रति जनेश्वरसयत्सरप्रश्नाद् । धक्किरुहत्वादि । गनैश्वरसयत्सरा भवस्त । कतित्रिषः प्रश्नाः ? गीतम् ।
 अथायिगतित्रिषः प्रश्नाः ? मद्याथा । अभिजिह्वुनैश्वरसवत्सरः श्रवणः श्रवणशनैश्वरसयत्सरः शतजिपक्यनैश्वरसयत्सर पूष्य
 म्रुपद गनैश्वरसयत्सरः वत्सरभद्रपदागनैश्वरसयत्सरः रयतीशनैश्वरसयत्सरः अश्विनीशनैश्वरसयत्सरः कृत्तिकाशनैश्वरसयत्सरः
 रोहिणीशनैश्वरसवत्सरः याचनपदानमृगशिरःशनैश्वरसयत्सरः इत्यादि ग्राह्य । अने चोत्तरापाठानैश्वरसयत्सरः तत्र यस्मिन् शयत्सरे अजिजिता

अजिजिताह्यु ज्ञाने ॥५॥ सेतलस्कणसवत्सरे । सण्ठिरसवत्सरेण भते । भद्रत्रिहे प० ? गो० । अष्टावीसडाविहे

प० १ त० अर्धभिर्द्वसत्रणघणिष्ठा सयभिसया दीश्याहा तिजद्भया ॥ रेवद्दृश्यस्सिणि जरणी कश्चिच्छ तहरोहि

णीचेत्र १ जाद्य उन्नरासाढात्तं जवा सणिष्ठरे महगहे तीसाण सवत्सररिहं सङ्गकत्रमहल समाणेढं । सेत्त

अनुमद्यद्विद्वति पय्यकम् । वयससम्यक्यर्पति तमाहुः सवत्सर कम ३ पयिभुदकार्णागरस पुष्यकमानाणददति शादित्य ॥ अक्षयमापि ययैषम्

म्यक् निव्यथतेनाय ४ आदित्यतेजोतसा सयभयदिश्वनञ्चनयः परिक्रमस्ति ॥ पूरयतिगिम्भ प्रलैः तमाभुरजियद्विजुलजाने ५ मतायान शस्यमयत्सरः

ते निम्न स्थामन् जने करी पूराद् यो मद्य परमद् तेद्दृश्ये लक्ष्म करी अभिवर्ति त सवत्सर अष्टावि ५ यत्तल गत्र लक्ष्म ४ सवत्सर कशीद् । श
 नैश्वर सयत्सर हे भगतम् । केतली भेदद् कश्च्यो । हे गीतम् । अठ्ठावीस भेदे कश्च्यो । तेकेषा अभिजित् १ श्रवण २ धयिष्ठा ३ गतभियक् ४ पूष्यजद्रपदा
 ५ उत्तराश्रुपदा ६ रेवती ७ अश्विनी ८ भरणी ९ कृत्तिका १० राशिषी ११ । १ । योयन् उत्तरापाद्या गनैश्वर सयत्सर स्त अथया गनिद्वर गामे मद्दा

गानाभक्तानि नमस्तस्मिन् । श्रीकेशं नार्थी नामावतिष्ठति योऽत्रयति यस्मिन्निति यस्य । यद्यकदुःखः शीतातापरोगादिवोषधुल्लथया परि
 मदात्तया बहुदूरचर्यस्य । श्रीपेत्य प्राकृतत्वात् तमाभुमइवययांद्र चन्द्रसंबधिने चन्द्रानुरोपतस्तत्रमासानो परिचमासिः तमाससदृगनामकनतत्रानु-
 पत्तः । अथकर्माकाः । निवृत्तममित्यादि । यस्मिन्नस्वस्वरे वनपतयो विचन विद्यगकाल प्रयासिनः परित्यजति प्रवाला पञ्चवाक्प्रास्ताशुक्तया
 रेषमति तथाऽभमनुपदिशतः । स्वस्वस्वस्वभावविपुष्पकफलाच्च दहति अकालेपुष्पकान् अकालेपुष्पकानामिदमेतद्व्यत्यय । तथावर्षेवार्धं तत्रस्यय् वयति
 इतिप्रपद्यति तथाऽभुः/एत्त भवामर कर्माक्ष्यः । पुढविहत्यादि । पुंविष्यात्तद्व्यत्ययतयापुष्पकाना कालाना च रक्षमादित्यः स्यादित्यसुवत्सरोद्-
 ति तथाऽभ्रवयमावि तया स्यादेतापि वर्षेव वृष्या वस्य निष्पद्यते स्यात्तस्यवत्वान् सस्य निष्पद्यति किमुच्य भवति यस्मिन् सवत्सरे पुषिबी तथाचि-
 द्रव्ययवर्द्धनीच इत्येतासा भवति उदकनपि परिष्ठासुदररसापेत परिचमते पुष्पानां च मृदादिस्वव्यिनां फलानां चामृदनादीना रमः प्रभुरोभव-

अथोपनिषत्सु ४ आठमोऽध्यायः ४ अथपरिणमति ॥ पुरेष्ठमणिज अलि तमाहु

अथोपनिषत्सु ४ अथपरिणमति ॥ पुरेष्ठमणिज अलि तमाहु । अथोपनिषत्सु ४ अथपरिणमति ॥ पुरेष्ठमणिज अलि तमाहु । अथोपनिषत्सु ४ अथपरिणमति ॥ पुरेष्ठमणिज अलि तमाहु ।

पीडो मायः काङ्गुन येशो वेणाया ज्येष्ठ आवाढ इति लोकोक्तादि तासां नू ते । तद्यथा । प्रपणः आयबोऽमिचदितो द्वितीय प्रतिष्टिग खतीपो
 विजयः चतुर्थाप्रतिवृत्तः पञ्चमः अयान् षष्ठः शिवः सप्तमः शिशिरः अष्टमः शिववान् नूत्रय पादपुरणाय सङ्गद्ये मसगासुः तेन चिमवागामः शिशिर
 द्विसर्वावेति नयभोवर्तमानाः दग्गाः कुमुनसन्नाथ युक्तादशो गिह्यापो द्वादशो वनविरोह इति । अग्न सूर्यप्रद्युम्नसिद्धिती अभिनदितस्याने अग्निद यग
 विराडस्याननुवनविरोधा इति । अथप्रतिमास कतिपद्या इति प्रश्नयन्नाह । एगमगश्मदस्यादि । सकेकन्व प्रवृत्तः ? गासस्य कतिपया प्रवृत्ताः ? गीत
 न । द्वीपचीप्रवृत्तौ । तद्यथा । कृत्तपची यष प्रवराः पुःस्य विमानेन पञ्चविमागमाचोति तेन योऽन्यकारयपुत्रा पचः सधदुलपच शरूपयो यत्र न

शिवयेत्र ६ सिधिरेश्च ७ सहंमव १ णश्चमेवसतमास दनमेकुमुनसन्नत्र एक्का'रत्तणिटाहेश्च षणशिशिरोहेश्च
 थारसे २ एगमेगस्सण जत । मानस्स कहुपस्का प० १ गो० । टीपस्का प० ? त० अङ्कलपस्केश्च सुक्कप
 स्केअ,, एगमेगस्सण मत । पखस्स कहु दिवमा प० १ गो० । पण्णस दित्रसा प० ? त० पढिथा दित्रसे

शनिवरः सवरमरः ॥ एकैकस्य भदन्त । मवारस्य कतिमासा प्रवृत्ताः ? गीतम । द्वादशमासाः प्रवृत्ताः ? तेषा द्विविधानि नामधेयानि भवन्ता
 नि ? तद्यथा लौकिकानि १ लोकोत्तरादिषु २ तत्रस्त्रीकिकानि नाम्नाङ्कानि । तद्यथा आयबः जादूपरः यावदापाढः लोकात्तरकाश्चि माङ्कारमा-

तत्केदा अभिगन्दिन आयब १ प्रतिष्टित माद्रुवठै २ धिखय च शाङ्गम भीजिद्रू ल ४ कानि क अयांस ५ नागशिर शिश ६ पौव शिशिर ७ माच
 दिमवत्त काङ्गुन ८ । १ । अग्नो यगल मास ९ यैत्र दशमाकुमुनसम्भव । १० यैसापहग्यार्लो निदाप ११ अष्टे वनविरोप यारमा १२ आपाड
 मान २ एकेका हे भगवन् । मानना कतला पञ्चकट्या । हे गीतम । य पष कट्या, तेकए अन्धारा पङ्क त थदुल पच १ अत्रआलापच ते गुलापच
 एकेका हे भगवन् । पचना कवला दिवस कट्या । हे गीतम । पञ्चर दिवस कट्या । तेकेए तति पदा दिवम १ द्वितीया दिवस २ पायत् पञ्चदशा दि

दिवसाः प्रष्टसाः? एतद्य कर्ममासापेक्षया द्रष्टव्य । तत्रैव पूर्वा नामा पञ्चदशामासरीराश्याः सम्भवात् । तद्यथा । प्रतिपद्विद्यमः प्रतिपद्यते पञ्चस्याद्य
 तथाइति प्रतिपत् प्रथमादियसइत्यर्थः तथाद्वितीयाद्वितीयोदिवसो यावत्करणात् तृतीयातृतीयोदिवसइत्यादिप्रश्नः । अस्ते पञ्चदशी पञ्चदशोदिय
 सः? एतेषां ज्ञेयम् । पञ्चदशानां दिवसाना कतिमासपेयानि प्रष्टसानि गीतम् । पञ्चदशानां पेषयानि प्रष्टसानि ? तथाया प्रथमापूर्वाणो द्वितीय चिद्व
 मनोरमः स्तुतायोमनाइर चतुर्थीयोज्ञेय पञ्चमोयशोपरः षष्ठःसप्तकामसमृद्धः अष्टमश्चतुर्दशानिपिक्लो ऽष्टमाःशौमनसो गणनोपनमयः दशमो ऽप्यसि

पण्यरस तिही प०? स० न दे जहे जए तुठे पुखे परकस पचमी, पुणरवि णहे भहे जए तुठे पुखे परक
 सस दसमी, पुणरवि णहे जहे जए तुठे पुखे परकसपण्यरसी,, एव ते तिगुणा तिहीचि सखेचि दिवसाण
 ति ॥ एगमेगससण भते। परकसस कहाराइजुं प०? गो० । पण्यरस राइंठे प०? त० पछिआराइं जाव पण्यर

द्विद्यमः १ द्विताया दिवसः २ यावरपञ्चदशो दिवस १५ एतषां ज्ञेयम् । पञ्चदशाना दिवसाना कतिमासपेयानि प्रष्टसानि ? गीतम् । पञ्च
 दशामपेयानि प्रष्टसानि ? तथाया पूर्वाङ्कः १ चिद्वमनोरसप २ ततोमनोइरद्वेय ३ ययोभद्रस ४ यगोपरः ५ षष्ठः सप्तकामसमृद्धस ६ ॥ १ ॥ ५
 चतुर्दशानिपिक्लस ७ शौमनसो ८ घणजयस ९ षोडशसपिक्लो १० भिजाता ११ त्यागमः १२ शतजय द्वेय १३ अग्निपेक्षम १४ षपयमो १५ दिवसा-
 नां सखलि नामपयानि १५ ॥ २ ॥ एतेषां भवन्त ! पञ्चदशाना दिवसाना कतिदिद्यम प्रष्टसा ? गीतम् । पञ्चदशानिपिद्यमः प्रष्टसाः ? तथाया-न

याव तुख ४ जाय पूषपचमी ५ पांचमी, यलो फिरीने मन्दा खते ६ मद्रा ७ साते जया ८ झाडे तुखा ९ नयमी पूषपचमी १० दसमी, बली सि
 रीने मन्दा ११ गुण्यारस भद्रा १२ धारचि जया १३ तेरचि तुख १४ षठसि पुखो पचमी १५ पनरसि इम पांय त्रिगुणो पनर तिपि सवे दिवसमी
 इइ । एकेका हे भगवन् ! पचमी खेतली रात्रिइइ । हे गीतम् ! पनर रात्रिइइ । तेकेरी प्रतिपदा रात्रि ? यावत् पञ्चदशो रात्रि, एइ हे भगव

एव चन्द्रविमानमात्मं दृष्टिं तेन स्योत्कृष्टाप्रवर्धिततया शुक्लं पद्मं शुक्लपद्मः द्वीपकारी तुल्यं योतमानं यो तेषु ह्यावपि पद्मीसुशुभ्रनिधिनागकी सपु-
 ग्नेन्द्र्याकी भवतइति । प्रथमपादिवससक्या पृष्ठवापटे । एकैकस्य पद्मस्य कृष्णशुक्लात्म्यनरस्य मरुत्त । कतिविवसा प्रष्ट
 साः । यद्यपि दिवसप्रशो ऽद्वारत्रिकुट ताचापि न्युप्रकाशयत काकविशोबव्यात्रपष्ट रात्रिधिभागप्रसन्नूत्रस्याय यिशास्यसागत्वात् गीतम ! पञ्चदश

विष्णुविवसे जाव पखरसी दिवसे, एणसिण भते ! पखरसण्ह देवसाण कडुणामधजा प० १ ग।० पख
 रणामधेजा प० १ तं० पुष्टुगे सिद्धमगेरमेअ ततोमणे।हरे चेत्र जसजहेअजमधरे छठे सखकामसमि
 सेअ । इदमुदुान्निसेसिसेअ सामणस घणजए अ्य घोघखे अत्यसिद्धे अ्यभिजाए अ्यसुमणे सयजएअत्र २ अ
 म्मिअसे उत्रसे दिवसाणहेत्तिणामचेजा ४ एणमिण भते ! पखरमण्ह दिवसाण कडु तिही पं० १ गी० ।

विं जाभनहितः १ प्रतिष्ठितः २ बिद्वयः ३ प्रीतिवहन ४ अयेपान् ५ अग्रिः दैव ६ अग्रिअ ७ अद्विगवा ८ ५ १ । नवमावसस्तसामः ९ दशम
 द्दुनूकजवः १० ४ एकारगानिवापय ११ बमबिरोपय १२ दशः १२ ४ २ ४ एकैकस्य मन्त्र ! नाचस्यकतिपचाः प्रष्टाः १ गीतम । द्वीपली ०
 प्रसी ० त० वा बहुनपचव गङ्गपचव । एकैकस्य मरुत्त । पद्मस्य कतिविवसाः प्रष्टाः १ गीतम ! पञ्चदशदिवसः प्रष्टाः १ तद्यथा प्रतिप-
 चव १५ यद् इ भवतन ! पकर दिवसना केतसा कामकया ४ गीतम ! पकरनाम कया १५ तकडी पूवाग १ पडवे सादुमनारन २ वाज मनाइर ३
 कीच । न० यजा भद्र ४ चाचि यनाचर ५ पाचनी मबकालमपुदि ६ अदि १ इन्द्र मुद्रुपाभिलिभ सातनी ७ सामनन ८ अाठिना अलत्रप ९ नव
 वा कयो अचनि १० दमनी अमिआत ११ इव्यारमी अत्यथन १२ बारसो अतत्रय १३ । २ । अग्निबेहन १४ अडद्वि उवकक १५ पडिअचि एव
 दिवसगी बकारनामपुष्ट । एह हे भवतन् ! पडर दिवसनी केतसा विचि कडी ते नीतन ! पकर विचि कडी कडी कडी १५ पडवे अहा १ कीच. पुष्ट १

वा यने अगमराक्तशब्दा पञ्चविंशत्या पञ्चदशस्यस्याक्लिष्टय सर्वेषा पञ्चदशगानामपि वियगर्गा भवति यथाय वियगतिषय उच्यते आद्य ।
 वियमतिष्यः काः गतिविज्ञोपा यन तिविप्रसूत्रस्य पचिपियपाय । उच्यते । मूयचारकृतोविवमः सच प्रत्यक्षविद्वय्य पञ्चपारकृतातिपिः कपमिति
 पदुच्यत पयपूक्किमापययम म प्रारभ्य द्वायद्विजागीकृतस्य चन्द्रयकृतस्य सदावर्कीयौ द्वीभागी वक्षयित्वा शपस्य पचिमागालकस्य यतर्भागात्मकः
 पञ्चम्यागा यावताकालन मूयराधुयिमात्मन आधुना भवति असावास्यांतेन सय्य प्रकटितो भवति तावान् कालविधापक्तिपिः । आपरप्रियक-
 व्यप्रसमाप । यममेगसमहत्यादि । एकैकस्य भयन पचस्य कतिराशयो अन्तरोक्तदिवसात्ममेव परमांशरूपाः प्रसताः ? गीतम ! पञ्चदशराश्रय प्र
 सताः ० तद्यथा । प्रतिपद्यत्रि यावत्कालत द्विभीषादिराश्रिपरिषदः यय पञ्चदशराश्रितिति । यस्याभिव्यमित्यादि । प्रससप्रसगम सुसरसूत्र गगन

माथिज्जाइ । पञ्चाभिण जने । पणारसख राईण कइसिहो प० ? गा० । पणारसातहि प० ? त० उगगाथ
 इ १ जोगवई २ जसवई ३ सखमिहो ४ सुहणामा ५ पुगरवि उगगावई ६ जगवई ७ जसवई ८ सखसि
 हा ९ सुहणामा १० पणरवि उगगावई ११ भागवई १२ जसवई १३ सखसिहा १४ सुहणामा १५ पयति

चाप्रतिपद्यतिः यावत्पञ्चदशराश्रि, आसा भवन्त ! पञ्चदशगानापयानि प्रसतानि १ गीतम ! पञ्चदशगानापयान प्रसतानि १
 तद्यथा उगगाव १ सुगवत्रा २ यलोपत्या ३ यगावरा ४ सोमसमप्येय तथा ५ श्रीसभुना ६ बवाहृव्या ॥ १ ॥ विजयपाप ७ येत्रपत्नी ८ जयन्ती

देयात्मन्दा पञ्चदशगाना राश्रि १५ निरति यइवा पच गामानर, यइ १५ नाम राश्रिना नाम जाख्या, यइ भगवत । पञ्च राश्रिनी कतावी तियि कइी
 इ ह । ऐ गीतम' पञ्चर तियिहै । तकेइा उययती नन्द्यातिपराराश्रि १ भागवती मन्नातियि राश्रि २ यगोवती जया तियि राश्रि ३ मय मियुषा रिक्तानि
 पि राश्रि ४ मभगामा पूसो तियि राश्रि ५, यना किराने उययती मन् तियि राश्रि ६ भागवती मन्ना तियि राश्रि ७ यगावती मन्ना तियि राश्रि ८ सुयचि

दुः पञ्चादशाऽभिषेकः ता द्वादशोऽत्यजानः त्रयोदशःशतजयाः चतुर्दशोऽग्निवेशनः पञ्चदशोऽपराजस इति विषयाना भवति नामधेयानि इति । अंशस्येवा
 दिव्यमाला पद्मदशानिथोः विपुत्रपुराह । यत्र भिषजन्तियादि । एतयामनक्तरीशानां पद्मदशाना दिव्यमालां जहत् ० कतिमितययः मन्त्रमा ? गीतम । पञ्च
 दशानिपयः प्रपत्ताः ? तद्यथा । मन्त्रा मद्दो जय सुष्ठो ऽस्यत्ररिख पुष्पः अत्र निपिगदस्य पुसिनिविदुतया मन्त्रादिप्रदालानामपि पुसिनिदेगः व्योधि
 करहमूपप्रसिखरपादौम मदा भद्रा अयाइत्यादि स्त्रीश्रियनिर्देशेनसंभारो दृश्यते सपयस्य पञ्चदशतिध्यात्मकस्य पद्यस्य पञ्चमीइति कठ । एतेन
 यदमीतः परेयो यस्यादितियोना मद्दुदिकमेवैव पुमरासतिहसिना । तत्रैव सूत्रे आठ पुनरपि मद्दुः भद्रः जयः सुष्ठुः पुष्पः सुष्ठुः पुष्पः उच्यते । एतेन
 अमनादीयाजावक्तिः पयवसिता पुनरपि मद्दुः भद्रः जयः सुष्ठुः पुष्पः सुष्ठुः पुष्पः सप पद्यस्य पञ्चदशो । उक्तमर्थेनिगमयति । एवमुक्तरीत्या आवृत्तिप्रयक्त्य-

सी राइ, पृथ्यासिष भते! पञ्चरसग्रह राहण कठ णामधेज्जा प०७ गो० । पञ्चरसणामधज्जा प० ? त०
 उभमाय सुणस्कता पृलायसुा जसोइरा । सामणसाधिव तथा चिरिसज्जुआय वाघहो १ थिजयाय वैजयं
 तो जयती अपराइआय इछाय समाहारा चेशतहा तेज्यातहा छइतेज्याय २ देवान दो णिरई रयणीण णो

१ भद्रा २ जय ३ पुष्पा ४ पूर्वोपस्य पद्मो पुनरपिन्या भद्राजयानुष्ठाः पूर्वोपस्य दशमी पुनरपि मन्त्रा मन्त्राजयानुष्ठा पूर्वोपस्य प
 दुःमा ५ एव तानिनुवा साचयः सर्वथा विजयानिभिति । एकैकस्य जदल । पद्यस्य कतिरात्रयः प्रपत्ताः १ गीतम । पञ्चदशरात्रयः प्रपत्ताः १ तद्य
 पु ! पञ्च रात्रिनां कतनां नाम तै । इ गीतम । पञ्चानाम तै । तेकहा उभमा मधिपदा रात्रि १ सुगुहवा द्वितीया रात्रि २ एकायत्या सुतीया रात्रि
 ३ यथापरा चतुर्थी रात्रि ४ यामनवा पाचमी रात्रि ५ तिन श्रीचमुना पटी ६ आचमी ७ १ ४ बिजया अमनी रात्रि ७ अंशयस्ती अमनी रात्रि अय
 म्ना मयना रात्रि ८ अपराजिता दशमी रात्रि ९ कंठा यकादशमी ११ जल ज्वाला द्वादशमी १२ तेजा जयादशमी रात्रि १३ अस्तिदेजा चतुर्दशमी १४ ३

रात्रिः पयोधती अपातिचिरटमीरात्रिः सर्वविदा मुञ्जातिचिर्मयीरात्रिः शुभमासापूर्णातिचि ईशमीरात्रिः पुनरपि उषकती मन्दातिचिरेभादगीरात्रि
 भीमपती भद्रातिचिद्वीदयीरात्रिः ययोगती अयातिचिस्रयोशीरात्रिः एवविदा मुञ्जातिपि दलदगीरात्रिः गुप्तमासा पूर्णातिचिः पशुदगीरात्रिः ।
 पया मन्दाविष्वतिचीमां त्रिरात्र्या पशुदयतिचिसो भवति तयोपवतीमदतीमां त्रिरायस्यादि पशुदशरात्रितययो नवस्तीति । अथिकस्याद्दारात्र्य

वेमसवे १४ अ०केअ १५ स्यात्वे १६ यिकएषु १७ धीसस्ये १९ उत्रसमेस्य २० ॥ २ ॥
 गघसु २१ अगिगवसे २२ सयवसहे २३ सापथय २४ अममेस्य २५ अणत्र २६ मोमे २७ वसहे २८
 सहठे २९ रास्कसेवेव ३० ॥ ३ ॥ कडूष नते । करणा ५० ? गौ० । एक्कारसकरणा ५० ? त० अत्र १
 अ लव २ कौलत्र ३ धीषिछांअण ४ गाराड ५ वगिज ६ विठी ७ सउणी ८ अउप्यय ९ गाग १०

गुभन्तमा ५ पुनरपि उपायती भागयती ययोमती सवधि, १ मुजमासा ५ द्वि २ एव त्रिगुहा एतास्तिपय सर्वासां रात्रीणाः एकैकस्य भगवन् । अ
 द्दारात्र्याय कतिगुहतीः प्रकृता १ गीतय । त्रिशगुहतीः प्रकृताः १ राद्यथा ठत्रः येषाण् २ मित्र ३ वायुः ४ सुपीतः ५ सरीयेयाजिषत्रः ६ साधे
 न्त्री ७ वलकान् ८ प्रकृता ९ बहुसत्य १० धैवदशानः ११ * त्वष्टाच १२ आत्रितात्सा १३ येषयसो १४ वाठकय १५ आण्ड्यः १६ यियापय १७ यिय
 भिषन् ६ मादिन् ७ वलवान् ८ प्रकृता ९ मपुसत्य १० इशाच ११ ॥ १ ॥ त्वष्टा १२ भाविला सा १३ वैमनथ १४ पाठया १५ ध्यागन् १६ मित्रय १७
 विद्यसेन १८ प्राजापत्य १९ उपथय २० ॥ २ ॥ गांषव २१ अग्निवैस्य २२ गतायुषम २३ आतपयान् २४ अमम २५ अष्टयाम नंद नीम २७ ययभ २८ स-
 र्याय २९ राद्यय ३० ॥ ३ ॥ कौलत्रा के भगवन् करण ठ । ये गीतय । इग्यार करण ठे ११ सेकेडा यय १ याकय २ कौलत्र ३ इग्योविलापय ४ आमस
 सेतिस गरादि ५ यन्त्रिच ६ विटी ७ शकुतो ८ चतुःगद ९ भाग १० किंसुम ११ ॥ १ ॥ एदे भगवन् । इग्यारकरणमादि कौलत्रा मारस चरवे कौलत्रा क

पञ्चदशगणान्धेयानि प्रथमानि २ तथा । इतन्नाप्रतिपद्यन्निः । सुगन्धत्राद्वितीयारात्रिः । एलायत्यासोतीया यथाशराचतुर्थी श्रीमन्महापण्ड्यमी श्रीसंजुता
 पत्नी बिभ्रयासप्तमी शैत्रवतीऋतुनी अयलीनवमी अयराजितादशमी ब्रह्मयुजादशमी सनाद्वापदादशमी तेषांस्त्रयोदशी अतितेजाचतुदशी देव्यामन्वा-
 पञ्चदशी निरतिरिन्निवि पञ्चदश्यानामोत्तर इमानि रज्जनां नामधेयानि । यथा अकारात्राद्या विवसरात्रिभिर्भागण सङ्गातराचि कचित्तानि तथा
 दिवसनिविद्युच्छांतराचि प्रागुक्तानि । अथरात्रिचिच्छांतराचिप्रसप्तकाह । एतासिचिच्छांतराचि । एतासो जहस्त ? पञ्चदश्यानी रात्रीद्या कतिविधयः
 प्रथमा ३ गौतम । पञ्चदश्यातियः प्रथमाः ? तथा । प्रथमाठयवती मन्वातिथिरात्रिः द्वितीयाप्रागयती मन्वातिथिरात्रिः तृतीयायशोमती अया-
 तिथिरात्रिः चतुर्थीमयचिन्ना मुष्ठातिथिरात्रिः पञ्चमामुपनामा पूर्वोत्तिथिरात्रिः पुनरपि यथोत्पवती मन्वातिथिरात्रिः भोगवती मन्वातिथिःसप्तमी-

गुणा पततिदोर्तं सध्वंसि राद्वय, पुगमेगस्वण क्षते । अहोरक्षस्व कइमुञ्जता प० ! गी० ! तीसमु
 कुजा प० ? सं० ठहू १ सेए २ मिसे ३ थाउ ४ सुत्रीए ५ तहेत्र अमिषवे ६ माहि
 ७ यलत्र ८ धत्ते ९ अऊसछे १० खैत्रईसाणे ११ ॥ १ ॥ तठेअ १२ जोविअप्या १३

८ अथरात्रिताच १० इन्वाच ११ सनाद्वाच १२ तथा १३ अतितेजाच १४ देवान्मन्वातिरता १५ रज्जमीनामधेयानि १६ ३ न यनामा
 प्रथमा । पंचदश्यानां रात्रीको कतिवियः प्रथमाः १ गौतम । पञ्चदश्यातियः प्रथमा १ तथाच इपावती १ भोगवती २ यथासती ३ सर्वविद्या ४
 इयः रात्रा निचि रात्रि न मुपनामा पूसा तिचि रात्रि १० वलीकिरीनइ छपवती मन्वा तिथि रात्रि ११ भागवती जद्वा तिचि रात्रि १२ अश्वती अ
 य निचि रात्रि १३ मय निहा रिक्कातिथि रात्रि १४ मुपनामा पूसा तिचि रात्रि १५ इम एव पाच विगुली पञ्चरतिथि सवरात्रिनी होइ सब रात्रिनी
 होइ । एतेष्व भववन् अदोरात्रना केतनां मुहुत्तहृइ । हे गीतम ! भोच मुहुत्तं कइता छे । तेकेही कइ १ होत २ निच ३ जाउ ४ सुपीन ५ तिज्जण अ

कार्यसम्पन्नप्रसन्नान् । कतिभवन्त इत्यादि । कतिभवन्त । करवानि प्रष्टवन्ति । गौतम । शक्यवृक्षकार्थानि प्रष्टवन्ति । तद्यथा यथ बालय कौशल्य स्त्री
 बिलोचन प्रम्यत्रास्यत्याने नैतिकमितिनिरादिः प्रम्यत्र गर वबिणे विष्टिः शुभुनिः यतप्यव माग किंसुप्रनिति यतया ५ स्थिरत्वादिष्यत्किप्रस

स्कस्स पाठवाए राते सव करणजवई १ विहृष्ट्याए विधा बालवे करण जयई २ राते कौलवे करणजयई
 ३ तहृष्ट्याएविधा स्त्रीबिलोच्युण करण भयइ ४ राते गराड करण जयड ५ बडत्यीए विधा वणिजं ६
 राते ६ विठी ७ पंचमीए विधा सव १ राते बालव छठीए विधा कौलव २ राते स्त्रीबिलोच्युण ४ सप्त
 मीए विधा गराइ ५ राते वणिज ६ अष्टमीए विधा विठी ७ रातेसव १ णवमीए विधा बालवं २ राते

निबन्धादि, कतिकरवानि स्थिरादि प्रष्टवन्ति । गौतम । सप्तकरवानिचरादि बत्वारिकरवानि स्थिराण प्रष्टवन्ति ? तद्यथा सव । बालय २
 कौशल्य ३ स्त्रीबिलोचनं ४ गरादि ५ वबिज ६ विष्टिः ७ यत्तानि सप्तकरवानि चरादि बत्वारि करव नि स्थिराणि प्रष्टवन्ति ? तद्यथा शुभुनि यत्
 प्यद २ नाग ३ किंसुप्रं ४ यत्तानि बत्वारि करवानिस्थिरादि प्र० ? एतेषां भवन्त । चरादि स्थिरादि या कस भवन्ति, गौतम । शुभुपचस्य प्र
 तिपदिरात्री सवकरव भवति ३ द्वितीयाया दिवामास्य करवें भवति, रात्री कौशल्य करव जयति ॥ त्रितीयाया दिवा स्त्रीबिलोचन प्ररण भ-
 वति, रात्रीगरं करव भवति, चतुर्थ्या दिवा सव रात्रीयालयं, पञ्चम्या दिवा सव रात्रीयालयं, रात्री स्त्रीबिलोचन, स

वन् । पर विर करव किवारें शुभ । १ गौतम । शुभ पञ्चमी पठिवाइ रात्रि यत्र करव शुभ १ मीचने दिवसें यालय करव शुभ २ रात्रि कौशल्य करण
 शुभ ३ मीचने दिवसें स्त्रीबिलोचन करव शुभ ४ रात्रि गरादि करव शुभ ५ बडपिने दिवसें वबिज ६ रात्रि वाटी ७ पाचमीने दिवसें सव १ रात्रि
 बासव २ बडिने दिवसें कौशल्य ३ रात्रि स्त्रीबिलोचन ४ सातमीने दिवसें गरादि ५ रात्रि वबिज ६ अष्टमीने दिवसें वीष्टी ७ रात्रि सव १ सव

मृदांनि गवयिन् पशुति । एगनेग मवन्तिवादि । एवेकस्य भद्रस्य १ अक्षराश्रस्य किकतिपुङ्गुताः प्रष्टसाः गीतसः। त्रिशगुपुङ्गुताः प्रष्टसाः तद्यथा प्र-
 सगाः द्वितायाः श्रेवान् मनीयानिः। चतुर्बावायुः पञ्चसः सुपातः षष्ठाऽभिचन्द्रः सप्तभोगाऽङ्गः अष्टमाबलवान् नवमात्रष्टाः दशमीयुमत्यः एका
 दशम्यासः गुरुमण्यसु। त्रयोदशमावितान्ताः चतुर्दशामिससः पञ्चदशमोवाकः षष्ठदशमोवाकः सप्तदशमोवाकः अष्टादशमोवाकः एकादशमोवाकः
 प्रत्रापत्यः विगतितभत्रपणः एकविंशतितभान्द्वैः द्वाविंशतितभान्द्वैः त्रयोविंशतितभान्द्वैः चतुर्विंशतितभान्द्वैः अष्टाविंशतितभान्द्वैः अष्टाविंशतितभान्द्वैः
 तभोऽयमः षड्विंशतितभान्द्वैः अष्टाविंशतितभान्द्वैः अष्टाविंशतितभान्द्वैः अष्टाविंशतितभान्द्वैः अष्टाविंशतितभान्द्वैः अष्टाविंशतितभान्द्वैः अष्टाविंशतितभान्द्वैः

कि छग ११ ५ १ ५ एणमण मत ! पञ्च रमरह् करणा अ कडकर मात्थिरा प० ? गे ० ।

सप्तकरणाचरा अक्षारिकरणात्थिरा प० ? त० अथ १ आन्ध ३ त्र्यविलोष्टण ५ गराह ५
 वाणज ६ यिठी ७ एण ७ सप्तकरणाचरा अक्षारिकरणात्थिरा प० ? त सटणी १ अउप्यय २ गाग ३
 विरुग्गी ४ एण अक्षारिकरणात्थिरा प० ? एणमण ५ अक्षारिकरणात्थिरा प० ? सुक्रप

नमः १८ मात्रापस्य १८ उपगणव २० नन्व २१ आगमवश्य २२ शनस्यय २४ सासन्ध २५ अणवान् २६ प्रामा २७ सुपजः २८ मथा
 र्पो रासमद्वै ३० ३ ३ ३ कतिभगवन् ! अक्षानि प्रष्टानि । गीतसः । एकादश करणानि प्रष्टानि । तद्यथा-वय, १ वाणज २ कोलव ३ म्भी
 विन्धोचन ४ गरादि ५ वचिभ ६ यिष्टिः ७ शुकु भैः ८ पनुप्यद ९ नाग १० किलप्रमिति ११ यतेपां मगवन । एकादशाना करणाना कति करण

रव स्थिर ६ । ४ गीतसः । वात ७ करव पराह अरि ४ करव स्थिर ६ । तेकरा वय १ वाणज २ कोलव ३ कुञ्जिताचन ४ गरादि ५ अक्षिक ६
 यिठी ७ एर साव ८ करव पराह अरि । तेकरा स्थिर ६ । तेकरा यकुन १ चतुः पर २ नाग ३ किलुम ४ एर अरि करव स्थिर ६ । एर हे मग

नित्यादि । नवमैत्रिगन्धि नदरं त्रिमरात्रिदिना न न यत्पुष्पकपकपन तत्करायामा त्रिप्यदुप्रमाश्यात् कामप्रदुदय्या राश्री गकलि अमाया
 साया त्रिवा चतु पव राश्री ग गुक्रपचमतिपदि दिवा क्रसुप्र पति चत्वारि स्थरात्रि सास्वयतिथिपु जवत्तीत्यथः । अथयद्यपि मयस्यापिकाण
 स्य सदापरियतनस्यभावस्वनाद्यनाभावाद्दृश्यमात्रसू चरम्मा ५ नपपक सायाप्यस्त्यव कालविहीपम्याद्यनविचारः शतीन पराः चरमर समस्तियस्य
 दोषा सशरसः इत्यादि व्ययहारस्याप्यचसिदुत्वात् तेन कालविगीवाद्यानादिपठति । किंवाश्यायमित्यादि । कयष्टादिपष्यकामयर्षी आदिः प्र

विही ७ चउत्सीए इत्रा यथ १ रात्रे आलव २ पचमीए दिवा कैालत्र ३ रात्रे ल्योविलोअण ४ वठीए दिवा
 गराइ ५ रात्रे वणिज ६ सत्तमीए दिवा विही ७ रात्रे यत्र १ श्रुठमीए दिवा आलव २ रात्रे कोलव ३ नव
 मीए दिवा ल्योविलोअण ४ रात्रे गराइ ५ दसमीए दिवा वणिज ६ रात्रे विही ७ एक्कारमीए दिवा वव १
 रात्रे आलव २ चारसीए दिवाकैालत्र ३ रात्रे ल्योविलोअण ४ तरसीए दिवा गराइ ५ रात्रे वणिज ६ चऊइ

विशाचन राश्री गरानि, तमायायया दिवा याए च राश्री चिष्टिःचत्प्या दिवा वय, राश्रीयालय, पन्वस्या दिवा कौलय, रात्रा स्त्रीवितापम
 पष्ट्यादियागरानि राश्री वचिज, सप्तम्या दिवा विष्टि राश्रीवच, अम्या दिवायालय, राश्री कौलय, नयस्या दिवा स्त्रीयिनीधन, राश्री
 मरानि, दशम्या दिवा वचिज राश्री विष्टिः युकाश्या दिवायय राश्री आलव, द्वादश्या दिवा कौलय राश्री स्त्रीवितापन, त्रयोदश्या

चित्पापन ४ रात्रे गरादि ५ सात्रने दिवसे वणिज ६ रात्रि विष्टा ७ चठपी नें दिवसे वय २ रात्रि आलव २ पावमानें दिवसे कौलय ३ रात्रि स्त्री
 दिकाचन ४ चठ्ठीने दिवसे गरादि ५ रात्रि वणीज ६ सातमीने दिवसे विष्टी ७ रात्रि वय २ अष्टमीने दिवसे पाथय रात्रि कौलय ३ नवमी
 न दिवसे काचिनाचन ४ रात्रि गरादि ५ दसमानें दिवसे वचिज ६ रात्रि विष्टा ७ श्यारमीने दिवसे वय २ रात्रि आलव २ चारसागे दिवसे

नाह । एतन्निर्वाहः । एतेषां भद्रस्त १ एकादशाहा करणानां मध्ये कृत्तिकार्यानि सराधि कृत्तिकार्यानि स्थिराधि प्रकृतानि ? अकारोऽयमस्य । ज
 ननागाह ? नीलम । मसकर्यानि सराधि अग्नियन्तिविभाशियात् । अथारि कर्यानि स्थिराधि निपततिविभाशियात् । तद्यथा अथादीनि सूत्रात् ।
 नि प्रेवानि मसकर्यानि सराधि इत्येतस्मिन्मगयास्य अथ रि कर्यानि स्थिराधि प्रकृतानि ? तद्यथा अकुम्यादीनि सूत्रात् । एतानि च
 न्यारि कर्यानि स्थिराधि प्रकृतानि । इति निगमनयास्य मारजजनिगमनयास्यद्वयजेतेन गात्रपुनरुक्तिः । एतेषां स्थाननिगम मद्रुमाह । एतेष्विच-

फाल्गु ३ दशमीए । वृथा स्थीयिलोक्षण ४ रात्रे गराह ५ एकादशीए द्वित्रा यणज ६ रात्रे विठी ७ वार
 मीण द्विया यथ १ रात्रे बालधं २ तेरसीए द्विया केलव ३ रात्रे स्थीयिलोक्षण ४ अऊद्वमीए दिवागराह ५
 रात्रे यणज ६ पुणिमाए द्वियात्रिठी ७ करणे अत्रति रात्रे अवं करणअवति अऊलपकस्सपट्टिआए द्विधा वा
 लत्र २ रात्रे कोलधं ३ अिहमाए द्विया स्थीयिलोक्षण ४ रात्रे गराह ५ तइष्णाए द्विधा यणज ६ रात्रे

मस्यो रिवापशति, राधे पाचक, एपम्यादिवाविष्टिः, रात्रावध, मत्रम्या दिवाबालध, रात्रे फालव, दगम्यां दवा श्रीविसाचन, राश्रीगए
 नि, एभादस्यो दिवावकित्र राधेविष्टिः, द्वायस्या त्रियावध, रात्रेवालय, प्रयोदश्यादिवा कीलय, रात्रे स्थीयिलोक्षण, बहुदस्या दिया,
 गराह, राश्रीवकित्र यी यगादी द्वियाविष्टिः-राश्री अक्कास्य भवति ० यमुनपकस्स प्रविष्टि दिवा बालवरात्रे कीलय, द्वितीयाया विवा श्री

भाव दिवसें पाणव २ रात्रि कीलय ३ दगमीन दिवसें स्त्रीयिलापन ४ रात्रि गरादि ५ अग्यारमीनइ दिवसें यकीज ६ रात्रि विष्टी ७ आरसमीने
 रिचयें यत्र । रात्रि बलय २ तेरसीने दिवस कीलय ४ रात्रि स्त्रीयिलोक्षण ५ अऊद्वमीने दिवस गरादि ३ रात्रे अकित्र ६ पुसंभाकी ने दिवसें
 द्विधा ३ फाल्गु होए रात्रि अक्कास्य भवति । अथारा पचमी पट्टिवालय दिवसें बालव करव आह २ रात्रि कीलय ३ अिहमे दिवसें स्त्री

नित्यादि । मयैव न किमिति नदर दिनरात्रिदिन न न यत्पुण्यफलकयत्त तत्करणात् तिम्यदुप्रमाणात्वात् रात्री गकलि असावा
 सावा दिया वत्त पद रात्रीनाथ शुक्लपक्षप्रतिपदि दिया फलस्तत्र यति चत्वारि स्थराचि आस्यवतिथिपु जवन्तीत्ययः । अथपद्यपि सयम्यापिबाल
 स्य मदापरिवर्तनस्वभावस्थानाद्यनाभावाद्दृश्यमात्रसूत्रारम्भा उपपन्नं अथाप्यस्यैव कालविधौपस्थाद्यनविचार श्रुतीतः पराः नयस्मरः सुप्रतिपक्ष
 धोमः सुवस्मरः इत्यादि अथवास्मार्थाद्यमिदृशान् नैन कालविधीषावामादिपद्यति । किंवाइत्याप्यमित्यादि । कदाचान्निपण्यकातयर्षी श्रादिः प्र

विष्ठी ७ चउत्थीए इत्रा यद्य १ रात्रे आलय २ पचमीए दिवा कौलय ३ रात्रे ल्योविलोअण ४ वठीए दिवा
 गराइ ५ रात्रे वणिज ६ सत्तमीए दिवा विष्ठी ७ रात्रे यत्र १ अठमीए दिवा आलय २ रात्रे कौलय ३ नव
 मीए दिवा ल्योविलोअण ४ रात्रे गराइ ५ दसमीए दिवा वणिज ६ रात्रे विष्ठी ७ एक्कारमीए दिवा वय १
 रात्रे आलय २ चारसीए दिवाकौलय ३ रात्रे ल्योविलोअण ४ तरसीए दिवा गराइ ५ रात्रे वणिज ६ चऊइ

विवाचन रात्रे गरात्त, तनायायया दिवा यार च रात्री विष्टिः जत्थया दिवा वय, रात्रेआलय, पचम्या दिवा कौलय, रात्रे स्त्रीविलापन
 पख्यादियागराति रात्रे यविज, सप्तम्या दिवा विष्टि रात्रीवय, अष्टम्या न्यियालय, रात्री कौलय, नयम्या दिवा स्त्रीविलोचन, रात्री
 मराति, दशम्या दिवा वविज रात्री विष्टिः युकावश्या वियायय, रात्री आलय, द्वादश्या दिवा कौलय रात्री स्त्रीविलापन, त्रयोदश्या

यियापन ४ रात्रि गरादि ५ साजने दिवसे वणिज ६ रात्रि विष्ठा ७ चउथी नै दिवसे वय २ रात्रि आलय २ पाचमाने दिवसे कौलय ३ रात्रि स्त्री
 दिवाचन ४ छउने दिवसे गरादि ५ रात्रि वयात्र ६ सातमीने दिवसे विष्ठी ७ रात्रि वय २ अष्टमाने दिवसे आलय रात्रि कौलय ३ नयमी
 न दिवसे काविलाचन ४ रात्रि गरादि ५ दसमाने दिवसे वविज ६ रात्रि विष्टा ७ इध्यामाने दिवसे वय २ रात्रि आलय २ चारसाने दिवसे

यनां यथांग किमादिक्काः सवस्वराः इदं प्रसूयं चन्द्रादिसपरधरापेक्षया श्रेयं । अथवा परिपूर्वसूयैवसपरधरात्मकस्य युगस्य काः प्रादि चक्षुः
 भवति प्रसावकायापि नस्यात् किदसिवाहारायक्योरस्यतरवादि यथास्ते किमादिक व्ययने बहुवचनस्य भूमे प्राकृतत्वात् काः प्राविहायीना सम्यतरः
 प्यारी यथाते किमादिकाः अतः काधावञ्जदिसन्ध्ययर्षी आदि येषांते किमादिका भाषाः एव किमादिकीपणी किमादिकाप्रकाराणाः किम दिक्का
 नदूनाः किमादिकानि करकानि नक्षत्राणि प्रसूयन्ति प्रसूयन्ति । अत्र आदिरीयान् चन्द्रादिकाः संवसराः चन्द्रादिकाः चन्द्रादिकाः चन्द्रादिकाः

भीष्म द्रिया चिष्ठी ७ रात्रि सउणी ८ अथवावासाए दिवा चउष्य ९ रात्रि गाग १० सुक्तापस्कस्व परिवाए
 दिवा क्रिदुगा करण भवई ११ किमादिका मंत ! संवतरा १ किमादिका अथगा २ किमादिका उक्त ३
 किमादिका मासा ४ किमादिका परका ५ किमादिका अहोरत्ना ६ किमादिका मंजुता ७ किमादिका करणा

दिवा गराति रात्रि चक्रिन्, चतुरस्योदिवा विष्टिः रात्रि शकानि, अनावस्याप दिवा चतापई रात्रि नाग, युक्तपयस्य प्रतिपदि दिवा किन्तु
 प्र करकं प्रवति ८ किमादिका भवता ! चक्रसरा, किमादिके अयने, किमादिका अतः, किमादिका नासाः, किमादिकी पथी, कि-
 मादिका अहोरत्ना, किमादिका मंजुताः किमादिकानि करकानि, किमादिकानि नक्षत्राणि, प्रसूयन्ति १ गीतस । चन्द्रादिकाः सवस्वराः,

भीष्म इ रात्रि स्री वेलाचन ४ तस्तीने दिवस भरादि ५ रात्रि चक्रिन् ६ चतदशीने दिवस विष्टी ७ रात्रि चक्रुनी ८ अनावस्या ९ दिवसे च
 ताः पर ९ रात्रि नाग १० युक्तपयस्य प्रतिपदि दिवसे किन्तु करकपुई ११ स्या प्रादिक इ भगवन् ! चक्रसरा स्याः प्रादिक व्ययन २ स्या प्रादिक अतः
 १ स्या प्रादिक नाग ४ स्या प्रादिक पथ ५ स्या प्रादिक अहोरत्नि ६ स्या प्रादिक मंजुता ७ स्या प्रादिक करक ८ स्या प्रादिक नक्षत्र ९ ८ इ
 गीतस चन्द्र सव स्वर प्रादिक सवस्वर युगना प्रादि माटे दक्षिणापनादिक व्ययन चन युजनी आदिनाटे मायन्तु चर्वा अतः प्रादिक अतः अनावसा

तत्रान्निवर्द्धितानामकसर्वशरपण्णकासकस्य युगस्य प्रयुतौ प्रथमतोऽश्वेव प्रवर्ततेनात् नान्यभिर्विदितस्य तस्य युगं त्रिगुणात्प्रतिफलने चतुर्धावाविति ।
 ननु युगस्यादीवर्तमानत्वात् चन्द्रसर्वशरः सवशराणां आदिकत्वं स्तद्धिं युगस्यादित्य कथं कथ्यते युगे प्रतिपद्यमाने सर्वैकालविधोषाः सुपमसुपगाद्यः
 प्रतिपद्यन्ते युगे पर्ययस्यति अन्येषु चकलत्वोत्तिचारमूलस्य सूर्यवृत्तिश्चायनस्य चन्द्राक्षरापक्षस्य युगपत्प्रवृत्तियुगाद्वावेव नोपि चन्द्रायनस्य अभिजिह्याने
 प्रथमसमपश्येव सूर्यायनस्य तु पुष्यस्य च योविशतौ नक्षत्रपट्टिजागेषु व्यतीतेषु तेन चिह्नं युगस्यादित्वमिति तथा दक्षिणायनसर्वशरस्य प्रथमे पक्षमात्रे स्त
 वाविययास्ते तथा स्यादित्यथास्य युगप्रारम्भे प्रथमतः प्रयुक्तत्वात् एतच्च सूर्योपनापेक्षवचनं पन्द्रायनापेक्षयात् तत्रायनस्य आदित्यवृत्त्यास्यात् युगात्प्रारम्भे
 चन्द्रस्योत्तरापक्षप्रवृत्तत्वं त् प्राथमशुरायादभावात् चन्द्रपक्षमात्रप्रवृत्तिर्वादिता आतयाः यगादीं शब्देकदेशस्य आयनमानस्य प्रथमतमानत्वात्
 युगमायवाविकमात्राः प्रागल्भ्यकारणं चतुलपक्षादिको पक्षो आचक्षुषचतुलपक्षस्य युगादिप्रयत्नः दिवसादिकाश्चारात्राः महतो दक्षिणायनयोः सू-
 र्योत्तरापक्ष युगप्रतिपत्तेः भरतेरावतापेक्षया इत्येवम विवेकापक्षानुसारी तत्प्रयत्नः तथा चन्द्रकिगतांमूर्तानां मध्ये प्रथमः सप्रादियेवेति तथा
 ६१। स्तम्भेय प्रवर्तते तथा ब्राह्मणादिकानि करणानि चतुलप्रतिपदियुगस्यैव नभयात् तथाऽभिजिदविकानि नक्षत्रादि तत्सर्वकारस्य नक्षत्राणां कर्मण
 यनेप्रथमं मानस्य त तथा चन्द्रायादात्मनश्चरममगयः पासात्ययुगस्यातः ततोऽभिगमयगस्यादिनक्षत्रमभिजिदियेयनि । हेममन्व ! हेममन्व ! हेममन्व !

७ किमिह्या जसन्ना १ प० ? गी० ! चन्द्राह्या सयत्तरा दक्षिणाह्या अगगा पाउसाह्या उज सावगाइ
 आमासा यज्ञलाह्या परको दिवसाह्या अहेरज्ञा रोहाह्या मुक्तज्ञा यथाह्या करणा अत्रिजिह्याह

दक्षिणादिक अयने, प्रावृद्धादिका अतयः श्रावणादिकापामाः चतुर्णादिको पक्षो, वियसादिक अक्षरात्रे, रोहादिकाः मुहूर्ताः, यथादिका
 । इह मास आयनं यदि पट्टिवा आदि पक्षयुगनो आदि माट कल्पपक्षादि विवसादिक अक्षरात्र गौत्र महूर्तादिक मुहूर्त सू । उगता प्रथम
 रोहा ते मन्वी पक्षादिक करणं यदि पक्षत्रय विवसत्र प्रथम पुत्र ते भवा अत्रिनिउ आदिष तस्यत्र आयनं यदि पक्षत्रे पुत्र त मन्वी अशो मम

आगादेशयइत्यादि । यागाऽव्याधिगोरेरपि मन्त्राद्या किमन्त्र चन्द्रोसह दक्षिणयोगि विनतत्रमक्षर्यामि इत्यादिको दिग्भाग १ देवताः मन्त्रत्रयेय ताः २ ताराय मन्त्राद्यातारापरिसाह ३ गात्रादि मन्त्राद्या ४ सस्यासाभिमन्त्राद्या ५ चन्द्ररधियोगोपमन्त्राद्या चन्द्रेण रविष्याच सङ्घागः ६ पूजाभिक्षु लसप्रक्षालि मन्त्रादि उपससकादुपकुक्षालि कुनापकुक्षालि ७ कतिपू क्षमाः कति अनावास्याय ८ सन्निपातः यतासामेय पूर्वैसाभावास्याना पर- रपापक्षया मन्त्राद्या मन्वन्त्य ९ च समुस्य गतामाउभ्य परिसमीपकक्षिचतुरारविमन्त्राद्यः १० चःसमुस्ये आयाद्वारतु नेतद्वारानुयायित्वेन नपथक कृतमिति । अप्य चन्द्रस्य मन्त्रैःसह दक्षिणादिविगयोगो भवति, तेन प्रथमतो मन्त्रपरिपाटीसाह । कतिथे भत इत्यादि । अत्र यमुसम्काराहम् । अ मित्रित् १ अन्त्र २ घण्टिणा ३ गतभियक् ४ पूर्वभद्रपदा ५ उत्तरजत्रपदा ६ रवनी ७ छद्मिनी ८ भरखा ९ कनिका १० रोहिणी ११ मृगशिरः १२

उजसठीमासा एगेथीसुन्नरपस्कनए स्थठारसतीसाश्चहेरससया चउप्यस्य मुक्तससहस्रा णत्रसया प०? जीगी

१ देवय २ तारग ३ गीत ४ सठाण ५ चद्र ६ रविजोगो ७ कुल ८ पुखिमन्त्रमसाय ९ सखियाए १०

स्थगसाय ११ कठण ज्ञेते! गरकज्ञा पें०० गी०। स्थठाथीसणस्कथा प०? त० स्थजिई १ सत्रणो २ घण्टा

पश्यत अष्टादशविधान्यारोचयतामि चतुःपञ्चाशद् मुहूर्तसहस्राणि मन्त्रयतानि मन्त्राणि? याग १ देवता २ ताराय ३ गात्रादि ४ स-
स्यानामि ५ चन्द्ररधियोग ६ कक्षालि, पूषिमा ८ अनावास्या ९ च सन्निपातः १० अनेताच ११ कति जदत्त! मन्त्रादि मन्त्राणि ० गीतस!

मीच १२० पच अठारसह बीस १२३० अठारान् चठप्यज इवार नवसे ५४ ९०० मुहुत कथ्या खे । चन्द्र मन्त्रन दिग्भाग १ देवता २ मन्त्रना ता-
गकथा ३ मन्त्रना गात्र ४ मन्त्रतारा सस्यान ५ मन्त्रने चन्द्र मयसाचे याग ६ मूय साय याग ७ कुल उपजल मन्त्र ८ पूषिमा अमायस्या
याग ९ पूर्वैसा अनावास्यानी परस्पर मन्त्र साय सन्निपात १० मासपरि सना. एक नदत्र ११ (४६ ईग्यार द्वार कइय तथा मयस चन्द्रमन्त्रमे

व्यपहारानिदृश्यं । मुख्यं चन्द्रमसः यागकालस्यासौ यागस्यैव मन्त्रप्रारानप्रयुक्ततया विधत्तव्यात् । यदुक्तं । ममयायागे सप्तयिगनिसर्गं सम
 थाये जम्भूतवर्षीये अभिषुञ्जति । सप्तयाथामासदरकताश्च मयश्चकारे बहुश्च यत्तद्वृत्तियया । अमुं-पेनं शान्ताकाशकाक्षीं अन्निजिदुग्धैः सप्तयिगत्प्यान
 त्तरे व्यपहारः प्रथमने अभिषिञ्जत्यन्तराकाशात्पुष्पादानप्रयोगशक्तिति । अथप्रथमाद्रिदुग्धयोगद्वाराश्च । एतेभिरिति सप्तयि । यन्तेषां प्रदत्त ?
 अष्टयिगनसप्तशब्दो मध्ये कतराश्चिन्तयति यानि सदा चन्द्रस्य दक्षिणेऽक्षिणस्यो दिशि व्यवस्थितानि यागपात्रयते । सदस्यदुवृत्ति । रथ
 कतराश्चि गतत्राश्चि यानि सदा दक्षिणोत्तरात्स्वदिशि व्यवस्थितानि योगयोगत्रयति २ तथा कतराश्चिन्तयति यानि चन्द्रस्य दक्षिणोत्तरात्स्वदिशि
 स्यादपि प्रमदमपि मन्त्रविमानानि विमदमप्ये गमनरूपं याय योजयति केषां मन्त्रविमानानामप्ये मन्त्रविमानानामप्ये मन्त्रविमानानामप्ये मन्त्रविमानानामप्ये

साठा २८ एणसण मत । अठात्रीसाए णस्कत्ता जण सया चदस्स दाहिणेण जोगजो
 ऐति ४ कयरेणस्कत्ता जोगसया चदस्स उत्तरेण जोगजोएनि, कयरेणस्कत्ता जोगचदस्स दाहिणेणवि उत्तरे
 णवि पमदु पिजे ग जोए ति ३ कयरेणस्कत्ता जोगचदस्स दाहिणेणवि पमदु पिजोगंजोए ति ४ कयरेणस्कत्ता

षो कतराश्चि गतत्राश्चि यानि सदा चन्द्रस्य दक्षिणेण याग युञ्जति १ । कतराश्चि गतत्राश्चि यानि सदा चन्द्रस्य उत्तरेण योग युञ्जति २ कतराश्चि
 गतत्राश्चि यानि सदा चन्द्रस्य दक्षिणेण वि याग युञ्जति ३ कतराश्चि गतत्राश्चि यानि सदा चन्द्रस्य दक्षिणेण वि याग युञ्जति ३ कतराश्चि यानि सदा चन्द्रस्य दक्षिणेण वि याग युञ्जति ३ कतराश्चि

२- यश्च ३ भयवत् । अष्टयिगमनं न मन्त्रप्रारानं फलसा मन्त्रश्च, अष्टयदेव चन्द्रमाम दक्षिणं त्रिजं रथा यथा याग युञ्जति ४ । केशला मन्त्रश्च ५ म
 च सर्वे चन्द्रमामे उत्तरदिशि रथा यथा याग युञ्जति ६ । तथा केशला मन्त्रश्च त्रेत्रं चन्द्रमाम दक्षिणं त्रिजं रथा यथा याग युञ्जति ६ मन्त्रप्रारान
 त्रिजामे विपश्चि पश्चि याग यत्तश्च ७ । तथा केशला मन्त्रश्च त्रेत्रं चन्द्रमामे दक्षिणं त्रिजं रथा यथा याग युञ्जति ६ मन्त्रप्रारान

आशी ११ पञ्चमसु १४ पूष्य १५ अश्लेषा ६ मघा १७ पूष्यका-गनी १८ उत्तराश्रवणी १९ देवस्तः २० पितृ २१ स्वातिः २२ विशाखा २३ अतुराया २४
 श्वीग २५ मूल २६ पूष्याया २७ उत्तरायाहा २८ इति । अथ च मघत्रावनिष्काःकनौ उद्यित्वादिफलकनिकादिषु वाचौलिक क्रममष्टस्य यज्जिनमवचने
 इयितः मघगरी चन्द्र मङ्गाभिन्निद्योगस्य प्रथममयुगत्वात् । मघाथ यद्विमु क्रोस्यतरे अजिबइति यचनादभिन्निः सर्वथाऽभ्यन्तरस्यादित्वेन मघ
 वावनिष्काजन पूष्यपुपत्यामइतियाष्य । मघत्रक्रमनियमे चन्द्रयोगक्रमस्यैव कारणात् मनुष्याभ्यन्तरादिमहसस्यापित्वस्य अस्याया पश्यादिमवचन
 स्यादिति कनिकाशौली प्रारब्धमन्तरमुपस्थासो नस्यात् । अथ यद्यभिन्निः प्र रस्य मघत्रायनिकाक्रमः क्रियते तत्र मघविद्यतिमघत्रावाभिस कथमस्य

३ मघानिसया ४ पूष्यमहृयया ५ उत्तरजहृयया ६ रेवई ७ स्यस्त्रिणी ८ जगणी ९ कन्निष्ठा १० रौहिणी ११
 मिश्रिणिरं १२ अदा १३ पूणक्षसु १४ पूना १५ अस्सेसा १६ मघा १७ पुष्यफगुणी १८ उत्तरफगुणी
 १९ हत्या २० चिन्ता २१ माह २२ विसाहा २३ स्युराहाय २४ जिहा २५ मूल २६ पश्यामाहा २७ उत्तरा

यहाऽवयागाह्यादि प्रकृतानि २ मघाया अजिन्नि १ मघकः २ चनिष्ठा ३ गतभिया ४ पूष्यमद्रपवा ५ उत्तरजद्रपवा ६ रवता ७ अश्लेषा ८
 मघा ९ कनिका १० रोहिणी ११ मगजिरः १२ आश्री १३ पुनबसुः १४ पूष्य १५ अश्लेषा १६ मघा १७ पूष्यफगुनी १८ उत्तर फगुनी १९ इहा २०
 चिन्ता २१ स्वातिः २२ विमाला २३ अतुराया २४ स्वस्त्या २५ मूल २६ पूष्यायाहा २७ उत्तरायाहा २८ इति ४ एतेका भइल । अष्टाविंशतेमघत्रा

इति याग च इह इहः कनका हे भगवन् ! मघत्र अह १३ गीतल । अष्टाशौच २० मघत्र अह । तेजसा अभिन्नि १ मघत्र २ यनिष्ठा ३ यनभिषक् ४ पूष्य
 मद्रप ५ उत्तराभद्रप ६ रेवती ७ यद्यिनी ८ भार्या ९ कनिका १० रोहिणी ११ मगजिर १२ आश्री १३ पुनबसु १४ पूष्य १५ अश्लेषा १६ मघा
 १७ पूष्यफगुनी १८ उत्तराफगुनी १९ इहा २० चिन्ता २१ स्वाति २२ विमाला २३ अतुराया २४ अतुराया २५ मूल २६ पूष्यायाहा २७ उत्तरायाहा २८

व्ययदापानिसुख्यं) उच्यते । अस्य चन्द्रस्य वापकास्यस्यापयस्वेन मदात्रातरामप्रविष्टता विधत्तवात् । यदुक्तं । ममयोपागे सप्तविंशतितप सम
 याये जपुद्वावहीये अभिषुवज्जा । सप्तायानामपरकताः संवद्वारे बह्व गनद्वयुक्तियथा । अत्रापेन पासकायभक्तौ अत्रिचिद्वर्गः सप्तविंशत्याम
 चने व्यवहारः प्रयत्ने अभिषिक्तवत्प्रातराकाशतश्चपादानुपदेशनादिति । अथप्रथमाद्विष्टयोगेन्द्ररेसाह । गतेनिष्णमित्यादि । मतेपा जदत्त ?
 अप्रायिगनस्यशाखौ मध्ये कतराविसत्रादि यानि सत्रा चन्द्रस्य दक्षिणेन्द्रसिद्धस्या दिशि व्यवस्थितानि यागपाकमेते । सद्यन्वयुयति १ २ य
 कतरादि गणप्रादि यानि तदा इभुस्यातरेखानरस्वदिशि व्यवस्थितानि योगवोत्रयंति २ तथा कतरादिमस्यशाखि याम चन्द्रस्य दक्षिणस्यामप्युत्तर
 स्यामपि प्रसदमपि मसत्रविनाशानि विमद्युमये गमसकृप याय योत्रयति केषां मसत्रागण्यतीत्ययः इ तथाकतरादि मसत्रादि

शब्दा २८ एणसप्य मत । अठात्रीसाए णस्कत्ता जण सया चदस्स दाहिणेण जोगजो
 ऐति ५ कयरेण स्कत्ता जेणसया चन्स्स उत्तरेण जोगजोएति, कयरेणस्कत्ता जेणचदस्स दाहिणेणपि उत्तरे
 णपि पमद्व पिजे ग जोए ति ३ कयरेणस्कत्ता जेणचदस्स दाहिणेणपि पमद्व पिजोगंजोप ति ४ कयरेणस्कत्ता

खां कतरादि मसत्रादि याने मदाचन्द्रस्य दक्षिणेण याग युञ्जति १ कतरादि मसत्राद्य यानिमदा चन्द्रस्य उत्तरेणयोग युञ्जति २ कतराणि
 मसत्रादि यानि मदाचन्द्रस्य दक्षिणापि उत्तरेणपि योग युञ्जति ३ कतराविसत्रादि यानिमदाचन्द्रस्य दक्षिणापि प्रमदमपिवाग य-
 २ यद्वे ममवत् । अठाव्याम २ मसत्रमदि कतलां मसत्र छ, मस्रपदेव चन्द्रमान दक्षिण त्रिडा रद्या यका याग युञ्ज छ १ केतला मसत्र छे प्र
 इ मदेव चन्द्रमाने उत्तरदिशि रद्या यका योग युञ्ज छे २ तथा केतला मसत्र जेनु चन्द्रमान दक्षिणदिशि पदि उत्तरदिशि प्रमद चन्द्रविमान
 जेदने विषय पदि याग युञ्ज छ ३ तथा केतला मसत्र जेह चन्द्रमाने दक्षिणदिशि रद्या यका प्रमदं विमानमस्यह पणि याग युञ्जह

व्याह्री ११ वनवसु १४ पूष्य १५ अश्लेषा ६ मघा १७ पूर्वफाल्गुनी १८ उत्तरफाल्गुनी १९ शतशतशतशत २० पितृ २१ स्वाति २२ विद्याहा २३ अमराया २४
 श्वेता २५ मूल २६ पूषापाठा २७ उत्तरापाठा २८ इति । अथ नक्षत्रावलिक्काकर्त्तुः ऽष्टिन्नादिककनिकादिक् काशौलिक क्रमसप्तम्य यज्जिनप्रवचने
 इतिः नपुगादी चन्द्र नक्षत्राभिजिद्योमस्य प्रथमप्रवचनत्वात् । नक्षत्र इति मूलोऽस्यतरे अजिह्व इति यथावन्निमित्तः सर्वतोऽभ्यन्तरस्यापिस्वेग मण्ड-
 प्रावलिक्काक्रमे पूर्वमुपन्यासइतिवाच्यं । नक्षत्रक्रमनियमे चन्द्रयोगक्रमस्यैव फारणत्वात् मनुसर्वाभ्यन्तरादिमण्डलस्याधिव्यस्य अन्यथा पश्यादिमण्डल
 स्वापिनो कनिकादीनां त्रारस्यन्तरानुपस्थासो मस्यात् । अथ यद्यभिनिता प्र रथ्य मण्डलावलिक्काक्रमः क्रियते तर्हि मसविशतिमण्डलावलिक्क कथनस्य

३ सयान्निसया ४ पुष्यभद्रवया ५ उत्तरजघ्वयया ६ रेवई ७ अस्मिन्नी ८ जराणी ९ कनिष्ठा १० रोहिणी ११
 मिअसिरं १२ अद्वा १३ पुण्डसु १४ पूना १५ अस्सेसा १६ मघा १७ पुष्यफल्गुनी १८ उत्तरफल्गुनी
 १९ हत्या २० चिन्ता २१ साह २२ विसाहा २३ अ्युमुराहाय २४ जिष्ठा २५ मूल २६ पश्चामाहा २७ उत्तरा

अष्टाविशतिमण्डलादि मण्डलानि ? मघाया अत्रिजित् १ मघकः २ चमिष्ठा ३ यतभिया ४ पूयभद्रपदा ५ उत्तरजघ्वपदा ६ रवता ७ अश्लेषा ८
 भरणी ९ कनिका १० रोहिणी ११ मगजिरः १२ आह्री १३ पुनवसुः १४ पूष्य १५ अश्लेषा १६ मघा १७ पूर्वफल्गुनी १८ उत्तर फल्गुनी १९ हत्याः २०
 चिन्ता २१ स्वातिः २२ विद्याहा २३ अमराया २४ स्वप्ना २५ मूल २६ पूषापाठा २७ उत्तरापाठा २८ इति २९ यतेनां भवन्त । अष्टाविशतेमण्डला
 इति याग कइ इहा केनवा च भगवन् ! मघत्र छइ । इ गीतम । अश्लेषोम २८ मघत्र क । तेकवा अत्रिजित् १ मघक २ चमिष्ठा ३ यतभिया ४ यतभिया ५ पूष
 मत्रपद ६ उत्तरमद्रपद ७ रेवती ७ अश्लेषा ८ कनिका ९ रोहिणी १० मगजिर ११ आह्री १२ पुनवसु १३ पूष्य १४ अश्लेषा १५ मघा १६
 १७ पूषापाठानुनी १८ उत्तराकाःशुना १९ २ हत्या २० चिन्ता २१ स्वाति २२ विद्याहा २३ अमराया २४ स्वप्ना २५ मूल २६ पूषापाठा २७ उत्तरापाठा

नामप्यस्तरमहलचारिरवेन समानेपि अभिहितेषु सुवतोऽप्यस्तरवतित्वात् अम्पस्तरेऽभिज्ञइति तत्रयानितानोनि प्रोभ्यत् मत्तत्राखि यानि सदा
बन्धस्यास्तरस्या योग योखयति, तानि द्वादश । तद्यथा । अभिहित् भवषो षगिष्ठा शतभिषक् पूयभद्रपदा उत्तरभद्रपदा रेवती अक्षिणी प्ररकी पूय-
फल्गुनी उत्तरफल्गुनी स्वाति यदाचिते मरु पन्त्रस्वयोगस्तदास्त्रावाशुद्रः शोवेष्टेव मरुत्सु स्यात् यथाच भिन्नमहलस्यायिमा चत्रेषु सरु निल
मरुत्सु पितृपत्राका योग स्थापामहलविभागकराधिकारे प्रतिपादित स्त्रतःसुदेवेता स्यतरदिगवस्थितान्येव चन्त्रेषु सप्त यागमायातोति । यत्
सुमयायाने अभिज्ञिष्ठाइष्टाख खव खरुद्रा चन्त्रेऽथ उत्तरच शीग आएति अभिज्ञसयको जाव भरणी इत्युक्त तत्रतममयायाभुराधमाभिजित्कचत्र-
मादौ कृत्वा त्रित्तरयागित्थम नवागामेव विवक्षितत्वात् उत्तरयागितासपि पूर्वफल्गुस्युत्तरफल्गुनास्ताताना कृत्तिकाराहिकीमृगशिरःप्रमखमचत्रयो-

जोगं जोएति, तेण द्वादश । त० अग्निह १ सधणी २ धणिठा ३ सयन्निशया ४ पञ्चमद्वयया ५ उत्तरम
द्वयया ६ रेवई ७ अस्त्रिणी ८ जरणी ९ पुष्पाफल्गुणी १० उत्तरफल्गुणी ११ साई १२ तंत्यण जेते ण
स्कत्ता जेण सयाचदस्स दोढिणट्टेवि उत्तरट्टेवि पमहुपि जागजोयति, तेगमत्त । त० कस्त्रिष्ठा १ रोहिणी

अथ पदप्यतानि मत्तत्राखि, तत्रयानितानि मत्तत्राखि यानि सदाचन्त्रस्य उत्तरेऽथवाग युञ्जन्ति, तानिद्वादश । तद्यथा अभिजित् १ मखः २
धनिष्ठा ३ शतभिषा ४ पूर्वभद्रपदा ५ उत्तरभद्रपदा ६ रेवती ७ अक्षिणी ८ भरणी ९ पूर्वफल्गुनी १० उत्तर फल्गुनी ११ स्वातिः १२ तत्र यानि
न्त्रमार्गे उत्तरदिशि रक्षा यका याग प्रयुञ्जत् खरु तेच द्वादश १२ तेकेषा अभिजित् १ मख २ पण्डिता ३ मत्तभिषक ४ पूर्वभद्रपदा ५ उत्तर
भद्रपदा ६ रेवती ७ अक्षिणी ८ भरिषो ९ पूर्वा फाल्गुनी १० उत्तरा फाल्गुनी ११ स्वाति १२ निचो ण मत्तत्र खरु मरुय चन्त्रमार्गे दक्षिणदिशि रक्षा
यका पश्चि उत्तरदिशि रक्षा यका पश्चि प्रमदु मरुत्सु स्यात् यका पश्चि योग युञ्जत् खरु, तेच द्वादश मत्तत्र त्वे तेकेषा कृत्तिका १

रहस्यार्थसारलो हेतुं यद्विः ततो ये बहुतरारे ऽभ्यन्तरतस्तथा मध्यं न चन्द्रो यद्विः इति तदपेक्षया प्रमदं योमं युक्त इत्युक्तं यद्विः तारे यद्विः
 स चन्द्रस्य पञ्चदशैपि नवहले चारं चरतः । तदा दक्षिणदिग्द्वयवस्थिने तस्य सारं चरया दक्षिणेन चारं युक्त इत्युक्तं । अनेन चापाटाङ्कयनवि प्रमदं
 योगिनश्चन्द्रमध्यं कथनाभिनिति बधला निराधः, अतयो दक्षिणविद्योगविद्युत्प्रमदं चागस्य समवादिदिति । समत्येनयोरेय प्रमदयोगभावनार्थे
 किञ्चिदाह । तेष नवत्रय महासययाद्ये नवहले व्यवस्थित चन्द्रस्य सहा यागस्युक्ता युक्ता यान्वत इति तथा यत्कक्षत्र यत सदाचन्द्रस्य प्रमदं प्रमदं
 रूप याग युक्ति युक्ता वाच्येष्टा । अपेक्षेयताद्वारमाह । एतेष्विष्टमित्यादि । एतेषामष्टाविद्यतेष्वष्टाशो मध्ये नदत्ता ? अत्रिक्तकषत्र किदेवताक प्र-
 मत्त अत्र बहुश्रीष्टी कप्रत्यया देवतावात्रस्वामी अघिपवति यावत् यत्तुष्ट्या नक्षत्रमष्टं भवति अतएवावाप्तुष्टु श्यमद्येपि ष्टं य । नम नक्षत्रायै य दे-
 यतुयश्चि तद्विहितेषु दयानामाधिपत्य । उच्यते पूजन्त्याजिततपस्कारतस्मिन् तस्मिन्त्यापि तारसम्बन्धानात् सन्तुष्टेयिष्व देवेष्वपि सेव्यसेयकभायस्य
 सप्तसप्तलस्यगामस्वात् । यथाह सङ्करन दक्षिणस देवस्को इमे देवा आकाशतथाय यथाचिदुसे चिन्तन्ति । तत्रासा नामकाङ्क्षा सामदेवकाङ्क्षाया
 यिञ्जु कमारा विञ्जु कमारीष्टे अग्निकमारः अग्निकमारीष्टे वातकुमारा वातकुमारीष्टे चन्द्रा सुरा गङ्गा चरकता ताराशुया जेष्ठा वसे तद्व्यगारासुष्टे-
 ते तद्वृत्तिया तद्वारसु ठविवरसु देवराणा चानसु नक्षरको आखावयवचिन्तुसे चिन्तन्तीति ॥ प्रगयाभाए ? गौतम । प्रमददेवताक प्रमत्त ।
 अत्रागपयोगकः सुत्रे अदृश्यमानाख्यात गङ्गान्यपि जियमशानि निवचनसुत्रेदेय समाधने । श्रवणनक्षत्र विन्दुदेयताक प्रमत्त ? घनिष्टायसुदेयता प्रमत्त ?

किंदेवयाए प० ? गो० ! अमददेवयाए प० ? सत्रणेनरकसे विस्मददेवयाए प० ? धाणठा वसुदेवयाए

बहले यागस युक्ता, युक्त, यात्येत तत्रपसुनक्षत्र, परसदाचन्द्रस्य प्रमदं चाग युक्त, चापयको ज्येष्ठा इति, यतयां मगयन् । अष्टाविद्यते-
 मे मध्ये योग युगद्वय तोह एक ज्येष्ठा नक्षत्र क, (दक्षिण तट यत्र यके मचत्र तुष्टुपाए ऽने जिण असुसुष्टुपपद् यके गयन् ऽसुसुष्टु पाए से देवता
 स्वामी अघिपती कक्षाए) इवे मचत्र देयता द्वार करे खे । एए हे प्रगयन् ! शठावीस नक्षत्र माश्चि अभिञ्चित् नक्षत्रमो कुच देयता स्वामी छे । रे

यागनरनेग योगमन्त्रान् तत्र यानिभानि मण्डलाणि यानि सदाबन्धस्य दक्षिणेनापि उत्तरेणापि प्रसन्नमपि योग योगपति अर्पि सद्यः परम्परमन्त्र-
 प्रवाया तानि मन्त्र । तद्यथा । कृत्तिका राक्षसी पुनयस मया चित्रा विशाला अमुर या यतयाच क्रियापि योगदत्त्य यन्तु स्वाहाग ऽष्टनाभ्ययने
 मन्त्रायानि ऽपनमन्त्राय च अष्टयुक्तः अर्धेय सति पमदु भाग कोएति कतिप्रा राक्षसा पञ्चसु मष्टः चित्रा विशाला अमुराहा अठारहा अठारहा तत्रा
 सुस्वानुरोपनेकस्यैकप्रसन्नयानस्य विवक्षितत्वान्न स्यष्टाप्रिमगृहाना यत्र आकम्प्रीटीकारुता उभयपयागीनि यत् स्वास्वानयता मनानि मन्त्रस्य स्यजय
 यागानि चन्त्रस्यानरुचिरेणच सुख्यत कथाचिद्विद्वेष्यति तत्र वस्यसोबन्धस्यःपुत्रैबन्ध विराधीनि गमसोसु तथा तत्र यने मन्त्रऽये मन्त्रा
 बन्धस्य दक्षिणेनापि प्रसन्नमपिच याग पाञ्चयत सतुःआपाठे पुवायाडासरायाडाठये तेषि प्रत्येक चमन्त्रारे तत्र दृष्ट तारे अठारहास्य पञ्चदशस्य

२ पुनसु ३ मन्त्रा ४ चित्रा ५ थिभाडा ६ स्युगुर्गाहा ७ तत्यग जसै गस्कन । जगसया अदस्म द्वाहिन
 ठानि पमदुपि जोग ज्ञायति, तानु ग दुर्ध्रेष्ट्यासाढारु । मधुग्राहिरपमदुलेजागज हनुवा ३ तत्यग जैतेणरकसे
 जेगसया अदस्म पमदु जोग जोएह । माणएगाजठा १ पपसिषण जने । अठानासाए णस्कन्नाग अमिडणस्कने

तानि मन्त्र चि, यानि सदाबन्धस्य दक्षिणेनापि उत्तररेणापि प्रसन्नमपि याग युजन्ति । तानिमन्त्र, तद्यथा कृत्तिका १ राक्षसा २ पनवस ३ म-
 चा ४ चित्रा ५ चित्रायामा ६ अमुराया ७ तत्र येने मन्त्र ये सदाबन्धस्य दक्षिणेनापि प्रसन्नमपि याग योगपति, तेषु अपाठ २ सद्ययाष्टे म-
 राक्षसा २ पनवस ३ मया ४ चित्रा ५ चित्रायामा ६ अमुराया ७ िहा जे मन्त्र ६२ मरीच चन्त्रमार्गे दक्षिणदिशि रक्षया चक्रा पञ्चि प्रमन्तु मन्त्र
 मन्त्र भरीने पञ्चियाम युज्यते । तत्र च मन्त्र पूर्वा पाडा उत्तरापठाना य जेव मन्त्रप्रना अवार २ तारा जे तेनादि अद्वय्या पञ्चरत्ना चन्त्र मन्त्र
 नादि वे च वापठे ऽने वे ते तारा नादिर जे ते भवी दक्षिण पञ्चि प्रमदपञ्चि योग युज्यते, सर्वे नादिर जे अद्वले मन्त्रने प्रमदु मन्त्र जेदी

स्वयम्भुवनि प्रसिद्ध २६ प्राणा अथागासदेव स्तनपथायाङ्ग तापमिति प्रसिद्ध २७ विद्यदेवस्ययोऽङ्ग २८ मन्त्रानामपकासस्थितप्रकारः मनुष्ये मयसमि-
 त्तिसत्रश्रुतप्रसाहरी २ मन्त्रश्राद्धी देवाङ्गान्यपिकारता मस्य । यतया प्रसन्नयिप्रवसहादिरूपया परिपाठ्या मनुपरताधिकप्रयुक्तश्रुतयमवृत्तकमल
 आश्रित्यपवा मस्य्या परिसमाप्तिसंप्रकीया । यावदुसरावका क्तिटपताप्रप्रसा ० नीतम । विद्यदेवताप्रप्रसमि । अथतारामुख्याद्वारमाह । एतेमिणमि-
 त्यादि । गतपो भद्रगा ० एटाविगतसद्यथाया मध्ये उभित्तिलशत्र कति साराण्यम्ये निकसितार प्रप्रस ० भगयामाह १ नीतम ! निरुसाराशस्ये लि
 श्रितारं प्रप्रस । नाराशत्र ह्यासिकयिसामानि अचिकारारण्यश्रुतातीयलोतिष्काना यिमागातात्यथः । गत पश्चमज्जामापज्यतिफास्तारकाः गच्छि
 तामां द्वित्रादिसानि रेक मन्त्रमिनिज्यवशारः सम्यक् । अन्यत्रातापेण समदायनान्यजातीय समदायीति विरायात् यिराथदात्र गच्छथाया विगामानि
 मर्हति नारकासांच यिगाभानि कपति । तथा ज्युतीपेगकरागिगस्तारकाणा फोटाकाटीणा यदृष्टिमस्यश्चि मन्त्रयानि पञ्चमसतिदति यामुख्या
 ताप्यनिगयाम गच्छमस्यानाष्टाविगतिरूपा मूलतमय मनुश्रुयम । मनु तदि गतेवा यिसानात्रा केऽधिपाः मय्यने अभिजिदादिमन्त्रप्रयव यथा क-
 शिसर्षदि का गच्छयादियनि त्रयति यवमनित्रिखकत्रन्यायेन नेगव्यः । यस्य गतश्रम्य यायत्यस्तारा पृच्छ्य सत्तारामुख्यापरिमाथ । यथाश्रिकमनि

दृष्ट २५ नरुड २६ ह्याक २७ विस्साय २८ एथ नरुक्तनाण एसापरिश्राद्धी जेअध्या । जात्र, उन्नगसाढाकि
 दथया प० ? गो० ? विस्मनेत्रया प, ? एणसिण जते ! अठाथीसाप नरुक्तनाण सानिडुणरुक्ते कडंतारे

१० मन्त्रापतिः ११ नामः १२ मन्त्रः १३ अदिति १४ मन्त्रः १५ मन्त्रः १६ मन्त्रः १७ मन्त्रः १८ मन्त्रः १९ मन्त्रः २० मन्त्रः २१ मन्त्रः २२ मन्त्रः २३ मन्त्रः २४ मन्त्रः २५ मन्त्रः २६ मन्त्रः २७ मन्त्रः २८ मन्त्रः २९ मन्त्रः ३० मन्त्रः ३१ मन्त्रः ३२ मन्त्रः ३३ मन्त्रः ३४ मन्त्रः ३५ मन्त्रः ३६ मन्त्रः ३७ मन्त्रः ३८ मन्त्रः ३९ मन्त्रः ४० मन्त्रः ४१ मन्त्रः ४२ मन्त्रः ४३ मन्त्रः ४४ मन्त्रः ४५ मन्त्रः ४६ मन्त्रः ४७ मन्त्रः ४८ मन्त्रः ४९ मन्त्रः ५० मन्त्रः ५१ मन्त्रः ५२ मन्त्रः ५३ मन्त्रः ५४ मन्त्रः ५५ मन्त्रः ५६ मन्त्रः ५७ मन्त्रः ५८ मन्त्रः ५९ मन्त्रः ६० मन्त्रः ६१ मन्त्रः ६२ मन्त्रः ६३ मन्त्रः ६४ मन्त्रः ६५ मन्त्रः ६६ मन्त्रः ६७ मन्त्रः ६८ मन्त्रः ६९ मन्त्रः ७० मन्त्रः ७१ मन्त्रः ७२ मन्त्रः ७३ मन्त्रः ७४ मन्त्रः ७५ मन्त्रः ७६ मन्त्रः ७७ मन्त्रः ७८ मन्त्रः ७९ मन्त्रः ८० मन्त्रः ८१ मन्त्रः ८२ मन्त्रः ८३ मन्त्रः ८४ मन्त्रः ८५ मन्त्रः ८६ मन्त्रः ८७ मन्त्रः ८८ मन्त्रः ८९ मन्त्रः ९० मन्त्रः ९१ मन्त्रः ९२ मन्त्रः ९३ मन्त्रः ९४ मन्त्रः ९५ मन्त्रः ९६ मन्त्रः ९७ मन्त्रः ९८ मन्त्रः ९९ मन्त्रः १०० मन्त्रः

द्वेषानि तानीमानि अभिहितो गच्छीर्षोवलिखस्थान सद्यस्य आसारस्यान धमिटीया गङ्गनिपत्ररसस्थान गतिभिषत्रः पुष्पोपचारसस्थान पुये
 नद्रूपदायाः अद्रुत्रापीसस्थान उत्तरमद्रुपदाया अप्यद्रुत्रापीसस्थान एतद्वद्रुवापीसुयमीसनेन परिपूशावापी भयति तेन मूत्रेवापीत्युक्त व्यनःसस्था-
 नाया मसंस्थान्यूनताविचारकोया रथत्यानीसस्थान अद्विन्याः अद्यस्कन्धसंस्थान भरस्या मयसस्थान कृत्तिकाया नुर्यारासस्थान रोहिण्याःशकटदि
 सस्थान मृगशिरसःमृगशीपसस्थान अद्रुर्गया कपिरवितुसस्थान पुनर्धस्त्राःतुलासस्थान पुप्यससुप्रसिद्धितयद्रुमानकसंस्थान अद्रोपायाःपताकासस्थान म-
 पायाःप्राकारसस्थान पूर्वकस्युन्याअद्रुपस्युसस्थान उत्तरकस्युन्याअद्रुपस्युसस्थान अत्रापि अद्रुपस्युद्रुपयमीसनेन परिपूण पल्लङ्कोभवति तेन
 सस्थान्यूनता न इत्सस्य इत्ससस्थान चित्राया मुकनसमसुयुर्धपुप्यसस्थानं स्थाने कोशकसस्थान विगाद्याया दामभिः पशुरज्जुसस्थान अमुराधाया ए

ध्यायण २७ वग्वीयस्रश्च २७ गौत्र इं ४ एषुषिण भनि । अडाथीसाए षरकत्राणं अ्यनिहं षरकते कि
 सठिए ५० ? गां० ! गोसीसावलिखठिए ५० ? गाहा-गोसीसावलि १ काहार २ सऊणि ३ पुष्पोपचार ४
 वाथीशु ५ गाथाय ७ अ्याससंघग ८ जग ९ तुरधाराय १० सगदही ११ सिगसीसावलि १२ षहिरयिंद्रु

त्रिवापन व्याघ्रापस्यच गोत्रादि ॥ ४ ॥ एतया जगवन् । अहाविद्यतेमत्राणा अत्रिखिकचत्र किसस्थित प्रकृत ? गीतम । गोशीर्षोवलि सस्थि-
 त प्रकृतं ? गाथा गापीर्षोवलिनासारश्रुति पुप्योपचारयापीच ॥ नौवाअष्टस्कन्ध मन्त्रुपारागशकटदिः ॥ १ ॥ मृगशीर्षोवलिखठिचिदिंद्रुला

अत्रिचित्तु मोद्रुत्थायच गात्र १ अवरुन् सस्यायचमात्र २ तिम धनिसामु अयभाया गात्र ३ यतत्रिपकन्नु कखिलायना गोत्र ४ तिम पूर्वमद्रुपदन्नु
 जानुक गोत्र ५ उत्तरमद्रुपदन्नु घनंजव गात्र ६ ॥ १ ॥ रेवनीनु पुव्यायन गोत्र ७ ' अघिनीम अद्यायन गोत्र ८ अरुपीम मागवेगोत्र ९ कृति
 काणु अग्निवेशय गात्र १० रोहणीनु गीतम । गोत्र ११ मृगशिरसुं पारशुल गोत्र १२ अद्रुर्नूलोहीत्य गोत्र १३ पुनःसू गो षाषीष्ट गोत्र १४ २ पुप्यनु

प न अग्निवदपय १० गीतम ११ भारद्वाज १२ श्रीद्वित्व १३ वैवलि । अत्रापि पूर्वश्रुत्यपरि लीङि १४ नर्त्तं यत्सिद्धं १५ मन्त्रमन्त्रापण १५ सावध्यापम
 प १६ विगापमप १७ गावसमित्यत्रापि परैकदेशे पदसमुदायापचारात् गावसायं १८ काश्र्यप १९ कौशिके २० दातापम २१ आसराश्रापम २२ गुण
 पम २३ त्रिस्र प अकारायाः प्राहजशैलाप्रभा गावावस्थानलोभ्याय गीत्व्यायन २४ विशिंरापम २५ कात्यायनभवति मूले २६ लक्षण वद्विवापयाना-
 गव यान्त्रय पम २७ व्य पूत्य २८ वलिसात्रादि । अयसन्वाहद्वारं । एनेमिदमित्यादि । एतया भद्रेत् २ अष्टाविंशते मन्त्राणां अग्निप्रिकस्यत्र क-
 म्येय मत्स्विन मन्वागां यस्य वतका मन्त्रस ?गीतम । या जीवैन्म्यावर्त्तान्पदपूर्वाणां वापयपाक निस्तान्मसुन्वाभ मन्त्रस ? यद्य श्रोपनसप्रमन्वागानि

णस्य ७ भगयसञ्च १ छुगिगत्रसंश्च १० गाअम ११ नारद्वार १२ लाहिस्रावय १३ यामिठे १४ २
 तामञ्जायने १६ महहायनेञ्च १६ पिग्मायनेञ्च १७ गोवसि १८ केस्य १९ कानिञ्च २० टसू यण २१
 उषामरत्नाय २२ सुगाय २३ ३ गोलस्रायण २४ तगिच्छायनेश्च २५ कस्य यणेहयद्वैमले एः ततोश्च यञ्चि

अग्निप्रिकस्यत्र विगात्र मन्त्रस गीतम। लीट्स्वापनसुगात्र मन्त्रस ? गाथा लीट्स्वायत अकायन २ तथा श्रयभाग ३ काशिके ४ तन ५ १। कसे ५म
 अये वेव कादुके न १ १। वीष्वायत अष्टायक ५। गववश्यथा गिवेश्यच ५। गीतम अरद्वीजी लीटित्यथेव यामिष्ट ॥ २० ॥ अयसन्वायनम। अश्रयामनच
 पित्तायनच गावस ३ काश्यप की अत्रदर्भायन आसर कायन गुह्यापनच ५ ३ ॥ गीवच्छायत तिकिरामाप्रम च कान्यायक भयतिमूले ३ तन २७

१ नपाकताप २ पूर्वोक्ताश्रुताना ताप २ अतराकाशनाभा २ इत्यना ताप ३ विनालो ताप ४ स्वातिनी ताप ५ विभापणा ताप ॥ अनूराधना
 ताप ४ त्रेषाणा ताप नूयनताप ११ पूर्वोक्ताश्रुताना ताप ४ अतराकाशना ताप ५ अतलेह यद्य अठावास नमत्रना ताराभी सुख्या कधी ३ अथ नव
 इना यात्रद्वार पश्यत् । एव २८ नवत्रयादि अग्निभिन् नक्षत्रान् सुगोत्रं च २ दे गीतम । लीट्स्वायण गोत्रका, नवत्रयान् तापा अफगोत्र कइ छे ।

भागने अस्व द्वापदिभागस्य सप्तपदिपादिकस्य पटपदिभागान् यावत्सप्तदशश्लोकान् सप्तपुच्छि माऽमावास्यापरिसमाप्तिबालाभाविमस्यप्रपरिधानो
 पायवत्कात् पटपदिपुच्छोः पचद्वापदिभागः एवस्यप द्वापदिभागस्य सप्तपदिभागः इत्येवैकपट्टं प्रुधराशोः महप्रशोधनाचिकारेसप्तयिगतिः सप्त-
 पदिभागः सप्तदशान्ते द्वापद्या गुह्यन्त आत् १६५ एषा सप्तपद्याभागेकृते ज्ञानत २४ ६६ एयन्निति यथाअत्रिअत्रितएकविंशतिज्ञानेभ्यः सप्तयिकनव
 पुच्छुत्तरुपा योगबालाभाभौत सायाप्रक रेखेत्ययः १ एमन्नित्येवत्यमावादि ६२ ६७ गीयानि रत्नगत्य चन्द्रपानकालसामानितिगम्य । स
 द्या अत्रिजित चन्द्रपागः सप्तपदिपदीकतो ऽश्वोरात्रः कस्यने संपूर्वोक्ता एकविंशतिजागाः पूर्वोक्तेन करणेन नयमुत्तौ सप्तयिगतिद्व कला
 भयति तथा ज्ञानभियक् भरणी आश्रौ अश्लया स्वातिः ज्येष्ठा नःसमुद्ये एतानि पट्टनचत्रादि पचदशमुत्तौन् यावत् पम्पच सप्त सयोग- सप्तयो
 येषां तानि तथा । तथा एतेषां पञ्चानपि नचत्रावां मत्स्य सप्तपदिचक्रीकृतस्याश्वोरात्रस्य सप्तकान् साद्वान् त्रयस्त्रिंशद्गुभागान् यावत्सप्तैः सप्त
 योगोभवति ततो मुहूर्तगतसप्तपदिभागकरवाये त्रयस्त्रिंशत्त्रिंशता गुह्यन्ते आतानि नवशतानि नवत्यधिकानि ६६० यदपिबाहुं तदपि त्रि-

णवमुञ्जाहे सप्तश्रीसप्तसप्तसठिनाए मुञ्जत्रसम चदेप सद्धि जोगजोएष्टं । एष द्वमहिं गाहाहि छुण्णुगंतसु
 छुभिद्वस्स चदजोगां सप्तठि स्वठिठि अहेरस्तो । तज्ज तिनत्रमुहुरामसप्तश्रीसकलाष्टस्य १ सयभिसया चरणीठि

निम सप्तपदिभागान् मुहूर्तस्य चन्द्रैषमाह पाग याजयति ॥ एव इनाभिगायोभिरत्रगन्तव्य , अग्नितसप्तपाग सप्तपदिचयठाकता शश्वोरात्र
 २० ए न नचत्रना गात्र शोच इदे नचत्रनां सत्यान द्वार कपे ख ४ एष ४ प्रगयन् । लछादीम नक्षत्र माह ४ अभिजित् मक्षत्र स्व ४ आकार ४
 सस्थित ख । हे योक्तम । गागीय बलिना ४ आकार ४ सस्थित ख ४ प्रग २० नचप्रणां सत्याम गाया ४ कप ४ ख । अभिजित् गोशीपावली म
 स्थाने सस्थित ख २ अचख काशार ये सत्याने २ पनीष्टा शकुनी पत्रर सत्याने ३ शत भीपक पुरकापनारने सत्याने सस्थित ४ पूयभत्र उतर
 नद्रपद हे म पाने सप्तपने रेवती न्यावाने सत्यान ७ अश्वनी अष्टस्कन्धने सत्याने ८ भरणी भगने सत्याने ९ शतिका धुरचारा सत्यान ४ सस्थित

क्रायविपुंस्थान स्त्रीशापाः यत्र दत्तासुस्थान मूलस्य चिकित्सायुक्तस्य स पूत्रोपहाया गजविक्रमसुस्थान उत्तरायाः शिर्षान्नियीवगासुस्थान इति सुस्थापानि ।
 एष चन्द्रवियोगद्वारं । एते विषयित्वादि । एतेषां भवतः ? एषां विषयतनकाशां मध्ये स्थितिः चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति
 मन्वन्तीरातीत्ययः । गीतम । मयमुहूर्ताधिकस्य च मुहूर्तस्य अस्ति विषयित्वादि । एतेषां चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति । उच्यते ।
 इह भिन्निकरश्च सप्तपञ्चकिकरसाङ्गाराः स्त्रीकविगतिभागान् चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति । एतेषां चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति ।
 विंगमुहूर्ताधिकित्वात्तानुस्यन्ते आठानि च द्ययतानि भिन्निकरसाङ्गाराः स्त्रीकविगतिभागान् चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति । एतेषां चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति ।
 भागः ८-१ अथ च भवेत्तथाः चन्द्रस्य मन्वन्तीरातीत्ययः, यानु श्रीमभयदेववृत्तिः, समवायेने नवनसुहूर्तायवृत्तौ नवनसुहूर्ताय च द्वाप्ये-

तुल १४ १४ अष्टमांशग १५ पठागा १६ पागारे १७ पालथ्यक १९ इत्ये २० मुहूर्तस्य चैत्र २१ २ कीउग २२
 रामणि २३ एगावठीञ्च २४ गयवत २५ चिठल गूले २६ गयचिक्कमेअ २७ तप्पो सीहनिसीहीञ्च २८
 संठाया ३ एएमिण जतेः छुठायीमाप णरकथाय छुजिठे णरकसे कश्चमकसे चरेण सञ्चि जोग जोएडं गो०।

च ३ नामकयताकाः ४ माकार पणियकः इत्येमुकपुण्यक देव इत्य कीलकदापनि एकावन्ति गवदन्ता इति कश्च सागुल । यत्र विक्रममन्वन्ततः चिह्नानि
 योदत च नस्थानानि ३ ३ ३ एतेषां प्रगवन् नरकाकां स्थितिकरश्च कतिमुहूर्ताय चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति । गीतम । नवनसुहूर्ताय चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति ।
 अथ चन्द्रायन गात्र ११ अस्त्रोत्तरे मन्वन्तीरातीत्ययन मोत्र १६ नचानुं पिगायनगात्र १७ पूर्वोत्तरे मन्वन्तीरातीत्ययन गात्र १८ उत्तरायाः शिर्षान्नियीवगात्रोत्तरे चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति ।
 गात्र १९ इत्येमुकपुण्यक गात्र २० चिह्नानुं दन्तीयन मोत्र २१ स्वातिनु चानरकायन मोत्र २२ चिह्नानुं चानरकायन मोत्र २३ ३ चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति ।
 चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति । चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति । चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति । चन्द्रोत्तरे चन्द्रे च साधे योमयोचयति ।

मगाने कस्यच द्वापट्टिभागस्य सप्तपट्टिपाञ्चिकस्य पदपट्टिभागान् पापवत्सपत्रपाशत्रस्तं सप्तपुष्पि माऽऽमायास्यापरिसमासिक्काशभायिनस्यत्रपरिचालो
 पापठक्तात् पदपट्टिमुंहुतोः पचचद्वापट्टिभागः एकस्यच द्वापट्टिभागस्य सप्तपट्टिभाग इत्येवकूप ए प्रुयशोः मक्षत्रशोभनापिकारेसस्यिगतिः सप्त-
 पट्टिभागः सधउभाचं द्वापट्ट्या गुरुपत्ने जात १६५४ एयां सप्तपट्ट्याभागेहुते आगत २४ ६६ एयमिति यथाभक्तिजितएकयिगतिजानेभ्यः सप्तपट्टिनव
 मुहुत्तकृपा यागकालआनीत सायप्रकारेऽवेत्यथः १ एनात्रिचंश्यसावान्ति ६२ ६३ गीयानि रवगतव्य चम्प्रयामकालावानमितिगम्य १ ए
 यथा अजिनित चम्प्रपाग सप्तपट्टियंहीरुतो ऽहोरात्रः कल्प्यते संपूर्वास्ता एकविगतिजगाः पूर्वात्तेन करबेन नयमुहुतो सप्तयिगतिच कला
 भवति तथ ग्रनभियक भरबी छात्रो अइलपा स्थाति ज्येष्टा चामसुसुपे एतानि पदतत्रत्राचि पचदगमुहुतोम् यावत् चम्प्रय चच सयोग सप्तयो
 येषां तानि तथा । तद्यथा एतेषां पक्कामपि नचत्रावा प्रत्यक सप्तपट्टिचठीलतस्याहोरात्रस्य सत्काम् चार्दोम् त्रयस्त्रि शत्रुभागान् पावचम्प्रैणसच
 योगोभवति ततो मुहुत्तगतसप्तपट्टिभागकरबाभै त्रयस्त्रिगतिशता गुरुयते जातानि नयगतानि भवतानि अथत्यधिकानि ६६० यदपिषाहं तवपि त्रि-

गधमुहुत्ते सप्तथीसुचसप्तसठिनाए मुहुत्तसम चदेण सद्धि जोगजोएहं । एव हुमाहि गाहाहि छुगुगतसु
 छुभिहुस्स चदजोगा सप्तठि स्वठिठि अहेरसो । तज्ज तिणत्रमुहुत्तामसाम्हायीसकलाउथ्य १ सयभिसया जरणोउ

तिव सप्तपट्टिभागान् मुहुत्तस्य चम्प्रैचपाह याग पात्रयति ॥ एव इनाभिगायीभिरवगन्तव्य , अगिञ्जितचम्प्रपागः सप्तपट्टिसप्तकृता अहोरात्रः

२९ ए २८ नचत्रना गात्र होत्र इवे गच्छत्रना सत्यान द्वार कहे क ४ एइ इ प्रगवन् । अठायीम मक्षत्र माइइ छभिजित् मक्षत्र स्यइ छान्कारइ
 सन्धित क १ हे मीतन । गागीप अलिपइ आकारइ सस्थित छइ इग २८ नचत्रना सत्याम गायाइ कएइ छइ । छभिञ्जित् गोगीयावली च
 स्थाने सस्थित छइ २ अचक कासार ये सत्याने २ पनीष्टा शत्रुमी पत्रर सत्याने ३ गत भीपक परकापनारने सत्याने सस्थित ४ पूयभत्र उत्तर
 गद्वपव ये धापाने सस्थाने रवती भावाने सत्यान ५ अद्यतो अद्यस्तुथने सत्याने ८ भरणी भगने सत्याने ९ १ तिका धूरवारा सस्थानइ सस्थित

किं शम्भुर्जाहति । चन्द्रं चन्द्रविषये एषोऽनन्तरोक्तो योगो महाप्राणां घातव्यवति । एतामिवाञ्जिनिहर्षानि क्रमेणैव भो प्रकृतं च त्रसमये त्रसप्रकाणि
 चिदात्ते खडानि एषां चित्तचिरंसेने ज्यातिः सास्त्रे षे यमुस्तिरारीसुतु यथाऽपुमासर्धोण्यप्ये कवित्तप्राणीपीति श्रीमदायस्यकषुडसिष्टिप्यनेके प्रया
 चोपयोगः दुकिष्टदिवद्वसिते वसुधायुगलाठे कायव्यासमसितानि अशक्ना अप्यवसितेन कायव्यो प्रत्यादी उक्तप्रयुगेणः । एतेषिणभतेष्टत्यादि ।
 एतेषां भवत । अष्टाविशतेनचक्राद्या मध्ये अभिविखवत्र फतिअहोरात्राम् सूर्येणसर्धुं योगपोजयति । गौतमा चतुरोऽहोरात्रान् पट्चमुहूर्तान् सूर्येण
 साहयोग योजयति । कथमितिरेदुष्यते यजत्रमहोरात्रस्य यायतः सप्तपष्टिभागान् चन्द्रेण सप्तमत्रतिष्टते तत्रचत्र ता । तएकविंशत्यादीमित्ययः ।
 पचभागान् रात्रिदियस्य पचभायद्वयाम् तैः पचभिरैक रात्रिदिय भयतीत्ययः सूर्येण सप्त प्रभति पचत्रद्वय पचतत्रप्रस्यपोवनः सप्तपष्टिभागान् चन्द्र
 मागयद्या स्तेपष्टिभिर्भत्य तैः कष्टं तत् पचमभागान्कमहोरात्र ह्येय त्रिंशद्भागुचयित्या पच्यन्तिप्रव्यते लब्ध मुहूर्ताः उक्त च अरिरैक आयुष यवचष
 चन्द्रेणभागमसता सपचक्राने रात्रिदियस सूर्येण तद्यथा अम्बिनिकशयपेकयिगति सप्तपष्टिभागान् चन्द्रेण सप्त यत्सैते सतःपत्यायतः

पस्कस्रानेसुगच्छो ४ एतसिग जते । अष्टात्रीसाए णस्कस्राण श्यमीहृंगस्कतेकति अहोरात्तेसुरेणसठिजे ग
 जे।पुंति गो० । चक्षारिअहोरात्तेछस्रमुज्जते सुरेणसठिजेगजे।पुंति । एधहमाहि गाहाहृिणेच्छुष ।

गः २ २ २ तिलसोभरा पुणवसुरोदिस्यो विशाखाच ॥ एतामि पएनचयाचि पक्षुचत्वारिगगण्डुन सयोगः ४ ३ ॥ अथगेपाणि नक्षत्राचि पष्यत्
 इ मीयीदण्ड सख्याम संस्थित लङ् २० एह २० नक्षत्राना सख्याम हूह इवे नक्षत्रो चन्द्रमारयियागण्डुन कर्षे लङ् । एह चै भगवतन । अष्टाबीस न
 चत्रगाह अम्बित्त नक्षत्र फतसा मुहूर्ते चन्द्रमासाचह योग करह अम्बित् एव अहोरात्रिना ६७ सतसठि भाग फीले एहया २१ भाग ते भाग
 २१ तै त्रीस गवा फीले ६३० पुवा एतलो मीणा विसमपको कष्टो ते ६३० म ६७ के भाग जाल्ये लव्या ८ नष्टत २१ भागः शेषा शतभिसादि ३३ ॥
 भाग अन्वदि ६७ भागः परिपूव, य नक्षत्र चन्द्रमाने सपते मीग करे छे तेएने पांच लो भाग त्रिपते जेवाचे ते मूय सघाते याग करे तेवला

पण्डनामान् अहारात्रस्य पूर्वैश्च सम वन नगावसेय एकविंशतेषु पंचभिर्भागैश्चै सप्त्याहस्वारीऽहोरात्राः एकाः पञ्चमसागा ऽव्यतिष्ठते सप्तसूर्यात्मन्यपरा
 पत्रिंशता गुण्यते वाताच्छिन्नत तस्याःपञ्चभिर्भागैर्दूने लब्धाः यच्चसुहृत्संज्ञिति एवमभिकिन्त्यप्यत अक्षयजत्राया सूषयागकाएकप्रकपय इक्षमिदस्यसा
 धामिनोवाचि नैतस्य तत्रानिश्चिकदत्रयवमहूर्तान् चतस्रश्चोक्त्वान् परिवृष्टान् अहोरात्रान् सूरीकममन्वृति अत्रोपपत्तिः । प्रथमतएवकृता । अथकुरु
 श्रेयासी नक्षत्रादीं सूरीकथन योगान् कालपरिमाणमपिहृत्येति गम्य कल्पामि तत्राश्विनमपि एक भरुषाश्वान्नीअद्वैत्यस्वतिः ज्येष्ठा चेत्येताभिपटसप्त
 त्रादिमत्वेकं सूरीकथनप्रवृत्तिमुहूर्तान्दिवविश्रुतिपटवाहोरात्रानिति तद्यथा यतानिगद्यत्रादिचन्द्रैश्चममसाद्गोम त्रयस्त्रिंशत् सप्तपट्टिजागान
 प्रवृत्ति तनयत्नावतः पञ्चभाषान् अहारात्रस्य सूरीकमत्रजरीति मत्स्येकं प्रागुक्तकरवप्रामाण्यान् त्रयस्त्रिंशत्अनपयसुभिर्भागकृत्वा पट्ट्याहोरात्रा
 श्रेयाः तादीलयाः पञ्चभाषास्ते चकस्य भाषांजाताः सप्त तेसुहृत्संज्ञितान्यप्यश्विनानुस्यते आतेहृद्यतदशान्तरे २० तर्पपरिपूर्युंमहूर्तानक्षत्रनापदमभिर्भागे
 इयतेसत्त्वा एकविंशतिमुहूर्तान्दिति तपानिल्लज्जतराः चारअत्रपरा चारकल्पगुणो चतस्रापाहा इत्येवकृत्वाः पञ्चमसुरोद्विचीविशाखाचएतानिपटसप्त-

श्वनीहृत्समुक्ततेजसा रेद्युक्तेवलं स्युहोरात्रे । सुरणसमगच्छद्गृह्णासेमागवोक्तानि २ सयभिसयाचरणीश्वो
 अद्वाश्वंस्येभ्साहजंठाया वसु सिमुक्तने इक्काश्रीया कृश्रैत्र अहोरात्रे २ तिखे ३ उत्तराशु पुणञ्चमरेद्विणीश्रीया

त्रापि भव मा त्रिमहामुहूर्तान् ३ चन्द्रे एषायोगः । नक्षत्रादीं मुक्ततव्यः ॥ ४ ॥ एतथा भवन्त । अष्टाविंशत्नक्षत्राणां अत्रविंशत्यत्र कति अहारा
 दिन तथा मुहूर्त अभिज्ञत् ४ दिन ६ मुहूर्त इत्यादि (हे गौतम ! मय मुहूर्त ऽने चताकाच चतसठीका भाग एक मुहूर्त ना चन्द्रनामाप योग
 कर इव एह गायाए २० नक्षत्रना चन्द्र साचं याग आकवा ते नावा अग्नित्रिन् नक्षत्रानो चन्द्रनासाचइ याग एक अहारात्रना चतसठ्ठिचान की
 चइ एहवा एककोच प्राग इह तेइना मय मुहूर्त इह ऽने चताकाच कला यतका योग करइ १ अतन्मिचइ १ भरुकी २ आङ्गा इ अश्वेवा ४ कांति
 ६ ज्येष्ठा ६ एह च नक्षत्र पञ्चर मुहूर्त ताने चन्द्रसाचै चजाअकरै ३ । उत्तरा शक्रपव चतरा चारगुणो चतसरापाहा ३ पुनर्बन्नु ४ रोदिची ५ जिबावा ६

अथापि मूर्धन्यस्य प्रवृत्तेः मुद्रुतांशुः आशयेन विविशति काशोरात्रानिति वद्यथा एतानि घटनस्य विचित्रं कसम सप्तपट्टिनागाशा शतमेकस्यप मागस्याऽऽ
 प्रत्येक प्रवृत्ति ततः एतावतः पञ्चगामान्द्वारात्रत्य सूर्यसंभवं प्रअनमवगास्तव्य तेन शतस्य पञ्चदिगागेषुते लब्धाविद्यतिरद्वारात्राः यवदे तत्त्रियग-
 तानुभवते काताखि सनस्या द्यभिभोने इते लब्धाख्योमुद्रुताइति तथाऽप्यश्रीवाचि अथपनिष्ठाप्यजद्रपदारैकत्यश्रीनीकृत्तिकासगशिरःपुष्पमया
 पूर्वकस्मृतीइस्तत्रिआअमुर चामूलपूत्रोवाढाहपाचि नचत्राचि पञ्चदगापि सूर्वेवसङ्गतानि याति द्वादशैवमुद्रुतांम् अयोदगष मसाम् परिपूणील-
 दोरात्रानिति एतानि परिपूणीम् सप्तपट्टिभागान् चन्द्रवसम प्रजति तताःपूर्वेवमईतानि पचभागात् अष्टाराधस्य सप्तपट्टिमस्थान गणु ति सप्तपट्टेय
 पञ्चदिर्भागइते लब्धाख्यपादगवशन चन्द्रयोगपरिस च यथाचापतेतयोइत्यते ज्योतिःकरवीच । अरकतमूर्जोगोमुद्रुतरासीकठेअपञ्चगुणा सप्तठीयविभतो लक्षो
 म्मन्मृत्यासूर्यागवशनत चन्द्रयोगपरिस च यथाचापतेतयोइत्यते ज्योतिःकरवीच । अरकतमूर्जोगोमुद्रुतरासीकठेअपञ्चगुणा सप्तठीयविभतो लक्षो
 यदरससाजोपो १ नचत्राचामदुवेत्राशीनां यःसूर्वेवसङ्घयोग समुद्रुस राशीक्रियते क्त्वाय पञ्चभिर्गुणयते तताःसप्तपट्ट्याभागेषुते पञ्चस्य सयन्द्रस्ययोग
 प्रयमत्र त्रायना चाविशियाःपुञ्जति । यत्रसूर्यः पट्टदिवसान एकवियति समुद्रुतांम् अथतिट्टेते तत्रचन्द्रः कियस्त क्कालतिट्टतीति तत्रमुद्रुतराजिपरखा-
 येपट्टदिवसा त्रिभगतागुणयन्ते गुणयित्वा चापरितना एकवियतिमुद्रुताः प्रसिष्यन्ते जातेद्वैशेएकोत्तरे २०१ ते पञ्चभिर्गुणयते जात पञ्चोत्तर स-

हाय । अष्टोत्तममुद्रुत्तेतिणिचत्राश्रीस अष्टोत्तरे ३ अथसेसा णस्कृतापथारसवि सूरसहगयाजति । वारसचेत्रम्

त्रान सूर्वेवसङ्घयोग योजयति ८ गीतम । चतुरो अष्टारात्रान् पटवमुद्रुतांम् सूर्येच साह यानं योजयति । एव इनात्रिर्गोयाभिर्मेतव्य ॥ अथि
 त्रित् पटवमुद्रुतांम् चतरच केवलानदोरात्राम् सूर्येच सङ्घ गच्छति इतः द्योवाद्या वस्यानि ४ ४ शतभिषक् प्ररस्यो आत्रोश्रेयास्वाति ज्येष्ठाप ०
 एव नचत्र सूर्ये सायङ् जाइ तिस्य मुद्रुत ७नेबीस २ अष्टोरात्र लगे ३ । अथराप याकता नचत्र पत्तर १५ सूर्य सायङ् जाइ वार १२ मुद्रुत ७ने तेर अ
 वारात्र लगे इम इवरीते चन्द्रवत्तथ्यवा परे सूर्यवत्तथ्यवा परे सूर्यवत्तथ्यवा गाबयी (इवे गथत्र कुलापमुलद्वार साङ् हे, केवला नचत्र ई भगवन् । केवला कुलकेतला

इत्य १०६५ तस्य सप्तब्रह्मणामिने इने ब्रह्म्याः पञ्चदशमुहूर्ताः यथावाभईयेत्रावा प्रम्येक चम्रे ब्रह्मस योग एव समये त्रिका द्वादशे त्रावानिति जितवत्त
 चम्रे ब्रह्मणयोगोपाद्येयः इति । अथ कुलद्वारं । कतिब्रह्मते कुलाइत्यादि । कति भदत । कुलानि कुलसंज्ञकानि नचत्राचि तथाकति उपकुलानि तथा कति
 कुलापकुलानि प्रथमनि ? सूत्रे पुंस्त्वनिर्देशः प्राकृतत्वात् । अत्रवानाए गीतम । द्वारशकुलानि द्वारशोपकुलानि ब्रह्मारिबुलोपकुलानि प्रथमनि ?
 तत्र द्वारशकुलानि तद्वपया यमिहाकुलं सप्तपरमपदाकुलं अस्मिनीकुल इति काकुलं मृगशिरःकुल पुण्यःकुलं उत्तररक्त्युनीकुल चित्राकुल विद्याशाकुल
 मूलः कुलं शरणावाहाकुलं । अथकिं कुलादीनां लक्षणं उच्यते साधारणं परिब्रह्मणानि भवति कुलानि कोर्षः इत्येतेनैकत्रैः प्रायः
 आकाशपरिब्रह्मस्य उपवापते मासद्वयनामानि च तानि नचत्राचिकुलाभीति, प्रचिद्वानि । तथाया आविष्टीनासः प्रायः अविष्टयाचमिहा उपर
 पनीपया परिमनासिमुवेति भाद्रपदः उत्तरभद्रपदया अथपुब् अस्मिन्वाइति अविष्टादीनि प्रायो मासपरिब्रह्मणानि मासद्वयनामानि प्रायोपहरवा
 दुपकुलादिभिरपि नचत्रैर्भोजपरिसमाप्तिं शीयत इत्यसूचि कुलानामसप्तमनि नचत्राचि भवत्वादीनि उपकुलानि कुलानां समीपमुपकुलं तथावर्तते
 चानि नचत्राचि तामुपचारादुपकुलानामिति अमुपतेः यानि कुलानामुपकुलानावा उपसप्तानि तानि कुलापकुलान्याभिप्रवादीनि द्वारशोपकुलानि ।

कृते, तेरस्यसमे स्थिते रसे ष कठज, भते। कुला कर्हउवकुला कर्हकुलोवकुला पं० ? गी० बारसकुला बारस
 उचकुला ब्रह्मारिकुला, प० ? बारसकुला, त० धमिठाकुल, उभरमद्दत्रयाकुलं २ अस्सिणीकुलं

प्रमतिमुहूर्ताचमिचमि चदीव अक्षराभान् ॥ २ ॥ तिलकातराः पुनवसुरोदिवी विद्याकाव ॥ प्रथमि "मुहूर्तान्" र्णिवेव विब्रतिअशोरत्रा
 प् ॥ ३ ॥ अथशेषाविनचत्राचि पञ्चदश्याचि सूच्येव सद्योम' योजयन्ति ॥ द्वारशयेव मुहूर्तान् प्रयोदशाशोरार्थान् ॥ ४ ॥ कति भवन् । कुलानि

उचकुल उचतल कुलापकुल त्ते । हे गीतम । बार नचत्र कुल (कसचि उच्यते इह ये नचत्रैः प्रायः बरे) मादानांपरिब्रह्माहव उपवावते पाच उचकुल
 नामानि च तानि नचत्राचि आविष्टीनासैः प्रायः अविष्टया चमिहा परिब्रह्मणोपयोया परि ब्रह्मसि मुपेक्षि १ इति कुलं उचकुलं संभानेव कुलाया अथक

पञ्चमं आत्राङ्गनापकुलं अनुराधायाः क्लोपकुलं कुलाविश्रामाप्रयोगान्तु पूर्वेषु जासाः शान्ताः, सपामे स्वादिनां जायः शान्त्ये पु, स्वयसेवाज्ञोपायिनी
 च तदाचपइत्यादि । अथपूर्विकाभावास्याहार । कति श्रमतेइत्यादि । कति भवत । पूछिमाः; परिक्रमटयोद्गगकलाकभद्रापेतकालविश्रमरूपा पूर्वैण
 चतुर्थे निरुत्साहसि व्युत्पन्ने; जातोदिन इतीजप्रत्यये रूपसिद्धिः । तथा कति अभावास्याः एककालावच्छेदनेकस्मिन्नवन्ने चतुर्सूयवस्थानायाः
 कान्तविशेषरूपाः अनांतरं चंद्रसूयै वक्तव्याऽस्यामिति व्युत्पत्तिः तद्यदिचेऽप्रत्यये द्वितीये वा प्रत्यये च रूपसिद्धिः प्रकृताः ? गीतम । जातिभेद-
 मधिक्यस्य द्वारप्रपुच्छि नाः द्वारमजभावास्याः प्रकृता ? तद्यथा भाविही सवित्रापनिहातस्यां तथा भाविही भावभासनाविनी प्रोत्पत्ताउत्तरभद्रप्रवदा

वाउचकुल ७ पूर्वफगणीउचकुल ८ हल्याउचकुल ९ साइउचकुल १० जेठाउचकुल ११ पुत्रासा-
 'ठाउचकुल १२' चत्वारिकुलीचकुला त० अभिर्दंकुले।यकुला १ सयमिसयाकुले।यकुला २ अद्दा
 कुलीयकुला ३ अणुगाहाकुलीयकुला ४ कडुण भत । पुष्टिमाह कष्टे अमात्रासाह प० ? गो० । अरसपुच्छि

सपकुल ५ रोहिणी सपकुल ६ पुनवतु सपकुल ७ असेवा सपकुल ८ पुनवतु सपकुल ९ पुनवतु सपकुल १० असेवा सपकुल ११ पुनवतु सपकुल १२
 स ११ पूर्वाषाढा सपकुल १२ चत्वारि कुलीयकुलाणि प्रकृताणि ? तद्यथा अभिक्लितापकुले । यतमिमां कुलापकुल २ अत्रो कुलापकुल ३ अ
 मुराधा कुलापकुल ४ कति भवत । योचिमाः कति अभावास्या प्रकृता ? गीतम । 'द्वारययौचिमाः द्वारय अभावास्या प्रकृताः ० तद्यथा
 सपकुल ५ पहिला मद्यं ते कुलापकुल मद्यं कवीय ते अर अत्रिजित् । यतमिक् २ अत्रो ३ । अनुराधा ४ य अर कुलापकुल अर १२
 अथ सपकुल ६ कुलागा वनापु सुप कुल तेकहा अथ कुल १ पुनवतु सपकुल २ रेवती सपकुल ३ अरवी सपकुल ४ रोहिणी सपकुल
 ५ पुनवतु सपकुल ६ अथ या सपकुल ७ पूर्वाकारुणी सपकुल ८ अथ सपकुल ९ अथ सपकुल १० अथ सपकुल ११ अथ सपकुल १२

तस्याप्या प्रौष्ठपदी प्राङ्गपदभावित्वात् अथयुगयित्वात् तस्याप्याः प्राङ्गयुगो व्याख्येनेपनाप्रभाविनी एवकार्तिकी सागशापीं पीयो माघो काणुनी चैत्री
 वैशाखी ज्येष्ठाभूमी आषाढीइति, प्रश्नयुगे पूषि मानावस्यपार्भवेन निर्देश्यि उतरयुगे यद्वदेन निर्देश्य स्वकामैस्वद्वाराचं तेषाऽऽमायास्याप्यत्रि आ
 विष्टी प्रौष्ठपदी आथयुगी इत्यादिभि व्यपदेश्याः । मनयाविष्टी पूषि सा अविष्टायागाद्भवति अमायास्यासु आधिपीन तथा अस्या असे यामयायो
 नस्य अविष्टमात्रत्वात् उच्यते आविष्टीपूषि सा असेति आविष्ट आयुषमास तस्येय आविष्टो आवयमासमाविभोऽन्यः । एय प्रौष्ठपद्याविष्टमाया
 स्यात् वाच्य । समप्रित्येनचने रक्षेकापीसु माघो परिसमाप्यते तानि पिपृच्छिपरार । सावच्छिक्त प्रतइत्यादि । आधिपीपूषुमार्मी प्रवन^२ कति नचत्राणि
 च योगं योजयति । यां कुर्वति कति नचत्राणि चन्नेषषषषयुज्य परिसमापेयतीत्ययः । भगयामाह । गौतम ! श्रीचि नचत्राणि
 योग याजयति आदिनचत्राणि चन्नेषषष परिसमापयति । तथा । अभिक्षित् अशको पमिटा इह अत्रचयनिपारूपे ऋण्य नचत्रे याविष्टी
 मातृ धारमथ्युमायासातः ५० ? । त सायठी १ चेत्तिगी ४ मगासिरो ५ पोसी ६

माही ७ फगुणी ८ चैती ९ वैशाही १० जेठामूनी ११ आसाही १२ सोत्रिठीग जने ! पूषमासि कइ
 णस्कन्नो जोग जोगसि । गी० । तिसिखसुक्त्रा जोग जोगति तं० अत्रिंठं सवणी घण्ठिठा । चेठत्रईण जंते ।

आविष्टी १ प्रौष्ठपदी २ आधिमी ३ कातिकी ४ सागशापी ५ पीयो ६ माघी ७ काणुनी ८ चत्रा ९ वैशाखी १० ज्येष्ठाभूमी ११ आषाढी १२
 याविष्टी मवन्त आदिनचत्राविष्टायागपीत्रपत्ति । गौतम । आदिमचत्राविष्टायागं योजयति तथापि अनिजित् अचय २ यमिष्टा ३ प्रौष्ठपदी ४ प्र
 धार नचत्र कुलापकुल, तेकइ । अभिक्षित् कुभापकुल २ आत्री कुलापकुल ३ अमूर था कुलापकुल ४ । इये पृषिमा प्रमा
 दासा द्वार कइ इह । केतली के भुवन् । पूषिमा ५ केतली अमायस्या ६ । रे गौतम । वार १२ पूषिमा अमायस्या ७ तेकेदी अ विष्टी आयण ९

पीठ) मांघी परिव्रजापयतः पंचकल्पि युगभाविनीषु पच्छिमासु ह्याप्यभिन्निः परिसमापकारश्रमणान् केष्वेकमह सबहुनिति तद-
 विपरिव्रजापयतीत्य च । किं चाल्प्यतइव आविष्टी समापकणचदशनं श्रेय । पंचकल्पि आविष्टीषु पच्छिमासु को पूच्छिनीं किमचत्र क्रियासु
 मुहूर्तेषु विषामुप्रतिप्रगोच च गतेषु गम्येषु परिव्रजापयतीति सूत्रे चिकारश्रैनाथे त्विदमप्रवचनमसिद्ध करण भावनीय नात्रयद्दुनियुज्जनावासप्रवृत्त
 किमपिशेविरिक्त नि अद्वार ठावेऽत्रा ततिअरुवचि सुगुचि १ याममातास्यानिश्च पुंगेष्टात्मुक्तिं यथा अस्मिन्नचरे वतगानापरिसमाप्तपवतीति
 नावदुर्बैवत्यो' जनांवाल्वासातिजांता सावत्यासव्यया इत्यथः 'वस्यमासस्त्रपमवधायते प्रथमर्तया स्याप्यत इत्यवधायो श्रुतराज्ञिः ततवधाय
 राक्षिचद्विषारी स्वापयित्वा सुगुचयेत् । अथ किममाको ऽष्टावधाययराशिरिति ताममाचलिकप्रवाचमाह । द्वावर्षीयमुज्जना विशिष्टिभागयपचपद्विपस्था ।
 चावद्विवाचनपिण्डाग्रप्रावृत्तभोगा १ पटपद्विपुता एवमस्य मद्रूपस्य पचपरिपूर्वाद्विपिभागा, एकस्यच द्वावर्षिप्रागस्य एकःसप्तवर्षितना भाग
 इत्येतास्त्रमाको ऽवधायंताश्चिः कथमेतावत्प्रमाचस्यात्पिरिति चेत् सच्यते इत्ययदि चतुर्विंशत्यधिकेनपंचमतेन पचयुगलचत्रपर्यायाः सन्त्यन्ते ततो
 द्वावर्षे कव्यां किममाचरे । रात्रिप्रवस्थापना १२४ इर अकारंत्वेन रात्रिना द्विकलचक्रेण नंधारायि पञ्चकलचका मुक्तते आतादस्य तेना चतविंश-
 त्पञ्चमेन जनेन भावइरचं तचकृद्युष्टेरकाराश्रेयो द्वि जेनापचतना आतउपरितनइष्टेष्टा रायि पञ्चकलगा ऽपलगादृ बहिरुच्यः सख्याः पञ्चद्वावर्ष
 ज्ञानाः इनेन नचकश्चि कर्मेव्यानानि नचत्रकरवाचननादशमिन्दि सद्दधिबैः शनेः सप्तवर्षिप्रागर्षीः गुस्यन्ते आतानि एकनवतिशतानि पञ्चाग्र
 प्च्छिमाणि ६५० शैवरात्रिदि वृषचित्रिमासः सप्तवर्ष्यानुक्यते जानाम्येकवत्वारिशतानि चतःपद्मार्गचिकान ४५५४ उपरितनरायि सुदुर्लभयनाय

पुच्छिम कहु मस्कना ओग ओपुति । गो० । निःसु णस्कना जाग जापुति । स० सयजिसया पुच्छिमद्वयया उत्त ।

इत्य । पौषवर्षी जने नचच वि योमं पाचगन्ति । नीनम । चाक्षिचत्राक्षियोग योचयन्ति, तद्यथा शतजिवा १ पूर्वमङ्कपरा १ उत्तरमङ्क
 शीवपरी भाद्रवानी २ आषाढे ३ आश्वि का ४ भाद्रपदी ५ पोषी ६ माघी ७ कार्तिकी ८ वैशाखी ९ श्रावणी १० ज्येष्ठानुकी ११ आषाढी १२ । आषाढी

मयश्चि श्रतागुपयते आर्णुदं लक्ष्णे चतुःपञ्चाशदधिकैकचतुस्रत्यारिश्रुते भागद्वयसं लब्धाः षट्पद्विमुद्र
 तैः ६६ जेपाञ्चया स्तिष्ठति श्रीचिन्तानि षट्त्रिंशत्पिकाणि ३३६ तथा द्वापष्टिभागानयमाये तांनि षट्प्रागवपन्ते आतांनि विशतिचस्त्राणि अष्टौश्रतांनि
 द्वात्रिंशत्पिकाणि २०७२ तेषामनन्तरोक्तोद्देश्याभिः ४५४ भागा द्विपते सख्याः पञ्चद्वापष्टिभागा ५ ज्ञेयास्तिष्ठते द्वापष्टिः ततस्त्रास्याद्वापष्ट्या अपवयतना
 क्रियते आतएकः क्षेत्राञ्च रपि द्वापष्ट्यापवते नाया आता सप्तपष्टिः ततश्चागतं षट्पष्टिकुतार्णं एकस्यच मुद्रुर्णस्य द्वापष्टिभागस्य एकः सप्तपष्टिभागइति
 तदेव मुक्तमवधायराशिमसाद्य । सप्ततिसोपविधिमाद्य । एकसप्तद्वारराशि इत्यथमावाचसुर्गुं कुञ्जा एकतास्रहसो सोद्वयगविहि निषामेद्य ३ यतमग
 तरोदितस्त्रुपमवधायराशिमिच्छान्नाभावास्यासुगुच धाममावासा ज्ञातुमिच्छसि तत् सगुचित कुर्पांन् अतस्त्रुं च नष्टराशि शोपनीयानि ततोऽतस्त्रुं
 नचत्राहा शोपमकवियिशोपमकार वक्ष्यमाद्य निशामयत एकाकण्यत तत्र प्रपमतः पुनयसुगापनकमाद्य । यावोसंचतमुद्रुता ज्ञायान्नीस यिसृष्टिमा-
 नाय एतपुण्ड्रमुसय सोद्वेयस्य इवइपुस्य ४ द्वाविशतिमुद्रुताः एकस्यच मुद्रुतस्य यद्वचस्वारिश्रुद्वापष्टिभागाः एतन् एतावत्प्रमाद्य पुनर्यमुनश्चत्रस्य
 परिपणो भवति शोद्वेय अथमेव प्रमाकस्य श्रापनकस्योरपरिनिरिति पदुच्यते यदि चतुर्विंशत्सचिकेन पदशतेन पञ्चसूयनचत्रपयोपालस्यते ततएक पर्वो
 तिष्णस्य कतिपर्योयास्तेनैकेन पर्वेवा लभ्यन्ते । राशित्रपस्थापना । १२४ ५ १ अत्रांत्वेनराशिना एककलशखेन सध्यराशिः पञ्चकुर्यो गुपयते जाताः
 पनेव एकैजगुचित तदेवजयतेति वचनात् तेषा चतुर्विंशत्सचिकेन श्रतेन भागोद्विपते सख्याः पञ्चतुर्विंशत्सचिकश्रतभागा ततो मद्यत्रानयनाय
 एतेऽष्टादशभिः श्रतैश्चत्रिंशत्सचिके सप्तपष्टिभागरूपे नुचयितव्या इति गुणकारराशिष्टोद्देश्यो द्विकेमापवर्तना आतो गुणकारराशिः नवश्रतांनि पं-
 चदशोत्तरादि २५ चदराशिर्द्वौपष्टिः तत्र पञ्चमवभिः श्रतैः पञ्चदशोत्तरे नुचयते आतांनि पञ्चसप्तत्यपिकांनि ४५७३ द्वेदराशिर्द्वौ
 पष्टिसचद्यः सप्तपष्ट्या नचयते आतास्येकचस्वारिश्रुतांनि चतुःपञ्चाशत्सचिकांनि ४५४ तथा पुप्यस्य त्रयोविशतिभागः प्राकृतमयुगपरमपययि सद्य
 योगमायास्ति तेषुद्व्यांगुणपते आतांनि चतुर्विंशत्सचिकांनि १४२६ तांनि प्राकृतमातृपञ्चमसत्यपिकपञ्चचस्वारिश्रुतप्रमाकात् प्राच्यते
 श्रय विष्ठति एकत्रिंशत्स्रतांनि एकौमपचायदधिकानि ६५४९ एतांनि मुद्रुर्णोमपमाये त्रिंशतागुपयते आतांनि चतुर्नवतिचस्त्राणि चस्वारियतांनि सप्त

स्वपिकाणि ६५३७ तेषां त्रैराशिकाः षडुःपकाश्चिकीकषत्वारिः श्रष्टनरूपेण भागोऽद्रियते लब्धाद्याविशदिसुदूर्ताः शेषन्तिष्ठति श्रीपिचइसाधिः श्रष्टी
 स्पिकाणि ६०८२ प्रागोऽद्रियते लब्धाः बद्धत्वारियन्तुदूर्तासः द्वावष्टिभागाः यथापुनश्चमुनश्चश्रापणकानिपत्तिः । एषः श्रेयस्वशाकी शोचनकाभ्याम् ।
 भावतस्यैव ऋगुकीकषाकष्टेयं च विषाहामु चत्वारिण्यं भायसा साङ्गातश्चत्तरासाहा ३ द्वायसप्त द्वायसत्यधिकशत परगुनीनामुत्तरफरगुनीनां शोच्य
 चिपुत्र भवति द्विजसत्यधिकशतं यतः पुनश्चमुनृतीनि उत्तरफरगुनीपयैतानि नश्चश्राधि शोच्यन्ते एवमुत्तरापि नाकार्यो प्रावनीयः । तथाविशाकासु
 विद्याऽप्येतप भवत्तु शोचनकं द्वैत्रते द्विजवत्यधिके २६२ ॥ अत्रानन्तरानुत्तरासाहापर्यन्तानि नश्चश्रास्यधिकृत्य शोच्यन्ति त्वत्तानि द्विजत्वा
 रिश्रधिकाणि ५१२ एव च षड्दूरस्यविक्रिणामश्चिद्यंतु साश्चग एताऽन्निश्च्यः ४ श्राप्य शोच्यन्ति शोच्यन्ति ६ एतयमतरात्क शोचनकं सकलमपि
 पुनश्चमयाकद्वावष्टिभागश्चित्तनवसेपम एतदुत्तरं भवति । येसुपुनश्चमुनश्चश्राद्विद्यति नदूर्तां सोसर्बेपि उत्तरस्मिन् २ श्रापणके अंतः प्रविष्टावर्तते भतु
 द्वैत्रे भागः सतापत्यत् शोचनकं भाष्यते तत्रतत्र पुनर्बसुभरकाः बद्धत्वारियन्तु द्वावष्टिभागाः उपरितमाः शोचनीयाइति । एतदुपपन्नसुप्रजतिठतर
 पाहापयत्त मचन शोचनकं अतच्छद्वैत्रमभिव्रितमादिकृत्वा द्वितीय श्रापणकं तस्यानि तत्रप्रतिज्ञातमेव निर्वोदयति । अभिषेकम नवमुदुता विसृष्टिप्रागाय
 र्हेति चतुर्थी । कावर्तीयपत्ता भागं चतुष्टिकेअवया ७ इगुश्चठ पाठवयातिसुषेवनबोत्तरसु राशिकीष्या तिसुबुं बद्धयसुभवे पुषश्चसूक्ष्मगुणोऽत्र
 ८ पत्तुं नश्चनृषकं वयाश्च गुणतराश्च श्रष्टेव साङ्गाद्विषाहासु पुनश्चतेनवोऽसाका ९ अष्टपयश्चगुणश्रीषा शोच्यन्ततरासाहादावं चतुर्वीसं चतु
 भागाऽऽकाशानुचिन्नाकष्टेयं १० अभिव्रिता नश्चतस्य शोचनकं नवमुदूर्ता एवस्य च मुदूर्तासः सत्काशानुचिंशतिद्वावष्टिभागा एवस्य च द्वावष्टिप्रागस्य सप्त
 वष्टिकैरुक्ताः परिपत्ताः बद्धत्विभागाः तथा एकोनवष्टिऽकोनवष्ट्यधिकशतं मोष्टपयानानुत्तरमदूपदानां शोचनकं किमुक्तप्रभवति । एकोनवष्ट्यधिकेन
 यतेनेतरभद्रपदायत्तानि नश्चश्राधि मुच्यति । एवमुत्तरापि प्रावनीयं तथा त्रिंश भवातरं तु रोश्चिकीकारोश्चिकीपर्यंतानि मुच्यति । तथा
 त्रिभुवनवत्यधिकं यतेनु शोच्यं तु पुनर्बसुपयत्त नश्चश्रात्त मुच्यति । ६ चाएकोनपथादधिकानि पञ्चशतानि पञ्चशतानि प्राप्य फरगुनीपयत्तानि न
 चश्राधि मुच्यति । तथा विशाकासु विशाकापर्यंतं तु नश्चत्रेनु यकागपसत्यधिकानि बद्धगुतानि ६६९ शोच्यन्ति पुनपर्यन्ते नश्चश्रादे चसप्तशतानि

पत्न्यस्त्वारिज्जपिक्कानि ७४४ शोच्यानि । उन्नराय वृत्तात्मनरायाहापयन्तातां गच्छन्तावां शोचनक अष्टौशत्राभ्येकोनविशत्यधिकानि ८१८ सर्वेषुविष गोध
 मयु उपरिष्पनित्रितोगनत्रस्य सबधिभोमदूतं स्य ट्वापष्टिभागा शनुर्धिर्जनिः षट्पष्टिष बृगिकाभागा षडस्य द्वापष्टिभागस्य षट्पष्टिभाग ग्रीधलीयाः
 एसाइ माइइता जन्मस मइइइ ककत इअरेइ उदुयइसूए सस असावास ११ एतान्यनत्तरादिनानि शोचनकानि यथा शोचयित्वा यष्टुपमयति
 एते तद्गततिससत्र । एतस्मि व मसत्रकरापूर्वेषु सस उदुपतिरसावास्यानिति करणगाया समुहाचरायः भावनास्त्वियं केनापिपृच्छते युगस्यादी प्रथमा
 ऽसाधास्या केनतसत्रकोपता सवासिमपेतीति । तत्रपूर्वोदितस्वरूपो ऽवधार्यं राशिः षट्पष्टिमदूताः पञ्चदशपष्टिभागाः सः षस्य ष द्वापष्टिभागस्य षड
 सप्तपष्टिभाग इत्यवस्था अत्रिते पूर्वोदेशेन मुस्यने प्रथमायाः असाधास्यायाः पूर्वत्वात् एकेन गुचित तदेवभवतीति आतस्तावानेवराशि ततस्त
 ससाइ इावियतिमदूताः एकस्य ष मदूतस्य षट्त्वारिंशद्द्वापष्टिभागा इत्येवकूप पुनवसुगाप्यते तत्र षट्पष्टिमदूतैर्याद्वावियतिसदूता मुदुः
 वद्यात् ननुवत्वारिशत् ४४ तेष्व एकमदूतमयकस्य तस्यद्वावष्टिभागाः क्रियते क्त्वाच तेद्वापष्टिभानराशिमये प्रक्षिप्यन्ते आताः सप्तपष्टिः तेष्व
 षट्पत्वारिंशत्मुदुः यथास्मित्यकवियतिः त्रिचत्वारिशतो मुदूतैस्व त्रितशनामुदूतैः पुष्य शुद्धः यथातत्रयादशमुदूताः असेपानसत्र चाइ शोत्रमिति
 षडदशमदूतप्रमास अतइइइभागन अद्येधायपुत्ररयेइस्मिन् मुदूतै एकस्य ष मुदूतस्य चत्वारिंशतिद्वापष्टिभागपु एकस्य ष द्वापष्टिभागस्य सप्तपष्टिधा
 टेकस्य षट्पष्टिभागपु येपु प्रथमासायास्या सनाग्निमपगद्यतीति । एवसर्वोस्त्वज्ज्वासायासु करण भायनीय, अत्रपुष्टिमार्कने षट्मावासायाकरण मुक्त
 ःकरणगायानुराचेन युगादाशनायायास्याभाः प्राथम्येन अमप्रसत्वेनप । अथ प्रसन्नपुष्टिमकरण । इत्यापुष्टिमगुणितं अयद्दारी सात्यशोइकापद्यौ ।
 चेवप शोइइयग'अभिइइआइ ० सापइ १ सुदुमि अशोइइणे असस तइयेअकरण तस्य करइ तइयइ पचिपुण पश्चिम विमल २ यथा पूर्वममा
 ऽसाधन्मनत्रपरिष्ठाभाच नयथापराशिरक्तः सएवात्रापिपौज्जसामोचइइमनत्रपरिजानविधी इरिमनपूर्वसामोगण्यिता यापुणसामो प्राभुमिद्युमि तन
 स्या गुणितः कतव्यः गुणितेजमनि तदेव पूर्वीत् शोचनक कतव्य कथनमभिजिवाविक ननुपुनयमुप्रभातक गु चशोधनके यष्टुपमयतिएते
 तद्भवकणत्र पीस मासापुक्त तस्मि नचने करति ननुयविद्यइदूना परिपू । पीसं नार्थो विमलानिति करणगायादुयाचरायः । तस्यमास्त्विय कापि-

पृथुति युगम्पारी प्रवनापीठ नाथी कस्मिन् चन्द्रगणत्रयाने सनासिमुपगच्छतीति, तत्र षट्षट्षिमुहूर्तानां एकस्यच मुहूर्तस्य षट्षट्षाष्टिनागा एकस्यच
 द्वापष्टिभागस्यैकस्यषष्टिभाग इत्येवैकयाऽवधारणाऽत्रिभिर्यते समवनाया पीठमासां चित्त षष्टिमित्येकेन मुस्यते एकैकच गुच्छित्तदेव प्रवति तत्र
 काम्माद्विजिता नवमुहूर्तो एकस्यच मुहूर्तस्य चतुर्विंशतिद्वापष्टिभाग एकस्यच द्वापष्टिभाग इत्येकप्रसाचां शापनक शापनीय,
 तत्र षट्षष्टेनवमुहूर्तोः शुद्धः। स्थिताः। पचातसप्तपञ्चाशत् तेष्यः एकामुहूर्तौ गुरीत्वा द्वापष्टिभागीकृतः। तेष द्वापष्टिरपि द्वापष्टिभागराशी
 पंचककप प्रविष्यते आताः। षष्टपष्टिभावा स्तेष्य चतुर्विंशतिः शुद्धाः स्थिताः। पचात् त्रिचत्वारिंशत् तेष्यः एक रूपमाहाय सप्तषष्टिभागीकृतयत
 तेष षष्टपष्टिरपिभावाः। समषष्टिप्रासेबनच्ये प्रविष्यन्ते आताः। षष्टपष्टिगुहाः। स्थिती पचाद्गुरीसप्तषष्टिभावी ततस्त्रिंशत्
 गुहूर्तैः। भवचः शुद्धः। स्थिताः। पचात्मुहूर्तोः। पद्ययशतिः। ततश्चमायत धनिशालचत्रस्य त्रिमुहूर्तस्य एकस्यच मुहूर्तस्य एकोनविंशतिसक्ये बुद्धाचष्टि
 भागेषु एकस्यच द्वापष्टिभागस्य षष्टपष्टिनस्येषु द्वापष्टिभागेषुस्येषु प्रथमापीठ नाथी समासिभियति। एवं पञ्चानां, युगभाविनीनां। प्राविष्टीनां
 पृष्ठिनानां। षष्टिप्रबलेन षष्टिपृथिमिष्टयाच परिसर्वाति भवनाया तथा मीष्टपरीमिति भाद्रपरीं प्रवत्। पीठेनाथी कतिनकत्राचि योग्योचयति।
 भगवानाह नीतम। श्रीचिन्मत्राचि पार्ग पाचयति। तद्यथा शतत्रिंशद् पूर्वजद्रपदा तत्रत्पद्रपदा आसां पञ्चानामपि युगभाविनीनामानुत्पन्नकत्राचां
 चय्येऽप्यत्रच परितन्नापमात्। आहपुर्भी भवन्। पीठ नाथी कतिनकत्राचि याग योत्रयति गीतम द्वियीचयतः। रेवती अष्टिनीच इहोत्तरमद्रपदा
 चनपिकाश्विदराहपुर्त्रीपीठनाथी पारननापयति परं तत्र मीष्टपरीमयि लोकेच मीष्टपद्यामेव तस्य प्रथम्य तन्नासा तस्याः। अन्धनादातस्त्रिंशद् नचि

इगद्दय आस्मोऽहण मंते। पूषिम कर्णगस्कमा जाग जोएति गा०। डो जागं जोप ति। त० रेवई स्यस्मिणीस्य ॥

परा इ आधिमीं त्रयन्। पीठनाथी कतिनकत्राचि याग याचयन्ति। गीतम। शु, नचने याग याचयतः, तद्यथा रेवती १ अष्टिनीच २ कान्ति
 रे मवचन्। पूषिनामत्रह केतसा मवत्र याग करच क। रे गीतम। त्रिचि मवत्र याग करच क्। रे केरा अजिकित् १ मवच २ नमिहा ३ भाद्रुजानी

वसित्तिस्यदीपः । अतोऽहं समापयत इत्युक्तम् । आसायद्वीपा युगभाविनीना मुक्तनक्षत्रार्थस्येऽन्यतरेषुपरिसमापनात् तथा कतिर्कोपीषु मार्थी द्वेष
 यत्रे तद्यथा भरवी कृत्तिकाश्च इहाप्यद्विनी नक्षत्र काचित्कालिनी कीर्तिनी वीर्यमार्थी परिसमापयति परतदाश्रयुज्यां वीर्यमार्थां प्रपानमितीह नविषचित
 नित्यदीपः अतोऽहं विद्वे इत्युक्तम् आसायद्वीपा युगभाविनीना उक्तनक्षत्रार्थस्येऽन्यतरेषुपरिसमापनात् तथा मागशीयां वीर्यमार्थी द्वेषनक्षत्रे ।
 तद्यथा रोहिणी नगशिरस्य आसायद्वीपा युगभाविनीना उक्तनक्षत्रार्थस्येऽन्यतरेषुपरिसमापनात् तथावीर्यी वीर्यमार्थी त्रीणिनक्षत्राणि तद्यथा
 आर्द्रा पूर्वमसुःपुष्य आसायुगमस्येऽपिकसासभवेन पश्चामपि युगभाविनीना उक्तनक्षत्रार्थस्येऽन्यतरेषुपरिसमापनात् तथामार्थी वीर्यमार्थी
 द्वेषनक्षत्रे तद्यथा श्रद्धेया माघाश्च अश्लत् पूर्वकशुनी पुष्यौ प्राद्वी तेनामा युगभाविनीनां पश्चान्नापिस्येऽपि कश्चिद्यथा काचित् पूये
 कश्यपी काचित् पुष्य परिसमापयति तथा कश्यपी वीर्यमार्थी द्वेषनक्षत्रे तद्यथा इत्यदिशाय आसायद्वीपा युगभाविनीना मुक्तनक्षत्रार्थस्येऽन्य
 यामनक्षत्रार्थस्येऽन्यतरेषु समापनात् तथा वैश्वी वीर्यमार्थी द्वेषनक्षत्रे तद्यथा इत्यदि अनरथापानक्षत्रे विद्यासातः पर विगारायासाया पूर्यमासां प्रधाना
 तरेषु समापनात् । तथा वैशाखी द्वेष तद्यथा स्वातिविगाखा अश्लवदुराथा इत्यदि अनां यद्वीपा युगभाविनीनां उक्तनक्षत्रार्थस्येऽन्यतरेषु समापनात् तथाज्येष्टा
 तनः परस्यामेववीर्यमार्थां तत्सादादुपात्तम्, तेद्वति अता द्वेषतु न् आसां यद्वीपा युगभाविनीनां उक्तनक्षत्रार्थस्येऽन्यतरेषु समापनात् तथाज्येष्टा

कर्त्तार्हणदा भरणीकसिध्याय । मर्गसिरीणदे। रोहिणी मर्गसिरच, पौसिगतिसिणि शुद्धा पुण्ड्रस पूसा,
 माघीण दे। अस्सेमामघाय, फगुणीणदा पञ्जाफगुणीस्य, उम्भराफागुणीस्य चैत्रीणदे। हस्त्या चिनाय, वैसा

की प्रयत्न । द्वेष भरवी १ कृत्तिकाश्च २ माघश्रायी ० द्वेष ० रात्रिणी १ मृगशिरस्य २ वीर्यी त्रीणि ० आर्द्रा १ पुनर्वसुः २ पुष्यः ३ मार्थी द्वेष ० अ
 ह भगवन् ! पूरिमा मते कतया नक्षत्र याग करह के । ह गीतम । त्रिणि नक्षत्र योग करह के तेषु १ पूर्वमक्षत्रपद २ उत्तरमक्षत्रपद ३
 आयाह हे भगवन् ! पूरिना प्रति कतसां नक्षत्र योग करे करह । हे गीतम । ये याग करह, तेषु १ अश्लिनी २ कालिनी ३ पूरिमाप्रति ४ नक्ष-

पुनरिति युगप्यादी प्रथमापीक भाषी कस्मिन् चरुनक्षत्रपागे सजासिमुपगच्छतीति, तत्र षट्षष्टिमुहूर्तौ एकस्यच मुहूर्तस्य पञ्चदशष्टिभाग एकस्यच
 द्वापष्टिभागस्यैकस्यचष्टिभाग इत्येवकपाऽथवापराश्रित्येते समसमाप्तौ पीक भास्या किल षष्टिनित्येकेन मुस्यते एकेनच गुञ्जिततरेय जयति तत
 कस्मादत्रिजिता नवमुहूर्तौ एकस्यच मुहूर्तस्य चतुर्विंशतिद्वापष्टिभाग एकस्यच द्वापष्टिभाग षट्षष्टिभाग इत्येवसमाप्तौ प्राथमक शाचनीय,
 तत्र षट्षष्टेनवमुहूर्तौ गृहः॥ स्थिताः पञ्चातसपञ्चायात् तेभ्यः एकामुहूर्तौ गरीत्या द्वापष्टिभागीकृताः तेच द्वापष्टिरपि द्वापष्टिभागराशी
 पञ्चकक्षय मक्षिष्यते आताः षट्षष्टिभागा स्तेभ्य यमुर्वियतिः सुदाः स्थिताः पञ्चात् त्रिचत्वारिंशत्तेभ्यः एवं रूपमादाय षसषष्टिभागाकल्पत
 तेच षसषष्टिपिनामाः षसषष्टिप्रानेकनव्ये मक्षिष्यन्ते आताः षसषष्टिगुहाः स्थिनौ पञ्चाद्विीसषष्टिजायो ततस्त्रि यवा-
 मुहूर्तौ प्रथमः सुः स्थिताः पवाः । षष्टिवियतिः । ततश्चरुनागत चमिष्टानक्षत्रस्य त्रिमुमुहूर्तौय एकस्यच मुहूर्तस्य एकोनविंशतिसस्ये युद्वापष्टि
 भागे च

म् प्रीष्टपरीमिति भाद्रपरीं प्रवत । पीकभाषी कतिनक्षत्रादि योगयोजयति ।

पवा कतएभद्रपदा आषां पञ्चानाःपि युगभाविनीनामानुचनक्षत्राबां

ग योजयति गौतम, द्वेपीजयतः रेवती अश्विनीच इदोत्तरभद्रपदा
 याभेव तस्य प्रथम्य तकाद्या तस्याः अमिषानादतलविइ नवि

दो जागं जोप ति । त० रेखई स्युस्सिखणीस्यु ॥

त्रे पाग याजयतः, तद्यथा रेवती १ अश्विनीच २ काति

इ ई । तेकेहा अत्रिजित् १ अथच २ चमिष्टा ३ भाद्रवानी

वचिनस्मित्पदीयः । अतो द्वेषसापयत् इत्युक्तं । आर्षाब्दहीना युगभावितोना मुक्तमनसत्रयार्थेऽप्येऽन्यतरेषुपरिषमापनात् तथा कतिर्कोपीक मासो द्वेन
 वने तद्यथा भरवी कृत्तिकाश्च इहाप्यस्मिन्नी मद्यत्र क्वचित्कर्तिकां पीकेमासोपरिषमापयति परतदाद्ययुष्यं पीक मासा प्रपानभितोऽत्र नविवचित
 नित्पदीयः अतोऽत्रापि द्वे इत्युक्तं आर्षाब्दहीना युगभावितोनां तन्मनसत्रयोमर्थेऽप्येऽन्यतरेषुपरिषमापनात् तथा मार्गशीर्षो पीक मासो द्वे मद्यत्रे ।
 तद्यथा रोहिणी मगशिरश्च आर्षापवाभासवि युगभावितोना तन्मनसत्रयोमर्थेऽप्येऽन्यतरेषुपरिषमापनात् तथा पीर्यो पीक मासो श्रीषिगमत्रादि तद्यथा
 आर्षो पुनसुःपुष्यश्च आर्षापुनसुष्येऽपि कलासप्तमेन वशासपि यगभावितोना तन्मनसत्रयोमर्थेऽप्येऽन्यतरेषुपरिषमापनात् तथा मार्गशीर्षो पीक मासो
 द्वे मद्यत्रे तद्यथा अश्लेषा माघाश्च अद्यात् पर्वण्यसुतो पुष्यी प्राच्यां तेनामा युगभावितोना पश्चामासविमर्थे क्वचित्पुष्ये क्वचित् पूर्व
 कर्कशुनी क्वचित् पुष्यश्च परिषमापयति तथा ऋषभर्षो पीक मासो द्वे मद्यत्रे तद्यथा पूर्वकृष्णुनी तन्मनसत्रयोमर्थेऽप्येऽन्यतरेषुपरिषमापनात् तथा
 यामसत्रयोमर्थेऽप्येऽन्यतरेषु परिषमापनात् तथा वैश्वीपीक मासो द्वे मद्यत्रे तद्यथा इस्तद्विशाख प्रानांपवनासपि युगभावितोना मुक्तमनसत्रयोमर्थेऽप्येऽन्य
 तरेषुपरिषमापनात् । तथा वैशाखी द्वे तद्यथा स्वातिविशाखा चयसुदनुराधा इदं हि अनुराधासप्तम्यत्र विशाखास्यं पूक मासास्यं प्रधाना
 सतः परस्यामेवपीक मासास्यं तत्संघाटादुपगतं, नेऽति अतो द्वे इत्युक्तं आर्षो बद्धीना युगभावितोना तन्मनसत्रयोमर्थेऽप्येऽन्यतरेषुपरिषमापनात् तथा अन्येऽपि

कस्तोईण दा मरणीकस्तिस्थाय । मग्गसिरीणदो रोहिणी मग्गसिरश्च, पोसिणतिणि अद्धा पुगद्धसु पुंसा,
 माधीण दो अस्सेसामघाय, फग्गुणीणदा पृष्ठाफग्गु णीअ, उत्तराफाग्गुणीअ चेशीणदो हस्यो चिन्नाय, वेसा

की प्रवक्त ! द्वे० भरवी १ कृत्तिकाश्च २ नागशाखाः० द्वे० राशिषी १ मृगशिरश्च २ पीर्यो श्रीषि० आर्षो १ पर्वण्यः २ पुष्य ३ मार्गशीर्षे० अ
 च भगवन् ! पूषिमा मर्ते कतसां मद्यत्र याग करइ के । च गीतम ! चिक्खि मद्यत्र योग करइ के तेकरइ से तेकरइ सतसिपक् १ पूर्वमद्यत्रपद २ उत्तरमद्यत्रपद ३
 आर्षाश्च हे भगवन् ! पूषिमा मर्ति कतसां मद्यत्र योग करे करइ । हे गीतम ! वे याग करइ तेकरइ रेवती १ अश्लेषा २ क्वचित्को पीकमाप्रति ३ मद्य-

द्याः पीकं मासा पीकमासि ततः आविर्भवे पीकं भाषी कुर्वन्वा युमसि उपकुर्वन्वापुनसि कुशीपकुर्वन्वा युमसीति वक्तव्यं स्यात् इति स्वयियो स्यः
 प्रतिपादनं कुर्यात् यथा कुर्वन्वा युक्तासती आविर्धीपीकं माषी उपकुर्वन्वा युक्ताकशीपकुर्वन्वा युक्ते तियन्वथ्यं स्यात् । तथा पीठवद्वत् भवेत् इत्यादि
 पीठवद्वं पीकं माषी भवत किञ्चन युगतीत्यदि पृष्ट्वा । गीतमा कुलवा उपकुर्वन्वा कुशापकुसया युगति तत्र कुलपुणत् उत्तरमद्रपदानत्रं युगति उपकु-
 लपुणत् पूवत्रपदानत्रं युगति कुलोपकुसयुजत् शवभियक्त्वात् युगति उपसंहारमाह । यतएवंत्रिजिराप कलाविभिः प्रीष्टपद्या पीकं मासा

जोएई कुलेत्रकुल जे. एमाणे श्यमिई नस्कधे जोएई साविठीणपुखमासि कुल ग्राजोएइ जावकुलेवकुल
 वाजोएई कुलेणवा ऊमा उवकुलेणवा जुमा साविठीपुखिमा जुमे शिवसध
 सिआ ॥ पीठवद्वंण जते । पुखिम किंकुल जोएई ३ पुत्ता गो० ! कुल वा उवकुल वा कुले। यकुल वा जा

उपकुल युगति २ किञ्चनोपकुल युगति, गीतमा । कस वायुगति, उपकुलवायुगति, कुल युजत् घनिष्ठानत्र युगति ३
 पकुलोपकुल भाव नवत्र युगति, कुलोपकुल युजत् शभिकिवचन युगति, आविर्भो जदमा । पीकिमाषीः कि कुलं युगति, पावत्, कुलोपकुल

राधा १ ज्येष्ठा २ मूल ३ आश्वीन ४ पूर्जापाठा १ उत्तरापाठा २ आश्वनी ३ भावधम् । पूकिमाह सु कुल नवत्र युग करे के उपकुल युग क
 र के कुलापकुल याग कराह । हे गीतमा । कुलपदि युग करे उपकुलपदि युग कराह कुलापकुलपदि याग कराह कुल नवत्र याग कराहो यमिष्टा-
 नत्र याग कराह उपकुल याग करेहो नवत्र युग कराह कुलापकुल याग कराहो श्यमिचित् नवत्र युग कराह । भावधनी पूखिमा प्रावि कुल
 पदि युगकरे पावत् कुलोपकुलपदि युगकरे । कुले युक्त यकी उपकुले युक्तयकी स्यवा कुलोपकुले युक्तयकी भावधनी पूखि मा युक्त इन कपुयी
 इह । माद्रवाणी इ भाववत् । पूकि मा मवि सु कुल युग करे के उपकुल के कुलोपकुल हे गीतमा । कुलपदि याग करे उपकुल पदि युग करे कुलोप

परबोधवशयगति कानि कानित्य शु रक्षारवाक्य प्राग्वत्तदिति । माग्रीयां भद्रस पीक्य मासी कि क स तदेवेति द्वे पुंलः कोप्यः कु लमुपकुलत्रा युमस्ति
 नमयति कु लोपकु ल तत्र कु लपक्षेण मागिरामचक्र युनक्ति उपति उपकुल युञ्जन् रोहिणी माग्रीयी पीक्य मासी नित्याद्युपसहारवाक्य प्राग्वत् । अ
 यत्नापनायनतिदशमाह । यवनमिच्छाच्छेदनादि । यवन्ती एक छयिवीच्याद्या यावत्कृत्वाः यावत्तायाठीपूषि माहस्यर्थः पीथीर्व्येष्टामुलीव पूषि मा कल्पया

जे।एम।ने छ्यसिखीणरुक्ते ज एइ उयकठजाएम।ण रयडणरुक्ते जाएइ छ्य।स्साहंण पूषिम कुलवीजाएउ उय
 कुल । जोएइ कुलेगथाजुमा उयकु लं गथाजुमा अरसेह पूषिमा जुत्तेसिखसस्र सिध्या । कसिहंण जंते । पूषिम
 कि कुल ३ पुछा गो० । कुलवाजाएइ उयकुलं वाजाएउ ये।कुडोवकुल जोएइ कुलजेएम।णे कसिध्या णरुक्ते
 जा।इ उयकुलं जरणी वसिहंण काय वसस्र सिध्या ॥ मगसिरीयं जने । पूषिम कि कुल तचेय दे। जोएइ

यनक्ति कुलापकुल युञ्जन् शतमिवागच्छत्र युनक्ति । प्रौष्ठपदी पीठेमासी कुलश युनक्ति, यावत्कुलोपकुलस युनक्ति, कुलेगथायुक्ता पायत
 कुलोपकुलेतवा प्रौष्ठपदी पीठेमासी युक्तेतिवत्कृत्वा अस्मिन्ना भदस । पच्छा ० गौतम । कलयायुनक्ति उपमुलवायुगलि, दोमभते कुलापकुल
 कुल युञ्जन् अदिनीमकत्र युनक्ति उपकुल युञ्ज रेवनीमकत्र युनक्ति, आस्ययी पीठमासी कलवायुगलि उपकुलं वायुनक्ति, कलेपवायसा उपक

लापकुल याग नकरे कुलयाग करइ ता अद्यमी मजत्र याम करइ उपकल्प याग करइतो रेवती मजत्र याग करइ यापार्थ पूषिमा प्रति कुलपयि
 याग करइ उपकल्पयि याग करइ कुले पुस्र यकी उप अकल्पवा एकयकी आमोह पूषि मा युक्त छे इम अदिवा हूय । कानि की इ भगवन् । पू-
 सि मा प्रति स्पु कुल के उपकल क कुलोपकुल योग करे पछा दे गौतम । अलपयि योग करइ उपकल्पयि योग करइ पचि कुलोपकुल योग न क
 रइ कुलयाग करे ता कसिका मजत्र याग करइ उपकुल योग करे ता प्ररणी कानि की पूषिमा यावत् कश्वा हूइ । मागजिर दे भगवन् । पूषि मा

द्वितीयः परमावध पुनरिनाममावासा इत्यादि त्रीणि मन्त्राणि परिचसापयति । तद्यथा । पुनर्वसु पुष्यो ऽथेथाप आसां पञ्चानामपि युगमाविनीना
मन्त्रत्रयाच्चा मध्ये ऽन्यतरेषसमापनात् करुणान्त्र प्रागुक्त । तथाप्रौष्टपर्दी मदन्त । अमावासां कति मन्त्राणि युजति । गीतमः द्वे मन्त्रे युक्त । मध्यया ।
पूषण्णुनी उतररररुनी चयपान्नायाद्या । अस्मास्तु मात्रपदपूषि नावति शतत्रियक्तेो व्यवहारतोपि करुणीत्या मिययतवाऽवोगाचने पञ्चदशत्वात्
आसापञ्चानामपि युगमाविनीना मन्त्रत्रयाच्चा मध्ये ऽन्यतरेषसमापनाच्च करुणं तथा आद्यपुषो ममावासां कतिमन्त्राणि युजति । गीतमः
द्वे मन्त्रयुक्त । तथाया इत्यत्रिन्नाच इदमपि व्यवहारत निवयतस्तत्राद्यपुत्री ममावासाया त्रीणि मन्त्राणि समापयति तद्यथा उतररररुनी इत्यदि
त्राय यत् पूर्वमाद्ययत्वां पूषि नाया मुतररमत्रपदाप्रागुक्तैरेतोनविवचिता पर मिययतः सा आयातीति सन्धाः पञ्चदशत्वादुत्तरररुनीयत्र गृहीता आ
सापञ्चानां युगमाविनीनां मन्त्रत्रयाच्चा मध्ये ऽन्यतरेषसमापनात् भायनाप्राग्वत् । तथाकान्तिर्की अमावासाया द्वे मन्त्रेयुक्तः तद्यथा स्वाति विगाद्याच
एतदपि व्यवहारतः निवयतस्तु त्रीणि स्वातिःविशाखा चित्राच अस्यामपि पूषिनाया अद्यिन्यपुराचेनचित्रायुक्ताः आसापञ्चानामपि युगमाविनीना
मन्त्रत्रयाच्चा मध्ये ऽन्यतरेषसमापनादिति । तथासागशार्दी त्रीणि मन्त्राणि युजति । तथाया अत्रुराथा ज्येष्ठा मूलद्य एतदपि व्यवहारतो मिय-
यतः पुनरिनामि त्रीणि मन्त्राणि इनाममावासा परिचसापयति । तथाया विशाखा अत्रुराथा ज्येष्ठा च आसा पञ्चाना युगमाविनीना मन्त्रत्रयाच्चा

जाएति त० अस्सेसाय महाय, पीठग्रहणं जन। अमावास कड णरकना जीरेति गो०। दो पुञ्जाफगुणीस्य
उत्तराफगुणीस्य आस्सेहणं दे। हस्यो १ धिसाय २ कश्चिद्वेण दे। साड धिसाहाय ३ मग्गसिरिण तिसि स्युणु

किञ्चल ते एतदुपल, ना भवति कुलोपकल, कुसुपयत्त मगशिरा मन्त्र युजति, उपकुसु० राशिकी० मागशोर्षी पीणमार्षी यावदुक्तव्य
विकुलापकुल न कहीर । भावयन्ती इ भगवन् । अमावासा प्रति केतला मन्त्र योग करे । इ गीतम । स मन्त्र याग करे ठे, ठेकेदा अथेया १
मया २, मात्रयाणी इ भगवन् । अमावासा प्रति केतला मन्त्र योग करे । इ गीतम । य मन्त्र पुष्यो काणुनी १ उतरा काणुनी २ आसा इ अमा

यन्ति नृगुरुवपापमिह कुर्वीपकुर्वन्ना मुनन्ति शोयिद्वानामाप्यादीनां कर्त्तव्या मुनन्ति उपकुर्वन्नापुनन्ति कुलोपकुर्वन् न प्रक्यते तद्वन्नावाविति । अथावावा
 स्याः । भाविः च इत्यादि । भाविर्शो भावकनामविर्भो अमायास्यो अतिमन्त्रादि पुत्रति यथायागं चन्द्रपुत्रसहस्रयुज्यभ्राविर्भो अमावास्यां परिसमाप
 वंति । भगवानाह? नीतमा हेनचने पुत्रः तद्यथा धर्मया सथा, इष्टव्यवहारनयमतल यस्मिन्नक्षत्रे पीक मासी तदर्थत ततश्चारण्याऽर्धात्तमे पञ्चदशेषतु
 दयवापत्रे अमावास्यानवति वस्ति च मन्त्रे अमावास्या ततश्चारण्य परतःपञ्चदशे चतुवयवा मन्त्रे पीक मासी तत्रमाविष्टो पीक मासी किल अत्र
 उपनिहावो वासा तनाऽनाबो स्यामप्यस्या असेया मयापोक्ता लोकेश तियिगजितामुसारेता मतायामप्यमावास्याया वसतमानायामपि प्रतिपदि प
 ल्निश्चारात्रे प्रचरन्तोऽमावास्याभूत् ततःनकलोप्यहोरात्रोऽमावस्येतिव्यवधिपत ततो मयानशत्रमप्य बभ्यवद्भारतोऽमावास्यायां प्राप्यतेइति नकलि

णानयसिकुलेयकुल कुलजोपुमाने मग्गसिरगस्कसे उत्रकुल रेहिणी मग्गसिरीण पुस्सिम जाय वससुत्ति
 छा, पयससिस्थाट्टियि जाय स्यामाठि पेसि जैठामूळी च कुल वा उवकुल वा कुलेयकुल वा संसिस्थाण क
 ल या उवकुलं वा कुलोयकुलं गमखड्ड, चाविठीय भते। अमाथास कईं गस्कसा जोएति गो० । देा पारकमा

ननकापुत्रः ० चागुपत्रो पीकनामो मुक्तेति बल्लव्या न कातर्को मगवन् । पीकनामो किमुल इ पुब्बा, गौवम । कुलवापुनन्ति उपकुलवापु
 नन्ति, नो बन्धोपकानं यमन्ति, कुलपुत्रम क्तिकागसत्र मुनन्ति, उपकुलः ० उत्तरी० कातिकी यावदुल्लव्या । न गंभीरी पीकनामो मगवन् ।

मन्त्र इव अन्वयान् करे, तिनत्र पादन्तु नक्षत्र याग करे कुलापकुल याग न करे कल्पयाम काइ ता नृगशिर नक्षत्र योग करे उपकुल याग क
 रं नो पादिकी, नाग विरी पूखि ना प्रति यावत् करवा इइ । इत्ययं पूखि मापखि सत्र करवी यावत् आवाही लने । पाथीअने ज्येष्ठामूली पूखि-
 वा मने कुलपखि याग करे उपकुलपखि याग करे कुलापकुलपखि योग करे सुच पूखि ना प्रति कुलपखि योग करे उपकुलपखि याग करेइ प

द्विरोधः परमाद्यतः पुनरिहाममावासा इमानि श्रीचि नचत्राचि परिसमापयति । तद्यथा । पुनर्वसु पुष्यो ऽग्नेवाप आसा पशुभामामपि युगभाविनीना
नचत्रयाकां मध्ये ऽन्यतरेष्वसमापनात् करणत्रय प्रागुक्त । तथाप्रौढपर्दे भवन्तः अमावास्यां कति नचत्राचि युजति । गीतमः द्वे नचत्रे युक्तः । तद्यथा ।
पुष्यकण्ठुनी उतरकण्ठुनी चयद्वाम्पयाद्याः । अस्मास्तु भाद्रपदपूर्णि मावन्ति शतत्रिपक्षतो व्यवहारतोपि करकरोत्या निधयसदा ऽवोगाक्षणे पञ्चदशत्वात्
आशापशुभामापि युगभाविनीनां नचत्रयाकां मध्ये ऽन्यतरेष्वसमापनात् करणत्रय तथा आद्ययुक्तो ममायास्या कतिनचत्राचि युजति । गीतमः ।
द्वे नचत्रयुक्तः । तद्यथा इस्तत्रिचत्र इदमपि व्यग्रशरतः निधयतस्तु आद्ययुगी ममायासां श्रीचि नचत्राचि समापयति तद्यथा उतरकण्ठुनी इस्तद्यि
त्राच पद्य पूर्वमाद्ययस्यां पूषि माया मुनरभद्रपदप्रागुक्तैतोलयिवचिता पर निधयतः सा आयातीति तस्याः पञ्चदशत्वादुतरकण्ठुस्यत्र गृहीता आ
सोपशुभानो युगभाविनीनां नचत्रयाकां मध्ये ऽन्यतरेष्वसमापनात् भावनाप्राग्वत् । तथाकस्ति को अमावासा द्वे नचत्रेयुक्तः तद्यथा स्वातिः यियाद्युच
य नदपि व्यग्रशरतः निधयतस्तु श्रीचि स्वातिः यियाद्या चित्राच अस्यामपि पूषिमाया अद्यिन्यमुराधेनचिभ्रायुक्ताः आमापञ्चामामपि यगभाविनीनां
नचत्रयाका मध्ये ऽन्यतरेष्वसमापनादिति । तथासागशीर्थी श्रीचि नचत्राचि युजति । तद्यथा अनुराधा ज्येष्ठा मूलज एतदपि व्यग्रशरतो निध-
यतः पुनरिहानि श्रीचि नचत्राचि इमानमायास्या परिसमापयति । तद्यथा यियाद्या अनुराधा ज्येष्ठा च आसा पञ्चाना युगभाविनीना नचत्रययाका

जाएति तं० अस्सेसाय सहाय, योष्ठयर्द्धण जनः अमावास कड णस्कना जोएति गो० । दो पुष्ठाफगुणीश्च
उत्तराफगुणीश्च आस्सेर्द्धण दे। हत्यो १ चित्ताय २ कस्त्रिडंण दो साह त्रिसाहाय ॥ मगसिरिण तिरिण्ण्णु

चिदुल ते एत्रदुपक्ता, ना भवति कुलोपकलं, कुलपत्रत् मगशिरा नचत्र युजति, उपकुल० राष्ट्रिका० मार्गशीर्षी पौषमासो यावदुपकथ्य
विकुलापकुल न कश्चिद् । आवकनी इ मगवन् । अमावास्या प्रति केतला नचत्र योग करे । हे गीतम । मइ नक्षत्र याग करे लें, तजेहा अग्नेया १
मप २, भाद्रयानी हे मगवन् । अमावासा प्रति केतला नचत्र योग करइ । हे गीतम । वै नचत्र पूषो काल्गुनी १ उतरा काल्गुनी २ आसाइ अमा

पुनन्ति उपकुलवापुनन्ति कुलापकुलवा पुनन्ति श्रेयिकामामाध्याहीना कुलवा पुनन्ति उपकुलवापुनन्ति ननपयते तद्वभायादिति । अथायाया
 स्याः । सायिाड वडत्यादि । साविथी, भावबभामावविर्भा अमायासां कतिगतत्राधि पुनन्ति यथायागं चन्द्रवदसम्युप्यमाविर्भा अमायासां परिसमाप
 र्भवति । भगवानाह? गौतम! द्वेषत्रे पुनः तपसा अर्थया मया इव्यवहारमपमतन पस्त्रिकत्रे वीष्णु मापी प्रयति ततप्यारभ्याऽर्याकृतमे पशुत्रगेपतु
 दत्रवानचत्रे अमावास्याजवति पस्त्रि च मचत्रे अमावासा ततभारभ्य परतःपञ्चदशे वतुदशया मचत्रे वीष्णु मापी तत्रमाविष्टा वीष्णु मापी द्विम अत्र
 अपनिष्ठायां वाक्ता तताऽभावी स्यामप्यसा अक्षेया मयावीक्षा लोकेश त्रियिग्विताभुसारा गतायामप्यमावाकायां वक्तमातायामपि प्रतिपदि प
 स्त्रिकशोरात्रे प्रथमतोऽनावास्यामृत तत मक्षोप्यशोरात्रोऽमावस्येतिव्यवहित ततो मयामचमप्य धव्यवहारतोऽभावासायां प्राप्यतेइति गकटि

पानत्रतिकुलेवकुल कुलओपुमाने मगसिरगस्कत्ते उत्रकुल रोहिणी मगगसिरीग पुच्छिमं जाय यत्रस्रसि
 ष्या, एवंससिस्थाट्टिथि जाय स्यासाठि पेसि जैठामूली च कुल वा उवकुल वा कुलेभ्रकुल वा संसिस्थाग क
 ल वा उत्रकुल वा कुलोभ्रकुलं नमखडं,, साविठीग भते। अमायास कईं नरकज्ञा जोएति गो० । देा नरकज्ञा

ननवापुन० आद्यपुत्री वीरवासी पुनन्ति वनभ्या न कर्तिकी भगवत् । वीरवामो बिदुल व पुन्या, गौतम! कुलवापुनन्ति उपकुलवापु
 नन्ति, मो बक्षोपकसं पुनन्ति, कुलमुत्रन् कतिजानकत्र पुनन्ति, उपकुल० प्ररवी० कर्तिकी यावट्टकथा । न गयीयी वीरवामो भगवत् ।

मत्रह रपु कुलयाग करह, तिमत्र यावत् नै मचत्र याग करह कुलापकुल याग न करे कलयाग करह ता भगशिर मचत्र याग करे उपकुल याग क-
 रे तो टाडिबी, माय सिरी पुच्छि ना प्रति यावत् करवा हूह । इमशय पुच्छि ना पचि मय करकी यावत् आवाही कर्ते । यापीअने अहेहामुपी पुच्छि-
 ना मर्ये कुलपचि याग करे उपकुलपचि याग करह कुलापकुलपचि योग करे अत्र पुच्छि ना प्रति कुलपचि योग करह उपकुलपचि याग करह प

६३ कि आर्त्री पमर्वसुः पुष्यः एतदपि व्यवहारतः परमापस्तम्ब इमानि श्रीचि मगशिरः छात्रौ पुनवसुष आर्क्षा युगते ऽधिकमासमघम पणाम
 वि पम्बानो तथैवति । अत्र सर्वशतशतशतमघम्ये यत्राऽभिमिबतर्नवति तत्रमगस्य स्तोत्रफलत्वात् यतः स समवायागे, ज्युमीवेदीये अभिष्वज्जे-
 वि सतावीधाय च्छतेहिं सववहारयदहसि । अथानावास्यासुक्तावियोजनप्रश्नाह । सावित्रीं प्रवत्त ? अनायासां वि
 कुल पुनक्ति उपकुलपुनक्ति कुलोपकुलपुनक्ति । भगवानाह ? गौतम ! कुलंशायुनक्ति उपकुलया युनक्ति वाशदः समुच्चये मोलजतेकुलापकुल तत्रकु
 संपुनत् सावित्रीमनावासां मघानचत्र युनक्ति । एतद्यमानुत्पुत्तया व्यवहारतः सत्त परमापस्त पुनः कुलपणत् पुप्यमचत्र युनक्तीति एतद्यमाने
 बोत्त एवमन्तरवृत्तमपि व्यवहारमधिकृत्य पचायोग परिभाषनीयमिति । उपकुलयुत्रत् अथैयामशत्रपुनक्ति । अथापसहारनाह यतःसत्प्रकारेभ्यस्त्वास्या

क, लजे।एई उवकुलजे।एह क्लीयकुल जो।एई गो० । क, लत्राजे।एइ उवकु, लयाजे।एई पीलजइक, लोत्रक, ल क,
 लजे।एमाने महागस्कत्सं जो।एह उवक, लजे।एमाने अस्सेसागस्कत्ते जो।एह ॥ सावित्रीण अमात्रास कु, लत्राजे।

वि युनक्ति, गो० । हे पूर्वोक्तपुनी शतरक्तपुनीचेति आग्नेयुर्मी हे, इत्यादिशाच, कार्थिकी द्वे स्यातिः विशाखाय, मागशीर्षी श्रीचि अतुराया
 ज्येष्ठा मूलच, पीर्षी हे, पूर्वोपादा शसतापादा, मार्शीश्रीचि अभिञ्जित् मघणः घनिष्ठा, कार्गुनीश्रीचि, शतभिषा पुनमत्रपदा शतरजत्रपदा
 नेत्री हे, रयती अश्विनीच, वैशाखी हे भरबी कृत्तिका च, ज्येष्ठापूर्णी हे, रोहिणी मृगशिरय, आपार्थी श्रीचि ज्योत्स्नापुनवसुः पुष्य इति ।
 सावित्रीं मगवन् । अनावास्या किञ्चुल योजयति, उपकुल योजयति, गौतम ! कलायायोजयति उपकुल या योजयति,
 ति शु कुल मघत्र याग करह के उपकुल याग करे । हे गौतम ! कुलपचि योग करे उपकुलपचि याग करह पचि कुलापकुल योग न पासइ ।
 कुनयाग करे तो मघा मघत्र योग करह उपकुल योग करे तो असेया मघत्र योग करह । श्रावणती अमावास्या प्रतइ कुलयोग करे उपकुल पचि

मध्ये उप्यतेरेव समापनात् इति । तथापीवीममावास्या हेनचने पुनः पूषापाठा उत्तरापाठाय यत्रपि व्यवहारमन्त्र निघयसः पगस्योवि मन्त्रा
 चि परित्वापयति । तथाप्य मूल मूर्तीपाठा उत्तरपाठाय व्याप्तौ युगलभित्तितः पाठशतक व्यवहारोत्तरापि व्यवहारमन्त्रावात् पण्डितमन्त्र मन्त्राये
 यं । एतदपि व्यवहारतः निघयतः पुनश्चापि उत्तरापाठा अनिश्चित मन्त्रस्य व्याप्तौपवागापीत्यादि पूर्ववत् तथाकाशगुनी त्रोवि । तदप्यः जग
 जियत् पूर्वमन्त्रपत्रा उत्तरमन्त्रपत्रा इत्येविव व्यवहारः स्वीचि यथा यन्निघयतमभियन् पत्रमन्त्रपत्राय । व्याप्तौगुणाभासवीत्यादि । एतेषु
 तथाचैत्रो हेनचने रेवती अश्विनी एतदपि व्यवहृतलः निघयतस्तर्तीच यथापूर्वमन्त्रपत्रा उत्तरमन्त्रपत्रा रेवताच व्याप्तौपीत् इति एतेषु । तथास्त्रीया
 मूर्ती हे रोषिकी नमश्चिन्त घनचपि व्येदतः निघयतन्ना इत हेनचने रोषिकी कृत्तिसाग व्याप्तौपीत्यादि एतन्त । तथा व्याप्तौ पीचि म-

राशो जेठा मूलाश्रु, पोमीत्र या पुञ्जामाठा उत्तरामाठाश्रु अग्निष्टे मन्त्राः प्राणिष्ठा फग्गु गीग
 तिचि सयभिसया पञ्चमहृत्रया उमन्त्रमृत्रया चैत्राग वा रेवठ श्रुस्मिनीश्रु, त्रैवाहीग दो मरणी कस्मिष्ठा य
 जेठामूलीग दो रो ह्नी मग्गानिरत्र, अत्र ह्नीग ति चो अह्वा पुगश्चु पस्से ॥ सात्रिष्ठीग मने अमायास कि

स्यात् एवमाचका अपि पाठशकरी वीर्वी अटानलीत्र कुलीत्रा उपहारा पुनापसमथा गपिवावा फग्गु ययान्त्रा काकपत्रग मन्त्रवन्,
 चाविठौ मयपन । प्रमावाका अगि मन्त्राधि पुहुलि, गीतन । हेनचने पुनक्तः, तथाप्य आयेपाच मपाच । मोठपत्तौ गगवन् । अग्निमन्त्रया
 वाया मतिमन्त्र इत्यत्र १ चिवा वाति कात्र वै स्वाति १ चिवाया २ मागगिरात्र चिचि मन्त्र अमूराथा १ स्पष्टा २ गुल ३ पामात्र वै पबोपाठा १
 उत्तरापाठा २ मापी त्रिचि अनिश्चित १ मन्त्र २ चमिष्ठा ३ काशगनात्र चिचि मन्त्रमिचक् १ पूवजमन्त्रपत्र २ उत्तर मन्त्रपत्र ३ चैत्रीय मन्त्र रेवती १ अश्विनी
 २ वैशापीने च मरणी १ कृत्तिका २ अमगानुलीय वै राक्षिवा १ मृगशिर २ आप्यापीय चिचि कात्री १ पुनक्तमू २ पुष्य ३ व्याप्तौ वै मयवन् व्याप्तौवाया

नरा उपरुत्तपुत्रकीति वाच्य । अथसंक्रियानट्टार । तत्रसंक्रियानोमास यस्मि मातृशशान अमावास्यायाममासात्सप्तश्राद्धं पूजिं नारा तत्रसंक्रियानि
 वनेमसुद्वयसत्रं नृप । अथाऽऽनतेदित्यादि । यदा भद्रम् । सावित्रीऋषिगणकयुक्ता पूजिं वाभवति तदा तस्या अर्वाकतभाअमास्याया सापी नया
 नववयसा जपति यदातु सापी नयाऽनववयसा पूज्या सा भवति तदा पादात्वा अमावास्या सावित्री ऋषिगणकयुक्ता भवतीति आद्यामस । अमावास्या
 इति । जपति तत्र गौतम । यदा सावित्री त्यादि तदथ वक्रव्य । मयेन सप्तानोत्तरत्यात् । अथमयः । इव व्ययकारनमनतेन यस्मिन्वयत्रे पीक
 सापी भवति तत्स्यारथ अवाङ्मने वक्रव्ये अतदयवा नवत्रे नियन्तरे ऽमावास्या ततो यदा सावित्रीऋषिगणकयुक्ता पीकसापी भवति तदा
 अर्वाकतनी असायासा सापी नयाऽनववयसा भवति ऋषिगणकयुक्ता नयाऽनववयसात् । अथ व्ययकारनमनतेन यस्मिन्वयत्रे पीकसापी

मूर्ते नस्कन्ते जोषई उवकुल जठा कुलोयकुल अणुराहा जाय जुहाइति वसुसु सिया एष माहीए फग्गु
 णीए आमाहीए कुल वा उवकुल या फुलोयकुल वा अत्रसेसिस्थाण कुल वा उवकुल वा जोषई । जषाण
 नरे । सावित्रीपुष्टिमा मयई, तयाथ माही अमावासा नत्रई, जषाण म० । माही पुष्टिमानत्रई, तयाण सा

मागगीयो भवन् । तदेव, कस भुसपत्रत्र रोक्षपति तपकुल स्वैहा, सुनोपकुस छनराथ, धावयुक्तेति यत्कव्यास्यात्, एषमावायाः काशगत्याः
 आप अवाऽऽकुलोवा उपकुसवाऽऽकोपकसवा अथशुक्राका कुलोवा उपकसवा अवापकुसया योअपतोत्यादि न यदा जदस्य । सावित्री पूजिंमास
 कुलापकनपुष्टि याग काऽऽ, अत्रकोप पाकना अमावास्याऽऽ कल गवत्र अथवा उपकल मद्यत्र योग करव (इये खनिपात द्वार अथप ख ६) क्रियार
 हे भक्तन । पन्दिटा नवत्र यत्क पूजिं माहूइ तिबारे माऽऽरली अमावास्या नया नवत्र द्वार । अने खियारे मयः पुल पूजिं माहूइ तिबारे पन्दिटा
 युक्त अमावास्या द्वार । हे गाठम । खियारे पन्दिटा युक्त तिमात्र एव अइये खियारे हे भगयन् । उतर मद्रपय पुक्त पूजिं माहीए तिबारे उर

कुलोपकुलाभ्यां आबिष्ट्या अनावासाया यन्त्रयोगः समस्ति गतुकुलोपकुलेन ततः आबिष्टीनमावासा कुलमपि युनक्ति उपकुलमपिपयन्ति इतिवत्त
 व्य स्यात् परिवाकलेनवापुत्रा उपकलेनवापुत्रासती आबिष्टी अनावासायायन्त्रेति वक्तव्यं स्यात् । तथाप्रीष्टपदो भवति ? अनावासाभित्यादि तदेवप्र-
 अर्थं उत्तरमूर्च्छे कुलोपकुले मुक्तः नोयुनक्ति कुलोपकुलं तत्रकुलमुत्र तत्तराकारगुणीनश्च पूर्वकारगुणीनश्च युनक्ति उपकुलमुत्र युनक्ति उपकुल
 युत्र तथैव मानवीर्या तदव प्रसपूर्त्रं किङ्करुत चापैरित्यादि । तत्रकुलमुत्र गूलनश्च युनक्ति उपकुलमुत्र स्वीधानश्च कुलोपकुल युनक्ति उपकुलराया
 नश्च युनक्ति यावत्करुतदुपमकारपुत्र युनक्तिवत्तव्यं स्यात् एवमाप्याः कारगुण्याः आपाठ्याय कुलवा उपकुलवा कुलोपकुलवा अथरिणाणां कु-

एह उत्रकुलंवाजोपुई कुलेगवाजुम्ना उत्रकुलगवाजुम्ना चात्रिठी स्यमायासा जुम्नेस्त्रिसप्तष्टिसिध्या । पोठत्र
 ईप्य भते । स्यमायास तर्धेव देा जोएह कुलंवा उत्रकुलंवा जोलभतेकुलंवाकूल कुलजोएमाने उत्रराफगु
 णी गस्कतेजोएह उत्रकुल पुष्टाफगुणी । पोठवद्दम स्यमायास जायत्रत्रष्ट सिध्या । मगसिरीण तर्धेव कुल

भासभर्ते कुलोपकुलं । कुलबुष्टं मथानश्च यात्रपति उपकुलं युष्टं अर्धेपानश्च यात्रपति । आबिष्टी अनावासां किङ्करुत योजयति उप-
 कुलंवा यात्रपति कुलेनवापुत्रा उपकुलेनवापुत्रा आबिष्टी अनावासा युनक्तिवत्तव्यासात् । प्रीष्टपदो भवति । अनावायाो तदेव द्वेयोजयतः ।
 कुलवा उपकुलवा नोत्तमतेक लोपकुलं कुलमुक्त्वा उत्तराकारगुणीनश्च मुक्तं । उपकुल पूर्वाकारगुनी प्रीष्टपदो अनावासां यावद्दूरं व्य यात् ।

योग कर कुल युन क्वी उपकुलत्र पचि पुक्तपक्वी भावकानो अनावासा यत्त क इन करको दूर । भाद्रवानी ऐ भगवन् । अनावासा प्रते तिनत्र
 यावत्तै यागकरे कुलयोग करे उपकुल पचि योग करे कुलोपकुल न पावे कुलपुल न पावे कुलयोग करे तो उत्तरा कारगुनी नश्च योगकरे उपकुलयोग करत तो
 पूर्वाकारगुनी यागकरे । भाद्रवानी अनावारया प्रते यावत् करको दूर । इन मागवरीर इय भावो कारगुनीर आवाहीर कुलपचि उपकुल पचि

यदा च कानि की कृत्स्निकागच्छन्तु क्वा पीयसासी प्रयति तदा वैशाखीविशाखानक्षत्रयुक्ता अनायास्याप्रयति कृत्स्निकातो ऽयाकृशिशाराया पण्डदशत्यात्
 यदा वैशाखीविशाखानक्षत्रयुक्ता पीयसासी भवति तदा ततोऽनतरापायात्याऽमावास्या कानि की कृत्स्निकागच्छन्तुवेला भवति विशीखातः पूर्वैकृति
 क्वायाः बहुदशत्यात् । एतच्च कानि क्वैशाखमासावधिकृत्योक्त यदा च मागशीपीनृगशिरामक्ता पीयसासी भवति तदा ज्येष्ठासूनी ज्येष्ठासूजनक्षत्रो-
 वेता अमावास्या यदा ज्येष्ठासूनी पीयसासी तदा मागशीया अमावास्या एतच्च मागशीपज्येष्ठमासायचिहृत्य प्रावनीय यदा पीपीपुष्यनक्षत्रयुक्ता
 पीयसासी तदा आषाढी पूर्वोपाढानक्षत्रयुक्ता अमावास्या भवति यदा पूर्वोपाढानक्षत्रयुक्ता पीयसासी भवति तदा पुष्यनक्षत्रयुक्ता अमावास्या
 भवति एतच्च पीयापाढमासावधिकृत्योक्तमिति । तस्मानि मासाद्दत्तासपरिसमापकानि नक्षत्राणि सप्तति ज्यमस्तमननेमाश्रीरात्रपरिसमापकतया
 मासपरिसमापक मसप्तद्वयमाह । तत्रप्रथमतो कर्षोक्ताद्वारात्रपरिसमापकनक्षत्रसत्र । यासाखपट्टममित्यादि । तयोक्ता कयाकालस्य यतुर्मसममाखस्य

एष पणुण अभिछावेण इमात्रपुखिसाह सुमात्रासाहणे अह्नु ह । गो० । अस्सिणी पुंखिमा चत्तीअमावासा
 कक्षीगीपुंखिमा वेसाही अमात्रासा मगसिरीपुंखिमा जेठामुली अमात्रासा पोसीपुंखिमाछासाठीअमात्रा
 सा ॥ धासाण मन । पठम मासकट्टणस्कन्ना गेति गो० । अन्नारिणस्कन्नापेति त० उत्तरामाढा अस्सिहं सयणे०

वक्तव्य । यदा जदस्ता प्रौष्ठपदी पूर्विक्षिमा भवति तदा काशुनी अमावास्या भवति । यदा आरुगुत । पू इना भवति, तदा प्रौष्ठपदी अमावास्या
 भवति, इत्ता गौतम । तदेव, एतन्मनेमाभिवायेन इमः । पीण्डिमाः अमावस्याद्य नेतव्याः । आश्विनापीखिमा वैशी अमावास्या, क िकी पूष
 तिनार उत्तरापाढा युक्त अमावास्या इह ॥ इयं नतानाव पारसनापकट्टार कर्षे ख १० कयाकालना चे भगवन् । प्रथम आषाढमास प्राप्त केतला ग
 चत्र पूषकर्षे ख केतला नप्यत्र पार्ते आचर्षे । तिनारै रात्रि पूषयाह ऽने पातह कर्गे तिनारै रात्रि पठे गी० । चार नक्षत्रपाते आपनतारात्रि पूषे
 कर्षे उत्तरापाढा १ अभिजित् २ मखख व चमिष्ठा ४ उत्तरापाढा बउद अहारात्र पूष करह अजिजित् साव अहोर त्र जर्गे रात्रि पूषे कर ऋषयण

नकुत्रादारस्य अविष्टानकश्चस्य पशुदशत्वादिति प ठलेनात्र विषये एतद्व्यवहारमासमं पेरुत्य भावनीय । यदा भद्रस्त? माधी मपानकश्चयुक्ता पूषिना
 ज्ञवति तदा आविष्टी अविष्टानकश्चयुक्ता पाद्यात्प्राप्तमावासा ज्ञवति मपानकश्चयुक्ता पूषदशत्वात् इदञ्च मापमासमधिकृत्य
 भावनीय । यदा भद्रस्त? मीष्टपर्वी उत्तरमद्रपद्यायुक्ता पीछ माधी भवति तदा पाद्यात्प्राप्तमावासा उत्तरमद्रगुनीनकश्चयुक्ता ज्ञवति उत्तरमद्रपद्या
 आरस्य पूषनुत्तरमद्रगुनीनकश्चस्य पशुदशत्वात् एतच्च भाद्रपद्याशसमधिकृत्या अवलेप तदाचोत्तरमद्रगुनीनकश्चयुक्ता पीछ माधी ज्ञवति तदा अमान-
 वासा मीष्टपर्वी उत्तरमद्रपद्यायुक्ता भवति उत्तरमद्रममीपारस्य पूषभुत्तरमद्रपद्यानकश्चस्य पशुदशत्वात् इदञ्च पाशुनुनमासमधिकृत्योक्त । एवमेतेनाभि-
 ज्ञाप्येन इमापूषि मा अनावासाव नीतव्याः । यदा आविष्टीअश्विनीनकश्चोपेता भवति तदा पाद्यात्प्राप्तमावासा वैत्री चित्रानकश्चयुक्ता भवति
 अश्विन्वाद्यारस्य पूरे चित्रानकश्चस्य पशुदशत्वात् एतच्च व्यवहारमयमधिकृत्योक्तमयेव गिरयत् इव सास्य युग्मात्प्राप्तवित्या ममावासाया चित्रान-
 मकशासमवात् एतच्च मानवर्द्धित । यदाच वैत्री चित्रानकश्चोपेता पीछ माधी भवति तदा पाद्यात्प्राप्तमावासा आविष्टीअश्विनीनकश्चयुक्ता भवति
 एतदपि व्यवहारतः निश्चयतः एकस्मात्पि वैक्रमशासकवित्या ममावासाया अश्विनीनकश्चस्य सप्तवात् एतदपि सूप्रमाश्विगवैत्रानामावधिकृत्य प्रवत

विष्टी अथमाथासाभवर्द्धं हुता गी० अथपसायिठी तत्रेयवत्तश्च, जयाण जते । पैठत्रर्द्धं पूषिनामानत्रर्द्धं तथाण
 फग्गणी अमाथासाभवर्द्धं, जयाण फग्गणीपूषिमामत्रर्द्धं तथाणपैठत्रर्द्धं अमाथासाभवर्द्धं हुता गी० । तत्रेय

जति, तदागार्थं जगानन्वा मर्तन । यदा भद्रस्त । माया पूरुत्तगापति, तदा आविष्टी अम यथा भवति । इत्त गीतम! यदा आविष्टी, तदेव
 चारकी युक्त अमावासा इह अम चिवार उत्तराश्विनूर्मा युक्त पूषमा इह तिवार उत्तर मद्रपद्युक्त अमावासा इह । ये गीतम । तिनत्र
 कदव इम इति अग्निजावह एह पूषि मा ॐ अमावासाया आवकी अश्विनी युक्त पूषि मा इह तिवार चित्रा युक्त अमावासा इह कृत्तिका युक्त
 पूषिमा इह तिवार चित्राया युक्त अमावासा इह । नृगशिर युक्त पूषि मा इह तिवार अश्विनी युक्त अमावासा इह । रोह युक्त पूषि मा इह

बहिर्द्वेषः । एतदेवाह । तस्य भावकमासस्य चरनेदिवसे द्वेषेदिवस्यारिषागुणानि पीरुपी प्रवति । अपद्वितीयमासंपृच्छति । यायाद्यमित्यादि ।
 वर्षां वा वर्षाकासस्य प्रवति । द्वितीय ज्ञानुपलक्ष्य मास कति नक्षत्राणि नयति अस्यवाक्यमाचार्यः प्रायश्चित्तकर्मणः । गौतम । चत्वारि नक्षत्राणि न

जेस चरिसदिवसे संसिधेय विवसंतं दोषयाह चत्वारिष्य श्यगुणाह पीरसीभयई । वासाण जंतो। दोस्र मास
 कइ णस्कना जेति गो०। चत्वारि त० घण्ठिठा सयभिसया पुहुनद्वयया उत्तरनद्वयया,, घण्ठिठा चउद्वस अ
 होरसे जेह सयभिसया ससअहोरसेजेह पुहुनद्वयया अठ अहोरसेजेह उत्तरनद्वयया एग अहोरसजेह । तदि

नक्षत्राणि नयति गौतम । चत्वारि नक्षत्राणि नयति । तथावा उत्तराषाढा अभिनिष्पद्यः घनिष्ठा, उत्तराषाढा चतुर्दशोरात्रान् नयति ।
 अनिचिस्तहाहोरात्रान् नयति, अथकोऽष्टावहोरात्रान् नयति, घनिष्ठा एक अहोरात्र नयति, तस्मिन् चत्वारो चतुरश्रुलपीठव्याख्याया युर्वोऽनुप-
 पटति । तस्यमासस्य चरनेदिवसः तस्मिन् दिवसे द्विपदा चतुरश्रुला पीरुपी भवति, वर्षां वा नयति । द्वितीय मास कति नक्षत्राणि नयति । गौ०

न चत्वारि चत्वारि जेतनी विगमान् रात्रिमान् पूष तेहना सोमो ज्ञान ते पीरसी कहीह । तेच रात्रि किवारे जे रात्रि रुनापक नक्षत्र पूष ते न-
 क्षत्र अगह तिवारे रात्रिपदे उदवास्तातेर आकाशने सोमे मागे अणुपदे नक्षत्र तिवारे मयम पीरसी मास ते नक्षत्र मासच आवे तिवारे अहोरात्र
 चाह ते नक्षत्र २ आकाशने चाहे मागे पादू रहे तिवारे पाखिली पीरसी मास ते नक्षत्र आपने तिवारे रात्रिपूषे चाइ इल पीरसीमान आखरी
 दिव पीरसीमान सूत्रोक्तते आखरी (तेह आखर मासने जेह ठेइले दिवसे चइपगे जने चार आगुल ठायाच पीरसीचाइ (इस्ता० एए व्यवहार
 नयमते पस्मिन् नक्षत्रे पीरुमासी प्रवति ततः आरम्यावर्त्तने पञ्चदशे १५ चतुर्दशे १४ वा नक्षत्रे नियमतो अमावारया प्रवति) बयोबासमा हे प्र
 गयन् । पीरुमास मयि केषला नक्षत्र पूषेकरे रात्रि हे पीरुम । चत्वारि नक्षत्र, तेकेह घनिष्ठा १ मयजिपक २ पूषमत्रपद ३ उत्तराषाढपद ४ घनिष्ठा

प्रथममास आदशसप्तम कृत्तिगणेशादि स्वपक्षसंगमनेनाङ्कारात्रपरिममायकसयां क्रमेण नयति द्विक्रमकत्वात्स्य समाप्तिमितिगम्यते कार्यः षडस्य षड-
 चव्याकस्रदिगु इमाजिनश्रादि यदा अस्तनयति तदाआवणमासं ऽहोरात्रसमाप्तिरित्यर्थः । तेनैतानि रात्रिपरिसमापकस्याश्रात्रिनश्रात्तस्य च्यम्ने
 नगवानाह भीतना। अत्वारिनश्रादि नयति । तद्यथा उत्तराषाढा अभिहित भवथा यमिष्टाच भत्रीशराय ह्यप्रयमान अनुश्रगज्जकाराश्रात्रान् भवति सदन
 तर मभिजिबद्धत्र सताहाराश्रावपति । ततः अवकनश्रमश्री अहोरात्राननयति एवच सर्वश्रमस्यै कान्तिश्रगश्रीरात्रा गतासताः
 परं आवकमासस्य सम्बन्धिनं अरमनेकनश्रात्रं चमिष्टानकृत्रं नयति एवं श्रावकभास अत्वारि नश्रादि नयति अस्यच मेनद्वारस्य प्रोशन रात्रि-
 श्रावकभासो प्रथमाङ्काराश्राव्य प्रतिविमभ्याप्यमरुनककास्या तथाकपचनपि पगयनने यथा तस्य श्रावकमासस्यपयेनचतुरगलाधिकारद्विपदा
 पीठबीजवति । अत्रभास विद्यते । यस्यां तच्चात्मी यावद्विनरात्रिमार्गं तद्वनयोऽगापीठयोवालाः प्रहरति यावन् अ याद्वपूस्समायोच द्विपदप्रभाषा
 पीठबी तस्याह श्रावकसत्त्वचनरपमकृये चतपुकापिका पीठयो अवति मासमागचारादनेदनिर्देशाः मेन चतरंगलाधिकपीठव्याश्रापयानि विद्यप

धाणठा उत्तरामाढा अउद्धमअहारस गेह स्याज्ज्ञं मभ श्रुहारस गेह सखणी शुठश्रुहारस गेह धाणठा
 एगश्रुहेरसे गेह । तन्निश्रमामनि अउरगुलेपेरमीण ल्यायाण सूरिण शुणुपरिछष्टु । तस्मिण मामस्म

नावा वेद्याका अनावाया नागश्यापी पञ्चमना। अ्य द्वाभूत्वा अमावस्या पीया पूजना। आवाही अगवस्या ३ श्योवां भदना । प्रथमभास कति
 आठ अहारात्र तने रात्रिपूस करह यलश। एव अहारात्रि तगइ रात्रि पूज करे (प्रथम भावच मासना १४ दिन तने अहारावाहा मचत्र करे
 तिबारे रात्रिपठे ऽने आचम तिबारे रात्रि पूजबाइ तेह १४ दिन पकी ५ तग अभिजिन् अग तिबारे रात्रि पठे ऽने आचने तिबारे रात्रि पूजबाइ)
 विशार पठा भावच ने दिवसे पूर्विकाइ चमिष्टा इन नाठ भावत्रा तेह भावच भावने चिपे दिवसे च्यार अगुलपेरनी चायाइ भूयपरवात इ नह

मम । श्रीकृष्णस्यैव नमः । देवतो अग्निमीष तपोनरनरूपदा चतुर्भ्योऽग्निदिवान् भवति देवतो पशुद्वय रात्रिदिवान् भवति । अग्निमीषक
 रात्रिदिव भवति । एतन्मृतेषामाद्य श्रीकृष्णस्यैव नमः । देवतो अग्निमीष तपोनरनरूपदा चतुर्भ्योऽग्निदिवान् भवति । अग्निमीषक
 वापः पूर्वयन् । एतदेवाह । तस्यमासस्य चरमेद्विषये रेखापादपयस्तयार्त्तनी सीमा तत्स्थानि श्रीकृष्णस्यैव नमः । अग्निमीषक

सानि दुत्रालसंगुलप रसीए लोयाए सुरिए अणुपरिच्छदह । तस्सण सासस्स जेस चरिमेद्विषसे तसि० छडठठाइ
 तियापयाइ पेरभीनत्रहं ३ आमाण मते! चउत्थ मास कड गस्सत्ता जेति गो० । तियाव० अस्सिणी भरणी
 कनिश्चा अस्सिणी चउद्वस नरणी पयुरस कत्तिआ एण, तसिचण माससि सोलसगुलपेरसिए छायाए सुरिए
 अणुपरिच्छदहं, तस्सणमासस्स जेसे चरिमेद्विषसे तसि० तियापयाइ चन्नारिच्छगुलाइ पेरिभीनत्रहं ४ हेम

चतुराणपदा देवता अग्निमा, चतुराणपदा देवता अग्निमी एक, तस्सि वसावे द्वादशांगुलपा पीठ्या
 छायाया मूयः अणुपटति ॥ तस्यव मासस्य यदरभोद्विषमः तस्सिन् विवसे रेखास्यानि श्रीकृष्णस्यैव नमः । अग्निमी
 सापकृत्तिमत्तप्राचिनपति । गो० । श्रीकृष्णस्यैव नमः । अग्निमी भरणी कृत्तिमा च अग्निमी चतुर्दश भरणी पशुद्वय कृत्तिमायक, तस्सि वसावे द्वादशांगुलपा

देवतो पत्तर १५ अक्षोरात्र लने अग्निमी एक १ अक्षोरात्र ल । रात्रि पूर्व करे तत्र अग्निम् मासगे विषय धार अगुल पोरमा छायाइ मूय
 किरर तेइ अग्निम मासमे दोइने परम विवसे पगनी रेयापर्येन विचि पगनी पूण छायाइ पोरमी याइ व वया मासने हे भगवन्! गोमे कृत्तिक
 मासे केतला मत्त रात्रि पूण कर छे । हे गीतम ! अग्नि मव्यत्र रात्रि पूण करे । तेकदा अग्निमी १ भरणी २ कृत्तिका ३ अग्निमी चउद १४
 अक्षोरात्र लगे रात्रि पूण कर भरणी पत्तर अक्षोरात्र लगे कृत्तिका एक १ अक्षोरात्र लगे तेइ कृत्तिक मासने साल १६ अगुल पारमीनी छायाए

मति । तदाथा घनिष्ठा शतभिषक् पूर्वजन्मपदा उत्तरजन्मपदा च तत्र घनिष्ठा आद्यान् चतुर्वेदशब्दोरात्राम् मयति तदनन्तर शतभिषक् षष्ठाशोरात्राम्
 मयति तदापर षष्ठाशोरात्राम् पूर्वजन्मपदा मयति तदनन्तरमेकशोरात्र सुतरमन्त्रपदा मयति एवमेव भाद्रपदमासश्चत्वारि मन्त्राणि मयति घ-
 स्मिन् मासे अष्टानुत्तरीय्या अष्टानुत्तरीय्या श्रापया पूर्वोऽनुपरावर्तते अत्रमावायाः प्राग्ब्रह्ममीयः । एतदेवाह तस्यभाद्रपदमासस्य चरमेदि
 वसे द्वेपदे षष्ठ्यांगुलानि पीठयो मयति । अत्रतृतीय पञ्चति । वासायमते तसिअहन्वादि । वर्षोवां भदन्त तृतीयमास कतिमन्त्राणि मयति । गी-

षष्णमाससि अष्टगुलपोरसीए छायाए सूरिए स्युगुपरिच्छदइ । तस्सणमासस्स जेसे च्चरिमोदवसे तसिचण दोप
 याइ छठयस्यगुलाइ पोरसीनयइ । आसाण जेते तईस्यं मास कइ णस्कहा जेति गो० । तिखिणस्कहायेति
 त० उत्तरजन्मपदा चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या

चत्वारि चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या
 चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या
 चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या

चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या
 चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या
 चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या चत्वारि अस्मिन् पीठानुत्तरीय्या

इति ब्रह्मरिपांगुसानि पीरुयोऽभवति । गतो यर्पाकालः । अथ हेमन्तकालपृष्ठति । हेमन्तायमित्यादि । हेमन्ताणा हेमन्तकालस्य जदन्त ! प्रथम
 नागोयीर्यलस्य भासं बतितनत्रादि नयति । गीतम । त्रीदि कस्तिका रोहिणी मृगशिरस तत्र कस्तिकाचतुर्दशहोरात्रान् रोहिणी पञ्चदशहोरात्रान्
 मृगशिरसहोरात्र नयति । तस्मिन् च भावे विद्यत्यगुलपीरुष्या विद्यत्यगुलाधिकपीरुष्या चायया सूर्योऽनुपरावसते भावार्थः पूववत् । एतदेवाह ।

१ । मिअचिर षड्वृस अद्वाष्ट्युठ पुणस्रसुसत पुस्सो एगराहृदिश्य जेइ । तयोण षडवीसगुलपेरिसीए ढायाए सु
 रिए अणुपरिअहृई तस्सण मासस्स जेसेचरिमेदिवसे तसिचणविचससि लेहठाइ चत्तारिपयाइ पेरिसी भवई
 २ । हेमताण जने ! तच्चे मास कठ णरकत्ता । जेति गो० तिखि तं० पुस्सो अस्सिलेसा महा पुस्सोचउइस
 अस्सिलेसापखरस महाएकं, तयाण षीसगुलपेरिसीए छायाण सूरिये अणुपरिअहृइ । तस्सण मासस्स जेसे

साति पीरुषी नवति । हेमन्ताणा भववन् ! द्वितीय मासकालनत्रादिनयति । गी० चत्वारिमसत्रादि नयति । तद्यथा मृगशिर आत्रीपुन-
 वसुः पुष्यः मृगशिरसतुर्दशरात्रिविधान् नयति आत्री अष्टीनयति पुनर्वसुः सप्तरात्रिविधान् पुष्यएकरात्रदिव नयति । तथा ऋतुदशाङ्गुलया पी-
 रुष्याद्यायया सूर्येः अनुपर्यटति । तस्यचमासस्य यद्दशमोदिवसस्तस्मिन् दिवसे सहास्वानि चत्वारिपदानि पीरुषी भवति । हेमन्ताणा प्रगवन् ।

वन् ! त्रीत्र पीपमासे केतला नव्यत्र रात्रि पूषं करे । इ गीतम अ्यार ४ नवत्र रात्रि पूष करे । तेकेहा मृगशिर १ आत्री २ पुनवसू ३ पुष्य
 ४ मृगशिर षडइ १४ अहारात्रि लगह आत्री आठ अहारात्र लगे पुनवसू षाठ अहोरात्र लगे रात्रि पूष करे पूष एक अहोरात्रि लगे रात्रि
 पूष करे तिबारे षडवीस अगूल पोरसीमी ढायाइ सूर्ये क्तिव तेइ पोसमासने जेइ षडले दिवसे तेइ चरम दिवसने दिवे पावरेया पर्यंत अ्यारि ४
 पुणपूष पोरसी याइ ६ गीतकारे हे भगवन् ! त्रीचइ मासे मासमासे केतला नवत्र रात्रि पूषं ! करे । हे गीतम । त्रिखि नव्यत्र, तेकेहा पुष्य १

पूखीनि शोचिपदानि पीठयो नयति । अथचतुर्धे पृथ्वि । आशास्यनित्यारि । वर्षाकां वयोकास्यस्य मदन । चतुर्धेकानि कलशस्य मास कतिमशत्रा-
 वि नयति । शीतल । श्रीवि अश्विनी मरुती कृत्तिका सप्तमिनी चतुर्दशाश्वीरात्रान् मरुती पञ्चदशाश्वीरात्रान् कृत्तिका एकनश्वीरात्र नयति तस्मिन्
 मासे पाठ्यांगुलपीठ्या पीठ्यांगुलाधिकपीठ्या ज्ञायया सूर्यो ऽनुपरावर्तते भावाधः पूर्ववत् । एतदेवाह । तस्य मासस्य चरमेदिवसे त्रीणि प

ताण मते ! पठनमासं कङ्कणस्कन्ता ज्येति गो० ! तिथिषु त० कस्तिआ रोहिणी मिअसिरं कस्तिआ चजङ्घस
 रोहिणीपखरस मिअसिरपुगं अहोरसं, ज्येति तसिषण माससिथीसगुलपेरसीए ज्ञाययाए सूरिए अगुपरिअ
 टट । तस्सण माससस जेसे अरिमेदिवसे तसिषणदिवससि तिथिपयाइ अठयअगुलाइ पोरसिजचई ५ हेम
 ताण जत । दोसुंमास कङ्कणस्कन्ता ज्येति गो० ! अश्वारिणस्कन्ता ज्येति त० मिअसिर अष्टा पुणसस पुस्सेा

ठ्या ज्ञायया सूर्यः अनुपपद्यति । तस्यमासस्यच, चरमेदिवसस्तस्मिन् दिवसे शोचिपदानिचत्वारि अङ्गुलानि पीठ्यांगुलानि भग
 वत् । प्रकनमास कतिमशत्रादिनयति । शीतल । श्रीवि कृत्तिकाश्वीरोहिणी मृगशिरस कृत्तिका चतुर्वेद्य रोहिणी पञ्चदश मृगशिर एक अश्वी
 रात्र भपति तस्मिन्मासे विंशत्यङ्गुलपीठ्याज्ञायया सूर्यः अनुपपद्यति । तस्यमासस्यचरमादिवसः तस्मिन् दिवसे शोचिपदानि अष्टच अङ्गु

सूर्ये चिरस्य तेह कस्तिक मासने देहसे दिवसे त्रिषि पय ७न अवार ४ अंगुल ज्ञायया पारसी आह ॥ शीतकालने हे जगवत् ! पहिले मागशिर का
 चड केतला नकात्र रात्रि पूष आह । हे शीतल । त्रिखिनयत्र । तेकेवा कृत्तिका १ रात्रिची २ मृगशिर ३ कृत्तिका चक्रव अश्वीरात्र अने रात्रि पुषेकरे
 रात्रिची पत्रर रात्र दिवस सने मृगशिर एक अश्वीरात्रि सने रात्रि पूष अरे तेह मागशिर मासने विषह वीस अंगुल पोरसी ज्ञायया सूर्य
 चिरस्य तेह मागशिर मासमह देहल दिवसे तेह देहला दिवसने विन त्रिषि पय अने आठ अंगुल ज्ञायया पारसी आह शीतकालने हे जग

पूर्वाणि त्रीक्षिपदानि वीरुषी भवति । प्रथमदुषे पुञ्जति । मासाच्चनित्यादि । वर्षोर्वां वर्षोर्वाकाशस्य मदत्त । चतुर्थैकानि कलकालं मासं कतिनसत्रा-
 चि भवति । गौतम । वीरि अग्निमी भरुषी कृत्तिका तत्राग्निमी चतुर्थयाहोरात्रान् भरुषी पञ्चमयाहोरात्रान् कृत्तिका एकनहोरात्र भवति तस्मि च
 मासे षाठशानुसपौक्या षोडशानुसपौक्या ज्ञायया सूर्यो अनुपरावर्तते मासाब्धः पूर्ववत् । एतदेवाह । तस्य मासस्य परनेदिवसे त्रीक्षि प

तार्ज मते ! पठममासं कङ्कणस्कन्ता जेति गो० ! त्रिषि त० कत्तिआ रोहिणी मिअसिर कत्तिआ चकद्वस
 रोहिणीपखरस मिअसिर एगं अहोरत्त, जेति ससिषण माससि धीसंगुलपेरसीए त्वायाए सूरिए अणुपरिअ
 दृढ । तस्सण माससस जेसे अरिमेदिवसे तसिषणदिवससि त्रिषिपयाइ अठयअगुलाइ पेरिसिअअइ ५ हेम
 ताण जत ! दोसुमास कङ्कणस्कन्ता जेति गो० ! अष्टारिणस्कन्ता जेति त० मिअसिर अद्दा पुणसुस पुस्सेा

क्या आबया सूर्येः अनुपबधति । तत्रमासस्य अरिमेदिवससस्मिन् दिवसे त्रीक्षिपदानि अङ्गानि पीडयन्ति । इत्येतासा जग
 वत् । प्रथममास कतिनसत्रादिभयति । गौतम । वीरि कृत्तिकावोहिणी नगशिरस कृत्तिका चतुर्थी पञ्चम्य नगशिर एक अहो
 रात्र भवति तस्मि अजाने त्रिषि अनुपौक्याज्ञायया सूर्यः अनुपर्वति । तस्यमासपयपरमादिभनः तस्मि वदिवसे त्रीक्षिपदानि अष्टव अङ्गु

सूर्ये क्रिरस तेष कर्त्तिक मासने केरले दिवसे त्रिषि पग ७न अर ४ अंगुल आयाइ पारसी आइ ३ सोतबासने जे प्रगवन् ! पञ्चम मागशिर मा
 सस केतसा नन्

राहिणी

त्रिषिपयत्र । तेकेवा कृत्तिका १ राशिबी २ नगशिर ३ कृत्तिका अष्टव अहोरात्र भये रात्रि पुषकरे
 ँ रात्रि पुष करे तेइ मागशिर मासने बिबर धीस अंगुल पोरनी आयाइ सूर्य
 ँ त्रिषि पग अने आठ अंगुल आयाइ पोरनी पाइ गौतबासने जे प्रग

एतानि चत्वारिणांशुकाणि पीठकीप्रवृत्ति । गतो यर्षाकालः । अथ हेमन्तकालपृष्ठति । हेमन्ताभा हेमन्तकालस्य प्रदन्त । प्रथम
 नागाशीर्षलक्षणे आठ कतिनकत्रादि नमति । नीतन । श्रीचि कतिना रोहिणी मृगशिरस्य तत्र कतिनाचतुर्दशाश्वीराश्राम् रोहिणी पञ्चदश्याश्वीराश्राम्
 मृगशिरस्यकमश्वीराश्रं नमति ५, तस्मिन् च चारु विद्यत्यगुलपीठका विगत्यमलाचिकवीठका सायया मूर्योऽनुपरावर्त्तते भावार्थः पूर्ववत् । एतदेवाह ।

५ मिअशिर चकद्वस अङ्गाश्चठ पुणहसूसस पुस्सेा पुगराहृदिस्य णेह । तयोण चउवीसगुलपेरिसीए ळायाए सु
 रिए अणुपरिच्छट्टई तस्सण मासस्स जेसेचरिमे देवसे तंसिषणवियससि छेहठाइ च्छारिपयाइ चेरिसी भवई
 ६ हेमताण जत्ते ! तस्से मासं कड णस्सहा । णेति गो० तिस्सि त० पुस्सेा अस्सिलेसा महा पुस्सेोचउट्टस
 अस्सिलेसापयसरस महापुच्छं, तयाण थीसगुलपेरिसीए छायाण सूरिये अणुपरिच्छट्टइ । तस्सण मासस्स जेसे

लानि पीठकी भवति । हेमन्ताभा भवन् । द्वितीय मासकतिनकत्रादि नमति । गौ० चत्वारिमसत्रादि नमति । तद्यथा मृगशिरः आश्वीपुन-
 वसुः पुष्यः मृगशिरस्यतुर्दशरात्रिविषान् नपति आश्वी अश्वीनपति पुनवसुः सप्तरात्रिविषान् पुष्यशुक्ररात्रिविष नपति । तदा चतुर्दश्याशुभया पी-
 स्याद्यापया सूर्यैः अनुपप्यति । तस्यचमासस्य चरमोविवसत्तस्मिन् विवसे सत्तास्यानि चत्वारिपदानि पीठकी भवति । हेमन्ताभा जगन् ।

वन् । शीघ्र पोषसासे जेतला नयत्र रात्रि पूषं करे । इ गीतम' च्चार ४ नक्षत्र रात्रि पूष करे । तेजेडा मृगशिर १ आश्वी २ पुनवसु ३ पुष्य
 ४ मृगशिर ५ ६ अश्वरात्रि सगह आश्वी आठ अश्वीरात्र सने पुनवसू चात अश्वीरात्र सने रात्रि पूष करे पूष्य एक अश्वीरात्रि सने रात्रि
 पूषकरे तिबारे चउवीन अगुल पोरवीती ळायाइ सूपं किट्ट तेह पोसमासने जेस खइले विवसे तेह चत्स वियसने बिसे पावरेया पयठ च्चारि ४
 , पुणपूष पोरवी याइ ६ शीतकाले हे नमवन् ! श्रीचर मत्ते मासमासे जेतला नक्षत्र रात्रि पूषं ! करे । हे गीतम ! त्रिस्सि नयत्र, तेजेडा पुष्य १

तस्यमासस्य यद्भवति तद्विषये श्रीशिवपदानि अष्टधागुक्तानि पीठपी प्रकथीति । अथद्वितीयापपठुति । हेमतासुभसेइत्यादि । हेमतासु-
 लस्य भवति ? द्वितीय पीठमासस्य नास कतिमद्यथाचि नयति । गौतम । अस्कारि मद्यथाचि नयति । तद्यथा । मृगशिरः पार्श्वी पुनर्वसुः यज्यते तत्र
 मृगशिरःतुर्दशत्रिंशत्वात् नयति आर्द्राशुभ्रौ नयति पुनर्वसुषसरात्रिद्विपान पुष्यः एषरात्रिद्विप नयति तथा अतथैश्वर्यगुप्तपीठप्या अतथैश्वर्यगु-

अथमेद्विदशसंतमिष्य दिवससि तिस्रिष्ययाङ्गं अष्टगुलाङ्गं पौरमीमयङ्गं ७ हेमताण मने। अउस्य माम क्रइ
 णरकम्ना षेति । गो० तिस्रि सं० मङ्गा पुष्पाफगुणी, उन्नगफगुणी महा अउइस पुष्पाफगुणी पयारस उन्न
 राफगुणीणाशुद्धारस्त णेइ,, तयाक सोलम गुलपौरसीए छायाए सुरिण अणुपरिअहृठ । तस्सण मासस्स
 जसेअरिमेद्विदशसंतमिष्यद्विदशससि तिस्रिपयाङ्गं अन्नारिखुंगलाङ्गं पौरमीमयङ्गं ॥ गिम्हाण नने। पठुममाम

तृतीयास्य कतिमद्यथाचिनयति । गौतम । प्रीति, यथा अथवा अथवा, पुष्यवतुर्दशरात्रिद्विपानि अथेवा पञ्चदश मया। एव ३ तद्विपयाङ्गं
 तापी पीठप्याकायया सूर्यः अत्रपयटति । तस्य नात्रस्य एषररात्रिदिवस सस्तिन दिवसे अत्रिपदानि अष्टाङ्गलाति पीठपी भवति । हेम
 तासो भवति । अतुर्दशस्य अत्रि मद्यथाचि नयति । नौ० । आचि । तद्यथा-मयापुवकरगुनी मया तस्सरात्रिगुनी मया अतुर्दशरात्रिं दिवानि मय

अथवा २ मया इ मय अत्रर सने अशारात्रि अथेवा पञ्चर १५ अशारात्र सने तिवारं काम सं० अणुन पौरसाइ आयाइ सुय
 क्रिरइ तेइ मय मासने अइवे दिवस तेइ दिवसने विंसे त्रिस्त्रि ३ मय आठ अणुन पारमी इइ ७ शातकामने हे भगवन् । अतए अणुपुनरवि
 केवला नयत्र रात्रि पसु अरे । हे गौतम । त्रिस्त्रि न मय तेकेइ मया १ पुर्वाषाशुनी २ उत्तरा आशुनी ३ मया अत्रर अशारात्रि सने पुनं अ
 शुभो पञ्चर अशारात्रि सय उत्तरा आशुना एक अशोरात्रि सने रात्रि पूसु अरे । तिवारं सोल अणुन पौरिमीना आयाइ सुय क्रिरइ तेइ कामुन

व्यापिकवीरुष्या छायाया सूर्योऽनुपरावर्तते भावापः पूर्ववत् । तस्यमासस्य चरनेदिवसे रेखा पादपयनयनिसी सीमा सतस्थानि यत्वारिपदानि पति
 रुयी भवति । किमुक्तवति परिपूर्णाणि यत्वारि पदानि वीरुषी भवति । अथतृतीयपृष्ठति । हेमन्ताणमित्यादि । एतत्पुनः । अथचतुर्थेपृष्ठति
 हेमन्ताय भते ? अथ इत्यादिसंगम । अतातो हेमन्ताः । अथमीकपृष्ठति । गिरुषाण भते ? अथमहेमन्ताय भते ? दोष इत्यादि ।

कर्हं णस्कन्ता णेति । गो० । तिथि त० उत्तराफगुणी १ हल्यो २ चित्रा ३ उत्तराफगुणी चउहस १४
 हल्यो पणरस १५ चित्राएग राह्वदिवगइ १ तथाण दुवालम गुलपोरसीए १२ लायाए सूरिए ध्युणपरिध्
 हई ॥ तस्मण मासस जेसेचरिमेदित्रमे तसिचणमास सि लेहठाइ तिथिपयाइं पोरसीन्नयई । गिरुषाण
 भते । दीच मास कडगस्कन्ता णेति । गो० । तिथि त० चित्रा साईं यिसाहा चित्राचउहस साईं पणरस

ति, पूर्वोक्तेषुनी पञ्चदशरात्रदिवानि भवति, उत्तराफगुनी एक रात्रिदिवनयति, तदाशक्याह्गुलपा वीरुष्या खापया स्य अनुपपटति । तस्यगा
 सस्य यएयचरमादिसस्तस्मिन् दिवसे त्रीचिपदानि यत्वारि अह्गुलानि वीरुषी भवति ॥ यासाखा भवता। प्रथम मास कतिमसत्राचि भवन्ति गीत
 स । त्राचिमसत्राचि भवन्ति । उत्तराफगुनी इस्तद्विवाच, उत्तराफगुनी चतुदशरात्रदिवानिभयति, चित्रा एक रात्रिदिव भयति इहा पपदअत्रि

च मासने केवल दिवसे तेष दिवसने विवे त्राख पम य्यारि आगूल पोरसी द्वाए ८ सक्तासामे रे भगयन् । पश्चिमे चेत्रमासे केतला मयत्र रात्रि
 पूष पार्धे रे गीतना। विधि मयत्र तेकहा उत्तरा फागुनी इस्तवित्रा सतराफगुणी १४ अणोरत्रि पूषकरे इस्त पगर १५ चित्रा एक अघोरत्रि
 णने पूषकरे तिवारे द्वादगागुण पारसी खायइ मूर्धे क्तिरे तेष चैत्र मासमो ठेइले दिवसने विवे लेउ स्थिन त्रिखिपग पोरसी पाप सग्गलाने रे
 नगवन् । दुगा वेगाख मास ने विवे केतला मसत्र रात्रि पूष करे रे गीतना । त्रिधि मयत्र वेकेश चित्रा १ स्याति २ यियापा ३ यित्रा चकद अ

तस्यमासस्य यत्कस्मिन् दिवसे श्रीविपराणि अष्टाङ्गुलानि पीठयो प्रवर्तन्तीति । अथद्वितीयपृष्ठानि । ईमन्पाञ्चभतेइत्यादि । ऐमन्तथा-
 लस्य भदल ? द्वितीय पी मासक नास कतिगणकादि नयति । गीतम । बलारि नक्षत्राणि नयति । तथाया । मृगशिरः छात्रो पुनवसुः पयस्य तत्र
 मृगशिरचतुरंगरात्रिदिवान् नयति छात्रोअटी नयति पुनवसुसतरात्रिदिवान् पुष्यः एकरात्रिदिवं नयति तथा अत्रिदिवान्गुलपौठ्या अत्रिदिवान्गु-

चरिमेद्वित्रसुतंसिचप दिवससि तिस्रिपयाइ अष्टगुलाइ पौरासीमवह ७ हेमताण भते। अउत्य माम कइ
 णस्कन्ना भेति । गो० तिस्रि तं० महा पुष्पाफगुणी, उषगाफगुणी महा अउइस पुष्पाफगुणी पणारस उत्र
 राफगुणीपुगअहारास णइ,, तथाण मोलम गुलपौरसीए छायाए सुरिण अणुपरिअहइ । तस्सण मासस्स
 जसेअरिमेद्वित्रसुतंसिचपद्वित्रससि तिस्रिपयाइ अत्रारिअगलाइ पौरिमीभयह ॥ गिम्हाण जने। पठममाम

नृतीपनास कतिगणकात्रिनयति । गीतम । श्रीवि, पया अक्षया नपाच, पुष्यवतुदयतात्रिदिवानि अक्षेपा पञ्चदश सपा। एउ २ तदुदियगारुगु
 लायो पीठयाकापया दूयेः अणपयटति । तस्य मासस्य एयवरमादिवस सस्सिन दिवसे अविपदानि अष्टाङ्गुलानि पीठयो भवति । ऐम
 न्नामा भदल । अतुर्पनास कति गणरात्रि नयति । गी० । अत्रि । तथाया-मपापुवकरगुनी सपा उत्तररतुगुनी सपा अतुदयरात्रि दिवानि गय

अक्षया २ नपा ३ पुष्य अक्षर लने अहारात्रि अक्षेबा पकर १५ अहारात्र लने गया एकरात्रि लने तियारं मांम २० अणुत्र पोरसीइ छायाइ सवे
 किरइ तेइ माप मापने अइने विवस तेइ दिवमने विपे त्रिदि ३ पग आठ अणुल पारपी द्वात्र ७ शीतकालने ऐ भगवम् । अउपे कागुलपानि
 केवसा नयत्र रत्रि पुस करे । ऐ गीतम । त्रिदि न यत्र तेकवा सपा १ पुष्याकागुनी २ उत्तरा अहारात्रि सपा अकर अहारात्रि लने पूषा क
 गुणो पकर अहारात्रि लग उत्तरा कागुना एउ अहारात्रि लने रत्रि पुस करे । तियारं शीत अणुल पौरिशीमा छायाइ मूय किरइ तेइ कागुल

स्नायिष्वपीरुष्या आपया नूर्योऽनुपरावसते सावाचः पूवयस् । तस्यमासस्य परमेद्विषये रेखा पादपयस्तयानिनी सीमा तत्स्थानि चत्वारिपदानि पदि
 रुषी भवति । किमुक्तजयति परिपूर्णाणि चत्वारि पदानि पीरुषी भवति । अथतृतीयपद्युति । हेमन्ताखनित्यादि । एतत्पुगम । अथचतुर्थेपद्युति
 हेमन्ताख भते ? चतस्र इत्यादिपुगम । अतोतो हेमन्ताः । अथयीकपद्युति । गिरुणाख भते ? पदमइत्यादि । तथागिरुणाख भते ? दोषइत्यादि ।

कइं णस्कन्ना णेति । गो० । तिथि त० उत्तराफगुणी १ हृत्यो २ चित्रा ३ उत्तराफगुणी चउदस १४
 इत्यो पखरस १५ चित्राएग राइदिवगइ १ तथाण दुत्रालम गुलपेरसीए १२ ढायाए सूरिए ध्युणपरिश्च
 इई ॥ तस्मण मासस्स जेसेषरिमेदित्रमे तसिचणमाससि लेहठाइं तिथिपयाइ पेरसीन्नत्रइं । गिरुणा
 भते । दीच्च मास कइंणस्कन्ना णेति । गो० । तिथि त० चित्रा साइं थिसाहा चित्राचउदस साइं पखरस

ति, पूर्योक्कणुनी पख्यवगरात्रिविधानि भवति, उत्तराफगुनी एक रात्रिदिवसयति, तदाशालयाङ्गुलया पीरुष्या कापया सय अनुपपटति । तस्यमा
 सस्य ययववत्सादिसस्तस्मिन् दिवसे त्रीणिपदानि चत्वारि अङ्गुलानि पीरुषी भवति ॥ योसायां भवन्त। प्रथम मास कतिमत्राणि भवन्ति गीत
 स । त्रिणवत्राणि भवन्ति । उत्तराफगुनी इस्तविषाच, उत्तराफगुनी घतुव्यशरात्रिदिवानिभयति, चित्रा एक रात्रिदिव नयति इस्तः पपदमत्रात्रि

च मासने खेइल दिवसे तेच दिवसने विदे त्रिाख पग ध्यारि अंगूल पोरसी इा ८ उन्नालागे भे गगयन् । पश्चिमे धेत्रमासे केतवा गयत्र रात्रि
 पूष चार्ध हे गीतमा । त्रिाखि मय्यत्र तेकेहा उत्तरा फगुणी इस्तचित्रा उत्तराफगुणी १४ अशोरात्रि पूषकरे इस्त पगर १५ चित्रा एक अशोरात्रि
 लने पूषकरे तिचारे द्वादगांगुल पारसी कायइ मूर्ये किरे तेच चैत्र मासगो ठेइले दिवसने विदे लेइ स्थिन त्रिणपग पोरसी याच उन्नालाने हे
 जयवन् । इस्सा येगाच मास ने विदे केतला मचत्र रात्रि पूष करे हे गीतम । त्रिणि मय्यत्र तेकेहा चित्रा १ स्याति २ थियापा ३ चित्रा घऊद छा

तथा निश्चयात् ननु मास इत्यादि । तथा निश्चयात् जते ? पठत्य इत्यादि । अथार्यपीमानि योऽप्यकालमूयाचि मूयाधाणि प्रायः प्राक्कृतममूयाधुवादि
 स्वात् ननु तस्मिन् मासे प्रकाशयवस्तुनो वस्तस्य वृत्तया ममचतुरस्रसस्यामस्यस्थितस्य ममचतुरस्रसस्यामस्यस्थितस्य स्वपोषपरिभयहसत्यानस्य
 स्वपोषपरिभयहसत्यानस्य स्वपोषपरिभयहसत्यानस्य प्रकाशयवस्तुनः प्रोपसस्यामस्यस्थितया व्यापारोऽपि मासे प्रायः मर्यस्यापि प्रकाशयवस्तु

त्रिसाहा एगाराहद्विष्य जहे, तथाप्य अठगलपेरिसीए क्वायाए सूरिए अणुपरिच्छहृह । तस्मिन्मासस्य जेमे
 चरिमेद्विषसे तास दीपयाहं अठगुलाह पेरिसी जत्रहं ॥ गिमहाण जते । तच्च मास कहे णस्कना जेति
 गो० । अत्रारि त० त्रिसाहा अणुराहा जेठा मूला, त्रिसाहा अणुराहा अठ जेठासप्त मूलाएकू राह
 द्विष्य जहे । तथाप्य अठगलपेरिसीए लायाए सूरिए अणुपरिच्छहृह । तस्मिन्मासस्य जेमे चरिमेद्विषसे

दिवानि । अत्र एक रात्रिदिव, तदा द्वादशगुलया पीरुप्याहायाया घूप अमुपयेदति, तस्य मासस्यय एपवरमोदियम स्यास्मिन् दिवसे तदास्या
 नि श्रीचिपयानि पीरुपी भवति । पीरुमाया जहत् । द्वितीयमासकृतिमसत्राचि भवति । गो० । श्रीचि मसत्राचोति, तदाया चित्राद्यातिः वि
 चाकाच । चित्रा चतुर्थाचि दिवानि भवति स्यातिः । पञ्चमरात्रिदिवानिभवति । चित्राया एक रात्रिदिव भवति तदा अष्टादशगुलया पीरुप्या

श्रीरात्रि सग रात्रि पुस्तक करत स्याति पञ्च अष्टारात्र चित्राया एक अष्टारात्रि सग रात्रि पुस्तक करत । तिवारे अष्ट ए अगुल पादरवी स्यायाह मू
 र्थे चित्रा तेह वैजाय मादनी केहले दिवसमे विप जे पग प हर ती जेने आठ अगुल चापाह पादरिजा याह १० ॥ तद्वाक्याने हे भगवन् । श्रीने जेने
 हमासे केवसा । मय्येच रात्रि पूजेकरे हे मीवन् । अर्थादि मय्येच तेकका चित्राया १ अष्टारात्रा ए स्पेष्टा ह मूल ४ चित्राया चकद अष्टारात्रि सगे अमु
 राया अठ ८ सहा र त्रि सने स्पेष्टा सात अष्टो रात्रि सने मूल एक अष्टारात्र सग रात्रि पूष्क करे तिवारे अपार अगुल पादरवी चापाह मूल चित्रा

सा दिवसस्य धनुर्जने प्रतिष्ठाते शिवे वा स्वप्नमाकाश्याया मयति निश्चयतः पुगरापाठनामस्य चरमादियसे तत्रापि सद्योम्बन्तरेमपदसो पञ्चमाने सूर्ये ततो
 यन् प्रकाशय वस्तु यत्तस्वाम भवति तस्युद्यापि तपासुस्थानोपत्रायते तत्तत्क । यन्स यत्तपाहत्यादि । एतदेयाह । स्वप्नायमनुर्गिन्या स्वप्नस्य
 कीयस्य द्वापानिश्चयस्य वस्तुतः कायः शरीर स्वप्नायस्तमनस्यते अगकारिद्विचयाती न्ययगीना अमर्गिनी द्विपद्वेत्यादिनापिमत्र प्रत्यय स्वया

तास० दोषयाह चक्षारश्रगुलाह पौरसा भवइ ११ गम्हाण भता चउत्य मास कह्वास्कहा णात। गा०!
 सिधिया णस्कन्ना णेति । स० मूलो पुञ्जानाढा उत्तरासाढा, मूला चउद्वम राह्दियाह णेइ । पुञ्जानाढा पथारस
 राह्दियाह णेई उत्तरासाढा एगराह्दिय णेइ । तथाण वहाए समचउरसे स छाणसठिआए णगोहपरिमह
 ताए मफागमण रगिआए छायाण मूणिए अण परिअहइ ॥ तरसण मासस्स जेसे चरिमेदिअसे तसि० लेह

छापया मूय अनुपपटति, तन्म मासस्य यस्य चरमादिवमस्तास्मन् दिवसद्वपदअष्टाकगुणानिपीरुपा ज्ञयति । श्रीभाष्यो मगवम ततोयमास
 कतिमसत्राञ्जिनयति । यौतम । चत्वारिणसत्राञ्जिनयति । तद्यथा विज्ञासा अमराधा ज्येष्ठामूलम्, त्रिज्ञासाचतस्रारत्रिविद्यानिगपति । अनुरा
 या अश्वीरात्रिविद्यानिगपति, ज्येष्ठामस्रारत्रिविद्यानिगपति, नक्षत्राञ्जिनयति तदा यमुरकुगलपीकृष्याद्यापया मयथमपपटति, तस्य मास
 तइ ज्येष्ठामने कइल दिवस कइ पग २ च्यार आगुल पोहरमा पाइ ११ इज्जालाने इ मगयन् । यउप आयाहमास फेताण। नय्यत्र रात्रि पूगुकर डे
 गौतम । त्रिणि नय्यत्र रात्रि पूष करइ तेकडा मूल १ । पूर्वायात्रा २ उत्तरायात्रा ३ मूल यकर ११ अश्वीरात्रि जने रात्रि पूष करे पूर्यायात्रा पयार
 १५ अश्वीरात्रि जने रात्रि पूष करे उत्तरायात्रा १ एक कइरात्रि स । नियार यम पस्तूना पुतखायाइ समन्तरस्त्रयस्तगी मगपनरस्त्र सस्याने सस्यि
 ति छायाइ न्ययोच परिमहत्तसस्यागनी म्यथापय रमरुह छायाइ पातानी कायानइ आकारइ यइथी टायाइ मूय फिरइ ते अयाण मासने टाइले

तथा निषङ्गाच्च महोः। तद्युगात्तद्वत्सादि । तथा निष्ङ्गाच्च प्रते ? अथत्य इत्यादि । यत्पार्यपीमानि पापकालमूत्राणि मुद्यायाणि प्रायःप्राङ्मत्तमसुप्रानसादि
 खान् नवरं तस्मिन्नाप्यदिमासे प्रकाशयन्तस्तुनो वत्तस्य पूनया ममचतुरस्रसस्यानसस्थितस्य ममचतुरस्रसस्यानसस्थितया म्ययीपपरिभयइससस्यानस्य
 न्ययीपपरिभयइसस्य प्रकाशयन्तस्तुनः शेषसस्यानसस्थितया आयाद्वेदि भासे प्रायः मयस्यापि प्रकाशयस्यवस्तु

अत्रसाहा एगराहुद्विश्यं जई, तथाण छंठगलपेरिचीए छायाए सूरिए छुणुपरिच्छुहई । तस्सणमासस्य जेने
 चरिमेदिवसे तास दोपयाहु छंठ गुलाइं पेरिची तथई २ गिम्हाण जंतं । तच्च मास कईं गस्कना णेति
 गी० । अमारि त० अिसाहा अणुराहा जेठा मूले, अिसाहा अउधुम अणुराहा अउठ जेठासन्न मूलाएकं राहु
 दिश्यं जेई । तथाण अउरंगलपेरिचीए छायाए सूरिए छुणु परिच्छुहई । तस्सण मासम्म जेने अरिमेदिवसे

दिवानि । अत्र एक रात्रिदिव, तथा द्वादशगुलया पौषव्याहारायाय धूप अनुपवेदति, तस्य मासस्यपय एपरनोदिवसं सास्मिन् दिवसे कथास्या
 नि श्रीचिपदानि पीठयी भवति । पीठयाचां जयन्त । द्वितीयमासकतिभक्त्याणि भवन्ति । गी० । श्रीचि भक्त्याणां चिदास्त्राणि वि
 श्राव्यात् । चित्रा अनुदेशाणि दिवानि भवन्ति स्मृतिः । पशुदशरात्रिदिवानि भवन्ति । विद्याया एक रात्रिदिव भवति तदा अष्टाङ्गुलया पौठव्या

होराणि लग रात्रि पुण्य करत स्मृति पकर अहारात्र विद्याया एक अहोरात्रि लग रात्रि पुण्य करत । तिवारे अ्याठ ० अंगुल पाहरनी अ्यायाइ सू
 वे अिरर तेइ वीमाय नासको बेइले दिवसमे चिय वे पण प हर ती ५ने अ्याठ अंगुल अ्यायाइ पाहरिनी याइ १० ॥ अङ्गुलाभे वे भयवन् । श्रीवे ज्ये
 एभासे कतला मय्यत्र रात्रि पूवेकरे वे गीतन । अ्यारि मय्यत्र तेवेइया विद्याया १ अंगुलाया २ ज्येष्टा इ नुल ४ विद्याया अकर अहोरात्रि लगने अङ्गु
 राया अ ८ अहा र त्रि लगने अ्यष्टा साठ अहो रात्रि लगने नुल एक अहोरात्र लग रात्रि पुण्य करे तिवारे अ्यार अंगुल पाहरनी अ्यायाइ नुवे अिरर

नो दिवसस्य चतुर्दशी तिष्ठति निवसतः पुनरापाठनामस्य चरमदिवसे तत्रापि सर्वाभ्यस्तरंभवत्से तप्तमाने सूर्ये ततो
 यत् प्रकाश्य वस्तु यत्सत्त्वाम भवति तस्युक्त्यापि तथासत्त्वानोपजायते ततश्चतः । यस्य वृत्तयाइत्यादि । एतदेवाह । स्वकायमभुरगिन्या स्वस्यस्थ-
 कीयस्य ज्ञायानिबन्धनस्य वस्तनः कायः शरीर स्वकायस्तनरुप्यते क्षमकारविविधानो न्ययगोला अनरगिमी द्विपद्भेत्याविनापिमत्र प्रन्यय स्तया

तास० दोषयाः चक्षारभ्रगुलाइ पौरसा भवइ ११ । गम्हाण भता चउत्य मास कृद्गारकता ण त । गा० ।
 तिखि णस्कम्मा णेति । त० मूलो पुञ्जामाढा उत्तरामाढा, मूलो चउद्वन राइदियाइ णेइ । पुञ्जामाढा पणारस
 राइदियाइ णेइ उत्तरामाढा एगराहद्विअ णेइ । तथाण अहाए समचउरसे स हाणसठिअए णगोहपरिमह
 ताण मक्कागमण रगिअ्याण छायाण मूणिए छुण परिअट्टइ ॥ तस्सण मासस्स जेसे चरिमेडियसे तसि० लेह

छायाया मूय अणुपपटति, तस्य मासस्य यस्य चरमादिवसस्तस्मिन् दिवसद्वयदशराहुगुक्तानिपीठपी प्रयति । यात्साखां भगधन ततोपमास
 कतिनचत्राचिमपति । गौतम । चत्वारिणसत्राचिमयन्ति । तथायाः विशाखा अनुराधा ज्येष्ठामल, त्रिशाखा चतुश्चारात्रिदियानिगयति । अमुरा
 या अश्वीरात्रिदियानिमपति, ज्येष्ठामलरात्रिदियानिमपति, मल यकारात्रिदियनपति तथा चतुर्दशगुलपीरुपायाया मयधनपयटति, तस्य मास
 तइ ज्येष्ठामने चइस दिवस चउ पण २ प्यार ज्ञागुल पोइरना पाइ ११ इच्छालाने इ भगवन् । चउप आपाठनास केतना न्यप्र रात्रि पूगुकरे हे
 गौतम । त्रिखि मयत्र रात्रि पूस करइ तेकडा मूल १ । पूर्वायाडा २ उत्तरायाडा ३ मूल चउद १३ अश्वीरात्रि णेगे रात्रि पूसुं करे पूर्याभाडा पय
 १५ अश्वीरात्रि णेगे रात्रि पूसुं करे उत्तरायाडा १ एक अश्वीरात्रि स । निवार वृम यस्तुना मूसुजायाइ धनचतुरस्रयसनी ममचतुरस्र सुस्थाने सुस्थि
 ति ज्ञायाइ न्ययोच परिमहलसस्वागती म्यप्राथपरिमहल ज्ञायाइ पीतानी कायामइ आकारइ यद्यथी ज्ञायाइ मूय फिरइ ते ज्ञपाठ माधने ठइले

छत्राचमनुरन्वित्या ज्ञापया सूर्योऽनुप्रतिबिम्बस पराव्रतते । एतदुक्तमवति स्यापःस्य प्रथमादहोरात्रादारभ्य प्रतिविवरन यान्यमसहस्रसंकांत्यो तथा
 कृपचमपि मयःपरावहते ते यथा सर्वस्यापि प्रकाश्यस्य चतुर्भोगे दिवसस्य चतुर्भोगेऽतिष्ठाते शेषेवा स्वप्नमाशाश्चायाभवतीति शेषेप सुगम
 इदं च वीठपीप्रमाह व्यवहारतच्छक निरूपयतः सार्द्धं विचिन्वता ऽहोरात्रे चतुरमुखा ऽद्विबोनिबो वदितव्या तथाचमिदमपतः वीठपीप्रमाहप्रतिपादना-
 यमिनाः पूर्वोचार्थप्रसिद्धाः करवयावाः ॥ पक्षे पक्षरसुगुणे तिदि सद्येपरिवीहण्यापक्षे । टाकसीस्य उपनिमसे असह त विप्र्रावापि १ अहोरोर वि-
 समसह द्रिककमपकठविज्जनापक्ष अह इवह समसह नपक्ष असहं अयस्य २ अयस्यगृतिदिरासो चतुर्गुणे पक्षपाय मइयमि । अलह मगुलाखिय उप-
 मुद्रावीरिषीष्ठ ३ द्रिककबुद्धीदुपयुष्टं अङ्गुलाचं तु दोषनापङ्गा ॥ उत्तरअयस्यराक्षी कायव्यापुष्टं हि पायादि ४ सावस्यधनुस्तपदिवया दुपयापखपोरिरीची घृ-
 नाहा ५ चतारिअङ्गुलाह मासेच महयतनो ६ इकतीसइजागा तिदियमुकअङ्गुलाह चतारि ७ द्रिककव्यापयेदुहो आयय चतारिदुपयाह ६ उत्तरअयस्ये
 इक्षी चरहिवापाहि आवरोपाया ८ एवतपोरिरीचीय बुद्धिसया पु ति नायवा ९ बुद्धीयाइक्षीवा आयस्यः पारिषीह दिघाष्ठे १० तसाविवसगएख सलसह
 तंजु अयकनयं ८ । अहव्याख्या । पुननये मस्मिन्पवचि यस्यातिपी वीठपीपरिमाह चानुमिष्यते तस पूरे यगादितप्यारस्य यानि पर्याचि अति-
 ङ्गांतानि तानि ज्ञियते यस्माच्च पञ्चदशजिगुस्यलो बुकयित्वाच विवचितायास्त्रिययः प्रागतिष्ठातास्त्रिययः स्नाभिः सद्येतामि ज्ञियते कुर्याच पद
 श्रीत्यधिकन यतेन तर्पानाभो ज्ञियते इरेकस्मिन् अपनअश्रीत्यपिकनरइसयतपरिभावे चन्प्रनिप्यादितानां तिषीमां पक्षशीत्यधिकगत जयति तस-
 स्तेनभागेइने चञ्जय तद्विजानीहि अयनवभारयेत्यर्थः । तत्र पदिलब्धविपन जवति । यथा एककस्त्रिकःपञ्चकः अष्टको मयकोवा तदाशरपयेतव
 तिद्विचिचनपमज्ञानय्य । अय भवति ज्ञाय सन यथाद्विक दनुज पट्का अष्टको दशकोया तदातरपयेतवर्तिउत्तरायचनवसेय । तदेयमुक्ता दक्षिणो
 चरायचपरिद्वानापायः । समतिचइश्रीत्यपिकेन नानेइते यष्टुपमवतिष्ठते याइवा भागासमथमयष्टोप तिष्ठति । तद्वनविधिमाह । अयस्यगएइत्यादि । यः
 पूर्वभाग इने भागसमवेवा शेषाद्रूतो अयनगतस्त्रिचाराणि भवते स चतुर्भिर्गुण्येने बुकयित्वाच पक्ष पादेन युगमप्ये यानि मक्ष्यया पवोचि चरन्दि
 इत्यापकनसस्यानि तयापादन चतुर्वेनाइनेकजिघत्साइत्यर्थः तयात्रानेइने ज्ञय्य ताल्यगुभाभि चकाराइगुभागाद्यपीठव्याः अयनयो ज्ञोतव्या

नि दक्षिणायने पदभ्रुवराग्रे सपरि वृद्धी उत्तरायणे पदभ्रुवराग्रे। एवे ज्ञातव्यानीत्यर्थः। अथैवभूतस्य गुणकारस्य गागद्वारस्याकथयमुपरित्युच्यते यदि
 पृथगीत्यपि केन चतुर्विंशत्यगुणानि चयेवृद्धीवा प्राप्यन्ते तत एकस्यांतिथौ चावृष्टिः स्योवा। राशिप्रयस्यापत्ता १८६ २४ १ अत्रात्येन राशिना एककलस
 वेनमध्यमोराशिद्वयनिर्दिष्टतिष्ठयो गुरुस्ये आताः सतावातेय एकेनगुणित तदेवभयतीति यथमात् ततछाद्येन राशिना पदश्रीत्यपिकगसकवेन भागा
 त्रियते तशोपरितमराग्रेः स्थावात्वाद्भागो नक्षत्रस्ये तस्य खेद्युत्तरेष्वराशयोः पदकेनापयसमाजातशपरिततो राशिद्वयमुपक्रमो ऽपस्तन एकमिश्रशुद्ध्याथमेक-
 र्णातिथौ बत्वारएकत्रिंशद्भागो चयेवृद्धीवेति चतुष्कोणकारक एकत्रिंशद्भागद्वारइति। इहपञ्चम्य सान्यगुणानि चयेवृद्धीवा ज्ञातव्यानीत्युक्त। तत्र
 कस्मिन्नयने क्विप्रमसाचभ्रुवराशेरुपरिवृद्धी कस्मिन् वाच्यते किप्रमसाचभ्रुवराशौ जय इत्येताद्विरूपयायमाह। दक्षिणयुद्धीइत्यादि। दक्षिणायने द्वि-
 पदान् पदद्वयस्योपरि ऋक्षुसूत्राना धदिच्छांतव्या उत्तरायणे वतस्यः पादेस्य मक्षागद्गुसूत्राना वृतिः तत्रयुगसप्ये प्रथमसवरसरे दक्षिणायने यरोदिय
 सादारस्य युद्धिस्तद्विच्छिन्नपति। सावसेत्यादि। साषाद्वय युगस्य प्रथमे सवरसरे आवस्यमासयुल्लपत्प्रतिपदि पीरुपी द्विपदा पदद्वयप्रमाणा प्रुषा
 प्रयति। ततस्तस्याः प्रतिपदध्वारस्य प्रतितितिक्रमेण सायद्वृते यायसासेन सूयमानेन साद्वित्रिशद्वीरात्रप्रमाणा एकात्रिशसिप्यात्मकेनेत्येष
 बत्वारिगुणानि वदते क्षयमेतदवसीयते। यथामासेन साद्वित्रिशद्वीरात्रप्रमाणेन एकत्रिशसिप्यात्मकेनेत्यस्य्याह। एकश्रीचेत्यादि। यत एकस्यां
 तिथौ बत्वारएकत्रिंशद्भागवद्वेते एतच्च मानवमावित। परिपूर्णं दक्षिणायने युद्धिः परिपूर्णाणि बत्वारिपदानि ततोमासेन साद्वित्रिशद्वीरात्रप्रमाणेन
 एकत्रिशसिप्यात्मकेनेत्युक्त तदेवमुक्तावृष्टिः। समति इतिमाह। समरेत्यादि। युगस्यप्रथमेसयारसरेमाघमासेयुल्लपत्ते सप्तम्याप्रारस्य चतुस्य
 पास्यःमक्षागात् प्रतितिथि एकत्रिंशद्भागचतुस्यशानि स्तावदयसेया यायदुत्तरायणपयते क्वी पादी पीरुपीति। एवप्रथमसयद्वरगतोविधि।
 द्वितीयसवरसरे सावसेनासयुल्लपत्प्रमाणाद्वीकत्यायदि साघमासेयुल्लपत्प्रतिपतकस्य्यादिः चतुर्मेसवरसरे भावसेमासे यदुल्लपत्ते सप्तमीयुदे
 रादिः सापमासेचतुल्लपत्ते चयेवृद्धीकथस्यादि पञ्चमे सवरसरेसावसेनासेगुणपत्ते चतुर्थीयुदेरादिः। सापमासे गुणपत्ते दशमीघयस्यादिः। एतच्च
 करवागानुवातमपि पूर्वोवापप्रद्विच्छितव्यास्यामादयसिद्य। समत्युपसहारमाह। एवमुक्तप्रकारेण पीरुप्या पीरुपीविपये पृष्टिचयी

पयाकन वचिबायनेपुत्ररायणेय इदितक्यौ तदेवमहरापमपिहृत्यव्याख्यासाः हरवर्गशाः । मप्रत्यसंस्करस्य भावसा क्रियते कोपिपुत्रिणि यगद्वित
 आःस्य पन्थागीनितसे पञ्चचि पन्थस्यो तिथी कतिपया वीठयी भवति तत्रचनुदयीतिप्रियते तस्याद्यापस्ता यस्तुस्यातिथी पप्रनिनि पस्तुचनुरशीतिष
 पन्थदगभिर्गुस्यते ज्ञानानि द्वादशशतान पन्थाधिकानि १२० एतेषु मध्ये ऽपसनाः पन्थाप्रविष्णुगते ज्ञातानि १२५ तेषां पदशीत्यधिकगनेन प्रागा-
 त्रियते लब्धाःपद आगत पदछपनान्यतिक्रान्ति मसमसयन वगतं तद्गतच गोपमकानपन्थाश्रयधिकयत तिष्ठति १४६ तनपनुभिर्गुस्यते ज्ञातानि पच
 गतानि पचवत्यधिकानि ५६ तेषामकत्रिभ्रता भागद्वये लब्धाः एकोनविशतिः क्षयास्तिष्ठन्ति सम तत्रद्वादशांगुणानि पात्रद्वये कोनविशतिः द्वादश
 निः पदसन्ध श्रेयाचि तिष्ठति मसंगुणानि पदवायनमहरायच तद्गुन समत इचिषापन वगत ततः पदसकमप्रचानुनानि पदद्वयप्रभावे प्र यराशी
 प्रविष्णु ते ज्ञातानि शीचिपदानि सप्तानुनानि पंच सप्तएकत्रिभ्रताः क्षयीजूनवत्त सं तान्पच शक्यम् । तत्राष्टौ यथा अहुनइति तमसाष्टभिर्गुस्यते
 ज्ञातानि पदपन्थायन ५६ तस्याएकत्रिभ्रताभागे इते लब्धयोपवा श्रेयास्तिष्ठन्ति यवसपन्थाधिकत्रिभ्रताः आगतपन्थागीनितमेपठयचिपचुस्य
 शीचिपयानि सप्तानुनानि एकोयव एकस्यचयदस्यपन्थावितरिकात्रिभ्रताः इत्येतायमीवीठयाति तेषा एपरकोपिपुत्रिणि । मसमयसितने पचचि प
 न्थातिथौ कतिपयावीठयी तत्रयस्यवितिप्रियते तस्याद्यापस्ता यन्थास्यनतिच पस्तुचनुरभिर्गुस्यते ज्ञातानि चतदशशतानि चत्वारिगदधिकानि १५०
 तेषां मध्ये ऽपसनाः पन्थाप्रविष्णुगते ज्ञानानि चतुदश शतानि पस्तुचत्वारिगदधिकानि १४४ तेषापदगीत्चिडेनगतेनप्रागाप्रियते लब्धानि मस प्र
 यतानि श्रेपतिष्ठति चिचत्वारिगदधिकयन १४३ तेषचनुभिर्गुस्यते ज्ञातानि पस्तुभ्रतानि त्रिसप्तस्यधिकानि ५२ तेषाभेकत्रिभ्रताप्रागे त्रियते लब्धाप्य
 षावशानुनानि १० तेषामध्ये द्वादशत्रिभ्रतौ पदनिनि लब्धमेकपदपदअहुनानिठपरिचंशादरिताष्टुदश १४ तेषयानयमायमप्रभिर्गुस्यते ज्ञात द्वाद-
 शोत्तरमत १२ तस्यैकत्रिभ्रताभागे इते लब्धा स्रयापवाः श्रेवास्तिष्ठन्ति यवसएकीनविशतिरकत्रिभ्रताः मसपामपन्थाम्यनिक्रान्ति मसम वगतने च
 एकचायन महारायच तनरायच पदचनुदयद्वयं प्र वराज्ज्ञानि वलब्धा ततएकपदसंगुणानि त्रयोपवा एकस्यच यवस्य एकोनविशतिरेकत्रिभ्रता
 इति पदचनुपयान्पास्यते श्वतिष्ठतिद्वेषदेवत्वापस्तुनानि चत्वारापवाः एकस्यच यवस द्वादशएकत्रिभ्रताः एतावती युनेआद्वितछारण्य दसलबत

तमेप्यत्रि पञ्चम्यातिषी पौरुषीति । एवसर्वत्रमावसीय । ममति पौहवीपरिताबो ऽयमगतवरिमा कृष्णपमापनिर्करणाया । बुद्धीवेत्यादि । पौ
 ह्यायावतीवद्विहरीनिवो दृष्टा ततःसकाशा इवसगतेन प्रयत्नंमानेन वा त्रैरागिककरवागुषारेण यज्ञत्र्य ततश्चयनगत व्ययनस्यावत्प्रमाख गरा येदि-
 श्य रूपकरवगापाकराय । भावनास्थिय । तत्रद्विचिन्तायने पवद्वयस्योपरि चत्वारिण्यमुक्तानि बुद्धीवृष्टानि तसाकोवि पूष्टति किगतदक्षिणायनस्य अ
 त्रैरागिककर्मावतारायदि चतुर्भिरुक्तस्य एकत्रिंशद्भागे रेकातिचिन्तायने । ततचतुर्विंशत्सुः कलितिषीलेनामरे । राशित्रयस्थापमा ४ १ ४ अत्राष्ट्यो
 राशिर्गुलस्यएकत्रिंशद्भागकरवाय सेकत्रिंशत्तागुस्यते जातचतुर्विंशत्यधिकगत १५४ वेनमध्योराशिगुस्यते । जात तदेव चतुर्विंशत्यधिकगत १२४ तस्य
 चतुष्कडपञ्चद्विराशिना प्रागाश्रियते लब्धाएकत्रिंशत्समायं तिवी पतुरकुशापीसप्यां दृष्टिरिति । तथा उत्तरायणे
 पदचतुष्टयाइगुलाइकहीनवीक्या मुपलभ्य कोपियद्वति । किगतमत्तरायस्य अत्रापि । त्रैराशिक यदिचतुर्भिरगुलस्य एकत्रिंशद्भागे रेकातिचिन्तायने
 ततोऽष्टभिरुक्तसुःकैः कलितिययास्यते । राशित्रयस्थापमा ४ १ ८ अत्रोत्तरा राशिरैकत्रिंशद्भागकरवायं सकत्रिंशत्ता गुस्यते जाते द्वैशते अष्टपस्थादि-
 त्रद्विंशे २४८ तास्या मध्योराशिरैककडयो गुस्यते जाते तेत्यर्धे शते अष्टपस्थादिशर्धिके २४८ तयोराशो न राशिना चतुष्कडपेणभागपरए लब्धाष्टाय

ठाए पौपषाड पौरुषी ह्यइ । एएसि पुरुत्रयिआण पयाण इमास गहणी त० जोगिदेवयतारगा गोत्त स ठा

सा मय्य वरमादियसस्तस्मिन् दिवसेद्वेपदेवस्थारिचाकगुलानिपौरुषामधति । प्रीत्मावा भगवत । पतुर्वं मास कतिमत्राशिमयति । गीत-
 न । श्रीशिमत्राशिमयति, तथाया मूलः पर्वोपाडा उत्तरायडा, मूल चतुदशरात्रिदियामिनयति । पूर्वोपाडा पञ्चदशरात्रिदिवानिमयति ।
 विषषड पादरेया सगे सपूष ने पण ज्ञायइ पौहरीषी इर (आपाइमासगे केइले दिवसे सर्वास्पन्तर सबल सूर्य इर तियारे प्रहरदिवस चठते ऽने
 पाकिन महर दिवसे प्रकाश्य यस्तू जे चस्थाने से यकी सेइवी ज्ञाया इर एने सप्याने प्रकाश्य यस्तूमादि ज्ञाया येसे दीसे मही ऽने पौपमासगे छे
 इले दिवसे सर्वायाहर सबल सूर्य इर तियारे प्रपन महर दिवसे प्रकाश्य यस्तू यकी यिमसी ज्ञाया इर एने सप्याने प्रकाश्य यस्तू जे मही ज्ञाया

नामानि कियता वदतीति वक्ष्यन् ८ ययामध्ये के शीपूगतयः केमन्वर्गतयइति वक्तव्य १० एया मध्ये केअस्यइयो नइइयथेति वक्तव्य ११ तार-
 ८१ परस्परवन्तर वक्तव्य १२ अग्रमदिव्यो वक्तव्याः १३ वृद्धिकेनाभ्यन्तरपपतसुक्तस्त्रीगनेन चइ प्रजुर्जाग कर्त्तुं समसचन्द्रादि नैवाइति वक्तव्य १४
 स्थितिरायुषा वक्तव्या १५ स्य निष्काबासहपक्षुत्व वक्तव्य १६ इति । अथ प्रथमद्वारं पिपञ्चिपरह । अत्युत्तमित्यादि । अस्त्येतद् भगवन् । चन्द्रमूर्त्यो
 र्नां देवता इति पिति कौत्रापेक्षया अथकनाअपि ताराकृपास्ताराकृपविमानाधिष्ठातरो वेद्या द्युतिविभवादिशमपेक्ष्य कश्चिदश्वोपि होमाअपि प्र-
 वति । कश्चिन्मृशयाअपि सट्टयाअपि भवति अपिबालन स्वस्त्रेभ्यः परिवारवेवानां मसभवतीति नपृष्ट । तथासर्वेतीति चन्द्रादिविभानि क्षेत्रा-
 पक्षया समप्रकित्स्थिताअपि ताराकृपास्ताराविमानाधिष्ठातारो वेद्या अपि चन्द्रमूर्त्योर्णादेवानां द्युतिविजवादिशमपेक्ष्य कश्चिदश्वोपि कौत्रपेक्षया

हीमृगइ १० इहाहुमसाय ११ तारतर १२ गगमहिंसी १३ तुद्विअपञ्ज १४ छिडछ १५ अण्यथञ्ज १६ ॥२॥
 अत्युत्तमते । चन्द्रिससुरिआण हिाठ पि ताराकृत्रा अणुपि तुल्लात्रि समेयि ताराकृत्रा अणुपि तुल्लात्रि उप्यि
 पि ताराकृत्रा अणुपि तुल्लात्रि । हसा गो० । तथेय उच्चारेअद्य ॥ संकेणठेण जे० तथ वच्चइ । अत्युत्तमप० ? गो० ।

यागो १ देवताः २ ताराय व गात्र ४ सस्थान ५ चन्द्रविभागः ७ म कुल ८ पूरिमा ९ असायसा मता १० आयाचयाद्व्या ॥ १ ॥ अथः ग्रयि
 परिवारा २ मन्दरवाद्या ३ तथेवलोकान्तः ४ ॥ धरणितासावावाधा ५ अस्तयश्चिचोअ मयः ॥ २ ॥ सस्थानप १ प्रमाद्य २ यइति ३ शीप्रगतति ४
 कृपापक्षमादि ७ पूरिमा अमावास्या द्वार ८ मेलान्द्वार ९ पूर्व मती १६ द्वार कर्त्तुं छे छे छपरि तारा यिवार १ चन्द्रमा
 परिवार मया द्वार २ ज्योतीचक्रे नैरुपकी अवाधा द्वार ३ तिमलोकात यकी ज्योतिर्यक्त अवाधाद्वार ४ समजूनलपरतो यकी ज्योतिर्यक्त अवा
 धाद्वार ५ साहि बाहिर अहु अथा मचत्र बिचार द्वार ६ ॥ १ ॥ ज्योतिर्यक्त बिभाजना सस्थान द्वार ७ विमानप्रमाण द्वार ८ यिमानवाइक ९ शीप्रगतति

शिः ६२ आगतमुत्तरापद्येद्व्याप्यद्विषमाया तिस्रो अष्टावगुणानि पीठव्या हीमानीति । अथोपसङ्कारबोक्त्वाह । एतेष्विदृत्यादि । एतेषामनन्तरोक्ताणां
 पूर्वव्युत्थितानां परमात्मिय ब्रह्मनादासपङ्कती गाथा । तद्यथा । ओगादेवपतारगइत्यादि प्राग्ब्यास्यातस्वरूपा अस्याभिगमगाथे पुनरुपन्यासं स्तोत्रं न
 पुनरुक्तिं न्रीबनीयेति । यत्तु पूर्वमुद्ग शसभये सञ्चिपाठद्वार सूत्रे सादावुपासं समतिष आयाद्वार तद्विविचित्रत्वात् सूत्रकाराणां प्रवर्ततेः पूषि मानावा
 स्याद्वारसञ्चिपाठद्वारनन्तर्गतं वित्तं चायाद्वारं मेतद्वारानुयाय्यपिनिजस्वरूपतया पुषकविविचित्रमिति ध्येय । अथास्मिन्नेवाधिकारे योऽव्यभिचारी रयो
 न्नाप्यतिपादनय गाथा दृश्यते । अथ चन्द्रसूययोस्कारान्कल उपलक्षणात् समपत्नी उपरिचक्षुसुसमेत्यादि वक्तव्यं १ य
 शिपरिचारावक्तव्यः २ ज्यानिचक्षुस मन्त्रतो ऽन्वायावक्तव्यः ३ तथैव लोकांतेत्यादिब्रह्मरवाया ४ परचित्तान् ल्योतिब्रह्मसायाया ५ वि नचत्रम
 तन्वास्त्रेवसाय्यन्तरे किञ्चिद्वै किञ्चोऽवै किञ्चावचरतीति वक्तव्यं ६ १ ल्योतिब्रह्मसायायां सत्याम वक्तव्यं ७ यथास्येवमार्थं वक्तव्यं ८ चन्द्रादीनां वि

ण च्चैरथिजागो ० क्रलपयिमद्युमाथाभा णे श्यान्नायाय योधय्या १ द्विष्टि १ ससिपरिवारो २ मन्त्रयाहा ३
 तद्वैव लागत ४ धरणिश्यालान् अथाहा ५ श्युता ब्याह्मिंश्च उद्गृहमेहे ६ ॥१५ सठागश्च ७ पमाण ८ वहुति ९

उत्तरावाद्याय रात्रिद्विबनपति, तदावृत्तया सनचतुरस्रसत्यानसत्पितया न्यपाचपरिमरबहलाया सकायमनुरङ्गिस्थाद्याया मूष्यनुपपटति ।
 तस्य जालस्य यस्य चरनोद्विसस्तस्मिन् दिवसलेकास्त्रद्वेपदे पीठयोमवति । एतेषां पूर्ववर्तिनां पदानां इत्था सप्रश्चित्तो गाथाः १ तद्यथा-
 हूह इति आ पर्योपत्रावका) एह पूर्वैव वस्यव्या कथा दयपद १० द्वार तेवना एह सपङ्कती नाया आसिबि पूर्वोक्त चिरीमे तेव गाथा कइह कर ।
 तेकेही अगूल सन्तरेक पठेवचतु गुल बहु एहायए बाबी भावब चतगूल । १ । इत्यादि सूत्रोक्त एह पोखाद्याया अहि इानि जावनी । अ इति
 चतस्री पाइरिहीह अ पद अपरति आया हूह ततस्री ते विवस भय्याकथाया हूह इहा पाइरिहीनी आया ते डोवचनी आया आवनी) तेकेही न
 व्य चद्रने विशिषाण १ नय्यवना क्मानीवेक ॥ २ नय्यवनी ताए संख्या ३ नय्यवना नोत्र ४ नय्यवना सत्वाते ५ नय्यवना चन्द्र सूयं मोम ६ नय्यव

चिन्ताभीत्यपि याच्य । अम्ययोत्तरसूर्यस्यमाकषणस्य नोपपद्येत यस्तुमृगभित्तयाकस्य तत्राद्युगन्धि तथाकससापेक्षत्यादुत्तरव्यापसमाप । तथा सया तेषां
 देवानामेवमन्नायते ज्ञापतेइति । तथाया अस्तुत्वा तुस्यस्यया नचैतदमुचित दूर्यतेइति मनुष्यलोकपि केनिजन्मांसतरापचितसथाविधपुस्यप्रागाराज
 त्यमप्राप्तःअपि राष्ट्रासह तुस्यविमवाइति । अत्रय्यतिरेकमाह । यथायथा तेषांदेवानां ताराविमानापिमानुषां प्राग्भयात्किन्तान्यच्छिस्तानि तपोनियम
 प्रकृत्याचि मन्त्रवेयु स्थायातया तेषांदेवाना नोएवमन्नायते अस्तुत्वाया तुस्यस्यया आगिपोगिककर्मोदेयेनातिनिष्ठस्ययात् । अयमयः । अक्रामनिज रादि
 योगादिवस्वप्राप्तपि देवैरेलाभेन चन्द्रसूर्यस्या शु तैयिजवाद्यपेक्षया ऽणुस्यमपि नमभयेत् कुतस्तासां तेषां तैःसहगुह्यव्यगिति । अथ द्वितीयद्वार प्र-

केवदृष्ट्वा णस्कन्ना पारिवारो केवदृष्ट्वात् तारागणकोलाकीले प० ? गो० ! अष्टासीइ महगहा परिवारो
 अष्ट वीसं णस्कन्ना परिवारो द्वात्रिंशसहस्साइ णसमया पणहत्तरी तारागणकोलाकीलेण प० ? मदर
 रसम अंत ! पञ्चमस्स केवदृष्ट्वाए अथाहाप जोइसंशारशरई गो० ! इक्कारमहि एकत्रीसेहि जोअणसएहि

प्रणयशेवमुच्यत । सन्ति मन्त्राणि । यथा यथा तेषां देवाना तपातियमद्रुचर्पांश्चि उद्धितानि भवन्ति । तथा २ तथा देवानां नो एव मन्नायते ॥
 तथा-अस्तुत्वाया तुस्यस्यया । एकेकस्य भगवस । चन्द्रस्य कियन्ता मन्नायतः । निपन्ति मन्त्राश्चि परिवारः कियत्सारागणकोलि-
 दे गीतम । निमज्जिम तेइ ताराकप देवमाने पूव जयइ तप नियम प्रसूयपौदिक ऊर्मिल उल्लटां दूइ तिमतिम तेइ देवताभे इम जाणोइ । तेकेवाधी
 नपणु ऽयना तुस्यपणू नांवीइ । निम २ तेइ देवताभे तप मन्त्रचय आदिक पूव भयइ उरकटां दूइ तिम तिम तेइ देवताभे इम न जाणोइ । तेकिम
 हीम पणू भरिया पणू न जाणोइ । इवं चन्द्रमनो परिवार सय्या द्वार कइ छइ । यकेक दे प्रणयम । चन्द्रसा सूर्यपकी म्मन्नादिकेकरी तारा अधिक
 न दूइ ते भकी अपिचकु मन्त्र कीचु चन्द्रमाना केतला गाटा अरुनो परिवार छे, औरला गय्यमनो परिवार छे, केतला तारा काहा काकि परिवार

विद्यत्यपिने योगनगरी रित्येवं रूपया अबाधया ज्योतिषे चारं चरति । किमु न प्रवति । नेरुनद्याकालेनैकविशत्यधिकान्येकादश योगनगरीतानि मुक्त्वा
 चरन्त्योतिषक ताराकूप चारं चरति । मन्मनाज्जबुद्धीपमतभवसेय । अम्ययासवसमुद्राद्विष्यातिषकस्य मेरुसोदूरवर्तित्वेनप्रमाणासन्नयः पू-
 येतु सूयचन्द्रवक्ष्यतापिकार अबाधाद्वारे सूयचन्द्रयोरव मेरुतो उभाधाउक्ता सांप्रत तारापटलस्येति नपूर्यापरविरोधवति । अवास्थिरस्योतिषकस्य
 लाबतः कियत्या अबाधया अर्वाक्यवतिष्टवति पियस्त्रिपुत्रुबुद्धारमाह । सायताठेवमित्यादि । सोकाततो अलोकावितो उत्राथ कियत्या अयाधया
 मकमात् स्थिरस्यातिषक मन्मस । मगवानाह ? गौतम ! अयस्त्वजावात् एकावश्चित्रेकादशाधिकेयोगनगरी रयाधया ज्योतिषमन्मस ? मकमात् स्थिर
 योष्य चरन्त्योतिषकस्य तत्राभावादिधि । अयस्त्वज्जद्वारं पञ्चति । चरन्तिस्तत्पुत्रुबुद्धारं प्रते । इत्यनेन सूत्रैकवेदीनपरिपूके मन्मसूत्रं घोष्य । तत्रपरविष्टला
 ठेक मते । उह उष्यवता केवहसाह अबाधाह चिदिसे कोहसे चारं चरह । गाअमा ? इत्यन्त वरत्सेकवेगस्य वस्तुस्कन्धसारकावनिपमात् । तत्रायमप्य ।
 परचित्तनात् समयमसिद्धात् समनूतलभूभागद्वन्द्वसुरस्य कियत्सा उबाधया अपस्तान ज्योतिषं तारापटल चारचरति । मगधानाह ? गौतम । वसन्ति-

ण अष्टाहसर्पिं चर्दधिसाणे अष्टाहिस्यसीर्णहि जोश्रुणसर्पुहि उवचरिष्वे ताराकथे नत्राहिजोश्रुणसर्पुहि चारचरंठे ॥

निरेक विद्यत्यापावनगरी अबाधया ज्योतिषचार चरति । साकारतात् भगः । कियत्या अयाधया ज्योतिषं चार चरति । गौः । एकादशभिः २
 योगनगरीवाधया ज्योतिष मन्मस ? चरन्तिस्तत्पुत्रुबुद्धारं प्रवत ! अज्ज नुरस्य कियत्या अबाधया अयसात् ज्योतिष चार चरति । गौः ? वसन्ति
 मावनतो अबाधाह केट स्थिर ज्योतिषक रहे ठे । इवे चरतो तले यको ऊर्खे अबाधा द्वार कर्हे छे । चरतीतलेयको समनूतलपकी ये भगवन् ।
 जंषा ऊष्यदिने आहए तिहा नेवली अबाधाह आंतरह डेठिलु ज्योतीषक ताराकूप चार करे छे । ये गौतम ! सम भूतलपकी सातसे नेक
 ५०० योगनह इठलू ज्योतिषक ताराकूप चार करे छे । इन सूर्ये यिमान सम भूतलपकी आठसे ८०० योगन ऊचो सूर्ये चार करे छे चन्द्रवि-
 भाह समनूतलपकी आठसे अरी ८०० योगन चार करे छे । ऊपरिला प्रहमा ताराभूय समनूतलपकी नवसे ऊपरि चारकरे छे । यदाणि वसन्-

विगत्या यावन्नेरुपरितनतापटल चारचरति । अत्रसूत्रानामाश्रयात् सूत्रेऽनुक्तानि प्रहाषां गद्यत्राशापक्षे विभागव्यस्यामतावराभिसा सपदचिद्वयया
 वी दशितान्तिस्म्यते यतानिघसयत्वोद्धे योजमाना पुनस्तलात सवतिचस्थितास्ताराः सर्वापस्ताकमस्तलनारकापटलान्त्वय/योक्तमानि दयोपरि सूत्राबां
 पटल तस्मादधीति शीतराशिषां चत्वारितु ततो गत्वानघपटल स्थित गत्वा ततोपिगत्वारिसुधासा पटलभयेत् शुक्राबाच गुरुणाच ज्रीमानामान्
 सप्तिका श्रीचित्रीचिष गत्वाशुक्रमेख पटलस्थितमिति । अथपट द्वारं पृष्ठयन्नाह जम्बूद्वीपेकृत्यादि । जम्बूद्वीपे भवन् १ द्वीपे अष्टाविंशतिमद्यत्राशां

चारचरइ सूरविमाणानु चदत्रिमाण असीडेए जोश्रणेहि खोरचरई । सूरत्रिमाणानु जोश्रणसए उद्यरिह्वे
 ताराकये चारचरई चदत्रिमाणानु थीसाए जोश्रणेहि उद्यरिह्वेताराकत्रे चारचरई ५ जम्बूद्वीपेण मन्ते ! दीत्रे
 अष्टाथीसाए णस्कस्ताण कयरेणस्कत्ते सद्यथाहिर चारचरइ कयरेमद्यत्रिह्वे

च रचरति एव चन्द्रविम न भवत्यायोजने चारचरति । उपरितनतारा रूप दगासैर्योजगतेः चारचरति सूय धिमाभाषम्प्र विमान अशीत्या
 याजनैः चारचरति सूर्यविमाभात् योजनयते रुपरितमसारारूप चार चरति । यन्प्रधिमानत विगत्यायाजने रुपरितन ताराकूप चारचरति अम्य
 द्वीपे जगधन । द्वीपे अष्टाविंशतेनक्रांवा कतरकस्तत्र सर्वोम्य तर चारचरति । कतरकस्तत्र मयत्राद्य चारचरति । कतरकस्तत्र मयापस्ताधारं

च र कर ख ॥ ३ गीतम । इच्छा ताराकूप ज्यातियक यकी दग जोमननी जवापाए सूय चार करे उड । इम चन्द्र विमानं इच्छा तोराकूप ज्या-
 तियकयकी नैक ८० याजन चार करे खे । उपरिना पश्चाराठप इच्छासागाइप ज्यातियकयकी एकनो दग ११० योजन चार करेख । सूर्ये धि-
 योजनकी चन्द्रमान् विमान अमी ८० याजनइ चारकरे खे, सूय विमानयठी एकधा १०० योजने उपरिनां तारा रूप मद्यत्र मद्य चार करे खे । प
 न्प्रविमानयकी वाच २० योजने उपरत्या मद्यताराकूप चारकरे खे ॥ ५ सूयें अम्यन्तार वास्यादिमद्यत्र द्वार करे खे । जम्बूद्वीपमाना हे भगयन् । द्वी-

नवत्यपिने पौञ्जगते रित्येव रूपया अबाधया अपस्तन स्वातिशक्त चारचरति । अपसूर्पाविविधयमबाधाच्छरूप सचिप्य भगयान् स्वयमेवाए । एव-
 चरविभाचे अष्टचिं सयचिं चरइत्यादि । एवमुक्त्यापेनबाधसमूनिभागादपस्तन ज्योतिशक्त नयत्यधिकसप्तयोजनगते स्तयासममूभिभागावेत्र सूय
 विभाजनसप्तत्रिपौञ्जगते चन्द्रविभाजनमीत्यधिके रष्टमिपौञ्जगते; उपरितन ताराकप नवमिपौञ्जगते चारं चरति । अपस्योतिशक्तचारचेत्रापेक्षया
 अबाधामसमाह । बाहसससकनित्वादि । ज्योतिशक्तस द्योत्तरयोञ्जगयतबाधस्यसाधस्तनातलास् क्षिपत्या अबाधया मूयविभाजन चारचरति । गौ
 तम । द्युजनिपौञ्जगे रित्येव रूपया अबाधया सूर्यविभाजन चार चरति । अपत्रपमूत्रेसमजुगागादुद्यु गवत्यधिकसप्तयोजनतिक्रने ज्योतिशक्तया इत्यमूल
 मूत्राबाधमदेवमतरः साऽन्यमिमेतव्यः एवचन्द्रादिवृद्धेपि । एवचन्द्रविभाजन नवस्यायोजने रित्येव रूपया अबाधया चारचरति । सयापरितनताराकप
 द्यापिकेयाननयतेन्यातिशक्तबाहस्य प्राथेइत्यस्य; चारचरति । अथगतायनविशिष्यज्युषादभाय मूर्पादीनां परस्परमतरंमूत्ररुदाह । सूरविभाजाठेइ-
 त्वादि । मूयविभाजात् चन्द्रविभाजन अयोत्वायोजनेवार चरति । सूर्यविभाजात् योजनगते इतिक्रान्ते उपरितन तारापटलं चारचरति चन्द्रविभाजात्

जाटसस्रस्रण जते । हेठिछाटितछाठ केचइश्याए श्याहाए सूरविभाजे चारचरइ गो० । दसहिजोअपेहिं
 श्युश्याहाए चारचरई । एवं चद्रविभाजे णउएजोश्युणेहिं चारचरइ । उवरिसे ताराकृत्रे दमूत्रे जोज्युणसए

नंत्रत्या योजनयतेरपलात् ज्योतिषं चारचरति । एव सूर्यविभाजन अष्टमिः ग्रतेः चन्द्रविभाजन अष्टमिः योऽन्यतीत्या योजनगते रूपरिताराकप, नवमि
 पौञ्जगते उपरिचारं चरति । ज्योतिषस्य जगवन् अपस्तनातलात् क्षिपत्या अबाधया सूर्यविभाजन चारचरति । गौ० । द्युमिपौञ्जगतेरयाधया

तासु पाचनानां पुत्रकलात् । नवतिच स्थिता साराः सर्वापस्ताकाप्रकासे । १ । ताराणा पटशाद्रुत्वा योजनानि द्योपरि चुराणां पटलं तस्माद्
 षोडि योत्तरोच्चियां । २ चत्वारितृणतो गत्वा नवत्रपटल स्थित । गदतापिच चत्वारि बुधाना पटलं भवेत् । ३ । बुकाणां च गुरुकां च भीमानां च
 स्रष्टञ्जिनां च षोडि श्रीशिव नवोऽर्धे कनेच पटल स्थित ॥ ज्योतिषकणा चे दधर्जने । हेठलातलाधकी धाराचकी जेतली अबाधाह मूयनो विभाज

सप्तद्वारपट्टि । चन्द्रविभागेवमित्यादि । चन्द्रविभाग जटल । किञ्चस्थितं किञ्चस्याम प्रकृतम् । गीतम् । उक्तानीकतादृक्कवित्यफलसत्यामसंस्थित
 स्वस्वस्वटिकस्य लस्युद्गतोच्छ्रितप्रजासिद्धमित्यनेन विष्णुपद्वारपुरस्यप्रकृत्यगतः प्रासादवसु ऋः सर्वापि विभामकरणात् श्रीवैक्यबनपूर्वकीवाच्य । यद्यच्चन्द्र
 विभामस्यापेन चवाचिन्मूर्धित्वातिफविभावाणि भेदव्यानि । सस्यामनैवत्यनुद्दिप्रायदीयानि । गन् यद्यिषवोर्यपि ज्योतिष्कविभामान्यर्षोर्दीकृतकवि-
 त्याकारादि ततश्चन्द्रसूयविभागास्यतिष्णुसत्यादुवयकासे ऽस्तमयकारिणो वदिया तियकपरिच्छगनि सस्यानयाविषानिमोपक्षस्यते यस्तुगिरसः सप
 रिक्तनानानां तेयामयस्यापिजमपु वभुगतया प्रतिभास अर्द्धकपित्यस्यशिरसः उपरिवूरुमवस्थापितस्य परिभागादस्यमलो वभुगतया द्रुययमाणस्यात्
 सोपि नसस्यङ् भायसवति पूष सुवस्यापि तयादशतस लुच्यते इरादृक्कवित्याकारादि नभामस्येनविभागाणि प्रतिपसस्यानि किन्तु विभागागापीठानि
 तेयापीठानामुपरि चन्द्रादीना प्रासादाः स्ते च प्रासादास्तापाकषणगापि व्ययस्थिता यथापीठे मरू रूपात्पूर्वमुञ्ज्याकारोमयसि सपपूरज्रावादिकाततः स
 मसृष्टनया जनाभाप्रतिभासत ततोमकविज्ञायाः । अथाष्टमद्वारंपट्टिति । चन्द्रविभागेवमित्यादि । चन्द्रविभागेवमित्यादि । जटल ? किपद्यायाम-
 विष्णुभेन किपद्यायामेवमेव न प्रकृतम् ? उपलक्ष्यतात्पूर्वोदिविभागेनमपिप्रसिद्धं प्रकृतम् । अथपद्येभोत्तरसूत्रमाह । गीतम् । मण्डिपतिपद निशये ऽल
 धारेण पदपञ्चाशदेकपटिभागान् योजनस्य बिस्तीर्णं चन्द्रनभसल भवति । अथमपः । एकस्यप्रमाणागुणयोःप्रमास्येकपटिजानीकृतस्य पदपञ्चाशता भागेः

सठिण सप्तकालिहामण स्रुग्गामसिषपट्टिण एयं सञ्चाइ णअञ्चाइ चन्द्रविभागेण मन ! केवईश्य स्या
 यामधिकनेण केवईश्य बाहसे ण प० ? गो० ! छप्पस खलुत्ताण थिच्छिख चन्द्रमणलेहेहाड स्यठावीसजाए

चन्द्रविभाग जटलम् । किपद्यायाभविष्णुस्यार्थं किपद्य च इत्येव प्रकृतम् । गीतम् । पदपञ्चाशतादस्यभागेवित्तीर्णे चन्द्रमणकल प्रकृति । अष्टावश
 ६ । एवं सस्याम द्वार कई हे । चन्द्रविभागो विभाम हे जगवन् । स्ये सस्यामं सस्थितं । हे गीतम् । अत्रुभुय अदुयोकोठने कलने संस्थाने संस्थित
 हे, यद्य स्फुटिकरवमप अस्पृष्टत उरिक्तत प्रजादे इम सर्वे जगुन जाणवी, इम सर्वे स्यातिष्कविभाग जाणया ७ (एर ताराणा विभामनु प्रसाच ऽर्द्धको-

स्यादाभविकमपरिमात्रं पञ्चचतुःशतानि तत्रस्वपरिमात्रमनुभूनीयानि धनुःशतानीति तस्यापंभायै । अथनयमद्वार प्रशयिपयोक्तुयन्नाथ । चण्ड्य
 सावेचिस्यादि । चन्द्रविमानं मयत् १ कतिदेयसहस्रादि परियइति । गीतग । दोरशदेवसहस्रादि परियइति एकैकस्यांदिशि यतुःयतु सप्तस्राया
 सङ्गनात् । इयमत्रप्रायजा । इहचन्द्रदीनां विमानानि तथाअग्नस्वभास्यात्स्मिरालयमानि धङ्गमानाम्बवतिष्ठते केयल येआभियागिकावेया स्तेतयाऽपिय-
 नामकर्तादयवज्जात् इयामसातीयाना हीनजातीयाना वा देवानां गिअमङ्गिनातिशयदशगार्धमास्मान् बहुमन्यमानाः प्रमावसृतः सतसययमनशीलेषु
 विमानेषुपः कृत्वा २ कचित् सिद्धरूपादि क्षेत्रद्रुवमरूपादि केष्विदुःखरूपादि कृत्वा तांनि विमानानि दशुति । नवेतदनुपपद्य त-
 याहि ययालोकेपि तथा विधानियोग्यनामकर्त्तान्पयोगमानी वामाऽन्येयां समानजालीयाना या पूर्वपरिचितानामेय मङ्गनायकस्यास्य सुप्रनिदुससमत-
 इति निअमाहाराभ्यातिशयवशेनाथै सवमपिस्त्रोचित कर्मे प्रमुदितः क्करोति तथा आभियोगिकाअपि देवा स्तयापियाभियाप्यनामकर्त्तान्पभागज्जाः
 समानजालीयानाहीनजालीयानां वा देवानां अन्ययानेव यय सनुदा यत् सकल लोकमचिद्द्वाना चन्द्रादीनां विमानानि यद्यप इत्येवगिअमाहाराभ्यातिग
 यद्द्वानार्थं सासाग यदुसम्यमाना सत्प्रमकारेण चन्द्रादिविमानानि यइतीति । अथैयानेव पोहशसहस्राणा व्यक्तिकाए । चात्रयिसावेइत्यादि । चन्द्र-
 विमानस्य पूर्वस्यां यद्यपि अगमस्वभावेन स्वातिफावा सूर्यैर्ययाक्वितेव पूर्वामसमयति चारानुसारेण 'परापरविकृपरावतसमयात् । तथापि जिग

ऋद्देवसाहस्तीत् परिवहति गो० । सालसदेयसाहस्तीत् परिवहति । चन्द्रत्रिमाणस्सण पुरत्यिमेण संश्राण
 सुभगाण सुप्यज्ञोण सखतलविमलनिम्नलद्विघ्नगोस्वीरफेणरयणिगरप्यगासाण त्थिरछठपउठवहृपी

चाइस्यः उपरिखड्मि ॥ चन्द्रविभागस्य पूर्वस्यां द्येताना सुभगाणा सुप्रभाजा शखतलविमलनिर्मलदधिपन गोप्तीर फण रक्तमिकर प्रबाशागा
 ननु पोरसपचापी अर्धं अत्रपर्वो दू ॥ ३ ॥ ८ इवे विमानयाइक देवचव्या द्वार केइंटे । यस्त्रमागु विभाग हे प्रगयन् । केतला देयता यदे ठे ठे ठ
 पाठे ठेइ चन्द्र विमानने पूर्वदिशि द्येतवर्षे घोला सुभग चात्राग्ययस्त धनी प्रमा फाति सपना तडानीपरि ऊजयल निमल दधिगा घन समुद्र तथा

नचिवात्स्वियम्भुतो ऽपरमवादिक् पूर्वति व्यवश्रिते पथा दानदिक् सिद्धरूपपरिष्ठां देवानां पत्यारि भद्रात्रादि पीरत्या याद्वा पूषपायेवइतीति म
 त्त्वयः तेचामेव विद्मेवायाद् । सेष्ठाकनित्यादि । येतानां येतवर्णानां तथासुमगागां गीभाग्यवतां अगप्रियापामित्यर्थः तथासुमगाया सुसुगोन्नगाप्रगा
 दोस्त्रियैषा से तथा तथा तथायत्ततत ह्यङ्गणच्यमानो विम्वनिर्मनो ऽत्यगनिर्मनो योन्धिपयमस्यानोऽत इपि गाधीरक्षेणः प्रगिद्रुः रमतनिकर प्रप्य
 रात्रिल्लेबामेव प्रकाशदोषःप्रसारो येपांते तथा सेपां तथायसाः वर्तुसाः पीवरः पुष्टाः नुसिष्टा अविभराविगिष्टा स्त्रीइवा अदिक्वाया दष्टा स्नाभि
 विदनिदिक् सिवृत् मुक्त येपांते तथा प्रायादि सिद्धान्तोया दाकानि व्यर्थात्तुष्टाएव भवतीति । अथवा विरहितपानुमानमेकापत्वात् सोजितं सुग ये
 यते तथा यत् कामचारयक्षेयां तथा रक्षोपक्षपत्रत् सुदुसुभ्यासे अतिकोपने तानुजिरये येपांते तथा सेपां तथापपुगुटिकापयोमूतवीद्राण्ड सान्द्र
 गियत्सेष्ठादिबी येनां तथा सेया प्रायोइ द्विस्त्रयोवानां यच्चूवि पीसयक्षोनीति । तथापीयरे उपचिमेवरेप्रपाने छत्र अये येपांते तथापरिरुयोः अग
 एव विपुलोबिस्रीचः स्वभ्यो येपाव तथा सत परदृपकमप रयक्षेयां तथापृद्वो विजदाः क्लृष्टाः नृत्साः प्रतानाः मन्वयेः प्रशस्ताः बरवर्णाः प्रपा

वारसुषिष्ठिथिसिठितेस्कदातीथिदंविषयमुद्गाग रतुष्यलपत्तमउच्चसुकुमाउताहुजीद्गाग मङ्गागुडिछापगठ
 स्काम पीभरवरोरुणं पठिपुष्ठाथिउलस्वधाण मिउथिसयसुजमउत्सगपसत्यवरयथाकेसरादोयसेहिआफ

किरत्तएतुष्टवतपीवरत्सिद्ध विजिष्टनाचरदुर्गि म प्रतममानां रक्षापलपत्रगुदुकमुक्कारतापुञ्जिहानां मपुगुटिकापिद्रुवायाथा वीवरावोह-

पायना दूषणो जेव तथा कृपानो जनाइ ते करोया पाता प्रभाग तत्र प्रपत्त अइवा एइवा स्थिर द्रुड मस पुष्ट मन्वाटना पुष्ट मसिह बिरानो
 नरी लक्षकापेव क्षीएव तीयी एइवो राडाएवरी विष्ठवीत नामापमान के मुव महनो रत्नोपप रागः कनकना पत्रनो परि नृदू दूडाया अत्य
 म कोनल तासठे अने चीप ह जेइनी एइवी नभूनी गुटिकानी परि पीली के आदि जेइनी एइवो पुष्ट के अर अइ तथा अइनी प्रतिपूरी बिली
 ल के पांयो जेइनु एइवा मधु'बिबर नूल लक्षकरो प्रपन्न भक्तां प्रपाज वर्कोपिन जेअरादोयइवरी माभावमान अइ बकिंग अइगत जेअन परि

प्रयत्नाः पादोत्तरसटाः स्वल्पकेसरद्विष्टास्मान्निष्ठवशोपिताना तप्याठच्छिन्नतम् । रुद्रसुसमित पुटुअधोमूसीकस मुजात शोसमतया जातमास्सोदितव च मूमा
 वास्सासित सागूल धेस्ते तथा तथा तथावज्जसय नखाना तेजावित्वाहृत्य वज्जसयद्वप्राणा वज्जसयपयथाना सन्नगुरख्यापवस्सगायं
 यज्जोपमाभा तथातपनीयमयकिःइहामा तथा तपनीयमपतल्लुक्काना तथातपनीय यारुकक प्रतीत सुयोचित येषु ते तथा तथा कामेनस्वेच्छया गभा
 गतन येषांने तथा तेषां यत्रत्रिगमिषति तत्रगच्छन्तीत्यथा । अत्रयुष्मद्य वृद्धशरभगम्पद्वद्वत्यनेनाशुप्रत्यय । तथा प्रीतिदितास्त्रासस्तेनगमोगमन
 यपाते तथातेया तथा मत्तावन्नमोगमन वेगवस्वेम येपाते तथातया मनोहराथा तथाअमितगतीना मधुमरगतीनामित्यथ तथा अ-

कविअसुनामअसुत्रायस्यफाफिअलगूलाण अहरामयददाण अहरामयददाण तत्र
 णिज्जभीहाण तत्रणिज्जतालुअ्याण तवणिज्जजोत्तगसुजोईअ्राण कामगमाण पीइगमाण मणोगमाण
 माणोरमाण अ्थिमयगमाणं अ्थिमयगहंण अ्थिमियत्रलाण अ्थिमिस्यलथीरिअपुरिसक्कारपरक्कमाण महया

नां प्रतिपूर्वविपुसस्सन्त्याना मधुविद्यद्वसूस्ससणअमससमवखकेसरटापयापिताना वञ्चितमृनिमित्तमुच्चातभ्रास्राटितशास्सुलाना यज्जमयम-
 खानां वज्जमयददृाणा वज्जमयदन्त्याना तपनीयस्सिद्धाणा तपनीयतालुकानां तपनीययोत्तककसुयोजिताना कामगमाना प्रतिगमाना मनोगमाना

ममाहपु आतिवन्त आस्साटित मूसइ अस्साहपु का सागूल पुठ केवइ एइवा वज्जमय के मय जेइना एइवा वज्जमय ठे वाठाउं जेइनी एइया
 वज्जमय खे ईम जेइना एइवा तपनीय रत्तसूवसुमय ठे जेम जेइनी तपनाय रत्तसूवसुमय ख ताशूनुं जेइनी तपनीय रत्तसूवसुमय जोअइकरी
 आआदे कांसइहाइगति ठे जेइनी प्रीति चिसउज्जासइ करी गस खे जइनी मननीपरि पंगवन्त ठे गति जेइनी मनोरमगति खे जेइनी अ्थिमित
 गति खे जेइनी अ्थीय अरमवी गत ख जेइनी अ्थीय अरगध्यां वसधीर्यं पुठयाकार पराकमयन्त महा आस्सोदित वीइगाइ योस एर्यना क

निचितान्विशुद्धतोऽपरमबाधिर्पूर्वेति व्यवहिते यथा छन्दोविष् विष्टरूपचारिकां देवानां पत्न्यारिं शरद्विष् वीरत्यां माहं पूवपाद्यैवइतोति म
 म्बन्धः तेषामेव विष्टोबायाह । सेमाकनित्यादि । द्योतानां योतयस्मानां तथाभुभगानां श्रीभाष्यवतां अनप्रियाद्यामित्ययः तथाभुभगानां सुदुयोगेन्द्रगामप्रभा
 दीर्घस्यैवा ते तथा तेषां तथायस्यतलं छन्दमध्यमानो विमलनिर्गलोऽत्यन्तनिर्गलो योदधिपत्न्यात्पानोस्तं दधि गाधीरकेनः प्रमिदुः रमतगिह्वरःरूप्य-
 रात्रिस्त्रोबाभेव प्रकाशस्त्रोबाःप्रसारो येषांते तथा तेषां सबायस्यः सर्भुसाः पीवरः पुष्टाः मुमिष्टा एष्विबराविगिष्टा स्त्रीश्वा जेदिक्वाया दद्या स्ताभि
 विष्टनिविष्टं विपुत मुक्त चेवते तथा प्रायादि विष्टवातीया शक्यानि ध्यातमुद्रायय भयतीति । अपयवा विष्टयिठपातुमानेकापत्वात्योगितं सुरस ये
 बांते तथा ततःकनधारयस्त्रोयो तथा रत्नोत्पलपत्रवत् सुदुसुसुमासे अतिकोमले तालुजिठये येषांते तथा तेषां तथाभुगुटिकापत्नीभूतचीद्रपिक स्रष्ट
 स्थिसेष्ठादिषी येषां तथा तेषां प्रायोदि विष्टोबावानां चर्भुवि पीतवर्धुमीतीति । तथापीयरे उपचितेवैप्रयामे अरु जये येषांते तथापरिपूयोः अत
 एव विपुलोबिलीचः स्क्न्वी येषांते तथा सलःपद्वयकनैप रयस्त्रोयो तथाभूद्वो विगदाः स्फुटाः मृक्ताः प्रतलाः नक्षत्रैः मयस्तः वरयस्त्रोः प्रया

वरसुचिष्ठत्रिष्ठितिस्त्रद्राढीविष्टवियमुहाण रत्नप्लपत्तमउच्चसुकुमास्ततुजोहाणं मज्जगुलिच्छापिगाल
 स्काय पीशरवरोरुणं पठिपुष्पायितलखधाण मिउत्रिसयसुज्जामलक्षणपसत्यवश्रणकेसरदोषसे।हिष्ठाण

स्त्रिल्लहपुष्टवत्पीवरवृश्नि विमिष्टनाश्चरसुर्गि म यतमुलानां रत्नापलपत्रसुदुकमुक्त्वारतालुजिराहामो मधुगुटिकापिपत्नाशाकां पीवरवरोरु
 गायना रूपलो जेव तथा रूपलो वनाइ ते करीया धाला प्रकाश तत्र प्रनरइ जेइवा एइवा स्त्रिय दूढ तत्र पुष्ट वृत्तवाटया पुष्ट गुमिष्ट बिहलो
 नरी लक्ष्मणापेत धीरुव पीवी एइवी दाडाएवरी विठवीत कामायमान जे मुन नहेनो रत्नोगपत्र राता कनकना पत्रनी परि नदू मुहाणा छत्य-
 न्न कामल तालठे अने नीम च जेइनी एइवी नपूनी गुटिकानी परि पीनी जे आदि जेइनी एइवी पुष्ट जे वर उरु तथा जेइनी प्रतिपूरी बिस्त्री
 लं जे पांथो जेइनु एइवा नदु विक्कर मूल लक्ष्मणरी मज्जत मला मयान वकोवित जेयटोपइकरी नाभापत्तान उरु वडिन्त उरुएव प्रतीपरि

नवस्था। याकेरसटाः स्वयमेवसुटास्वामिकवशोपितामा तथावच्छिन्नम्, ीरुतसुममित सुदुष्प्रपीमखीकृत मत्रात ग्रामसतया आसमास्कोटित व मूना
 वास्वामित लंगूल वैसे तथा तथा तथावज्जमय मखामा तेजावित्वादित्य वज्जमयदग्धां वज्जमयवन्तां त्रयाणामप्ययथासा मन्नगुरस्यापदशुभायं
 यद्योपगमां तथातपनीयमयकिश्रामां तथा तपनीपसयतासुकाना तथातपनीय पारुकक प्रतीत सुयोजित वेपु ते तथा तथा कामेनस्त्रेष्टया गणा
 गमम येषां तथा तथा यत्रश्रियनिपति तत्रगच्छन्तीत्यथः । आश्रयवर्णं दद्रुवशरकगम्पद्भृत्यनेमालम्पत्यः । तथा प्रीतिदिनास्त्रामस्तेनगसोगमन
 पयते तथातेयं तथा मगावद्रुमोगमम वेगवर्धेम येषां तथातेया तथाभारसाबां मनीषराका तथाप्रमितगतीनां मद्रुनरगनीमामित्यथः तथा प्र-

ऋविश्रुसुनामअसुत्रायश्राफाडिअलगूलाण यद्दरामयणस्काण यद्दरामयदाढाण यद्दरामयदताण तत्र
 णिज्जात्रीढाण तयणिज्जातालुआण तयणिज्जाजोत्तगसुजोइंश्राण कामगमाण पीढगमाण मणोगमाण
 माणेरमाण श्रुभिमयगमाण आिमयगईण श्रुमिययलाणं श्रुमिश्रयलत्रीरिश्चपुरिसक्कारपरक्कमाण महया

नां प्रतिपूखधियुसस्वथाना मयुविश्रयदुल्मसचमशसुपवववेनेरटापग्राभितानां उच्छ्रितमृनिर्मितमुसातआरकाटितलाकुगुलाना यज्जमयम
 खानां वज्जमयदग्धां वज्जमयदन्ताना तपनीपक्किश्रामा तपनीपतलुकामां तपनीपयोगककुसुयोक्तिसाना कामगमाना प्रतिगमाना मणोगमाना

ममाहयु जातिवत्त आस्वटित मूम्ह अस्ताशु बड लंगूल पुठ जेवड यथा यज्जमय ये मय अहना यथा यज्जमय ठे वाडाठ जेइमी यथा
 वज्जमय र्हे दांन जेइना यथा तपनीय रक्तसूवसुमय र्हे जीम जेइनो तपनीय रक्तसूवसुमय ख सालूठु जेइमी तपनीय रक्तसूवसुमय जोइरकरी
 आयाइ कामेदहाइगति छे जेइनी प्रीत् चित्तज्जामड करी गत र्हे जेइनी मजनीपरि पंगवन्त ठे गति जेइगी मणोरमगति छे जेइनी अभिमत
 गति छे जेइनी अमीस अरुमयो मरु ब जेइनी अमीस अरुगव्यां वसवीये पुरुपाकार पराकमयन्त महा आस्कोटित वीइगाय द्योण एयेना फ

तिंता यतापदव्यत्ययः प्राहोत्वात् ताव्यादीनां सुरक्ताणि यानि पञ्चानि विदुःशालकपाणि तेषाम्प्राग्य व्यक्तभाषी येयेपाते तथागसकाव्ययाकृतिता
 लस्येद्विरेहैआयमानारक्तबिन्दवः पञ्चानि विदुःशालकपाणि तेषाम्प्राग्य व्यक्तभाषी येयेपाते तथागसकाव्ययाकृतिता लस्येद्विरेहैआयमानारक्तबिन्दवः
 ६. नाठबलेन विद्ये सत्यतरजात्रकक्षांपिपयाविस्तीर्णीयस्वली चक्षुष्यापदपयुभी अतएव यस्याना वितस्ता दोलायमानौ षडमसावागतुकलरहितौ
 उच्यते तत्रातीपहरत्यवयवत्वन मन्दिःशोतवर्णी कर्णौ येवांते तथातेवा । अत्रपदव्यत्यय प्राग्बन् । तथासघर्षौ षीत्रमन्त्रे भिद्यतिस्ति प्राममाने
 स्त्रिंशे पक्षे पक्षवती निमलेश्यानिपगङ्गिते त्रियर्कैरक्तपीतसैतवर्णामये मन्दिःशोतवर्णी लोचने येपाने तथाअप्युद्गतःन्यक्तानि मुकुलमन्त्रिके प-

कुञ्जुश्चलसुष्ठश्चपीशरयहरसा दध्यादससुरत्तपउमप्यगासाण अङ्गुणायमुहाण तत्रणिज्जायिसालकण
 चचलचलतविमलुञ्जलाण मञ्जवर्णजिसती गदुपत्तलतित्रक्षुमणिरयणलाञ्छणाण अङ्गुणायमउलमसिञ्चि
 धवलयसरिससिठिअणि सुणदठकसिखुफालिश्चामयसुत्रायदंनमसलोचसेभिश्चाण कचणकोभीपविठद्वतगगधि

आदीसुरक्त्वपटपकाशाना अस्पृष्टपमकाशा तपनीपविद्यासकचेचक्षुष्यलक्षणविमशाशवलासां मयुवर्णमिमलसिखुपत्रलत्रिषण्णमणिरयल्लोप-
 नाणां अप्युद्गतमदुसामन्त्रिणापव्यस्रगुणस्विनगित्त बट्टकत्त अट्टिकगणमुजातहत्तममलोपगोभिसाणा काचनकोसोकप्रथिदृत्ताप्रथिसलमयि
 के लाइक वयपन रूप कतवाइव अक्षमरुवे यइन तइ चन्द्राविकागा विमान यइइ यइ इति जावः) चन्द्र विमानमइ दयिच'द्विजि द्येत्पीना सभ
 शीमाप्यशत मसी प्रभाकृतियत्त क्षयतातलानीपरि विमल अन्वत निमल वपिना मयूइ गायगा पूषणां फीच तथा रूपमा समूइ नेइनी परि ऊ
 तथा प्रकाशत वज्रमय ठे कुमस्वत अङ्गनी सूस्थित पूट मज्जमय मर वृत्त याटली सूक्ति के मेइनी वेदीप्यमान राता फणशानी परे प्रगाज छे जो
 इतो एइवा अस्पृष्टप वयकवो ठे मू चइनु तपनीय राता सुयस्रमय विसीण कण अत्यत यपक्ष बालता विमल निमल ऊजलकाम य जेइ

तेयं तथातपनीवस्यो मुयद्वा कथा इदपरम्पु र्येपाते तथाव्यिंताः सत्रावर्ष्यां स्त्री तथा भलीदुष्टु रा यशोरक्तदा स्त्री तथा तलापदप्रवस्य पददुपनी
 सने कमपारव स्तथा तथाविसल तथा यनसकल यस्य सत् तथावस्यलाकात्रि श्रितित युतिमुष्ट साकन यस्य सत् तथातानामभिरनमय्यः पाथे
 गाः पाथेवितन्या पटा अथास्यपृषटाः यस्य सत् तथा एवपिप रक्तसपी तिर्यग्यथा यारब्धु सास्या क्षयित यदुपटागत सस्य योगपुरस्वर स्तेग
 ननाहराब्धी तथा आलीन सुसिंहं निर्देरसरकेगत्वात् ममाब्धुपुल वरबावपिलयमानत्वात् वनित वर्णुल सुजातोलक्षप्रग्रासा रगबीया गगोहरा या
 स्ता यस्य सत् एवपिप गात्रपरिपुष्टन पुष्ट येपाते तथा तेया तिर्येवोदि पुष्टौव गात्र प्रमाञ्जयतीति । तथा उपविधा नामधाः परिपुष्णोः पूष्ठापय
 या स्तथा कूर्मकुजता वरवाः कौलेपुलांपवोपताःशीपुनर इत्यर्थः विक्रमः पादवितोषा येपाते तथा तेया तथा अङ्कुरसमयगतानां । तवयिज्जम्भी-

पांसगरयवामयवठरजुलुबिअवटः। जुश्चलमञ्जरसरमहराण अक्षीणपमागजुप्तवद्विअसुजायलस्कगपसत्यर
 मणिज्जवालग्नपारंपुष्कगाण उवचिअपक्रिपुगाकुमभवलणलज्जविक्रमाण श्यकमयणरकाण तयणिज्जजीहाण

विरवपस्टावाप्राकरजतमयमद्वलम्बितपस्टापुगनमपुरस्सरमनाहराब्धी आलीनमसोबपुस्तवतिसुजातलक्षप्रमशस्तरगबीययालगायपरिपुष्णना
 कारी रूप करी विराजमान छे तपनीय राता सुयखं विशाल विसीख तिलक ममुग मूया भरव करी प्रति मचितटे छनेक प्रकारा मणिरवमय
 मुहूर्त गलत्रनां ज्ञानव वैवेयनाळाभरण मयान याच्या छे जेहने वैकुण्ठे रत्नमय विचित्र प्रकारा दद मिमल यज्जगय तीघ्णसीवो लए एष्टयो
 सकुन कुंभस्थकने मिय याच्या छे जाहने एष्टवा तपनीय राता सुयणमय भली परि पाचो कुप प्रदपनी दोरवो तेवेकरी दप्यंयत घलाहर
 यस्तवत टाव मिनश यननकल अय्यमय सासा मत्राडपानी तेवेकरी ललित मनोहर छे तादण यत्राष्टवो जेहनी एष्टया ऽनेक प्रकारो मणि
 रत्नमय चटा ऽने तेहने पाष्टव रक्त रूपासय घोधी रज्जु दोरवी तेवे साम्थायमाग यलगा गाहनी पटाना मुगल जोडशा तेष्टयो मयूर स्वर गद-
 तेवेकरी गगोहर छे अक्षीन मनाबोपत वृत्तित वाटनी मुजात नातियस्त लक्षणइकरी मसल रगबीक माल छे जेहा एष्टयो गाय परिपुळ

श्वाभिनित्यादि । मधुपद्वानि प्राणवत् भवता बहुव्यापिना मन्मीरो ऽतिमद्वो गुणुगुणापितरवो युद्धितगद् स्त्रेण मपूरेण मगोइरेण अम्बरं पूत्यति दि
 यश्च योमपथीत्यादि प्राणवत् । अथ तृतीयवाहावाइकानाह । पंद्विमाशस्सस्वमित्यादि । अत्रविभाषस्य पविभाषांङ्गिनगिनितिसिः पृष्टभागे यूपम
 रूपपरिवा देवानां अत्वारि देवसहस्राणि पविना बाह्वं परिवहतात्यस्वयः योतानां सन्नगानामित्यादि प्राणवत् । अन्वपपत्नमिति स्वताः दोनायमा
 नत्वेनास्त्रित्वाइतिचपस कुरुमसहूट तेन शक्तिना योभायमानानां तथा यनयदयोपनवन्विहितानां निभरतृत्तरीरायाः गतएव मुद्दगाः मद्रया
 नां सस्रबोक्तानां प्रथसासराणां तर्थाईयदानत किञ्चिदध्यायमुपागतं यूपमाहं यूपभी प्रथानी सस्रबोवेतत्यागरी यश्च तत् ममपविशोपयोग वि-

तव्यणिञ्जतालुश्याण तथमिञ्जजोस्रगसुजोईश्याण कामगमाण पीईगमोण मणोरमाण मणोह
 राण अमिश्यगईण श्यमिञ्जथलथीरिश्यपुरिसक्त्तारपरक्त्तमाण महयागजिरगुलगुलाईश्वर्येण मञ्जरेण मगहरेण
 पूरतो अंथरं दिसाईश्वर्येण शीजयंता अत्वारि देवसाहस्रीञ्ज गयठ्वधारीण देशाण दक्षिणिस्त्र याहं परियहंत

नां उपचितप्रतिपूर्वेषुमसतसप्तपुत्रिकाकां अङ्कयनकाणा तपनीयक्रियाणां तपनीयतालुकाणां तपनापयोऽङ्कमुपात्रितानां कामगमाणां मो-
 तिनमार्गां मनोगमना मगोरनाकां मनोइराकां अनितगतोनां अनितबलवीर्यपुरुषकारपरकाकां महातागम्भीरगुणुगुणापितरयेच मपूरेव
 च पुठथो अइनु एइवा उपपित पुष्ट मतिपूर्वं कुण्ठाकाकां परे सन्नत चरण तेवेकरो मपू अताबली ठे गति अइगो एइवा सङ्करजनप वे
 नव वेइना एइवा तपनीय राता सुबस मय ताहू ठे अयनू तपनीय राता सुबस मय श्रीअइकरी आतस्या एइवा ट कांग वाञ्छितगमिना अर-
 चहार मीति इईकरी यतना अरचहार मतिना अरचहार मनोरण अरचहार अरचहार अरचहार अरचहार अरचहार अरचहार अरचहार
 पराङ्कनवत् नाठे मन्मीर गुणुगुणाट अईकरी मपूरे मनाइर अईकरी आकांगवत्स प्रति पूरता अका रिजेमतिं मानाचवा यको ४ अकार इवता

श्रेयं लभ्यस्यति नुसं येयति तथा तत पूर्ववत् पञ्चतुष्टयकर्मधारय कोर्पां तथाच क्रमितं कुटिलगगन क्षत्रित विसास्यद्वन्द्वम पुलित गतिनिधोपः च
 बाकायाक्रमवद्वप एवकृपा चकचपला ऽस्यतपला गविंता गतिर्वेपाते तथा तथा चकतपाद्योर्मां व्यथापाद्यो र्वो र्वनतत्याम् तथा संगतपाद्योना
 वद्वमभाचितपाद्योर्मां तथा मुक्तापाद्योर्मां मुनिप्यकपाद्योर्मां तथा पीवरपुष्टा कतिता वृता सुवस्थिता सुसस्यानाकटि यर्पाते तथा तेना तथा
 एवसत्वाव्यक्तवस्थानानि तेषुप्रसन्नानि लजायमाना न लज्जैः प्रमावेनच यथाचितेन मुक्तानि रमणीयानि वासगहानि वातराखियपातेतथा

॥ २ ॥ चन्द्रधिमागसस्य पञ्चात्यमेण सस्येण सुभगाण सुप्पगाण अलचत्रलकुहसालीण घर्णणिचिथ्यसुसुथ
 लरकणुयंयइसिथ्यागंयधसंठाण चकमिअललिअप्रुलिथ्यचलचलगद्विथ्यगइण सयायपासाण सयायपा सागयपा
 साण सुजायपासाय पीवरयद्विअमसठिथ्यकडोण तलत्रपलत्रलरकणपमाणजुन्नरमणिअत्रालगडाण समखुरवा

मनाहरच पूरपस्य अस्वरविशगोत्रयस्यवत्वारि देवसाहस्य्यः गजरुपपरिवां देवानां इतिवा याहां परियइक्तिः पन्त्रयिमासस्य पठिभायां
 येतानां सुभगाणा सुप्रसाबां चलयपलकुडुइयालिनां यननिचितसुबद्वलशयोवेतइयप्रगतवृपयाद्यामा चमृकगितलमितल्लुतयत्रथपलगायत
 द्वाधाना रूपता परबहार ववता इतिवदिशिनो याइ। अइये २ चन्त्र यिगाननइ पदिमदिसें येतयोत्रा मीमाग्यनत भक्तो मभासहित । चल
 चकल चपल आगोपाका इालतो कुम्भरुप तेबेबरी साभायतत मिथिर निमित्तपुष्ट सयद सनयें करो रुकत इपनलगारेण अमात मम्या यूपनप-
 याम येष्ट ऐन च प्रइनां यइवावुकमित कटिलगति विलासगनि पुलितमामागति पपल ऽस्यत चपल गद्यतत खे गति जेइवी यप्रथा संगत
 त्रतीपरि मम्या खे पावा जेइनां यइवा सनन एकठा मिश्रता खे पावां जेइनां यइयां मूगाय उतन त् पावा जेइवा यइवा पुनऽने यताकारे
 सुसस्थित भक्ती च कटि जेइनी यइया अमलवन स्यामकर प्रसन्न्यायमान लकडे करी प्रमाखे करी युक्त रमणीक मनाहर खे यालगइषामर जेइ-

तथा जनाः परस्परसङ्गः सुराः प्रतीताः बलिधाम पुच्छ च वेपावे तथा रथा तथा इमलिभित्तागिममामि परस्परसङ्गानि निमित्तागिनिविदि
 तागीवास्कीकीवत्यचः तोरुणादि कथानि यथाचितप्रमाथानि गृणानि वेपावे तथा तेषांपदव्यत्ययः प्राकृतत्वात् तथा समुस्त्वापत्य तमुस्त्वा
 चि बुजातानिपुन्यकाणि क्षिपानि सोमानि तथा यादृबिस्तां धरेति तंतथा तथा तयोपचितः पुष्टा उत्तयव माभलापिगानो पयइगममपल्वाय
 परिपूर्की अङ्गत्वान् यः स्वयप्रदेम स्तंग मुष्पराकां तथा वैदूर्यनयानि भिसतकठरवति भाभमानकटासावि गोभमानादुप्रचितानि मुनिरीचयानि
 चलाचनानि वेपावे तथा तथासेवां तथा पुच्छप्रभाको यथोचितभागापतः प्रथामचष्यः प्रतीतः प्रगसरनयोया उत्तरगयोवो मगरकः परिषामयिनयो

लिघाणान् समलिहिशिगतिस्कगसगायण तणुमुकुमसुजायणिछलोमठयिधराण उत्रचिश्चमसठत्रिसाल
 पन्निपुखयधपएससुदराण वेसुलिच्छामिसतकठस्कसुनिरिस्कगाण जुम्पमाणपहान्ठरकगपसत्यरमणिजाठ च
 जगगागश्चउधरगलगसोनिच्छाण धरधरगसुमद्वयकठपरिमिच्छ्याणं णाणामाणिकगगरयणघट्टिश्रावेगठि

यथानां सज्जनपार्थीनां सङ्गतवाद्यानां सुखातवाप्रीणां वीवरवतिममुवस्थितकटानां अयन्यप्रमत्तलसचप्रगसरनयोयाबालगयहाणा मन्मुरवाण-
 चाराबा नमलक्षिगश्चयेतीवृबायनङ्गठाणा तनुमुकुमसुजातक्षिपयोमन्वविधराणा उपचितमांमनपिगालप्रतिपूखाकथप्रदेगुन्दरावां वेदूवागिमल

ने घरीबा प्र सुराऽमं बलिधाम पुष्ट कर्णा एष्टवा जना पाप्पर माहागोदि मरीना तीववतीया ह्ये अयनाग अघो वेष्टना एष्टवा मङ्क
 ठे वेष्टना एष्टवा मङ्क प्रत्यन्त सुम्न सुजात भला क्षिपय यष्टवाले रोम तेष्टनी कानिना पराष्टार उपचित पुष्ट मीजल नामेकरी मचित बिजा-
 न बिस्तीच्य प्रतिपस पूरे एष्टवोले स्वयप्रदेम कल्पी तेष्टेकरी मोनत्वन्त बिङ्गुपरकमय दीवना कटाघयन्त मुमुननां निरीकब ल्वाचन ह्ये वेष्टना
 एष्टवा प्रमाथीयेत मपान लघच सुहित... जलो रमकीच युष्टवो मग रकनाने मपान क्वत्त तिष्टेकरी माभाजन्त च परस्परकनाने कठना काभरक

तथा तेषां तथास्वदिकसयदत्तानां तथातपनीपसयताशुक्लानां तथातपनीपयोगप्रकथयोजितामा तथाकासममाश्रितित्वादि नदृश्यन्ति प्राणत महता
 गम्भीरेकनञ्जितरब ककारप्रदृष्टपेक्षत्यादि प्राक्कदिति । अथचतुययाद्वावाट्टकानाड । चन्द्रविमाशरमणमित्यादि । चन्द्रविमाशस्यासरस्या श्रिगमि
 पितदिशतपरपायै वाचयासौ इत्ययं द्यकूपयारिकां देवानां चत्वारि देवसङ्ख्याचि ठनरां याङी परिवर्तनीति मस्यस्यः । योत्तानागित्यादि प्रापया ।
 तथातरोवेना बलं वा तथा मन्त्रिभक्तिपारवे ततश्च तरोशरकोयेगाविधारका इत्यतः संवापरा येषांसे ताराग्लिहायगा पीचनरत्न इत्थं यतस्तेया
 चरपूरकृमाश्रितित्वादि यावः तथाहरिभक्तो वलरपतिविद्योप्युं सत्यमुकुलं कुडमल तथामन्त्रिभक्तिजल लान्द्रुतिगी येषांते तथा तेषा शुजा-

माण महयागञ्जिअगभिरथय मङ्गरेण पूरताअथरदिसाद्यश्च संज्ञयता चत्वारिदयसामरसीन्
 वसहकथधारीण वेत्राण पञ्चस्थिमिषु आहपरित्रहति ॥ चन्द्रत्रिमाणस्सण उत्तरेण सेआण सुजाण सुभगाण
 सुप्यजाण वरमसिहायभाण हरिमैलामलमसिष्युत्तण चंचुच्चिञ्जलिञ्जुमलमयलमलगईण लघण

राकां स्पटिककपदत्ताना तथापीपञ्जिदत्तानं तथापीययाःककुमुजितानां कामगम मा प्रीतिगमानां ममानमानां मनोरमायां य
 नितगतीनां अमितवसवीप्युक्तयकारपराकलाका मन्त्रामन्त्रितगभीरयेच मपुरेच मनोहरेच पूरयास्यो उच्यतत्तं दिगमशोभयंत्य चतस्राद्रेवमा
 राता सुवसु नय तासूते बहनुं तपनाय राता सुवसु नय कोर्त्रेकरा आम्ना एववा कामयोचित गतिमा चरकश्चार प्रीति इयइका गतिमा चरक
 इन्द्र मन्त्रेत्ताइ मति चरकश्चार मनोहर मद् अचनवि गतिमा चरकश्चार अचनव्या अचनवाय पुंनकार पर क्रमगा चरकश्चार भोटा मन्त्रित म
 प्रीर नयकर इवइ करीने मयूर भीहो मनाहरइ करीने पूरता चका आकाशततो मने उर्जे दिग्दिगां मने भोजनचता चका अ्यार इवइ र रेवता
 ववश्कूपना चरकश्चार रेवता पवित्र दिक्तीनी कादा बहो ई ३ चन्द्र विमानेन चत्वारिदिशिं क्षेत्राका मनुभव भक्ता तरवेव जल तद्वना चरकश्चार इ।

यः । अप्रचन्द्रवत्त्वस्य सूर्यो विवक्तव्यविषये ऽतिद्वेषे चन्द्रादीनां चिह्नविषंभ्यामप्रचिह्निगाथां नह । गाथा । शीलमवेयसहस्राहत्यादि । अप्रसगति-
 प्राचाभ्याद्रुब्धास्यामस्य दृश्यमानमस्तु तसूत्रार्थेषु पुरस्वितेभ्यो प्रथम एव सूर्यावसित्याद्यालापको व्याख्येयो यथा एव चन्द्रविमानयाश्चक्रामसारेख मयू
 विमानानामपि वाहकावसनीया यावत्ताराकुर्यात्सपि विमानवाहका वसनीयाः यावत्पदात् प्रचिह्नविमानानां मन्त्रविमानानां यिसामयाश्चक्रामसारेख
 नीया मन्त्र एवदेवसपाताः ॥ अप्रसयोः सर्वेषां ज्योतिष्कानां विमानवाहकावसनीयाः सममेव तेना सख्यामेवस्त व्याख्यासमानगाथाभ्यामवगन्ताव्यः ।
 तेषुने यत्प्रसाधगाथाइति गाथे शीलमेत्यादि । याहशदेवमहत्यादि प्रवति चन्द्रचन्द्रविमानेभ्येति समधुय तथा सूर्ययिसामेपि याहशदेवसहस्रादि

तिचंद्रसुचैत्रसुरेसु ॥ अष्टैशसहस्राह् इच्छिक्कीमीगहत्रिमाण १ चन्द्रारिसहस्राह् णस्कप्तमि अ हवतिइच्छिक्की
 दोचैत्रसहस्राह् ताराकुर्येक्कमक्कामि १ एणसिण मते ! चदिमसूरिश्चगहणणस्कत्ताराकुर्याण । कयरेमस्रसि
 ग्धगड् कयरेसहस्रिगध्गईतराएुचेत्र कयरेसहस्रप्यगई गो० ! चंदेहिते।सुरासिगध्गईं सुरेहिते।गहासिगध्गईं

चतस्रा एवसाहस्य इयत्प्रचारिवादेवानां श्रीतारावा वाहापत्विइति एव सूर्ययिसामानि यायत्ताराकुर्यविमानानि मन्त्रं एवदेवसपात इति ॥
 गाथा ॥ याहशदेवमहत्यादि मर्वति चन्द्रपुसूर्येषु ॥ अष्टैवमहत्यादि एकेकस्मिन् यदेकस्मिन् मन्त्रेचभयति चैकेकस्मि-
 तिमसूर्ययिसामानस्य पक्षि १५ इत्यार देवता इह अठारइत्यार देवता एकेक्य प्रचिह्निसामने विप्य विमानाना १ यइइइइइइ चार इत्यार देयता एकेका मन्त्र
 नना विमानानस्य विडे विमानानावइइ इइ देइइइइइ देवता एकेकाताराविमानने विपे यिसामाना यइइइइइ इइ । एइइइइइ अप्रसगति ग्रीपूगति अ दि
 द्वार कइइइ । एइइइइइइइइ । चन्द्रना सूर्ये यइ मन्त्र ताराकुर्य ज्योतिषी नादि कुच मययकी ग्रीपू सतावली गति कुचसव यकी अणपयोनी इ
 लुइ गतिवत रेगीवम । चन्द्रमापकी मयुचिच सतावली गतिवतइइ मयुचिच सतावली गतिवत खे यइ यकी मन्त्र अतावली गतिवतइइ

बहुवचनान् प्राकृतत्वान् तथा अहीरेवमइत्यास्यैकस्मिन् यद्विमाने तथा अत्वारिमइत्यादि मन्त्रे वैश्वेकस्मिन् भवति तथा द्वैवेय यद्वलेतारा-
 क्यविमानेयैकस्मिन् । अथइममद्व्याप्यमाह । एतेष्विद्विमानि । एतेषां महत् । अत्रमूपयइत्यनमत्रताराक्येषां मध्ये कतरः मन्त्रोप-
 नतिः सर्वस्यचन्द्रविभ्यपरस्मोतिषस्यः श्रीपूगतिः इत्यन् भवोप्यलारमवहसापेक्षया कतरपस्यश्रीपूगतिस्तथाः अत्रद्वयोः प्रकृष्टतरप् इत्यन् मन्त्रोप-
 नवहसापेक्षया । अन्तरमवहसापेक्षया स्वबाह्यमरुत्स्य नतिप्रकस्य मन्त्रितुल्यात् प्रकृष्टइतिगन्तव्य । भगवानाह ? गीतम । अन्त्रभ्यः मूपाः
 मन्त्रश्रीपूगतयः सूर्यस्य यहाः श्रीपूगतयः यदस्यो मन्त्रादि श्रीपूगतीम मन्त्रेष्वेव ताराक्येष्वि श्रीपूगतीनि सुहृत्संगती दिवायंमाकावां पर्यां पर्यां
 मन्त्रिप्रकस्यमन्त्रितुल्यात् अतएव सर्वस्योऽप्येव मदागतियेयात् तथा यद्विपायन्त्रा कथासर्वभ्यः श्रीपूगतानि नाराक्येष्विति । अथैकादशद्वार

गह्विंसापस्कन्नासिग्गइ अस्केतेहिता ताराक्यासिग्गइ सस्युप्यगइचक्रा सस्युमिग्गइताराक्या एपुसिण
 मते । अदिमसुरिंशुंगैगण्णस्कन्तसाराक्याणं कयरेमन्त्रमहि हेआ, कयरेसस्युप्य हेआ, ताराक्येहिने

न । इवेव इहलेताराक्य वैश्वेकस्मिन् ३२ ॥ एतेषां भगवन् । अत्रमूपयइत्यनमत्रताराक्येषां कतरः मन्त्रोप-
 नतिः । कतरःसर्वोप्यगति गीतम । अन्त्रभ्यः मूपां मन्त्रोप-
 नतिः

नोद्वय चकीं तारा अनामसो नतिवतह मन्त्रेषकीं उप्यगति अन्त्रया उममन्त्रकीं श्रीपूगतिबन्त ताराके इव अन्त्रयि च मन्त्रि च द्वार कश्चे । यद्वपम
 मन्त्र ! अन्त्रया मूय यद्वन मन्त्र ताराक्येष्विति मन्त्रि केतना मन्त्रकी मन्त्रादि च मोटाकी अद्विबतह च गीतम । ताराचकी मन्त्र मन्त्री
 अद्विबतके मन्त्रकी यद्व मन्त्रि च मन्त्री अद्विनाचकीके यद्वचकी अन्त्रया मन्त्री अद्विनां अकावे मन्त्रकी
 मन्त्री अद्विना चकी तारा इव चकी मन्त्री अद्विना अन्त्रया (इव अन्त्रया मन्त्रया अन्त्रे तेष्वेव वेवावे पुंन्याएव एकीववाचने

बहुवचनान् प्राकृतत्वात् तथा जातीदेवनइत्याख्येकेकस्मिन् पदद्वयिमाने तथा अस्वारितइत्यादि नवत्रये द्वैकस्मिन् पवति तथा द्वैयेय सुइत्येतारा
 रूपविभागेद्वैकस्मिन्ति । अपइयमद्वारप्रमाह । एतेष्विद्वयिस्त्वादि । एतेषां भवत् । अत्रनूपपइयमत्रताराकृपाकां मय्ये कतरः भवतीगुप्र
 नतिः सर्वैस्वभ्रारिष्यद्वारभ्योतिष्येभ्यः ग्रीपूगतिः इत्येष्व नर्वाभ्यन्तारमवहत्सापेक्षया कतरसवयग्रीपूगतितरकः अत्रद्वयो मरुतेतएप् इत्यन्व मयवाम्य
 नवहत्सापेक्षया । अन्वन्तरनवहत्सापेक्षया सवयाद्यमफलस्य गतिप्रकचस्य समसिदृत्वात् मरुतइतिगत्व । भनयानाह ? गीतम ! अन्त्रभ्यः मयाः
 नवत्रीपूगतयः सूर्येभ्यःपहाः ग्रीपूगतयः पदस्यो नद्वत्रादि ग्रीपूगतीभि नवत्रेभ्य स्ताराकृपादि यापूगतीनि मुहूर्तगतौ द्विचार्थेनाकाया परेया परेया
 नतिप्रकचस्यामसिदृत्वात् अतएव सर्वेभ्योऽप्या महामतिर्येवात तथा यवविषाद्यन्ना स्तथासर्वेभ्यः ग्रीपूगतीनि ताराकृपातीति । अथैकारशद्वार

गह्व्रिताप्रस्कम्नासिग्धगह्व्रं ताराकृपासिग्धगह्व्रं सख्यनिग्धगह्व्रं ताराकृपा एपुसिण
 भंते । अदिमसूरिख्येगह्व्रणस्कन्ताराकृपाय कयरेमत्रमहिद्विआ, कयरसख्येप्ये हुञ्चा गो० ! ताराकृपेद्विभो

न् ३ द्वैयेय इत्येताराकृप द्वैकस्मिन् ३ २ ३ एतेषा भगवन् ! अत्रनूपपइयमत्रताराकृपाकां कतरः सवयाप्रगतिः कतरः सवयौप्रगतितरक
 र्त्वेन । कतरःनर्वाभ्यगतिः पीतमे । अत्रभ्यः सूर्यो भवयाप्रगतयः भूपुभ्योपहाः ग्रीप्रगतयः भूपुभ्योभवत्त्रादि ग्री० नवत्रेभ्यन्ताराकृपाः ग्रीप्र-
 गतय रवीं तारा अनाभवी गतिवत्तव नवेवका अपगति अत्रना अनाभवकी ग्रीपूगतिवत्त तारादे इव अत्रपत्रि क अत्रद्वि क द्वार कइवे । एइइम
 नवन् ! अत्रना सूर्य प्रहगव नवत्र ताराकृपज्याविकी नादि केनना सवयकी नद्वत्रादि क मोठीकी अत्रिकनह व पीतम । ताराकृपी नवत्र नाटी
 अत्रिकतवे नवत्रयकी एइ अत्रि क मोनी अत्रिनाभवीकी यइयकी सूर्यकी नाटी अत्रिनाभवीकी सूर्यका अत्रना मोठी अत्रिकी अयोवे नवयो
 जाती अत्रिना रवी तारा सव यकी नाटी अत्रिना रवी अत्रना (इव इवार योचन येइयाइजा अने तेइवे येवावे इत्याएव एकत्रीकथाअवे

चतुर्थ वि विमानत्राहावाहकलिहादिभक्तमूर्धे कियति पद्मानि प्रस्तान् पाङ्कसुत्रावगमपाठानुसारीशयपि श्रीश्रीवाग्निगोपीर्षां सत्राटगप ठानस्तरिच
 व्याख्यातानि नचनत्रवाचनानुसारात् पाठनेह नान्यवनाति च अ यनः श्रीनक्षयनिरिपादे श्रीश्रीवाग्निगमवृत्ताय क्वचित् सिद्धादानां कण्ठ न दृश्यते तद्व
 पुन्युक्तकम् नमुनित्युपचिन अथस्य देवतुव्याख्याने नमयोत्र न त्वि अष्टुद्रापटीकापरिभाषनीया न अ भदिस्तरे इ स्यात्तस्य कृतत्वादि-सिद्धयपि
 अपाकृतत्व न इपो दूत्रयाः सट्टकपाठकथय न प्रोक्तव्यतइति । यमुजीवाभिगमपाठुमुत्पत्त्यपि निम्नमाहअपीश्वरइन्द्रपाशावगित्यादि पदानि नव्यास्याः
 तानि तत्रप्रस्तान्मूर्धे नववाक्यद्वयत्वात् यानिच पद्मानि प्रस्तानसत्रावगमपाठानुसारेण सगनपाठाइत्य व्याख्यानाभीत्य-

अमिअगुण स्थमिअथलमोचिअपुवरिसङ्कारपरकृत्तमाग महयाहयहेमिअकिलकिलाहसुरवेण महुरेण मण
 इरेण पूरेतासुचर विसाठस्य सेासयता वसारिनेत्रमाहस्मीच हयकत्रघारीण देयाग उन्नरिस आहपरिच
 इति ५ एषमूर्धिम जाण आज ताराकृत्यवमाणाण णत्र एमदेअसुद्याए म गाहा ॥ सालरादेअमहस्मा हय

एकासकपरिणामकटाभा तपनापदुराकां तपनीयतत्पुत्रिह्वानां तमनाययारककमुपोजिनामा कामभनाजापत्तम् ननागनामीं नभारमाहा ॥
 नितवतीनां अनितवत्तरीयपुत्रवधारपरकमाकां -सद्वताइयहेविनकिलकिलापितसेच मपुरेच ननाइरेच पूर्यथयी उम्बरनसं दिग्जत्राभयत्तयः

ननिनाकरच डार प्राति इचइ कर मनिना करच डार नननार्ईकइ मनिना करकडार ननाइर अचनविननिना करकडार अचनवा अचनवाच पद
 वाकार पराअचनवत नाठइ वाकाने देवारवइ चवनं किलकिलारकचइइं कती नपुर्वाठे ननाइरइ कती पूरताचका अकाकमति इअदिअप्रति को
 वाकताचका चार इकार देवता वाहाजा कयका करच डार देवता एतर दिविली वाचामति चइइं । इचपुत्रवत्त विनाचर वाकल् ताराकपने विना
 न वाकली कृतता विज्ञेय ते । एइरेकवानी कपुत्रवत्त वाकली म ठेनाचो कव्याचदेवे देवताइचार देवता करकारपुइं अचनवाना विनाचने विवे

यत्किञ्चोपातिष्ठं तन्मप्यस्य पंचमः शतानि उत्कृष्टतो वे गम्यते एतच्च जगत्स्रज्जाकारे वाच्यतथ्य । यद्यथायाविक्रम तन्मप्यस्यो द्वे योजनशते षट्प
 छ्यपिने एतच्च निपपट्टादिकमप्येस्य वेदितव्य । तथाहि निवचनपवतः स्वभावतो पुनरेवत्वारि योजनशतानि तस्य चोपरि पञ्चयोजनशतोच्चानि
 कूटानि तानिच मूले पञ्चयोजनशताप्यापामपिच साप्या नप्ये श्रीचियोजनशतानि पञ्चसहस्रधिकानि उपरि अष्टतुलीये योजनशते येषां
 चापरितनमागवसन्ने । अत्रदेवे तथानगतस्वाभावावष्टावष्टी योजनान्यवापया कृत्वा ताराविज्ञानानि परिच्यन्सन्ति ततो अप्यतो व्यापारितकम-
 तारद्वे योजनशतेष्वप्यपिने भवतः उत्कृतो द्वादशयोजनसहस्रादि द्वे योजनशते त्रिचस्वारिण्यदिने एतच्च मेरुमयेस्य द्रष्टव्य । तथाहि मेरोदऽ
 योजनसहस्रादि मेरोपापपतो ऽवापया शकादशयोजनसहस्रानि ततः सर्वधस्यामीलने भवति द्वादशयोजनसहस्रादि द्वे योजनशते

ऊश्चाद् द्वाधाईएअए जहखेण दोखिछायठे जोअणसए उक्कीसेण धारसजोश्चणसहससाद्द दोखिश्चथायाले
 जोश्चणसए ताराख्यस्स २ ख्याहाए अतरे प०? चदस्सण भते! जोईसिदस्सजोइसरखी कइश्चगमहिंसीठे
 प०? गो०! चसारिश्चगमहिंसीठे प०? त० चंपप्पमा दोसिणाभा अस्सिमाला पमकरा, ताठेण एगमेगा

द्विकानि ताराकपादि । सर्वनदृष्टिकाकान्नाः ॥ अम्बुद्वीये मगवन् ! द्वीये तारायावतारायाः कियत्यास्रबापया अन्तर प्रप्रसम् ? गौतम । द्वि-
 त्पिच अन्तरं प्रप्रस तद्यथा व्यापारितकञ्च निर्योपातिकञ्च, निर्योपातिकञ्च अप्यस्य पञ्चपनु शतानि चत्वार्येवद्वे गच्छुती । व्यापारिक अत्यन्त द्वेष

वेगसो तारा भवे ठे इमए अिसे आसठि २६६ योजनमा अन्तर) उत्कृतुं चारइणार योजन १२०० ऽने विसे वेतालीस १२ २ ४ए योजन वारा तारा
 ने एतत्तुं अवापाच आतठठे ॥ इवे अय महियो सस्याद्वार अहे छे । चम्पना हे भगयम् । ज्योतिषीना इन्द्र ज्योतिषीनो राजा तेहने जेतलो अप्र
 महियो पहर्तकी छे । हे गौतम ! ध्यारि अग्रतद्विषो ठे । तंकेहो चन्द्र प्रमा १ ज्योरामा २ अस्सिमालो ३ प्रमकरा ४ ते ध्यार साहिनी एकैकी

रतसकविमानेचन्द्रायां शीघ्रपाप्या सनायां बुधसार्थां भावकलां चैत्यस्तंजे वैश्वस्येपु गोखवद्रुयेनेपु सुभुद्र
 द्वेपु सपुटरूपनादेपु ब्रह्माजिनसकप्यः सनिकिसां स्यापिता स्तिष्टंति । तासकनितिप्रावत् । बरुद्रस्य अत्येयाच ब्रह्मना दवानीं दवोगां चाधुनीया
 बरुद्रनादिना यावत्करुणात् बरुनीयाः स्रुतिभिः नमस्समीयाः प्रथामतः पूजनीयाः पुष्टैः साकारासीया वस्त्रादिभिः सन्माननीयाः प्रतिपत्तिविशये
 रिरिति प्राप्त । पर्युपासनीयाः कस्याचभित्स्यादि । बुध्या अपतंनार्थेन एवमुच्यते गीतस्य । प्रजुरिति जिनेश्विवजिनसकषिपस्यपि तेषां बरुद्रनामपरत्येना
 श्रावनाभीकत्वदिति । अथेवसति कस्यातीतदेवानानिवासापि आप्रविधारतः श्रावनेत्याश्रावनापकर्तुंमाह । प्रमुद्यन्ति । प्रमुद्यन्तः सनाया सुपत्न्यां
 यो बनुनिः सामानिकरुष्टैः एवमित्युक्तप्रकारेण यावत्करुणात् बरुभिरयमद्वितीयजिः सपरिवारारभिरित्यादिकः सर्वोस्यालापकोवाच्य दिव्यान्जोग

गिष्वात्त आव पञ्जुयासणिष्वात्त । संतेणठेण गो० । जोपन्नू जाय विहरिष्ठए पभूण चठेसभाएसुहम्माए चठहि
 सामाणिस्युषाहस्वीहि एथं आव विष्वाह मेगन्नोगाह नुंजमाणे विहरिष्ठए केयलपरिस्थारिअइहीए जोधेवण
 मेहुणअहिअं थिजया १ वेजयंती २ जयती ३ स्यपराजिता ४ सर्वेसि गहोण एस्यात्त स्यगमहिधीत्तं तावत्तर

न्द्रायां राजबाभ्यां सनायांभुपनीया सुटकेन राठे मरुवाहवस्यगीतयावित्तरवेण यावद्विष्वान् भोगभोगान् सुहन्नुं विष्टुं गीतस्य । मायन
 थं सनाथं । अपतंनार्थेन नमनना यावद्विष्टुं । नीतना चन्द्रस्य स्वीतिपत्त्रस्य चन्द्रावतसकविमाने चन्द्रायां राजपाल्यां सनायां सुप्रसार्थां मा

मप गोलकृताकारे समुद्रकदावकाठप भावने विषय यकी तीर्थकरनी दाढा अस्थिरूप निशिसस्यापीरुठे छे तेदाढाठ चन्द्रमाने ऽने अन्नरापचि य
 वा इवता देवीने पूज्यवायोम च चन्द्रनादिके करी यावत् पपुपासना सेवा करनी याग्य छे । ते अन्ननाटे छे गीतस्य । समथ गही यावत् क्वी साने
 विषयमाने समर्थे चर चन्द्रना भूषनां सनाने विने अ्यार इकार सापानीक देववाह करी इम यावत् दक्षकपपी भोग भागवतो चक्रा विषयवा च

भोगाः यदा क्षान् भुजागो विश्वरुमिति । अत्रैवविद्येयमाह । केवलमवर परिवारः परिकरस्तस्य श्रद्धिः सपत्नया एतेष्वैपिसमपरिवारकाः अत्र
 सेपास्त्राभो त्वेवनिबन्धादिविद्येययंमाप्रिमापेदेति भावः । निबन्धनीयुगप्रत्ययं सुरतनिमित्त यथाप्रवत्येव भोगभोगान् प्रुचाभो विश्वरुमप्रजुरिति ।
 अयप्रसुतोपांभार्शेधदुष्टमपि लीलाविगसाधुयागायंशुष्ट सूर्यायमश्चिपीवस्त्यसुपदश्यते । सूरस्य लोहसरणो कश्च श्रगगमश्चिरीते पक्षसाठे गोश्र-
 ना । चत्वारि अभ्यमश्चिरीते पक्षसाठे । तत्रहा । सूरप्यत्रा ध्यायवामा श्रद्धिमासि प भक्तरा एव अवसेस अहाधदस्य चवर सूर्यहसएविभाये सूरसि
 शीहसचसीति व्यक्त । अत्रएहादीनामपमश्चिपीवस्त्यमाह । यिजपाइत्यादि । यहादीनामाविशद्यान्मन्त्रतारकापरिपद्यः सर्वेयामपि यिजपावैश्रयती
 त्यादि । चतुभिनांसिरेवाप्रमश्चिपी श्रेयाः । रुक्तमेव विद्यिष्यमाह । आवाहरवत्यादि । यदसस्त्यपिकस्य प्रहशतस्यापि जपूट्टीपवर्तिषन्त्रद्वयपरिवार

स्सयि गहसयस्स एअठ श्रगमहिशीते वसुष्वाते गहगामाइ इमाहि गाहाहि । त० इगालए १ त्रिश्यालए २
 लाहिअंके ३ सणिछरे ४ चैवसाऊणिए ५ पाऊणिए ६ कंगगसणामायपचैव ११ ॥ १ सेमि १२ सहि
 ए १३ व्यस्सासजेअ १४ कजेयएअ १५ कलूरए १६ अयकरए १७ टुडुसए १८ सखसगामाधि तिखेव

बर्बैवेत्वस्तमे वज्रमयेपु भासवृत्तसमुदकेप चतुर्भिस्त्रिभसवयोनि समिचितानितिष्ठति । तानिव चन्द्रस्य अन्त्येपात्र यद्गना देवाभाषवयीमांष अघनी
 यानि पावापर्युपाशनीयानि ॥ आपतेगावैन गीतम । मोमजुरिति यावद्विदुर्तुं ५ प्रभुशम्भ्र समायासुपमीया चतसृन्निः सामानिकसाइस्त्रीभिः, एय
 मय केवल देवता परिवारमो अदिक्करी पञ्चि नीयुग सभागभोतांभा प्राग मही विजया १ वैजयती २ जयती ३ अपराजिता ४ सय ग्रह नक्षत्र ता
 राने एह ध्यार अप मश्चिपी दूह एकषो ज्योत्तरि ग्रहेने पञ्चि १२५ एही ध्यार अप मश्चिपी कश्चपी (सुरप्रभा १ आतपाशा २ अघिमाली ३ मजक
 रा ४ ए ४ सयनी ५ प्रमश्चिपी आशिनी जीवा भिगमह) अद्व्यासी यद्गना तान एह गायत्र करी जाववा । सेकेहां अङ्गारक १ विकालक १ लोहि

मया प्राणाबाह्वभिति शीघ्रः । यावद्भूभायकेतो र्घहस्यापमश्रियः यावत्करणाविव द्रष्टव्य तिणो वक्त्रमात्रा नीलेरुष्विष्य अ इयति यत्तारि मासांतल-
 पुरस्कृत्ये षग्वगवकी अ कायबधेय ३ इदग्निपूमकेअ हरिपिगलए धुबेअ पुबेअ वदृशरारुधुगत्वी माणयगे कामफासेअ ४ पुरएपमुदे विअठे वि
 सयिकप्ये तहापयवेअ अठिअलए अ अठवे अगिलकाले महाकाले ५ सोत्विअ सोयत्वियअएधवदुमाअगतहापलत्रेअ निशालोयिपुज्जोए सयप
 रेधेव सुमावे ६ संसकर खेमकरआमकर पत्रकरअ धोपवे अरए विरएअ तहा असोगतइवीअ शोकेअ ७ विमलयितत्यविवत्ये यिसानसइयासवए
 केव अतिअहीएगजडीअ होइविकनीअभापवे ० करकरिअरायअगल बोपधे पुस्कजायकेअअ अठासीइ गरा खलु नायवा आणुपुधीए ८ । अत्र
 व्याख्या । असअटोपकचित नाम येयंते कवनमान स्ते प्रपएव । लघुया । अस २२ कवनमानः २३ कसयकोमः २४ नीले रुप्ये अगदे विपयभूते द्वि
 द्विनामसमवात् सवसक्यया भवति बत्वार सधया । नीलः २५ नीलायमासः २६ रुप्यो २७ रुप्याथमासः २८ भासेति नामद्वयोपलषण्य । तद्यथा ।

५० त्रिसधिमठ्ये ५१ तहापयसेस्य ५२ जदिधालए ५३ अरुणे ५४ अग्निगले ५५ काले ५६ माहा
 काले ५७ ॥ ५ ॥ सोत्विअ ५८ सोवत्वियअए ५९ वरुमाणगतहा ६० पलधेअ ६१ निअठे।ए ६२ णि

साहित्याङ्का ३ समेवर ४ देव ५ आपुनिकः ६ फनक समामा पचेव ११ सोमः १२ सचितः १३ अद्यसेमय १४ कार्योवगमः १५ कम्बू
 रकः १६ अजकरकः १७ दुर्दुमकः १८ अरुसमामानखयाः १९ मालेरुपेभयति यत्वारः २० जस्मातिलपुयववं ३२ दकयवः ३४ कायो ३५ धप्य
 य ३६ इत्राणी ३७ सूवकेतुः ३८ हरि पिङ्गलकी ४० बुचय ४१ मुकय ४२ अरुसवितराणु अगस्तिनाणवकाः ४३ कामस्पर्धेय ४७ पुरकः ४८ प्रमु
 खो ४९ निकटो ५० विमन्त्रिकल्पो ५१ तथा पिकल्पय ५२ अटिकालकय ५३ अठवः ५४ अङ्गिरसकाली ५६ महाकाल ५७ स्वस्तिक सोय-
 गकेतू ६८ हरि ३९ पिङ्गलक ४७ पुप ४१ मुक ४२ अरुसवितराणु ४३ कामस्पर्धेय ४७ पुरक ४८ प्रमुय ४९ स्वस्तिक ५० सोयस्तिक ५१ स्वस्तिक ५२ स्वस्तिक ५३ स्वस्तिक ५४ स्वस्तिक ५५ स्वस्तिक ५६ स्वस्तिक ५७ स्वस्तिक ५८ स्वस्तिक ५९ स्वस्तिक ६० प्रलय
 विमन्त्रिकल्प ३१ विम प्रकल्प ५२ अटाल ५३ अठव ५४ अस्तिन ५५ काय ५६ महाकाल ५७ ५ स्वस्तिक ५० सोयस्तिक ५१ स्वस्तिक ५२ स्वस्तिक ५३ स्वस्तिक ५४ स्वस्तिक ५५ स्वस्तिक ५६ स्वस्तिक ५७ स्वस्तिक ५८ स्वस्तिक ५९ स्वस्तिक ६० प्रलय

मूलाणा प्रहाबां द्विगुणिताया अष्टाभितेरित्यर्बं । एताश्चनतरोक्ता विजयाद्या अप्रमद्विष्यो वस्तव्याः इमानि वस्त्यमाद्यानि मीयाञ्चि रुक्मगासाहातग
 म्मे । इदञ्च प्रहयवस्य विष्टेनबबाच्य अत्र सूत्रार्थप्रपन्नदुष्टमपि नष्टत्रैवतसूत्रमुपेस्य क्रमसाधाव्याद्याख्यानस्यति प्रथममष्टाभितोतिपइनामसूत्रं यदा
 ख्यापते । इनामस्यइत्यादि । अक्षरकः १ विचालकः २ काहितिकः ३ शोभेपरः ४ प्रापुनिकः ५ कनकैलमइ एकदशैग मुमान माम
 पनावे कनकममाननामान स्तेपन्नेव मानुक्तस्यपरियाव्या योजनीयाः नद्यथा कवः ७ कवकः ८ कवककवकः ९ कवयितागकः १० कवयसतालकः ११
 धामेत्यादि सोनः १२ सचितः १३ अश्रायनः १४ कार्योपगः १५ कर्तुरेकः १६ अककरकः १७ दुस्तुभकः १८ सार ममाननामाना माञ्चि गलशयुंकिता
 इत्यर्बः स्तेचने सद्यथा शकः १८ अकनामः २० अकवर्षीमः २१ एकमुक्तं न प्रकारेण भवितव्य । प्रत्येकमयमद्विमीसस्याकपनायाद्याशानेप इवाकां भा

२५ ॥ १ ॥ तिस्रु त्रक सजामा २४ नीलकवीहवसिचस्तारि २८ भास ३० तिलपुष्कश्ये ३२ दगवखे ३४
 काय ३५ अरुस्य ३६ ० ३ ० इदगि ३७ घूमर्कज ३८ हरि ३९ पिगल ४० बुहेस्य ४१ सुक्तेष ४२
 त्रिहस्सह ४३ राहु ४४ अगत्यी ४५ माणवगे ४६ कामफासेअ ४७ ॥ ४ ॥ घुरए ४८ पम्हे ४९ थिश्यरु

यावत् दिव्यान् नामप्रागान पुञ्ज विहरति ० केवल परिवारदुर्धर्, निवप नेपुनयार्ता, वित्रया, वैत्रयन्ती २ अपमती ३ अपतरजिता ४ पर्येपांय
 इना एतावापमद्विष्यः क्वसुसत्यचिबस्या विपइइसस एता अप्रमद्विष्यः वस्तव्याः । पइनामानि १३ मानिगोषानिः । अङ्गारको १ विकसको ०
 ताक ३ शोभेपर ४ प्रापुनिक ५ प्राचिनिक ६ कव ७ कव ८ कवककवक ९ कवयितागक १० कव सतानक ११ माम १२ मचित १३ अस्वामन १४ का
 र्तीय १५ कर्तुरेक १६ अककरक १७ दुस्तुभक १८ सार १९ सकनाम २० अयपमर्कीन २१ २ कव २२ कगनाज २३ कअकवर्षीम २४ नील २५ मोलाव
 भास २६ रूप २७ कपाबनाच २८ मस २९ प्रसरानि ३० विस ३१ तिलपुष्कश्ये ३२ इक ३३ इकमण ३४ काय ३५ कव्य ३६ ३ इत्राणि ३७ घू-

नमोऽङ्गनायाः कर्मणि श्रेयः । यावद्गुणावकंठो पेश्याः प्रमद्विष्यः यापरकारणादिव द्रष्टव्य तिथौ वक्रकमानाः नीलेरुप्यस ह्यति यत्तारि भासांतल-
 पुरप्रवसे दगदगवसे अ कापयवसे ३ इदग्गिपूमकेज हरिपिगलए दुईअ युके अ वदरसहरासुधगत्यो माखयगे कामकायेष ४ पुरएपमसे विद्यते वि
 सचिकप्ये तद्वापपद्वेअ जट्टिआलए अ अरुवे अग्निमकाले महाकाले ५ सोत्विअ सोवत्विअएअवदुमाखगतहापलवेष गिद्याकोएणिपुञ्जोए सयप
 देसेव ठीमासे ६ सेसकर खेमकरआः मकर पपकरेअ योपवे अरए विरएअ तद्वा असागतहवीअ गोकेश ७ विमलवितत्यविवत्ये यिसासातहसालसुधए
 सेव अलिअहीएगवडीअ हीइविककीअबापवे ८ करकरिअगपअगल बोपवे पुंरुप्रजायकेअ अठासीह गहा खलु मायवा आसुपुधीए ९ अत्र
 आख्या । कसगदोपकाचित नाम येषांते कसनामान स्ते त्रयएव । तद्यथा । कसः २२ कसनामः २३ कसयकोमः २४ नीशे रुप्ये अगद्वे विययमूते द्वि-
 द्विनामसुभवात् सवसक्यया भवति अत्वार सद्यथा । नीलः २५ नीलायमासः २६ रुप्यो २७ रुप्यायजासः २८ मासेति नामद्वयोपलख १ तद्यथा ।

५० यिसधिअप्ये ५१ तहापयसेस्य ५२ अट्टिछालए ५३ अरुणे ५४ अ्यगिले ५५ काले ५६ माहा
 काले ५७ ॥ ५ ॥ सोत्विअ ५८ सोवत्वियअए ५९ वरुमाणागतहा ६० पलवेष ६१ निञ्जाले १ए ६२ णि

आहितान्ना ३ मनेवर ४ देव ५ आपुनिकः ६ कनक समामा पचेव ११ शोमः १२ वरित १३ अद्यसेमय १४ कार्योपगमः १५ कच्छ
 रकः १६ अजकरकः १७ दुग्दुमकः १८ शङ्खसमामानखयः १९ मीलेरुपमयति यत्वारः २० असातिलपुयवके २१ दकयकः २४ कायो ३५ यप्य
 य २६ इअग्नी ३७ पूयकेतु ३८ हरि पिङ्गकी ४० सुपय ४१ शुक्रय ४२ बुइस्यतिरासु अगतिमाणवकाः ४३ कामस्यर्षोच ४७ पुरकः ४८ प्रमु
 को ४९ विकटो ५० विचन्धिकण्यो ५१ तथा विकल्पय ५२ जट्टिकालकथ ५३ अरुवः ५४ अङ्गिलकाली ५६ मशकालः ५७ अस्तिक मीय-
 गकेतु ६८ हरि ६९ पिङ्गक ४९ सुप ४१ शुक्र ४२ बुइस्यति ४३ रासु ४४ अगति ४५ माखयक ४६ कामसपर्ष ४७ ४ धूरक ४८ प्रमुच ४९ विकट ५०
 विचन्धिकल्प ५१ तिम प्रकल्प ५२ जटाल ५३ अरुव ५४ अस्तिक ५५ कास ५६ महाकाल ५७ ५ अस्तिक ५८ सोवस्तिक ५९ अह नामक तिग ६० प्रखय

मसु एते मसराशिः ३० विसः ३१ विसपुष्यवक्रः ३२ वक्र ३३ वक्रयसः ३४ वक्रय ३५ वक्रयः ३६ वक्रयसमुषये वक्रयः ३७ वक्रयः ३८ वक्रयः ३९ वक्रयः ४० वक्रयः ४१ वक्रयः ४२ वक्रयः ४३ वक्रयः ४४ वक्रयः ४५ वक्रयः ४६ वक्रयः ४७ वक्रयः ४८ वक्रयः ४९ वक्रयः ५० वक्रयः ५१ वक्रयः ५२ वक्रयः ५३ वक्रयः ५४ वक्रयः ५५ वक्रयः ५६ वक्रयः ५७ वक्रयः ५८ वक्रयः ५९ वक्रयः ६० वक्रयः ६१ वक्रयः ६२ वक्रयः ६३ वक्रयः ६४ वक्रयः ६५ वक्रयः ६६ वक्रयः ६७ वक्रयः ६८ वक्रयः ६९ वक्रयः ७० वक्रयः ७१ वक्रयः ७२ वक्रयः ७३ वक्रयः ७४ वक्रयः ७५ वक्रयः ७६ वक्रयः ७७ वक्रयः ७८ वक्रयः ७९ वक्रयः ८० वक्रयः ८१ वक्रयः ८२ वक्रयः ८३ वक्रयः ८४ वक्रयः ८५ वक्रयः ८६ वक्रयः ८७ वक्रयः ८८ वक्रयः ८९ वक्रयः ९० वक्रयः ९१ वक्रयः ९२ वक्रयः ९३ वक्रयः ९४ वक्रयः ९५ वक्रयः ९६ वक्रयः ९७ वक्रयः ९८ वक्रयः ९९ वक्रयः १०० वक्रयः

सुक्रोए ६३ सयपहे ६४ सयपहे ६५ ॥ ६ ॥ सेअंकरे ६६ खेमकरे ६७ ख्यामकरेअ ६८ पमकरेश्च ६९
 ओघवे अरए ७० अरएश्च ७१ तहा स्यसोग ७२ तह्यीअसंगेश्च ७३ ॥ ७ ॥ घिमल ७४ यित्त ७५
 भियते ७६ विसाल ७७ तहसाल ७८ सुए ७९ चेत्र स्यनिअही ८० एगजही ८१ होडुअिजहीअ ८२

लिखी ३९ वक्रयः ४० वक्रयः ४१ वक्रयः ४२ वक्रयः ४३ वक्रयः ४४ वक्रयः ४५ वक्रयः ४६ वक्रयः ४७ वक्रयः ४८ वक्रयः ४९ वक्रयः ५० वक्रयः ५१ वक्रयः ५२ वक्रयः ५३ वक्रयः ५४ वक्रयः ५५ वक्रयः ५६ वक्रयः ५७ वक्रयः ५८ वक्रयः ५९ वक्रयः ६० वक्रयः ६१ वक्रयः ६२ वक्रयः ६३ वक्रयः ६४ वक्रयः ६५ वक्रयः ६६ वक्रयः ६७ वक्रयः ६८ वक्रयः ६९ वक्रयः ७० वक्रयः ७१ वक्रयः ७२ वक्रयः ७३ वक्रयः ७४ वक्रयः ७५ वक्रयः ७६ वक्रयः ७७ वक्रयः ७८ वक्रयः ७९ वक्रयः ८० वक्रयः ८१ वक्रयः ८२ वक्रयः ८३ वक्रयः ८४ वक्रयः ८५ वक्रयः ८६ वक्रयः ८७ वक्रयः ८८ वक्रयः ८९ वक्रयः ९० वक्रयः ९१ वक्रयः ९२ वक्रयः ९३ वक्रयः ९४ वक्रयः ९५ वक्रयः ९६ वक्रयः ९७ वक्रयः ९८ वक्रयः ९९ वक्रयः १०० वक्रयः

नक्षत्राणि शीतृष्यानि । ननु स्वस्वामिभावसम्बन्धप्रतिपादकभावगन्तरेषु कथमेवताभामन्निगच्छन्नाभामनिषयद्वैरम् । उच्यते । अचिदातरि अचिदुपेयस्यो
 पचाररद्भवति । एतेषाणां विचारेऽपि नक्षत्राणां विजयादिमानसि रवपूर्वात्ता इत्यस्योऽपमद्विष्योवक्तव्या इति । तारकावर्षिण सपचसति नक्षत्र-
 व्यापिकपदपट्टिकोटाकाटीप्रभासत्वेन ननु उक्त्यावतया नामव्यवहारस्याऽस्य व्यवहारकत्वेन बोधः । परमेषामव्येता एवपत्तस्योऽपमद्विष्यो योच्चाइति ।
 अथपञ्चदशहार प्रसविषयीकुर्वन्नाह । अन्वविमारेण प्रतद्विष्यादि । प्रसवुषु सुगमतरसूत्र चतुर्नागपश्योपममिति । चतुर्नागमात्र परशोपमं चतुर्नागपश्यो
 पमनिति विषयवचसमाप्तः परशोपमं चतुर्नागइत्यर्थः । पूरुवायत्वात्पूरुवप्रत्ययलोपः एवमप्येऽसुजागपश्योपमादवपि शेषः । अन्वविमानेहि अन्वरेतः सामा
 निकायत्वारोदवादेभ्यश्चपरिवसति तेषां चतुर्नागानि कापेण्योत्कृष्टनापु येष्वेव तेषां बोधोत्कृष्टाण्युःसम्भवात् अपम्य चात्सरशादिदेवापेचयेति एयसुषो

मिते २४ इवे २५ निरर्धे २६ स्यात् २७ थिरसाय २८ योधवृ २ चद्रविमाणेण जते । देत्राण केवईअक्रा
 छंठिई प० ? गो० । जहस्येण चउजागपलिच्छम उक्तीसेणपलिच्छम वाससयसहसमसृष्टिष्यु, चद्रविमाणेण
 देत्रीण जहस्येण चउस्रागपलिच्छमं उक्तीसेण अश्रुपलिच्छम पद्यासाएथाससहससेहिअसृष्टिष्यु, सूरविमाणे

इत्यो २१ निरर्धः २२ आपः २३ विष्टे २४ योधवृ २५ अन्वविमाणस्य भवत् । देवानां कियत्कालस्थितिः प्रकृता ? गीतम । अपम्यतः
 चतुर्नागपस्वीपम उक्त्यर्थे च पस्वीपम चर्षयानसृष्ट अम्यपिच । अन्वविमाने देवीना अपम्यतः चतुर्नागपस्वीपम उक्तपतः अश्रु पस्वीपम पथा

तिम इन्द्राणि विद्याका २३ मित्र उगुराधा २४ इन्द्र इवेहा २५ निरर्धसि मूल -६ आप पूर्वोपादा २६ विच उतरायादा २७ जाकधी ए २८ मय्यत्र ॥ २५ ०
 इवे स्विति तुारकईवे । अन्वविमाणे विवे हे भगवन् ! देवताणी केतलाकात्मनी केतलाकात्मनी स्थिति चे । हे गीतम । अपम्यपञ्च पस्वीपनी
 चाधो नाम उक्तपुत्रे एव पस्वीपम एकलाच वरम अचिच आम् २६ । अन्व विमाने विवे देवीने अपम्यपञ्च पस्वीपमो बोधा जग उररुप

द्वियमानवाहकबुत्रेषु मास्य । अथसूर्योऽप्युत्तम । सूर्यविमाने इत्यादि । व्यक्त अथप्रहादीनास्त्विन्द्रास्याश्च । सूर्यविमाने इत्यादि । यत्तानित्रीत्यपि
सूत्राभिनियद्विद्वान्नीति । अथयोक्त्य द्वार पृच्छति । एतेषां सप्तसरोस्काणां प्रत्यङ्गममाख्योपेततत्ताराणां प्रामदन्त । चन्द्रसहितप्रह
नचप्रताररूपाणां कतरे कतरेऽस्योऽस्यां लोकाः वाक्विकल्पसमुच्चयायः । कतरे कतरेऽस्यो यदुक्ताया कतरे कतरेऽस्यसुत्स्याया अत्रविभक्तिविपरिधानेन

दृवाण जहर्षेण चउस्रागपलिष्ठम उक्तीसेण पलिष्ठम वाससहस्रमस्रहिस्य, सूर्यविमानेदेवीण जहर्षेण
चउस्रागपलिष्ठम उक्तीसेण अष्टपलिष्ठम पचहिंशससृष्टि स्थिह्यं गहविमाणेण देवाण जहर्षेण चउ
स्रागपलिष्ठम उक्तीसेण पलिष्ठम, गहविमाणेदेवीण जहर्षेण चउस्रागपलिष्ठम उक्तीसेण अष्टपलि
ष्ठम णरक्तविमाणं देवाण जहर्षेण चउस्रागपलिष्ठम उक्तीसेण अष्टपलिष्ठम, णरक्तविमाणेदेवीण

गदुर्पसहस्रे रम्यपिठ । सूर्यविमने देवाणां अपत्यतः चतुर्जागपत्यापम उरकपत पत्यापम यपसहस्र सम्पधिक । सूर्यविमानेदेवीणा अपत्यत
चतुर्जागपत्यापम उरकपतः अष्ट पत्योपम पञ्चभिःवप सहस्रेः अत्यधिक । ग्रहविमाने देवानां अपत्यतः चतुर्भागपत्योपम उरकपतं पत्योपम,
ग्रहविमाने देवीणां अपत्यतः चतुर्भागपत्यापम । उरकपतः अष्ट पत्योपम, तत्रय विमाने देवानां अपत्यतः चतुर्भागपत्योपम उरकपतः अष्ट

अष्ट पत्यापना जाग ५६ पञ्चास हजार वरुषे अधिक आपू ठ । सूर्य विमाने विर्ये देयतानु अपत्यपत्तं पत्यापमनो चाया भाग उरकपतये ए
क पत्योपम एकहजार वरुष अधिक आयू सूर्य विमान विर्ये देवानु अपत्यपत्तं चाया भाग पश्योपमनो उरकपतय अष्ट पश्योपम पापसह घर
सह अपिक् आयू दूह । ग्रह विमाने विर्ये देवतानो अपत्य पत्तं पश्योपमना चतुर्षो माग उरकपटो मरु पश्यापम आयू दूह । ग्रह विमाने विर्ये
देवीनां अपत्यपत्तं पश्योपमनो चाया भाग उरकपतये अष्ट पश्योपम आयू दुर । तत्रय विमाने विर्ये देवतानु अपत्यपत्तं पश्योपमनो चायो जाग

शीघ्रकरान् विपृच्छिपु राह । जंयुद्धीवेच भति? दीये जहृषपएत्यादि । जन्वूदीये मवन्त? द्वीये अपत्यपदे सर्वस्तीकेस्थाने या उत्कृष्टपदे सर्वोत्कृष्टस्थाने
 याविचार्यमासे इति श्लेषः कियत्तस्तीघकराः सर्वायेषु सर्वसंख्या केवलित्पुष्टिमात्रया इत्यर्थः प्रष्टसा? गीतमा? अपत्यपदे वस्त्यारः प्रप्यते । सचादि ।
 ज्युद्धीपस्य पूयविदेदशीतामश्चामद्याद्विगागीकृते रचिबोहारविभागयो रैकेकस्याः सद्भावात् द्वी अपरविदेदपि शीतोक्ष्यामश्चामद्या द्विभागीकृते सपिय
 द्वीजिमेद्री निमित्ता यस्तारः भरतेरायतयोस्तु एकान्तसुपमादावभावएव उत्कृष्टपदे चतुष्टिशततीघकराः सर्वायेषु प्रष्टसा? सचादि । सचाविदेदे
 प्रतिविश्रयपरवैरायतयोदैकेकस्य समयइति सवमीकने चतुष्टि शत स्त्रस्रसंश्रवतिभि रचिभिद्य सप्तमयस्यामसत्रचविरीयासभयात्
 एतश्च विष्टरमाचजिनापेत्तया श्लेषः । ननु अस्मापेक्षया तपित्वायां उत्कृष्टपदे ज्युद्धीये चतुष्टि शत स्तीर्यकराणामसप्तयादिति । अचात्रिय अपन्योत्

तारारुत्रासखेळगुणा १६ ज्युद्धीवेण जते! दीत्रे जहृषपएथा उक्तीसपएथा केवईश्यासित्ययरा सष्टगणेण
 प० १ गो०! जहृषपएचक्षारि उक्तीसपएचीतीस तित्ययरा सष्टगणेण प०? जवूद्धीत्रेण जते! दीत्रे जहृष
 पएथा उक्तीसपएथा केयठश्याचक्कत्रहीसष्टगणेण प०? गो०! जहृषपएचक्षारि उक्तीसपएतीस चक्कत्रही स

विश्वेप्यगुबानि यथाः सस्मेप्यगुथाः तारारुत्राः सस्मेप्यगुथा ॥ अस्युद्धीये भगयन् । द्वीये अपत्यपदेया उत्कृष्टपदेया कियत्तस्तीघकराः सर्वा
 येषु मचसा? गीतमा? अपत्य पदेचत्वार उत्कृष्टपदे चतुष्टिशतीघकरा सर्वायेषु प्रष्टसा? अस्युद्धीये भगयन् । द्वीये क्षिपत्तः अपत्यपदेया

एतुल्य शरीया सवपकी पए नचत्रादिक श्री याहा छे, तेषुपकी नचत्र सख्यात गुण । छे २२ उठावीस गुणामाट तेषु यकी पए सख्यात गुणा
 तेषुजा काऊंरा तेषु यकी तारा सख्यात गुणा १६ ज्युद्धीपमासा ए भगयन् । दीपने यिये अपत्यपदए ऽपया उत्कृष्टपदे केतला तीर्थकर सर्वे स
 पाए एक अवसरं दृष्ट । दे गीतमा! अपत्यपदे चार दूष नह । विदेदए चेत्रए उत्कृष्टपदे तीर्थकर सर्वाप्यार दूष गचाविदेदमे वष्ट तीर्थकर से इर

यत्प्रव्यास्येयाः कतरेस्वो विद्येयावेति गीतम् । चन्द्रसूर्यायतेदृयेषु परस्परतुल्याः प्रतिद्वीप प्रतिचन्द्र चन्द्रसूर्यायासमस्य्यावत्येन तेस्वीपहा
 स्रयेयगुणाकेस्य साराठपाक्षिसस्ये यमुबानि अष्टाविद्यति मुचत्वात् तेस्वीपि प्रहाः सस्वीयगुणाः सातिरेकात्रिगुबत्यात् तेस्वीपि साराठपाक्षि सस्वीय
 मुबानि प्रमत्तबाटाकोटीगुबत्याविति । व्यास्मात् पाहसुमस्रयवदुल्लङ्कार सेगमपूर्वे स्रयवकोगावाहुष्यव्यास्मात्तमिति । अथत्रयद्वीपे स्रययोत्कृष्टपरास्यो

जह्यो ण चउष्णागपलिउत्रमं उक्त्तोसेजसाहिश्य चउष्णागपलिउत्रम, तारात्रिमाणदेवाण जह्यो ण अह्यो ण अष्टभाग
 पलिउत्रम उक्त्तोसेज चउष्णागपलिउत्रम, तारात्रिमाणेद्वीपे जह्यो ण अष्टभागपलिउत्रम उक्त्तोसेज
 साइरेगठमागपलिउत्रम पुणसिज भते । चदिमसूरिअगहणकस्रतोरारुवाण कयरे २ हित्ता अप्पात्रायज्ज
 श्यावा तुल्लावा विसेसाहिश्याथा गो० । चदिमसूरिआऽवेतुल्लासहृत्योथा णस्कन्नासयेज्जगुणा गहासंसेज्जगुणा

पस्वीपम । मद्यत्र विमाने द्बीला अपत्यतः चतुर्भागपस्वीपम उत्कपतः सापिच चतुर्भागपस्वीपम ताराविमाने देवानां अपत्यतः अष्टभागप
 स्वीपम उत्कपत चतुर्ना मपस्वीपमताराविमानेद्वीनां अपत्यतः अष्टभागपस्वीपम उत्कपतः सातिरस्य अष्ट पत्वापन । एतेषां मगयत् । चन्द्र
 सूर्यपदचमद्यत्र ताराठपाक्षा कतरे कतरेस्वो, अस्वावाबहुबावातुस्याथा विद्युबोपिवाथा । गीतम् । चन्द्रसूर्यो द्वावपितस्वीसवत्रया मद्यथा
 उत्कपपचे अर्धे पश्योपम आसू दूह । मयत्रविमाने देवीनां अन्यपचे पश्योपमनो चावो प्राग उत्कपपचे काहक अथिच काकरो चाथा माग
 पश्योपमनो, तारा विमाने विद्ये देवतानो अपत्यपचे पश्योपमनो आठनी माग उत्कपपचे पश्योपमनो चावो प्राग । तारा विमाने विद्ये देवीनां
 अपत्य पचे पश्योपमनो आठनी माग उत्कपपचे कठकरो पश्योपमनो आठनो भाय काहक उपिच १५ इवे अथपमदूतदुगर कचे वे । एह प्रगवत् ।
 चन्द्रना सूर्ये एह मद्यत्र तारा रूप स्वीपिनी सादि मुच मुचस्वी चोहा उबवा च्चो तना चरोवा अथवा विद्येयापिच । दे गीतम् । चन्द्रना सूर्य

कष्टपराम्प्यो चक्रितः पृष्ठति । जम्बूद्वीपे इत्यादि । जम्बूद्वीपे भवन्तः? द्वीपे कियन्ती अपत्यपदे वा उत्कृष्टपदे वा प्रकृत्याः? मगधामार । श्री
 तम। अपत्यपदे चत्वारः उपपत्तिस्तु तीर्थकाराणां च उत्कृष्टपदे त्रिगणकवर्तिनः सर्वापेण प्रकृत्याः? कथमिति चेदुच्यते द्वात्रिंशद्विंशत्येव वापुदेवत्या-
 निबान्यतरविकल्पस्तु क्वचित्त्रिगणसत्त्वाहाविद्यतिः मठेरान्ततयोस्तु द्वाविति पूर्वपरमिलिता स्त्रि गत यदाभवाविदेरे उत्कृष्टपदे ऽष्टाविंशतिपुत्रि-
 षः साम्येते तथा नियमाद्गुणानुसंगेण चक्रित्वा सर्वेण तद्विदुषेवैषु चक्रित्वापसम्भवात् चक्रित्वा सर्वेचक्रित्वा च सदानवस्थागणस्यविरोधादिति । अ
 यात्र तथैव यत्सरेवागुण चक्रित्वा । अन्तरेवावतिप्रभाइत्यादि । अन्तरेवापि तावत्सर्वोत्कृष्टपद अपत्यपदेप यायन्तव्यकयतिनः वापुदेवाप्रपि सा-
 वकएव यत्सरेवसङ्घारित्वाः । कोर्षः यदाचक्रवर्तिनः उत्कृष्टपदे त्रिगत्तु यदा अन्वश्य यत्सरेवामुदेवो जपत्यपदे चत्वारः । तेषां चतुर्णां एवत्य
 पाथात् यदाच अन्तरेवावापुदेवा उत्कृष्टपदे त्रिगत्तु यदा चक्रित्वा अपत्यपदेचत्वारः तेषामपि चतुर्णामन्वश्य भायात् तैर्नैतेयापरस्पर महानवस्थापन

सुगोप्य प० ? अन्तरेवावतिस्त्रिग्याचेत्र जसिमाचक्रयद्द्वी वापुदेवाथ तसिश्चाचेत्र ॥ जम्बूद्वीयेण भत ? दीवे
 केयद्व्याणिहिरयणा सहगोप्य प० ? गो० । तिस्रिखलुसुरा णिहिरयणसया सहगोप्य प० ? जम्बूद्वीयेण दीवे

कियन्त उत्कृष्टपदेवा चक्रवर्तिनः सर्वापेण प्रकृत्याः ? दीवत । अपत्यपदेचत्वारः उत्कृष्टपदे त्रिगणकवर्तिनः सर्वापेण प्रकृत्याः ? इति च जम्बूदेवा
 अपितावन्तपैवपावन्तः चक्रवर्तिनः वापुदेवा अपिवावन्त एववेति न जम्बूद्वीपे भवन्त । द्वीपे कियन्तिमिपिरवानि सर्वापेण प्रकृत्याः ? भीत-
 विजये तथा विजयेभ्यो एव तस्य उत्कृष्ट इम इत् ॥ जम्बूद्वीयनाम । द्वीपेने विदे अन्वत्यपदे उत्कृष्टपदे केतना चक्रवर्ति द्वे चरे चत्वार
 द्वे । द्वे गीतम । अपत्यपदे चत्वार ४ तथा विदेवत् उत्कृष्ट परे ३० श्रीव चक्रवर्ति द्वे ते किम उत्कृष्टपदे मद्याविदेते ४० विजये चक्रवर्ति द्वे ५०
 ते ४ विजये वापुदेव द्वे ते चकी ४० तस्य उत्कृष्टपदि तस्य चत्वार ४ उत्कृष्टपदे ३० द्वे चत्वार । चक्रवर्ति द्वे वापुदेवपदि तेल
 चत्वार द्वे ते किम विचारं उत्कृष्टपदे ३० चक्रवर्ति द्वे विचारं ४० ४ वापुदेव चक्रवर्ति द्वे ५० विचारं ३० वापुदेव जलदीप द्वे विचारं ४ चक्र-

चरित्राशासनेना न्यतराश्रितसंभे तदाभ्यन्तरस्याभावाच्चिति । अस्मिन्निधिपतयो मयतीति । अयुद्धीयेनिधिसस्थाप्रमुसाह । अयुद्धीयेदीयेइत्यादि । अयुद्धीये द्वीपे क्विपति निधिरत्वानि उत्कृष्टनिधानानि यानिगङ्गादिनदीसुखस्यानि चक्रवर्ती इत्यागतपरिपुष्प पञ्चदशदिग्बिजयव्याघृतोऽष्टमत्तपःकरणाऽकार स्वधातुकरोति । तानि सर्वापिच सर्वसंख्यया प्रकृतानि? भगवानाह? गौतम ! त्रीक्षिपुत्ररात्रिनिधिरत्वगतानि सर्वापिच प्रकृतानि? तद्यथा । नवसंख्याकानि निधानानि चतुस्त्रिंशत्ता मुस्य तद्वति यथाकसंख्येति । इयच समासाभित्य प्ररूपवाकता । अयनिधिपतीनां कतिनिधानानि यि-वचितकाल भोग्यानि भवतीति प्रश्नाह । अयुद्धीयेदीयेइत्यादि । अयुद्धीये द्वीपे क्विपति निधिरत्वगतानि परिजाग्यतया इत्यन्ते प्रयोअने चक्रवर्ति-निध्यांवापरांवास्वाम इवुभितिशेषु चक्रवर्तिनायोत्पश्यन्तार निधिवत्सकमित्यर्थः आगच्छति । भगवानाह? गौतम ! अयस्यपदे पटत्रिंशत् सप्तम्यपद

केचइत्थ्याणिहिरयणसया परिज्ञेगसाए हस्रमागच्छति गो० ! अहस्रपपृत्ततीस उक्ते । सपए दोखिसिस्रग णि
 हिरयणसया परिज्ञे गसाए हस्रमागच्छति ॥ अयुद्धीयेण ज्ञेते। दीयेकेचइत्था पचिदिया रयणसया सस्रगेण
 प०? गो० । दे वसुत्ररा पचिदिय्यरयणसया सस्रगेण प०? अयुद्धीयेण ज्ञेते । दीये अहस्रपपृथा उक्ते। सप

च । त्रिखिपुत्ररात्रि निधिरत्वगतानि सर्वापिच प्रकृतानि ? अयुद्धीये भवन्त । द्वीपे क्विपतिनिधि रत्वगतानि परिजाग्यतया त्रीप्रमागच्छन्ति ।
 गौतम ! अयस्यपदे पटत्रिंशत् चरकपपदे द्वे सप्ततिः निधिरत्वगतानि परिजाग्यतया इवुमागच्छन्ति ॥ अयुद्धीये भवन्त। द्वीपे क्विपति पद्येभ्यिरप
 वसि इह ॥ अयुद्धीयेपतामा हे भगवन् । द्वीपने केतला निधिरत्व चक्रवर्ति न परिभागपदे सय सय्यासदेपच्छ । हे गौतम ! त्रिखिस च ३०३ नि-
 धिरत्व सप्र सय्याइ सटेव गङ्गाजतीनें मूये सास्वता च ते क्तिम इद धिखय भरत एरचन इम स्रु भवगुवा खोले यथाकमान ३०३ निधान याइ ॥
 अयुद्धीयेपतामा हे भगवन् ! द्वीपने विपे केतला निधिरत्व चक्रवर्ति ने परिभागपदे याप्रकायइ छावे । हे गौतम ! एतेका चक्रवर्ति ने मय इह इम

प्राणिनां चक्रवर्तिनां भवनिपातानि बहुभुञ्जितानि यपोक्तसस्याप्रदातीति उक्तस्तुपदेतु द्वेसप्तत्यधिके निचिरवशते परिभोग्यतया श्रीपुनागद्युव उरु-
 रुष्टपद्मावितां चक्रिवां विग्रतां भवनवनिपातानि भवतीति भवविग्रतागुस्यन्त इत्युपपद्यते यथात्सक्येति । अपञ्चयद्वीपवर्तिषक्यंतिरवसस्यापि
 पृथिपुराह जम्बूद्वीपे २ अदत्ता ? क्षियति पञ्चैन्द्रियरत्नानिसेनापत्यादीनि सप्त सेषांशानि सर्वांशेष मश्रसानि ? भगवानाह ? गीतग ।
 द्वेयज्ञोत्तरे पञ्चैन्द्रियपरवयते सर्वांशेष मश्रसे ? तद्यथा । उरुष्टुपदमावितां विग्रतां पक्रिवां प्रत्येक श्रुतपद्वैन्द्रियरत्नसङ्घातन सप्तसस्या त्रियता गुणयते
 भवति यथात्सक्यम् । तनुनिचिरवोपपद्वापां चतुस्त्रियता गुणन पञ्चैन्द्रियरत्नसर्वापपृथ्वायां नु स्त्रिनितिविग्रियता गुणन उच्यते दशसुयासुदेययिजयेषु
 उदात्तयासुपुपुर्णात् निपीर्णात् नियतमाधत्वेन संबदाप्युपसङ्घेः तेन रत्नसर्वायसूत्रे रयपरिभोगसूत्रेषु मकचित्सस्याकृतो यियेषइति । अथरत्नपरि
 भोगमश्रमश्रनाह । जम्बूद्वीपेइत्यादि । प्रायोद्याक्यात्स्वात्वावृष्यक्त । अथैकेन्द्रियरत्नानि मश्रपितुनाह । जम्बूद्वीपेतिष्यक्त । मथर एकैन्द्रियरत्नाभिवक्रिवां
 चक्रादीनि तेषांशतानीति । अथैकेन्द्रियरत्नपरिभोगसुषु पृथ्वायाह । जम्बूद्वीपस्य विचक्रादीनिपृथ्वायाह । जम्बूद्वीपेति । अथमश्रु-

पथा केवदृष्ट्या पञ्चैन्द्रियरत्नसयो परिभोगस्राए हस्रमागच्छति । गी० । जह्यापए अष्टावीस उक्ते।स
 पए दोषिदसुभ्रापञ्चिद्विश्चरयणसया परिभोगस्राए हस्रमागच्छति ॥ जम्बूद्वीपेण जत! दीवे केवदृष्ट्याए

रत्नशतानि सर्वापेच मश्रसानि ? गीतन । द्वेयज्ञोत्तरे पञ्चैन्द्रिय रत्नशते सर्वापेच मश्रस ? जम्बूद्वीपे ज० । द्वीपे जपत्यपवेया उरुष्टुपदे या
 जपत्यपई अथार चक्रवर्तिने ३६ निचि रत्नपरिसाय आवे उरुष्टुपच ३० चक्रवर्तिने विषइ विचरि निचिपच परिभोगपचइ २३० निचि आवे एक
 जयनरे । जम्बूद्वीपगामा द्वे भनवन् । द्वीपने विषे केवली पचेन्द्रिय रत्न सेनापति मसुप-अय सस्याइ मूइ । द्वे गीतन । विसेरग पचेन्द्रियरत्न सर्वे स-
 प्याइ मूइ त क्तिन एकका चक्रवर्तिने १ पचन्दीप रत्नमूइ इत उरुष्टुपदे ३० चक्रवर्तिने २१० मूइ । जम्बूद्वीपगामा द्वे जगवन् । द्वीपने निचि जप
 न्यपवइ उरुष्टे पदे केवली पचिन्द्रिय रत्न एक अथउरुइ चक्रवर्तिने परिभाग पचे आवइ । द्वे गीतन । जपत्यपदे अथार चक्रवर्तिने जठानीउ

॥ पुनः प्रसविपयीकरचेनचहुँ धाविचे प्रपभंमवगकारप्रसायना द्विस्वरथशीशविनेयगतसररुकोपकारायेति । तेनो
 शसुस्पृशीयत्यनिर्देशः स्त्रीवेपि यभोगगत्यात् । क्विपदुद्वेधेनो हत्येन गुमिप्रविष्टस्यं गेत्यथः क्वियदुचुर्षुत्येन चूगिर्गतेनो
 तेत्युत्थगीसनेन प्रच्छस? भगयानाह गीतम। विकभापापपरिचेपविपय नियन्मसूत्रं प्राशयत् तद्वेधाविनिर्वपमसूत्रेयु एफ
 गवमयति याजमसदृष्ट्यापि ऊर्ध्वीगत्येन सातिरकयोजनशतश्च एव एवार्थेयं च प्रच्छस? गनु च हत्यव्ययशरो जलाश
 ामादौ मसिहः द्वीवेतुमकिं प्यवशाराविपयत्वादिति सध्यते । समसूतसादास्य रथप्रजापामघः सृष्टयोज्यागानियायन्न
 यशरस्योपस्थाप्यमाणस्यं नोहत्वव्ययघार समचिद्वय । राधा अद्भुद्वीपोरपयानां सीयेरुता जंगद्वीपसरोः पकगयभेऽ

णपएया उक्ते।सपएया परिभोगत्ताए हृष्टमागच्छति ॥ गो० ! जहणपए छ्ठोत्रीस
 रा एगि देअरघणमया परिभोगत्ताए हृष्टमागच्छति ॥ जयद्वीवेण भते! दीत्रि केवइश्यं
 इश्यं परिखेयेण केवइअउसुहेण केवइश्य उहुं उच्चतण केवइअसहगणे ण प० ?

परिभोग्यताये शीघ्रमागच्छन्ति ॥ गीतम । अपन्यपदे अष्टाविशतिः सत्कष्टपदे द्वे दशोत्तरे पचेन्निप्रययन्ते परि-
 द्वीवे गगवन् । द्वीवे क्वियन्ति एकेन्निप्रययन्तानि सर्वायेव प्रच्छसन्ति ? गीतम। हुँ दशोत्तरे एकेन्निप्रययन्ते च
 वति ने यिचे दश २१० पचेन्निप्रय रत्न परिभोग पचे छाये । जयुनामा के भगवन् ! द्वीपमे यिपे केसलाह एकेन्नि
 त्य परे सत्कष्ट परे सत्कष्टतिं न परिभोग पचे शावे । ऐ गीतम । अपन्यपदे अष्टाधीच पचेन्निप्रय रत्न परिभोगपचे
 नेन्निप्रयत्न त्रीच सत्कष्टतिं ने परिभोगपचे छाये । जयुनामा ऐ भगवन् ! द्वीपमे यिपे केसलो हापपचे पोरुलपणे

ज्ञापितो ब्रह्मवर्तिनां नवनिपातानि बहुभुवैशिवानि यथोक्तसस्याप्रधानीति उत्कृष्टपदेतु द्वैसस्यधिके निषिक्तव्यते परिशील्यथया शीघ्रमागच्छत सत्-
 कृष्टपदमाविनां ब्रह्मिणां त्रिशतां नवनवनिपातानि भवतीति नवत्रिशतागुस्यक्त इत्युपपद्यते यथाशक्येति । अथब्रह्मद्वीपवर्तिब्रह्मवर्तिरत्नसुख्यायि
 पृष्ठियुराह ब्रह्मद्वीपवर्ति । ब्रह्मद्वीपे २ भद्रका ? क्विपति पञ्चस्त्रियरत्नानिसेनापत्याहीनि सप्त सेयांशतानि सर्वापे स प्रज्ञासानि ? भगवामाह ? गीतम ।
 हृदभोतरे पञ्चस्त्रियरत्नयते सर्वापे स प्रज्ञासै ? तद्यथा । उत्कृष्टपदमाविनां त्रिशतां पञ्चिकां प्रत्येक सप्तपञ्चैस्त्रियरत्नसम्प्रावेन सप्तसदस्या त्रिशता गुस्यते
 भवति यथाशक्तम् । ननुनिषिधसर्वापपृष्ठयाया चतुष्टि यता गुञ्जन पञ्चैस्त्रियरत्नसर्वापपृष्ठयायानु क्लिप्तित्रिशता गुञ्जन उच्यते दशसुवासुदेयवियजपेयु
 त्वातेपानुपलसाण् निषीर्णानु नियतमावलेन सर्वेदायु पलब्धेः तेन रत्नसर्वापसूत्रे रत्नपरिभोगसूत्रेव नक्वित्सुसख्याकृतो वियोगवृत्ति । अथरत्नपरि
 भोगप्रसमूत्रनाह । ब्रह्मद्वीपेइत्यादि । प्रायोद्याख्यातत्वाद्ब्रह्मत्त । अथैकैस्त्रियरत्नानि प्रज्ञापितुमाह । अथद्वीपेतिष्यत्त । नवर एकैस्त्रियरत्नानिचक्रिणां
 ब्रह्मदीनि तेषांब्रह्मतापीति । अथैकैस्त्रियरत्नपरिभोगसूत्र पृष्ठनाह । अथब्रह्मद्वीपस्य विज्जामारीनिपृष्ठयाह । अथद्वीपेति । अथप्रसमू

एषा केवदृश्या पचिदित्थरयणसयो परिभोगज्ञाए हस्रमागच्छति । गो० ! जहस्यपए अष्टावीस उक्त्वािस
 प० दौसिदसुभ्ररापंचिद्विस्वरयणसया परिभोगज्ञाए हस्रमागच्छति ॥ जंथुद्वीपेण अत! दीवे केवदृश्याए

एवमनाम सर्वापस्य प्रज्ञासानि ? गीतम । हृदभोतरे पञ्चैस्त्रिय रत्नयने सर्वापस्य प्रज्ञासै ? अन्व. द्वीपे ५० । द्वीप अथन्यपदेया उत्कृष्टपदे या
 अथन्यपदे चार ब्रह्मवर्तिने ३६ त्रिय रत्न परिभाग आये उत्कृष्टपद ३० ब्रह्मवर्तिने विसद्व चित्तरि निषिक्त परिभोगपद ३० त्रियि ज्ञाये एक
 अवन्ते । ब्रह्मद्वीपनाभा द्वे भगवन् । द्वीपने विवे केतली पंचैस्त्रिय एय सेनापति प्रसुय-सय सदस्याह हृद । द्वे गीतम । विसेदश पचेस्त्रियरत्न सर्व स-
 द्याह हृद न किम एकका ब्रह्मवर्तिने ७ यथस्त्रीय रत्नहृद इम. उत्कृष्टपदे ३० चक्रवर्तिने २१० हृद । ब्रह्मद्वीपनाभा द्वे जगवन् । द्वीपने विवे अथ
 स्यपदस्य तावदे परे केतला पचिद्विय एव एक अथरत्नस्य ब्रह्मवर्तिन परिभाग पचे ज्ञावह । द्वे गीतम । अथन्यपदे चार ब्रह्मवर्तिने अष्टावीस

नदेहाधियपत्वेण प्रममसूत्रे उपपत्त्याः । भगवतामाह गीतम पृथिवीपरिबामोपि पवतादिमस्यात् अप्यरिबामोपि गदीद्भदादिमस्यात् जीयपरिबामोपि
 मुपवतादियु वमरपत्मादिमत्वात् यद्यपि क्लममे पचिन्मप्यायपरिबामत्वप्रश्नैव जीवपरिबामस्य सिद्ध तथापि लोके तयाजीयत्यस्याऽध्ययना
 रात् पूयपद्म वमरपत्यादीनां जीयत्वव्ययहारः स्वपरसमतइति । इतिपुत्रपरिबामोपि मूर्तस्य प्रत्यक्षसिद्धस्यात् । कार्यं जपुद्दयीपोपि एक
 पक्षः पदावः सभायवेः समुदितैरेयप्रवति समुदायरूपत्वात् समुदपिनइति । अथ यद्विषयं जीयपरिबामरूप कर्त्तिसर्वे जीवा अत्रोत्पन्नपू

एगजीध्णसहस्र लखं हेण णयणउद्ध जोध्णसहस्राइ साडरेगाइ उहु उच्चस्रेण साडरेगं जोअणसयसहस्र
 सहस्रं ण प० ? जवुद्दयीण मत्ते ! त्रीथे कि सासए ध्णसासए गो० ! सिअसासए सिअअसासए । संकेणठेण
 जंत ! एयवुच्चइ सिध्णसासए सिध्णसासए गो० ! दसुठयाएवामए वयगघरसफासपअवेहि ध्णसासएसेतेण

द्वेषन किमानूर्ध्वं मुशैस्त्वेन विमान् सर्वोपेव प्रचसः ? गीतम । अस्यूद्दीपः २ एक शतसहस्रनायापविष्माम्यां । श्रीविद्योक्तमशतसहस्राणि
 योइशव यइसाचि द्वप समयिशत्यपिके योजनशते त्रीन् कोशान् अष्टाविशतिं चतुःशतानि त्रयोदशान्कुलानि अष्टान्कुलानि किञ्चिद्विशंषाचिन्न परि
 रोपेव । एक योजनशतसहस्रमुद्रुपेन मवनवति योजनशतसहस्राणि सातिरेकाणि अथ मुशैस्त्वेन । सातिरेक योजनशतसहस्र सर्वोपेण प्र-
 चसः ? अस्यूद्दीपो जगपन् ! द्वीपः किशायतः अथायत । गीतम । अस्तिचशायतः अस्तिच शायतइति २ अथकेनार्थेन भगवन् । यय

योजनमंरु अथा वेतिहा जने जपुद्दीपनामा व्ययहार से नाटे काषथ अपिकेरा लाप नात्रम कठपठे कसु कठपठे मिलीने सर्वसस्याइ तं जपुद्दीप ॥
 जपुद्दीपनामा हे भगवन् ! द्वीपने धिये द्वीप सुं शास्त्रतो वे अत्रःअतो ठे ॥ हे गीतम ! सास्त्रतोपचि ठे असास्त्रतो पचि ठे । ते दुस अर्थे हे भग
 वन् ! इम करे इव, शास्त्रो पचि ठे असास्त्रतोपचि ठे । हे गीतम ! जपुद्दीपनामे एक लक्षयोजनप्रमाणं द्रव्यपठे शास्त्रतो इव यत्सुं गन्थरस एकशं प

भिषकशिक्षायागन्निपिष्यमानस्य त् अङ्गुलीयव्यपदेशपूर्वकमग्निवेकस्य आयमानस्य मोक्षत्वम्ययद्दारीप्यागने सुप्रसिद्धेति । अथोस्यैव श्रावणमाधाधिक
 प्रसयन्नाह । अङ्गुलीवचमित्यादि । इदञ्च यथा प्राक्पठ्यवरेवेदिकापिबारे व्याख्यात तथाच अङ्गुलीयव्यपदेशन बोध्यमिति । एतच्च श्रावणोऽगाश्रुतो
 घटो गिरव्यबिनवरो द्रुष्टाकिनसावपि तद्वन । उतमेत्याह । अङ्गुलीवचमित्यादि । इदमपि प्राक्पठ्यवरेवेदिकापिबारे व्याख्यातमिति । अथकिंपरि
 बानोऽङ्गुलीय इतिपिपृच्छिपुराह । अङ्गुलीवच जते इत्यादि । अङ्गुलीयो भरतद्वीपः किंपृथिवीपरिबामः पृथिवीपिडनयः किमपपरिबामः क्षालपिड
 भयः एतद्वीपेच स्त पावविनत्त स्त पाद्विरवजावपरिबालावपि भवत इत्याद्यद्वाह । किमोत्रपरिबामः सोवलय घटादिरजीवपरिबामापि जय-
 सोत्पन्नक्यापाह । किंपृथ्वीपरिबामः पुद्गलस्य पमिव्यक्तः कवस पुद्गलपिडमप्य-भैः । तेषमरत्येभानसुपमादा वसुव्यखलेन एकागदुःपमादी तु वि-
 अस्तत्वेन अङ्गुलीयस तन्परिबामेऽगीक्रियमाहे कदाचित्कत्वमसगः कायाःत्वतिचकत्वेन तत्परिबामे द्वीपस्यपि वस्त्यापस्तिरिति तयाःस्तस्यएय

गो० । अङ्गुलीये २ एगजोअणसयसहस्रस श्यायामविक्रमभण तियिजोअणसयसहस्रसिड सोऽसयसहस्रसिड
 देऽखिश्चसत्तावीसे जौअणसए तियिअकैऽस अठावीसंच घणसयं तरसयअड्डगुलच विसेसाहिअ परिस्कंत्रेग

गानरे एकन्त्रिपरबभने परित्रोम्यतया श्राप्रमागहन्ति । अम्बुद्वापा मदत्त । द्वीपः कियान् आयाःसविक्रमास्यान् । कियान् परिवपय कियानु-
 बायेच प्रबस ? अम्बुद्वीप जगः । द्वीप कियन्ति एकन्त्रिपरबभतानि परिभाष्यतया श्रीप्रमागहन्ति, अपन्यपदे अटाविगतिः उरकएपदे इव-
 च कनका परिपियच हे कवलो अठयच कंतका अर्थे ऊचपवे के हे नीतम । अयुदीपनाम । द्वीप एक क्षात्र याजल लाबपय पो
 इत्यपवे त्रिंशत्ताय पाबान १६ सोत इवार बिसे ततावीस योजल ऽने त्रिंशतोय एकसो अठावीस यमूय तेर अङ्गुल ऽने अर्धे अङ्गुल कारक
 अचिकेक ३१६२२७ यो० ३ को १२ च १३ म अङ्गुल एतलो परिपियवे एक इवार योजनू च इपवे तमसूतलचकी इवार योजननू नीचो अपयोपाल च
 नहा बिदेइने विरे १ इवार योजनकी बिसे अकिठे तेनाठ तजावू इवार योजन कांइक अपिबेरा उर्ध्वे ऊच पवे के तमसूतलचकी ८८ इवार

वा घतनेत्याशंकाह । जम्बूद्वीपेवैवतेइत्यादि । जम्बूद्वीपे भवति? द्वीपे सर्वमाकाः द्वित्रियत्तुत्त्रिप्रया सर्वेजीवाः सर्वद्रव्याः सर्वद्रुतास्तस्यः सर्वेसखाः
 पचिष्यन्तोशोयापुष्पापिका अनेन च साध्यवहारिकराशिः। वचपकण्यायप्रसः अनादिनिगोत्रनिर्गतानामेव प्राबलीधारिकरूपयिषोपपयोपप्रतिपत्तेः पुषिषी
 कापिकतया अप्कापिकतया तेजस्कापिकतया वायुकापिकतया यन्नरपत्तिकापिकतया उपपन्नपूर्वाः । उत्पन्नपूर्वाः । जगवात्ताह ? इत्वा गोअमा ।
 एवं गीतम् । येधमममूत्र तथैव मत्सुधारणीय पुषिषीकापिकतया यावद्भूमरपत्तिकापिकतया उपपन्नपूर्वाः कास्रक्रमेण सप्तारस्यागादित्वात् मपुमः
 सर्वमाकाद्या जीवविषेयापुगपदुलकाः सक्तनीवामानेककाल जम्बूद्वीपे पचिष्यादिसावन्नोरपादे सक्तस्रदेवमारकादिनेद्यामावप्रमन्नेः भवेतवक्ति तथा

सर्वमाकाद्या जीवविषेयापुगपदुलकाः सक्तनीवामानेककाल जम्बूद्वीपे पचिष्यादिसावन्नोरपादे सक्तस्रदेवमारकादिनेद्यामावप्रमन्नेः भवेतवक्ति तथा
 ठेप गो०! एवमुच्चैर्द्विअसासए ॥ सिष्यश्चसासए ॥ जम्बूद्वीपेण जन्ते। दीधेकालन्न केव चिरहेहाइ, गो०। पाक
 याविष्वासी णकयाधिगत्य णकयाधिणभत्रिस्सइ भुविच जघइश्च भयिस्सइश्च धुवे णिश्चए सासए अस्करए
 ष्यए अथठिए णिच्चे जम्बूद्वीपे २ प०? जम्बूद्वीपेण जन्ते! दीधे किं पुठविपरिणामे अ्याऊपरिणामे जीत्रपरिणामे

मुच्यते अस्तिचशासतः अस्तिचशासतः इच्छेद्यया शासत सर्वेपर्यधैः गत्यसस्सर्षोपर्यधै रशासतः अथतेनार्चन गीतम् । एय मुच्यते अस्तिच
 शासतः अस्तिच अशासतः जम्बूद्वीपो ज्ञानवन् । द्वीपः कास्रतः कियता चिर भवति । गीतम् । गकदापि माधीत्नकदापिजवति गकदापिभवि
 व्यति धनूच नवति च भवियति च प्र वः नित्य शासतः अथयः अथयः नित्यः जम्बूद्वीपो द्वीपः प्रच्छन्नइति ॥ जम्बूद्वीपो भगवन् । द्वीपः कियू-
 योपकरी अशासतो हे, तिचे उर्वकरी हे गीतम् । एन कहीइ सायतोपचि च अशासतो पचि हे ॥ जम्बू द्वीपनामा जन्ते । द्वीपमे विपे कास्रप-
 जो जेनसाकासताह रते । हे गीतम् । अतितकाठी किरारे पचि न पुइ तो इम नही जर्तमान कासे इनकां किरारे नधी इम नही अशासत का
 से किरारे पचि नही इइ एन नही अतीवकासे इतो जत मान कासे इइ अशासत कासे पचि इस्से स्थिर हे निपये च शासतो तइ किरारेकय

अगस्त्यभाषादिति किन्तो यारामुरपका इत्याह । असकृन्नेक्यः अपषया । अमन्तवाराम् समारस्थानादित्यादिति । अथ अमृद्वीपेति ना
 घाथ्युत्पत्तिनिमित्तविद्यासिधुः पृच्छति । सेकेषु च मते । एवमुच्यते अमृद्वीपेदीये इत्यादि । अथ केमार्थेन भदत्त ? एवमुच्यते अमृद्वीपेदीयेः भग
 वानाह ? गौतम ! अमृद्वीपेदीये तत्रतत्रदेये तस्यदेशस्य तत्रतत्रप्रदेये यद्भवो अयूयुषा एकैककृपाः विरलस्थितत्वात् तथा यद्भूमि अयूयमानि अमृ-
 द्वाः एव संपूर्णत्वेन स्थिभाः अधिरसास्थितत्वात् एकजातीयतरुसमूहो यमिति वचनात् । तथा यद्भवो अयूयमपदाः जयूपुत्रसमूहाएव यिजातीय-
 तरुनिश्चिताः अनेकजातीयतरुसमूहो वनपत्रइति यथेनात् तत्रापि अयूयुषाणामेव प्राधान्यमिति प्रस्तुते यथाकसाकस्य । अन्यथा अपरपुषाया वन
 एवै निमित्तपृते अमृद्वीपपट्टप्रवृत्तिमित्तत्वे ऽसागत्यात् । तेन कथमृताइत्याह । नित्य सर्वकाल कमुनिता यायत्पदात् किञ्च गाइका विचलायइ

पुगलपारणामे, गो० ! पुढधिपरिणामेचि जीत्रपरिणामेचि पुगलपरिणामेचि ॥ जयूद्वीवेण
 मते ! दीये सखेपाणा सखेनुष्ठा सखेसप्ता पुढधिकाइश्चसाए अऊकाइश्चसाए तेउकाइश्चसाए
 वाऊकाइश्चसाए यमससईकाइश्चसाए उयथयसुपुष्ठा । इता गो० ! अ्यसइ अ्युया अ्यणतसुष्ठा संकेणठेण भंता

पिवीपरिणामः क्षिप्तपरिणाम जीवपरिणामः क्षिपद्रुलपरिणामः, गौतम ! पृथिवीपरिणामापि अपपरिणामोपि जीयपरिणामोपि पुद्गलपरिण
 मोपि ॥ जम्वृद्वीपे भगवन् ! द्वीपे सर्वप्राणाः सर्वजीवाः सर्वोणिभूतानि सर्वाश्चिषस्थानि पृथिवीकापिकृतया अप्कापिकृतया तेज-कापिकृतया

गरी याइ अव्यय ठे अवस्थित सदैव एककृप अइ गित्यखे जयूनामा द्वीप कस्य ॥ अमृद्वीप नामा हे भगवन् ! द्वीपने विपे सु पृथिवी परिणाम खे
 पृथ्वी पिठने ठे अऊवपरिणांन पाळीमय खे अपथा जीयमय ठे अथवा यद्गलापकमय ख म हे गौतम ! पृथ्वीपिठमय खे पाळीमय पचि खे
 जीयमय पचि खे अचित्त पुद्गल पिठमय पचि खे ॥ अयूनामा हे भगवन् ! द्वीपने विपे सर्वप्राणी यंत्रो तंत्रो चोरेन्द्रि सखजून यमस्यमीकाय सर्वे

वा रतनेत्याशङ्क्याह । जम्बूद्वीपेवमतेइत्यादि । जम्बूद्वीपे मत्तः? द्वीपे सर्वेमाहाः द्वित्रिपलुरिन्द्रियाः सर्वेजीवाः पर्वेत्रियाः सर्वेज्जुतास्रारवः सर्वेसख्याः
 पृथिव्यसंज्ञोपायुजायिकाः अनेनच सांख्यकह्यारिकताश्रित्वावपकष्यायप्रश्नः अनादिनिगोदेनिगोतानामेव प्राकृतीवाविकृपविशेषपयोपमतिपतोः पृथिवी
 कापिक्तया अप्कापिक्तया तैत्रस्कापिक्तया वायुकापिक्तया अन्नपयतिकापिक्तया शपपकपूर्वाः शपपकपूर्वाः । जगवानाह ? इत्वा गीमना ।
 एवं गीतम् । पदैवमसमूह तथैव मत्सुस्रारखीय पृथिवीकापिक्तया याज्जुन्नरपतिकापिक्तया शपपकपूर्वाः कालकमेव सस्रारस्यामादिस्वात् शपुनः
 पर्वेमाहाय्यो श्रीवशिष्टोपायुनपरुपकाः सकलनीवागानेककाल जम्बूद्वीपे पृथिव्यादिभावगोत्यादे सकलदेवगारकारादिदेवाभावममन्त्रैः मन्त्रैतद्वदति तथा

ठेन गो०! एवमुच्चह सिद्धसासप ॥ सिध्यथसासप ॥ जम्बूद्वीपेण जते! दीविकाएतन्न केव चिरहेहाड, गो० । एक
 याविणासी एकयाविणस्य एकयाविणभधिरसह मुखेव जयइथ्य भविरसइथ्य ध्रुवे णिथ्यपुं सासपुं सासपुं स्यस्कपुं
 स्यपुं अत्रठिपुं णिञ्जे जम्बूद्वीपे २ प०? जम्बूद्वीपेण जते! दीये किं पुढविपरिणामे स्याऊपरिणामे जीवपरिणामे

भुष्यते अस्तिचक्राद्यतः अस्तिबाशाद्यतः इच्छेयथा शाश्वतः धर्मेययवे, अन्तरसस्यर्षेपर्यवे रसाद्यतः अयतेमार्चन गीतम् । यय भुष्यते अस्तिच
 शाद्यतः अस्तिच असाद्यत जम्बूद्वीपो जगवन्! द्वीपः कालतः क्विपता पिर मवति । गीतम् । एकदापि नासीत्तन्कदापिजयति मयदापिमवि
 व्यति यभूयच मवतिच मविप्यतिच प्रकःनित्य शायतः शसपः अव्ययः नित्याःअरज्जुद्वीपो द्वीप प्रकमइति ॥ जम्बूद्वीपो भगवन्! द्वीपः क्विपु

योपकरी अवायतो ये, त्रिडे उर्वकरी हे गीतम् ! इन कहीव सास्यतोयकि च अयसास्यतो पखि के ॥ जम्बू द्वीपनामा जते! द्वीपने त्रिडे कालय
 को केनतावाकताह रहे । हे गीतम् ! अतिसकाले किहारे पखि न हुए तो इन नही बर्तमान काले इतना किहारे नथी इन नही अयतागत का
 ले किहारे पखि नथी हुए इन नही अतीतकाले हुए तो मठ मान काले इत अतागत काले पखि हूये त्रिार के त्रिपदे च श्रावतो उह किहारेचप

अगरथभाषादिति किंनो वारानुरपका इत्याह । असकृन्नेकशः अपवा । अमन्तवारान् संसारस्नानादित्यादिति । अथ जम्बूद्वीपेति मा
 धाव्युत्पत्तिमित्तजिज्ञासिषुः पूजति । सेकसंवे भवे । एतदुक्तं अद्भुदीयेदीवे इत्यादि । अप केमार्थेन भदस ? एतमुच्यते जम्बूद्वीपोद्वीपः भग
 यानाह ? गीतम् । जम्बूद्वीपेद्वीपे तत्रतत्रवेद्ये तस्यदेशस्य सत्रतत्रप्रदेशे यद्भवो जम्बूयथा एदेकरूपाः विरक्तस्थितत्वात् तथा यद्भुनि जम्बूयमानि जम्बू-
 वृक्षाएव समूहजावेन स्थिताः अखिरसस्थितत्वात् एककाठीयतरुसमूहो वनमिति यचनात् । तथा यद्भवो जम्बूयनपदाः जम्बूवृक्षसमूहाएव विजातीय-
 यरुमित्तिताः अनेकजातीयतरुसमूहो यमपरमइति यचनात् तत्रापि जम्बूवृक्षाणामेव प्राधान्यमिति प्रस्तुते यणकसाक्षस्य । अन्यथा अपरपुष्पाका यन
 एवैव नितमित्तमे जम्बूद्वीपपहमवृत्तिमित्तत्वे स्थापय्यात् । तेन कथमृताइत्याह । नित्यं सयकाल कमुमिताः यायतपदात् विश्वं गावणा विश्वरायव

पुगलपारथामे, गो० । पुढत्रिपरिणामेति जीत्रपरिणामेति पुगलपरिणामेति ॥ जम्बूद्वीवेण
 मते ! दीवे सर्वे पाणा सर्वे नृणां सर्वे जीवा सर्वे सप्ता पुढयिकाइत्युक्ताए अजकाइत्युक्ताए ते उकाइत्युक्ताए
 वाजकाइत्युक्ताए यद्यस्सहकाइत्युक्ताए हता गो० ! अथइत्युक्ताया अङ्गंतस्सुप्ता संकेणठेण भंते!

पिपीपरिणामः क्षिप्रपरिणाम जीत्रपरिणाम क्षिप्रद्वलपरिणाम , गीतम् । पूषियोपरिणामोपि अपपरिणामोपि जीयपरिणामोपि पुद्गलपरिणामोपि ॥ जम्बूद्वीपे भगवन् ! द्वीप सर्वे प्राणाः सर्वे जीवाः सर्वोऽङ्गित्तानि पूषियोक्तापिकतया अप्कापिकतया तेजःकापिकतया
 गीरी पाह अथय ते अत्रस्थित सर्वेव एककूप एव नित्यं जम्बूनामा द्वीप कम् ॥ जम्बूद्वीप नामा हे भगवन् ! द्वीपेते क्षिपे सु पूषियो परिणाम ते
 गीरी पिठमे ते अजकपरिणाम पाणीमय ते अथवा जीयमय ते अथवा पद्मलपिठमय च म हे गीतम् । पूषयोपिठमय ते पाणीमय पश्चि छे
 गीयमय पश्चि छे अप्चित पुद्गल पिठमय पश्चि छे ॥ जम्बूनामा हे भगवन् ! द्वीपेते क्षिपे अथप्राणी येद्वी तेद्वी गोरेन्द्रि अथजन्म यमस्पतीकाय सर्वे

भविष्यत्काले इति च । श्रीवाणिजसद्वयं तथादर्शनात् एतेन किमाकारभावप्रत्यवधारो जम्बूद्वीप इति वतुयः प्रसो नित्यं उच्यते । अथ प्रस्तुत-
 तो वृक्षादद्यागीसूत्रसमूहाविद्युत्कर्मा श्रीसुपमस्वामी स्वस्तिन् गुहत्यानिमाग परिनिहीयुः प्रस्तुतग्रन्थमासीपदशमपूयक निगमनवाक्यमाह । त एषानि
 त्वादि । श्राद्धतत्वाद्याद्यतनामकत्वाच्च सद्रूपीय जम्बूद्वीपतृतीयो भावः सतदि प्रावमोपलपति वीतरागा स्तराः असखोमगयाम् सहायोरो निषिषाया म
 ग्यां साखिमन्त्रे चेत्ये बहूनां असयासा बहूनाभ्रमखीना बहूनाभ्रायकाणां बहूनां देवाना यदूनां देवाना यदूनां देवीनां मध्यगतो मपुनरेकांते युक्त
 रस्यकस्यवित्पुरतः एवपथोक्तमुक्तामुसारेणेत्यर्थ । आस्यासि प्रयसतोवाध्यनाश्रकयनेम एवभापते, विशेषवपमकपगतः श्यप्रश्नापयति । व्यस्तपयां
 यवचनतएव प्रकृत्यप्युपपत्तिः, आस्येयस्याभिधानमाह । जम्बूद्वीपप्रश्नसिद्धिरिति नामापद्योपगमिति शेषः । एतच्च पन्थाये बसाप्यिकेकत्वारिशुद्धो
 क्तमान । यत्र श्रीमत्सयगिरिपारैः सुयप्रश्नसिद्धीकाया द्वितीयप्रानृतस्य प्रथमोद्देशे एवासेय सपुद्गावरेण जम्बूद्वीपदेवीये सयचतसृसलिला सहस्रावसिपिणि

तएव समने जगव महाद्वीरे महिलाए गयरीए माणिजहे चेहए बहूण समणाण बहूण समणाण बहूण
 सात्रयाण बहूण साविप्राण बहूण देवाण बहूण एवमाहं स्वहं एवजासहं एवजासहं एवजासहं एव

त्रिषा अतीथोपशोभमाना स्तिष्ठति । अस्मां सुवसनाया अनादृतो नाद्यादेवः महर्षिको याधरपत्न्योपमस्थितिकः प्रतिवसति ॥ अयतेनायं न गी
 तस । एवमुच्यते जम्बूद्वीपो द्वीप इति । ततः असखो भगवान् । महावीरः निषिषायां नगये । साखिमन्त्रे चेत्ये यदूना अमखाना बरहीनां अम-

अथ कठौकीची भांजरी रूप अवतसकना परबहार साभाइकरी अत्यन्त २ शोभता २ थका जम्बूद्वीप जम्बूद्वीपनाम विषय अनादितमाने देवता
 जम्बूद्वीपतो अधिपति महा अशुभित्त पावन एव पत्न्योपमनो स्थितिवन्त वसव छे ॥ तिथे अयं हे गीतम । इम कहीए जम्बूद्वीपनामं द्वीप ति-
 वारेपकी अमच तपस्यी भगवत आनवत एहवा श्री महानीर निषिषायां नगरीने विवे साखिमन्त्रनामा चैत्ययाने विवे पखासायुने पखासा

आराधनवधापादशूरपालः श्रीवृद्धान्तराली जल एव सर्वसोवपवपुष्कल्वेनसाधद्य निरपत्तं य मद्रूयादिदि यत्प्रमाणाययेन वपगप्रामाणायमाये
 दिनं भयति अथवाश्रीसुभमस्त्रानिसवाधन श्रीजबूस्त्रानिन प्रति हे आये। इति अथपनेप्रस्तुत जबूद्वीप मद्रमिनामने स्वतत्राप्यपने ननु
 ग्रात्वेपरिष्ठादिवत् सुतत्कथाद्यान्तगते अये य वा परस्परमनुषवायाः। समुद्ययेतुष मज्ज व व्याकरण च प्रयाज्जया यिसारगीशमोत्रनु
 पद्वाये वार वार प्रकाशनेन अप्यवा प्रतिवस्तुनामावादिप्रकाशनेनप्रययतीतिवधप अन्ननगुपारतम्य मभिसिद्धत तत्रार्थे जबूद्वीपादि पदाभासन्वयः
 यथावेबठे बज्जते एवमुद्य जबूद्वीवेगोअना जदीवणदीववस्य तस्य तत्रि तद्विमहयजयूधरका जयवखा जयूयसहाणिसु सुमुमिआ जावपिद्विममज
 रेयेकिंगपर। चिरीयअर्षे व इवसोनेमावापिठ ति जबूयसुषस्य। एअवावियेसावदेये मदिदिय आवपसिठिममठिइए परियसइ सेतेणठे ण गोअमाए
 वमुष्य जबूद्वीवेदीवेइति तथाहे तुमिसि सयथा जठूयं मते वदेवोइसराया। चदवठेसएविमाये चदाएरायहाशीए सभाएमुइत्साए मुद्वियण सठि
 मरया इयवहगीअत्राइअ आव विवाइ प्रोमनोगाइ मुअमाये विइरितए गोअना सोइएठे समठ इत्यत्रानियातव्यायस्य सेकेठ ठेअ जायाविइरितय
 गाअना चरस्स जोइचिदस्स चरवठेसएविमाये चदाएरायहाबीय समायसुइत्साए माणयए वेइअखनेवइरागएसुगोत्तवइसमुगए सुपइइंठे जिअसक
 इठेमनिरिक्ताअ्ठिठ ति ताउंअ चदस्स आवसिचइइइं देवाअय देवीअय अइचिअ्ठिठ आवपवगयासचिअ्ठिठ सेतेणठेअ गोअमाआमभूति इदसूय
 हे तुमतिपादकं तथाप्रसः शिअपपटस्याअस्य प्रतिपादनए पयासाकेप्युप्यते उमेनप्रशानि सम्यकअपितानि अम्यया सर्वयागयभाबविदोभगयत
 प्रष्ट्यायाभायेन कताप्रसममत्र इति यथा कदिअमतेजबूद्वीवे दीवे केमहालयण मते जबूद्वीवेदीवे किवठिएणमतेअबूद्वीवेदीवे किमयार
 जावपपठारअमते जबूद्वीय दाय पसुते गोअना अपय जबूद्वीवेदीवे सव्वदीयसमुदाण सव्वस्रतरए सव्वसुहुणए सहे तंअ। पूअसठाअसठिय
 बहे पूअरककिअसठाअसठिय वने पहियअअदमठाअसठिय एगत्राअअअममअस्स आयामविसज्जअ तिमिओअअसपसइत्साइ दाअिअ यता
 याचेत्राअअमए निअिअअोचे अठावीसअ धणमय तरवयअगलाइ अइगुलअ क्विचियिसेसाइअ परिकेयेस पसुते इति तथाअरअमपवावो यिअपवय
 गमितियावत् तच्च मत्र परगजितसूत्रयाअ्य यथा कदिअजने जबूद्वीवेदीवे एरयएवान वाचे पसुते गोअना चिइरिस्सउतरणं अतरअवअसुमुदस्स

दरिद्रवर्गं पुरस्तिभनयचमदहसपद्विने कपदन्तिमलवचमुद्रुस्य पुरस्तिमेरुं एत्यक प्रभुदीवेदीवे एरायएकाम वाचे पकणे खाणजडूले षट्कवडूली
 नम अय कवतद्वया नरदहस्य मयुव अद्या निरवसेमोअद्या लठुअनकासुखिकमका सपरिकिष्ठाका इत्यतिवेगमूत्रे कवर एराकठेअनवर्गो देवे एराकए से
 तकठिय परायपथावेइति तयाग्याकारु अमुष्टानररूप तद्वथा जपाक जते सुरिए अष्टम्ल तरमडल ठीवसकनिहा।कारचरइ तयाच एगमेगय मुद्रुसेण
 वेवइअवेत गच्छइ गावना । पदुपद्वुत्र।अकसइगहाइ दोळिमणगावस सोअकसए एगुवतीसख सठिमाए आअकस एगमेगेण मुद्रुतय गच्छइ इ-
 त्वजनेरे तवाय इइयपचनपू सस्समीआमीयाए आअकसइसेदि इादिय सेवठेइ कोअकसएइ एपकोसाएअ आअकस सठिजागेसुरिएएरक-
 एकाम इमुनागअइत्यनरुपेव सुत्रेवसुयस बभुः पचम।सुता शिवेवापुष्टापि परोपकारेकमकृतन मगवता स्वपव्याकृतेति । इतिअवीमीति सुचमो
 ज्ञानो अमूझानिमप्रतिमूरे अइनिमिअवीनि कोवः गुठसमदाया गवसिव अमूढीपमअइनिममकनअययन । मनुनया स्वसुच्योरेप्रठितमिति उपदशयपती-
 त्यत्र वतनाननिदैय खिकातननिमिष्टोःस अमूढीपमअस्यु पाकृविषयकाचमसेदुत्वकृदविचिद्वीभायेः । अत्रच एन्यपयवसाने श्रीनत्सहावीरमानककपन
 चरमनङ्कभनिति । इति सातिइयपनदेशनारसमुझासुखिसयमानऐवपुगीमगरापियति बकनति सप्रान श्रीअकङ्करपुरबाअमदत्तपाकुसासिअसवजअस्यु-
 त्रातापवइरानमुद्रुअवारिकरनोचमरुदु रन्मानमवान मभृतिबुनामयगमबानोपमानशास्रतविकपनान श्रीमतपागञ्जाबिराज ओहीरविअयसूरीसुरपव
 पत्तोपाभनामवचनहोपाशयाय श्रीसकसचङ्कगखिस्रिवोपाशयाय श्रीबांतिबद्वनबिविरबिताया अमूढीपमअइतिवती रजनकुपाजानत्या ह्योतिकापि
 कारकस्य गामान ससमो वसस्कारः कनाम सासभारीच समानेय श्रीअमूढीपमअइत्युपाकुवृतिः म अः म अवेःश्रीमतिमूममूलतपसा योमो इराजरिपु
 रचमै अइमाचितोपतनत आनन्व पाःकोवत । योदुसुव शवात्रिभित्यसरां मुनीसबातअ्यबाग् यस्तीबोपियतिः सियमवदतो श्रीबीरदेवःकता ॥ १३
 अइगिसवाइनेखिलेपु नवाचिपुदु बाभेयदेवइवयोनिद्वितो जगत्या । आदेयाननइचइदुपुतकवियान श्रीनीतनोऽकु वनपूरितविद्विषाचः म २ ॥
 यवन्मन मवमनोपरितोपवसे श्रीबीरपहुतुतल्लिकराकहाली । इतराखितेपु नकअकडकअनाभा मुबाअच कुनतानिचिरिपुखिदै म ३ ॥ तन्वपनीः
 एविररुपरस्वर।या तसजमस्तुननकाअखिकनवावां । आठ कनाहुदयकअप्रवपकिलपूरेः श्रीबीकाशोचकइति प्रचितःइविअने ॥ ४ ॥ पञ्चःअवीक-

वमती सुदूरविसाध्य परमुरयेत्सव भवसप्तशतीस्त्रीया । मूर्तिजिनमम कपमपदेप्रगापे सोयसतातपमखो मकषमगस्यः ॥ ५ ॥ लज्जानेकेभ्युः सुविहि-
 तगुराः श्रीजगद्गुरुभ्या दायायावा विवावा सदसिरवसिवा स्वच्छियास्त्रेकमावाः । अादिकाशैरिवोद्विचिकिलभरगता दुःप्रमादावमग्नाः देवदुष्टे
 वितन्त्रैः स्वपरचितकृते मत्क्रियामत्क्रियाशो ॥ ६ ॥ श्युप्यवेदुप्य चरणगुणवेदुप्यसहित प्रगादाष्टेभ्यः प्रयचमविधेः सरत्सपकता गुणीपापस्येत्य
 भसल खेनबुवौष्यविषयः कृणादासीदस्मिन परमगुरुभान्द्विविभलः ॥ ७ ॥ अस्तमौष्टमिति द्विधापिकमत ग्रहावतास्यागत मिःश्टेस्तुययागय मक-
 टिव न्यक्तुष्टाऽऽप्रज्ञाः । बाह्यकान्तविज्ञेदिगाविभस्येः साम्भरस्यनवा ध्यातवैतभिदोपि मन्दिरस्येः सरत्तोऽथस्तमः ॥ ८ ॥ स्वगच्छेत्स्विय प्रक-
 प्रपयतिहरां समचमतस्तथा साचाथया श्रुयचमतएव प्रमुरशो ययासेतत्पट्टाधिपतिपुरुये सयतगण क्रमाद् गयीगर्थो मजगितयगस्कानुयन्ते ॥ ९ ॥
 तत्पट्टनूचमन्त्रिः सुगुक्तपमयोक्तप्रवदुनपट्ट भरतक्षमाया । मुरीशुरोविजयदानगुरुर्दुर्भूव केवादिनो यिजयदानयभूयस्य ॥ १० ॥ मालीकमारनिधि-
 नित्ररविपुसेया चक्रुदुत्सुलचतुत्सुलचक्रुष्टः । यस्याप्रतापपरितापसुतो मनीता एते अष्टाश्रयिष्वत्पयादादोपि ॥ ११ ॥ तापहृगुरुदीरहीरयिजयो
 विश्वात्मयामाधियाम् जायद्राम्यन्त्रिणि प्रियागमन्त्रिणि दारिद्रिबांशवन्त्रिः । यसमाप्य जगत्त्रयेकसुजग मुक्तामयाभासर श्रीवाग्यागिय दीपकाल-
 जनिनो द्यामक्रियास्यामपि ॥ १२ ॥ श्रीभाग्ययस्यान्ना चूपसदधिगुच्छिवादितापां प्रसिद्धेः श्रीभाग्य देगनाया अकपरनपतिः पादयो पादुकाशो श्री-
 प्राय यस्यपाणकपद्विजय मेममुरीशुराशौ श्रीभाग्यदशानसत्त्वहमन्त्रिकया स्वाभ्यक्ताकोपयात ॥ १३ ॥ इशानीतत्पट्टे गुरुविजयसमा यिजयते
 पत्नीक ल मूर्तः सुविहितभानाचारनिजय । विरेज राजस्वान् शयशरगको येनयिभुनः गुणग्राभो यस्यापुत्रयतिद्विगुणैय सजगः ॥ १४ ॥ खलास्ते
 कोरासि परबभुकरासि सुविदिता यिनैयाधिदुराशि प्रतिवचनराशि कुमतिनः । कविकाशेनै राशिचिरयिमपराशिच गुरयो विदु स्थाने ज्ञाने ज्ञापि
 मुकतराशि पुनरनु ॥ १५ ॥ गुरोरसामुत्वा श्रवणमपुरचारुचरित स्वगत्यवोद्वीत गुरुगुणगणोपाजममय । अमरकारोक्तवान ममलिजसदृशानिमियहक
 पटलकदहलवा मुकमुसद्वतगियमहनः ॥ १६ ॥ तयो गच्छे गुणयतापूर्तिगस्यमानः श्रीयाचकः सकलभन्त्रगुरुयन्तय मेयाविपुप्रथमतः प्रथगागकोनि स्तू-
 तिर्यदेशकपिकभाच मुमसिद्धा ॥ १७ ॥ पुन पुन सस्मतिनीयुवीवा प्रविद्वियपदुपक्रियावा । पुनःपुनशोचनसादृभायः पुन पुननिःश्रवणस्वभाय ॥ १८

नेवीगिये गुणसंगठनविहिता सुपह, देवसम्भूतीपप्रसन्निसृष्टिः स्वपरहितकृतेशांतिचम्रेषुचकळे । धर्मे आधिक्य क्रान्तिपुण्यशरम् वक्रपात्राप्रसाद्य १६-
 ११ राश्ये राश्ये सिवाश्रीपञ्चपरमृपतेः पुरस्यकारुण्यविद्याः ॥ १९ ॥ अस्योवाङ्मस्यबास्मायी स्वदीपलतिमाद्यतः । समदापय्यायायाश्च पूववसिन्निति
 तः ॥ २० ॥ बिनदुभागमादिस्यो यदत्रन्निश्चितनया । पीलोचनेस्त्रालोच्य श्राप्यसानुयदेनपि ॥ २१ ॥ तस्य गुमापवाःसर्वे पाठ्य्य सुखभासपि । मन
 स्तानिनिःप्रपान प्रात्याभीत्याज्जमादिनाम ॥ २२ ॥ गम्भीरनिद्वनुप ऋ यथासति विवृत्तताविश्वरत्नतिना । यदवापिसयाकुशला ज्ञयज्ञसतिसंज्ञ
 भयमुन्नतः ॥ २३ ॥ अययाबट्टझालौकभिनभसि नक्षत्रकसुमप्रज राश्र श्यानाभिनससजये पूरिततर । सत्राकार मूयः कारुण्यकरुणापनयति प्रुवता
 यत्नं टादिसमविबलाकेः परिचिताः ॥ २४ ॥ अत्रश्रायनसमयना पुराससधीयते प्रथस्तिरियं तपगुणसवाक्करसाभ्रयति श्रायिजयसमगुरी ॥ २५ ॥
 यत्नभीमाप्यननुहर गुणगोयवांबोभोरः तीतःकोप्यसवत पुरापिविनयापारःसतापुञ्जितः । द्विस्त्रायन पतिवरावद्वपरागयानवसससुगुरी यत्तावा-
 यद्वय्य दारचरिताम् नौवस्रिय शिशिपत ॥ २७ ॥ यदूपमदन सदाविवरन निस्सोतिरस्यभ्रिया यरकातिसपदातिक विरमते काशत्यानिश्र नायक ।
 बिनभानुतत्र चतसिनता यद्गणवाकसया देस्याश्रासजर्दासिकुञ्जतयो यद्व्ययाननत्यदुमुतं ॥ २८ ॥ तसोष्णकरमहीपररसगाण विख्यातिमद्विजय-
 नननबापिप नां । नरति पट्टयत्रात्रपद्वचानाः श्रीसूर्याविजयदेवयतिप्रधाना ॥ २९ ॥ त्रिभिविदयक ॥ श्रीविजयससरोधुरगणसमायकाभदशकर
 यवथाः । अत्याप्यायुतः कृदिकृते मनतानिपथाः ॥ ३० ॥ तत्रादि ॥ श्रीसूर्यविजयाविदानुनराः श्रीहरसूरपि प्रासाबाष्टवयतत्वाङ्गुजतर
 पञ्चमहापातत् पत्रेनागनचित्युतारवविपी सरदस्यारायिता येस्याताः चितिनवहले जगद्विजयप्रकारकायुतः ॥ ३१ ॥ सुवाचसुस्यकुण्ठैकतनःप्रपञ्च
 राबिनुष्णरुचयः प्रतिनासमानाः । श्रीबाचका निजलहयत्रःनिधाना स्तोत्रादिभागुणगणु कृतावयासाः ॥ ३२ ॥ युग ॥ तत्र ॥ यस्यदिगन्-
 पुत्रराः मगजवकाबाजकासादपि प्रक्यावतस्यपि येचकपुरतराः प्रापुःप्रतिद्विपरा । श्रीबीरेगवचारिणोतमद्वय श्रीश्रीःसुरीगुरी येराकट्टिनयास्तदा-
 नननुपाभानाः पपुर्वांकपुपां ॥ ३३ ॥ नतकलककविजासकिनागनादि जाकाबाबाहनकलाकुशलाट्टिनीयाः । श्रीभीमयुकेविजयबाचकाभागधेयाः स्तो-
 ननुशेरवि परेष्टेःबपमेधाः ॥ ३४ ॥ युग ॥ त्रिच यदेरिक्कनादिके करमुन्नि । ज्वालाचकीरनाः चर्कीदेवगिरःककाचवि जुगच कायलैनावनाः । जगु की

गविमह आचिन्वि श्रुतिर्ग्रय । श्रीशक्तिगमावसौ तथादक्षनात् एतेन किमाकारमाद्यमत्यवतारा जयद्वीपवृत्ति यत्रयेःप्रधी निःशुद्धति । अप्यमस्तुता-
 तीबद्धःइशमीसवसूत्राविद्यकर्म श्रीसुपमस्वामी स्वस्मिन् गुरुत्वाभिमान परिक्लिष्टीपुः प्रस्तुतप्रत्यसाभापदशगपूयक गिगगनवाक्यमाह । सगणनि
 त्यादि । शाश्वतत्वाद्याद्यतनामकस्याश्च सद्रूपाय जयद्वीपकपो भायः सतदि भावनीपलपंति योतरगा स्ततः अगणोभग्याग् गङ्गायारो निमित्ताया न
 मया साक्षिभद्रवित्ये बहूना अमवाता यदूनाअमवीनां यदूनाभावकायां यदूनामाविकानां यदूनादेयागां यदूनादेवीना गध्यगता गपुनरैकाते गकस्त-
 रस्यकश्चिपुरतः एयपवीकमुक्तानुसारयेत्यर्थः । आस्याति प्रयसतावाध्यगात्रकथनेन एयजापते विशेष्यपगककनतः एयप्रष्टापयनि । व्यक्तपया

तएण समणे भगव महत्त्रार मन्दिताए णयरीए साणिभद्वे चंडए धहुण समणाण धहुण समणीण धहुण
 साथयाण नहुण साधिष्ठाण धहुण देव्राण धहुण दवीण मझ्जगए एवमाहुसहुं एयभासहुं एवयणयेहु एध

श्रीया छतीयापशापमानः स्तिष्ठन्ति । जस्यो मूर्च्छागापो अजावृता पारनादेयः महद्दुक्ता यायपरस्योपमस्थितिकः प्रतिवसति ॥ सघतेमार्चयेन गी-
 तम । एवगुण्यते जयद्वीपी द्वीप इति । ततः असको गगयान् । महावीरः निधिलायां गगया साक्षिभद्वे चेत्ये यद्गुणा अमवातां यद्वीपां अम-
 यीनां यदूना भावकाया यदूना साविकिनां यदूना देवाना यदूना गध्यगतो यवसा स्याति एय जापते एय प्रष्टापयति एय प्ररुपयति

द्विगपकठीकीपी मोजरि रूप अवतसकणा परचहार सोमाइकरी अत्यन्त २ शाजता २ यका जयद्वीप जयसुदयनात्त विपइ असाहितनाने दयता
 जयद्वीपता अपिपति महः अदिवन्त तावत् एक पस्वोपमनो स्थितियत्त वसइ छे ॥ निषे अर्थे वे गीतग । इग कपीए जयद्वीपगाने द्वीप ति
 वारपखी अमव तथास्त्री भगवन्त प्रागयत एव्वा श्री महावीर निधिलागाने मगरीने [विषे साक्षिभद्रनागा चैत्ययमने विषे घणामाचूने पखांसा
 धीनें पना आयकनें पवी साविकाने पवा देवाता ने पवी व्मोनइ मय्य विधि वेठा पका इग पाप्यमात्र यकी करे खइ इग विसंय पयनें कर्णे

मर्वाशिवं गुणसर्वगतमिदं विद्या नमस्कृत्यैवैवम्भूषीपमप्रसिद्धिः सापरहितप्रेमातिपत्प्रवृत्तः । सर्वे सावित्र्यार्काहृद्यशशरः पञ्चपात्रामनाख ॥ ६
 ५१ इत्यं रौद्रं सिधार्थोपचयवस्तुपतेः पुरुषकाठस्यसिद्धिः ॥ १२ ॥ अस्योपाङ्गसनात्मार्थो लक्ष्मीपसनिर्माद्यगः । सुप्रदायव्यवायाश्च पूष्यशिविनिरुति
 ताः ॥ १० ॥ विजयनागसाक्षिण्यो यत्प्रवृत्तिपित्ततया । श्रीमान्भोक्ताकोष्य शार्प्यंशानपवेर्भेवि ० २१ ॥ तुष्य गुणधयागर्भे वान्त्य गुरुलक्षणः । नम
 लक्ष्मीनिनाशयान् प्रत्याभीत्याङ्गादिगान् ॥ २२ ॥ गभीरनिदगपाङ्ग यथासति विदुस्यतायिश्चरुतिगः । पद्व्यापिगयाकुगतं कजगणतिशय
 भगवत्प्रभः ॥ २३ ॥ सवयावृद्धांकीकनिगनि गद्यत्रयुस्यजं राश्यायागिगसधगवे पूरिततरं । गुत्राकार गुणः काश्च्युकरखापययति प्रवृत्तः ॥
 गर्भं द्यादिवलनिभन्धोः परिचिताः ॥ २४ ॥ व्यथापगगमपगना पूरासधधीयते मशक्तिरियं तपगुञ्जनायाख्येगोश्रयति द्यादिसममगुरी ॥ २५ ॥
 उपभोग्यननरं गुणगद्योयार्थयोगोचरः सीताकोष्यभवत् पराविनिगयायः।उतापूजितः । द्विर्यायस पतिवरापवदपरानयामनमयागुरी यत्नागः
 वयद्व्य दारद्विताम् श्रीवदिव मिदिवत् ॥ २६ ॥ यदूर्पंनद्वन महाविद्वसन निमार्तितरस्यश्रिया यरकोतिपदष्टानिकं शिरःसुने काशत्यागिग नायक ।
 ।चन्द्रबिन्दुनच यतनिगतां यदुगतावाङ्मन्या विश्याम्नामनर्षीसिक्कनतपो यदुष्यामगस्यदुपुन ॥ २७ ॥ तस्मीञ्जकरगर्हीपरशशतगण निरव्यातिगद्विजव-
 नननकापिपत्तः । नद्वति पदुपयरात्रपद्वतपानः ॥ २८ ॥ शिक्तिविशयक ॥ श्रीनिशयरागगरीशुरगखनायकनिशयशकर
 कथकाः । अन्त्याश्यायुगः सुदिकते संगतानिपुणः ॥ २९ ॥ तथादि ० श्रीसूर्ययिजयादिदानगुणः । श्रीकादगूररवि मारासाष्टगमल्लगदुजलर
 कनमप्रदायागर्तं पत्रेनागवित्युगारखविधी मरकथापारायिना येस्यातः । खिनिसकसे यगिनिपंशरुंरंरंरंरंरंरंरंरं ० ३० ॥ जुंगाब.मध्यसुभनेकशशा.मपद्व
 राविगुबन्धुहृषयः प्रतिनामसागः । श्रीवाचका निमल्लद्वयवराभिषाजा स्तोत्रादिनामुञ्जतर्जनु कतावधानाः ॥ ३१ ॥ य न ० न.ख ० यमविशान-
 यात्पराः पगप्रमसाङ्गावकासाद्वि प्रसाकतुल्हपि पचकपुतरः । प्रापु.प्रनिश्विपरा । श्रीबीरेगबचारिनीतमत्रय श्रीकादगुरी यराश्रित्ययाकादः ।
 नननथाभानः पपुर्वाकनृषा ॥ ३२ ॥ नननकककविजाखनिनागदि आकावनाङ्गनकलाकुञ्जलादिनीयाः । श्रीभानपुकेविजकवाकलापयेमाः । ख-
 नृकीरवि धरेर्भुंनकमभियाः ॥ ३३ ॥ सुल्ह ० क्रिय ० धरेरिजकलादिदि कंरुके. खंकाककुरीरकाः कर्वादिभनिराककाववि मुनल कापकीनागनाः । ख-

निरुपपन्नम् । अत्रैवैवमर्थं दृष्टम् । प्रागुक्तस्य भूतप्रकारस्य यथाऽप्येव पदम् । अपरभूतप्रकारे अपरभूतप्रमैः अपरभूतवर्णैः कृतपलादिभिः आह
 भूतप्रमैः कृतपलादिभिः । यत्र भूतवर्णैः कृतपलादिभिः । प्रागुक्तस्य भूतप्रकारस्य यथाऽप्येव पदम् । अपरभूतप्रकारे अपरभूतप्रमैः अपरभूतवर्णैः कृतपलादिभिः आह
 भीष्मास्य सपारथार । सकण्ठेण भूत । एव भूतम्, सद्भावद्वयद्वयेऽप्युपपन्नम् २ गो० । सद्भावद्वयद्वयेऽप्युपपन्नम्
 एव खुन्दासु सुनिष्ठासु चाभीषु जाय तिलपतिस्यासु सद्भावैरपलाह पत्रमाह सद्भावद्वयमाह सद्भाव
 द्वयमाह, सद्भावद्वयद्वये मदिद्विपु जाय महानुभावे पलितयमदिद्विपु परित्रसद् ॥ सेण सत्य सत्र
 सह सामाणिस्यासाह रसीय जाय रायद्वापी मद्रस्य पञ्चयस्य द्वाहिलेय सुसामि अत्रदीयेदीये । संकेण्ठेण भूते ।

पात्रमत्र कथं भूतेऽल्पम्, एकात्मतायाः कालानि आह्वय आयासविक्रमाभ्याम् यावद्विषयास्य सपरिधाराविति । अत्र कर्माद्यैः भूतम् । एवमुच्यते
 यद्वापानी एतदेतत्प्रकारतः प्राद्यापतिवृत्तवैकल्यायवत् इति । गीतम् ? प्राद्यापतिवृत्तवैकल्यायवत् कुर्यात् सुदृष्टिस्तु चापीयु यावद्विषयविक्रमासु
 यद्वापानी पदानी प्राद्यापतिप्रजादि प्राद्यापतिवृत्तानि प्राद्यापानात्तद्देवोऽत्र सद्द्विष्यो यावत्प्रजासुभावाः पश्योपमस्त्वितिः पवित्रवतीति ॥
 सनश्चरुसौसासामिकसद्वसायां यावद्वापानी भूतस्य पञ्चयस्य द्वाहिलेय सुसामि अत्रदीयेदीये । अत्रैवैवमर्थं भूतम् । एवमुच्यते वैकल्यायवत्

एव दृष्टवत् पोत्रम् अत्र एव अत्र यावत्तत् पोत्रस्यैव यावत् विद्यास्य परिधार इति । तेनैव अर्थे वै भगवन् । एव अस्या वै प्राद्यापानी भूत
 वैकल्याय पयत् एवम् नान् च गीतम् । प्राद्यापानी भूत वैकल्याय पयत्तं विदं नान् च गीतम् । प्राद्यापानी भूत वैकल्याय पयत्तं विदं यथा इत्यत्र रा
 तावत्सद्वयम्, पदमत्रयत् यासां प्राद्यापानी इतीती मन्ना प्राद्यापानी इतिवा अत्र प्राद्यापानी भूतं इति इतिवा अत्र प्राद्यापानी भूतं इति इतिवा अत्र प्राद्यापानी
 यथा एव पश्योपमस्त्वितिः पवित्रवतीति । तेनैवैवमर्थं भूतम् । एवमुच्यते वैकल्यायवत्

ते परं तेषु पदवर्णै इति

को पायम्भवाभुमावः पश्योपमस्थितिक परिचयति । एष गद्यापातिदेवसेवयिगिगिगि । मेष तस्य इत्यादि । सकृदापातीदेव सन्नप्रस्तुसगिरी जल-
 खाधामासिक्कनरुखाया यावरापदाद्विजयदेववस्यैकसुत्र सर्वमपि ज्ञेय व्याख्ययष । कियारयपंसमित्याह । राजधानीमन्दरस्य दक्षिणस्यामन्यस्मिन् अष्टद्वीपे
 दावेदिति । अष्टद्वीपप्रकृत्यादक्षीण एतत्सुत्रद्वीपे पलिउजमठिरपरिवसनात्तय सूत्रेण पृथसूत्रे यद्याजिस स्तद्विषुप विजयदेवकरणादिमूर्धेष्ठित्यमेव

एष अष्टक, हेमद्यप्यास २ गा० । चुस्रिहेमद्यतमहाहेमद्यताह वासहरपक्षिगार्हं दुहत्त समवगाठ णिञ्च हेम दलह,
 णिञ्च हेमपगासह, हेमत्रप्य इत्यदेवे महिद्वीपे पलिउत्रमठिर्हेपे परिवसर्ह ॥ सिरणठिण गो० । एष युञ्जह,
 हेमत्रप्यासे २ कर्हिण भन । जवृदीये २ महाहेमद्यतेणाम वासहरपक्षिपृ प० ? गो० । हरिधामरस द्वाहि
 णेण हेमत्रयसस वासरस उन्नरेण पुरस्थिमलत्रणसमुद्दसस पञ्चस्थिमेण पञ्चस्थिमलत्रणसमुद्दसस पुरस्थिमेण

यथ हेमवत यथासति गीतस । इन्द्रविभवभवाविभवद्व्या वपयपरयताभ्या द्विपासमयगठ नित्य हेमददाति नित्यहेम प्रकाशयति हेमवत यात्रद
 वा अष्टद्वीपे पस्यापमस्थितिकः परिवसति एतेनार्थेन गीतस । एवमुच्यते हेमवतयथ हेमवत यथे, अ भदस । अष्टद्वीपे २ महाहेमयाकासा य
 पयपरयतः प्रथम ? गीतस । हरिवयस्यदक्षिणतः हेमवतवयसोत्तराभ्या पीरत्यस्यवयसमुद्दस्य पथिसे पायात्पस्यवयसमुद्दस्य पूयस्या अत्रअस्यद्वी

य दिशि अन्तरा अष्टद्वीपने विषये । ते कुर्वे अथ हे पनावन् । इम कदाह ठे हेमवतस्यय यद्वय भासह, हे गीतस । युष्मद्विमवस अने भावा हेमवत
 एषे वपयपर पवतह वेपासे दक्षिण अन्तरदिशि सर्पात् कापाह, सर्वेव सुवच दिहकाह नित्यह इम सुवण प्रकामह, हेमयन्तलाने इहा देयसा म-
 दा अष्टद्वीपस्य एक पत्नोपमनी स्थिति वधह इह । तिस्र अथ हे गीतस इत अष्टद्वीपे, अ हेमवतस्य ज्ञेय २, किञ्च स्थानके हे पनावन् । अष्ट द्वीपने
 पिय मदा हेमवतस नामह वपयपर परवतह, हे गीतस । इरावासावत्रने दक्षिणदिशि इमवसनासावत्रने रक्षरदिशि पूयदिशिना सवयसमुद्दने पथि

इत्यत्रात् बहुवचनसंगत्यात् इतिदादायैपुत्रपुत्राभ्याम्यथाप्येकम् इत्युक्तं पुत्रसमस्तमेवास्ति इत्यस्यैवितरेषु । ननु अस्य शब्दापातिवृत्तवैलक्षण्यस्य चित्र
 विचारोद्दिपत्युप व्यथियः स्यात्तिसामा एकः तदास्य मत्तै सव्य विरायः कथ्यते । सामांतरमथाप्यथा । अथद्वैतस्यतथ्यस्यनामार्थपञ्चवि । सुकैवर्तु
 न्यादि । अथ कर्मात्म । भगवत्कर्मपुञ्जम् । द्वैतवचनार्थैकवचनवचनमिति । कीदृश । सुप्रतिभस्यस्यैवमित्युक्त्या अथपरपक्षताभ्यां द्विधातो रद्विधोत्तर
 । इयोः सन्वयार्थं सप्तित तदा द्विसदोदिर द्वैतवच । अथमथ । सुप्रतिभस्यस्यैवमित्युक्त्या सप्तित परपक्षताभ्यामपि साम्या यथाकल्पमुत्तयो रद्विधो

इत्यत्र जयुदीषे श् मद्राहिसवतेणामथासहरपक्षपु प० ? पार्श्वणपदीणापपु उदीणदाहिसवित्स्थित्यु दुद्राउवण
 मुद्र पुठे पुरत्यमिन्नपु कोटीपु पुरत्यमिन्न उद्यणसमुद्र पुठे, पञ्चत्यमिन्नपु जाय पुठे, दोजोशुण
 । उहुं उशुत्तेण, पथासजोशुणाहुं उहुंहेण, अष्टारिजोशुणसहससाह दीशुशु दसुहरेजोशुणसपु दसय
 । सडनाप जोशुणसस थिरक मंथं, तस्वथाहापुरत्यमपञ्चत्यमिणेण णवजोशुणसहससाह दीशुशु उहाव
 इत्यथाकाश्यापपथरपथसः मङ्गलः ? मात्मीनमदीषीभापयत् । उदीषीनद्विजिवितीव द्विधास्यस्यसमुद्र सपुटः पीरत्स्यपा कोट्या, पाय

इः पायात्सया कात्या पाथास्य शकवसमुद्र सपुटः इमेयोक्तमयते कथ्यंमुदीरत्वेन पञ्चाशद्योजनान्मुदुंयेन, अष्टारिजोशुणसहससाह द्वे
 मत्पोजनगतं शयद्वैकानवियतिथामान् योजनस्य विच्छेद्येन सत्यादाह पूर्वपदिमया । नव योजनसहससाह द्वे च पद्मनरे योजनगतमेव
 द्विज पदिमद्वियता सस्य समरुमे पूषद्विधि इहा अद्दुदीपने विषे मत्तै देनकाल नापह वर्षपर पक्षतले, पूष पक्षिमद्विो साया चलर र्दिय
 र्दिय पाहना न्नेकेरुते सस्य समरु करस्याहुं, पूषद्विधिसो अन्धि पुर्वाद्द्वियता सस्य समरु मत्ति करस्यो पदिमद्विो यावन करस्यो न्नेसं योजन
 १०० कर उदपथक पथाह ५० योजन सहस्रं सपार ४००० इत्यार योजन २१० योजन १० भाग उगकीचीपा योजनता स्यस्यो पीहसो । तेदनी काहा

तदाद्यं यो इतसीनाकमिति सधति तयोः सम्बन्धि यदित्थानित्य काश्चन्येपि हेनसुवस्य ददाति आचनप्रदानादिना प्रयश्रुति । कोष तत्रत्यमुत्तिस्र
 नुपाश्चिमुपवसनाद्युपभोगे हेनसया शिक्षापटका उपयुष्यते तत उपचारैकदरातीत्युक्तमित्य इमप्रकाशयति तयो इमानित्ययोगे प्रशस्यया उस्या
 कीति हेनवत् हेनवदेव हेनवत प्रकादरेकाकतिगकतया प्रकादिभ्यइति स्वार्थेऽङप्रत्यय हेनवत यात्र देवा नइदिक परयोपमस्यितिकः परिपच
 ति तेष सद्यागाहेनवतमिति व्यपदिरयते हेनवतादेवः स्वामित्तेनास्यासी त्यज्जादित्थादप्रत्ययथा । यथास्यैवात्तरत सीसाकारी यो वपथरगिरिस्त

शंरं जास्युणसपु णवयपुगुणवीसइजाए जोस्युणस्स स्युठनागाव स्यायामेण ॥ तस्स जीवा उत्तरेण पाइणपइणा
 यया दुहाउवणसमुद्ध पुठा पुरस्यिमिस्सए कोदीए पुरस्यिस्स उवणसमुद्ध पुठा पस्यस्यिमिस्सए जाव पुठा,
 तेवस्य जेअणसहस्साइ णवयपुगतीसे जोस्युणसपु छइ एगुणवीसइजाए जोस्युस्स किचिविसेसाहिए स्याया
 मेण ॥ तस्स धणु दाहिणेण सज्ञावस्य जोस्युणसहस्साइ दोस्युअतेणउए जोस्युणसपु दसयपुगुणवीसइभाए

कोमयिगतिसागान् याज्जलसाइजागवायामेण, तस्यजोवा कलरस्या माचीमप्रतीचीनायता। द्विपाजवणसमुद्ध रपटा पीरस्सया कोत्यापीरस्स ल
 यवससुद्धरपटा पाद्यास्यया कात्था। पाद्यास्य सयवससमुद्ध रपटा चिपसुयाद्योक्कनसइस्यापि सवथेकमिथायाकमगतालि पट्थैकालयित्तित्तागाम् या
 ज्जलस्य किचिद्विसेपायिका ध्यायामेण, तस्य धणुः पूए दक्षिणतः ससपवाथाद्योक्कनसइसाइ द्वेष धुने याज्जलशते दग्थेकामयिथतित्तागान् यो

पुयं पयिस इ इमार योक्कन ससं स्यात्तर २२३। योज्जल नव उगणीसीया ज्ञाग योज्जलना ८ ॥ अने छइ भाग स्यतली साधपणे । तेइतो जीवापकत्त
 उतरदिशि पूय पविमइ ज्ञाजी वे काहे जवस्य समुद्धने फरसीकर, पूवदिशिगो सन्धि पूयदिशिना सवस्यसमुद्धने फरसीके पयिसदिशिनी सन्धि याव
 इ फरसीकर, वेपय ५३ इकारयोक्कन सवसे स्युक्कीस ५३ ८ ३१ याज्जल अने इ उगणिसीया भाग याज्जलना फाट्ठक अयिक स्यतली साधपणे । तेइतो

गोरक्षेण राष्ट्रिनाम्बुजादयी प्रबुद्धानिर्मवाचनी योऽवकाशपद्मीसराधिपोषमगताति पद्मशैकीनविधातिनागान् योऽगास्य दधिचान्निमुसी पयशैमगात्या मरुसा

ज्जस्य नूनिनागास्य अज्जमभुदे समापु एत्थण मह एगे महापउमहहेणाम देहे प० १ दीजोत्थणसहससाइ
ध्यापामेण, एगाजोत्थणसहसस विरक भेण, दशजोत्थणाइ कवेहेण, अत्थे रययामयकुले एव ध्यायामधिरक न
यिद्वणा ज्ञात्थ पउमदहसस अशुभया सावेवणेअसुरा । पउमप्यमाण दोजोत्थणाइ, अत्थी जाव, महापउमदह
वया।नाइ हिरीअहत्थदेयी जाय पत्तिअमठिइंथा परिवसइं ॥ सेणणठेण गो० । एव अत्थेइं महापउमदह २
अटुत्तरवण गो० । महापउमदहसस सासपु णामथंजे प० ? जणकपापिण अत्थिस ३ तस्सण महापउमदह
हसस दरिक्किासिे ण तैरणेण रोहिअामहाणइं पयूदासमाणी सोत्तसपच्चुरे जेत्थणसपु पचयएगाणथीसइ

न । तस्य पद्मसपरमकायस्य नूनिनागास्य मनुसप्यदशभार्गोऽथ मर्यात् एका मर्यापत्तदूरीनासा इदं प्रथमः ? इं योऽगाशरुवे ध्यापामेण, एक
यायनशरुवे विदममेण, दशयोऽज्जमात्तुदेयेण, अत्थः रत्तवमयकुला, एव ध्यायामधिरकमाधिरीना यार्थेण पत्तदहसस यकत्थसा सैवाशनेतथा ॥
पत्तप्रसाइ इं योऽज्जत अर्थी यावत् मर्यापत्तदहससार्जानि श्रीयाश्रदेयी पायस्यस्यापमत्थितिका परिवसति ॥ अथेतेनार्थेण गो० । एव अत्थेण, मर्या

नायनागे सम विधिइ इहा काटी एव मर्यापत्त दहसार्गे इदहसस । अ एत्थार योऽज्ज सायपवे एक इत्थार योऽज्ज पाएत्थपवे दय याज्ज न वरुपवे
निमस रूपा सपठे षट अत्थन् इमशांअपवे पाएत्थपवां विना अत्थे पत्तदहससो यकत्थसा काही । से अत्थत्थता इहा पत्ति मर्यापत्त दहसो काण
थी, अत्थत्थन् प्रमाथ ये योऽज्जत्थइ अर्थे अत्थको यावत् अत्थत्थ मर्यापत्तदहसरीयात्थे, इतिनागे इहा देवी यापत् एव पत्थापनी स्थिति अत्थत्थे । ति
वे अत्थत्थ इं योऽज्ज । इम काहीइ अत्थत्थ पत्तदहसस इत्येतानाम । निरत्थार पवे इं गीतम । मर्या पत्तदहससु सात्थम् गामत्थ, सदैव सेइ मर्यापत्त दहने

विपद्यार । कश्चिन्मित्यादि । सर्वप्रमाणम् । भयम् दृष्यात्मनश्चयस्त्वम् सुप्रश्चित्तवदुपपत्तीतिगुणोक्तत्वात् । पञ्चशाखाद्योक्तानामुद्देशेन सुप्रश्चित्तवत्त्वं ननु
 विपद्यार । कश्चिन्मित्यादि । सर्वप्रमाणम् । भयम् दृष्यात्मनश्चयस्त्वम् सुप्रश्चित्तवदुपपत्तीतिगुणोक्तत्वात् । पञ्चशाखाद्योक्तानामुद्देशेन सुप्रश्चित्तवत्त्वं ननु
 विपद्यार । कश्चिन्मित्यादि । सर्वप्रमाणम् । भयम् दृष्यात्मनश्चयस्त्वम् सुप्रश्चित्तवदुपपत्तीतिगुणोक्तत्वात् । पञ्चशाखाद्योक्तानामुद्देशेन सुप्रश्चित्तवत्त्वं ननु

जात्यणस्य परिरक्तक्षेण, कृश्यागसठाणसठिणु ससुरयणामणु कृच्छु, उभनुपासि तीहिणु उममरवेहृश्या।हृ दीहि
 ए यणसठिहिं सपरिरिक्तेषु, महोहिमयससण वासठरपसुपरस उषि यक्तसमरमणिजे सुमिसमागे प० ?
 जाय पाणामणिपययसुहिमपीहिं तणेहिणु उयसीतिणु जाय कृश्यामयति सयति ॥ तस्मण यक्तसमरमणि
 कसस्य परिरिक्तेषु, कृश्यागसठाणसठिणु ससुरयणामणु कृच्छु, उभनुपासि तीहिणु उममरवेहृश्या।हृ दीहि
 जाय पाणामणिपययसुहिमपीहिं तणेहिणु उयसीतिणु जाय कृश्यामयति सयति ॥ तस्मण यक्तसमरमणि

माध्याह्न्याध्याय नवर । अथिषष्टिक मोक्षायत गणाप्रपातबुद्धसो द्विगुणायामधिकमभ्यास श्रीचिपोक्षमशानि अशीत्यधिकानि किञ्चिद्विगोपीनानि
 कण्ठ करणन ३७८ कोश १ किपरुमुरपिचकलो न किञ्चिदूनाऽशीतिककाहत्याये । अष्टुमास्य द्वीपवकप्रभाह । भरुचमिन्यादि । व्याह नपर । गमु
 द्वीपवोद्विगुणायामधिकमभ्यासत् योकाशयोक्षमनि राहिलाद्वीपप्रभाशमित्यर्थः । सेनामित्यादि । सगन राहिलदीवहत्यादि । सुगन नवर ३०पयि

सजाष्टणसय श्यायामाधिकमभेणं, तित्यिष्ट्यशीपु जोसणसए किञ्चिचिसेसुणेपरिस्केषेण दसजोष्टुणाइ उहहण
 श्यच्छे, सोवेवषस्यतं बहुरतलिं बहिसमतीरे जाव तौरणा, तस्वणरीहिष्ट्यप्यवायकदस्स बह्ममसुदेसनाए
 पस्यण मह पुगे रोहिष्टुदीयंगाम दीत्रे प० ? सोउसजोष्टुणाइ श्यायामाधिकमभेणं, साइं रेगाइ पस्यस
 जोष्टुणाइ परिस्केषेण, दोकीसेजसिए जठतातं, ससुवइरामए श्यच्छे । सेण पुगाए पउमवरवेइंश्याए

प्रयवति एव भरुदेक रोहितप्रपातबुद्ध माया कथं प्रथमम् ? स तिरातिक मोक्षायत श्यायामाधिकमभ्यास प्रथमम् ? श्रीयगतिर्वीनशतानि कि
 चिद्विजगामानि परितोषेण, श्यापोक्षमसुद्वेयेन, अष्टुमास्य, सप्ययच्छकः यज्जतलं वृत्त समतीर, यावसाएह ३ तस्य राहिलाप्रपातपुरहस्य बरुम
 अस्वभाग अत्र मर्यादेको रोहितद्वीपो भावद्वीपः प्रथमः १ पीरुग यीक्षमनि श्यायामधिकमभ्यास, सातिरेकाचि पयाशयोक्षमनि परिकेय

कणो सुपायसताय कथा बुद्धी सख्यामह सस्थितोह । सयंरत्नमय निर्मल राहिलाया कथाऽदी किङ्का पडहकर । हरा साटा एक रोहित मपात
 मुक्तं एकसो वीथ १ २० योक्षण लीला पाहलाकर । तिरयवर असी ३८० पाञ्चन कारक ठाको परिधिपयं कर श्य माकाज ऊठांठह, निमल तेह
 वा पूर्वसो मज्जन जाहया । मज्जरत्नमय सलोकर मुनधाटला समसार सटकर यायत् सोरच्छे, तेह रोहित प्रपात पुरनह चरुं मभ्यानागहचिचि
 हरा साटा एक रोहितो द्वीपमासे द्वीपत्वं । सोल १६ याजन म्पापयं पाहसपयं । काहक सपिकेरा पचास ५० पाञ्चन परिधिपयं देकोश कपो

मरुतलदीपो द्विगुणमदीपरिवारत्वात्, अथोभागेकगतीं अशुद्धीपकाह दारयित्वा पूर्वभागेन स्वयकसमुद्र समुपसपयति प्रयियतीत्यर्थः । अथ लापवा
 यतीद्विदायातिदेशेन रोहिदापकत्वभाह । रोहिद्व्यञ्जलि । अतिदेशसूत्रत्वादेव प्राप्यत् । अथास्मादुत्तरगामिनी नदी काऽवतरती त्यागक्याह । सप्त
 यामितिव्याह । इरिकात्ताहत्यादि । कथम् । अत्र समुपसपयतिपाठो बद्धादशदृष्टोपिस्त्रिप्रमादापचितस्य सभाष्यते सुदन्तदेशविचारदिपु सर्वासा
 त्त्रिभुक्ताना यत्सपयत्येवैव मज्जनात् अलासयाना प्रायो यत्समयत्वेनैवोपपत्तेश्च । इरिकात्ताद्यमित्यादि । व्यक्तं नयत् इरिकात्ताप्रपातकृद् द्वैयोगेन

पाइ पयूढासमाणी हेमवय वास एजेमाणी २ समुपसपयत्युदजोऽपिण स्युसपहा पुरत्यान्निमुद्दी
 स्यासहासमाणी हेमवयवास दुहाधिनयमाणी २ अटावीचाए सखिलासहसंहि समग्गा सुहेजगई दौलइहा
 पुरत्यमेण खणसमुद्द समप्येई ॥ रोहिस्थान जहा रोहिस्थसा तहा पवहेमहेस्य भाणिसुव्वा, जाव सपरिरिक

२ यद्यप्यतिवृत्तवैताक्यपर्वतसहयोगेनासमासा पूर्वानिमुक्ती आपतायती हेमवत वय द्विधा विनयन्ता २ अटायिथशलिभि सखिलासहस्रैः स
 मया। अथाजगतीं दारयित्वा पूर्वस्य स्वयकसमुद्र समुपसपयति । रोहिदा यथा राहिसासा सथा प्रयाह्येय मुखेव भवितव्या यायत् सपरिरि
 सा, तस्य अहापयन्तइदस्य उत्तरेव तीरजेन इरिकात्ता अहामदी प्रकृत्यायती यावद्यप्योत्तरास्त्रि योजनशतानि पञ्चव एकोनविंशतितानागाम् यो

दा से पुराती २ यकी इहे जगती भेदीने पूजदिथि स्वयक समुद्र से निजइ, रोहिदा नदी त्रिसरापुतया नदी निम प्रयाहमइ मूलइ सूपे काय
 ती यायत् परियरी यका, ते महापयन्त इहने अने उत्तर दिशिने तीरजइ इरिकात्ता महामदी भोजकीयकी सोसयइ पाच १६० ५ योजन अने पाच
 शगकीयोझा माग एक योजनमा उत्तरदिशि साहसी पर्वत उत्पति आइने कोटा पहामा सुपसरपइ कोतीमा इराने सस्याने फाहक अणिकेरा
 वसे २०० याजन ५० प्रपाते हेती पवइ अइ, इरिकात्ता साहमदी त्रिहायकी पवइते तिहा कोटी एकमीमी प्रमासिक्के, दे याजन लायपसे पययी

चम्पादि एक प्रमात्र तदेष कायः । अदृश्याविक्रमेण देशासक्त्यानुसृतं भवेत्, अथास्राह्वितादेवीशयनादिवस्य कोपि । अथस्य सेकेकठं च नते ? री
 दिव्यदीवे र इत्यादि सूत्राभावात् । अत्रापि यदेव अथवयाभिली यथाह । तत्सति । तस्मात्तद्विज्ञानप्रपातकुण्डस्य दाहिकान्तेन तीरवेगेन दूरेवेत्यर्थः । रोहिता
 मन्मथो प्रथमं दानिगतासती देववदवर्धे जागृताती र देववदवर्धे जाभिमुखमायातीत्यर्थः । शार्दापातिभावात् । अमुदीताकापवत्तमद् मोक्षानेनकोशादुपेगा
 उभयान् । उभयिष्टः दूरस्थितेत्यर्थः । पूर्वभिमुखी आश्रयासती देववदवर्धे द्विधाविभक्तली र द्विधागच्छवेती र अष्टाविशत्या अलिशासहस्री समयापूर्णा

पूगेणयधवासनेण सवृत्तं समवासापरिरिक्तते । रोहिष्पदीधरस्य च विप्य अङ्कसमरमणिज्जे मूमिमागे प० ?
 तस्सुण यज्जसमरमणिज्जरस मूमिमागरस अङ्कमसूत्रं सभापु पृथ्यण मह एणे नवणे प० ? कोसस्थायामिण,
 मूमनयेप यममाणव अण्ठोत्त नाणिस्थान्ती । तस्सुण रोहिष्पय्यायकुण्डस दाहिसिणे तीरणेण रोहिष्पामहा

च द्वाकागच्छित्ता अलांकात्, अथवत्तमपः प्रथमः, अथवया पट्टवत्तद्विक्रपा एवेणव वनकरहेन सवताः समन्तात् अपरिच्छिन्नाः ? रोहिठ्वी
 पस्यापरि यदुसमरसवायो मूमिमागः प्रथमः ? तस्य अङ्कवत्तमवायोपय मूमिमागरय अङ्कमसूत्रेयादाने अत्र अदृदेक नवण प्रथमम् ? को
 यथादानेन, योप तदेव, अथयथाविशेषः । तस्य रोहिताप्रपातकुण्डस्य दक्षिणेन तीरवेगेन रोहिता मन्मथोदी प्रथमं वा सती देववदवर्धे अर्धे एकमती

यथायाया अथ अन्तरत्तमप निमल । ते द्वीप एक पट्टवत्तद्विक्रपा एव वनकरहेकरो वापवेर कीट्यात् । तेरोहित द्वीपने अथपरि यत् सती रससि
 च मूमिमागत् । तेदप्यत् समरसकोक मूमिमागर्णे यत् मन्मथान्तर हेरा कोटा एक भवत्तपरत्तं एक कोसकात्तपत्तं समतिसक्त पूर्वस्तीपर अथपविच ति
 अत्र अलिशासते रोहित प्रपात कुण्डस्य दक्षिणदिशिने तीरवद् रोहिताः मन्मथोदी कोकलीयकी देववदवर्धे अत्रप्रसि यं भागे दीद्वयती यकी शार्दापा
 ती यत्र वेलास्य पयस प्रति अर्धे यान्ते अत्र योद्वीयकी पूर्व दिशिशासती अलीयकी देववदवर्धे अत्रप्रसि यं भागे दीद्वयती यकी र् इकार न

भरतलक्ष्मीने विगुणभरीपरियारस्यत्, अथोमगोशर्गातीं कन्दुद्वीपकोट दारयित्वा पूर्वभागैः सख्यसमुद्र समपस्यत्ति मयिभतीत्यर्थ । अथ क्षापना
 यरीद्विताशातिदेवोत्त रोहितावकब्धमाह । रोहिष्मन्नि । अतिदेशसुश्रव्यादेय प्रायत् । अथास्मादुत्तरगामिभी नदी काऽप्यतरी त्यागक्याह । नभ-
 वसितियत् । हरिकलाहत्यादि । कठ्य । अथ समुद्रपक्ष्याह तिपाटी मद्गाद्वत्तुटोपिस्त्रिप्रमादापवितरण्य सभाष्येते घृत्तक्षेत्रविचारादिषु सर्वांसा
 जिद्विजाना यज्यमयस्त्रैमेय भवन्नात् असासयाना प्रापो यज्यमयस्त्रैमेयोपपत्तय । हरिकलाहमित्यादि । व्यक्त पायत् हरिकलाप्रपातकृत् द्वैयोजन

णइ पयूढासमाणी हेमवय वास पुञ्जेमाणी २ सदाभर्त्सद्वेष्टुहपञ्चयष्टुजोष्टुण्य श्यसपहा पुरत्यानिमुही
 श्याषशासमाणी हेमवयवास दुहाविजयमाणी २ श्यठावीसाणु साछितासहसंहि समगा श्यहेजगई दौलइहा
 पुरत्यमेय लयणसमुद्द समप्येई ॥ रोहिष्ठाण जहा रोहिष्ठासा तहा पवहेमहेष्टु भाणिष्टुहा, जाव सपरिरिक

२ शब्दापातिवृत्तौ तात्पर्यवत्त सद्दुयोजनभासमासा पूवाभिमुक्तीं आचलासती हेमवय यप द्विधा विजगन्ता २ अष्टाधिक्यभिः सखिलासहस्रैः स
 भया श्याषाशर्गा दारयित्वा पीरस्य सयजसमुद्र समुपस्यत्ति । रोहिता मया राहितसासा तथा प्रयाद्वेप मुस्त्रैच भणितव्या यायत् सपरिच्छि
 सा, तस्य भवापयद्वत्तस्य शरत्वेन तोरवेन हरिकान्ता मद्गाभरी प्रयूढाशरी पाञ्चपयोसराश्च योजनशतानि पञ्च स्रकोनत्रिंशतिनागान् यो

दी संपुराणी २ यकी वेढे अगती भवाने पूयदियि सयज समुद्र सें निजह, रोहिता नदी त्रिसरापितसा नदी तिस प्रयाहनाद् मुस्रह मूय अण
 भी पावत् परिवरी यथा, ते मद्गापयद्व दूहने अने उत्तर दियिने पीरहह यत्किन्ता मद्गाभरी भीकलीयकी सोलसाह पराष १६० ५ योजन अने पोष
 सुमन्नीवीक्षा भाग स्रक्त योजनमा उत्तरदिशि साहसो पर्यत उपरि काहने कोटा पडाना मुपसरीपद् कोलीमा हारने सस्याने काहक श्यधिकेरा
 पसे २०० योजन ५० प्रपाते वेढी पवह टह, हरिकला गाहामदी त्रिहासकी पवहत्ते विहा साटी एककोपी प्रमास्त्रिं, दै याजान लापपसे पययी

यनेवत्यादिगधिदेवायामधिकंभाष्य। समुपोजनयतामि एकोनपद्यानि एकोनपद्यविष्काणिपरिचिनाइति । तस्यस्यमित्यादि । सूत्रत्रय प्राक्सूत्राणुपा ६८
रेव धागुण्य । नवर विष्कटापातिन सुशरीनाख्य पोत्रनेगाडर्धमासा पविमेनावसा।धनी इतिवपनामइम यस्यानाइत्यरूप द्विधा विभक्तानाम् २ पट्प

त्ता ॥ सरसण महापउमद्वहरस उच्चरिस्त्रि ष सोरणेण इतिकता महाणइ पद्युदासमाणी सोलसपचुत्तरे जो।श्रुण
सपु पषय पूगणधीसइत्तापु जो।श्रणरस उत्तराभिमुही पद्यपुणगावा। महयायकमुहपवत्सिरुण मुश्रावलिइरारस
ठिरुण साइरेगादुजो।श्रणसपुण पयापुण पवकठइ । इरिकताप महापइ जने पवकइ, पूत्यण मह पूगा जि।सि
श्या प० ? दा।जो।श्रुणगइ श्यायामेणं, पणधीसंजो।श्रणगइ विरकमेण, सुहुजो।श्रुण याइस्त्रि ष, मगरसुहविउठ
सठाणसाठि।श्या सहरयणामइ श्युश्या इरिकताप महा।णइं जहि पवकइं पूत्यणमइ पूगेइरिक तप्यवायकुठिगा

जनस्य उचराभिषयी पयतेन गत्वा नइता पटमुसमवनिक्केन मुच्छावसीइरारसस्थितन सातिरक्कद्विपाजनगतिकन प्रयातन प्रपवति, इरिकान्ता ।
इणररा यता। प्रपवति, अथमइत्येकाकिइरिका प्रजसा ? इं याजने अयामेण, पवविषयति योक्मनाति विज्जमेण, ए।ही योक्मनाति पाहुस्येण,
कामुपुविशतवस्थान सस्थिता सर्वरत्नतयो अश्रा इरिकान्ता। महानदी यत्र प्रपवति, ए।थ महदेक इरिकान्ताप्रयातनुइव वावा कुइव
स याजन पाइलपर्वे ए।हुं योक्मन काठपर्वे मगरमइनु मूय विस्वात्सं बुइ सस्यानें सस्थितवै । सर्वरत्नतप निपसं इरिकान्ता। वावा।मदी जिइरा
टं विइ। मोटा एक इरिकान्तप्रयात कुठनामें कुइवै वेसें थान्तिव २ ५० याजन सायपर्वे पाइलपये सातसइ इणयोवीठि १ ५९ याजन प
ववै । निपस कुठनीयनप्रयात पूवसीपरि सनवाइवी यावत सारवतये । तेइ इरिकान्तप्रयात कुइनें यमुमप्यभायो विविच इइ। मोटी ए।
रिकांता द्वापनाये दीपवै । वसीव ३२ योक्मन सावपर्वे पोरुलपर्वे एकसो एक १०१ योक्मन परिधिपर्वे वै कोव ज्जयो पावी वकी । सय।वतना

व्याघ्रवा नदीसहस्रैः समया परिपूर्णा देववसवो ब्रह्मदीपो विगन्धमदीपरिधारस्यात् । पदिभेदमागेन वयञ्चोदधिमुपिति । सप्तत्यम्याः प्रधाष्टादिक्रिय
 म्नामनित्याह । हरिकताहत्यादि । हरिकान्तानङ्गानदी प्रधाष्टान्हरनिगमे पञ्चदियगमित्याजनामि यिकर्मैव अहृयाजममहेभेन व्यमन्तरव साध्या

मकुन्ते प० ? टासिचसाले जोशुणसए श्यायामविस्क न्नेण, सहस्रअउणठे जोशुणसए परिस्क वेण, अचुक्के । एवकु
 णवससुया मसुा णेअसुा, जाव वेतरण ॥ तस्सण हरिकतप्ययायकुणस्स वज्जमसुदेसभाए एत्थण मह एगे हरि
 कतदीवे णाम दीवे प० ? वत्तीथ जोशुणाह श्यायामविस्कमेण, एगात्तर जोशुणसय परिस्क वेण, दीकोसे
 जमिए जलताहं सहस्ररयणासए अचुक्के । सेण एगाए पउमवरवेहश्याए एगेणय वणसठेण जाव सपरिरिकहे,
 यथाहं भाणियसुा पमाण व सयणिज्जाव सुठोशु नाणिअसुहि ॥ तस्सण हरिकतप्ययायकुणस्स उप्परिस्सेण तौर

श्रमन् ? हे कथाःरिद्य याजमयते व्यायानविकम्भाभ्याम् । सहीकानपयुष्टामि याधमशतानि परिकेपय अहृ एव कुहयत्तप्यतांत्तवथा । याधतारण
 तस्य हरिकान्तानप्रपातकुहस्य बहुमप्यदेगभाण अत्र सहात्तेका हरिवास्तदीपोनासा दीपः प्रधासः ? हानिगद्याजमान्यापामविकम्भाभ्याम् एको
 शर पाज्जगयस परिकेपेह द्दीकायासुञ्जितो कलान्तान् । सवरत्तमय अहृः सएकपः पट्टापरवेदिकया प्केत्तप यमस्यवहेन यावत्सपरिस्सिम ॥ व
 वको भञ्जितव्य । प्रमास्य शपनीयव अथव भञ्जितव्यः सस्य हरिकान्तानप्रपातककणस्य सुभरेण सोरयेन यायम् प्रह्युदासती हरिवासयप स्रगन्तो

सस्य । से द्वीप एक पञ्चपरवेदिकाह एके ब्रमयहे करीसे यायन् याठयार्थे । एधना एकम जयमनु प्रमाय शयादीपनो एथ तं सुप पूधता परिआण
 वापसेह हरिकान्त प्रपात कुहमह वसत दिशिनं तारखह हरिकान्ता मद्दामदी नीकसी यकी हरियय केवप्रति आसी २ यकी विकटापालीगामा एत
 वेडाका पवतमपि एक योजन सस्यपोहती यकी पविमदिशि सारुनी वसी यकी हरिवय केवप्रति से भाते यीहवती २ यकी । व्यपक पदे हगार

ए कवेच २ प्रतिपात्रन वसुधिरयोक्तयोः पार्थयोः अत्रारिचद्वसुध्या प्रतिपार्थं एतुर्विंशतिपुत्रोत्पन्न परिषदसाक्षा २ सुकर्मसुं वसुधुप्रमेयो आ
 ननायाति पात्रमथनाति विकल्पेन वसुधाज्जन्मस्युद्वेपेन लभयोः पाद्ययो द्वीभ्या पद्व्यपरवेदिकाभ्या द्वाभ्याश्च वसुधुवर्णाभ्या उपरिचिन्ता । अप्यैतस्यकुं

पण्य हरिकेशा महाणह पशुदासमाणी हरिवासवास पूज्यमाणी २ विंशुहावह बहुवेष्टुहु जोष्टुणेक श्वस पक्षा
 पशुत्यिमात्रिसुही श्वाषत्तासमाणी हरिवास दुहाविजयमाणी २ कृष्णश्याए सलितासहस्रंवेहि समगता श्वहेकागह
 दात्रहसा पशुत्यिमेण लक्षणसमूहं समप्येह ॥ हरिकताण महाणहं पक्षहे पणवीसजोष्टुणाह विरक्त भेग,
 श्वरुभोष्टुण उष्ट्रहेण, सयाप्यतरवण मायाए २ परिषदुमाणी २ सुहमुले श्वदुहाहकाह आशुणसयाह विरक्त
 भेक, पक्षजोष्टुणाह उष्ट्रहेण, उच्यतेपासि दोहि पत्रमत्रयेहंश्याहि दोहिष्टु अणसन्निहि सपरिस्किहा । महा

विकटपालिन वृद्धैलाश्वपक्षव पाञ्चनेना समारा पयिमाभिमुखी श्वावनासती हरिचयं द्विधा विभक्तवती २ पदपशुायाससिखासहस्रौ, वगया अ
 पात्रगतीं रारापिखा पाविमात्सलाहवसुधुं समुपसर्पति २ हरिकान्ता महाभदी प्रचारे पञ्चविंशतिवोअनाति सिद्धमेव अहयोअमसुद्वेपेन वदन्न
 मर वात्रया परिरहदनात्। सुकर्मसुं श्वरुपुत्रीयाति पाञ्चमयातानि विकल्पेन पक्षयोअमास्युद्वेपेन, वसयोः पार्थया द्वीभ्यां पद्व्यपरवेदिकाभ्या द्वा
 नरीय पूगती २ यका वदर जगती सोरीनें पयिसद्विःश आवह समुद्रनें भक्तवहै । हरिकान्ता महाभदी शुशुपकी नीकशला प्रयाह पक्षवीस योअ
 पारस वने । अह योअन क शपवहै २ विहारपक्षी नात्रा २ श्वानुक्तनें योअन २ प्राति एहेक पार्थे योस २ पानुह हसन्न वीपार्थे ५० पनूय वपती २ पक्ष
 सुपयुले समुद्र प्रवेचर वदीहै स्युं योअन योअन पक्षे पाञ्च वि योअन कडपक्षे वीपार्थे वे पद्व्यपर वेदिकाह वे अणपक्षे असी कीटोदे २ नरा द्विजका
 नाया हे भगवन् । अवेचर पक्षवने विने वेतला कूटवे । हे गीतल । आठकूरु ते कीहा विदुपायवसु कूट १ नरा द्विजत्सयान वृद्ध २ द्विजवत् वृद्ध ३ रीर्ष

दयमध्यमाश्च । महाहिमवति यपपरपर्वते भगवन् ? कतिकूटाणि । गौसमेत्यादि । सुप्रसुगत कूटानां नामापरस्वयं विदुःपयस
 नूटं महाहिमयद्यपिष्टासुकूटं हिमवतपतिकूटं रोहितामदीसुरीकूटं प्रोसुरीकूटं हरिकात्मानदीसुरीकूटं हरियपयतिकूटं धैर्यकूटं तु तद्रूपमयस्यात् म
 ट्ठाधिकत्वात् । यद्यपि कूटानामुभयत्रादिविशिष्टापत्तमपत्तादाभाच्च अस्मादित्तत्तस्यामिसाप यथाकथं महाहिमस्य पञ्चव राज्यास्य स्तान्मय अत्रा
 विषयं केवलं नामविपर्ययस्य इत्याना राक्ष्यामीमावति । सामतमहाहिमवती नामार्थं निकृपयत्वात् । सेकेण्डोचनित्यादि । अत्र नपर महार

हिमवतप मते ! वासहरपक्षे कर्कटः प० ? गो० ! अठकूटा प० ? त० सिन्धाययणकूट ॥ १ ॥ महा
 हिमवतकूटे ॥ २ ॥ हिमत्रयकूटे ॥ ३ ॥ रोहिष्कूटे ॥ ४ ॥ हिरीकूटे ॥ ५ ॥ हारिकतकूटे ॥ ६ ॥ हरियास
 कूटे ॥ ७ ॥ दीर्घलिष्कूटे ॥ ८ ॥ पुष चूतहिमवतकूटाणां जाय वत्तद्वया साचेयणेअष्टः । सेकेण्डेण मते !
 एषं युवर्हं, महाहिमवते वासहरपक्षे २ गो० ! महाहिमवतेण वासहरपक्षे चूतहिमवतेण वासहरपक्षेय

भ्याः वनसुवहाभ्याः सपरिदिग्मा ३ महाहिमवति प्रवन्तः । यपपरपर्वत कति कूटाणि प्रप्राप्ताणि ? गौतम ? अष्टौ कूटाणि प्रप्राप्ताणि ? सद्यथा
 विदुःपयसकूटं १ महाहिमवतकूटं २ हिमवतकूटं ३ रोहितकूटं ४ प्रीकूटं ५ हरिकान्तकूटं ६ हरियपकूटं ७ धैर्यकूटं ८ एय चूतहिमवतकूटानां या
 अद्वयप्रानामाशेषतोत्तया । अथमदन्तः । केनार्थेनेयमुच्यते, महाहिमयान् यपपरपर्वतो महाहिमयान यपपरपर्वतः गौतम ! महाहिमयान यपपर

वाकूट ४ प्री देवी कूट ५ हरिकात्मा कूट ६ हरियप कूट ७ धैर्य कूट ८ वनसुप्र हिमयन्त पर्वतना कूटमी अयत्तयत्ता पूर्व कदा तेवज द्वापयि वा
 ययी रतिक्रिय अर्थे हे भगवन् । वसन्तहीर अत्र आशा हिमवन्त यपपर पयत एहया हे गौतम ! महा हिमवन्त नामा यपपर पयस युष्म हिमवन्त
 यपपर पर्वत आमी साधयश्च कथयन्ते पादशापन्ते परियिपश्च करीते । अन्तियमे काटीअत्र दीपलाया के, महा हिमवन्त नामे द्वा द्वा देवता मोटी

२ प्रवेष्ट २ प्रतिपादन समुदितयोक्तयोः पार्थयोः अत्रारिचद्वगुपुत्रा प्रतिपार्थ समुदितयतिपुत्रेत्यर्थः परिचरमाना २ मुक्तमूर्त्ति समुद्रमूर्त्ति आर्त्त
मत्तायानि योजनशानि विवृत्तेन पशुपाशनाभ्युद्वेषेन जन्मयोः पाशयो द्वीभ्या पदपरवेदिकाभ्या द्वाभ्याव वनपशुभाभ्या शपतिसिमा । अथैतस्यमू

पंथ हरिकंस। महागद्द पशुदासमाणी हरिवासधास पूजेमाणी २ विस्वादावद् बहुवेस्वहु जोश्रणेण श्रुस पशो
पशुस्यिमानिमुद्गी श्रावत्तासमाणी हरिवास दुहाविनयमाणी २ छथ्यकापु सलितासदसंहि समग्गा श्रुहेजगद्
दावद्दशा पशुस्यिमेष छवणसमुद्द समप्येह ॥ हरिक ताण महागर्ह पथहे पणवीसजीश्रणाद्द विरक भेण,
श्रुद्दजीश्रण उद्धेहेण, सयाणतरथण मायापु २ परिग्रहमाणी २ मुक्तमूर्त्ति श्रुद्दशजगद्द जोश्रणसयाद्द विरक
भेण, पचजीश्रणाद्द उद्धेहेण, उच्चतपासि तोद्दि पजमथरवेर्हृश्राद्दि दोहिश्रु श्रणसन्निहि सपरिरकश्रा । मद्दा

विवृत्तापालित वृथैलाश्रयवथ पाशनेना समासा पदिमानिमुक्ता आर्त्तनाशती हरिवथ द्विपा विमज्जन्ती २ पदपशुशाशरससिक्तासहृत्तैः समपा य
पाशगतौ द्वायदियखा पादिसास्यकवचसमुद्द सपुपथर्पति ० हरिकाला सशगादी प्रबाहे पथविशयतियोजनाति विवृत्तेन आर्त्तयोजसमुद्दयेन पदप
भर पाशया पतिवदमाना मुक्तमूर्त्ति आर्त्तवृत्तीयानि पाशनायतानि विवृत्तेन पथयोजनाभ्युद्वेषेन, शपायोः पार्थया द्वीभ्या पदपरवेदिकाभ्या द्वा ।

शदापु पूताती २ शका शठर जगती चोरीने पदिमदिश्रु कावथ समुद्दने मज्जर्त्तै । हरिकाला सशगतौ द्वायपत्ती लोकाजला प्रबाह पचवीस योजन
पारल पर्व । एह योजन च कपर्व ३ विहारपत्ती माशा २ अगुक्तो योजन २ मति प्रवेक्ष पार्त्त यीस २ यन्पु वमथ द्वेपार्त्त ५० यन्पु शपती २ पत्की
सुपमूर्त्ति ससुद्द मदेवद्द पत्कीर्त्त २५० योजन योश्रण पत्की पाश से योजन अहपथे वेपाथि वे पदपर वेदिकाद्द जे जगपदे करी कीटीवे ३ जगा विमज्जन्ता
नामा हे भयपण । शकथर पदवर्त्त विवे केवला कूटवे । हे गीवम । आठकूट से केवा सिद्धायवथ कूट १ महा विमज्जन्ता कूट २ वीजवथ कूट ३ दीवि

एतन्नम्यमाह । महाहिमवतंति । महाहिमवति यथपरपथं हि भगवन् ? कतिकूटाणि । गौतमंत्यादि । सूत्रसुगाग कूटाणा नामाधस्यय सिद्धापसस
 कूट महाहिमवत्पिष्टासूकूटं हेमवतपतिकूटं राहितानशीसूरीकूटं ग्रीसुराकूटं हरिकालासदीसूरीकूटं हरिय्यपतिकूटं वैशूर्यकवतु तद्रथमयस्यात् । स-
 दासिकस्यासूति । यथामिति कूटानामासूषस्यविधिद्वयायतनमासादात्तथा अनादितत्स्यासिनाय यथाकथं महाहिमवत् यथैव राजधान्य सधुमय अन्ना
 पियत्स्य केवलं नामविपर्यायस्य देवाना राजधानीभावेति । सापतममहाहिमवतो नामाद्यं निरूपयन्माह । संकेणठं अमित्यादि । अथैव मयत् महा

हिमवतण मते । वासहरपक्षिण कर्षकूटा प० ? गो० । अठकूटा प० ? त० सिद्धापयणकूट ॥ १ ॥ महा
 हिमवतकूट ॥ २ ॥ हेमययकूट ॥ ३ ॥ रोहिष्कूट ॥ ४ ॥ हिरीकूट ॥ ५ ॥ हरिकतकूट ॥ ६ ॥ हरियास
 कूट ॥ ७ ॥ वैशिष्ठ्यकूट ॥ ८ ॥ एष सुलहिमवतकूटाणा जाय वत्सुया साधेयणेअष्टा । संकेणठेण मते ।
 एव्यं सुसर्षं, महाहिमवते वासहरपक्षिण २ गो० । महाहिमवतेण वासहरपक्षिण सुलहिमवतेण वासहरपक्षिय

स्यात् यमवत्तथासा सपरिविष्टा ॥ महाहिमवति वत्सन् । वथपरपथत कति कूटानि प्रथमाणि ? गौतम ? अष्टी कूटानि प्रथमाणि ? सद्यथा
 चिद्वायतनकूट १ महाहिमवतकूट २ हेमवतकूट ३ रोहिष्कूट ४ ग्रीकूट ५ हरिकालकूट ६ हरियायकूट ७ वैशूर्यकूट ८ एव सुद्रहिमवतकूटाणा या
 सुद्रहिमवतानामाधेवनेनया । अथमदत्त । केनार्थेनेवमुच्यते, महाहिमवतान् यथपरपथता महाहिमवान् यथपरपथतः गौतम । अथाहिमवान् यथपरप

अकूट ४ या देवी कूट ५ हरिकाशा कूट ६ हरियायं कूट ७ वैशूर्यं कूट ८ वसुधैव हिमयन्त पयतभा कूटनी केपन्नम्यता पूर्व कूटा तेषु क द्वापायि जा
 षी तेषु अर्थे हे भगवन्, वसुधैव कूटं तत्र साहा हिमवतस यथपर पयत एव वा हे गौतम । महा हिमवतस नामा वथपर पयत सुल हिमवतस
 यथपर पयत आभी सावयुं क्वापयुं पादसपथे परिधिपथ करीने । अतियये फाटीटव दीयलाया के, महा हिमवतस नामे द्वा देयवा भीटी

शक्तिदानमुपपत्तयत्ततः सुश्रुतिमयद्रुपपत्तयत्तं प्रक्षिपाम्य प्रदीत्य सुश्रुतिमन्त्रदेवदेव्यर्थः पीयूषायाविधिब्रह्माम् आयागाविष्णवा रीपंतक
 ब्रह्माद्यपिष्णवा मन्त्रात्कल्पयन्ति । अथवा महाशिवब्राह्मणाऽब्रह्मः पत्नीपमास्थितिश्च पतिवसति । सुश्रुत्यायामोषस्वेत्यादायोक्तवद्वायुव सना
 शरात्कथाः । अथद्वितीयमन्त्रकथयामः । अक्षिण भवे ? अथु द्वीपे च कत्यादि । अथ । अथरं अष्टी पाञ्चमसहस्रादि ब्रह्मादिव याजनामताभि
 यन्त्रिणाभ्यधिकानि यद्विद्वान्निशानिनाभाग पाञ्चमस्य विकल्पेन महाशिवतो विगुणविकल्पकत्वादिति । अथुनास्तथावाचिप्रयसाह । तस्यवाहा

॥१॥ अथ आयामसुश्रुहिविक्रमपरिक्रमेण मन्त्रराष्ट्रवेद्य दीहतराष्ट्रवेद्य महाशिवमन्त्रेष्टु हंत्य देवे महिहिष्टु
 पतित्रयमार्थहंप्रपरिवसहं च कहिण भवे । अथु द्वीपे च द्वित्रिवासेणामथासे प० ? गो। णिसहस्स वास
 ॥२॥ अस द्वािकेण महाशिवमन्त्रस्य वासहरपञ्चपरस्य उत्तरेण पुरथिमलक्षणसमुद्भस्य पञ्चथिमिणेण पञ्चथि
 लक्षणसमुद्भस्य पुरथिमिणेण प्रथम अथु द्वीपे च द्वैत्रिवासेणामथासे प० ? एव अथ पञ्चथिमिन्नाष्ट्र केदीष्ट्र

॥३॥ अथ सुश्रुतिमन्त्रा पत्तयत्तयत्त प्रक्षिपाम आयागाब्रह्मादेवदिव्यभ्यपरिक्रमे दीपतराष्ट्र एव मन्त्रराष्ट्रम् । अथा शिवयत् आभदेवो महर्दिभो
 पाञ्चम पत्नीपमस्थितिः पतिवसति । अथरत्न । अथु द्वीपे द्वीपे चद्वियंताथावर्दे मन्त्रस ? गीतस । निषपस्य अथरत्तयत्तस्य दक्षिणतो महाशिव
 सनाथपत्तयत्तस्य अक्षरसिम् पौरस्त्यस्यवचनसुद्भस्य पतिने पाञ्चमस्यवचनसुद्भस्य पूर्वस्याम् अथरत्तसुद्भोपेद्वीपे चद्वियवे अथाथावर्दे मन्त्रस
 अद्रियल पापत्तयत्तस्यपत्नी स्थिति अथरत्न । अथुनासा श्रापने विवे द्वास्व च अक्षरतो अक्षरयासा अक्षरे च गीतस । निषपाना
 सा अथपत्तयत्तने दक्षिणदिशि महाशिवमन्त्रासा अथपत्तयत्तने अक्षरदिशि पूष देविना अथ च समुद्भने पतिमद्विधि पतिमद्विधिना अथचसमुद्भने
 पत्तयत्तिय अथु अथुद्वीपमासा द्वीपने निष द्वास्वपमाने क्षेत्रे चै वन पावत्त देविष्टि पूर्व पतिने अथ च समुद्भ करसीहे अथु अथरत्त योक्त अथरत्तये एक

इत्यादि । तत्रसमीक्षाइत्यादि । तत्ररश्मिनित्यादि । सूत्रप्रथमपिषाक । अथास्यस्वरूपीपृष्टिपुराह । इरियासेइत्यादि । इरियपस्यपस्य भगवन् ।
 कीदृश्याकारासावप्रत्ययतार प्रश्नः ? गीतम् । बहुसमरमणीयो नृभिर्भागः प्रश्नः । अथासिदेशवाक्यभाह । मावन्मिदिभिसुपेष्टीपशाजितः एव
 मणीमा नृकानाश्च यर्क्यं गन्धः स्वर्गः यद्वद दण्डितया । पद्यवर्तेदिकामुसारंहेत्यथ । अत्रअसाशपष्यरूपनिरूपयभाह । इरियासेअमित्यादि । द्विय

पञ्चल्यमित्तं लक्षणसमुद् पुठे अठजोअणसहससाह चत्तारिअ् पुगावीसे जोअ्पुणसपु पुगावपुगावीसईभागा
 जोअणसस विक्त्वनण । तत्रस वाहा पुरल्यिमपञ्चल्यमेण तत्रसजोअ्पुणसहससाह तिरिअ्पु पुगासठे जोअ्पुणसपु
 छस पुगावीसइभापु जोअ्पुणसस अ्पुसागाव अ्पुयामेण ॥ तत्रस जीया उत्तरेण पाईणपईणायया दुहाछयण
 समपु पठा पुरल्यमित्तारप जाव पठा तेषसरि जोअ्पुणसहससाह णवयपुगासरे जोअ्पुणसपु सत्तरसयपुगाणवी

म् ? एव यावत्पाद्यात्यया कात्या पाद्यात्स अत्रवचसमुद्रापपु, अष्टी योजनसहस्रकाणि जत्यारिथ स्र्कयिशातिपाअनशातमि स्र्क वैकागदियशति
 भाग योजनस्य विप्रक्रमेण, तत्रअधारा पूयपयिमया स्र्कपोदययोजनचह्र्काणि । श्रीअथ स्र्कपटानि योजनभयानि पटवैकोनयिभतिभागात्
 योजनस्य/द्विभागत्वायामेति, तत्रअधीया उत्तरत प्राचीनप्रतीचीनयता द्विधास्र्कयमसद्रूपट्टा मुखयाकोट्या पौरस्य स्र्कयमसुद्र रूपट्टा

वीथ ८ ४ २२ योजन अर्धे स्र्क वगळीसीठि भाग योजनना स्र्कला पोहसपयह । तेषना याथा पूष पदिस दिशिय तेर १४ वृत्तार याअन विस्वह
 स । स्र्कमठि १३ ३ ६१ योजन अर्धे अठगविहीया भाग याअनना अर्धे भाग स्र्कलो कावपये । तेषनी जोवा पयस्र्क उत्तरदिशि पूय पदिस दिशि
 लायी ये अेह्र्क लयस्र्क समुद्र करस्यत्वे पूष पदिस यावत करस्योके, तेजुसरि वृत्तार योजन मयसे स्र्कासरि याअन ३३ ए ७१ या० ७ भाग अर्धे
 स्र्क टंगवीसीया भाग योजनना अर्धे अर्धे भाग स्र्कलो कावपये । तेषु म् यमपपुट दक्षिणदिशि पठरासी ८४ वृत्तार योजन अर्धे सोल ६० १६ या

एते महाहिमयान्यपरायवतः सुद्वहिमयद्रुपपरायवतः प्रविषाय प्रतीत्य सुद्वहिमयदेवयैत्यत्रः योऽवभायायिचिन्तत्वात् आयाभायेषया दीर्घतरक
 एव उद्यत्वाद्येषामा महाराक्ययैति । आयावा महार्हिमयात्वात्वाऽऽवदवः । पश्योपभास्ययिच्च परिवसति । सुत्रेऽथायासोऽयत्वेत्यादायैःकवद्रावः । उभा
 राणादुभावाः । अयद्वहिमयभास्यययथावसतः ॥ कश्चिच्च भवे ? यद्गुं द्वीपे र् इत्यादि । अत्र । अत्रर आदौ यावत्सहस्रादि चत्वारिच योऽवभायायानि
 यथाचिन्तयित्वा नि दृक्केशामिच्छतिनभाभाय यावत्सया चिकल्पेन महार्हिमयवती द्विगुणचिन्तय्यत्वात्तदिति । अयुनास्ययाद्वादित्रयमाह । वस्यथाहा

पाणिनाय आयामसुतवेह्विस्कभपरिकेषेण महतराण्वेय दीहतराण्वेय महार्हिमयतेषु हंत्य देवे महिहिणु
 जाय पाठित्यमाठर्ध्रुपपरिवसई ॥ कश्चिच्च भवे । अयुद्वीपे र् इतिवासेणामवासे प० ? गो॥ षिसहस्रस्य वास
 हरपक्षपस्य द्वािकणेण महार्हिमयवस्य वासहरपक्षपस्य उक्षरेण पुरत्विमलवणसमुद्रस्य पञ्चत्विमिणेण पञ्चत्विय
 मउयणसमुद्रस्य पुरत्विमिणेण पूत्यण अयुद्वीपे र् इतित्रासेणामवासे प० ? पूय जाय पञ्चत्वियमिन्नाए कोऽदीपु

अत्र सुद्वहिमयवतः अयपरायवतः प्रविषाय आयाभास्यत्वाद्देवविचिन्तय्यपरिकृते दीपतरक एव महतरकएव, महा हिमयात् वाचयेवो महर्हिक्वी
 यावत् पश्योपभास्ययित्वाः परिवसति । अत्ररत्वा । अयुद्वीपे द्वीपे इतिवर्षेणासावयं प्रच्छत ? गीतम । निषयस्य अयपरायवतस्य इतिचिन्तते महार्हिम
 यनाशयपर पयतस्य अतरस्मिन् पीरत्त्वात्वात्कममुद्रस्य यद्विने यावत्पलात्कममुद्रस्य पूर्वस्यात् अत्रअत्रद्वीपद्वीपे इतिवर्षे नासावयं प्रच्छत

यद्विपन्न यावत् पश्यापमनी स्थिति अयव टाव । किदां र् इ भयवत् । अयुनाया द्वीपत यिदे इरियव क्षेत्रना अत्रक्यता कवहे र् इ गीतम । निषयना
 यः अयपर पयतने इतिचिन्तयि महार्हिमयवत्तनाया अयपर पर्वतने अतरदिशि पूर्वदिशिना अयव समुद्रेने पदिषदिशि पदिषदिशिना अयवअयसुद्रेने
 पूयद्विपे इवः । अयुद्वीपनाया द्वीपने विष इरियपनासे क्षेत्रे र् इम यावत् वेदिशि पूर्व पदिने अत्रक्य समुद्र करवीहे याट् इत्यार पोन्न अयारसे एक

इत्यादि । तत्रश्रीवाहत्यादि । तत्ररश्मिस्त्यादि । सूत्रप्रथमपिठ्यत्वात् । अथास्यस्वरूपपिपुष्टिपुराह । इरियाशेहत्यादि । इरियपस्यधपस्य भागयन् ।
 कौटुशास्त्राकाराभाषप्रत्ययत्वारः प्रश्नसः ? गीतस । धनुसमरसशीया नूनिभागाः प्रश्नस । अथातिदेशवाक्यभाह । यावन्मन्त्रिणिसूक्ष्मेष्टीपशास्त्रिणः एव
 नशीया नशाभाष यर्था गन्ध स्यसं शब्द एचिठ्यत्वात् । पद्यवर्तदिकानुकारेणेत्याप । अत्रव्यसायपठ्यरूपमिदपयभाह । इरियाशेचमित्यादि । द्वेय

पञ्चल्यमित्तस्य लक्षणसमुद् पुठे श्ठजोष्णसहससाह अत्रारिश्च एगधीसे जोष्णसपु एगधएगुणधीसहभाग
 जोष्णसस विकस्वतण । तसस वाहा पुरल्यिमपञ्चल्यमेण संरसजोष्णसहससाह तिरिश्च एगसठे जोष्णसपु
 छस एगुणधीसहभाग जोष्णसस श्ठसगांध श्यायानेण ॥ तसस जीया उत्तरेण पार्हणपार्हणायया दुहाल्यधण
 समह पठा परल्यमित्तसाप जाध पठा तेवसुरि जोष्णसहससाह णवयएगुणधरे जोष्णसपु सत्तरसयएगुणधी

न ? एव यावत्याद्यात्याया कात्या पायात्स खववसमुद्दरपुट, अष्टी योष्णसहससाधि यस्यादिष एकापयशानियाकमशानानि एक वैकोपाधियति
 भाग योष्णसस विकस्वमेण, तसस्ववाहा पूषपदिमया श्ठयोश्शयोष्णसहससाधि । श्रीष्ण एकापयानि योष्णसगतानि षट्शैकोमधियतिमागाम्
 योष्णससाहुजागवायासेनसि, तस्यधीया वल्लरताः प्राचीनप्रतीचीनायता द्विधास्वववसमुद्दःपुटा पूषयाकीत्या पीररत्य स्ययशसुम्न रपुटा

योष ८४ २? योष्ण अने एक वगशीसीष्ट भाग याकनना सतला पाहसपयह । तेहना याथा पूष पधिम दिशिय तेर १३ एवात याकन त्रिसह
 स । एकमठि १३ ३ ६१ योष्ण अने षट्शकदिशीया भाग योष्णसना अह भाग सतली साधपये । तहनी जीवा पयल्ल सत्तरदियि पूष पधिम दिशि
 शाबो वे खेहल्ल सत्रध समुद्र करसाठे पूष पदिम याधत करस्योके, तेहुसरि वजार योष्णस नक्षत्रे एकासरि याकन ३३ ए ३१ या १० १ भाग एने
 स/स टोगशीसीया भाग योष्णसना अने अर्द्ध भाग स्यली सांधपये । तेहसु पनुपपुट दशियदियि यत्ररसी ८४ एकात याकन अने सोल ६० १६ या

स्य सारमन्त्रेण सप्रथमं देयमदरेक्षेत् । त्रिकारको जलागण आकाशाएव सतीत्यर्थः । आर्षिकदेशपदस्यैव सार्धसि वाप्याद्विजलाशयासापको प्राप्तः ।
यत्र कालनिस्यमायमाह । एवञ्चायुषमाएहत्याह । एवप्रकारेण यस्य काले यस्मिन्पुत्रे यःसजमाया अथयपि कीदृतीपारकस्यानुभावः सएवापरि

सहजाए जाषुणसस स्युत्तनागव स्यायामेण । तस्स धणु दाहिणेण चउरावीह जोषुणसहस्साहं सोलसयजास्य
णाह सत्तारिषु पूगूणवीसहजाए जोषुणसस परिस्केत्रेण, हरिवासस्वण नते । वासस्व के रीसए आयारमाथ
। जोषुारे प० ? गो० । यज्जसमरमणिज्जोभूमिज्जाने प० ? जाव मणीहि सजोहिस्य उवसोनिए पूषंमणीण
तणाणययथो गयोफासोसद्येय भाणिपसो, हरिवासेण वासे तत्य २ देसे २ सहि २ यहवेसुक्रुसन्निहयाए

विश्वसतिर्पात्रनसहस्राणि नम वेकाहर पादपयत्र सप्तयथानि एकीनयिथतिथगाम् योजन०यादुभागयाधामेन, तस्यपनुः पूष्ट दक्षिणतएनु
रगोनियात्रमसहस्राणि गोशययावानि योजनानि अत्तारिएकीनयिथतिथोगतान याजनसय परिशेयेषु, हरिवर्धस्य ययस्य जदन्त । कीदृशक
आकारेनात्रमसहस्राः प्रष्टसः ? नीतस । यदुसत्तरसचीया भूमिनागः प्रष्टसः ? यादससकीधि सत्तद्वेदीपयानिचः, एवमचीमा नृपानाए यर्षीग
शःस्यशाशयएव यद्विचरथाः हरिवर्धनस २ देये तासाः अज्ञा सुद्रा सुद्विजाः एवमः सुपस सयमाया अमसाधः सएवापरिक्षयः सर्वोऽप्यत्रयस

अथ च्यार शुणवीचीया भाग योजन एवमा एतन्नु परिधिपथ ० हरिवध नामा हे भयवस । कृशना केहवी आकार भाव अरुपट्टे । हे गौतम । यथा स
मा रमकोक भूमिभापक पादव् कश्चि नृकादिके कटी साभाअन्तस्य, वसन्ते सयमागामे यीजाआराभो अणुमाव वस सचिना लजाकरी अर्थेनत्य फरस शष्ट
सर्वं आदिथा । हरिवासदेवने विने यथा हनीसुद्विजाना वसन्ते सुपमाभास कीजा आराणा पूर्व कयो अन्नुभाव तेहिय सनसहवां कश्चिपो ॥ किकवावे हे भग
वन् । हरिवर्ध देवने विने विहटा पातीनाएव नृव वीवाअनामे यर्षव हे गौतम । हरिचलिस्ता महानदीन यच्चिमदिदि हरिकावा महानदीने पूष्टदि-

शेषः सपूर्णां यत्कथाः सुपसाप्रतिभागानामक्रायस्थितकालस्य वप्रसंग्यात् । अथास्यैवस्यदिनाश्रयणिरिवाह । कश्चिन्मित्यादि । प्रकृतुप्रख्यासं
 नतरसूत्रे हरितो हरिचक्षिणाया भवामद्याः पदिभायां हरिकान्तायामहानद्याः पूषस्या हरिवयस्य वयस्य यदुमप्यदेशमार्गे अत्रास्तरे विकटापातीना
 नायामुद्येनाश्रयणतः प्रपत्ता ? अथमित्यस्य आशयार्थमितिदेशसूत्रमाह । ययविकटापातिपुत्राद्येसात्प्रयवर्णने क्रियमाणे मय्य शद्रापातिगो विक्रभापुस्त्यो
 दुषपरिहोपसत्यानाभंजक्य आसो वय्य कपन्यवित्तर यकाराश्रयत्यप्रासादतरस्यासिरात्रयप्यादिवपयः, विकटापातिप्रभाच्च विकटापातिवर्णाजाभिय

एष जोसुसमाऽष्टगुनायो सांचेव श्यपरिसेसे। वसुहो । कहिण नतं । हरिवासे त्रियनावर्हणाम वद्वंचशुह
 पक्षुः प० ? गो० । हरीः महाणहंपु पञ्चस्थिमेण हरिकनाः महाणहंपु पुरस्थिमेण हरिवासरस वज्रमभ्र
 देसनाः पुत्यण विअटावर्हणामं वद्वेवैशुहपक्षुः प० ? एष जोचेव सद्दावद्वसस विरकभुञ्जतुहैहपरिरकेव
 सटाणवशायासांशु सांचेव त्रियशुहावह्रससवि नाणिशुहो । णथर श्रुतणोदेवो पउमाह जाव त्रियशुहावह्र

अहति • कभक्ष्मा । हरिवर्षे वर्षे विकटापातीनासा यत्तवेसाश्रयवंतः प्रपत्ताः ? भीतस । हरिताया सदाभद्याः पदिमवो हरिक्रास्ताया भवाम
 द्याः पूयस्तिन् हरिवर्षस्य वयस्य यदुमप्यदेशमार्गे अत्रविकटापातीनासा यत्तवेसाश्रयणतः प्रपत्ताः ? एष यय्य शद्रापातिगो यिज्जभोयुख्योद्वेष
 परिकेपसस्यामवर्णावकः सयथाश्रयविकटापातिगोवि भवितव्यः । तयार अरुवादेवः पट्यामियाय द्विकटापातिवर्णाभाति, अरुणयाश्रयेया

चि हरिवर्षे द्वेभने यदुमप्यनाग विचि हरा विकटा पातीनाते पूष देवाश्रय पर्यंतले । एम केह शद्रापाती पूष येनाश्रयतो विरक भवर्णो ऊपपशु क
 कपचूं परिधि सस्यान यशवीचपूर्वे अहिष्ठं तेहच सर्व विकटापाती पूष देवाश्रयने पदि केययो एतसा यिसेय अरुणमाने देवसा अघियसी तिहा क
 नसा विकटापाती सरीपादे, ययैजरी अरुणमाने हरा देवता भावा अद्रिभगतपसे छ, एम दण्डिअदिणि राकपाती जाययो । नैस्यद एषे दे भगवन् ।

स्य सारल्लेन सप्तमस्य रेणमरेकेणु च द्विकादयो जसास्रया अक्ताताएव सतीत्यर्थः । एतैकदेशयश्चैन सर्वादि वाप्यादिवसाप्यासापयो धास्यः ।
 यत्र काञ्चनियुवायमाह । एवकासुसमाएहस्यादि । एवमकारेण यस्य कानि तस्मिन्नेव यःसधमायाः अत्रसपि कीदृतीपारकस्यानुभाषः सएवापरि
 सहजाए आशुणसस श्रुतनागध श्यायामेण । तसस धणु दाहिणेण अउरासीह जीशुणसहस्साह सीलसयजाशु
 णाह अत्तारिश्च पूगूणवीसहजाए जीशुणसस परिसकेत्रेण, हरिवासरस्यण नते । वासरस्य केरीसए आयारमाय
 पनोश्वारे प० ? गा० ! यक्रसमरमणिज्जेमूमिनागे प० ? जाय मणीहि सवेहिश्च उयसेानिए पूवमणीण
 सणणययसो गयोफासंसद्दोय भाणियसो, हरिवासेण वासे तस्य २ वेसे २ सहि २ यहवेसुहुवन्तिहाए

विधमतिर्योवनसहस्याधि नद वेकान्तर याजमश्रव सप्तमयतानि एकीनविश्रितिभागान् योवनस्यारुभागयुभासेन, नरयधनुः पृष्ट दक्षिणवधनु
 रयातिपात्रमसहस्याधि गोहसयतानि योवनानि अस्यारिएकोनियतिनागान् याजमस्य परिकेपेच, हरिवर्यस्य यधस्य नदस्य । कीदृशक
 व्याकारवाक्यप्रत्ययतारः प्रथमः ? जीतस । महुसमरमणीया मूमिनागः प्रथमः ? यावन्मकीभि सतीदीपयाभिः, एवमकीनां तुषाणस्य यर्षीण
 स्यास्याप्यस्य यद्विचय्या हरिवर्येनत्र २ देयो तासाः मज्जा सुद्राः सुद्रिकाः एवयः सुधम सुधमाया अलभाध सएवापरिवायः सर्वोऽप्यश्रवत्क

अत्र व्यार युगवाधाया भाग योवन एवमा एतन्नु परियिपय २ हरिवय नामा हे भगवन् । इन्द्रता कर्तवो व्याकार भाव अकपटो । हे गीतस । ययो स
 वा एववाक्य भूमिभयम्, यावत् कश्चि तुवादिक्के कटी साभाबन्तक, वमजे सुधमागानि कीजाआरारो अणुभाष वम अचिना लजाकरी सर्वगत्य परस यध
 यव वादिवा । हरिवाधकेत्रने विरे यथा हनीशुद्रिकाणा वमने सुधमागत काजा आराना पूर्व कटो अणुभाव तेहिच समस्तहवा कर्तवो ॥ किवादे हे भग
 वन् । हरिवर्य देवने विव विकटा पावीनामह नृप देवाक्यनासे ययव हे गीतस । हरिवासा मशानदीन पविमदिदि, हरिकावा मशानदीने पूवदि

कारकवर्गो अहंत्वधीनपिट्टादिक आसक्तवस्तुनि आरुच्यप्रकाशा मनुकृते उभास्वरत्वादिभेद्य मतया इत्याह । एतन्नावतासाधति । केचन यस्याय पूष
 वत् शब्दस्मानि शक्तवत्कारा कीदृि अतिदीनाः स्यु संया सखिक्रानाः सद्गताः तत्र सद्योगादृिचयं चैत्रमुच्यते, कोयः इतिशब्देन सुयथारुह मन्त्रकेष
 न मनुष्याः सुयथमाउरुका अरुणावभावाः सुयथात्र रत्नवत्प्रसाराद्युद्गम्यन् गृह्यते । केचन चद्रवयथेता इति इत्यथयइत्यया मनुष्याः साध्यवसानस्य
 यथा उभैरप्रतिपत्तिः तत्र सद्योगात् चैत्र इत्यथति व्यपदिश्यते, इत्यथ सद्रूपेय इतिचयं, यदाथ मनुष्ययोगाम् इतिशब्दः चैत्रेणसि तदा स्वभावाद्
 मलयणसमुद्दस पञ्चैत्यभेग पञ्चैत्यमलयणसमुद्दस पुराैत्यभेग एत्यण जयुद्दीये २ णिसहेगाम वासहरपक्षे
 प० ? पाहंगपहंगः।यए उदीणदाहिणबिच्छिद्ये दुहाउद्यणसमुद्द पुठे पुराैत्यभिसाए जाय पुठे असादि जोष्य
 णसयाह उदुउच्चैणे असादिगातअसयाह उच्चैहेण, सीउसजोष्यणसहरसाह अठयवायासि जोष्यणसए दीसि
 अ पुशाणीसहनाए जोष्यणसस विरकभेण ॥ तसस वाडा पुराैत्यभेग वीस जोष्यणसहरसाह एगाथ पयाठ

विमतः पविमसयव्यसमद्रस्य पुराठ, अथ अम्यद्दीये द्वीये निपथीमासा यथपरपयसः प्रश्नसः ? प्राथीनप्रतीपाभायतः अदीपीनवच्छिणविसीयः
 द्विपालवचसुद्र सपटः पीररन्त्या कोट्या यायारसपुष्ट, अस्वारिचोन्नमशतः । न्युय्य मुधस्वेनयत्सादिगाल्य नशतानि अट्टेचन योठय याअनसुह
 सानि अएव द्विस्वारिशानिमोअनयनानि द्वीयेकोमप्यिशित्यागी योअनस्य यिफममेन तस्या वाहा पूर्वपश्चिमयो, यिशसिचोअनसहसादिपुक्रवा

शेषसं लनरुदिशि पूषदिशिना सयव समुद्रन पयिम दिशि पयिम दिशिना सयव समुद्रनं पूर्वदिशि इवा अपुद्दीपनासं द्वीपने यियं निपय नाभ
 इ मपयार पयठक पूषपयिमदिशि जंया लनर र्दिचिचं पोइलो यैदिसं सयव समुद्रनं करसो पूषदिशि यायत् करसो अयारिचय जोअन उठ उच
 पयं ५ यारिसं ४०२ नाऊ अरवयवं इरी सील १६ इत्यार याअन १६ ८ ४२ सां अाठसं ६ दासीस योअन अने ६ अगवीधीया भाग योअनपी

तेन विहटापातीनिनाम अठवदाश्च देव आधिपत्य परिपालयति सेन तद्योगादपि सधामासप्रसिद्ध । आह । विशदृशनात्मकदेवादिहटापातीवि नाम
 कथमुपपद्यते उच्यते अठवदा विहटापातिपतिरिति तत्कारणमुक्ताकादियु आस्थापयते साधानिकादीनामप्यमनीय नाम्ना प्रसिद्धे । इतिशामर्थ्यादिकटा
 पापाति, मुत्तनलवद्यादधिपतियु इदंकारणविचारदियु देवस्यतेविहटापाती इतिर्वे गन्धापातीसुख, तत्परनु केवलिनप्य । एव यावद्विधि
 यस्यादिमि सेतेराजधानी सेतव्या । आह इतिवपनासायं विपश्चिपुराह । सेकेचते चरन्त्यादि । प्रमभुवसुनाम । उन्नरसुद्धे इतिर्वे २ केवल सनजा अठ

यथाभाह्य स्युक्तोष्य इत्य देवे महिद्विपु एव दाहिणेय रायशणी षेष्ट्या । सेकेणठेण भते । पुष्य दुसुद्ध, इति
 षास २ गो० । इतिशासेण षासे मष्यया अठवदा स्युक्तोत्रासा सेष्ट्या सस्यदलसांशुगासा हरिवासेष्य इत्य
 देये महिद्विपु षाय पश्चिमेयमठिर्द्वेपु परिवसर्द्ध । सेपुणठेण गो० । पुष्य दुसुद्धं हरिवासे २ काहिणजते । जम्बू
 द्वीपे २ णिसर्द्धेणामषासहरपक्षुपु प० १गो० । मह्नाषिदेहसस षाससस दत्तिकेणेणं इतिवाससस उन्नरेण पुरस्त्य

अर्द्धद्विः, एव यावद्विधिवता राजधानी मतव्या, अथ क्लार्थेन मतव्य । इतिर्वे इतिर्वे । गीतम । इतिर्वे यदे अमुखा अठवदाः अठवदावभासः
 योतः अठवदावभासाः, इतिवय दान्यदेवो अर्द्धद्विःको पावत्यस्योपसस्थितिकः परिवसति, अथवभासेन गीतम । एवमुच्यते ८ क्कभदन्त १ अ
 ष्युत्पाये द्वीपे निवधानासा अठवदा पयसः प्रमसा १ गीतम । अर्द्धाविदेहस्यवपया दक्षिणस्या इतिवस्य उन्नरस्यात् पीरस्यस्यवकसमुद्धस्य प

एव इतिव दिविर्वे २ नामे षास दे गीतम । इतिवय कथने द्विरे कठवदाह्क मगप्य राता कर्त्त राती काति प्रकाश कर्त्त इव कतसाह्क सेनेवचं
 वेव पीला अठवदाव सतिव । पीला । इतिवयनासे इवा देवता अर्द्धद्विःक यावत् पत्योपमनी स्थिति कचे इव । तिचे अर्द्धे दे गीतम । इम इतिव
 ह । इतिवय २ नाम । कर्त्तः ह्वे अठवदा । अर्द्धद्वीपेने विदे निपय नामे पर्वथर पञ्चत दे गीतम । अर्द्धा विदेव नाम्ना सेनेने इतिवच दिवि इतिर्वे

यथापरायः प्रमुक्तो, पराह । तस्यापमर्शतीकाकद्रुत्यहसी । हरपोन्निदेहाव पशुनादितशपावति । यद्विया हरिकर्मनामा अप्रदेव अप्रियतय परि
 जयानि तेन नद्यागारवि हरिदेवे । अपानलोकरकेन निषयापुष्टिचसाभुच तदिं सानपयः क्षासीति यमुति । अदिहमिन्त्यादि । प्रभसुभ्रथाक ।
 तदमुवे मदादिहस ययस दक्षिणसां हरिययकोनरसा पीरस्यसाययोदस्यापद्विनाया पदिभसवववसभुदस पूर्वसां । अत्रात्तरे अकृशीपेदीपेनि
 यानामा वयथत्युताः प्रकासः ? मात्राभमवीथीनेत्यादिप्रभवत्, अत्वारियोक्तमयताभ्युर्गीकृत्येन अत्यादि गजुतयताभ्युपेन संकर्मवैधमपवीमति

गाक्षुणसय दुष्टिश्च पूगणवीसङ्गनाए जाक्षुणरस स्युत्तमगाव स्यायानेण ॥ तस्व जीवा उत्तरेण जाय अत्रण
 यहं जंक्षुणमहस्साहं पूगाव छप्पन्तं जंक्षुणसयं देगिस्सिष्णु पूगणवीसङ्गनाए जाक्षुणरस स्यायानेण ॥ तस्व यणु
 दाहिणेण पूगजोयणसयसहस्व अत्रवीसव जंयणसहस्साहं तिस्सिष्णु छायाते जंक्षुणसपु णययपूगणवीसह
 भाए जंक्षुणरस परिरकेवेण, कस्युगासठाणसठिए ससुतवणिज्जमए अक्खे उभट्टपसि देगिह पउमववरवेह

दयव्यायावजगतावादि द्वीदेकीनविशतिभापी योक्तास्यापु भागजायसेन ससाकीषः सत्तरस्सिम् पापसुगुमयसिपोक्तासहसादि एकञ्च मदपुत्राथ
 दावजगण द्वीदेकानविशतिभापी योक्ताससायानेनेति । तस्य यनुद्विज्जत एक योक्तासयसयहका यनुद्विज्जतिपोक्तासहसादि । वीदिच द्विज्जता
 रयद्रावजगतावि नवद्विकोनविशतिभागात् योक्तास परिरुपेवेति कञ्च सस्यान सस्सिः सुवतपनीपमयः अक्खे उभयोः पासु पो द्वीप्या य
 हसपवे । तहपो धारां पूव विपि पविने वीस २० हजार योक्ता एकसो पासठि पाक्ता २०,५५५ यो० अने न् उगवीसीया नाग योक्तासना छ
 य ५५५ सावपवे । तेहपो जाथायवे ससरद्विय यावत् अतरापूर्व हजार योक्ता एकसो छप्यन्न ५५५ ५५५ योक्ता अने न् उगवीसीया नाग एक
 तससां सवसां सावपवे । तेहपो यणु पूव दक्षिण विपि एक १ साय योक्ता अत्रवीस हजार वीमवे उगवीसीस १ २५५५ योक्ता अने नव उगवीसी

रोह। स्त्रीष्वस्य मनुष्या गोलाद्विद्वत्वात् पोहणपोजनसहकारि द्विषत्वारिशाति द्विषत्वारिशादधिकानि स्यादीषपोजनशानि द्वीष सृकोर्गोपनिभागे
 योजनस्य विक्रमेन मन्वादिमयतो द्विगुणविक्रममागतत्वात् । अथप्राहादिसूयप्रथमाह । सरथजीयाहत्यादि । अथ यायस्यदाह
 पार्श्वपहीयापया दुष्यं सत्ससमुद् पुत्रा पुरथिमिन्नाए सवस्यमुद् अथ पुत्राहति प्राप्त । तस्यपशुमित्यादि । सयपूर्वसूत्रासुसारेण व्याख्याय ॥
 अथ निपचनेयविवेकविधियानि । कथणरत्यादि । अथ नायस्यदाह मधुसंभनन्नाहति प्राप्त धीयप्रायत् । अथारथवैयकोकापाशस्य यमाययाह

स्याहि दोहिष्व वणसकेहि सपरिरिकहे । णिसहस्रसण वासहरपक्षपरस उष्यि वक्रासमरमाण्डभूमिभागे प० ?
 गाव स्यासयति सयति ॥ तस्सथ वक्रासमरमणिऊरस भूमिजागरस वक्रमस्रदेवाभाए एत्थण मह पुगे तिणि
 छिदहेपामदहे प० ? पार्श्वपार्श्वणायप उदीणदाहिणविक्रयो वस्यारिजोष्यणसहरसाह व्यायामेण, दोजो।
 स्यणसहरसाहं त्रिस्कंभेण, दसजोपिणाह उषेहेण, स्युक्के सरहे रययामयकहे ॥ तस्सण तिगिच्छिदहेस वउ

द्वावरादिवाभ्या द्वाभ्यावमस्यवाभ्या यावत्सपरिचित्तः । निपचस क्यपरपदसंयोगे मधुसमरमधीयो भूमिभाग मथस ? यायदाश्रयानि
 येरते, तस्य मधुसमरमधीयस्य भूमिभागस्य मधुसप्यदेशभागेऽत्र तिगिच्छिदहेपदो भायाप्रदः प्रथमः ? प्राथोण प्रतीचीनायत [उदीचीनदक्षिण वि
 स्तीर्णः अत्यारि योजनसहकारि व्यायामेण, हे योजन सहस्रेणिक्रमेण, दशयोजनमाभ्युपेत, स्यस्य सत्कोरजलमयकूलः । सस्य तिगिच्छिदहेस
 वासा जाल याजनना परधिपक्षे कचकने सत्यान सस्थितहे । सर्वतपनीय राता सूयर्थं सपथे निमज्ज सं पावे वेपथपर यदिकार अने वे यनपह
 करीने सवित्ते वे नीपयमाता सपपर पर्यंत ऊपरि पथं समो रमचीक भूमिभागते यायत् देयता संसह तव सूहते । तेद मधुसमरमधीक भूमिभाग
 ते मधु सप्य भागे सर्वोच्चिह वहा मोटी एक तिगिच्छिदहेमने प्रहते । तिगिच्छि ते कमलनीपराण ते मयात दहेते तिगिच्छिदहे । पूर्व पधिगह साय

नीचा स्त्रीवत्त्वमुपां योसोद्विद्वत्त्वात् योवशयोक्तमसहसाधि द्विषत्वारिशा नि द्विषत्वारिशादपिका नि अष्टौषयोक्तमशामि द्वीष स्त्रीषोषिणोतिभागां
 योक्तमस्य विक्रमेन सहाद्विभवतो द्विगुणविक्रममनागत्वात् । अपथाहादिसूत्रवयमाह । तस्यसाहादत्त्यादि । तस्यजीवाहत्त्यादि । अथ यावत्पदात्
 पाहंशुपदीयापया दुष्टसं सवत्त्वमुद पुना पुरन्धिमिमाह सवत्त्वमुद काप पुनाहसि यास्य । तस्यथयुक्तिन्त्यादि । सर्वपूवसुत्रासुसारेण व्याख्येय ॥
 एष निदपनेयवियोपधो विशिनष्टि । सवत्त्वत्त्वादि । अत्र जायत्पदात् सवत्त्वसमसाहसि यास्य योपप्राग्यत् । अथास्यदेयकीकापाम्यत्स यमत्पदादि

स्याहि दोहृष्टु षणसन्निहि सपरिरिक्तसं । णिसहस्रसण वासहस्रपक्ष्यसस उष्यि वक्रासमरमणिज्जंभूमिमिभागे प० ?
 जाव स्यासयति सयति ॥ तस्सण वक्रासमरमणिज्जसस भूमिजागरस वक्रामसुदेजाभाणु पृथ्यण मह पुगे तिगि
 छिदृहेणामदहे प० ? पाहंणपहंणायपु उदीणदाहिनविच्छिक्तो वसुारिजीष्टुणसहससाहं व्यायामेण, दोजे
 स्याणसहससाहं यिरकंभेण, दसजोपयणाह उद्वेहेण, स्यक्के सराहे रययामयकुले ॥ तस्सण तिगिछिदृहसस चउ

द्वावद्विक्रमात्वा द्वाभ्याववमसुहृत्वा यावत्परपरिचितः । निदपस्य क्यपरपयतस्योपरि बहुसमरमणीयो भूमिभागाः प्रशस ? यावदाश्रयन्ति
 येरते, तस्य बहुसमरमणीयस्य भूमिभागास्य बहुमप्यदेयभागोऽत्र विन्त्यिदप्रदो नायाहवः प्रशसः ? प्राचीन प्रतीचीनायत्त [अदीचीनद्विष्टिण यि
 स्त्रीष चत्वारि योक्तमसहसाधि व्यायामेण, द्वे योक्तम सहस्रंमिक्तमेत, दशयोक्तमाम्यद पन, अथ्य सस्त्रीरक्तमयकुल । तस्य तिगिछिदृहसस

साक्षा दान याक्तमना परधिपदं रुचकर्म सत्यान सस्थितकं । सर्ववपनीय राता सुयथ मयत्तं निमल वं पाषं योपद्वय र बंदिक्काह अर्ने वं वमपथ
 करीने चहित तं नीपयमाना यवपर पदंत ऊपरि ययुं समो रमणीक भूमिभागात्तं यावत् देयता वंसह तह सुहृत्तं । सेह यदुसन्नरमणीक भूमिभागा
 ने यदु मप्य भागे समन्विचि हवा सोदो स्य विगिच्छिदृहससं दृहत्तं । तिगिच्छि ते कमलमोपराण ते मपान दृहते तिगिच्छिदृह । पुर्ण पविमह साय

स्यात् त्रिसोपानप्रतिरूपकाच्चि मन्त्रानि ? स्यदात्म्यप्रकारेण इदथर्थं कश्चिपमाद्यै माधुशुद्धीऽन्नकारक्युवाच्यऽभ्यय नेन माधत्परिपूर्णां शैव नष्टापत्न
 द्रवस्य दधत्प्रताः प्रायाभविष्कन्भाविहीना शैवतिगिच्छिद्रवस्यधत्प्रताः । स्यदेव व्यक्तप्राजापते । तदेव नष्टापत्नद्रवगतमेव पत्नानां शु-
 तित्देयोक्तमन्त्रानां प्रसाङ्गं एककोटित्रिंशद्विंशद्विंशत्यपत्नप्रायासवृत्तीकगतत्रिंशतिरूप । अन्त्यथा ऽन्नपत्नानामानामविक्रमरूपप्रभास्यस्य नष्टापत्नद्रवगतपत्नी-
 स्या द्विगुणत्वमविराधायातात् द्रवस्यच प्रसाङ्गमुद्देवरूपं प्राच्य । प्रायानविक्रमयोः पूयगुणकत्वादिति । अथस्तिगिच्छिद्रवस्यप्राच्यः सथैव । सेकेषुठे-
 च प्रते ? स्वयुद्धं तिमिच्छिद्रदे र इत्यादि प्राकपूयानुधारेणप्राच्य । मायस्तिगिच्छिद्रववर्षाभानि धरतप्राचीनि पूतिसात्रापिपत्य परिप्राक्षयान् । सेते
 यठेच इत्यादि प्रावत् । अथास्याद्याद्विद्येनमदी प्रवदति तामाह । तसच्चमित्यादि । तस्त्वितिगिच्छिद्रवस्य दासिद्यात्सोमसोत्सेन इतिमात्रो इति
 त्रिसिक्तापरपर्याया नष्टानदी प्रयुद्धासवी समयाजमधइत्याच्चि वस्याच्चि माजमशानानि एकविंशतानि एकविंशत्यधिकानि एकच एकानवियगतिभाग

पूगार्थसिद्धताया जोष्ट्यासस दाहिगाभिमुद्दी पक्षुणगता महयाधदमृपधात्तरुण जाय साहरेगाचउजे ।
 श्युगसहृण्यं पथापुण पथकई । पुथ जाचेव इरिकतरुण अत्तस्यथा साचेव इरीपुसाधि जेच्छुहा । जिस्त्रिश्चारु
 कुठरस दीधरस नथपरस सर्वेषप्यमाण श्रुटीयि नाणिच्छुहा, जाय श्रुहेजगई दाउइहा ठप्यथापु सठिछांस

त्रिच एकविंशतिपाजमशानानि एकच एकौनविंशतिभाग योक्तमस्य दक्षिणाभिमुद्दी पर्यदेनगत्वा नष्टतापदनुस्रमवतितेन पायत् सासिरेकेण
 योक्तमशक्तिकम प्रयातेन प्रयतति, स्य माचैव इरिकान्तापायकत्प्रता साचेवइरिताया अपिनेलप्या । किद्रिकापा कुण्डस्य द्वीपस्युभयगास्य सर्वेव
 दक्षिणदक्षिणे दोरवइ इरिसला नष्टामदी मीकसी यकी सास इकार पावत न्यारसे एक मीच ० ४ २१ योक्तम अने एक षण्णोषोषो ज्ञाग यो-
 क्तमसो दक्षिण साहमी पर्येव ऊपरि अहने सोटा पहाता सुप सरीपं पायत् काइक अधिकेरा न्यारि से ४०० योक्तम प्रयासे करीने इठे पठेठे ।

वयं तु हरिकथा वतावसेय । अपास्यात्रिहरिकास्वरूपमाह । सीतेश्वरत्वादि वतामाय । भवर मायामेव वत्वारिपोजनानि हरिकवीत्रिहरिकादिगुण-
 स्वात् पञ्चाशद्योजनानि विक्रान्त हरिचदाप्रथवती द्विगुणस्य सीतोद्याप्रथवरयमातव्यत्वात् । एव वाहस्वनापि पूषत्रिहरिकातो द्विगुणमयसेय । अप
 कुरथस्वरूपमाह । सीतेश्वरत्ववार्त्तहरित्यादि । एतच्चमित्यादि । अप कुरस्य योजनसख्याहरिकुरतो द्विगुण्येनोपपादमीया । अपसीतोदाद्वीप
 स्वरूपमाह । तस्यचमित्यादि । अप सीतोदाद्वीपः अपामत्रिषमास्या चतु मर्दिपोजनानि पूषेनदीद्वीपतो द्विगुणायात्रविषमत्वात् द्यपिकेदुशते

एत्यामहपुगा जिम्निधा व० ? चष्टारिजोषुणाह स्यायामेव, पश्चासजोषुणाह विरक्तंभेण, जोषुणवाहसंभेण,
 मगरमहद्विउहसठाणशठिखा सप्तषडरामहं शुक्या । सीउश्याण मदाणहं जहिपषठहं एत्याम मह पुगे सीत
 श्यप्यवायकुठेणाम कुठे प० ? चचारिषुसीपु जोषुणसपु स्यायामविरक्तंभेण, पश्चासशुठारे जोषुणसपु
 किषिषिसंसेपणे परिस्केधेण, शुक्ये । एव कुठवसप्तया णेशुष्टा जाव तौरणा तस्सपषसीतेश्यप्यवायकुठेस्स वहु

सिंतेन यावत्सातिरेकचतुर्पोजनशतिकात् प्रपासेन प्रपतति । सीतोद्या मद्यामदी यत्र प्रपतति, अप च महलंकात्रिहरिका प्रथमा ? चत्वारिपोष
 मान्यायामेव, पञ्चाशद्योजनानि विक्रमेव, योजन द्वाहुल्येव, सकरमुखविषुसस्यामवस्थिता सवधज्जमपी अष्टा, सीतोद्या मद्यामदी यत्र प्रप
 तति, अप च महलंका सीतोद्याप्रपातकुरव नावा कुवहं प्रथम ? चत्वारि श्ययोतिर्योजनशतानि आप्यामत्रिषमत्वात् पश्चाद्य श्यष्टारशयोज-

रश्चाट योजन श्यारिसे एक वीस ७ ४ २१ याजन एक ठेगणीसीयो भाग योजन एकना अत्तर चारुणो पवत कपदि चारुने पाटा यणामा मूय चरीपइ
 यावत् चार्त्तक श्यपिक श्यारसे ४०० योजन प्रपातइ हेठे पठिहं, सीतोद्या चद्यामदी त्रिहरिंया पठइहं सिद्या सीदी एक को द्वि प्रश्चासिकपष च्यारि
 से ४२० योजन श्यापपुं पञ्चाश ५० योजन पाहसपुं एक १ याजन जाऊपुं सीटा मगर मठुनु सुपपिकीण इइ से चस्याने चस्थित द्वे चत्र पञ्च

धामा श्रीतोदासधोद्विष्टी कोशाभरासमित्ययः सतःपदिमाद्रिसुखी पराधनासती यित्प्राप्तं वक्षस्कारपवव मैश्वरकोष्णातकुठगीपकगिरिसधोदारपि
 स्वा सन्दरस्यपववस्य पदिभेनापरविदेहवर्धं पदिभविदेहं त्रियाविभजन्ती २ एकेकस्मात्प्रकयतिपिजयाद्दृष्टियशत्या २ नदीसहस्रै रापूयमाणा २ ।
 तथाहि । अस्य ददिवहकूलमवविजयाद्दृष्टके द्वे द्वे नद्यामयी यन्नासित्पुनासी चसुरश २ सहस्रनदीपरिवारे सहरकूलयतिविजयादृष्टके द्वे द्वे मद्यामयी
 रत्नारत्नवतीनासी नाथापरिवारे सारति प्रतिविजयमष्टाविशालिनदीसहस्रादि । अथसर्वांपयासासामदीपरिवारविशेषपञ्चद्वारेणार । पञ्चभिर्नदीलक्षै

महाणर्द्धं पञ्चदासमाणी देवकुरु पुञ्जमाणी २ विन्तयिविषुकुर्ते पञ्चपु निसव १ देवकुरु २ सुर
 ३ सुलस ४ यिज्जुप्यम ५ दहेषु हुशशिमयमाणी २ धतरासीपु सलिजासहस्रैहि स्याजरेमाणी
 २ नद्दसाडवण पुञ्जमणी २ मदरपञ्चयदेहि जे।स्योहि स्यसपसा पञ्चस्त्रिमात्तिमुही स्याधशासमाणी
 सुहेविज्जुप्यमथक्काकारपञ्चय द्वाडहत्ता मदरसस पञ्चयसस पञ्चस्त्रिमेण स्यथरविदेहवास दुहाविभयमाणी २

अमयः अञ्च यपनदेव, वैदिकायमन्नान् नूनिनाग जयनयापमापायाय भक्तिरत्नाः । सस्य श्रीतोदासप्रपातकुठस्य सहरखेल सोरखेम श्रीतोदा
 सशामदी प्रव्यहासती देयकूलम् इयती विषविचिचकृपी पवती निरपदेवकुरुसुरसुससविष्टुप्रभइरायद्विषा विभजन्ती चतुरया।तिभि
 सल्लितासहस्रै रापूयमाणा भद्रसासवजमीयती मन्दरपवव द्वाभ्या पाञ्चमाभ्यांभ सप्रोसा पदिमाभिसुखी अयसासती अयो विष्टुप्रभयस्रकार

कुठम यजु मय्य नाग विचि चर्वां माटे एक श्रीषादा द्वीपमासे द्वीपक । कोठसठि ६४ योचन कापयर्षे पाइल पर्वे वेसे वे २०२ योचन परिचि
 पर्वे वे २ कीस कयो पाचीयो सव बज्जरप्रमय निमल श्रेय तिमल आचयो वेदिका यनपव नूनिभाग जयन सपनीप यथ पूवक्षीपरि जाचिया ।
 वे श्रीतोदा प्रपात कुठमव असाददिसिने वारखर्द श्रीतोदा मद्यामदी भीकली यकी देय कुरुकेवर्षे प्रायती यकी विष विचिन्न स वे पयवप्रवि निव

धामाः शीतोदाभेवोद्दिष्टी श्लोशाश्रासामित्ययः । तदाऽपि धामान्निमुष्ठी परावृथासर्वा विद्युत्प्रभ वज्रस्कारपञ्चव मैश्वरकाशगतकुठगीपकगिरिसयोद्वाराप्य
 त्वा मन्त्रस्यपर्वतस्य पश्चिमेभापरविदेहवर्षे पश्चिमविदेह द्विधाविभक्त्यो २ एकैकस्मात्प्रकथयन्निष्कपाद्दद्यापि यशसा २ भदीसहस्रै रापूपमाका २ ।
 तथापि । अस्या दक्षिणकुलगतत्रिकपाद्दष्टके द्वे द्वे जहामयी मङ्गास्त्रिभुवायी यष्टुरश्च २ सङ्कलनीयस्वितारे शतकूलवसिष्कपाद्दक्षे द्वे द्वे मरुतायी
 रज्ज्वरस्वतीनाथी नाथपरिभारे सारति प्रतिविजयभट्टाविशयविजयीसरस्वाणि । अथसर्वापथास्यानदीपरिभारविशेषपञ्चद्वारेणार । पञ्चमिनदीनाथी

महाणर्हं पञ्चदासमाणी देवकुरु ऋजोमाणी २ त्रिस्तयिषिषहकुरुं पक्षपुं निसव १ देवकुरु २ सुर
 ३ सुलस ४ त्रिजूप्यम ५ दहेष्टु हुशामिमपमाणी २ खतरासीपुं सतितासङ्कसेहि श्याङ्करेमाणी
 २ नद्दसाखण ऋजोमणी २ मदरपक्षयदेहि जे।शुणेहि श्यसपसा पञ्चस्त्रिभुवाजिमुष्टी श्याससासमाणी
 श्यहेत्रिजुप्यमथक्करपक्षय द्वालङ्कता मदरसस पक्षयसस पञ्चस्त्रिभुवेण श्यभरचिदेहवास दुहात्रिभुपमाणी २

व्यसयः अजः शंपतदेव, वेदिकावनसक नूनिजाग जयनशयनायायाय भास्वितव्याः । सस्य शीतोदाप्रपातकुहस्य जतरणेन शीतोदा
 मरुतायी मध्यशासती देवकुरुन् रूपती विश्वविश्वकृटी पयती निषपदेयकुरुसुरसुलसविद्युत्प्रभद्दद्याद्विधा विभक्त्यो चतुरश्रासिभि
 सस्त्रिशासहस्रै रापूपमाका भद्रशालसवमीयती मन्त्रपञ्चव द्वाभ्या पाञ्जनाभ्यास समाप्ता पयिमाभिमुष्ठी कश्चसासती धापो विद्युत्प्रभयसस्कार

कुहन यदु भय्य भाग क्षिप्रि वहा माटो एव शीतोदा द्वीपनासे द्वीपव । चोडसति ६४ योजन क्षायापर्यु पादत्र पर्वे येसे न् २०२ योजन परिधि
 पञ्च ये २ कास जनी पाथीथी सव जज्ज्वरजमय मिसंक्ष श्येप तिसज काणयो वेदिका यनपव नूनिभाग जयम सयनीप यथ पूवलीपरि जाणिका ।
 वे शीतोदा प्रपाव कुहनव क्रसरदियिने शीरज्वर शीतोदा मरुतायी शीकली यका देप कुरक्षेत्रमे अत्रवती यको विश्व पिचिय स्र् वे पयवपति निय

कूट धरितपत्रेष्वपतिपूटं पूवधिदेष्वपतिपूटं धरितसंक्षिप्तामदीसुरीकूटं धूलितिनित्तिद्वेषुसुरी सस्याः कूटं शीशीदासदीसुरीकूटं अपरावर्षेष्वपतिपूटं कूटं
 वृक्षप्रकारान्गिरियिद्वेषुसदादधिपकूटं । अश्वत्थकल्पे उत्तिदेशेषुअसाह । आश्वत्थवत्यादि । यएय शुद्रस्मिन्वतिपूटानामाशुष्यत्यधिकभाष्यासहितः परिशेष
 पशुस्यविक्रमपरितेषः अश्वत्थान् कूटयथाश्रमः पूर्वयणितो उपसन्नपन्थोक्तः सएय इत्यादि छातव्याः । सयाहि पशुयोक्तमश्वत्थान्पुष्यस्य मूलविक्रमस्येत्या
 दि । राजधानीष्व शैव इत्यादिनिवस्य । अश्वत्थिनविविधिकागेनाशयोक्तगाहति । फायः यथाशुद्रस्मिन्वतिपूटस्य दक्षिणसिधंगसश्वयेपान् द्वीपसुपुद्रान
 यत्तत्रत्याज्ज्यसिम्पुलान् कन्दुद्वीपे सुद्रस्मिन्वतीमाशो राजधानी तथा इत्यादि नियथागामराजधानीति । अशुभस्यमासाय प्रशुभपञ्चाह । शैकेण्डे क्वमि
 त्यादि । अथ च नवर । निपयेयपधरपर्यनेपुत्रनि कूटानि निपयसस्यानसस्वितानि तत्र मितरानवर्तेभ्योपुष्टया सभारापित भारमिति निपयं सुपन्नः

भागी २ मुहुमलं पञ्चजास्युणसयाह । अश्वत्थमण, दशजास्युणाह । उच्चैर्हेण, उन्नतं पांसि दोहि पउमन्नरयेई
 स्याहि दोहिशु अणम नोहि सपरिरिकत्त । णिसद्वेण नत । वाभहुरपसुण कडकूटा प० १ गी० । णअकूटा

सासादा मद्यान्दी प्रयाह पञ्चशयोक्तमिति विक्रम म योजन मुहुपेन, सदमन्तर सात्रया परिवर्तमाना मुखभूषे पथ योजनशतानि विक्र
 म्नेन दशयाञ्जानि सुहुपेन, अथयोः पाश्र्वयो द्वीप्यां पञ्चवर्षेदिकाभ्या द्वाभ्याय यनस्यशतभ्या सस्य रिक्षिरोति ॥ निपद्येन । अथपरपयते कति

नी यका वेदं विद्युत्प्रजलासा अयाराः पयत प्रति भवन्ते नठ पर्वतानि पश्चिमदिशि पश्चिम साया यिदवर्षे च भागे विद्युपती यकी २ एकैक अक्ष
 रासमी विजय यकी अष्टाधीस २ एण राजार नदीए पूरासी यकी नदीने दक्षिणकुल अष्ट विजयह संष्टा एकैकी पियपये च नदी गङ्गा सिन्धु च
 णद २ राजारनह परिवारह हन अष्टाधीस २ राजार नदी अने उत्तरकुले एककी विजयरत्ना रक्तयती संघे नदी हन २८ राजार हन सास विजय
 ती यतीच नदी एकैकीनो पयद २ राजार नदीनो परिवार अने अठराशी राजार देव कूट भाद्रिणी हन अथ म्निशीने पाषाणाय गतीस राजार ग
 ती अष्टिह पूराती यकी अयन्त नामा पश्चिम दिशि मती कपू द्वीपना द्वाने एते क्वगती प्रवे भेदीने पश्चिम दिशि क्षयण समुद्रमारि नालह खे ॥

मूट हरिवपलेत्रपतिऋतं पूर्वत्रिदेवपतिऋतं हरितसखिसामदीसुरीऋतं भूतिस्त्रिगिष्ठिद्वहसुरी तस्याः ऋतं शीतोदानदीसुरीऋतं अपराधदेवपातऋतं ह-
 रकथकनागिरिविदोपसादधिपऋतं । अथयत्कथ्ये उतितदेशावृत्तसाह । आर्षेप्रवत्पादि । यएव सुद्रद्विसयसिऋतानामुप्राययिजन्माभ्यासाहिसः परिषेप
 एवत्यविजम्भपरिषेपः अथएत् ऋतयसकाः पूजयसिती उपसाभपन्थोक्तः सस्यव ह्वापि आतव्य । तथापि पन्त्रयोजनशठानुषत्स मूलयिजम्भदेत्या-
 दि । राजधानीव शैव ह्वापितेत्या । अथस्त्रिगवियपरिष्ठागोभाषयोजगाहति । काय यथासुद्रद्विसयद्विरिऋतस्य दक्षिणेणसिपरासहयेयान् द्वीपसमुद्रान्
 अथ सेवन्त्याऽभ्यस्तिन् जम्बूद्वीपे सुद्रद्विसयतीनाधी राजधानी तथा ह्वापि निपयागान्तराजधानीति । अयुनास्यनामाय प्रभयकाह । सेद्वेण्डेणनि
 त्यादि । अथ सवर् । निपयेयपचरपयनेयवृत्तिऋतानि निपयसस्यानस्यस्त्रिगानि तत्र नितरामहनेकान्येपटया सभारापित भारसिति निपयो धुपनः

भागी २ मूहमले पचजा।शुणसयाह । अस्कभण, दञ्जाजाशुणाह उहेहेण, उन्नत पांसि देहि पउमधरवेई
 श्याहि देहिश्च यणम ऋहि सपरिरिकत्ता । णिसठेण जत । धामहुरपशुण कडकुटा प० ? गी० । णात्रकुटा

सासादा महानदी प्रवाहं पञ्च।शयोक्तानि विजम्भ म योजन मुद्देयेन, तदगन्तर सात्रया परिषद्माना मुखमूले पच योजनशठानि विपक
 भयेन दशपाञ्चगानि ऋद्वेषन, उभयोः पाद्यैयो द्वीप्यां पटनपरवेदिकाभ्या द्वाभ्याप यनसहशभाभ्या सभ्यरिष्ठिहेति ॥ निपयेन । ययपरपयसि कति

शी यका हेठं विष्टाप्रतननासा अवारः पचत प्रति मदीनें सेठ परंतने परिषमदिशि पयिस साया विद्वहनें च भागे विहयती यकी २ एकेक अक
 वलिनो विषय यकी अठावीस २ ५० हजार नदाए पूराती यकी मदीने दक्षिणकुश अठ विषयपद तेषा एकेकी विजपये च मदी गङ्गा सिन्धु च
 एव २ हजारनह परिवारह इम अठावीस २० हजार नदी अने अठारकुशे एककी विजपरका रक्तयती येये मदी इम २० हजार इम सास विजय
 मी यपीच नदी एकेकीनो अठ २ हजार नदीनो परिवार अने अठरासी हजार देख कुठ माहिकी एम सय सिन्धीने पायलाय मतीस हजार न
 दी अष्टिठ पूराती यकी अयस नामा पयिस दिशि मतीं अयू द्वायना दारने हेठं जगती प्रवे भेदीने पयिसम दिशि लयय समुद्रमादि जालव खे ॥

पञ्चदशतिरिन्द्रियविद्विः नात्तन्नात्मविद्यमानि एतदेवप्राप्यतरेकात् । नृपपञ्चस्थानमस्थितासि त्रिपदाद्यादेव आधिपत्य परिचालयति सिग त्रिपथा
 कारकतयागि त्रिपथदशवागात् । त्रिपथदशसि त्रिपथदशसि । एष प यत्किपयसुभे मदाविदेवस्य यासुरस दक्षिणेकमित्युच्यते । तस्मिन् मदाविदेवमित्या
 । अदिशमित्यादि । इत्यनेन्यादि । सूत्र स्वयंपात्र्य नपर । मदाविदेवनाम त्रये चतुस्रस्येव प्रथमः ? गीतस । नीलवतीथपपरपवतस्य चतुस्रस्येव
 प० ? स० । सिद्धायपणकूट ॥ १ ॥ णिसठकूट ॥ २ ॥ हरियासकूट ॥ ३ ॥ पुष्टिविदेहकूट ॥ ४ ॥ हरि
 कूट ॥ ५ ॥ त्रिहृकूट ॥ ६ ॥ सीतल्ल्याकूट ॥ ७ ॥ स्वधरथिदेहकूट ॥ ८ ॥ रुद्राशकूट ॥ ९ ॥ जोष्वेव सुत्र
 त्रिपथतकूटाण उच्चसुधिरक नपरत्रिकेयोप पुष्टयसिद्धे रायहाणीछ साचेय इहपि णेछाष्टा संकेणठेण भते ।

।।।।। प्रथमसि ? गीतस । मत् ८ कूटानि प्रथमसि ? त्रिपथा सिद्धायसमकूट १ त्रिपथकूट २ हरिवथकूट ३ पूर्वविदेहकूट ४ हरिकूट ५ पु
 क्त ६ शालासकूट ७ अपरविदेहकूट ८ रुद्रक कूट ९ मयश्चुन्रिगवत्कूटाणा मुवात्तत्रिष्वभ्यपरिकेणः पूर्ववत्त्रिती राजधानीथ त्रयदेहापिनैव
 स्याः । तत्र कूटास्य भवन्त । एवमुच्यते । त्रिपथा त्रयथरपरवर्तता त्रिपथी त्रयथरपरवर्तते । यीसस ? त्रिपथे त्रयथरपरवर्तते यत्रसि कूटासि प्रथ

शशासरा मदापरी द्रवसादि यी भीकसता सुप्त प्रवाह पञ्चास याजन यास्य पर्वे एव योजन करुणयो । त्रिभारपत्नी मत्तान् २ मत्तकर्म योजन प्र
 ।।।।। एवमेव पात्र सं व्याप्तोप २ यत्रुय इम मेपासे ८० यत्रुयता वृद्धिपथती यकी सुप्तुये सुप्तुर्त्वं प्रवेस्य पात्रसे ५०० योजन योदस्यपर्वे द्या श्री
 जस छदपर्वे मेपासे सं पट्यपरवदिका एदरी जने मे मभयकरी सक्तिर्वत् । त्रिपथ नासं हे भगवम् । त्रयथर पववर्तते त्रिपथे त्रिपथः कुर्वते । हे यीसस ।
 त्रयथर एव मे कदा । त्रिपथतसकूट १ त्रिपथकूट २ हरिपथ कूट ३ पूर्व विदेहकूट ४ हरिसक्तिरा कूट ५ पूर्वविदेहकूट ६ सीतोदाकूट ७ अपरविदेहकूट
 ८ रुद्रक कूट ९ मत् १० त्रिपथतसमा कूटनी छत्रपथी पात्रस्यथा परिधिपर्वु पूर्ववत् त्रयथा राजधानी सक्तिरा पूर्व त्रय त्रय कटीने त्रय सव ददा प

विनागकारित्री दक्षिणमन्त्रः । विश्वहरसहस्रादि । आत्म सवर । पश्यकसम्भारस्यारण्य ३०७ ३०८ ३०९ ३१० ३११ ३१२ ३१३ ३१४ ३१५ ३१६ ३१७ ३१८ ३१९ ३२० ३२१ ३२२ ३२३ ३२४ ३२५ ३२६ ३२७ ३२८ ३२९ ३३० ३३१ ३३२ ३३३ ३३४ ३३५ ३३६ ३३७ ३३८ ३३९ ३४० ३४१ ३४२ ३४३ ३४४ ३४५ ३४६ ३४७ ३४८ ३४९ ३५० ३५१ ३५२ ३५३ ३५४ ३५५ ३५६ ३५७ ३५८ ३५९ ३६० ३६१ ३६२ ३६३ ३६४ ३६५ ३६६ ३६७ ३६८ ३६९ ३७० ३७१ ३७२ ३७३ ३७४ ३७५ ३७६ ३७७ ३७८ ३७९ ३८० ३८१ ३८२ ३८३ ३८४ ३८५ ३८६ ३८७ ३८८ ३८९ ३९० ३९१ ३९२ ३९३ ३९४ ३९५ ३९६ ३९७ ३९८ ३९९ ४०० ४०१ ४०२ ४०३ ४०४ ४०५ ४०६ ४०७ ४०८ ४०९ ४१० ४११ ४१२ ४१३ ४१४ ४१५ ४१६ ४१७ ४१८ ४१९ ४२० ४२१ ४२२ ४२३ ४२४ ४२५ ४२६ ४२७ ४२८ ४२९ ४३० ४३१ ४३२ ४३३ ४३४ ४३५ ४३६ ४३७ ४३८ ४३९ ४४० ४४१ ४४२ ४४३ ४४४ ४४५ ४४६ ४४७ ४४८ ४४९ ४५० ४५१ ४५२ ४५३ ४५४ ४५५ ४५६ ४५७ ४५८ ४५९ ४६० ४६१ ४६२ ४६३ ४६४ ४६५ ४६६ ४६७ ४६८ ४६९ ४७० ४७१ ४७२ ४७३ ४७४ ४७५ ४७६ ४७७ ४७८ ४७९ ४८० ४८१ ४८२ ४८३ ४८४ ४८५ ४८६ ४८७ ४८८ ४८९ ४९० ४९१ ४९२ ४९३ ४९४ ४९५ ४९६ ४९७ ४९८ ४९९ ५०० ५०१ ५०२ ५०३ ५०४ ५०५ ५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१० ५११ ५१२ ५१३ ५१४ ५१५ ५१६ ५१७ ५१८ ५१९ ५२० ५२१ ५२२ ५२३ ५२४ ५२५ ५२६ ५२७ ५२८ ५२९ ५३० ५३१ ५३२ ५३३ ५३४ ५३५ ५३६ ५३७ ५३८ ५३९ ५४० ५४१ ५४२ ५४३ ५४४ ५४५ ५४६ ५४७ ५४८ ५४९ ५५० ५५१ ५५२ ५५३ ५५४ ५५५ ५५६ ५५७ ५५८ ५५९ ५६० ५६१ ५६२ ५६३ ५६४ ५६५ ५६६ ५६७ ५६८ ५६९ ५७० ५७१ ५७२ ५७३ ५७४ ५७५ ५७६ ५७७ ५७८ ५७९ ५८० ५८१ ५८२ ५८३ ५८४ ५८५ ५८६ ५८७ ५८८ ५८९ ५९० ५९१ ५९२ ५९३ ५९४ ५९५ ५९६ ५९७ ५९८ ५९९ ६०० ६०१ ६०२ ६०३ ६०४ ६०५ ६०६ ६०७ ६०८ ६०९ ६१० ६११ ६१२ ६१३ ६१४ ६१५ ६१६ ६१७ ६१८ ६१९ ६२० ६२१ ६२२ ६२३ ६२४ ६२५ ६२६ ६२७ ६२८ ६२९ ६३० ६३१ ६३२ ६३३ ६३४ ६३५ ६३६ ६३७ ६३८ ६३९ ६४० ६४१ ६४२ ६४३ ६४४ ६४५ ६४६ ६४७ ६४८ ६४९ ६५० ६५१ ६५२ ६५३ ६५४ ६५५ ६५६ ६५७ ६५८ ६५९ ६६० ६६१ ६६२ ६६३ ६६४ ६६५ ६६६ ६६७ ६६८ ६६९ ६७० ६७१ ६७२ ६७३ ६७४ ६७५ ६७६ ६७७ ६७८ ६७९ ६८० ६८१ ६८२ ६८३ ६८४ ६८५ ६८६ ६८७ ६८८ ६८९ ६९० ६९१ ६९२ ६९३ ६९४ ६९५ ६९६ ६९७ ६९८ ६९९ ७०० ७०१ ७०२ ७०३ ७०४ ७०५ ७०६ ७०७ ७०८ ७०९ ७१० ७११ ७१२ ७१३ ७१४ ७१५ ७१६ ७१७ ७१८ ७१९ ७२० ७२१ ७२२ ७२३ ७२४ ७२५ ७२६ ७२७ ७२८ ७२९ ७३० ७३१ ७३२ ७३३ ७३४ ७३५ ७३६ ७३७ ७३८ ७३९ ७४० ७४१ ७४२ ७४३ ७४४ ७४५ ७४६ ७४७ ७४८ ७४९ ७५० ७५१ ७५२ ७५३ ७५४ ७५५ ७५६ ७५७ ७५८ ७५९ ७६० ७६१ ७६२ ७६३ ७६४ ७६५ ७६६ ७६७ ७६८ ७६९ ७७० ७७१ ७७२ ७७३ ७७४ ७७५ ७७६ ७७७ ७७८ ७७९ ७८० ७८१ ७८२ ७८३ ७८४ ७८५ ७८६ ७८७ ७८८ ७८९ ७९० ७९१ ७९२ ७९३ ७९४ ७९५ ७९६ ७९७ ७९८ ७९९ ८०० ८०१ ८०२ ८०३ ८०४ ८०५ ८०६ ८०७ ८०८ ८०९ ८१० ८११ ८१२ ८१३ ८१४ ८१५ ८१६ ८१७ ८१८ ८१९ ८२० ८२१ ८२२ ८२३ ८२४ ८२५ ८२६ ८२७ ८२८ ८२९ ८३० ८३१ ८३२ ८३३ ८३४ ८३५ ८३६ ८३७ ८३८ ८३९ ८४० ८४१ ८४२ ८४३ ८४४ ८४५ ८४६ ८४७ ८४८ ८४९ ८५० ८५१ ८५२ ८५३ ८५४ ८५५ ८५६ ८५७ ८५८ ८५९ ८६० ८६१ ८६२ ८६३ ८६४ ८६५ ८६६ ८६७ ८६८ ८६९ ८७० ८७१ ८७२ ८७३ ८७४ ८७५ ८७६ ८७७ ८७८ ८७९ ८८० ८८१ ८८२ ८८३ ८८४ ८८५ ८८६ ८८७ ८८८ ८८९ ८९० ८९१ ८९२ ८९३ ८९४ ८९५ ८९६ ८९७ ८९८ ८९९ ९०० ९०१ ९०२ ९०३ ९०४ ९०५ ९०६ ९०७ ९०८ ९०९ ९१० ९११ ९१२ ९१३ ९१४ ९१५ ९१६ ९१७ ९१८ ९१९ ९२० ९२१ ९२२ ९२३ ९२४ ९२५ ९२६ ९२७ ९२८ ९२९ ९३० ९३१ ९३२ ९३३ ९३४ ९३५ ९३६ ९३७ ९३८ ९३९ ९४० ९४१ ९४२ ९४३ ९४४ ९४५ ९४६ ९४७ ९४८ ९४९ ९५० ९५१ ९५२ ९५३ ९५४ ९५५ ९५६ ९५७ ९५८ ९५९ ९६० ९६१ ९६२ ९६३ ९६४ ९६५ ९६६ ९६७ ९६८ ९६९ ९७० ९७१ ९७२ ९७३ ९७४ ९७५ ९७६ ९७७ ९७८ ९७९ ९८० ९८१ ९८२ ९८३ ९८४ ९८५ ९८६ ९८७ ९८८ ९८९ ९९० ९९१ ९९२ ९९३ ९९४ ९९५ ९९६ ९९७ ९९८ ९९९ १०००

पृथ्व्यसृष्टं णिसहे वासहरपक्षुण २ गो० । णिसहेण आसहरपक्षुण यहेवेकूना णिसहसठाणसठिष्ठा उसह
 सठाणसठिष्ठा, णिसहेष्ण इंस्यदेवे महिहीण जाय पछिजत्रमठिहंणु परिचरई । सेवेणठेण गो० । पृथ वुस्रह
 णिसहेवासहरपक्षुण २ कहिण जते । जवुदीवे २ महिचिदे हेणामभासे प० ? गो० । पीछवतस्स आसहर

माणि ? निपपसस्यानसस्थितानि क्षयभसस्यानसस्थितानि, निपपाऽऽवटेया महार्हको यायरपस्यापमस्थितिकः परियसधि, सप्तनार्थेन पीव
 स । एवमुच्यते । निपयो यपपरयवतो निपयावयपरयवतवति, क्षमदन्त । जखुदीवे द्वीपे विदेह माघा वपं प्रथम ? गीतम । पीलयतो य

विजावयो ॥ तेस्य व्रथे हे भगवन् । इम कहिर्हे निपय यपपर यवत एवदे नामे । हे गीतम । निपयमासा यपपर यवतन विवे यर्था कूट निपयने
 सस्यामे डे निपयसे अत्यन्त सवह पूठव स्कन्धव भार सवह ते निपय यूपभपर्यापातरव यूपभ यलदन सस्याने सस्थितखे निपयनाने धरा देवसा म
 रा अविद्यन्त यावत् पस्यापने आकाय मसह ठव । तिस्रं अर्थे दे गीतम । इम करीए निपय यपपर यवत एवपीणाम । किहा ए भगवन् । जवुदीपन्ते

पुषारत्त्यादिदृक्पविष्टिः तामस्थानमस्मिन्निति स्मृत्येवपापातरेणह । शृणुमसस्थानमस्मिन्निति निपपथाच्चदेव आधिपत्य परिपालयति तेन निपपथा
 कारकतपोना विपपदवधानाद्वा निपपदति व्याघ्रियतेति । व्याघ्र पञ्चिपपथसुदं महाविदेहस्य यासरस दक्षिणेष्टमित्युच्य । तत्रिक महाविदेहस्मित्या
 ह । कश्चित्मित्यादि । कश्चरतेत्यादि । सुब्र स्वपपास्य मय । महाविदेहनाम वयं चतुस्रक्षेत्र मन्त्रस्य ? गीतम । नीलमयीवपपदपवतस्य चतुर्धस्य क्षेत्र
 प० ? स० । सिद्धाययणकुरु ॥ १ ॥ णिसतुकुरु ॥ २ ॥ हरिधासकुरु ॥ ३ ॥ पुष्टिषिदेहकुरु ॥ ४ ॥ हरि
 पुरु ॥ ५ ॥ धिष्टकुरु ॥ ६ ॥ सीतस्थाकुरु ॥ ७ ॥ व्यधरधिदेहकुरु ॥ ८ ॥ रुद्रगाकुरु ॥ ९ ॥ जाच्येव चतुस्र
 हिमवतकटाण उस्तुषिष्यस्कनपरिस्केवोय पुष्टिपसिञ्ज रायहाणीष साच्येव हृदपि जेष्टास्त्रा संकेणठेण भवे ।

कूटानि मप्रमामि ? गीतम । नव द कूटानि मप्रमामि ? तथाया विद्यायतनकूट १ निपपकूट २ हरिवधकूट ३ पूर्वविदेहकूट ४ हरिकूट ५ य
 निजन ६ चोलादाकूट ७ अपरविदेहकूट ८ कश्चक कूट ९ यद्वयसुन्दरिभवनकूटानां मुञ्जत्वविद्युत्सम्परिक्षेपः पूयवचिती राक्षयाणीव सद्येवशापितेव
 व्याः १ यथ क्षेत्रार्थेन भरता । एवंमुच्यते, निपपथा यपपदपर्यवती निपपथो वपंपदपवतवति । गीतम ? निपपथे वपपदपर्यवते चतुर्नि कूटानि मप्र
 म

शालोदा महाजरी इहमाहि यी नीलमता सुत मयाह पथाथ याजन पाह्न पर्वे एक पीजन कठपर्णे । तिवारपथी मायाह १ अमुकसं याजन म
 । न एकदं पांशु वं व्यासीम २ यमूय इम जेपासे ८० पानूयता वृद्धिपथती यकी मूयभूते समुद्र ती प्रवेसह पाञ्चसे ५०० याजन पोह्नपर्वे दया को
 यम कश्चपथे सेपाथे से यद्वयसवदिक्ता एकरी अने से यनपकरी संहिते । निपप मासे हे भगवन् । वपपद पवतने विदे केवला कुहरी । हे गीतम ।
 नवमुद्र से केरा । शिरापतममुद्र १ निपपकूट २ हरिजप कूट ३ पूर्व विदेहकूट ४ हरिचक्षिणा कूट ५ पूर्विकूट ६ सीतोदाकूट ७ अपरविदेहकूट
 ८ कश्चक कूट ९ वेह चतुस्र हिमवतना कूटनी कश्चपथी पाह्नपथा परिधिपर्व पूयर्षे वष्यथा राजधानी संहित पूव इम कटो रोह्य सव इहा य

पंचादशद्विष्टरूपविधिः नामान्यासस्थितानि एतदेवप्रापानरेखाद् । यत्पञ्चस्थानस्थितानि निषयथात्रदेव आधिपत्य परिपालयति तेन निषया
 पंचादशद्विष्टरूपविधिः नामान्यासस्थितानि एतदेवप्रापानरेखाद् । यत्पञ्चस्थानस्थितानि निषयथात्रदेव आधिपत्य परिपालयति तेन निषया
 कारकृत्वात् । विषयवचनान्ना निषयवति व्ययविपत्तेरिति । एष यत्किपयपुत्रे सदाविदेवस्य यासस्य दक्षिणैश्चामित्युच्यते । यत्कि सदाविदेवमित्या
 र् । अद्विष्टमित्यादि । अथारित्यादि । सुत्र स्याप्राप्त्य मपर । अदाविदेवमान सर्वे चतुर्पक्षेभ्य प्रथमः ? गीतम । भीष्मवतीवपथपरवतस्य चतुर्पुंस्य चित्र
 प० ? सं० । सिद्धायपणकृत् ॥ १ ॥ णिसत्कृत् ॥ २ ॥ हरिधासकृत् ॥ ३ ॥ पुष्टिविदेहकृत् ॥ ४ ॥ हरि
 पृत्ति ॥ ५ ॥ विहकृत् ॥ ६ ॥ सीतल्ल्याकृत् ॥ ७ ॥ स्युवरयिदेहकृत् ॥ ८ ॥ रुक्मिणकृत् ॥ ९ ॥ जीवैव सुत्र
 द्विमथतपुत्राण उच्चैश्चिस्त्वं नपरिस्केवोय पुष्टिप्रयित्तं रायहाणीष साधेय इहहपि णेष्ठा साकेणठेण भवे ।

कृत्वाभि प्रथमाभि ? गीतम । नव ८ कृत्वाभि प्रथमाभि ? सप्तमः सिद्धायतनकृत् १ निषयकृत् २ हरियकृत् ३ पूर्वविदेहकृत् ४ हरिकृत् ५ च
 तिकृत् ६ वीणाशकृत् ७ अपरविदेहकृत् ८ रुक्मिण कृत् ९ स्युवरयुग्द्विमथतकृत्वासा मुष्टयविकल्पपरिचेषः पूर्ववच्चित्ती राजधानीव सत्यवेदापिमेव
 यः ॥ अथ क्रमार्थेभ भदला । एवमुच्यते, निषयाः सपथपरवर्तना निषयो सर्वपरपथवर्तति । गीतम ? निषये सपथपरवर्तते अहूनि कृत्वाभि प्रथ
 मातोरा भद्रानदी प्रथमादि यो भीष्मवता सुत्र प्रयाह पश्चात् याजन पाहस पर्वे एक याजन करणपर्वे । तिसारपठो वाजाह २ अमुकसं योजन म
 ण स्युर्वे पार्थ सं व्यालोम २ यन्मूय इम वेपासे ८७ यन्मूयणा वृद्धिप्रयती यत्की मूयन्मूले सपुत्र सं प्रवेसह पावसे ५०० योजन पोह्लपर्वे दश वा
 सम करपर्वे वेपासे सं यत्नसवदिका स्यती अने ये समयककरी संहितार्थे । निषय नामे हे शुभावन् । सपथर पवतर्ने चित्ते केलसा कुडकी । हे गीतम ।
 नवसुत्र सं सं कंदा । सिद्धायतनकृत् १ निषयकृत् २ हरियकृत् ३ पूर्वविदेहकृत् ४ हरियकृत् ५ पुष्टिकृत् ६ सीतोदाकृत् ७ अपरविदेहकृत्
 ८ रुक्मिण कृत् ९ अह चन्द्र द्विमथतनासा कृत्तनी रुक्मपर्वे पाह्लपश्चा परिधिपर्वे पूषह ससव्या राजधानी संहित पूष इम कटो रोहस सव इहा प

विनागकारिणो दक्षिणनेत्यथ । विश्वरूपसद्वत्यादि । अथ नधर । परमकसस्यानयस्थिसनापासधनुमत्यात् । यित्कारेण प्रयच्छि गयोऽजगसद्वत्यादि
 पद्व्यपाजनशतानि धनुमशीत्यधिकानि धनुमद्विकीमशिगतिसागान् याजन्तस्य यिक्रमेन निपचयिष्यन्मादृदिगच्छिक्मभक्त्यात् । अथयादादिसूत्रमाह ।
 तस्ययादादित्यादि । तस्य महाविदेहस्य जवस्य पूर्वोपरभागेन यादा प्रत्यक्प्रयच्छिगच्छिशशाजनसद्वत्यादि सप्तय याजन्तशतानि सप्तपद्याधिकानि सप्तयष्ट
 कीलविद्यसिद्धान्तान् याजन्तस्य आयागेनेति । तत्र महायाषुपटाठिकहरायागशिद्विधादिषुषुपट । जलज्जह्वरवहसस तस्य द्वेषिद्विसेपाह द्रविययभ्यात् ।
 महातोषुषु पटादिदेहाना दक्षिणारस्योत्तराहस्यय सन्मन्त्रिनो लक्ष्मणेकमष्टपथागतसद्वत्यादि शतमेके त्रयोदशायिक याजन्तानां पोकशय कक्षाः चाद्वी
 याजन्त १५०९३ कक्षाः १६ कक्षादेवेत्येव परिष्काराद्युषुषु पट निपयाद्विसम्यधिलक्षणेक धनुर्विशंशतिसद्वत्यादि श्रीणिशतानि पद्व्यवहारिशदधिकानि

पृथक्पृथक् णिसद्वे वासहरपक्षुण २ गो० । णिसद्वेण वासहरपक्षुण यद्वेककुटा णिसद्वसटाणस ठिध्या उसह
 स टाणस ठिध्या, णिसद्वेषु हंत्यदेवे महिद्वीण जाय पलिजत्रमठिर्हणु परिचरुह । सेतेणठेण गो० । पृथक् पृथक्
 णिसद्वेषुसहरपक्षुण २ कहिण जसे । जयद्वीवे २ महानिदे हेणामवासे प० ? गो० । णिलजन्तसस वासहर

शानि ? निपयसस्यानयस्थिसानि अपमसस्यानयस्थिसानि, निपयाऽत्रदेवा महिद्विको यायरपस्यापमस्थितिकः परिवचति, सतेनार्थेन गीत
 स । एवमुच्यते । निपयो वपयपरवतो निपयावपयपरवतवति, क्षमदन्त । जम्बूद्वीपे द्वीपे विदेह मात्रा वप प्रष्टस ? गीतस । वीजयतो य
 विश्वाद्यथा न तेस्य ह्यर्थे हे भगवन् । इम कश्चिर्हे निपय वपयर पयत एह्ये मासे । हे गीतस । निपयनामा वपयर पवतन विदे पर्वो कट निपयने
 सस्याने ढे निपयते अत्यन्त सहर पूठह स्कन्दाह भार सहर ते निपय धुपमपर्यायातरह धुपम यज्जन्त सस्याने सस्थिसखे निपयनामे इदा देवता न
 या अद्विवन्त यायन् पत्युपिने आक्रय पसह टह । सिखे अर्थे हे गीतस । इम करीए निपय वपयर पयत एह्येनाम । किदा ह भगवन् । जम्बूद्वीपयो

५। प्राणात्। मम प दत्ता। मादा। प्राणात्। ३३३३ कसा ३ कसा। ३३३३ यथासुदुं पीठशपोजनमहसा। वि अट्टीशतानि अशीत्यधिकानि योजनाना अयोद-
 गव कला, मपादा। इत्येव कथा यादा। विदेहाना सभ्यविति । अत्रनु अयस्त्रि शशरुसादिकथा सक्ता तत्किमित्युच्यते अथय वीठाक्यादियु पूयभाह
 एवराहाव पायता इतिवतसावती सप्ततानि पर अथयितस्येन साधमीत्यमीत्ता । इयनु सन्निशितारत्यारुमीयेमीत्ता। सुवे इतिवयाहायनार
 पाशादाहेत्यमप यापयितुमिति । अथासकीवासाह । तस्मकीवाहत्यादि । तस्यविदेहस्य कीया धनुसअदेवजानी विदेहस्यो इत्यर्थः । अन्वेषार्
 अथमथपतावां अरामदेगपकि कीया एत्यनु अथमदेगयस्त्रित्ययः इयमेव अयद्वीपमथमठएव यायानेमयोपनमाना मथ्यात्पारतस्तु कम्बुद्वीप

पशुपरस दारिकेण गिसहधाभहरपशुपरस क्रसरण पुरत्यिमलधणसमुद्दस पञ्चत्यमेण पञ्चत्यिमलधण
 समुद्दस पुरत्यमेण एत्यथ जयुद्वीये २ महोविदेहेगाम वासे प० ? पाईणपडणायपुं उदीणवाहिणवि
 त्त्रियो पस्त्रिकस ठागस ठिपु दुहालधणसमुद्द पुठे पुरत्यि जाय पुठे पञ्चत्यिमिषाणु कोद्वीपु पञ्चत्यिमि

पथपरवतस्य दक्षिदेग, 'मथयस्य वपथपरयवस्य सनरंथ, पीरतस्यसववसमुद्दस्य पश्चिमतः पश्चिमस्यववसमुद्दस्य पूवतः अथमथद्वीये द्वीये
 विदेह नाडावये प्रथम ? प्राचीनप्रतीचीमापत सरोचीनदक्षिणविकीकम् पस्यद्वुसस्यागसस्थित द्विपालववसमुद्द सपुट पूर्वया यावत्सपुटम् ।
 वादात्सयाकात्या पायात्य सवववसमुद्द सपुट अयस्त्रिधयाजनसहसावि पट्थ अतुरगीतिः योअनयतानि अतुरद्विकानविशयतिनायान् योअन

सादा। अदेषाने सङ्घ इ गीतम मीसायन्तनासा अथपर पवतने दक्षिणदिशि निपय ववथपर पवतने उत्तरदिशि पूर्वदिशि। सवव ससुद्दने पश्चि
 दिशि पश्चिदिशि। सवव ससुद्दने पूर्वदिशि । इहा अपूर्वोपनासे द्वीपत विये काहा विदेहसोत्र वे । पूर्व पश्चिमदिशि कायो उत्तर दक्षिणदिशि
 पारशा पस्यद्व सत्याने सस्थितवे । वे दिशि सवव ससुद्दने यावत् करसीळ, पश्चिमदिशिमी सपि यावत् पश्चिने दिशि करसीळ, वेचीस ध्रुव इव

स्य सयस्र दक्षिणतवसरतो यासपाका नन्य नसागस्यात् । अथास्यानुःपटुमाह । तस्य विदेहस्याभयो पाशयोः । एतदेवविक्रयो
 ति । एतदेवविक्रयति । एतदेवविक्रयति । एकयोक्तव्यत्वं अष्टपञ्चाशद्विंशत्येव एकस्य योजनगत प्रयोदशोत्तर योष्यशकिकानवियति
 भगान् योजनस्य क्विचिद्विंशत्येवविक्रयति परितोषेव यथान्यस्य साद्री योष्यशकलाशका स्तदत्र क्विचिद्विंशत्येवविक्रयति सद्युक्तीत सद्युक्तीतकलाशास्तु नव्वि
 यद्विंशत्यति । अथाधिकार्यंभूजनायं करणान्तर दरसते । कस्युक्तीतपरिपिकित्ता सखाः पातशसकलाशिके द्वे शते सप्तविंशत्यधिके याजनात्ता काशत्रयस
 टावियशस्यु शत प्रयोदशानुक्तान्येकान्द्रीकुल याजनाः १।२ ७ क्रोशात् यन्वपि १२८ अङ्गुल १२ अङ्गुल १ स योजनराशिरुक्तीकियते शक्यमाकलाशमष्टा
 यथाशरसकलाशिके शतसेक प्रयोदशाधिक याजना १५०११२ यन्वपि क मासत यय तसकलाः कियते शक्या एकानवियति । क्रीशत्रयैव वाक्याः सपादा
 यनुदश कलाः सभयसीसने कलाः सपादाक्यायिक्य शत् कलाः वाशान्द्रीक्याः साद्रीः पादशकलाः यथ कलायाः अष्टसो भागाधिकशतद्वरति यानिथ
 यनुपासदस्रयानि कलाः सदिपुनपि । यानिथ सादृ प्रयोदशानुक्तानासदं पाद्रीकानि सप्तशकलानि सदेतरसवमस्यत्वाद्यवियक्तिसन्ति । अथका विदेह

जाव पुटे तिहीस जाश्रुणसहस्रसाह छस्र सुष्टसीए जाश्रुणसए चत्तारशु एभूणधीसडनाए जोश्रुणस्स त्व
 रकभेण । सस्सस्य । हा पुरत्तिसमपञ्चत्तियेणेण तिहीस ओश्रुणसहस्रसाह सत्तय सतसठे जोश्रुणसए सद्युयणुणवी

स्य विक्रयति । तस्यपादाः । पूयपदिमयोक्तव्यशशयोक्तव्यसकलाशिके सप्तस्र सप्तपदिपरिक्रमतानि सप्त क्षीकीनवियशविभागान् योक्तव्ययापासनेनेति
 सस्य कीया अङ्गुलस्यवेगमाने माजीनप्रतीचीमायता द्विपाशयथसमुद्र स्पृष्टा पूयपाकाक्या पौरस्त्य शक्यवसमुद्र स्पृष्टा एव पादात्तया कीट्या

योश्रम कसह अररासी ३३ ६ व्यु योजन व्यापि सगवीचीया माग याजनात्ता पाशुल पक्ष । तेहना याहा पूय पदिमे प्रत्येक २ लत्रास ३३ हजार सा
 षस सतसठि ३३ २ ६२ याजना क्यने साव एगवीचीया माग योजनता सायपसे । तद्वती कीयापकश काहा क्विदेहने सप्यभागे यियि पूय पदिम

परस्य भेदाद्विषयपथात् । महाविदेहवर्षित्यादि । महाविदेह पथं चतुर्विधं चतुःप्रकारं पूयविदेहाद्यस्यस्यस्य महाविदेहस्य न अथदेहपथान्तरान्
 अतएव चतुःपूयापरविदेहद्वयकुरुनरकुरुनरपथं केशवियोगपथं प्रत्यवसारं सुभाषतादीं विचारकायस्यैव यस्य तत्तथा चतुर्विधस्य पथापोयाय रश्मि पथ
 द्विद्वेषाभावात् अङ्गुलीपगतप्राणिविदेहः पथपथिभनः श्रीऽपरविदेहः दक्षिणतो देवकुसुमासा विदेहः उत्तरतस्तु उत्तरकुरुनासा विदेहः । तन्तु पूयापर
 विदेहपाः ममानवशासनान्कृत्य महाविदेहव्यापदेर्यनात्स देवकुसुमरकावशात् स्वकमभूमिकत्वन कथं महाविदेहस्यनव्यापदेशः । उच्यते । प्रस्तुतस्य
 अथाः परतापोपेक्षया महाभाषत्वात् महाकायननुपपाणित्वात् महाविदेहदेयापिष्टेयत्वाच्च महाविदेहव्याप्यतां समुच्चिन्वति सयसुस्य । अथास्य
 अथपथविभुभात् । महाविदेहस्यत्वादि । मायत् । अथ यायत्करत्वात् अाशिक्षुपथस्तदवशात् आषष्ठाशास्त्रिपञ्चवक्त्रेहिं सञ्जीविं तञ्जीविं अन्वयसाभिध
 रति । सप्रञ्जमनस्यरूपसात् । महाविदेहवर्षित्यादि प्रायत् । आभ्या सुभ्राभ्यासस्य कर्त्तव्यमित्यस्यपि अन्वयात् कथंकारिप्रवृत्तानां प्रकाशीन

सङ्भाए जाष्टणस्स स्यायामण । तस्स जीवा वज्जमसूदसभाए पाइणपइणायथा दुइलअणअसुइ पुठा पुर
 त्थिमिन्नाए जाव पुठा, एण जीष्टणसयसइस्स स्यायामिण, तस्स यणु उन्नतंपासि उच्चरत्ताहिणेण एण जीष्टुण
 सयसइस्स स्याठाअणु च जीष्टुणसइस्साइ एणअ तैरसुत्तर जीष्णसय सोलसय एणुणयीसइत्ताए जीष्णणस्स

पारसपुष्टा, एक योजनगतं महात्मनापामनेति ॥ तस्य पदुः पटु सभयाः पाद्यपीः स्नानद्विचकारेण योषणशयनवस्त्रभण्डपञ्चाशथं याजनसङ्घं
 याचि एकसुं यपोद्गोतर योजनगतं योद्गोद्गोन्नविशलि सागात किञ्चिद्विभेयाचिकात् परिश्रयेवेति । महाविदेहं वयं चतुर्विधं चतुः प्रत्यवसता
 दिशि सायी चर्दिपि कथय धमुदने करस्य पुत्रदिशि यायन् करसा एक क्षाप योजन क्षापं पथे । सञ्जीवी चतुःपुष्ट देवपांसि सप्त रदिशिदे दिशि एक
 चर्दिपि प्रत्येकं एक क्षाप अठावन इत्वार अने एकसा देर १ ५८ १ १३ योजन अने यज्ञी सोमो देगञ्जीसीष्ठा गात पापमना काश्चक अचिधक परि

कश्चिन्मत्त्वं तद्व्यवहारानामासु मनुष्याणां पञ्चमयतिगासिन्व नस्यात् ॥ अथास्यानामापममयकात् । संकेतकैश्चिन्मत्त्वादि । माभनत् । प्रथमसूत्रस्यगतं उक्तं
 सूत्रे गीतम् । मद्वापिदेहावर्ध मरुतीरावतश्चिन्मत्त्वं देहस्ययपरम्यत्त्ववर्धस्य आयासपिक्कम्यसस्यानपरिचाहेन सनाहारार्थकवद्वायः सभायासादिपिक्कं प्र-
 सीय परिचाहः परिधिः अत्रच असावया विद्यावचमिर्देशोप योक्ताना ययासमव भवतीत्यापार्शंग मद्दसरकएव लक्षप्रमाद्यकीयाकरत्यात् तथा चिकमभिन
 चिकीर्ष्यंरत्नकएव चापिक्कं चुर सोतिपद्व्यतापिक्कमयकि यद्योऽनवसद्दसाप्रमाकरत्यात् तथा सस्याभेधपक्ष्यककपेव पिपुलनरकएव पायादृये पीपयोस्तस्य

किञ्चिद्विसेवाहिपु परिस्केत्रेण । मद्वापिदेहेणभासे चउच्चिहे चउप्यकीञ्चारे प० ? त० पुञ्जिविदेहे १ अथरयि
 देहे २ देवकुंरा ३ उषुरकुंरा ४ ॥ मद्वापिदेहेरसण भते ! वासस्स केरिसपु अ्यायारजावपनीञ्चारे प० ?
 गो० । वज्रसमरमणिज्जोमूमिजगो पं० ? जाव किसिमोहिचेव अ्चिकिसिमोहिचेव मद्वापिदेहेण जसे ! वासे
 मणुञ्चाण केरिसपु अ्यायारजावपनीञ्चारे पं० ? गो० । तसिण मणुयाण छच्चिहे सवयणे छच्चिहेसंठाणे

रं मज्जसपु ? तथाया पूयविदेह १ अयपिदेह २ देवकण्ठ ३ उक्तकण्ठ ४, मद्वापिदेहस्य भदन्त । ययस्य कादुयाच्च आकारानावप्रत्ययतारः प्रथ
 मा ? गीतम् । अणुसमरमणीयो भूमिभासाः मज्जसः ? यावत्कश्चिदेवेवा कश्चिदेवेव, मद्वापिदेहे भदन्त ! वर्धे मनुञ्जाणाम कीदृशाच्च आकारानाव प्र
 त्ययतारः मज्जसः ? तथा मनुञ्जाणा पद्द्विषय सवमण पठविषय सस्याज पशुपमः ज्ञानान्पूर्व्यं सुधीरत्येन जपन्त्येनात्मसुदूते उक्तकरीच पूयकोटि आ-

पयञ्च । आरा विदेहनाम श्रेयस व्यार प्रकार रेखं चतुर्विषय ते ज्जेहा मेरु यकी पूर्व पिदेह १ मेरु यकी पयिस अावरयिदेह २ मेरुपी दक्षिणे देयकु
 र मेरुपी उत्तरे उत्तर सुठ ४ ॥ आहा विदेहनामा हे भगवन् ! श्रेयसी केह्वनी आकारभाय स्वरुपञ्च । हे गीतम् । ययुं सम रमाधिक जूमिनागत्वे
 पावत् कश्चिमेकरी अाकश्चिमेकरी आहा विदेहनामा वेचने विषे हे भगवन् ! मनुष्यापी केह्वयो आकारभाव स्वरुपञ्च । हे गीतम् । तेह मनुष्यमे कप्र

प्रसाध्यात् । ऐगयोगादीनां पञ्चकप्रस्थितत्वं वि पूयवर्गातीकाश्चानां सत्युत्सर्वेभ्यः पूयापर्येषार्थेपम्पादिति । तथा परिष्कारेण सुप्रभाषतरकस्य एतद्
 गृह्यस्य अष्टापरपरिष्काराभ्यामिति । अत्राप्य सङ्गान्ध्यात् अथपि विकटगतरीयान् देह शरीरमाजोगद्वि पाषण् देवान् । अथपि
 अद्यानिशयन निरुद्धी मराधान् देहः शरीर कर्त्तव्य यथानि तथा पृथुशःसप्तत्वा मनुष्या । तथापि । एव विद्ययेषु सयदा पञ्चधन गताञ्जुपादौ
 एकद्वयान् विनय भाष्युयाः गता मयायदेवमन्ययोनादिरमवि स्य गद्वादिदेहः । मदादिदेहस्य सद् अभाषादुत्पन्नगतलय एतद् प्रागेवो

पथयगुमयाह उक्तु उच्यतेण आहस्येण स्युतामुत्तत्र उक्तीसेण पुष्टकीनी स्याउप पाठेति २ सा स्युप्येगइया
 णिरयगामी जाय स्युप्येगइय्या । सिद्धति जाय स्युस करेति ॥ संकेणठेण भते । एष सुसुदं महाविदेहेयासं २
 गो० । महविदेहेण वासं भरद्देवपहेमथयहिरस्यथयहिरवासरमगवासासेहिसे । स्यायामविस्कभसठाण
 परितोहेण विच्छिद्यतराणु चैत्र विपुलतराए चैत्र महसिराए चैत्र सुप्यमाणतराए चैत्र महाविदेहाय इत्य

पुः पासपत्ति, पासवियाया अयोक्त क निरयोगानिनी यावदप्यक्तं सिध्यन्ति यावदसयतुःसाश्चामस कुचन्ति । अथकमाथेभ भदन्त । एधनच्यते
 पदाविदेह परं मदाविदेहस्यं, गीतुम । मदाविदेहस्यं अतैरावतहेमयतहेरसयतवर्तिवपरम्यकवर्षेभ्यः श्यायामपिचभसस्थानपरिष्कारे
 विस्तारकसय महसत्कसेव सुप्रभाषतरकसेव, मदाविदेहायत्र मनुष्याः परिवसन्ति ? मदाविदेहपाषण्देवो मद्दिष्टः यावत्पस्थायमस्यि

कार सपपच य । उ प्रकार मा सत्यामक, पाषण् पनुप मद् कत्रपण्डर अथगाहना शरीरउह अयत्ययकी अमर सुसुदंनु छाठयो कुरकटी पूव को
 किमने याऊया पाण्ड पागेने कतसाहक मनुष्य मरक से आह पाषण् केतमाहक मनुष्य चिरुपाह पाषण् सुभारणा अलकते । ते कुच अर्थे वे म
 यम् । इन कर्त्तव्य क भारा विदेह स्य साहा विदेह भाग हे यौतम । नारा विदेह इत्र भरतदेह रैयतकत्र वेभवत्स क्षेत्र इतिवपहेत्र । रत्य

नः समी यदुवचनेन व्यभिचयते इत्यनेन क्वचिदेक्यवसासीषि सदपि प्रमाद्य पूयगद्यपिभि स्थाप्रयोगकरत्वात् । अथवा महाविदेवगामादेवो ऽत्रा
 विवत्स परिवारपति तेन लघ्यामादपि महापिदेव इति शेषमाशयत् । समत्पुनरुक्त पशुकामस्तदुपयोगित्येन प्रथम गन्धमादभयदाकारगिरिप्रथमाद्य ।
 कश्चिद्विद्विद्यादि । ब्रह्मदत्त ? महाविदेवैवर्षे गन्धमादभोगत्वा यद्यधिसम्पुर्ण्यगाप्य क्षेत्रे द्वीसभूय कुचस्तीति यच्चरकाराः सञ्जातीयोपनिधि यथास्कार
 यथमा गजदत्तापरपर्याय प्रथमः ? गौतम । नालयभासा यथपरपक्षतस्य दक्षिणभागेन मन्दरम्यपवसस्य मेराहस्ररपद्यिमेगोस्ररस्याः पश्चिमापाद्य अ
 मणुरसा परिवसति । महाविदेहेश्व इत्य देवे महिद्वीपु जाय पत्तिवृक्षमिठिपु परिवसई । सेतेगठेण गो० ।
 एव वृक्षेह महाविदेहेश्वे २ स्युत्तुरवर्षा गो० । महाविदेहसस वाससस सासपु नामयेज्जे प० ? जणकयाई
 गासि ३ कहिण भते । महाविदेहेश्वे गधमायणेणाम वरकारपक्षुण प० ? गो० । णीलवंतस्स वासहृर
 पक्षुयस्स दाहिणेण मद्ररस्स पक्षुयस्स उन्नरपञ्चलियेमेण गच्छिखायहस्स त्रिजयस्स पुरालियेमेण उन्नरकुरापु

सिद्ध परिवसति । सदनेनार्थेन गौतम । यथमुच्यते, संख्याविदेव यथे महाविदेह यथ, अनन्तरव गतम । महाविदेहस्यवपस्य गच्छत नामपप
 प्रथम ? यथाकरादिदासीम्, कभदत्त । महाविदेहैवर्षे गन्धमादभोगो भासा यत्तस्कारपयस प्रथमः ? गौतम । नीलवन्ता यथपरपवसस्य दक्षिणेन म
 न्दरस्यवपपरपयसस्य उत्तरव गच्छिनामत्याः विजयस्यपूर्वेष उत्तरकुरुणा पश्चिमेन एव महाविदेहे वर्षे गन्धमादभोगासा यत्तस्कारपयसः प्रथमः ?

क क्षेत्र यथा सांघपथे पादलपक सस्यामपथे परिधिपथे कराने यथा पादल पथव कराने विसीवित्ता । यथुं लाद्य पथा मर्दं महान माटीवन्न
 पनाः पुष्टमा यथा परिविमादं सुप्रमाचनर ठे अथवा मोग्ग सरीर अइना विजय इरे मे यिरे पाथ से यनूपनी कायाना अने देव कुर उत्तर कुर
 ते (विजयगजनी कायाना इदवा सभूप विदा पथे खे) माथा विदेहनासे एवा देवसा अद्वियस पायस एक पक्षोपनीरिचतिवन्त दसव खे सिद्धा

प्रमाणात्वात् । शेषमादात्ता पञ्चकमस्थितत्वात् । यि पूयव्यतीकाद्यामा सवृत्तत्वं न पूयापर्यपार्थपत्त्यादिति । तथा परिष्कारेण सुप्रमाणात्तरकणय एतद्
 मृदुपस्य कर्मद्रूपपरिष्कारमात्मसादिति । अतएव सदान्नाम्नाऽस्येव विकटाथरीयान् वेहः शरीरत्वात्तोगहति यावत् येपाते सदाविदेहः । एतथा
 सदान्तिशयान् विकटो मत्पायान् रश्च शरीर कलेवर येपाते मया हृदशास्त्रात्त्या मनुष्या । तथाहि । तत्र विकटेषु सद्यदा पञ्चसुभु शरीरान्नायते
 यत्कर्मकरय विमथ्य शीष्मया मनो सदाविदेहममथ्ययोगादिविरसपि तेष सदाविदेहः । सदाविदेहय शब्दं स्वभावाद्द्रुयव्यवगाथपय एतत् मांयो-

पथवगुसयाद् उहु उच्चसेण जाहृष्येण स्यतामुह्यत उक्तीसण पुव्वकीणी स्याउय पाठेति २ सा स्युप्येगइया
 निरयगामी जाव स्युप्येगइस्यु। सिस्सति जाव स्युव करेति ॥ संकेणठेण मते । एष सुसुइं महाविदेहिवासं २
 गो० । महाविदेहेणं वासं भरहरेवयहेमथयहिरस्युययह्रिरिवासरम्भगवासेहितो स्यायामविसक मसठाण
 परिणोहेण विच्छिद्यतराए ष्वेव विपुलतराए चैव महत्तराए चैव सुप्यमाणतराए ष्वेव महाविदेहाय इत्य

पुः पात्तापत्ति, पात्तापित्ता एतदेव न निरयगामिनो यावत्पञ्चकं सिध्यन्ति यावत्तरयदुःखात्तामसा कुचन्ति । एतथेगार्थेन भदन्त । एतमथ्यते
 सदाविदेह वर्यं सदाविदेहवर्षं, शीघ्रम् । सदाविदेहवर्षं मरतीरायसहेमवतहेरणयतवर्षेणयस्यत्तवर्षेभ्यः स्यायामयिक्कम्भसस्यानपरिष्कारे
 पित्ताश्चान्तरकमेव सदान्तरकमेव सुप्रमाणात्तरकमेव, सदाविदेहायसत्र मनुष्याः परिवसन्ति ? सदाविदेहवाच्येयो गार्हपिक यावन्वस्यापमस्थि

कार सपपथ इ । उ प्रकार नः सख्यामत्र पाथस यनुप इह उपपथइ सदान्तरना शरीरलह कवम्यपकी कम्भर सुसुर्नेनु एतत्तयो सतकटो पूव को
 द्विज्यो एतत्तया पाथइ वासीमे अतलाहस मनुष्य मरक ने काइ यावत् केतलाहक मनुष्य चिद्रुपाइ यावत् ससात्ता कम्भकरे । ने कुञ्ज एते हे भ
 पथम् । एव कश्चीप के मादा विदेह केव साहा विदेह नाम हे यीतस । मादा विदेह इव भरतणेव देवतएव हेमवत्त केव इतिवयदेव । तस्य

एव मनीं यदुत्पन्नैर्न ज्ञायद्विद्यते दृश्यते च क्वचिद्व्यपन्नानोपि सद्यपि प्रगाण्य पूयमव्यपिभि स्तथाप्रयोगकरणात् । एषथा मह्यविदेहनामादेवां ॐ
 विद्यन्त परिपालयन्ति तेन सदाशागादीपि मह्यविदेहवति होपमत्तस । समस्तु नरकुक यस्तुका मस्तदुपयानित्येन प्रथम गन्धमादत्तपक्षकारिगिरिप्रदाभाष्ट ।
 कश्चिद्विद्यमान्ति । क्वचिद्व्यपन्न ? मह्यविदेहैवर्षे गन्धमादत्तानाम यद्यपि मत्तुप्ये व्यगाप्य केव हीयभूय कुवन्तीति पक्षकाराः सज्जासीपीयमिति यद्यत्कार
 पवना गजदन्तापरपयीय प्रकृतः ? गीनम । नामयजान्ता यद्यपरपयतस्य दपिजभागेन मन्दरस्यपक्षतस्य मेरोरुत्तरपदिमेनोत्तरस्यः । पदिमापाद्य ए

मणुरसा परिवसति । मह्यविदेहेषु इत्य देवे महिहीण जाय पलित्रयमिठिहण परिवसई । सेतेगठिण गो० ।
 एष वसुह मन्नाधिदेहासे र् क्यदुत्तरवण गो० । मह्यविदेहरस वासस ससासु णामथेज्जे प० ? जणकयाई
 णासि इ कठिण भते । मह्यविदेहेवासु गणमायणेणाम वरकारपष्टार प० ? गो० । णीलवंतसस वासहर
 पष्टयस्स दाहिणेण मद्ररसस पष्टयस्स उत्तरपञ्चलियमेण गालिखावहसस यिलयस्स पुरलियमेण उत्तरकुराण

लिङ् परिवसति । तदन्तेभार्थेन गीनेन । यवमुत्ताने, मह्यविदेह वर्षे मह्यविदेह यप, यन्नत्तरव गातम । मह्यविदेहस्ययपस्य ग्राह्यव नामथप
 प्रकृत ? यवकाराधिदासीत्, क्वचिद्व्यपन्न ! यज्जाधिदेहवर्षे गन्धमादत्तानामाद्या यद्यत्कारपयत प्रकृतः ? गीनम । गीनयमा यद्यपरपयतस्य दक्षिणेन स
 स्तरमाथपपरपयतस्य वातरस गन्धिमाथत्त्या । विजपस्यापूर्वैण उत्तरकुरेखा । पयिमेण एष मह्यविदेहे वर्षे गन्धमादत्तानामाद्या यद्यत्कारपयतः प्रकृतः ?

क क्षेत्र यथा सावपक्षे पाहसपय सस्यानपक्षे परिविपक्षे कराने यवी पीहल पक्ष कराने विसीयत्त । पूर्वुं लाय पथा भाट्टे मद्राम माटोह
 यन पुणसा यवी परिविमाट्टे सुपवात्तर ठे एषथा मोनकं चरीर जोहना यिजप इर नं विवे पाच से यन्नपुत्री कायाना अने देव कुर उत्तर कुर
 ने (विद्यमान्ताजी कायाना एहवा मनुष्य विहा वर्से क्) माहा विदेहमासे इहा देवता सक्षिपन्त पायत् एक पल्यापनीरियतिवत दसह दे, विह्व

अतस्तथैति मा। त्रिपुत्रिप्रागेन धायप्राकीर्णस्यः गन्धिसाधत्या। यीतीरीताकुसुमनि मोऽष्टमधिकपस्य पूर्वैश्च रत्नरत्नका सर्वो ऋष्टाभीगप्रसिद्धिषु
 पदिमेन अदात्तरे सदाविदेहेवर्धे मन्ममाद्यनीमान् वक्ष्यकारपर्यन्तः। ५ अक्षः १ उत्तररश्मिचयोरपयः। प्राचीनप्रतीचीभयाः पूर्वपदिभयो दिश िस्तीस
 शिवायीजनवहस्यादि द्वे च भवात्तरेपावलयते पद्व्य र्कान्निपयतिभान् पावनस्यायानेन । अत्र यद्यपि यत्रपराद्रिषद्वन्मुसाला वक्ष्यकारगिरीया सा
 शिद्धिकाष्टयवद्विचत्वारियायाजनप्रसाञ्जुक्तुश्रीभक्ति नामेतावाभायासो नसपद्यते तथाप्य या वक्ष्यकारपरिकल्पन मयुतरत्नभावगाह्रित्यात् सन्भव
 पञ्चत्यमेण पृथ्यण मद्वाविदेहेवासो गंधमायणेयाम वक्ष्यकारपञ्चपुं वं०? उत्तरदाहिणायपुं पार्श्वणपद्मणविलिन्ते
 तीस्रं क्षणसहस्रसाह दुर्गिष्य पाञ्चत्तरे कीञ्जणसपुं लक्ष्मणुणथीसहस्राणुं कीक्ष्णणसस श्यायामेण, णीलवसवास
 इरपञ्चपदं चक्ष्मात्रिकीक्ष्णसयाह उहुंउसुत्तरेण, वसार्गिताक श्वसयाह उह्वेहेण, पञ्चकीक्ष्णसयाह विरकन्तेण ॥
 तयाणसरण्यं सायापुं २ उत्सेहउत्तेहपरिष्पृष्टीपुं परिवुहुमाजे २ त्रिस्कन्तपरिहाणीपुं परिहायमाणे २ मद्दर

उत्तररश्मिचयः, प्राचीनप्रतीचीभक्तिः शिवायीजनवहस्यादि द्वेजनवात्तरे योजनयने पद्वेकीर्णतिप्रायात् योजनस्यायाम्, नीलवद्वप
 परपर्यन्तान् वक्ष्यारि पावनयादाभ्युक् सुवर्त्तेन, वक्ष्यारि यश्चसञ्जगन्मुदुयेन, पञ्चयोजनयानि चिह्नमेन, वदनत्तरप भायपा उत्तरेयोद्वेपपरि
 यया पवित्रदालाः २ विह्वलपरिहाया पवित्रीयनामः अन्तरपर्यन्तान् योजनयान्मुख सुवर्त्तेन, पञ्चान्दुःशयताभ्युद्वेयेन, श्रुत्सयाचरुयेप

विह्वं अथह दे यीतन । इत्त कश्चिदं चर नाथा विदेह २ एहसे नाने । नित्यत्तर सहैव दे यीतन । नाथा विदेह केचमुं साश्वतुं माभट्टे के भञ्जी यती
 त्ताकहं न कुपुं अथवा चर्त्तनात् कान्ति नयो अथवा अनायत कान्ति भयो सुवर्त्तित भयो सहैव साश्वतो चर कश्चिं रत्यात् के दे भगावन्त । सदा विदे
 ह सुवर्त्तं विह्व मन्मनात्त नाने अन्तरना वक्ष्यकार पर्यन्तं । हे यीतन ! नीलवद्वनामा पर्यन्त पञ्चदने रश्मिचदिशि । येन पञ्चदने उत्तर पश्चिन्दिशि

मीति । नीलपट्टपरचमीये बल्यारि योजनशतानि कर्तुंशक्तं न बल्यारि नष्टुवज्जतानि सद्देयेन पञ्चयोजनशतानि विष्कर्मैत तद्वननर साजया २ क-
नेत्र कमञ्जीरयेपोट्टे पयो कदलीरत्नयोः परिहृत्वा परिचर्तुंशक्तः २ विष्कम्पपरिहृत्वासा परिहृीयसाञ्च २ मन्दरपयतस्य शरो रत्नेपमीये पशुपोजनश-
तान्पशुशिवान पशुमन्त्र विघातान्पुट्टे येन शत्रुसत्याशब्दभाष विष्कर्मैत प्रश्नः ? शब्दमन्त्रस्यपत्तस्यसाम प्रारत्ने नीपत्य सदी सण्डस्यतित्येरूप रत्नसु-
स्वितः सर्वात्मनारवसप । श्रीरमास्वतियाबककतवद्वृत्तीपयमासप्रकरत्तु कलकलयदति शेषप्रारत्न । अर्थात्पशुसिधोभाग्यमायेदयसि । गन्धमापय
इत्यादि । गन्धमादनस्य पञ्चकारपञ्चतस्योपरि वज्रमन्त्राद्यो भूमिभागः प्रश्नः । अथयायपदाट्टेनाद्याद्रिषिस्त्रसलापय कगत सर्वे योष्य । सप्र

पशुपतञ्ज पचञ्जोऽष्टासयाइ उट्ट उच्चैषेण पञ्चगाकञ्जसयाइ उच्चै हेण, श्वात्तरस श्वाससेत्तदंभाना विरकर्मैण
प० ? गयद्वससठाणसठिए सवुरयगामपु श्चक्ये, तभतपासि टोहि पउमरवेइशोहि टोहि श्च वणस ठिहि
स परिस्रिकसे । गयमायगरसण सरकारपञ्चयस उष्यि श्चक्रसमरमणित्जे भूमिभागो प० ? जाय अासयति

भाग विष्कर्मैत प्रश्नः ? शब्दमन्त्रस्यसाम सर्स्वितः सयतवसपः कञ्चः रुभयाः पाद्य पाट्टीभ्यः पदमशरवदिकाभ्या हुभ्याञ्च दगस्यण्डाभ्या सधसः
समस्तान् सपरिचिसा, गन्धमादनस्य वधस्कारपयतस्यपरिहृत्वासरापयोया भूमिभागः प्रश्नः ? पावदाभयानि शीरत्ने, गन्धमादन प्रदस्य । यद्य
स्कारपयते कतिक्कटासि प्रश्नमासि ? श्रीरमा । सारकूटानि प्रश्नमासि ? सट्टया-ञ्चिसुपापतमकूट १ गन्धमादनमकट २ गन्धियाणापतिकूट ३ समरकूटक-

यासि वापकके गन्धमावतीनामा विचयने पूवटिकु ससर श्रुताने पयिष दिशि श्चुा साश्च विदेइ ज्ञेजने यिये गन्धमादनाने मारकारी पयतते ।
सतर द्यपिचद्विदि सायो पूव पयिषदिशि पाशुभो । शीष इवार ३००० याजन वेथे मय ३००० याजन अन्नं क्ली क रगयोशीया भाग योजनभरा
सत्यापत्ते श्रीसत्यन सपथर पर्वतमत्र सर्वाये व्यासिचइ योचन ऊट्ट सपयत्ते व्यासइ गाञ्च इत्ते कठपये पावसइ ५० याजन पोइतपत्ते म तिज्वारय

न्यय इत्यस्य व्यापारः । गन्धमापदे इत्यादि । अथ नभरे स्फटिककूटं स्फटिकरथस्य स्थानं काश्चित्साधकत काश्चित्तरथस्य स्थानं अन्तर्हनाद्यादेषस्य कूट
 यान्त्सकूटं । नभ यथादीनाद्यान्निगु विद्युत्पान्नातिरकूटव्यवस्था प्रोत्तरायत्तस्य नभ इत्येवापि सत कविद्विवापत्त्याह । काश्चित्प्रथमवत्त्यादि । व्यक्त नभर
 यथा दीनाद्यान्निगु वि यत्नसकूटं धर्मद्वाराद्यै पूर्वैव नभः कथयथापत्ति स्थितानि । तथात्र सन्त्तरास्य सिद्धायत्तनकूटं सन्त्तरादुत्तरव्यधिभाषा यथायथा
 दिशि यन्मादानकूटव्यगु भवितव्युपपत्त्याभावात्प्राप्तं । यदेव कूटविसर्गनि विद्युत्पान्तकूटव्य प्रसाद्य नभवेत्तथा सर्वथा निद्रुपसमादि कूटानां दक्षिण

गधमापण्य भते । वरकारपष्टिपु कडकूटा प० ? गो० । सप्तकूटा प० ? सं० सिद्धापयणकूटि ॥ १ ॥ गध
 मापणकूटि ॥ २ ॥ गधिछाद्यर्कूटि ॥ ३ ॥ उन्नरकूटि ॥ ४ ॥ फलिहकूटि ॥ ५ ॥ छिष्टिष्टुरकूटि ॥ ६ ॥
 ष्याणदकूटि ॥ ७ ॥ कठिण भत । गधमापणे वरकारपष्टिपु सिद्धापयणकूटिगाम कूट प० ? गो० । सत्तरस
 पष्टिपुस उन्नरपष्टिसिमेण गधमापणकूटस्य द्वाहिणपरसिमेण ० स्थान गधमापणे वरकारपष्टिपु सिद्धापय

त ४ स्फटिककूट ५ साहि । तसकूट ६ ध्यानकूट ७ क्रान्तान । गन्धमादस यत्सकारवधने वि । यत्तनकूटं नाद्याकूटं प्रथम ? गौतम । सन्त्तरस्य प
 यत्सकारवधिसाया गन्धमादस्यस्य कूटस्य दक्षिणपुष्पस्य अथगन्धमादस्य वक्राकारवधने सिद्धायत्तनकूटं गन्धमाकूटं प्रथमं ० यन्नेष्टुद्विधिसयति
 सिद्धायत्तनकूटस्य प्रसाद्य नभरे यन्नेया सर्वथा भवितव्यम् । यद्यैवैवित्तु आदि कटाणि दक्षिणव्यानि । अतुयसुनीयस्य उन्नरपष्टिसायां पयस
 वा-साधार २ धर्मस्यै वरपयथा कठपय्यानी वृद्धि सयतो २ यको पौरुष पयाती इतिह चटनी २ यका नीरु मयतने यमापे पाद्य स ५ ० यात्रम
 कूटं कप पयस पाद्य से ५०० मयक इहा कठपयर्धे ध्यागुलनी अस्तथात्रतो नाम पौरुषस्यै इयोना दातने सस्याने सस्थितह सयत्तस्यमय तिसस
 नपयते सं पयस्य प्रविकाश्वर अने से प्रसक्तह सं. लोकी सपरिसि सदिह । गन्धमादगन्धमा दयत्तपयस कपदि पक्षु सना रसवीक भूमिनागरे पा

य । अर्थादेष भवति तदुदेयसि । अथस्वार्थु प्रोपकृतावाप्तम निरूपकारकेषु मनासिकत्याह । एवंवेद्यत्वादि । एव धैवत्येवसिद्धायतमानुपारयेण
 विदितुवायथाकोषेषु शिष्टकूटानि सिद्धायतमादीनि मन्त्रितयाभि । एवमथकथाया सिद्धितानिर्देशस्तु एवकस्मार्तिपियदाराभाषिष्यथा इति सूत्रविपरका
 ऋणुत्वा समायेयः । अपमथः । सेरोकतकतरपविभायां सिद्धायतमकूट तस्मादुत्तरपदिभाया गन्धमादनकूट तस्मात्पगन्धितायतीकूट सुस्तरपदिभाया
 भित्ति । अत्र तिकाभाययोश्चि य समुदिता विवधितवाहसि बहुत्येव निर्देशः अमुपमुत्तरकुकूट तृतीयस्य गन्धितायतीकूटसोस्तरपदिभाया पञ्चमस्य
 स्फटिककूटस्य दशोत्तरः न मनु यथा ततीपाद्गन्धितायतीकूटाश्चतुष उत्तरकूटसुस्तरपदिभाया अतुर्पासुतृतीय दक्षिणपूरस्य तया पश्चिमागस्तुस्फटिक
 कूटान कथ दक्षिणस्या अतुर्कूट मसंगच्छते । अथत पयस्य अत्रस्वेन पयस्यकूटतय दक्षिणपर्वीप्रतिबलनात् पश्चिमाधुतुथ दक्षिणस्याभित्ति श्रेया-
 णकूटिगामं कूट प० ? अत्रेव अमुसिद्धिमवत सिद्धायपणकूटस्य पमाण , तत्रैव एवसि सञ्चिसि नार्णस्यस्य, एवत्रैव
 विदिसाहि सिद्धिकूटा नाणिष्यथा, अत्रत्ये महस्यस्य उत्तरपञ्चत्यस्येण पञ्चमस्य दाहिणेण सेसा उत्तरदाहिणेण
 फलिहलोहिअरकेषु भोगकरा सोषई दी देययानं संसेसु सरिसणामयो देवा छरसुचि पासायधन्सिगा रायद्वा

दक्षिणया शोभानि कनारथियस्या, स्फटिकस्यारिसाद्यकूटयोः भागकराभागतयो देयते, श्रेणेषु सद्गणामकादेयाः ॥ पटस्यपिप्रासादायतस
 काः १ (एवा) राजपास्यो विदिसु न अयकेनार्थेन भवन्तः । एपसुच्यने गन्धमादसो अत्रस्करपयतः गन्धमादसो पञ्चस्कारपयतः गन्धमादनस्य
 अम् देयता अथ अत्र गन्धमादनमासा अकार पयंतने विदे हे भगवन् । कतसा फुवर्ते । हे गौतम । सातकूटस्य । सेकेवा सिद्धायसमकूट १ गन्धमादन
 कूट २ गन्धमापती कूट ३ अत्र कूट ४ स्फटिक कूट ५ सोशिताद्य कूट ६ अामन्त कूट ७, किरा हे भगवन् । गन्धमादनमासां अयार पयतने विदे
 सिद्धायतम कूटमासा कूटस्य । हे गौतम । सेरु पयंतने अत्र पयिसदिशि यापु कूटस्य गन्धमादन कूटने दक्षिण पयदिशि अत्रिनकसे इवा गन्धमादन

स्य रूढकल्पमाह । गन्धमायवेत्यादि । अत्र मन्त्र स्मृतिभूट स्मृतिकरमपस्थान् साहित्याभूट साहित्यवकस्यान् आनन्ताच्चादेवस्य नट
 साभन्तूट । मन् यथावितान्साविरिपु सिद्धायनमिद्धूटप्यवस्था पुत्रापरायतस्थान तदुवशापि सत कश्चिद्विष्णुपदत्याह । कश्चिद्विष्णुपदत्याह । अत्र मन्त्र
 यथा वीदात्यादियु सि ग्यतमभूट समुद्रासक पूर्वस्य सत कश्चिद्विष्णुपदत्याह । अत्र मन्त्र मन्त्ररासक सिद्धायनकट मन्त्रादुत्तरपश्चिमाया यावद्याः
 श्रिगि गन्धमादनभूटप्या कश्चिद्विष्णुपदत्याभाभयामसि । यदेव इदं श्रिगिपदि सिद्धायनकटम्य प्रसाह मन्त्रैतया सर्वथा सिद्धायनमादिभूटानां द्रवित
 गधमायपेय भवे । अस्कारपञ्चपु-कडकूटा प० ? गो० । सप्तकूटा प० ? स० सिद्धायपणकूटे ॥ १ ॥ गध
 मायणकूटे ॥ २ ॥ गधिखायकूटे ॥ ३ ॥ उन्नरकूटे ॥ ४ ॥ फलिहकूटे ॥ ५ ॥ छिद्विष्णुकूटे ॥ ६ ॥
 श्लोणकूटे ॥ ७ ॥ कश्चि मन्त्र । गधमायणे अस्कारपञ्चपु सिद्धायपणकूटे गाम कूट प० ? गो० । मन्त्रस्य
 पञ्चपुस्य उत्तरपञ्चिमेण गधमायाणकूटस्य । द्वादिगापुरत्यिमेण पस्थण गधमायणे अस्कारपञ्चपु सिद्धायप

ट ४ स्मृतिभूट ५ साहि । अभूट ६ आनन्तूट ७ कनन्त । गन्धमादन अस्कारपधने सि ग्यतमभूट भासाभूट प्रथम ? गान्तम । मन्त्रस्य प
 यतस्थानरपश्चिमाया गन्धमादनस्य कूटस्य दक्षिणपूरस्य आशान्तमादने अन्तस्कारपधने सिद्धायनकूट भासाभूट प्रथम ? यदेव इदं श्रिगिपदिमन्त्राति
 सिद्धायनकूटस्य पुनराद्य मन्त्रे यदेवा सर्वथा भवितव्य । एव यदेव सिद्धि साहि कूटानि दक्षिणाश्यानि । अतुयेनूनायस्य अन्तरपश्चिमायां पथम

का-साधार २ आनुकर्म अथपथा अन्तपथानां दृष्टि भयतो २ यको पोथल पथानां साहि पटलो २ यका सेत भयतने सनापे पाथ स ५ ० याअन
 कः १ अत्र पञ्च पाथ से १०० गण्ड वेडा अत्रपथे आगुणानां अथकान्तरां माग पोथसपथे द्वापीनां द्वाधने सस्थाने सास्थस्य एतदवधाय निमज्ज
 वेपथे वे एतद्वर श्रिगिकाह्वर अने वे अन्तस्य वेदोक्तरी सपरिशिस सदिह । गन्धमादनानाम् अयारपञ्च अयपि यणु सना रमन्वीक भूमिनागवे या

बलदात नाहात्पातातर वासुद्वियमाद्यामासिति वदारासमीक्षाः पायस्यदात्तगन्धार्थति कमपत् अस्मिन् स्ययस्ति स्यसुकेप्रियाः पूजति । भयंदेशदूपा
 गन्धमादरस्यन्यद्वति । भगवतात् । भायस्यः समथः । गन्धमादरस्य इवीभयदुक्तात्त्यादिष्टनरकएय यावत्कर्यात् कान्तरकएयत्यादिपदप्र
 तिगमनवाक्ते तनाथेन गीतन । स्यसुच्यते गन्धम स्यपमाद्यतीव सद्यपतिथा वस्त्रिवाशिवदेवदेयीमा मनासीति गन्धमादरः कृद्गुणसिद्धिं यथमात् क
 लयनदप्रत्ययः यत्रपुपयगव्येत्यय बहुवच्यिकारादतिशायिनादिवत् मकाराकारस्य दीर्घत्वमिति गन्धमादरनामा चात्रदेया सवृष्टिकः परिचसति ।
 तेन तद्यागादितिमास । अन्यतववंप्रतवत् । अथपाशानुपवीनित्वन गन्धमादमीनिद्यपित सात्तनरकः मिरूपयति । कश्चिच्चामत्यादि । क्व भदन्त ?
 सवृष्टिदेवर्षे जनरकुतवाभावा कुतवाः प्रष्टुः गीतन । सवृत्स्य पर्यंतयात्वा नरना मीसवनावपयत्पवसस्य दक्षिणमी गन्धमादरस्य बलस्कारपयतस्य

गाणव्य। परिमुञ्जमाणापयथा उराडा मणुश्या। जाव गथा स्युनिगिरसद्यति ॥ भवेणुश्याकये, पांशुणठिसमठे गथ
 मायणरसुण इक्षीइठनरापुवेअ जाव गथे प० ? सिषेणठेण गो० । एअ बुसुइ गथमायणेरकारपव्वण २
 गथमायणेश्च इत्यतेवमहिहिणु परिचसइ । अदुहरवण सासणु णामथेजे । कहिण नन । महाविदेहेषसे उत्तर

रा मनाद्यागन्धापायदभिभिःभसरसि, भवेतददूपो (गन्धमादरस्य गन्ध) मायसय समथ, गन्धमादरस्य इतदुष्टारकथेव पायदुन्ध प्रष्टुः ? स
 दत्तमाथेन गीतन । एअ सच्यत, गन्धमादरमी बलस्कारपर्यंतो गन्धमादरमी यवस्कर पयथनः गन्धमादरमाद्य देवा सवृष्टिकाः परिचसति । अमन्तरथ

सा पहास पायत् पासता बुष्ण करता सुकेरसा यका बुष्ण स्यामीश्वरसा यका भागयसा गयशयसा यका कनस सदार सभाश्वर पायत् गथ माककइ
 सिप्यकइ । वे प्रगवत् । एअथा शीव । उनर ए अथ समथ मही गथ मादन्ता गथ एअ यकी इष्टसर सन्धल जलम पायत् गथके, निर्वे अथइ गथका
 री मइके से भाटे वे गीतन । इम कइइते गथमादरस वरक रा पयथ २ गथ मादरगमगे इहा देवता माहा अद्वियन्त यसइ छे । निरन्तरपथे सदैय

विस्मयितकृटादीनि धादि उन्नरद्विजसंविद्यमस्यपास्थितानि कीचः । पञ्चम वनृषस्योन्नरत पञ्चसद्विजिन पष्ट पञ्चमस्योन्नरत सप्तमस्यद्विजिण
 राः सप्तमं पदस्थाननरद्विति । परपरवृत्तरद्विजिज्यावद्विति । अत्रपशुगतपोजनप्रतविस्तरारण्यपिक्रुटानि यत्कमधीपमानपि प्रसृतानिजिज्ञेसाभि सत्र
 सद्दस्ताकृटरीनिर्णया । छदीयामवापिष्टासस्यरूपनिकरयति । कालिकसोऽस्यस्य इत्यादि । स्फटिककृटकीरिताछन्दयोः पञ्चमपदयो भोगकरा
 भोगयन्ती द्वे देवते विष्णुस्यार्थी यद्यथा शोपयु कृटमङ्गलमाभकार्वा यत्स्वयि प्रासादायतयकाः स्वस्वापिपतिभासपायः स्योच्य राजधान्यो ऽत्र
 स्वातन्त्र्ये जगद्दीयेविदित्त समारपयिमास । सपति नामार्थेपिपुष्टिपु राह । संकेतसंकेतमित्यादि । प्रसभुस्युत्पन्न । उन्नरसूत्रे गन्धगाटनस्य वक्रस्कारपय
 नस्य पत्य मपयानासा क्रोष्टुटानां पावस्वदाननरपुटारदीनां पयद्वि पियमायाना वास वृत्तमाभाना उरवीयेमाञ्जानावा परिमज्जमानानाया या-
णीनं विदिसासु ॥ संकेतसंकेतं जत ! पृथं युसई, गधमायण वस्करपष्टप २ ग।० ! गधमायणस्सण वस्कार
पष्टपरस गधि संजज्ञानमपुं कौठपुङ्गणयो साव पीसिज्जमाणापयथा ङ्गिक्किीज्जमाणाणया विकिरिज्जमा

पयस्करपरवर्गस्य मत्य सयथानकाः, क्रोष्टुटानाः वा यापरिपञ्चमाश्चानाया उरवीयेमायाना या विकीयमायानाया परिमज्जमानानाया, उदी
 नाना धारकारपयवर्गविये । सिद्धायतन कृटनासा कृटके, स्यु बुद्धविभवत पर्यतमे विपद विद्यायतन कृटनासा कृटके तेदमी प्रमाय कट्या नेद्वय
 प्रमाय एव सर्वं कृटनी जातिवा इव सिद्धायतन कृटनी उपरि विविदि वायुकृते त्रिष कृट जायया संशयो यद्यथो उन्नर कृटद्वय भाजा गयसायती
 कृटने वायु कृटव पाश्चात् कृटन दक्षिणर संय ५ । ६ । ७ । एषिषि कूर उन्नर दक्षिण जायवा, स्वाटिक कृट सोहिवाकृटने विवे भोगकरा
 जने शोपवती दीवी हं शोप व्यार कृटने विवे कृटने नामे दीवताहं, व कृटने विवे प्रधादावतव जायवा राजधानी वायु, दूरे ० ते किरिं स्ये ई
 यगवन् । इम कश्चिद्वे गय भादन धारकारो पञ्चव न इव वे गीवन् । गय भादननामे धारकारा पर्यतमो गय जिन काइ यथाइ द्रुष्टावइ कट्टु सुपाय

व धनरतो नीक्षयद्वयपरसका कुरुकरनामदशमोधिः पूयापरायता द्विधा पूवपदिननागाभ्या पद्य कारपयतापुष्टा । एतद्वेद्यवियुक्ताति । तद्यथा । पी-
 रस्त्यपाकोव्यापीरस्त्य वधाकारपयत भासपयत स्पुष्टा पादास्तया पादास्त्य गन्धनाद्वननामान वद्वकारपयतस्पुष्टा त्रिपञ्चाशद्याजनसद्वस्त्राणि द्यापाने
 न सरव्वचक्रित्पुष्पाते । मेराः पूर्वस्या दिधि भद्रशास्रधनमापानतो द्वाविशतियोकसद्वस्त्राणि एययदिमापामपि जभमसीजननात वतुद्वस्त्रारिशास्र
 दस्त्राणि मद्रविक्रते दशावस्त्रयाजनास्तके प्रविष्टिजान वतुःपञ्चाशद्योजनसद्वस्त्राणि एकैकस्य वधाकारगिरेयपपरसमीपे पपुस्य पव्वयोबासगतानि
 तयोद्गयो मद्रवकारनिर्णयः पूपुस्यपरिभाष योजनसद्वस्त्र तत पूपराशोपनीयेति जात पूर्वराशिदिपव्याशद्याजनसद्वस्त्राणीति । द्यपैवाधर धनु पृष्ट
 साध । पीनेव्यपुष्टादिवेद्येतिस्त्यादि । शाका यमःपष्ट दिव्यता मेरापांस्रव्यस्त्यः पष्टियासनवद्वस्त्राणि वस्त्रारिच याजनशानि अष्टादशानि

औष्ण्यसपु दीक्षिञ्च षण्णधीसठभापु औष्ण्यसस चिरकभण । तीसेजीवा उत्तरेण पादंगपदंणामया दुहु।वस्का
 रपष्टय पुठा त० पुरत्विमिज्ञापु कोठीपु पुरत्विमिज्ञं वस्कारपष्टयं पुठा पञ्चाल्यमिज्ञापु कोठीपु पञ्चाल्य
 मिज्ञं वस्कारपष्टय पुठा, वेद्यथा औष्ण्यसद्वस्त्रसाधु कायामेण । तीसेवणुप्यठ दानिणेण सठिजोष्ण्यसद्वस्त्राद्

नायता उभरवद्विज्वीकायां पादवस्त्रसंस्थानसंस्थिता एवार्थपात्रन चरसासि अष्टौचतुःशतानि यास्यन्त्यानि द्वीकेकामादिशतिसमाग्री याज
 नस्य विकलमभि, तथा औषा वस्त्रतः प्राचीनप्रणाथीनायता द्विधावस्त्रकारपयत स्पुष्टा, सद्यथा पीरस्त्यया कोट्या पीरस्त्य दन्ताकारपयत स्पु
 षोवाद्या भाग प्राञ्जनाया स्तनाया याद्व्यपयवे । सेवभा औषायावद्व वस्त्रे पूषं पष्टिमदियि कापी य दिशि यद्यार पयसने करसीद्वे । से कदा पक्षं
 दिशिनी सन्धि पूर्वदिशिना वद्यार ययंत प्रति करवीर्ये । पष्टिम दिशिनी सन्धि पष्टिमदियिना यद्यार पयसने करसीद्वे त्रैप्यस्र ५३ द्वाार यात्र
 न सावपयवे । सेरनी धनुपष्ट द्वािचरिणि साठि ६० द्वाार यात्रस अटार ६० ७ १८ यात्रस अत्र याार जोगद्यासिद्या भाग याजना परिधि

पुराणीयस्य नावस्य रूपस्य मास्यवतः पश्चिमतः अत्रावरे उत्तरकुरवाणायाः कुरवः प्रथमाः प्राक्पश्चिभायता उत्तरदिशि च निस्तीर्षा आदेशन्द्राकारा एका
 द्वायाजानवद्वारास्य ष्ठीगतानि द्वाचत्वारिंशद्विष्कानि ष्ठीशैकीर्णविद्यतिनामी याजमस्य विष्कानाम् । अत्रापपरिचर्या । अत्रापविचर्या । अत्रापविष्कानाम् ३३:८४
 कलाः ४ इत्येवद्वयान् संद्विष्काने ऽपनाते शपस्यार्कते कलाकाराणि स्यात् । ननु पपवपथरादीनां कलाव्यवस्थाप्रश्नापकापेक्षया अस्ति यथाप्रश्नापका
 वयं भरत । ततोऽस्ति वा नित्यादि । ततो विदेहकथनात्तत्परं कथनं भरतपाश्चस्वीविद्युत्प्रपथीभनवीविद्युप गन्धमादभनारपद्विष्कारप्रसूय
 धयं प्राद्विस्तेन व्यवस्थाप्यमानं समये यूपते तेषु प्रथमतस्तत्कथनं कथनं भरतपाश्चस्वीविद्युत्प्रपथीभनवीविद्युप गन्धमादभनारपद्विष्कारप्रसूय
 भरत। अत्र विद्युपान् विद्युपान् क्युन द्वाः क्युन द्विः विद्युपान् कथयन्वेति । अथैतावता श्रीमानाह । नीलवत्यादि । तस्यायुत्तरकुरवाः सुद्वेष्टकथनं प्राकृतवत्याः ष्ठी

कुराणामकुरा प० ? गो० । मद्रस्य पञ्चयस्य उत्तरेण पीठवतस्य वासहरपञ्चयस्य दक्षिणेण गव्यमाय
 ऋसस्य वस्कारपञ्चयस्य पुरालिमेण मातृवतस्य वस्कारपञ्चयस्य पश्चालिमेण पृथग्यं उत्तरकुराणामकुरा प० ?
 पाहणपदुंजायया उदीजद्विष्कानिष्ठिगा अश्वदसठापसठिष्ठा इक्षारसजीश्वणसहस्रवद् अथयथायाते

शायप भागपयमिति । उत्तरस्य । अत्राविदेहवर्षे उत्तरकुरवाणायाः कुरवः प्रथमाः ? गीतम् । अत्रस्य पञ्चतस्य उत्तरता, नीलवत्यावपथरपवतस्य
 दिशतः, पथमाद्वतस्य वस्कारपञ्चतस्य पुराणी, वासवत वयस्कारपवतस्य पश्चिमतः, अथ उत्तरकुरवोनायाः कुरवः प्रथमाः ? प्राचीनप्रतीची
 शास्त्राणां भाग हे. कुरवस्थानकथने उच्यते । नात्रा विदेहवर्षेने विष उत्तर कुरवामे कुठके । हे गीतम् । एक पपवते उत्तर दिशि नीलवतस्य वपथर
 पवतमे दिशि दिशि गन्धमारुत वस्कार पञ्चतमे पूर्वदिशि मासवमामाया पथारा पवतमे पश्चिमदिशि इवा उत्तर कुरवामे कुरा कहीव हे । पूर्व
 पश्चिमदिशि शास्त्री । उत्तर दिशि उत्तर पथारा उत्तरवर्षेण उत्तरवर्षे । इत्यार एव र योजनं आठसे अथवाश्लेष ११ ८ अर् योजन ये शुभ-

व शरत्तो मौस्यद्वयपरावधा कुश्वरमपदंशोविः पूजापरायता द्विधा पूषपद्विभन्नाभा यद्य कारवधसपुष्टा । सुसद्वयविवृथाति । सद्युषा । पी-
 रत्स्यपाकीव्यापीरतय वद्याकारपयसत माहपयत सपुष्टा पाद्यानया पाद्यान्य मन्वसादमनामान वद्यस्कारवयनसपुष्टा त्रिपष्टाशयाजानसपुष्टादि व्यापाने
 य सारकवन्निस्तुष्यसं । सेराः पूर्वस्या दिशि भद्रशालकमनायासतो द्वाविशतिप्रोक्तनसहस्राणि यद्यपद्विमायासपि शुभममीकर्मकात वस्तुदस्यारिण्यसु
 रस्यादि मकविक्रमे दशसहस्रयाजनास्यसंके मन्विषात वस्तुपष्टाःश्रीभनसहस्राणि यन्केकप्य मयाकारनिरैद्यपपरसमीपे पुष्टुत्य पञ्चमीकनगतानि
 नयोदुसो वसस्वाराविर्षीः पुष्टुत्यपरिमाद्य प्रोक्तमसहस्रं तत पूषराशौरपमीयसे नासः पूषराशिक्षिवन्वायथाकनसहस्राकीति । एतैतासा वनु पुष्ट
 माह । वीनेह्यपुष्टारिक्केवमिस्मादि । साधा यन् यद्र दद्विषता नेराप्रासकदस्यः पद्विषाकनसहस्राणि वस्यारिश्च याजानगताति अष्टादशानि

जोशुणसपु द्वाशिशु पशुणवीसठभापु जेशुणससु विरकमण । तीसेजीया उत्तरेण पाईगापईणायया दुहावरका
 रपष्टय पुठा तं पुस्त्यमिष्वपु केकीपु पुस्त्यमित्त वस्कारपष्टय पुठा पञ्चस्त्यमित्तपु केकीपु पञ्चस्त्य
 मिष्व वरकारपष्टय पुठा, तैयसु जोशुणसहस्राह कायासेण । तीसेवणुप्यठ द्वाह्णिणक सठिजोशुणसहस्राह

भापया शरत्तद्विषवासाया माह वन्वसस्यानसास्यता यश्चादयपाजम सपुष्टादि अष्टीश्रुद्व्याचर्यारिणत् याजनशताति द्वैवेकागद्विशतिभागी याज
 मस्य विक्रमेति, तेषां कोवा शरत्तसः प्राचीमपनापीनायमा द्वियायवकाकारपयन सपुष्टा, तस्याया पीरत्स्यया कीव्या पीरत्स्य यन्वाद्यारपयत सप

जोशाया भाग द्वाजनसा यतका पाहकपयं । तैवना जोयायसठ शरत्तं पुषं पद्विमद्विष काधी य दिशि मस्यार पयसने करवीके । तं कदा पुषं
 दिशिनता सन्धि पूर्वदिशिना मस्यार पयस प्रति करवीके । पद्विज दिशिनो सन्धि पद्विमद्विशिना यज्यार पयसने करवीके । तं कदा पुषं
 दिशायपयं । तैवनी यरूपद्र दक्षिणदिशि सठि ६० दशार मारम स्यारस कठार ६० य १० पायन अत मार तैगस्यारिण्यो भाग याजनना पद्विषि

अट्टार्याधिष्ठाति द्वात्रय वैश्वानरिभ्यस्तिमागाम् पौत्रमस्य परिक्रियेद्य । तयाहि एकैकयत्कस्कारगिरैरायाम वि शयाऽवगच्छन्नाकिट्टिय भवाभारं पट्
 कलाः तता द्रुपाय स्कारधाराय भवाभारं पयाका मानमिति । अथैतासांस्वरूपप्रकरणथापाह । उतररजुराएच्छमित्यादि । उतररजुरा मदन । कीट्टिग
 स्कारायापय यथानारस्यरुपायिर्जायं प्रश्नः ? गीतम । बहुधमरमथाया नृमिजागः प्रश्नः एवमस्त्व्यायेन पूर्वं भवमप्रकारश्च वसिष्ठे ता यैव भवमय
 पथाया साधारणस्य धनमभवा शैव नित्यगोला भोग्या । कियत्स्यपत्नमित्याह । यावन् पट्प्रकारः पटनगन्थादयो मनुष्यासाधदिति । उक्ता मरुत्
 यत्प्रयता । अथनृमिनीवमक्ययमी प्रकृतयति । कश्चिदमित्यादि । क जदस्य ० जतरककपु यथाभीनाम द्वी पयर्तो प्रश्नमी । गीतम । गीतम

अत्तारिषु सुठारसंज्ञोऽष्टमसर्प द्रुवालुपगुणधीमद्भाए जाक्षणसस परिक्रियेद्यग । उत्तरकुराण्य मते । कुराए
 करिसर्प श्वायान्नाश्रपठि श्वार प० ? गा० । अज्ञसमरमणिज्जे नृमिजागो प० ? पथ पुष्ट्रगोऽसुष्टा जाश्वेव
 सुनमसुमनायमसुष्टया साश्वेय गीसुष्टा जाश्व, पट्टमगाथा ॥ १ ॥ मिथुगाथा ॥ २ ॥ सुमना ॥ ३ ॥ सहा ५४ ॥

हा एव यावत्सया यावन् यायात्स वक्षन्कारपयत रूपग, त्रिपथाश्यापानसहस्रायि श्वायामेति, भाषायनुः पृष्टदक्षिणमः शट्टियागतमसुष्टा
 वि यत्वारिच अट्टार्याधिनपाञ्जलमगानि द्वात्रयवैकीमविवशतिभागाम् पौत्रमस्यपरिक्रियेद्य ॥ उतररजुरा मदन । । करुणा कीट्टिग आकारमाश्रमन्त्य
 अतारः प्रश्नः ? गीतम । । बहुधमरमधीया मृमिजागः प्रश्नः ० एव पूर्ववाङ्मना याश्वेव मयमसपमाश्रमन्त्या साश्वेवनेतव्या ॥ यावन् पटनन्त्या । १

पर्वे ह्ये । जलर कुराभासे च भवमन । कुराज विप केववा थाकारनाव स्वरूप ह्य हे गीतम । यथा समी रमस्याक भूमिजाग ते वम पूर्वोक्तप्रथ
 यीज भरतदेवद्व सुपम सुपमा नामे परिष्ठा आरागी अकथ्यता तेवम इहा परिष्ठाकधी । यावत् हा प्रकारना मनुष्य पटनमथ्य १ नितितन्त्य २
 अमना ३ सहा ४ तवली ५ श्वेतिशरी ६ किरा हे भवमन् । उतर रजुरने विपे । अमक नामे ये पर्यंतते, हे गीतम । गीतमन्त वपपर पवतना दधि

भाष्या उपरिचरुस्त्रयाज्जातिऋषे पञ्चयोजनशतान्यापागन्धिकम्भाभ्यां भूले श्रीचि योजनसहस्रादि एकत्र याजनशत द्वापञ्चपिच किञ्चिद्विद्योपाधिक
 द्विपाङ्कानमित्यथः परिक्रमेण एव नव्यपरिचिरुपरितनपरिचिय एव संयोद्ये । भूलेद्विस्तीर्णौ नव्योसञ्चिता सुपरितभुञ्जी यमकी यमलजाती ज्जातरी
 नयोपत् स्वस्यान लेनस्यसिती परस्परं सदृशस्यत्वात्वाहित्यर्थः । एतथा यमलजातस शङ्खनिचिद्योयः स्तनसस्यत्वात्स्यसिती स्वस्यानजातयो भूलेत्वापारत्न्य
 वदिसप्रगाहस्येन गोपुष्टस्येव बोध्य नर्वात्मना जलकनयी द्योपवत् । एतद्विशयताद्यकोन्यसिरेव । भीकभद्वर्धपरस्य यमकयोदात्तरमेक यमकयोः

सयाहं श्यायामविरुक्मथ, उद्यारपञ्चजोष्टुणसय।ह श्यायामविरुक्मभेण, मूलेतिष्ठिजोष्टुणसहससाह पुशासथावठं
 जोष्टुणसय किञ्चिद्विसेधाह्रिष्टु परिरुक्केवेण, मभूदेदोजोष्टुणसहससाह तिस्रिष्टु वायसरे जोष्टुणसपु किञ्चि
 यिसंसाह्रिपु परिरुक्केवेण, उद्यारिपुगजोयणसहसस पञ्चयपुकाधीपु जोयणसपु किञ्चिद्विसेसाह्रिपु परिरुक्केवेण,
 मूलेथिचिच्छ्या मभूसेरिक्कशा उद्यिय सणुष्ट्या जमगसठाणसठिआ सञ्चकणगाभया श्यच्छुा सणुहा पशिय २

न्, भव्ये अट्टीट्टमानियाजनशतानि आयागवियज्जभाभ्याम्, उपरिवचयोजनशतानि श्यायामविरुक्मभाभ्या भूले श्रीचियाजनसहस्रादि एकत्र द्विपदि
 याजनशत किञ्चिद्विद्योपाधिक परिक्रमेण, नव्यो द्वेयोजनसहस्रं श्रीचिचद्विपञ्चास्योजनशतानि किञ्चिद्विद्योपाधिकानि परिक्रमेण, उपरि एक योत्र
 नसहस्रं पञ्चचष्टकापीतिर्षोजनशतानि किञ्चिद्विद्योपाधिकानि परिक्रमेण, मूलेयिस्तीर्णौ नव्यो सञ्चिती उपरिसभुञ्जी । यमलजस्यानसस्यसिती च

पय । मूलाह त्रिचि ३ इकार याजन एकसा वासठि ३ १ ६२ योजन काहृक अथिक परिधिपय । किञ्चि ६ २ इकार योजन त्रिपय से अशोसरि
 योजन काहृक अथिक परिधिपर्वे उपरि एक इकार योजन पात्र से अकवाशी १ ५ ७७ योजन काहृक अथिक परिधिपर्वे । भूलेद्विस्तीक पाहृसी
 किञ्चि साकरी उपरि पातसा यमल जोहृसे अस्यामाह तेहने सस्याने सस्यतवे सवकवगुपयथमपदे निमंस । मूलाधू कोगल मत्सेके २

प्रथमद्वयश्च द्वितीय प्रथमद्वयस्य द्वितीयद्वयस्य च तृतीयद्वयस्य चतुर्थं तृतीयद्वयस्य चतुर्थद्वयस्य च पञ्चमं चतुर्थद्वयस्य पञ्चमं
 इत्यस्य च यद् पञ्चमद्वयस्य चतुर्द्वयस्य तिर्य्यकस्य च सप्तमं सप्तमिश्च सप्तम्यन्तरादि चतुर्द्वयस्य तस्य च कुठविक्रमात् याजान् ११७२ काला २ ४
 त्वेवकृपात् योजनसहस्रायामयो यमकृपाः योजनसहस्रमेकं तालयप्रमाणायासामाणा पशुानां इत्यानासु योजनसहस्रमेकं कर्मयोगाने योजनसहस्रपट्क
 शाल्यतेषु काले याजान् ५४२ काला तनासप्तमिर्नाये इति ८३४ ४ यथायष्टिष्ट कुठसक कलाद्वय तद्वत्पथा निविधित्तमिति । अग्नीमानसरोष्वर्दिक्का
 धनं यद्व्यपमाणायाश्च । तादृशमित्यादि । व्यन् । सप्तमेतयोपरिक्रितदाश्च । सेत्तिसमित्यादि । तयोमकपयत्तपाठपरि शतुसमासकोयो भूमिभागः

पञ्चमद्वयद्वयश्च । पारिकक्षा पक्षेय २ अणसद्वपरिकक्षा ॥ तातृण पञ्चमद्वयद्वयश्च । दीगाऊ श्याह उहृउञ्च
 स्तेण पञ्चषण्षण्यहाह विरकनेण, वेहृश्यापणसठशसुतं ज्ञाणिकसुो ॥ तेषिण जमगपक्षयाण उष्यि चक्रसमर
 मणिऊने नूमिनागे प० ० जाष । तेत्सिण चक्रसमरमणिऊनेस नूमिनागरस चक्रमसुदेसमाए एत्थण दुवेवा

वकनकमयो शाल्यो सुद्वयी प्रत्यक २ द्वाव्या पट्टधरयोर्द्विजाभ्यापरिक्रिमी प्रत्येक १ यमपकास्या सपरिशिमी ॥ त पट्टधरवरभदिके द्वाग्यानां क-
 व्यमश्च लोभ, पञ्चपुः शालानि यिक्रमेभ, वेदिकापयत्तस्य चर्चका भयित्तव्यवति । तपार्थमकपयत्तयाठपरि शतुसमरसकोयो नूमिनागे प्रशसी ?
 यावन्तयोर्द्वयमरसशापयो भूमिनागयो शतुसचर्चेषामय व्यप द्वौ २ प्रासादावतसकी प्रशसी ? सी प्रासादावतसकी द्वावष्टियाजनानि द्वाहयो
 पट्टधर भदिकाश्च परिशिप्त सशित । प्रत्येक २ यमपठ कटा परिशिप्त सशिवर्षे । ते पट्टधर वेदिका कोसरा पैगाऊ छद्म छवपये पाञ्चसे पुन
 पाहृसपसे वेदिकाश्च वनसहलो वसन्त पुयसी परे जाणवा । वेहृ मकक पयत्तमश्च ऊपरि पयुं सम रसशीक नूमिभाग चह यायत् तेह कामक
 पट्टधरा शतुसमा रसशिक नूमिभागसे शतुसचर्चेषामय चिचि चह । ये प्रासादावतसकश्च । तेह प्रासादावतसक शारा वासति ३२५ योजन ऊह

भाष्यां उपरिचरुत्तयाश्रितादिभ्रमे पञ्चयोजनशालान्यापानादिभ्रमभाष्या भूमे शीचि योजनसहस्रादि एकत्र याजनशय द्वापद्यपिक द्विचिद्विगोपाधिक
 द्विपराकाशानित्यप, परिकेपेच एव सव्यपरिचिद्वपरितनपरिचिद्व स्वय संयोद्ये । भूमेविस्तीर्णी सव्येचद्विपरा द्रुपरितभुकी यमकी यमलाजाती द्यावती
 तयोप चस्यास संनसस्वित्ती परस्परं सदृशसस्यामावित्यर्थः । अथवा यमलाजान शकुनिविशेषाः सतसस्यानसस्वित्ती सस्यामभ्रमयो भूलासःभारप्य
 चद्विप्रभाशयेन सापुद्गस्येव शीच्य सर्वांसला कलकभयी संयत्तव । अथाशशालाद्याकील्यसिरेव । भीलासद्वुर्वचरस्य यमकयोशान्तरमेक यमकयोः

सयाह श्यायामविस्रमभ, उच्यारपञ्जोष्टुणसयःह श्यायामविस्रकभेण, मूर्तेलिसिजोष्टुणसहससाह पूर्णसथावठ
 जोष्टुणसय किञ्चिद्विसेधाहिस्य परिस्रकेवेण, मूर्तेदोजोष्टुणसहससाह सिस्त्रिष्टु वाससरे जोष्टुणसए किञ्चि
 विसंसाहिए परिस्रकेवेण, उच्यारिर्गजोयणसहसस पञ्चयएकाधीए जोयणसए किञ्चिद्विसेसाहिए परिस्रकेवेण,
 मूर्तेयिच्छिया मूर्तेसस्रिकमा उच्यि सपुष्ट्या जमगसठाणसठिआ सञ्जकणामया श्यक्त्वा सणहा पस्यिय २

म्, सव्ये अर्द्धाष्टमानिपाजनशालानि आयामाविस्रमभाष्याम्, उपरिचरुत्तयोजनशालानि श्यायामविस्रमभाष्या भूमे शीचिपाजससहस्रापि एकत्र द्विपदि
 याजनसय किञ्चिद्विगोपाधिक परिकेपेच, सव्ये द्वेयोजनसहसरे शीचिचद्विपयः।सप्रोजनशालानि द्विचिद्विगोपाधिकानि परिकेपेच, उपरि एक योज
 नसहस्र पञ्चयएकाशीतिर्योजनशालानि द्विचिद्विगोपाधिकानि परिकेपेच, भूमेविस्तीर्णी सव्ये चद्विपरी उपरिसभुकी । यमकसस्यानसस्वित्ती च

पच । भूलास द्विचिद्वे उच्यार याजन एकथा क्वाचठि ३ १ ६२ योजन काहक अचिचक परियिपच । द्विचि च २ उच्यार याजन द्विस्य सं सरोस्रि
 योजन काहक अचिचक परियिपच उच्यार एक उच्यार योजन पाच ये अक्षयासी १ ५ ७५ योजन काहक अचिचक परियिपच । भूमे विस्तीच्य पाहलो
 द्विचि काहको उपरि पाचला यमक जोहले अक्षयासाह रोहने सस्यासं सस्वित्ते सवकजगुयसभपदे निर्मल । भूयाभू कोगस मत्त्येके २

जम्बूद्वीपे द्वादेशापीजसवहस्तास्यधगाद्वाशानरे संमकपोर्वैद्ययो यमिकेनामराक्षयास्वी प्रथमं । द्वादश्याक्षमसहस्रास्यायामात्रिकम्भाभ्या सुसन्निभान्
 योजनसहस्राणि सप्तत्रयं योजनशतानि अष्टसहस्रानि रशार्थेषिकानि क्रिचिद्विसेपापिकानि परिकेपेण प्रत्येक २ द्वैस्त्रिंशत् पारारपरिचिसे । कीदृशी सौ प्रा-
 कारायित्ति । नन्वस्यकपमाह । तेजपागारमित्यादि । तौ प्राञ्जरी सप्तत्रिंशद्योजनानि योजनान् सन्निभानि कर्तुं शक्येण नूले अर्धे अयादष्टा योजन
 येपु तास्यद्वयोदशानि योजनानि यिकसोम सप्येपदसकोशानि योजनानि विकसमेण कूर्कयिष भसामाप्यदितास्यद्वाजासत्वात् उपरि धीञ्जिसाद्-
 योशानि योजनानि विकसमेण अस्याऽपि सप्येपिच्छामसो ऽर्धेयासत्वात् अतस्य नूलेविकेयीर्णवित्यादि पदत्रय विवृताप्राय यद्विपुसी अन्नपलस्यशा-
 यकोशस्यास एतस्यदुत्तरी उपसहस्रमात्रकोशस्यास शेषमात्रसत् । अथामयोः कपिशायपक्षवसुदमाह । सेपपागारान्वाशान्त्रिकस्यार्थे । तौ प्रकारौ ना
 नामश्रीमां पद्मरामस्त्रिकसत्कताजनाश्रीणा पञ्चप्रकारामयोः येपुतानि सपथोः कपिशोपद्वैः प्रकाराद्वैरुपशानिरी । एतद्वैद्ययिष्ययोति । नशाया ।
 कर्णोपर्येवसुद्वैरिति । एतद्वैद्य कपिशीर्यकाशास एतस्यारिसानसाह । तेजमित्यादि । निगदसिद्ध । अथामयोः क्रियसिद्धारार्थोत्याह । अग्निगाथसित्या
 दि । यमिष्योराज्यास्यो रंकेकस्या याथाया पाद्वै पञ्चपिषयत्यिष्य २ द्वादेशत प्रथमं ? सानिगुतरादि द्वापष्टिपात्नानि अष्टयाजसप पद्वैर्णव्येन एक

जमगापक्षया २ गा० ! जमगापक्षसु तस्य २ देसे २ तदिह २ रकुन्नासुन्निसासु वाधीसु जाय विरुपति
 श्यासु सहेवेउप्यलाह जाय जमगावश्यामाह जमगाय इत्यनुवे देवामहिद्वीश्या तेषातस्य अउराह सामाणिय

तस । यमकपबंनयास्तपतस्यदेवा तस्य २ पदुपुनुरपुत्रिकसुवापीपु पावद्विलपकृत्तिकासु यद्वुनि चल्पनांनि पावद्व्याकवर्पानानि, यमकीषाप द्वी दे
 धी मयुद्विकी पावापक्षोपमस्यसिकी, तयोस्तत्र नुशा सामानिकसहस्राह, यायसमुष्मनास्यो विहरताः । अथतनार्थेन गीतन । एषमस्यन्ने,
 हे । यमकमाने वशा स देवता सहा, अद्विपन्त पापत् देवता सजपी भाग भागता यदा यिपरे हे, ते अर्थे गीतन । एम कदाएहे यमक दयता २
 तितसत्पत्रे चदैत्र सास्त्रमुनामहे यायत् यमत्र पवत एहयो नाम । किरा हे जगयत् जस्यत् वेपतानी यमिकतासे राज्यामी कर्तुं हे गीतन ।

एवम् कोचक विमलमेकं द्रुमायसुसिद्धपदसिद्धादय उद्वेगं मधुमसरसिद्धिं भूमिनाय सज्जोष्ठं सीहावहा उपरितयत्, तत्पथं जगति देवा महि
 द्वीपा वायपस्त्रिंशद्विंशतिरिति वा परिवर्तितः । तत्रहा अथोए वानिबल जपए मूएवति । एषाशोकवमप्रासादे उगोक्तनामा देवः एव प्रियवित्तवामासादेया

जामिगान् रायहाणीन् प० ? धारसजोशुणसहस्रसाहं श्यायामधिरकनेण, सत्तस्तीस ज्ञेयणसहस्रसाहं णवय
 शुठयात्ति ज्ञेयणसए किञ्चिद्विसेसाहिणुपरिकेधेण, पत्तेशु ए पायारपरिक्रिता ॥ तेण पागारा सप्तस्तीस ज्ञे
 शुणाहं शुठजोशुणपच उदुउसुसेण, मूले शुठसेरसजोशुणाहं विरकभेण, मसुलेसकोसाहं जोशुणाहं विरक
 भेण, उधरिं तिसि सशुठकोसाहं जोशुणाहं विरकभेण, मूलेयित्तिसा मसुलेसक्रिता उष्यि तणुष्या आहिबट्टा

सत्तरसपवंससाहतर अन्वस्सिन् अन्वद्वीपद्वीपे द्वादशपावससहस्रकारुवगाया अन्नपसकपार्द्धवपायमके राजधानी मज्जम ? द्वादशपावनसह
 स्यास्यायामविज्जभाभ्या, समन्विशयोजनसहस्रादि गवच अष्टाधत्यारशानि योजनप्रदानि किञ्चिद्विधेयपिकाभि परित्सेपण, प्रत्येक प्रत्येक द्वे
 अयि प्राकारपरिसिंसे, ती प्राकारे सप्तविशयोजनानि अट्टयाजनप अन्वमुसुस्येन मूले अर्द्धशयारशयोजनानि प्रियमेत सन्त्ये एट्सकोशानि
 योजनानि विक्रमेत उपरिशीविसाहकोशासियोजनानि विक्रमेत, मूले यिसीर्द्धोमप्येसविसे। उपरितमूको यद्विय सी एत्तएत्तुस्तीसधरव

एक अयिक परिसिपवर्त्तं द्वे प्रत्ये अ २ प्राकार गढ करि परिसिपवत्तं तेह प्रकार गढ साहा मातजोस एवु१। पावन ऊर्द्धं ऊचपवर्त्तं मूले साहा मार १२॥
 योजन पीशुलपवर्त्तं । दिवि सवाह योजन पीशुल पवर्त्तं उपरि अयि योजन एतं अट्टकोच पाहल पवर्त्तं मूले पीशुला यिचि साकटा ऊपरि पाव
 सा यद्विर वृत्त साटला साहि अट्टरज चापुसा सत्तरवसय तिसंसेसाहं । तेह प्राकारगढ एतेक जालिमा मखिरमाय पचयवृत्ति कोसीसे करीने सो
 सपमानं द्वे । ते केहां कासा यावत् पोसा एह कोसीसा कागरी अट्टकोश सायपवर्त्तं काहक कासा एतदं मया ऊर्द्धं ऊचपवर्त्तं पाचसह ५०० धनुप

विनाशान्नामनि कार्त्तव्यं विवक्ष्येन सात्यदेय प्रयेगेन सुेथानि धरन्कनकस्युपिकाकानि । कापवाधमतिदेगेभाह । एव राजप्रभादे यद्विमानं सूर्यायना
 नक सप्त यज्जप्यभाषां याद्वारदसुकः सुहृत्वापि याद्या । निपरपयमनित्याह । यावदटाटमराजकानि । अत्रातिरिष्टमपिभूयनशिखित । दिव्यपद्वार
 मदरवे सुहृतेऽयतदासिखितस्यात् । अतिरिष्टमस्योभयभाषिचाम्याभुति । अथामयोद्विर्भगे एनपद्ववक्यभाष । अमिपाकानित्यादि । यनिकयो
 राज्यास्यो धमिद्विभिननूना रिशांभमाहार पनुद्विक वसिस्तथा पूर्वादिद्वित्यर्थः । पद्यपञ्चयोगशशलाभ्याथाया भयततरालाकस्येति गभ्यते च
 स्वादि यनपद्वानि मञ्जसानि । तद्यथा । अथाकनकसप्तपयस्यन चणकनकन कासयभमिति । अद्विलयाभाषाभाषाह । तद्य पञ्चसठाहृत्यादि । तेथयन
 यनाः सातिरेकादि हारशयोजनधरजादि अयातेन पञ्चयाजनशानानि विवक्ष्येन मन्तेकप्रस्येक प्राकारे परिद्विष्टाः कृन्नाहति । पद्वोपलपिनी अ
 म्प्रीपपद्वयार्येदिकाप्रकारविक्रिताः पूर्वोक्तनपठनकको भूमव प्रादादाधससकाथ भक्तिरथाः । भूमयदेव । तेषुच वलुचहाथ अन्तो हनुसमरसिञ्जला
 नूनिनाया पयसा ? संजराजामए वाशिकुपुरकारेवना आत्यवाकाधिरपञ्चमस्य हि तस्येदि कधीदि कथयान्तिद्या दनि । प्राभादसुभनपयेय । तसिचु य
 कथदान पदुनमरेपभाए वनेअ वनेय यानायावहिपह वराने ? तद्य प्प्रायापवहसपा या हि आद्याह अन्काअञ्च वरुचवण च वकतीस जा

साहस्यीण जाय भुजमाणा।वहुरसि । सतपठण गी० । पुत्र सुसिद्धअमापसुपा २ सुदुस्तरवण सासपुणामयजे
 जाय जमगापसुपा कटिप भंस । जमगाज देवाण जामिगात्तं रायहाणीत्तं प० ? गी० । जयद्वीषदीषे मद
 रमम पसुयस्म उभरेण सुणामिजयद्वीषे २ वारसजासुणसहससाडु संगाहिना । एत्यण जमगाण देवाण
 यमकववती २, एमनरञ्च य धर्तनामपय यायएनकववती २ । कभयत् । यमकयादेवपायनकाराज्यानी मञ्जसा ? गीनच । अक्य द्वीपेद्वीपे
 यद्वीपम द्विरे मरुववतम कतरिद्विष्ट अमरा एसस्य।सा यद्वीपाम।सा द्वीपने विवे वारयोयम १२ ०२ याअन अहमह । इहा यमकमाभा दवनामी
 यनिकानामे राज्यानी अह । वार १२ इत्यार योजन साजपवर्षे पोहल पर्वे । साव श्रीष ६० इत्यार योजन मयसे अकतासीस ६० ८ ४० योजन । का

अथ च कोश च विस्मयेन च मन्त्रुगायसु चिप्रपह सिष्ठाः च तद्वैय मनुमसरमचिको भूमिभाय उक्तीष्ट वीहासका सपरिवारा, सत्यं चनारि देया मधि
 द्नीका वायपसितैवमठिहमा परिवचानि । तत्रह्वा अघोय सनिधये चपय मूरुवति । अत्राशोकवममासादेऽयोक्त्वासा देया स्य त्रिधपिसयामार्नादेया
 जमिगात् रायहाणीत् प० ? वारसजीशुणसहससाह श्यायामधिरकनेण, सत्तहीस जीपणसहससाह णवय
 शुरुयात्त जीयणसपु किचिधिसंसाहिपु परिरकेवेण, पत्तेश्च २ पायारपरिरिकता ॥ तेण पागारा सत्तहीस जी
 शुणाह शुरुजोअणव उहुउसुत्तेण, मूत्तेशुरुहेरसजोशुणाह विरकभेण, मसुत्तसकोसाह जीशुणाह विरक
 भेण, उवधिर तिसि सशुरुकोसाह जीशुणाह विरकभेण, मुत्तेशिलिशा मसुत्तसरिकता उप्पि तणुष्ठा वाहिबह्वा

मत्तरसपवंससाहरत अन्धसिन्धु कम्पूद्रापद्वीये द्वाहयथाकलभदसायपदवागप्य अत्रपमकपार्त्तवपायमके राजधानी मत्तर ? द्वाहयथाकलसह
 खास्यायामयिक्त्वासा, समप्रियश्रीजनसहस्राणि नवव अष्टासत्याारायानि योजनयातानि किचिद्विधिपाथिकाणि परिकुपेच, मत्तक मत्तक द्वे
 कापि प्राकारपरिसरे, ती प्राकारी समप्रियश्रीजनानि अट्टयाजमप कल्पं मूसुरेत मसुत्तेशुरुयथादशयोजनानि विक्रमेण मसुत्तेशुरुपट्टमकोशानि
 योजनानि विक्रमेण सपरिशीलिसादकोशानि योजनानि विक्रमेण, मसुत्तेशुरुविक्रीमसुत्तेशुरुसुत्तेशुरुयथादशयोजनानि विक्रमेण मसुत्तेशुरुपट्टमकोशानि
 एक अथिक परिसिपत्तेशुरु मत्तेशुरु २ प्राकार गह अरि परिसिपत्तेशुरु तेह मकार गट्ट यादा नातश्रीस २३१। पाकन कट्ट कषपत्तेशुरु मसुत्तेशुरुसादा यार १२०
 योजन योजनपत्तेशुरु । विधि सवाच योजन योजन पत्तेशुरु कपरि त्रिधिसि योजन अर्त्तेशुरुकोस योजन पत्तेशुरु मसुत्तेशुरु योजन यिधि साकका कपरि पाव
 का पाहिर पुन यादका माहि शुरुसका चापुसाः सपरममप निर्मलसात्तेशुरु । तेह प्राकारगट्ट अनेक जातिना मखिरपमाय पञ्चमशी फासीसे करीसे सो-
 धायमान ह । ते केहा काका यावत् योजन तेह कोसीसा कागरी अर्त्तेशुरुकोश सायपत्तेशुरु कायक कया अर्त्तेशुरुकाश कट्ट कषपत्तेशुरु पाथसपु १०० यत्तेशुरु

विद्यायाज्जानि प्रासृज विप्रस्येन नायदेव प्रवेगेन शैवानि वरकण्वस्तु पिक्काकानि । साधवाभवातिदेगेनाह । एव राजप्रभाये यद्विभाष सूर्पायना
 भक्त तस्य पञ्चपदायां याद्वारदस्यकः सङ्ख्याय याथा । विपरपयनवित्याह । यावद्व्याष्टमगणकानि । अत्रातिद्विष्टमपिमात्रवित्तिसि । विजयवृत्त
 प्रकट्टे सूरतोऽथसदास्तिवित्तवान् । अतिद्विष्टमकोभयव्यापिसाम्यायुति । प्रथमयोषद्विभाग एतपञ्चदशव्यवसाह । जमियावित्त्यादि । यमिक्कयो
 राज्यास्यो यमद्विष्टितनमथा विद्यासमाहार यमुद्विष्टक तस्मिन्नाथा पूर्ववित्तित्वात् । पञ्चपञ्चयोजनशताभ्यायाथाया भयांतलराजकस्वैवि भव्यते च
 त्वादि वनपदानि मयसानि । तद्यथा । प्रशाकवनममपयसवन चयपकवन आसवमसिति । अद्वैतनाभायाथाथाह । तस्य पञ्चसथाहत्यादि । तेययन
 यताः सातिरेकादि द्वाह्ययोजनसदकादि व्यायासेन पञ्चपाषाणसतानि विजयन प्रत्येकप्रत्येक प्राकारे परिशिष्टाः कथाहति । यदोपलक्षितो ज
 यदोपपट्यावदिकाप्रकारवित्तित्तः पूर्वोक्तपठव्यवको भूषण प्रादाह्यायतयकाय भवित्तथाः । भूषणदेव । तिस्रश्च वरुचहाव अतो द्रुमुचपारमद्विज्या
 नूत्तिनाथा पयसा ? संजहावापय् चास्तिद्रुमुत्करेहवा आत्यथाकादिपञ्चव्यवस्थि तत्केहि कधीहि जयधातिया इति । प्राभाद्रपुञ्जमयोष । तिस्रश्च य
 कथरान मद्रुमसूत्रेयनाय् यतोष्य पतेष्य याजायावित्तित्वात् यतोष्य ? तस्य पाभापयवत्सया शान्द्वि आयाथाह अत्रकाप्रकृत्त तत्त कथन च वक्रतीस आ

साहसभीय जाय भुजमाणाषहरति । सतपठय गो० । एष यमुत्तत्रमगापयुवा २ अष्टसुरवण सासपुणामथज्ज
 जाय जमगापयुवा कट्टिण भंते । जमगाय देवाण जमिगात्वं रायहाणीत्वं प० ? गो० । जयुद्धीवेदीवे मद्र
 रत्न पयुयस्म उत्तरेण अणमिजयद्धीवे २ वारसजाअणसदससाहृ संगाहिसा । एत्यण जमगाण देवाण

यमकपयती २, अमभारत्त स अतनामयय यावद्यामकववती २ । अमदत्त । यमकपावेदपायनकाराजायामी मयसा ? गीतम । अम्य द्नीयेद्वीये
 अयुद्धापन दिवे भरुववतन जतरविसि अमरा असयाथा अयुद्धापनाथा द्वीपने विष वारयोजन १२ ०२ याजन अहमह । इहा यमकमासा दवतामी
 यधिकागामे राज्यामी त्वह । वार १२ वजार योजन कात्तपत्वं पोह्ल पत्वं । सात बीस इ० वजार योजन भवसे अणवासीस ३० ६ अठ योजन । का

स्वान् सिद्धिप्रोक्षणसद्वरणाहं सहायपन्नावहस्य बीमलस्य परिसर्वदेवमित्यादि शुभस्थान्यपानुपपत्तौ च बीधाभिगमतो स्थित्यते । आदर्शोष्ठद्वयमनात्
 स्वयं संकलनेगुण्यादेवेति । तद्यथा । तसिद्धमित्यादि । सेवायुगुणमरमणीयाना भूमिभागाना प्रभुमन्वदेयभागि अत्रात्तरे द्वैतपकारिकासायने प्रपत्तौ ।
 तत्र ये यदप्युभयानि प्रासादावतसकाले रित्युपकारिकाराजधानी प्रभुमत्प्रसादायससकालीना पीठिका अन्त्यत्र स्थियुगुणकार्योपकारिकेति प्रसिद्धा
 तत्र ये यदप्युभयानि प्रासादावतसकाले रित्युपकारिकाराजधानी प्रभुमत्प्रसादायससकालीना पीठिका अन्त्यत्र स्थियुगुणकार्योपकारिकेति प्रसिद्धा

५०

अथ च पद्यसेण, सञ्जा सस्कणगत्युभिञ्जाना । एव रायप्यसेणाहृज्जिविमाणत्रसञ्चया दारधया
 मगलगा । जामिञ्जान रायहाणीण चउर्द्विसि पच २ ज्ञाञ्जानसए अत्राहाए चसारी वणस हा प
 गवर्ण १ सत्तवस्यवर्ण २ चपगवर्णो ३ चूञ्जवर्णो ४ ॥ तेण वणस हा साहुरेगाह चारसजोअणसहस्साह
 छायासेम, पचजोअणसयाह विस्कभण, पनेञ्ज २ पागारपरिरिकहा, किन्हा, वणस नवयात्त ज्ञमीत्त पासाय

अथानिधरकनकसुपिकाकानि, एष राजप्रभोपविमानवत्कथाया दारवत्क, याय १ अट्टाष्टमंगलिकाणि प्रष्टमानि ? यमिकयो राधापाम्ना
 यगुहि त्रिपथ पचपाञ्जनाभ्ययापया चत्वारि वमस्तनानि प्रष्टमानि ? तद्यथा अशोकवन १ सप्तपथवन २ चपकवन ३ चूतवन ४ शानिवमस्तहा
 नि सातिरेकाणि द्वादशपाञ्जलसहस्राणि व्यापामेभ, पचयोगजगनामि विकमेभ, प्रत्येक २ प्राकारपरिविमानि, कृष्णो वमस्तव्यवको नूम्नाः

एक अथिकेराः पारह्वार योजन स्यापच पाच से यावन पीरुल पथ प्रत्येक २ दावार गवहकरी चर्चिते । कण मोलखह, यमपलना मण्ड
 नूगिना प्रासादावतसक पूवर्णो परिवारिया । यमिका राजधानीने नादि पचू सप्त रमणिक भूमि भागह्वर अथस आण्यो । ते पचू सप्त रमणिक
 भूमिभाग से । ते यदुमप्यसामने विषह हरा से कवकारिकालपस से राजधानीपति देवसामा प्रासादावतसकनी पिठिका रूप छह । पार से या
 कल १२०० योजन स्याप पच पीरुल पच विरय वृज्जार सार से पचाहू योजन परिविपचू अह कोच आहपचू । सप्त जगुणद रासा सुवर्ण मपचू नि

परियमन्ती स्वयः । अथानयोरेकान्तर्गतव्यक्तमाह । अन्तिगात्रमित्यादि । यस्मिन्कयोराजधान्यो रस्तर्भ्यभर्तुर्षुसमरसन्धीयो दूतनिजाना मन्त्रसः ? अथ
 क्व ति मन्त्रगतपदेन आलिङ्गयन्स्वरवशात् आत्र पशुयस्यो हि सन्धीदि उच्यतेति ए पञ्चसहस्रिदृशो जात्र यद्दत्ते देवाय देवोऽथ प्रासयति जात्र विहरती
 त्यन्ता याद्याः । अत्र च उपकारिकापमसूत्रमाहर्षेयद्रव्यमान सपि रात्रप्रक्षीपसूर्याभिसानवद्य के वीद्याभिसाने विप्रयाराजधानीवद्य केच द्रव्यमान-

सुतोचउरसा ससुरयणामया सुक्ता । सेषपागारा आगामणिपञ्चस्येष्टिं कथिसीसणुहि उच्यतेऽहिस्था । तं
 कियोऽह आष सुक्लेशेष्टिं । तेण कथिसीसगा सुठकोस स्यायामेण, देसूण सुठकोस उहु उच्चसेण, पञ्चपण
 सयाह याहसेण, ससुमणिमया सुक्ता । जामिगाण रायहाणीण पुगसेगाणु आहाणु पणवीसं २ दारसय प० ?
 तेण टारा यामांठि जौसुणाह सुठजौसुणस्य उहु उच्चसेण, इक्कमीम जौसुणाह कोसस्यथिसकनेण तासह

सर्वा अन्ती, तीमाकारी जालासन्धिपञ्चस्येष्टिं कथिसीसंकेतपयोभिती, तद्यथा । कपीर्षोषस्युक्तीः, तानिअपिशीर्षकानि आहुकोशभायानेभ, टि-
 योमसदुंकोशमूख सुधस्तेन पञ्चपणु यतानिभाहुस्तेन, सत्रसन्धिसयानि अह्वानि । यस्मिन्कयोराजधान्यो देवैकस्याद्याद्या (पादौ) पञ्चविशतिः २
 द्वापयत मन्त्रसस ? तानिद्वापयति द्वाचष्टिर्पौकजानि अट योजनसु अथ सुधस्तेन, स्युक्तिश्यामिपोकजानि कोशसन्धिअभ्येन, तावदेवचप्रयेयेन,

अन्तयस्येष्टिं सय निससहं । यस्मिन्क राजधानी नह एकेकह पासह एकसो पञ्चवीस १२५ आरका ह्ये । तेघारका साहा वासन्धि ६२० योका
 इत्ये पात्रन अट अत्र पद्वे, सया इकवीस ६१। योजन पाहस पद्वे तेवसोत्र प्रदीप पद्वे । स्येव अत्रसो प्रयाग सुबजसय सुभिककाह इम रात्रप्र
 शोप सुत्र मादि सुर्पोभिसानयो सखीव अत्रप्यता कहीकर । तिसहसा द्वार अर्चन आश्रया यावन् अाठ २ सङ्गुलीक ह्ये । यस्मिन्का राजधानी न्ये
 एह दिवह पांशु से २ योजन अर्पांतरास्ये आदरे अ्यार कनसहह्ये । ते केवर्षा अयोग्य जन १ सप्तपञ्च जन २ अणक जन ३ आश्रयन ४ ते कनसह अ-

स्वात् लिङ्गिभ्योऽप्यवधत्साह सङ्गपपन्वाद्यस्य ऋष्यस्य परिकल्पितेतित्यादि सूत्रस्थान्यानुपपत्तेः य ऋष्याभ्यस्य लिङ्ग्यते । आदर्शोऽप्युच्यमान
 स्य च केककरीगुण्यादेवेति । तथाया । तोसद्यसित्यादि । तोयाद्युसमरसधीयाना भूमिभागाना पशुमप्यदेयानां अथातरे द्वेषकारिकाक्षयत प्रष्टसे ?
 त्वपरेत्यपठभूताति प्राधादाधतवकावे रित्युपकारिकाराज्यामी प्रनुमाकप्राधादायतवकादासा पीठिका अन्त्यध स्थियमुपकार्यैवकारिकेति प्रसिद्धा ।

अथेव पदसेष, सञ्जा धरकणगस्तूमिष्ट्यागा । एष रायप्यसेगाहृज्जाविमाणत्रसह्रया दारधस्यत्, जाय अठठ
 मगठगा । जामिष्ट्याग रायहाणीण चउद्धिसि पच २ ज्ञाष्ट्यागसपु अथाहाणु चक्षारी वणस का प० ? त० अष्ट्या
 गवणी १ सत्तवस्यवणे २ चपगवणे ३ चूअवणे ४ ॥ तेण वणस हा साहरेगाह वारसज्ञाष्ट्यागसह्रसाह
 जायामे प, पचज्ञाष्ट्यागसयाहृ विस्क मण, पनेष्ट्य २ पागारपरिस्कहा, किन्हा, अणस ढत्रस्यत् नूमीत् पासाय

अथानिखरकमकसूपिकाकानि, एष राकप्रसीयविमानवज्ज्यताया दारयवहा, याव १ अटाष्ट्यागशिकाति प्रष्ट्यानि ? यमिकयो राजधान्यो
 यनुदि शिपव पचयाजनाभ्ययापया जस्यारि वमस्यहाति प्रष्ट्यानि ? तथाया अशोकवन १ सप्तपणवन २ चपकवन ३ चूतवन ४ तानिधमसहा
 ति धातिरेकादि द्वादशयोजनसहस्राणि ध्यायासेन, पचयोजनशरानि विक्रमेन, प्रत्येक २ प्राकारपरिधिमानि, कपो वमसहयणको नूत्या

इह अथिकेरा यारहाार योजन क्षाद्यपच पांच से याअम पोहस पच प्रत्येक २ दाहारह गठहकरी संहित ठे । कण भोजाअत्र धनपठना वस्ये व
 नूनिना प्रासादावतसक पूर्वशी परिष्ठापिना । यमिका राजधानीने माहि पर्व सप्त रमन्विक भूमि भागाअत्र अणम काद्यो । से पर्व समरमणिक
 मूमिभाग से । से वानुमप्यमायने विचर इहा से अणकारिकालपन से राजधानीपति देवताना प्रासादावतसकनी पिठिका रूप अत्र । धार से पो
 जन १२०० योजन क्षाद्य पर्व पोहस पर्व विस्व अकार सात से पचासू मोअम परिधिपर्व अर्द्ध कोस काहपर्व । सर्व कासूभद राजा सुवर्णमपर्व मि-

उच्यते । गृहस्थान् रमत राज्ञामुपकार्यपकारित्वेति, शासनमेव गृहस्थिमेव तेजप्रविराजयामिमेव इति हे उच्यते । इत्यथ योजनशालानि आध्यात्मिकेषु
 भाष्यां श्रीविद्यामलसहस्रादिषु सप्तमपाठनयतानि पञ्चनक्षत्रस्यिकाणि परितोषेण अष्टकोषं यतुःसहस्रपरिमाणां वाहस्येन । सर्वात्मना । आधुनदम्प
 यानि प्रत्येकं २ प्रत्युपकारिकालयने पञ्चनक्षत्रिकापरिचिते प्रत्येकं २ यनयद्वयस्य को नक्षत्रतयाः । एवं अतीगतपट्टपरवैदिकारस्यधमपद्मानुसारवैति

यानि सगाय नाणायज्ञा ४ आमगायं रायह्याणीण श्रुतिं यज्ञसमरमणिञ्जे मूमिदानीं प० ? यस्मिन्, संसिष्य
 यज्ञसमरमणिञ्जाण दूमिनागाण यज्ञमसूत्रेसभाए पृथग तुवेउवयारिश्वालयके प० ? धारस जीष्णसयाइ
 श्रुयामधिस्रकभेण, तिस्रस्रमोष्णसहस्राइ ससुय पधाणउए जीष्णसए परिकेवेषण, अश्रुजीयणाय वाहस्येण
 सस्रुजयुगयामपा श्रुष्का, पत्तेय २ दुयेपउमयसवेइश्रुया परिकेसा पत्तेय २ यणसहस्रसुभमणिश्रुत्वा । तिस्रो

प्रासादावतसकाणां च नक्षत्रतयाः ३ यमिष्यपाराजयाम्यो रत्नस्रुसमरमहाया भूमिनागाः प्रष्टसाः ? यत्रकवति, तेषां स्रुसमरमहीयाना दूमिना
 याना यदुमयदेवदाने अश्रुदेवयकारिकालयने प्रष्टसे ? इत्यथ योजनशालानि आध्यात्मिकेकम्भाष्या, श्रीविद्योक्तनसहस्रादि सप्तस्ययनयवितपीय
 भयतानि परितोषेण, अष्टकोषाववागुत्सेन, यत्रस्रुजयुगस्ये अष्टौ, प्रत्येकं २ पञ्चनक्षत्रिकापरिचिते । प्रत्येकं २ यनयद्वयस्यको भवितव्यः ?

नस्य प्रत्येकं २ पट्टपर वदिकार परिकेसर्वे, प्रत्येकं २ पट्टपर वदिका परिकेस्रुते प्रत्येकं यनसहस्रना यस्यैकं, कश्चो । यगयासिपा वीरस्यने व्यार दिशि
 नसि भाग पूवसे परि कश्चो वीमातीगमयी । ते ययकारिकालयनसह स्रुसय्यमाणस्रु यमयिषि इहा एक प्रासादावतसकं तै । सारा यासठि इ२ ।
 योजनस्रुद कश्चपत्ते सवा एकश्रीय ३१ । योजन पाहस्य पत्ते यत्रेन कावको यमोक्त यदथा क्तापरेनाग दूमिभाग शिवासन परिवारसहित यन प्रासा
 दनापत्ति मूलप्रासादने ४ दिशि कावकी । तिहा पहिली पत्ति तद् ४ प्रासादावतसकं सवा इकश्रीय ३१ योजनस्रु १ कश्च पत्ते कावक अपिक्तेरा

त्रिषोपानप्रतिरूपकाच्च अतीहावरोहमाकर्त्तानि चतुर्दिशि पूर्वोदित्स्फुटेषानि तोरकानि चतुर्दिशि भूमिभागपीपकारिकास्तपनप्यगती भण्डित्वाः ।
 तसमन्वादि कीर्वाणिगतीपानगतानि क्रमेणैव सेव यत्पुत्रो देवेषुवाह कोष्ठणाह अक्षयास्तधिकभेद उदयारिस्तास्तपस्तपस्य परिकसेवेव । तेषिच उदयारि
 ज्ञानपयवाह चतुर्दिशि चत्वारि तिस्रोवाहपरिकरुपणा पयवता ? यस्मै तेषिच तिसावाहपरिकरुपणाय पुरतः पसेव्यपसेव्य तोरका पयवता ? यस्मै तेषिच
 उदयारियास्तपयवाह त्रिषु बहुसप्तसिद्धिर्भूनिभाये पयवते ? जायमकीर्दि उदयोमिदृति । अथप्यास्या मुरभा । अथयसकदेययोर्भूत्प्रसादस्व-
 रूपमाह । ससञ्जसित्यादि । तस्योपकारिकास्तपनस्य यदुत्पन्नपदेशगामे अथास्तिरे यत्न प्रासादायसकः प्रपन्नः ? द्वापष्टि योजनान्यद्द्वयाजनव ऊर्ध्वसिद्धि
 न एकत्रिचययोञ्जसानि क्रीष्वावापानपिकम्भाभ्या वस्य वा तिस्रपप्रसादादस्येव वाप्यः । उद्योकायपरिभागी भूमिद्रागावयोभागी सिद्धासनसपरियारे सा-
 मानिकादिपरिवारभद्रासनप्यवस्थासहिने यथाश्च रूपकारिदास्तपनस्य प्रासादात्तसक्तस्य वैकयवसेन विषया यद्वाफभूमिभायासिद्धासनाय दिदपनेन
 विद्यया तत्तसुत्रकाराणा विधिचप्रवृत्तिरुत्थाविति । अथास्यपरिवारप्रासादप्ररूपयमाह । यथपानायपयोर्भूत्प्रत्यादि । स्य सक्तप्रासादात्तसक्तानुमारोच

धागपट्टिरुपया ता रणा धउदृत्ति भूमिजगो।ष्टु साणिष्टुष्टो ॥ तस्सपण यक्तमसूनेसभाए पृस्थण पुगेपासायय
 िरुसए प० ? यावाठि जोष्ठणाइ एठठोष्ठुणव उहुउसुत्तेण इक्कीतीमे जोष्ठुणाइ कीसव श्यायामथिरक तंण

त्रिषोपा।नप्रतिरूपकाच्च तारकानि चतुर्दिशि भूमिजगो।ष्टुसथ्याहति ॥ तस्य यदुत्पन्नपदेशगामे अथएकः प्रासादात्तपनसक मज्जसः ? द्वापष्टिपो
 जनान्यद्द्वयोञ्जसव ऊर्ध्वमृत्तलेन सूत्रमिथयवाञ्जनानि प्राशयव्यापामथिकम्भाभ्यास , पयवत उद्योकासुनिमयागाः सिद्धामनानि सपरियाराच्चि, सू-
 यवता १५० योजन साव पञ्च पीडल पर्ये व । योकी प्रासादनी पक्तिनेह १६ प्रासादायतस काहक अथिकरते साटा पञ्चर१५ ॥ योजन ट्ठहं ऊधप ५ ।
 काहक अथिकेरा साटा सात ७, योजन सायपर्ये पीडल पर्ये । योकी प्रासादनी पक्तिनेह १५ प्रासादायतसक काहक अथिक साटा सात ७॥ योजन
 ऊठं ऊधपर्ये काहक अथिकेरा साटाथिसि ३॥ योजन सांयपर्ये पीडल पर्ये । एहनी यण संहितासत परियार संहिय जाणुवा । सेए सून प्रासादाव

उक्तं । गृहस्थान् समत एवाभ्युपकार्यपकारिकति, साक्षयमनेव गृहस्थिय सेवप्रसिराजपाविभायत इति हे उक्ते । द्वादशपौत्रमशानि ज्ञापामद्विक
 भाष्यं श्रीविद्यात्मसहस्रादि सप्तश्याजमप्रतानि पञ्चनक्तस्यपिक्तानि परिवेषेव आट्टकोद्य धनुसहस्रपरिमाणे यावत्स्थेन । सद्यत्समा । ज्ञापामदमये
 एषु प्रत्येक २ प्रत्युपकारिकात्सपते पञ्चवयदिकापरिचित प्रत्येक २ यनपदयस्य का भवितव्याः । स च जगतीगतपट्टवयदिकात्स्यपमपदामुधारयति

धानसगाय नाणयज्ञा ० जामिगाण रायहाणीण स्युते। यज्ञसमरमणिज्जे भूमिजाने प० ? यथागे,, संसिण
 यज्ञसमरमणिज्जाण दूमिनागाण यज्ञमसुदेसभाए एत्यग दुवेउवयारिस्याउयणे प० ? धारस जीस्यणसयाइ
 स्यायामद्विकभंण, तिसीजोस्यणसहस्राइ सस्यय पधाणउए जीस्यणसए परिसकेवेण, अहजोयणाय साहसिेण
 ससुजंयणयामया स्युक्का, पत्तेयं २ दुयेपउमयरेहस्य्या परिसिक्का पत्तेय २ यणसदस्यणतंभाणिस्यसो । तिसो

प्रासादायतसकानाथ नवितव्याः ॥ यमिक्कपाराज्याथा एतत्तदुपमरसकीया भूमिभागाः प्रप्रसाः ? यद्यकइति, तेषां द्युमनरमणीयाना दूमिना
 गाना द्युमन्यदेजानाज अश्वहेउपकारिकात्सपते प्रजसि ? द्वादशयाधमशानानि ज्ञापामद्विकम्भाष्या, श्रीविद्यात्मसहस्रादि सप्तश्याजमप्रतानि
 नञ्जतानि परिवेषेव, अट्टकोद्यधनुस्तीण, सवज्जापुनदमये अट्टे, प्रत्येक २ पट्टपरवेदिकापरिचिते । प्रत्येक २ जगउउवयसको भवितव्या

मत्त प्रत्येक २ पट्टपर वेदिकापरिसिद्धे, प्रत्येक २ पट्टपर वेदिकापरिसिद्धे प्रत्येक २ यनपदयस्य का भवितव्याः । यनयामिपा तारयने प्यार दिदि
 मूनि भाग पूरसी परि कइवा कीयान्तीगतयो । ते उपकारिकात्सपमपद द्युमन्यभागाव यनयामि कइवा एक प्राणादायतसक ट्टे । सादा यावदिदरे।
 योमम कइ कइववे सदा एकयोस ३१। याजग पाइस पत्ते यस्यम जायया यदाक चदमा ऊपरिजाग नूनिभागा सिद्धासन परिवारसदिग रूप प्राधा
 रणा पत्ति मत्तप्रासादने ४ दिदिग जावयो । दिदां पत्ति गद ४ प्रासादायतसक सया इकयास ३१ योमम कइ कइ पत्ते काइक अपिक्केरा

त्रिसोपानप्रतिरूपकारिश्च अतोऽद्यतेऽर्थान्मार्गोऽस्मानि अतुर्दिशि पूर्वदिदिदिस्तुष्टियाति सोरकानि अतुर्दिशि भूमिभगाद्योपकारिकास्तयनमप्यगतो भविष्यत्य ।
 तस्यभावि जीवाभिगतोपागगतानि क्रमेणैव चेत् तत्रचरे देसुवाह कोऽप्यथाह अक्षुब्धालयिकभेद उवयारिभ्राशयणवधमए परिकखेनेव । तेषुिण उवयारि
 आशयणात् अर्द्धदिशि अगारि तिसोवात्परिहृत्तया पद्यता ? यत्तुं तेषुिण तिसोवात्परिहृत्तयात् पुरतुं यत्तुं यत्तुं तिसोवात्परिहृत्तयात् पुरतुं यत्तुं यत्तुं तिसोवात्परिहृत्तयात्
 उवयारियालपयत्तय तेषुिण अतुसमरन्दिशेऽनुमिभगतो यत्तुं ? कायमयोर्दि उवयोभिपुदति । अथप्यथाऽस्मात् सुगता । अथयमकदेययोर्नूत्सप्रासाद्दस्य
 रूपमाह । तस्यव्यक्तित्यादि । तस्योपकारिकास्तयनस्य अतुसव्यदेशमार्गे अत्रान्तरे एकःप्रासादावतसक्त प्रकृतः ? द्वापयि योजमान्यदुपाकनय कर्तुंमूलं
 न एकत्रिशाद्योक्तानि कोऽप्यथापासविक्रमभास्या तस्य का विहयप्रमासादस्येय द्याप्या । अतोऽप्युपरिभागी भूमिदागावयोभागी सिद्धासनेसपरिवारे सा-
 नानिकादिपरिवारभद्रासतकालस्यासहिने यथाह रूपकारिदास्तयनस्य प्रासादावतसक्तस्य वैकयवनेन विद्यता । अतोऽप्युपरिभागावद्विद्यतासमाद्य दिव्यवनेन
 विद्यता ततसुत्रकाराणा विविधप्रवृत्तिकथाविति । अथास्यपरिवारप्रासादप्ररूपव्यमाह । एयपाशयपयोर्द्वित्यादि । एय भुक्तप्रासादावतसक्तानुभागेऽथ

यागपटिकत्रया तादृणा अर्द्धदिशि भूमिजगोऽस्तु माणिस्तुष्टौ ॥ तस्सण वक्रमक्षुरेसभाए पृथ्यण पुगेपासायम
 िदिसप प० ? यात्रादि जोऽप्युणाद्दुष्टुठोऽप्युणव उहुउस्रत्तेण द्दकृत्तीमे जोऽप्युणाद्दु कोसव श्यायामविरक नोण

त्रिधापासाप्रतिरूपकारिश्च तारकानि अतुर्दिशि भूमिभगाद्योपकारिकास्तयनमप्यगतो भविष्यत्य ॥ तस्य अतुसव्यदेशमार्गे अत्रान्तरे एकःप्रासादावतसक्तः प्रकृतः ? द्वापयिपा
 अनास्यदुपोकनय अथनूत्सलेन एवत्रिशाद्योक्तानि कोऽप्यथापासविक्रमभास्या तस्य का विहयप्रमासादस्येय द्याप्या । अतोऽप्युपरिभागी भूमिदागावयोभागी सिद्धासनेसपरिवारे सा-
 धाता एव योजन सात्त पक्ष योऽस्त पर्वे ह । जीवी प्रासादनी पत्तितेह र्द प्रासादापतव कारक अथिकरौ सादा पन्तरु ॥ योजन क्रुतं उवयप य ।
 कारक अथिकेता सादा सात १ । योजन सात्तपर्वे योऽस्त पर्वे । जीवी प्रासादनी पत्तितेह र्दु प्रासादावतसक्त कारक अथिक सादा सात २ य योजन
 क्रुतं उवयपर्वे कारक अथिकेता सादावियि ३ ॥ योजन सात्तपर्वे योऽस्त पर्वे । एवयो यथा सीद्दासत परित्वार सद्दित आत्तया । तेह सुक्त प्रासादाव

सप्तमाद्यादादेशपा ऽप्याश्रमनाञ्जीवत्यधिकस्मायासीः सपत्न्य समसाम् सपरिक्रिमाः । अतएवैते सृतीयपरिक्रिता इतु परिप्रसादाः सतेषा सुसुत्यादि
 प्रसाद्य सुषुन्दार । ते यमुःपरिदरिपिप्रसादाः सातिरेकास्तर्गुष्टनयाजानान्युपत्येन सातिरेकत्वयप्रारणत् । अस्तु एानि अटुतृतीयानि सातिरेकाणि
 सादृकाशाष्टाणाचकानि विक्रभायाभाभ्या स्या सर्वेषा यर्षका सिद्धासनानिच सपरिघाराणि प्रायेण । अत्रच परिक्रमासादेषु सिद्धासना प्रत्येकमेकिक
 मूलप्रसादेन मूलसिद्धासन सिद्धासनपरघारापत्तिसत्यादि क्षेत्रसमासपत्तौ श्रीमत्तयगिरिवादाः । तथा प्रथमतस्तयापत्त्या मूलप्रसादपरिकार भद्रा
 समानि दिनोपपत्तौच परिकारपरघारासमानि जीयानिगोपाने इत्यादि विषयार्थसमाधाना मधुसूतगत्य । यद्यपि जायानिगने यिकयर्थप्रकारे तथा
 भाग्यवत्पगसृतीयनत्प्रकारे प्रासादपरिक्रमक तथाप्यय यथाकाधिकारे परिक्रमय मास्य । परिक्रमप्रसादसपरिदेषु ४ मूलप्रसादेन चरुसयसत्प्रपा
 पन्थागोतिःप्रासादाः १५ । अथात्र सभापञ्चकप्रपद्युपिनुकामः सुषमांसभासकप निरूपयति । लेखिसित्यादि । १६ सयानुंलप्रसादायतनकयो स-

ज।ष्टुणाहं श्यामायधिसकभण, तदृश्यापासायपती तेषपासायधिसागा साहरेगाहं श्यु १४ ठमाहजोशुणाहउहु
 उञ्जतेण, साहं रेगाहं श्युठुठजोशुणाहं श्यायामधिसकनेण, यथातसीहासणासपरिवारा। सर्वं तेषिण मूलपासा
 यथाठिसयाण उन्नरपुरसित्यमेदिसीत्राए एत्यण जमगाण देयाण समानं सुहम्मातव०? श्यु १५ रुतेरसजोशुणाहं

श्यायामधिसकभस्या, द्वितीयोपायादादपदि २ ते प्रासादायतसकाः सातिरेकाणि अटु योयशयाजानानि क्ख मुसुत्येन, सातिरेकाणि आर्हाष्टानि
 योक्कभानि आयायविक्रमाभ्या २ तृतीयोपायादादपदि ॥ ते प्रासादायतसकाः सातिरेकाणि अटुटिमानिपोजानानि क्ख मुसुत्येन, सातिरेका-

२ योक्क कदुप क्खपयत्ते । अनेक सोगत सतोने करीने सनिघियु सदिठ सपानो पद्य य जीयाभिगत सुय पकी जाणया । ते सुषमांस सभासद् वि
 चिदिसि प्रियि पारखाले । ते पारखा ते योजन कर्तुं क्खपयत्ते एक १ योक्क पोखल पसे तेनसुज मयेसपयद् । सभादिक पक्कन आणया यायन

परिधायमाधारपंचमी आठव्याः श्रीशानिगतः । पञ्चमस्य न मूकप्रमाधारतदनुविष्टु पट्याकानिच परिश्लेषरुपा अवनन्तव्या नयनः सूचिभ्रंशिरुपा तत्र
 प्रथमप्रमाधारपञ्चपाठस्य सेवकाशायावर्हस्य अक्षरि चरति तदनुपपन्नतपनावनसंवि पासायवदिस्यस्यि सवसुप्रमनास्यपरिक्रियते । सप्रमाधारापठस्य
 का आशुपेदुग्निं, प्रमाधारावतसन्ने सारद्वीषत्यप्रमाधारादी अनाशुस्यस्यसुंभारस्ययोग्युद्मते प्रमाधारादेनच विद्वन्भायापी तेन भूतप्रमाधारापठपा आद्वी
 धृत्यविद्वन्भायादीरित्यत्र, अथतःससतात् संपरिक्रियते । यथासुब्रह्मादिकसुसाक्षात्सुभक्तवयाः । यद्विश्रयोक्तानि जाशुषीपयंग सादृष्टापट्टियात्र
 न नामदुंयतावस्यस्य साभान् सातिरेकास्पदप्रोगापिकानि एतदयोग्यानि साहृ पञ्चदशयोग्यानि विद्वन्भायाभाष्यानिनि । अथद्वितीयप्रमाधारपठि
 तत्पाठस्य तेववाशायावर्हस्यया अक्षरि चरति तदनुपपन्नतपनावनसंवि पासायवर्हस्यस्यि सवसु प्रमना सपरितिरुक्तावनि । सप्रयगपत्तिगतादव्या
 रः प्रमाधाराः प्रत्येकमन्दीपतसिं सारद्वीषत्यविद्वन्भायापी भूकप्रमाधारापेयया असुजागप्रभाषैः प्रमाधारी परिक्रियते । अतएवेते योग्य प्रमाधाराः सुव
 सव्याया स्याः । यथासुब्रह्मादिस्य तु साधारीव सूत्रकवाह । तेप्रमाधाराः सातिरकादि अदृष्टाशापिकानि साहृपसुदशयोग्याम्यस्यत्यन सातिरेकादि
 कोषाकारावनाशाशिकानि अद्वीष्टसपावनस्ययामानिद्वन्भायाभ्यामिति । अथनतीयापठिका नरसुप्रमेव । तेसंपासायवर्हस्यया अक्षरि चरति तदनुपप
 न्नतपनावनस्यि पासायवर्हस्यस्यि सवसुं यतता सपरिक्रियते । तेद्वितीयपरिधियाः योग्यप्रमाधाराः प्रत्येकमन्दीपतसिं सारद्वीषत्यविद्वन्भायापी भू

यथातं उज्ञेष्टा भूमिनागा सीडासणासपरिवारा पूव पासापपतीतं ॥ तस्यपठमापसी तणपासायप्रानुसगा
 इक्षुनीस जीष्णगाह कोसव उहु उसुसेण साहरेगाह् अरुसेाउसजाअणाह् अ्यायामधिरुक्रमेण विहृष्टा
 पासायप्रनी तेषपासायप्रक्रिमगा साहरेगाह् अरुसेाउस जंअष्णगाह उहु उसुसेण साहरेगाह् अरुसेाउह

यथासादपठकयाः ॥ तत्र प्रथमापठिकाः १ तेन प्रमाधारायतनकाः एकविश्रयोक्तानि प्रागात्र कथ्यंभूपालन, सातिरेकादि साहृपीप्रयान्तानि
 तत्रकमे उरुरपुत्रं विविध वृत्तान् कावर्हं वृत्तापमक देवतागी सभा सु गमना साहा कार १२॥ पात्रन साधपव्य सदा दी च पात्रन पादस्य पदु । तत्र

पतया विक्कीर्णं ब्राह्मीर्णं विद्यानां शुद्धिताभावात्तोद्यानां यथाप्राप्तौः सम्यक् श्रोत्रमनोहारिषया प्रकर्षेण नदिता गद्यवती । शेषमाश्रयत् । अथास्या
 कश्चिद्गारा दीत्याह । तासि च सनाच्चमित्यादि । तथा सभयोः सुयमयो स्थितिषु श्रीणिद्वाराच्चि प्रकृत्यानि । पश्चिमाया द्दाराभावात् सांनिद्वाराच्चि प्र-
 त्याक द्वेपोषणे कर्तृशुल्लन योजनमेकविधकलेन तावदेव योजन मेक प्रवेशेन शोभाहत्यादि पदेन सूचितः परिपूर्की द्वारखलका भाष्यो यावदुत्तमाशा ।
 एषमसुसमहयादिपट्कानि कथ्यायाह । तेषि च दाराश्चित्यादि । तथाद्वाराणां पुरतः प्रत्येक २ क्रया सुसमहयाः प्रकृत्याः ? सभाद्वाराप्रवर्तिनी महया
 इत्यायः । तेष महहया एतदुभयोश्च योजनाभ्यायामेन पट्सक्रीयाति याञ्जनाति निकम्भन चालिरेके द्वेपोषणे कर्तृशुल्लन एतेयासपि एषुमेगसुसमय
 शक्तिविट्हात्लादि वर्धन सधर्मासमाहव निरवशेष इष्टञ्च । यावद्दाराणां दृग्भिभाषाणाञ्च यथुंन पद्याप्यञ्च द्वारासमेव सभाप्रकृत् न नदतिदेशेन मह
 यश्चत । तासि च सभाण सुहम्भाण तदिदिसि तत्त दारा प० ? तेष दारा दाजोष्णगाह उह उच्चैषिण, जोष्ण
 धिरकनेण, तावद्दृष्टवेष पक्षेसण, सनायश्चत जाव वणमाला । तेषि च दाराण पुरत पक्षेष्च २ तत्त सु
 हसन्तया, एतत्तैरस जोष्णगाह एषुयामेग एतनकोसाह जोष्णगाह विरक मेण साहंरगाह दीजोष्णगाह उह

नकपार्देवपाः सतसुधर्मप्रकृतम ? एतद् शयादशयोञ्जनाति श्यायामेन, पट्सक्रीयाति योजनानि विरकम्भन, नययाञ्जनात्पुष्प सुधर्मेन, अनकलापग
 तयनिष्टे, सभाप्रकृतः । एया वजपाः सधस्यया स्थितिषु श्रीणिद्वाराच्चि प्रकृत्यानि ? सानि द्वाराच्चि द्वेपोषणे एष्व सुधर्मेन, याञ्जना, विरकने
 न, तावदेवप्रवेशम, शोतानि, यञ्जकाः यावन् वनमासा, तेषाद्दाराणां परतः प्रत्येक २ ययोसुसमहया, एतद्दशयोञ्जनाति श्यायामेन, पट्

काहक सपिञ्जेरा सं योजन कर्तृ कथयञ्च । यायत् यारथासो भूमिनागना प्रकृत्य कायाभियमापी जायथा । प्रेक्षापर महपन् तै रङ्गमहपन तैद्वज
 प्रसाव काञ्चयो । तैरा महपने विवे भूमिभाषाणा वचन करया । तित्वा मच्चि पीठका करयो । तैह मच्चिपाठका एक योजन शायपक्षे याहृत्पक्षे

यसया यिकीर्षी आकीर्णी विख्याता बुद्धितामासतीत्याना पेशुदा स्त्रीः सम्यक् आश्रमगौरविरसया प्रकथेव भवित्ता शप्यती । शेषमात्रवत् । आयास्या
 कश्चिदा नीत्याह । सासिद्य सनाकश्चित्पादि । सयाःसमयोः सयमयो स्थित्दिशि कीचिद्दाराश्चि प्रश्रमासि । पयिसाया द्वाराभावात् दानिद्वाराश्चि प्र-
 त्यक् द्वेयोजनैःकृद्वाँस्यत्तन योजनमेकपिकलनेन तावदेव योजन मेक प्रवेशेन शलाहत्यादि पदेन सूचितः परिपूर्वी द्वारयस्यका वाच्यो यायद्वमसासा ।
 अयमसुखमदयादिपदकश्चिदुपजायाह । तेषिद्यदाराश्चिमित्पादि । तयाँद्वाराया पुरतः प्रत्के २ अया मुहसदपा प्रश्रमाः ? सभाद्वाराप्रयसिषी भदपा
 इत्यायः । तेष मस्यपा अदुअयोदशयोजनान्मयायामेन पदसक्रोशानि याजनानि चिकस्येन सातिरेके द्वेयोजने कनुस्यत्येन एतेयामपि अयुगेसुखमसय
 सकिचिदाहत्यादि अर्थेन सयमोसमाहव निरवशीष इदेष्य । यावद्दाराया प्रमिसागानाव अर्थेन यद्यप्यत्र द्वारात्तमेय सभास्य म तदतिदेशेन मस्य
 यथात् । तासिष्य सभाण सुहम्नाण तिसिषि तत्तद्वारा प० ? तेणद्वारा राजीश्रुणाह उहु उच्चैषिण, जीश्रुण
 षिस्कनेण, तावदुँस्युषेव पथेसण, सनायसुत्त जाव वणमाछा । तेषिण द्वाराण पुरत पसेष्य २ तत्तं मु
 हसकवा, अहत्तरस जीश्रुणाह अ्यायामेग छनकोसाह जीश्रुणाह चिस्क मेण साहंरगाह दीजीश्रुणाह उहु

मकयादेवयाः अनेसुधर्मप्रश्रम ? अह अयादशयोजनानि आयामेन, पदसक्राशानियोअनानि यिकस्यन, मययोजनान्मुष्य सुधुल्वेन, अमकस्यप्रश
 वसनिहे, सभासदस्यकः । तया सनयाः सुयस्यया स्थित्दियिषीश्च द्वाराश्चि प्रश्रमानि ? तानि द्वाराश्चि द्वेयोजने स्यथं सुधुल्वेन, यास्य, यिकर्ते
 न, तावदेवप्रवेक्षण, सुगामि, यस्यकः यावन् वनमासा, तेषाँद्वाराया पुरत प्रत्येक २ अयोसुस्यमदपाः, अहंअयोदशयाजानानि आयामेन, पद-

काहक अथिकेरा से योजन कर्तुं अत्रपथ । यायत् यारवाशा भूमिसनगना सयव आयाभिगसापी आहवा । प्रेकापर सदपनु से रङ्गसदपनु सेह
 मसाव आहयो । तेरा सदपने विवे भूमिभागना यजन कइया । सिहा मपि पीठका कइवी । तेह मकिपाठका एक योजन सायपथे पाइसपथे

ननु यमुनेपि तावन्नाशनेवायाति । तत्रापि कीवाभित्तादिषु मुक्तमहत्त्वयस्य ये भूमिजागयस्य कस्य दृष्टत्वात् । अथासिद्धेणः । अथप्रैक्षामरुक्तमयकलत्वात् । यद्यप्यपरमरुतवाहमित्यादि । प्रैषागदृमरुतवापाना रक्तुमरुतवापाना तदेव मुक्तमरुतवाकमेव प्रमाद्य भूमिजागदिति पदेन नयं द्वारादिक भूमि जागपयंत वाह्य येषु सन्धिपीठिकावाह्या एतावदपसूत्रकमिदसूत्रम् । तेषुच मुक्तमरुतवाद्य पुरतं पत्तञ्च २ पट्टापरमरुतवा पयसा । सद्य पट्टापरम रुतवा अद्वैतरुतवाञ्चवाह । आयासेह कावदाजीव्यवाह रुद्र यद्यपिच काव्यसन्धिकारो । तेषुच यमुनप्रदेशयोः पत्तञ्च २ पट्टामपायत्तकाकया पयसा तेषुच यमुनप्रदेशभाय पत्तञ्च २ सन्धिपठिकायुं पयसाप्युति । रुक्तमाय मयत्, अथवाटः यन्तुत्वाकारासन्धिपीठिकाधारयिद्येव । एस्याः प्रमायाद्यत्वात् । तांश्च सन्धिपठिकायुं काञ्चञ्च आयासयिक्तमस्य अदुकाण्यत्वात् वाह्येव सव्यमथिभरतं । सादाशवाभाधिर्याहारति । एय सिद्धासर्गादि भवित्त्वानि सपरिवारावीत्ययः । श्रेयञ्चन । अथञ्च पायसः । तेषुचमित्यादि । संपा प्रैषागदृमरुतवापाना पुरसा गन्धिपठिकाः एवमुद्ययन ममादरुत

उच्चैर्हेण, जात्र दारा नूमिजागाय वेत्तापरमदवाण सर्वेव पमाण भूमिजागो मणिपेठिश्चातंश्च । ताज्जण मणिपेठिश्चातं जोश्रुण श्यायामधिरुक्तमेण, अदुजोश्रुण वाह्येण, सव्यमणिमईतं सीहासणा भाणिश्रुत्वा ॥
 तेषुच वेत्तापरमदवाण पुरतं मणिपेठिश्चातं प० ? ताज्जण मणिपेठिश्चातं टाजोश्रुणाइ श्यायामधिरुक्त

सकाशात्तियोजनानि विक्रममेण, सातिरेके दुयाञ्चने उच्चैर्धृत्वेण, यायस् द्वारादि भूमिजागादिति * प्रैषागदृमरुतवापाना शरद्वदमात्, भूमिजागा सन्धिपेठिकायादिति * तामसन्धिपीठिका योजनमापासयिक्तमस्य, अदुयाञ्चमद्युत्वेण, सव्यमदिगम्यः मिदासर्गादि गदिरुतवागोनि । संपा

अदु योजन काहपयं सव्यमथिसय सं । तिया सिधासम परिवार सन्धिरु कद्वया । तेह मजापर मरुतमे यानानि सन्धिपेठिकादे तेह सन्धि पठिका तं योजन काहपयं पीरुत पयं एव योजन काहपयं । सव्यमथिसयञ्च । ते सन्धिपीठिकासं अयरे पत्तञ्च २ सव्य सित्यस्युत्तञ्च तेषुच सं सव्यमथिसय

शैलीनय यथा द्विवचनस्थाने बहुवचन इत्यापायाइत्यादियु । किन्तु बहुत्वविधकाय नेमात्र तिसुपु प्रेक्षागुरुनपठपट्टारदियु एकैकशब्दाभात् तिस्यै
 पास्तु । अन्यत्र कीर्त्तानामादियु तथादशभात् । अप्रैताशानामभात् । पाठेषमित्यादि । कठ्य यथाप्येतरसूत्रादर्शेषु जात्येण व्यापामधिकर्मेण ए
 दकीमन्त्र बाह्यज्ञेय इतिपाठा गुरुर्यते तथापि कीर्त्तानमपाठदृष्टत्वेन राजप्रभोयादियु प्रेक्षाभरुपमखिपीठिकात् । स्रुपमखिपीठिकाया द्विगुणमात्र
 स्थेन गुरुत्वात्पाप सम्यक्पाठः शनाप्यने व्यादर्शेषु खिणिप्रकारसु सुप्रशिष्टेष्व । एष स्रुपयसुमायात् । तासिखमित्यादि । साधा मखिपीठिकानामु
 परि प्रत्येक र स्रुपाःप्रश्नाः । कीर्त्तानामादीसु सैत्यस्रुपाइति द्वेयोक्तने स्रुवर्त्तित्येन द्वे योक्तने व्यापामधिकर्मात्पा व्याख्यातौ विद्योपप्रतिपत्ति
 इति दशोने द्वेयोक्तने व्यापामधिकर्मात्पा प्राप्ते । अन्यथा मखिपीठिकास्रुपयो रभेदस्यस्यात् कीर्त्तानामादीसु सातिरेके द्वे योक्तने सधस्यमित्यथ
 नेत्र ऐता स्रोतस्त्रनेधोपमया दृश्यति । शशदशासि । यायाकरत्वात् स्रुवदशासिमिमासवधिपययोगोक्ता रत्नरूपमयमिष्टरूप्यगाथा सङ्करयथासया एतद्वा जा
 यपदिस्रुवाइति । प्रारवत् । किपदुरयाइमित्यात् । प्रावदटाष्टभङ्गलक्षानीति । एषतद्यतुदिशिपदकिमददात् । संविद्य पूभायमित्यादि । संपा स्रु
 पात्ता प्रत्येक वनुरिदशु जतको मखिपीठिकाः प्रश्नाः । तारवमखिपीठिकाः याक्तनमायामधिकर्मेन एषु योक्तनमाइत्येन एष्व क्रिमप्रतिमायत्कव्या स्तस

त्रेण जीश्रुण वाहर्त्सेण स्रुमणिमईत् । तासिण त्रिप्य पशे य र तत्त स्रुता तेण स्रुता, टोजीश्रुणाइ उहु
 उचुत्सेण जंश्रुण श्रुयायामधिरकमेण, संश्रुा सस्रतल जाय श्रुठठमगाठगा । तेसिण धूभाण चउदिसि चत्ता

प्रेक्षागुरुनपठपट्टारदियु, शामखिपाठिकाद्वेयोक्तने व्यापामायकमात्पा, योक्तनयागुत्वेन, सधमखिमरय, साधामुपरि प्रत्येक र
 यमः स्रुपा द्वेयोक्तने स्रुप्य सुधत्वेन, द्वेयोक्तने व्यापामधिकर्मात्पा, ये ताः यद्गुत्तलं, यापदटाष्टभागसिक्कानि ॥ तेपास्रुपाया चत्तद्विणिवसस्त्रोम

तद्वे एव पठत् एक याक्तन साय पशे योइत्य पठत् पाक्षा स्रुवदस केइया । यायत् श्राठ र मङ्गलीक जायवा । संइ सैत्य स्रुभन व्यारिदिशि व्यार
 मखिपीठिकात्, सैइ मखिपाठिका एक याक्तन सायपशे योइत्य पशे एतद्वे योक्तन श्राठपणत् । धदा त्रिण्य प्रतिभा कइयो, सैइपा ययो कीर्त्तानमनी

याथा विनिर्धनयासाः प्रसाक्षाः शास्त्रविनिर्धनशास्त्रा येषांते तथा सथा दैदूर्पाश्च दैदूर्पंश्यानि पथाश्चि येषांते सथा सथासपनीयाति सपनीयश्या
 नि पञ्चवृत्ताभि येषांते तथा तताःपूर्ववत् परद्वयपदद्वयसासमन कथयारयः काप्रभदी कांश्चनदनासकसुयक विशेषसया रकयर्षी नृदसुकमारो अत्यस
 कासनाः प्रयासा इत्यदुम्भीस्तितपवदावाः पक्षबा आलपुष्य प्रथमपथभावरूपा योकराः प्रथममुद्रित्यासासा स्नाम् परन्तिसे तथा विधिभ्रमश्चरजसया
 नि पुरभाश्चि कुसमानि फलानिच तथां भरेच भनितानामपाहितः। शास्त्रा येषानि सथा सती शोभना द्याया यथानि सञ्ज्ञाया स्वसराप्रनाः अतएवस
 याकाः तथाशादृशासाः न चरतासामुद्गृष्टोतदावात् अमृतसमरसाभि फलानि येषानि तथा अपिक सयनसनातिवृत्तिकराः । शेषप्राग्यत् । सेच येइअठ
 सथाः अन्वेदि चदुदि तिसयससवयव नीयमसिरीसर्वादिपथसादृशवयवधर्मावकथपचसतासतासासिपिध्यासिपिगुपाराययरायकस्यनदिठ
 सथाश्चि सद्गुठे समता सपरिकिसनाद्वित । तेदीत्याद्या अन्वेद्युभि सिसकसवगञ्जत्रापगशिरीयससुपसुदपिपथ लीप्रथयवदन्नीपकुटककदस्यपनवसाश-
 समानप्रियासप्रियगुपारायतारालवद्वयनदिवृत्तेः सवतः समसात् सपरिकिसा । एतेच यथा केषिद्यासकाशतः केषिज्ञोक्त पाथगन्तयाः । सेच तिसया
 कावसदिरुक्सापुस्रवला कश्चवला जावसुत्सना । सेच तिसकादपायुवा नस्रवतः कश्चवलाइत्यादि । यथावसुन प्रथमोपाङ्गनाऽवधेय । यायत्सरया
 इति । सेच तिसयाजावनदिरुक्सा अथाश्चि चदुदि पठससयाश्चि जावसासलयाश्चि सद्गुठे समता सपरिकिसरा । सेच तिसकादयोयुवा अन्व्याभि य-
 दुभिः पदालता न पार्थक्यद्वयानसलतादि सवतः समनाम् सपरिकिसाः । पावसुप्ताद्वय नागलासाथपकशलाद्या यास्याः । साक्य पठससयाते जावसासल
 याथु भिसुमुभिश्चाणु जावपदिइरयष्टे । ताथ पदालताद्या भित्यकुसुमितो इत्यादि सातायसुन मायसुप्रतिरुपाः । तिसिच येइअठक्याश्च शपि अठठ-
 वशते । तिसिच येइअठक्याश्च पुरते तते मणिपेठिश्चाने प० ? सातेण मणिपेठिश्चाने जीशुण श्यायामवि

अनाथासुत्यं न, तासासुपरिप्रत्ये च २ कश्चिअथकाः प्रसासाः ? ते अर्दांयसानिपोजमानि कथं मुधावेन, अर्दुंकोगमुद्वेषेन, अत्र कोगवासुत्यं न,
 कपरं प्रत्ये च २ । कश्चिअथ काश्च, ते कश्चिअथ अकाशाता साव आ योमन कर्तुं कथपथे अर्दुंकास कडपणे हेठे अर्दुं कोय जाडपणे वधमय इ

सुधनायाऽर्वादि पूषद्विबोधरवर्त्मानि द्वारादि । तथा पुरतो रुक्मरथा । तेषाञ्च पुरतः प्रेकाभरथाः । तेषां पुरत खूपाः । तेषापुरतदेतत्पृक्ताः
 तेषापुरताभरेभूपाञ्चः तेषापुरतो नक्षत्रपुष्करिण्यन्तका स्तरुक्षत्रायां पद्ममनीगुलिकाधरत्रादि पद्मगाभाजसामरुत्राण्युक्ताणि । स्यमभनीच कनेच
 सर्ववाच्य । अथ सुधनाती पाद्विशेषनाम् । सवर । इम चादत्त इत्यादि व्यक्त । अथ सुधनासभोक्तमेव धनाधनुकेडतिदिशकाद् । स्यपथ
 सेवावतिवत्यादि । स्यसुधनांस्यावेनाऽपशिपामाभपयातसभादीना दद्य म द्वेय । क्रियापयल्लित्याद् । यावदुपपानसभायामुत्तरसुरेय स्वसुधसि
 तसभाया यधनीय वर्त्तनाय । तेषामावयम् । तेषाद्द्वय यक्तयो मन्दापुष्करिणीनामः धयोत्पद्वेयस्य तुदित्यमलकादिरेतुः सती उभयेदत्तभादा
 धनिगयोत्पद्वेयाभियञ्जसनायाः धनिनवात्पकारदाभियेकमक्षरस्यसामन्ताया मनुजानिपथययान्य भंवि याच्य तथा उलकारसत यामभिविक्तसुरे
 पक्षपरिधानस्यानरुपाया सुबहुपालकारिभवाऽरुभक्षकारदीन्य भावय तिदति । व्ययभापसभपाररुतसुःसुनाप्ययथायमुदिनागस्तानरुपयाः पुष्टक
 रवे ततो पत्तिपीठे अर्धनिकासराक्षस मयापयकसुरयोमल्लिरज्जगापीठे दृषाजने ज्ञायानादिकनाभ्या दीदनादरुपेण यावत्सदात् सगुरपयानया
 काशुः पासादका ४ । तथा नक्षत्राभियामपुष्करिणी यन्त्रियासुरकास मयमासभाजिगमिपनारभियायावदसुरयो इहापदमपालनहेतवने दसपय

णाद् उहु उक्षसेण, सक्षरयणामया जिणपदिमासयस्रं जाय पूषकनुक्ता, एव चैव अयसेसाणविसभाण
 जात्र उग्रथायसनाए सयणिज्ज अत्रिसंश्रसभाए वज्जअभिसंक्कमरुहरय अउकारिअ सनाएष वज्जअउ

एवुकरिण्या, यन्निपाठसवरत्तमय दुेयात्रम अ्यायामपिअभाभ्या, सजाणपाञ्चमयासुन्द न यावदिदिमि । उपयानाः मन्त्रवाभिमथकविमथदा नैव्य

तं उपदि । प्रतीक र द्वैयवत्त्वं मभासा यद् म यात्राग साक्षपय पादसपयं कादक अथिक य पाञ्चम कर्तु करयय एभरत्तमय त्रिरा लिकरणा
 प्रलिमाख सेवनी बज्जम जीवापिगमी पूषपी आक्षत्रा यावत् पूषाणा अयगाव मिदां उं पूष कर्तुका नने आक्षत्रा इव पूषनी अभातोपरि अत्रासेव
 अ्यारसभानुं पविच बज्जम नाजिबो यावत् उपपासनामं देवतामं अयत्राणी अभाते निवे अयनायनायवत्तयो अने रूद् अदिधा । विकारपको नक्ष

सन्ने प्रायमात्मेत्यदि नन्दापुष्करिणी प्रयोगान्तरमवशात् पश्चाद्ब्रह्मास्मानि भक्षप्रधान्याद्यास्थानस्य । अथपथासुधर्मोत्थमतः शरत्पूयसा १ दिशि सि-
 शायतन शशासक्यात्तरपूयभ्यादिषि सपवाशसदा एव पूर्वस्मात्पूर्वसमात् परपरमुत्तरपूयसा वाच्य यावद्विनिर्दिताः सुत्तरपूर्वसा नन्दापुष्करिणीति । अथ
 पञ्चमिगामु रायशायीमुदत्यादि सुध्रुपु द्विषवर्तनन शान्तिजावर्षिय लाशयए वेदप्रसूने इत्यादि सुध्रुवे कथयनेन निर्देशः सुश्रुकाराद्या प्रथमिष्विषया-
 दिति । अन्तिरेयसिक्काजिनेराज्यान्मी । अथसपारायपथा यसकदेवयाकल्पत्यादिसूक्ष्मपास्यामायसिस्तरास्यि सुश्रुक्त् सपद्गापामाह । उच्यथासुध-
 कपोहत्यादि । सपवासीमसकरो देवयोः शरपनिर्वाद्या ततश्चरपञ्चयोः सरयोः शुभभ्यायवायविसनरूपः सकल्पः सत अन्तिरेकः पद्गाभिर्पेकः तस विभू-
 पथाः अक्षकारसमायामलकारपरिधान तताश्रयवायः पुस्तकाराद्गदतमएव तसः अथनिकासिद्गायतलार्था सतःसुधर्मोत्थानम यथाच परिवारकाप
 रिजारकरश्च परिवारशास्त्रस्याहविशि परिचारस्थायन यथा यमकपादेवयो सिद्धाशमयो परितोऽशमभागे अतुःमहस्रसाशानिकमद्गासमस्थापन शैव

कारश्च भद्र विठह, ववसायसमासु पुत्ययरयणा ऋदापुष्करिणीत अलिपेढा ससुरयणामया दीर्जापणाह
 श्यायामयिरकनेण सफीसजोशुण वाहसि ऋ उत्रवातंसकप्यो अन्तिसेश्च विमसणायववसात ॥ अशुशुणिष्च सु
 ह्रमगमो अहाय परिवारणाहहो १ जावहुश्चिमपमाप्यभि जतिजमगान् णीउवतातं ॥ सावहुश्चमतरस्वतु जम

यसायाः, अथमिका सुधर्मोत्थाना यथाचपरिवारका अदिः १ यायतिप्रमाय नवतापनकी नीक्षयन्ती । सायदेवात्तरससु यमहहृयोद्गहाणाथ २ ॥

कृपना दवताते अन्तिरेक कथयती सभान विप पथा अन्तिरेक करा याग्य कलशादिकना नाह कश्चा अलकार आभूयच परिचरवागी सभाने विपे
 यथा अलकार आभरवना भाह दाहदा येह मकूष प्रमुपटह । अवापन दवताते शुभाप्यवसाय चितवत्कूप । सेव्यवशापसभान विपे पुस्तकारघटह
 नरा पुष्करणी वावीर्त्त वसीपीठहे ते सर्वे रव मय आचय । ते मशीपीठ वे याकम साय पथह पाहृषपर्ये एक कोष अथिक एक योगन आहृषये

मासि ? यनानिष श्रीचि श्रीनिगानि द्विकोशाधानि भवति प्रागदिक्सीयासि । अतएव प्राप्ते द्विकोशाधाहत्यात् पीठान् उगारनामवतरतां च मुखाधर
 द्वारभूतासि । यद्य कदलापट्टकख्या यावत्तोरुवासि । तरवणमित्यादि । तस्यामण्डिकाया उपरि अत्रअधुः सुदेशगामाक्षी प्रपन्ना ? अष्टयात्रगान्मुद्गी
 सुखेण अक्षुपयोत्रमसद्वपन भूमयेक्षेण । अथास्यावोमुस्यस्याष्टयात्रगामि विभागनादुभ्यां सुत्राभ्या दशयसि । तीरेणमित्यादि । तस्याअशुः । एकन्या
 कदाक्षुपरितमः शाखाप्रप्रयपयंती उपयवी द्वे योजने कदुशिवेमादुं पीजन दाहस्येन पिठेन तस्या शाखाविहिमाप रवपाया दिक्षुमसुता गाराम
 अभागायावा कदुगताशाखा । यद्द्वयोजनात्पुद्गीस्यत्वेन तथा बहुमध्यदेशभागे प्रकरणात् अयूररिगाम्य अष्टीयोगान्त्यायातयिकामाभ्या तापय अस्याः
 स्कन्धापरितमगायासुत्समक्षिपिद्वेषु प्रत्यक्षनेकेकाशाखः निगता साय कोजागानि वस्यारि योजनानि तेन पूर्वापरशाखादेषस्कन्धायापल्यसयप्यदुं योज
 नमोपामोशाखप्ररयानपन बहुमध्यदेशभागाद्याव व्याकृष्टारिकोपाद्याः यन्नादीना शाखाप्रमदस्याने मध्यदेशस्थीकेष्वध्विपमाखस्याव् मुकपस्य कटि

पेटस्य चउद्विसि चक्षारि तिसोधाणपठिकत्रगा । प० ? वस्यत्त जाव तारणाइ ॥ तरसण जवपेटस्य यजमस्र
 दंसनाप एत्याण माणपेटिष्ठा प० ? अठजोष्णगाइ अ्यायामविरकभेण चक्षारिजोष्णगाइ वाइक्षेण, तीसेण
 माणपेटिष्ठाप उष्यि एत्याण जवसुदसणा प० ? अठजोष्णगाइ उहु उक्षतेण अठजोष्ण उषेहेण । तीसेण

यथाः समन्तात्, उपरिदिक्षु त्रयापरिवर्काः । तन्नाजम्बू पीठय त्नादि शिरसा निवस्यारि त्रिसपाभकप्रतिरूपकाणि मष्टमासि ० यथाक यावत्तोरुवा
 नि । तस्यअपूर्वाठव्य बहुमध्यदेशभागे अत्रमक्षिपीठिका प्रपन्ना ? अष्टयोत्रगान्त्यायाभायिकमाभ्या वस्यारियाजगानियाहस्येन, तस्यामण्डिका
 भाग विधि पार ११ योजन आश्रयश्च । त्रिपार पक्षी माया २ अगुहने २ । प्रदेशमी शाचि पट्टे पट्टे यद्दु सव पापपर खेहत्या प्रदेशने षिप ये
 ये गच्छि सव अगुमदरवमाय निमस । ते जयू पीठक एव पदन्पर यदिक्षाएव वनपडइ करा योपरकेर परिक्षिप्त याउयो डे । यदिक्षावन्पठने

परिहाराया परिहीयमाहः २ । सद्यसि । प्राकृतत्वान् पञ्चस्यैवसमी तेन सूर्यस्यरसप्राप्तेषु मथ्यताऽहं तृतायपोन्नगसातिकर्त्तव्यस्य त्रीटीकायी
 याहस्येन सर्वात्मना अमृतरमय आशुमित्यादि । सद्य एगाएपञ्चमपरहत्यादि । तदिति ध्यानतरोक्त्वा अयुषाःस्य सूर्यया पञ्चवत्परदिदया मृत्तमय एत-
 कलेन सूर्यतः समसाह सपरिधिप्रमिति क्षयः तृयारवि पञ्चवत्तयेदिकावन्नस्यहयायस्य का रससद्यः प्रादुर्भवाः सद्यप्रपन्त्यापि धरमाते द्विकोणाय कथ
 सधाराहाथरायमित्यागम्याह । तस्वधर्मिन्यादि । तस्य जयपीठस्य अमुद्विंशि एताति दिग्गतापवगदितानि पत्न्यादि त्रिधापात्रप्रनिष्टपदादि द्वा

एत्याण उत्तरकुराए जयूपेतेजाम पेते प० ? पञ्चजोष्टुणसयाह श्यायामविरकभेण, पथरस एक्ताशीहजोष्टुण
 सयाह किञ्चिद्विससाहिष्ट्याह परिरकेषेण, वक्रमस्तुदेसजाए धारसजोष्टुणाह बाहर्षेण तथाणतरमायाए
 २ परसपरिहाणीए परीहायमाणे २ सक्षेसुण चरिमपेरतेसु देदीगाउष्ट्याह बाहर्षेण सक्षुजमृणयामए श्यु
 ष्ट्ये । सेण एगाए पउमयरेवहृष्ट्याए एगेणय धणसकेण सक्षुत्रं समतासंपरिरिक्त्ते, दुणापि यशान् ॥ तस्वय जयु

वसोवदस्कारपञ्चतस्यपदिसत सीतायाभद्राजयाः पयमिन् कल अश्वसककठपु अम्य पाठमाष्ट्रापाट भद्रा, एवयाजगयतानि प्रायामदिउता
 स्या, एवदशएकाशोतिर्याकमयातानि किञ्चिद्विष्टेयापिक्वानि परिरिपय ॥ यदुमअदेगभागे द्वादशयात्रमानि यादुस्यन तदनभरपयमादएप्रद्वेय
 परिहाया परिहीयमाणः २ सर्वेषुवरसप्राप्तेषु देहेनकृती यादुस्येभ, श्वक्राम्युभद्रमय एष्ट्यं ॥ तत एदयापञ्चवत्परदिदया मृत्तमयपयतरंन ए

कर ए भगयत । क्तरकुराने विप अयुपीठनासे पाठये हे भीतम । पीलायन्त यवपर पयनने द्रविष दिमए गेठ पञ्चतने जमर दिरियो मानदन्तय
 पार पञ्चतने पयिमदिशि योसा अह्लादीने पुषविक्षिन्नव कुलए जमर कठने सिपे सकठे मृद्वे पीमयास रम पांज देहे १० भा कञ्चन पवतटे । जम
 र कुराने वरः अयु पीठनासे पीठये । पाञ्च से याजान क्षाय पञ्चे पाङ्गन एण पयसं मृकाणा १५ ८, पाञ्चन काहक अयिक्तेरा परिधिपञ्च अयुनप्य

मानि ? सन्तानि च श्रीणि भास्तिनाभि द्विक्रोशोधा नि भवति काशविस्तीकानि । अतएव प्रान्ते द्विक्रोशमाहस्यात् पीठान् सुतरतामयतरताथ भुसायद
 दारभूतानि । यथ कदशायदुक्कथा यावत्तोरुवाभि । नस्सखमित्यादि । तस्यामणिवीटिकाया उपरि अथकसुः सुदशगणासी प्रकृता ? अष्टपाअगान्यद्वी
 सुत्येन कदुपयोअमसद्वयेन भूमयेसेन । अथास्यायोसुत्यस्याष्टपाअगानि विभागसाद्वाभ्यां सुभास्या दसपत्ति । तीर्थेणित्यादि । तस्यावाशाः स्कन्धा
 कदुपपरित्तणः शाखाप्रलयपयानो उपयवो द्वेयोअने कदुपुत्येनात्र पीअन वाहस्येन पिपहेन तस्या शासायिद्विमाप रपयाथा विदुप्रस्तना शाखान
 अभागाप्रभवा कदुगताशाखा । पद्याकनाभ्युर्द्वैत्यत्वेन तथा बहुनअदेगभाने प्रकरणाथ् अपूरित्तगस्य अष्टीयोअमान्यापासपिअभाभ्या तान्येव अस्याः
 स्कन्धापरित्तनभागाधुनमधुपिः इव प्रत्यकनेकेकाशाया । त्तगतता साव कोशामानि चत्वारि योअगानि तेन पूर्वापरशाखादित्यस्कन्धापादुण्यथवप्यद्वे पीअ
 नमीयाने शाकवस्यामपम कदुनअदेगभानाशाथ अ्यावत्कारिकाप्रास्थाः वसादाता मास्त्राप्रान्तस्याने सअथेअस्यलीकेअधद्वियमाणस्यात् पुरुपस्य कटि

पेटस्स चउद्विसि चक्षारि तिसोअाणपठिरुअगा । प० ? वसुत्तं जाव तारणाह ॥ तरस्सण जवुपेटस्स यजामझ
 देसजापु एत्थण मणिवेडिअ्या प० ? अठजोअ्याणह अ्यायामविरकभेण चक्षारिजोअ्याणह वाहसेण, तीसेण
 मणिवेडिअ्यापु उअिय पत्थण जवुसुदसणा प० ? अठजोअ्याणह उहु उअ्सेणेण अठजोअ्याण उअ्सेहेण । तीसेण

यथा सनन्ताण, उपरिअिसस दुयारेअिवअः । तन्नाकस्य पीठस्य एताद्वि गियेलाभिस्यारि त्रिअपावकप्रतिरुपकादि प्रकृताभि ? यथकः यावतीरथा
 नि । तस्यअवुपीठस्य कदुनअदेगभाने अथमअिवीटिका प्रपन्ना ? अष्टयोअमान्यायामपिअभाभ्या यस्यारियाअगानिवाहुरेण, तस्यामणिवीटिका
 १५५ त्तित्ति पार १२ योअन आअपथ । त्तियार पक्षी भाआ २ अणुअने २ । प्रदेगती वासि पट्टनु पट्टनु यअु अम थापयेर अेहत्स्या प्रदेसने यिप ये
 १५५ ५५ । अणुनपरपणप त्तिसला । ते अणु पीठक एक पट्टपर येअिकार एअु यनपअव करं थोपरकेर परित्तिसस याटयो अे । येअिकाअनपठने

य । धर्मवेत्तरो प्राक् तैपुत्रपिदेहाः तेषु शीलायामनशासदा दधिबोधरतागाभ्या द्विधाविभक्ताः । एष वेत्तरो पदिभाषा ते ऋपरविदेहा स्तं पि तद्विषय
 शानोदया द्विधाविभक्ताः एष विदेहाभा भव्यारोभागादधिर्वाः । सप्रत्यभीषु विषयवयवस्कारादिव्ययस्यासाप्यवार्थं पिप्रायगत्या सुभक्तद्विशयिष्यमान
 वरीत्या पोषणीयाना रुर्याया विस्तरतो निरूप्यते । तद्वैदिकस्मिन् भागे यथायोगे मान्यवदादे गणद्वन्नाकारयवस्कारनिरोः समीपे सुकोविजयः तथा
 यत्नाराः सरसजयस्कारास्तिस्रस्रजानर्भेद्यः । यथासमानां वस्तुना समतराधि पदसवश्याप्यतराधि रूपगागानि भवन्ति । तथाच प्रतीतमेव सुतयथामगुणी
 सामप्यतरागानि प्रीवीति ततोऽन्तरेऽन्तरे एकैकसद्भावत वद्विषयाः सुनेच भव्यारा वयस्काराद्वय एकैकानरनद्यातरिता स्तान्यनुसामद्रीया म
 रसाह पश्चात्तत्र सद्वरमाह सुसुखत्तीसे जीष्णसपु परिर्कवेण, सेसजहावमरवधापु रायहाणीपु तद्वापमाण
 नाणिपसु ॥ सेकेणठण जने । एष सुसुह मासवतेण वरकारपसुपु गो० । मासवतेण वरकारपसुपु एतस्य २ देसे
 तदि २ वद्वये सारिष्ठागुम्मा णयमालिष्ठागुम्मा जाय मगादतिष्ठागुम्मा, तेणगम्मा दसठवयस कुसुम कुसुमेनि ।

जनशानसुखपपयसिु च याजनसद्वसाधिपद च नद्विशाभिषास्यनशानिपरिर्क्षेपसु, शप यथा यनरयव्यापाराऽप्याभ्यासायामक्षाय भणितस्य
 मदाद्विष्ठाः मदाद्यतिष्ठाः ॥ अथवेत्तार्येन भगवन्वेत्तमव्यति, मास्ययान्ययवस्कारपयसः २ । गौतम ० भाष्यवति वरस्कारपयने तत्रनवद्वये, तस्य

य पञ्च एव वरासवसुद सवस्य याजन पादसू पापसद्व ५० याजन पादस्य मास्यमन्त गयदन्तामार्ये किमभार्थं एषा क्रिद्व पापसं योजन गण
 रतागा कथा अने वेपयस ऋदीस २ याजन गवदन्ता द्याद्विर तिराधारी स । इम वंपासं पापसं २ याजन आकासं रस्क ऋद्व । तेसादे पिक्कद नद्वी
 यमस्य पयनर्षे प्रमाद्य आस्यया राजपाली कनरद्विशि ऋसप्याता दीप समुद्र व्यतिकर्मीने अनेरा जम्बूद्वीप र्णे विषे कनरद्विशि यार १२ धारद्व
 रज्जार योजन अयगादान आदगाव इवा इरिसद्व देयतामी इरिसवद्व मासे राजपाली स । वररासी रज्जार याजन साध पये पादसपये से साप

उवाचरे हरिस्वरवस्य हरिरसहागात्री राजधानी प्रजगता ? अतुरशीतिपोजनसहस्राख्यायाम निजकभाष्या द्विपोजनसहस्रे पञ्चपैठ्य पोषणसहस्राणि
 पदत्र हरिश्चन्द्रविद्यमि पाञ्चानशागतमि परिक्रियेव श्रेय यथाजनसहस्राया पञ्चरैरुराजपान्याः प्रमाद्य भविष्य भगवत्यगे तथाप्रमाद्य प्रासादादीनामधि
 तथ्यमिति । हरिद्वीये सव्यकार्य इति सूत्रस्यास्य नामनिमित्तविषयके प्रशान्तिवचने शूचते । सपैव । संदेकठेय जत । एतदुद्यह हरिरसहस्रं २ गा
 वनाहरिरसहस्रं बह्वे उच्यन्ताह पठनाह हरिरसहस्रसमवकाह आद्य हरिरसहस्रानादेशेयस इत्य सदिठीये जाय परिब्रह्म । संतेपठेच जाय एतु
 नरं चच माध्यामा । जाय सास्य भाजपञ्चैइति । प्रायास्यब्रह्मरक्षाःरसगतानाथैप्रभवति । संदेकठ यमिनत्यादि । प्रभापःप्राणवत् वसरसूत्र मात्मन । मास्य
 वति सव्यकार्यवते सत्र २ इये स्थाने तस्मिन्तस्मिन् प्रवेचो वेष्टीकवेद्य वत्ययः । यद्वयःसरिकागुणमाः सव्यसासिका गुणमा पायमगादन्तिकगुणमा स
 म्नीतिव्यायः । वेगुणमाः वेजानुभवतः सदैव पञ्चबर्षे क्षुप्तुम क्षुप्तुमयन्ति जनयन्तीत्ययः । वेगुणमास्य भास्यवताप्राणाकारपयतस्य यदुधनरमपिञ्ज सुनि
 मास भावविषयापयानामुक्तपुष्यपुष्यापञ्चरक्षितं क्षुवन्ति । एतदयः प्राणवत् । सतोभास्य पुष्य नित्यनरयासीतिनारयवान् भास्ययथाकाया देययास
 नहृत्किा पावपवयोपमस्थितिकः तन लयाभाववयन्ति भास्यवताम् । अथापरवेत्यादिप्राणवत् । इय द्विविधाविदेवा स्तस्या पूयमितेवा अपरविदेवा

रेण स्यसकेकेदीवे स्यस्य मिअवश्रीवे २ उधरंण वारसजीष्यणसहस्रमाह तगाहिता एत्यण हरिरसहस्रस
 देवसस हरिरसहागाम रायहाणी प० ? अतराशीड जीष्यणसहस्रसाड स्यायामविरक भेण दीजीष्यणसयसह

सव्यकूट नाथाकूट प्रजगत् ? एकपावनसहस्रगूर्ध्वगुणलेन, यनकप्रमाञ्जनमेतय । राज्य म्युत्तरतः अथस्येपदुपायान्, अन्त्यस्मिन्मस्य द्वापे २
 अगरेस्मिन्द्वादशपोजनसहस्रास्यवगाप्यायहरिसहस्रस्य हरिप्रभाष्यात्राजयानीप्रजगत् ? अतुरशीतिपोजनसहस्राकायायामनिककभाष्याम् । द्वयो
 य याकुरु पूवसीपरि अगरे दक्षिण आच्छावा । आठ कूट एक प्रमाञ्चै सदीवा आच्छावा । किदा वे भगवन् । नाजवज्जमे द्विये हरिरसह कूटमाजह
 कूट वे । वे गीवज । पूवैपद कूटमाज अगरेद्विषे नीजवज्ज वयपर नै दक्षिण दिशिं वदां हरिरसह कूटमाजं कूट वे, एक वजार योजन अरुण व-

य । स्रवणेनेते माक्त्तेपूर्वपिदेहाः तेव शोभायामहामया दृष्टिबोधरत्नागाभ्या द्विधाविभक्ताः । एय वेनेते परिभाषा ये ह्यपरविदेहा स्तं पि नथैव
 शोभोदया द्विधाविभक्ताः एय विदेहाना वल्लारोभागादधिसंसाः । सप्रत्यभीपु विक्षयवधस्करादिद्वयस्यालायदाये पित्राभगत्या सुभक्तद्वेषिप्यमा
 धरीत्या मोषनीयाना वुर्याया यिस्तरतो निरुप्य ते । तथैकेकस्मिन् भासे यथायोग नाम्बधदादे गजदत्ताकारवधस्कारगिरे सुभीये एकैविषयः सधा-
 वल्लारः धरत्नवधस्कारास्तिस्वधानमंथाः । एयासमाना धक्तुमा मत्तराधि पद्मवधाप्यतराधि रूपगामि भयति । सधाम प्रतीसनेन शतवृथाभगुणी
 नामप्यतराजानि नीचीति ततोऽनरेऽनरे एकैकसद्भावत बह्विजयाः एनेव वल्लारो वधस्कारादप्य एकैकानरनशातरिता सतवधनुष्कामद्रीया न
 रसाङ्ग पक्षान्धिव सहस्रमाह दुस्रुच्छतीसे जोक्ष्णसपु परिस्कंवेण, सेसजहावमरचचाणु रायहाणीणु तहापमाण
 नाणियसु ॥ सेकेणान्ठण नते । एष वसुसुह मालवतेण वस्कारपक्षुणु गी० । मालवतेण वस्कारपक्षु एतत्य २ देसे
 तद्वि २ वद्वये सरिस्थानुम्मा णवमालिष्ठानुम्मा जाय मगादतिस्थानुम्मा, तेणगम्मा दसद्वयस कुसुम कुसुमेति ।

अमगसद्वयपपयणु च पाञ्जनसद्वयविपद् च पद्मशानियाजनयतानिपरिकुपय, शय यथा धनरथव्यायाराजधान्यास्तथाप्रमाण भयितव्य
 सद्विद्वक्ताः सदाष्टलिकाः ॥ अथकनार्थम भगयनेषमप्यते, साध्यामवधस्काररपयसा २ । गीतस २ साध्याति धनस्काररपयने सद्यनप्रदेणे, तथ

च पवह एह वरावधकूट सवत्त याजल पादूर्ण पावधह ५०, याजल पाद्वला साक्षायन गमदत्तामार्ये किमसाध वदा किद्वध पोषसे योजन गजा
 दत्तागा सध्या अने वेयास झट्टीस २ याजल मजदत्ता जादिर निराधारी ह । हस वेयासे पावसे प याजल आकासे रस्क टह । तेमाट्टि यिकद भदुरी
 यमध पक्षमने प्रमाञ्ज काञ्चना राजधानी अमरद्विधि अयप्याना द्वीप सुमुद्र व्यतिक्रमीने अनेरा ककुद्वीप ने विवे सनरद्विधि धार १२ धारह
 वल्लार योजन अथपादान काङ्गाव हदा द्रविच देयतानी दुरिरवध मासे राजधानी ह । धररासी वल्लार याजल क्षाम पणे पोद्वयपणे ये क्षाय

ध्यासादिति श्रीमत्पाराशर्यह्यसिद्धिः । ध्यायानकारणेनोक्तश्रीतामस्यसंज्ञापञ्चाद । कश्चिदसिद्धिः । इह कदाच । महायिदेवैव श्रीतामसस्य । उक्त
 विद्यायां श्रीतामसा मन्त्रमुद्राप्रवेशे वनश्रीतामुद्रायन नाम वन प्रश्नः ? एतर्थात्तामुद्रेत्यनेन शीघ्रादायनमस्युद्रय उक्तत्वेनेत्येव दाक्षिणात्य शास्त्राभ्यु
 वनसिद्धयः । तथाश्चिन्तास्मिन्नुक्तवनाति एव शास्त्रापील्लक्षणासंख्ये द्वितीयाद्यातामिदययोः २ तन्नीयश्रीनेत्यामिदययोः ३ पशुपश्रीतादात्तोदायता ४

इत्यु इत्यदेवे परिवसह । सेपुपण्डेन । कश्चिद्य मते । महायिदेहेवासे श्रीश्याए महाण्डेए उक्तसिद्धे श्रीयामुह
 वणेगाम वणे प० ? गो० । णीलवत्तसस दक्षिणेव श्रीश्याए उक्तरेण पुरत्यिमलवणसमुद्रसस पञ्चत्यमेण पुस्क
 छावर्द्धिविजयसस पुरत्यिमेण एत्यण उक्तसिद्धे श्रीश्यामुहवणेगाम वणे प० ? उत्तरदाहिगायए पाहृणपहृण
 यिदित्यु श्रीलस कोशुणसहससाह वंजयदाणउए कोपणसए दीशिसु एगुणशीसहृन्नाए जौशुणसस श्याया

श्रीमत्पारास सातामस्यजनस्य पवित्राया एवमीलस्य पुंस्त्वा इत्य भव्याविवहृवर्षे पुकसायतीमाद्यापिजयः प्रपसः ? उक्तदाहिवायता, स्य यथा
 कथस्य विजयस्य, यावत् पुकसायतीयावदेवः परिवसति । एतेषावैव, गीतस । ॥ इत्यदन्त । भव्याविवहृवर्षे सातायामदात्तया श्रीमत्पारा सी
 तामस्यवत नाद्यावत प्रश्नः ? नीलवतीवसिद्धया श्रीतायाउक्तसं पीरस्यसायस्यगुद्रस्यपवित्राया पुकसायती पञ्चयसिद्धिजयस्य पदेयाः इत्य

तन्नीस्यतनां वसेवे । किदा इ भगावत् । महायिदेव क्षेत्रनेपिह पुरकसायतीनाम इ एतामपिदियवपदि । तु गीतस । नीलवसने दक्षिणदिश इ श्रीताम
 २ शीमेउक्तस उक्तसिद्धिमी श्रीतामुद्रयने पवित्रादिशि एकद्वीप इत्यकारपञ्चतम पूयदित्ते इ एतां महायिदेवउपेयनेपिप पुरकसायतीनामा विद्यापटा ।
 उक्तसदक्षिण इ श्रीवी इत्य इत्या कश्चपिजयस्यद्वी विमलाश्वती यावत् पुकसायतीनाम इ एता दिवता वसतये । निरुक्तपश्च ८ क्रिया ए भगावत् । महा
 यिदेवउपेयनेपि श्रीतामस्यदीप उक्तसदक्षिणदिशि श्रीतामुद्रयननां वसतः । इ गीतस । नीलवत्तवयपथरपयतनं दक्षिणदिश श्रीतामदात्ते उक्तरे पुञ्चदि

एषामभ्यं स्थापयन्तीति शीतान् एतरेषु दर्शनात् । गीतम् । नीलवतीदक्षिणस्या शीतायाः उत्तरस्या पीरत्यलवधसुद्रस्य पश्चिमायाः पुष्कलायतीषक्रमात् ।
 विजयस्य पूयस्या अत्रातरे शीतान्मुद्रवसमान् यान् प्रकृतम् ? एतरेदक्षिणायपतेत्यादि विद्योपपत्तानि विजयवद्वयाख्यानि । इद्विजयवधदास्कारनिपवतनद्याः
 सद्यश्चतुस्त्रिविंशतारः धनमुक्त्वा निसु निपवचमीये नीलवत्समीयेषाम्बुविजयानि शीताशीतोदोभयपक्षकृतयर्थेषु पशुयिक्रमानि जगत्सुसरोषात् । सषादि
 पूवस्याभपरस्याप दिशि विपयाकीलवतीवारस्य जयतीषक्रान्त्या शीतायोतीदोषा प्रामा । जगतीश्वरपदोयतीति च सुश्रयनाति सतस्तदनुराषात् दर्श
 यति । शीताश्वदान्तद्यते द्वेषाजगसहस्रे नवध द्वाविद्यम्बुविजयानि पादागगतानि विजयभेन । अत्रोपपत्ति । प्राञ्चत् विजयपयलस्काराद्य शरानदी
 नैरुपय कृपूवोपरभद्रशास्त्रवनापार्समीजनं जालानि लक्ष्मि अस्मराद्यै र्धनुद्वीपपरित्नाद्यात् शोषा यय इच्छ अत्यशीताशीतोन्योरेकस्मिन् दक्षिणे
 एतरेयाः य नो द्वेभुसुयमेवति द्वाभ्या भयोश्चैव स्थानतानि द्वाविद्यन्त्यिकात्यकीलविद्यद्योजनशानानि र्दंस्व अत्रय ऐवीसेवति प टाऽद्भुतः । एनधपुपु
 त्यपरित्नात् नवध शीनाशातारयासुसुप्रत्याधना देवस्काराद्यामकाशादद्वेष नद्यादिदृश्यवन्त्य सर्वान्कृष्टयिपारराणादित्याए । सदनतरव साश्रया ए
 श्यागमाद्यैव परिद्वीपमान् २२ निमुपगच्छद् २ भासदद्वेषयारवगताने एत्यमेकीलविद्ययतिभया पाद्यमस्य विजयभेन एकादला यादम् पूयस्येमेत्यर्थः ।
 काशाध्वनाध्यासित्यन्तं द्वितीया । अत्र करव नृजमलाना मवस्युविजयभा यपपरपार्श्वे तेन यपपरपीजान् इदकरव चननिष्टति । तेषादि-प्रस्तु

नैज सीध्यामहाणर्द्धतेण दीक्षां ध्युणसहस्साह्ण षययध्नावीसेत्रायणसपु विरकमेण ॥ तथाणतरवप्य मायाए २
 परिहायमाणे २ णीलवत्सत्रासहरपद्यतेण पुगा पुगुणवीसहृत्तोग जीधुणस्सत्रिस्कनेण । सेणपुगाए पउमवद

श्रीतानुसुखेन नाप्राप्तम प्रकृतम् ? एतरेदक्षिणायन प्राचीनप्रतीचीनयिस्तीष मादश यीजनसहस्रादिपद्य च द्विगायतिपाजनगतानि द्वीचीजन-

सिनालवधसुद्रमे परिभध पकलायतीने विजयने पूवदिषाद् इहा सप्तरेदिशिषर्षी शीतासुसुयमनासद् धमल । एतरे दक्षिणाय लताया पूर्वपक्षिन्
 पोहलो शीलह्प्रारयाजन पीषयवधयापु १६१२ योजन एते येभुंगवीसीमनाण योजन कायपञ्च सासामदानदीने चमीपद् पद सुशारपोजन इने

आसादिति श्रीभारतपरब्रह्मनिधि । अथानन्तरमेवोक्तश्रीशामुद्रकमलस्यपञ्चाद । कश्चिन्नित्यादि । न एतत् । महादिदेवैर्वै नीतायामरुमद्या वनर
 दिग्बलिं शीताया मुषसमुद्रमये वनशीतामुद्रकन नाम वस प्रकृत ? अत्रर्षीतानुसुस्मर्त्त शीतादायनमसद्रुप अहस्त्यनेनय दक्षिणाय शशासुप
 वननिरस । तथाश्चिन्त्यारिसुक्तवनाति एव शालामीश्वरतामन्वे द्वितीयश्रीतानिपययोः १ सनीयश्रीनीयानिपयया ३ पशुपयातादासीतायताः ४

इष्टु इत्यदेवे परिवसह । सेपुण्णठिण । कहिण्य मते । महापिदेहेवासे सीश्याणु महाणहणु उन्नरिस्त्रे सीयामुह
 वणेणाम वणे पं० ? गो० । पीलवतस्स दक्षिणेण सीश्याणु उन्नरेण पुरत्थिमलवणसमुहस्स पञ्चत्थिमेण पुरक
 लावहंविजजयस्स पुरत्थिमेण पूत्थण उत्तरिस्त्रे सीश्यामुहवणेणाम वणे प० ? उत्तरदाहिणायणु पाहंणपहंण
 थिथिठुत्थे सीलस कोत्थणसहस्साह पवयवाणउणु जोयणसणु दीत्थिश्च पुणुणथीसहंन्नाणु जोत्थणस्स श्याया

श्रीभारतस्य शानामुद्रकनस्य परिवभाया एकशीलकस पूत्थला एव अह्निवदेवैर्वै पुक्तलायतीनाशायिषयः १ प्रपणः ? वनरदादिपयताः, एय यथा
 कच्छस्य विजयस्य, यावत् पुक्तलायतीयापदेवः परिवसति । एतेणार्थेन, गीतग । ॥ कुमदस । महापिदेवैर्वै शानायामरुमद्या श्रीभारत सी
 लामुद्रकन नामावन प्रकृत ? नीलवताश्चिषस्य शीतामावनरस्य पीरुम्वसयवसमुद्रस्यपरिभाया पुक्तलायती एकवसिथिजयस्य पूर्वस्या एव

सनीत्थितनर्त वसेहे । किरा हे भगवत् । महाभिरहेर उन्नरेपिप पुरकलायतीनामरु एाठनायिजयपठे । ऐ गीतम । सीलवता दक्षिचदिग्द शानान
 र्श्रीनेवतार एनरविश्यामी श्रीतानुपयनने पथिजदियि एकशील वरकारपवतने पूयदिवे ए एं मदापिदेवैर्वैयनेपिप पुरकलायतीनाम दिग्जयट्ट ।
 एनरदक्षिचद्वर्त्तानी एव एवा कच्छपिजयकसी विमजावकी यावत् पुक्तलायतीनाम इ वा देवता वसहसे । नियोजयद्व ८ क्रिया ऐ भगवत् । महा
 दिग्द्वैर्वैर्वैर्वै श्रीतानाम् । नदीन वनरदिश्यायती श्रीतानुपयननांसे वनर । इ गीतम । पीलवतस्यपरपयताग दक्षिचदिगे शीताम्वाने उन्नरे पूञ्चदि

व्याख्याविति श्रीभारतव्यवसिति । व्यापककारमेवोक्तश्रीतामुक्तयनस्यपञ्चाह । अस्मिन्मितादि । क नदस । महापिदेह्येयं पीतायान्दमया सप्त
 दिग्गभिर्गोलाया मुक्तसमुद्रमन्त्रेयं वनश्रीतामुक्तयन नाम वन प्रकृतम् ? अथर्षतामुक्त्यनेन श्रीसादायनसमुद्रय नमस्त्यनेनप दाविष्णव्य श्रीतामु
 यनमित्त । अथास्मिन्मन्त्रेयनामि एक यातामीश्वरतामंथे द्वितीयेयातामिदययोः २ तनीपगीनेतामिदयया ३ पतुयश्रीसादायनालययाः ४

इत्यु ह्यदेवे परित्यसह । सेपुण्णणेण । कहियु मते । महापिदेहेयासे सीष्ठाए महाणहए उभारिह्वे सीयामुह
 षणेणाम षणे प० ? गो० ? णीलवतस्स दतिकर्षेय सीष्ठाए उभरेण पुरत्यिमलवणसमुहस्स पञ्चत्यिमेण पुरक
 षावह्वैवेजयस्स पुरत्यिमेण पुरत्य उभारिह्वे सीष्ठासुहवणेणाम षणे प० ? उत्तरदाहिणायए पाहंणपहंण
 यिह्वेयुं सीलस जीष्णणसहस्साह पञ्चयवाणउए ज्ञोयणसए दीसिष्ण्य पुण्णायीसहन्नाए जीष्णणस्स ष्याया

श्रीभारतस यातामुक्तयनस परिभाषा एवहीलस पूरस्ता वन अथापिदेह्येयं पुकलायतीनात्वापिदय १ प्रकृतः ? उत्तरदाहिणायताः, एय यया
 कञ्चस विजयस, यावत् पुकलायतीथायदेवाः परित्यसति । एतेनार्थेन, पीतस । ॥ इमदस । अथापिदेह्येयं सीतायामवामया श्रीभारत सी
 तासकवत भावावत प्रकृतम् ? पीतवतीएतिवसया सीतायाउत्तरसा पीरस्यस्ययकसुपुत्रस्यपदिभाया पुकलायती पकृतसिदियजयस पूर्वस्याः अत्र

मनीस्वितनां वसेहे । किरा हे भगवत् । अथापिदेह्ये वेजनेपिय पुरकलायतीनामव व्याकसीयिजयदि । हे गीतम । सीसयसरे दपिचदिशह सीताम
 र्शीनेवत्तर वनारिथिणी सीतामुक्तयने पयिजदिधि एवहील वरकारपवतने पूयदिदे ए यं अथापिदेह्येयंयिप पुरकलायतीनामा पिजयट्टह ।
 उभरद्विजयव मनीषो वन अथा कञ्चपिदियजयको तिमलाकको यावत् पुकलायतीनाम ए वा देयता वसवये । तिथेयाथर ८ क्रिया । हे भगवा । अथा
 विदेह्येयंमन्त्रिये श्रीतासुहवतीन वनारिथियावती श्रीतामुक्तयनाने वनव । हे गीतम । पीतवतवपपरपयतान दपिचदिणे श्रीतासदासे उत्तर पूवदि

पापघमविभवास्तु कृत्रुविक्रय आदिककक्षापात्रित्रीयविभागास्तु दार्ष्टिक्यात्मगीतानुष्ठानमगादिककक्षितिति । तथा इनेयस्यगाण्यद्वारफुटाः फुटपादे
 नात्र कूटान्यपासस्तीत्यस्त्रादित्यादप्रत्यये कूटा पर्यन्तः । तथाथा शिक्रुटत्यादिविभागाणां राजधानीनां च सद्यस्यापयद्यामकैक दशानिच सगादनुगाधि शु
 खप्रतिपदिनेनूनाति नपुनरति विभाषा । अथ पूर्वपूर्वाश्रम्यां वि धरसविजयविगानियमे विधिप्रभ्यात् सूत्रप्रपुत्रेरीत्यतरमाह । यशुस्वदत्यादि । धरस
 स्य विजयस्य निपथाद्विज्ञेन तथा सस्यैव गीतावर्तरेवेत्यादि स्पष्ट । मदीय निपथादपालस्याः कश्चि यरसविजयप्रतियास्य यस्यास्यप्रभास्य काम
 यारात् प्रस्तुतेव प्रकरव्यक्तान् धरस्ययस्यस्यति । सुधीमाराजधानीप्रमाण सदेयापोय्यासद्यज्येय प्रमायाजिधाभाप्य रीधाधान्याः पुनरुपस्थासिमे नपुन
 कश्चिदाप । मदीया विजयदीना स्यामकमदर्थंभायाह । विद्याश्रमित्यादि । सुगमभवत् धरसाससरशिक्रुटः पविणसहति दीप्य । प्रत्यया पूर्वलोदा
 शिवात्यगीतानुस्यपस्य प्रतिपत्तिः स्यादित्यन्ने द्वितीयोविधिश्चविभागः । अथक्रमायारां गजदक्षगिरि सौमनसाका कश्चिपितमाह । कश्चिपित्यादि ।

सुहवणपुरास्यमण तिवर्तपञ्चैस्त्रिमण सुधीमारायहोणीयमण तस्यव बर्ताण तर तिवर्तने ताशु सुत्रकुवजण पृण
 कमेण तसुजलाणहं महाकलेविजण धंसमणकूने धरकारपक्षिण यखावहंविजण महजलाणहं रम्भेविजण ह्यजधरका
 रपक्षिण रम्भण विजयेउम्भसजलाणहं रमणिजेविजण मयजण धरनारपक्षिण मगलायहंविजण । कश्चिभते । ज

नाप्रमाद्य सदय, धरशामन्तराश्रमुर (पश्चिमतः) सप। सुवसाविजय यदंनकमेव, तसुजलाणदा मयाधरशायिजयः यैत्रमयकूटापयन्तारपर्यंत
 धरसायलीविजयः मसजलाणदीरस्यापिजयः शशुनायस्यस्कारपयत रम्यकोविजय ससमसजलाणदीरमकोशा विजयः माससुनीयस्यस्कारपयतः मङ्ग
 दोममङ्कटपयत २ शशाङ्क ३ मासजगपयत ४ । शान्तरमदी कश्चि तसुजला १ महजला २ सुत्तमजला ३ विजयपञ्चकुर्य यद्वियकाय १ सुत्रकुविजय २
 मयापयलविजय ३ धायोयदरुगाःपरीविजय ४ रम्यपिजय ५ रम्यकपिजय ६ निधु रसकोषपिजय ७ मगलायती ८ ॥ राजधानीकश्चि । तैकश्च। सुधीमा १

श्रुतः सन्निवृत्तः । एतच्चिद्येन्यद्वारात्कथयत्तमाह । त्रिविधमिष्टानिदपायं । दासिद्यत्प्राणासम्बन्धनमादी यत्र सदासिद्यत्प्राणासम्बन्धनमादि । अन्तर्ग य
 अह्वयत्र सीत्याह महान्गहणं उन्निरिषे पास सहस्रेय दस्क्रिणिस्र पित्राणश्चि, दाहिणिस्रसांश्यामुद्वपाह् क्षमे व
 स्कारपश्रुया । स० तितरुने १ शंसमणकने २ श्रुजणे ३ मायजणे ४ णर्हेतं तस्रजला १ मस्रजला २ उम्भत्त
 जला ३ विजया । स० बले १ सुवश्वे २ महाधले ३ चउत्येवश्वुगाधर्ह ४ रसो ५ रम्भण ६ श्वेय रमणिज्जे
 ७ मगाताधर्ह ८ १ २ रायहाणोस । त० सुसीमा १ कुनला २ श्वेय श्रुयराहंश्या ३ पडकरा ४ श्रुकाधर्ह ५
 पन्हाधर्ह ६ सुता ७ रयणसशया ८ शक्रुसशिययस णिसहेदाहिणेण सीयाह उत्तरेण दाहिणिस्रसीया ।

स्कारपश्रुयाः १ मयलावतीविजयाः रसुभययाराज्याणी ८ एव सश्वेयसातायामहाजला जसरापायं तश्वेदासिद्यत्प्राणासम्बन्धनमादि दासिद्यत्प्राणासम्बन्धनमादि
 यगादी ॥ शसोमस्य कारकूटा । तयथा सुनीया १ श्रुतलाशिया २ पराजिता ३ मस्रकरा ४ ॥ श्रुतुयती ५ पन्नायती ६ गुभा ७ रससयया ८ ॥ २ ॥
 श्रिडूटी १ श्वेयमश्रुट २ जामुगा ३ मालस्रुतः ४ ५ ॥ वरम १ सुयरासा २ मद्यायस ३ श्रुणीवराश्रुती ४ ५ ॥ रम्या १ रम्यश्रुती २ रमया
 या ३ मश्रुलायती ४ ५ ॥ यस्सुन्यविजयपरयन्पिया दशियेन सीता जसराता । दासिद्यत्प्राणासम्बन्धनमादि परम श्रिडूट पशियमनः १ मयागाराज्या-

सुबलविजय कुडकाराज्याणा २ तस्रममाम्नतरादी मद्याश्रुतविजय श्रुयराजिता रागाय णी ३ श्वेयमश्रुटनासा यरजारापयस यश्राप्रतापिजय ५ मकरारा
 जयाणी ४ मस्रमलाश्रुतारसदा रम्यविजय श्रुकावतीराज्याणी ५ मस्रमनासं शरकाशोपकत रम्यकविजय पन्नायतीराज्याणा ६ रससजया मद्यागदा
 म्नतरादी रम्यकविजय सुयाराज्याणी ७ मालस्रुतनास शरकारापकत मस्रमश्रुतीविजय रमयपयाराज्याणा ८ वन पूर्वोक्तप्रकारे अन्नपूर्वे याना
 मद्यागदीने उन्निरिषेते पासुत्रक्य विमत्र श्रुतिश्रुतिश्रु पाश्राश्रुती, दशियद्विपिना शीलापुषनप्रादित्र सुहकरकारा पकन, तश्वेदा श्रिडूटपकत १

सतकूटे सुपरसादीवी कायमकूटे पारसिमा एषधियेपुसूटेपु कूटसदृशमासादिवाः सैषां राधाधान्यो मेरायदियासदिति । पदार्थी देनकरव । कदिकम
 तैत्यादि । कभदत्त । सदाविदेवेयर्दे देनकूटोनाम करयः प्रथमाः १ गीतस । मन्दरिरेदशिमो नियथादे कतरती विद्युत्प्रायस्ककारादेनैत्यसथाख
 स्यागवदन्नाकारपिरेः पूयन सीमन्वथस्कारादेःपदिमापा एषातरे देयकूटोनास कास प्रथमाः १ अथमापुत्रत् इमाधीस्तरपुत्रमां परालजासकाशयति
 सदतिदेशमाद् । यथोत्तरकऊका सत्तभ्यता । क्रियद्वूरतित्याद् । यावदासुभ्यताः सन्ति यथासामनिर्देशः कालभवेव्यतेपा सप्तम
 तिपादमाः । केनेत्याद् । पद्यगन्थाः १ गृहगन्थाः २ अममः ३ सहा ४ नैयन्तलिमः ५ शनैवारिष ६ एते नमव्यजासिजेदा । एतद्व्याख्याना दा

उदीणदाहणावच्छिन्ना इक्षारस जोष्यणसहस्राह् व्युत्थयत्रायाले जोष्यणसपु दुःखिष्य एगुणवीसइनाए जास्य
 णरम विश्कमेण । जहा उत्तरकुराए वरुष्यया जाष व्युणसजभाणा परहगाथा मिश्रुगाथा स्युमना सही तेष्टुही
 सणीवारी ॥ कदिस्य जते । देवकुराए चित्तचित्तिककुन्नाणाम दुहे पशुया प० १ गी० । णिसहसस वासहस

स्कारवर्धतस्य पदिमापा एष सहायियदेयर्दे देवकूटोनासा करयः प्रथमा १ प्राथीनपतीपीगापना सहासदिक्रियस्यीर्थाः, एकारगयासापरस्य
 चि स्रष्टपदुःखारिसानिपोक्तस्यतामि ह्यादेकोमदिवलिभागी योयनस्य पिकभनेन । यथा सहासकूटका यकल्पता पायवमुसक्यन्त, पद्यगन्था १
 गगगन्थाः २ अममः ३ सहा ४ तेअस्तलिम ५ शनैवारिषः ६ । कभदत्त । देवदत्तपुष्टिप्रविधिप्रकटी गात्राहीपयती प्रथमी १ गीतस । तियपस्य

नैकपलकूटसद विपे यथा गुरुभाष्यनव वरससिनामासद् देयी आककी अयसंयकटने विपे कटसरिदेनासे देवता काणया राजधानी दक्षिणदिशम् । किदा
 दे प्रगवम । पद्याविदेयकूटने विपे दयकराभासे कुराखप । इ गीतस । मेरुपर्वतने दक्षिणदिशम् निवयनासा प्रपथर पपानाह सहासदिशम् विद्युत्प्रभना
 सा गयदत्त सकारापयवने पुर्धदिशम् सामसप्त सा र जदत्त दरकारपपार्ति पदिमादिशी पदा सहापिदरसेन ददा देयकूटोनास कुरादे पुष्यपयि

मन्त्रकृते सुगरसादेवी कार्त्तिककृते धारमिमा षड्यष्टिदेपुकृतेषु कृतसदृशानामादेवाः तेषां २ गणान्तो गीरादक्षिणतश्चति । प्रदाशो देवकरव । कर्त्तिकम
 न्नत्त्यादि । कृष्णत्न । मन्त्रावदेवदेवदेव देवकुरवोनाम करव प्रजसाः १ गीतम । मन्त्ररिन्देतिथमो निपयावृत्तरतो विद्युग्भाकृत्काराद्रेतैस्त्वत्काथ
 स्यात्कृत्कारादिरेः पूयन सीमन्त्रवत्स्काराद्रेःपयिमापां अभातरे देवकुरवोनाम काव प्रजसाः १ शोपमान्प्रत् वसाधाररगुरुणा यान्त्वान्कावयति
 तदतिदेशमाह । यथोत्तरकुरुया यत्नत्त्या । किंपद्वूरुसित्याह । यावदंगकवतः सन्तामेलानुपगतम नः सन्ति वसमाननिर्देशः कार्त्तिकेप्यतेषां सप्तम
 विपारम्भः । कर्त्तिकेत्त्याह । पञ्चगत्याः १ भृगुगत्याः २ अमनाः ३ सहा ४ नैषमस्त्रिन ५ शनेपारिच ६ सुने मन्त्रप्रकृतिर्देशः सतवृत्त्याख्या ७ पा

उदीणदाहणावाद्युषा इक्कारस जोष्टुणसहस्राह षुष्टयत्रयाहो जोष्टुणसर्प दुष्टिषुष्टु एगुणधीसङ्गनाए जाष्टु
 णरस धिरकभेण । जहा उत्तरकराए वषष्टुया जाष्टु षुणसङ्गमाणा परहगाथा मिष्टुगथा षुममा सही तेष्टुठी
 सणीवारी ॥ कर्त्तिकं जते ! देवकुराए षिस्त्रियाचिसकृद्गाणाम दुष्टे पञ्चया प० १ गी० । णिसहसस यासहर

स्कारवयतस्य परिभाषा षड् मन्त्रावित्तवैश्वदेव देवकुरवोनाम्ना करयः प्रजसा १ प्राधोमप्रतीचीगायता वमरदक्षिणविकीर्षीः, स्कारशयाणसहस्र
 वि ष्टुष्टुष्टु । यत्वारिशानिपोक्तमसतामि हुाचैकोमविभतिभागी योजनस्य विकम्भेन । यथा शतरकुरुया वक्तव्यता यावदभुसकम्भ ७ पञ्चगत्या १
 भृगुगत्याः १ अमनाः ३ सहा ४ नैषमस्त्रिन ५ शनेपारिचः ६ । कृष्णत्न । देवकुरवृष्टिप्रविष्टिप्रकटी मात्नाट्टीपवती प्रजसा १ गीतम । निपयस्य

नैकमन्त्रकृतस्य विषे तथा सुदशमाष्टनव वरससिद्धामासह देवा कार्त्तिकी अथसपकटने विषे कटमरिषेनासे देवता काणया राजधानी दक्षिणदिशि । कदा
 चैवनाम । शर्यादिदेवकुरवसे विषे देवकराणासे कुराव्य । इ गीतम । नैकपयसते दक्षिणदिशि निपयनामाः पयपर पयान्न शर्यादिशब्द विद्युत्प्रभा
 ना गच्छन्ना यत्कारापयसते पूर्वदिशश्च साधनसमा र शब्दस्य द्वाकार पयतरे पश्चिमदिशि शर्या मन्त्रावित्तवैश्वदेव देव देवकुरमान्त्र पुराते पूर्वपयि

खेम प्रायतिदेशितापि शास्त्रशास्त्रयकूटाद्यप्यखेम कूटापिकरेत्रवेधिसहस्रि । कूटातीतिर्यथिरिग्य १ अथता यथा मेरी प्रचास्य २ दधिपूयस्यादिभि वि
 द्वापतामकूट तस्यदधिपूयपूर्वैःयां पञ्चमभिनसकूटस्यानरस्यादिभि द्वितीयधीमनसकूट तस्यापि दधिपूयस्यापा दिभि तृतीयमङ्गलायतीकूट एवामि श्री-
 विष्णुतामि द्विभिग्भायीमि नगलायतीकूटस्य दधिपूयस्या पाञ्चमयिमसकूटस्यानरस्या चतुथ देवकूटकूट तस्यदधिस्यतः पथमभिनसकूट मस्यापि दधि
 कृतः पथु कांचनकूट मस्यापिदधिपूयती निपचसोत्तर ३ सप्तमकासिपकट सर्वाभिरसमयानि परिगाथना द्विगयनकूटतस्यामि मासादादिकसर्वे नदुस वि

त्रिदिसाणु मीणिअज्ञा, अक्षा गायमायणसु णधर विमलकषणकृतेसु देवपातं सुबलावछमिषाय स्युधसिठेसु
 कृतेसु सरिसणोमया देवा रायहाणतिं दस्त्रिकणेण । कठिस्य भते । महात्रिदेहेवासे देवकराणामकरा प० ?
 गो० । मद्रसस पञ्चयसस दाहिणेण णिसहसस वासहरपञ्चयसस उत्रेण विज्जुप्पहसस वरकारपञ्चसस पुराल्यमेण
 सोमणसससकारपञ्चयसस पञ्चाल्यमेण एत्थण महात्रिदेहेवासे देवकराणामकरा प० ? पार्हेणपार्हेणायया

काचन ३ अचिउरकूट ७ धादुअ ४ १ मयववतीविपुस्यतिक्कालिकूटानि, एवपां पुञ्चानिदिरुयिदिसु अलिसयामि ४ मया गन्धमादगस्य । विगलकाचन
 कूटयो नवर, ववताः । सुनरा, वरधमिन्ना २ अत्रसिपटपुकूटपु ४ मनुयनागकाद्या राज्यास्य दधिसतः कभदस । सदापिदरेपर्व देवदुरया
 भायाकुरव मयसा २ गीतम । सन्तरमपयनस्य दधिसयां निपचस्यवपयरापयतस्योत्तरस्या विरद्युप्रमस्ययसकारपयतसपपुयस्या धीमनश्चयवपय
 रथा देवता मद्रदि क यापन ससरुठे । तिसर ७यं ३ भीसम । यापन सिम्यल सोमणसगामा यथारपवसगजवलीग कटलाव १ ५ धीसम । सता
 दुरवे । संवेवा सिद्वापसम १ धामनसकूट २ धाया काञ्चु नगलायतीकूट ३ वेयकरकट ४ विमलकट ५ वरकूट ६ दासिपकूट ७ आथय १ एग स
 वयपुषव यापनमाछवपर्वे पोइयापर्वे कूट एवमीपकादिभियिदियाकूट कायुवा विगणयमादधनाकृदा विराजाथपा । सतामिसेव विमलकूट स

मन्कटे सुपरसादेवी वाद्यमन्कटे धारतिन्ना ध्यायतिपुत्रुटुपु कृतसदृशमात्माद्याः सैषा २। गायन्ती मेरादसिष्वाहरति । पुरातीं देनकरय । कर्दिसभ
 तद्वत्यावि । कभरत्न । मर्यावदेवैयरी देनकरवीमाम करव प्रपत्ताः १ गीतम । मन्वरि रितदलितमो निपयादे कतरलो विष्टु प्रभयदास्कारादेनेभ्यसकाय
 स्थगजदम्भाकारतिरेः पूवम शीमन्तवल्परकारादेःपदिभापां अभातर देवपुरथोनाम काय प्रपत्ताः १ वीर्यमगुञ्जव् वसाद्योश्चरानुत्तया पणज्जातकाशयति
 सत्तिदेशमाह । यथोन्नतरकरका यत्कथना । क्रियद्वूरुत्मित्याह । यावदमसजताः सन्तानेमानुयसम म सन्ति यथासामतिदेश कालान्नेप्यतेषा सप्तम
 विपारत्नाः १ कतेरत्याह । पट्टगत्याः १ मृगत्याः २ अमसाः ३ सडा ४ लोचनक्तिम ५ यनीशारिष ६ सुने मनुष्यकातिवेदाः ७ सतद्व्यवस्था ८ पा

उदीणदाहणावाहया इकारस जोष्टुणसहससाइ व्युत्थयथायाति जोष्टुणसपु तुष्टिश्च पुगाणवीसहनापु जाष्टु
 णरम विरकभेण । जहा उत्तरकुरापु अश्विया जाष व्युणसञ्जमाणा परहगाथा मिष्टुगाथा अममा सही तेष्टुठी
 सणीवारी ॥ कर्दिसं नते । देवकुरापु शिसिथिचिसकृन्नाणाम दुर्वे पञ्चया प० १ गो० । णिसहसस वासहर

स्कारपयसस्य पश्चिमाया ध्या मर्यावदेवैयरी देवकुरवीमाणा करयः प्रपत्ता १ प्राथीमपतीपीगापता सभरदक्षिणयिर्तीर्षा २ र्कादणयात्तायहरत्ना
 वि अष्टपट्टा। चत्वारिशामिपोअमशानामि मुावीकोलक्षितिभागी योशमस्य विरकभेन । यथा सत्तरकुरपुया यकथ्यता यायदनुसञ्जन्तः २ पट्टगत्या १
 मृगत्याः १ अमसाः ३ सडा ४ लोचनक्तिम ५ यनीशारिषः ६ । कभरत्न । देवकुरपुचिसिथिचिसकृन्टी नाञ्जट्टीपयसी प्रपत्ती १ गीतम । निपयस्य

नैकधमन्कटमह विपे दया मुभरमाद्यमह यत्सन्निभामामह देयी जायसी अजसपकटने । अर्धे कटनरिर्देशासं देवता काणया राजभाली दक्षिणदिक्षेप । फिरा
 १ जगावन् । मर्यावदेवैयरी विपे दयकराणासं कुराएव । २ गीतम । मेरुपर्वतने दक्षिण्य शिव निपयमासाः प्रपथर पयान् ३ सारदिग्द द्विष्टुमप्रभगा
 मा मन्कटस्य पश्चिमपयसने पुषदिशश्च सामलसम मा रजदल दरकार पयसने पदिमरिर्षी पुरा मायापिदृशश्च पुरा देवकुरनामपु पूरार्थे पुषपयि

स्वतः प्रायतिदेशिवापि नास्त्यथात्वकूटाभयस्येन कूटापिकारेऽवशिष्यति । कूटापीतिन्ययिग्ये रज्यता यथा सेने प्रयासस्य दक्षिणपूर्वस्यादिशि चि
 दापतनकूट तस्यदक्षिणपूर्वः यो पञ्चमविमलकूटस्यात्तरपादिशि द्वितीयधीमलकूट तस्यापि दक्षिणपूर्वस्यादिशि तृतीयमगुलायतीकूट र्मनाति श्री
 विष्णुनामि चिद्विग्भायीनि मालायातीकूटस्य दक्षिणपूर्वस्थां पञ्चमविमलकूटस्यात्तरस्या चतुर्थं देवकूटकूट तस्यदक्षिणतः पञ्चमविमलकूट तस्यापि दक्षि
 षतः पट्टं कांश्चकूट प्रस्थापितव्येति चतुर्थो निपयस्योत्तरतः सप्तमवाशिष्यकट सर्वाविरजसयानि परिमाणानां विनायनकूटसुस्थानि मासादादिदस्यैऽदृश वि

यिदिसापु मणिज्जला, जहा गवमायणसस णधर विमलकषणकृत्सु देवयातं सुयछावछामिवाय स्यवसिठं सु
 धृत्सु सत्सिषणोमया देवा रायहाणोतिं दक्षिणोष । कटिष्ठा भवे । महात्रिदेहेवासे देवकुराणामकुरा प० ?
 गो० । मद्रसस पञ्चपसस दाहिणेण णिसदसस वासहरपञ्चपसस उत्तरेण विज्जुप्पहरसस वरकारपञ्चसस पुरत्थिमेण
 सोमणससवरकारपञ्चपसस पञ्चत्थिमेण पुरत्थण महात्रिदेहेवासे देवकुराणामकुरा प० ? पाईणपईणायया

कावस ६ यत्तिष्ठकूट ७ यादुज्ज ४ । १ एवमथोचिपसुश्रुतिनामिष्णुनामि, एतपा पुष्कानिदिग्यदिपु भक्तिश्रद्धामि ॥ यथा गन्धमादनास्य । धिगलाकापन
 कूटयो भयत्, इवता । सुवरा, सर्वाभिवाच २ अत्रादिपुष्कटपु ॥ सद्रुमनामकादाया राजपाम्यः दक्षिणतः कभदस । महापिदेदपप देवकुराया
 भाष्वाकुरव मज्जताः ? नीलस । सन्करसपमलस्य दक्षिणस्यां निपयस्यपपरपरतस्योत्तरस्यां यिरदुप्रमस्ययस्यकारपयससपपुयस्या सीमाप्रयापमव

इहा स्वता सद्विष्णु कायायन् अथद्वै । तिथद्व ७यं इ नीलस । यायस् तिपयल सोमममनामा वस्यारपवतगमदन्तो ७ कटलाकव । इ नीलस । राता
 पूवर्षे । सेकेहा विद्वापतन १ सामनसकूट २ यात्रा कावकु मगलायतीकूट ३ देवकुरकूट, ४ विमलकट ५ कान्ठकूट ६ माशिष्यकूट ७ माण्यपु १ एव य
 वपावधर याजनाकावपर्वे पोद्वेषवर्षे कूट एवमीपकादिभिदिग्यदकूट आण्डवा जिगगपमादमगाकट्या विगनाण्यया । सुतयाविसेप निमनकूट स

यमः कार्यः । एव गीतो रामुक्त्वन्वयाचिन्तय । सद्दिनागताश्चर्ययति । गीतादाया दादिवात्य वीतराह्वयति । अय वतुषाधिभागनसपिअयादिचप
 रः । सीतेष्यायहस्यादि । सप्रत्यनुक्तपूर्वं पाद्यात्यधिभागद्वयगतानंतरनदीसपदगाह । सीतेष्याहत्यादि प्राथम्यत् । नवर उन्निरक्षपिअयापुहति । यीन-
 राह्वयिअयागा अस्तारायति । अल्लरमद्याः सेनुया इत्यननवरपरदशायाः । यन् पुषवित्ताने विअयादिसपह प्राव्यविभागद्वयैः उन्नरनदीसपहय मो-
 क्त सुद्वेषप्रकारायाप्रवृत्तिदीविअय हेतु अ वद्विअनुअसायेति । अयसरजयास्तकारकूटपु पासअवस्थीपापसाह । इत्यपरिवाहीहृत्यादि । अत्रपरिवात्या
 अयोद्वेषस्कारानपुन्या द्वीद्वीकूटी विअयसदृशगामकी भविताऽऽ । अयसाधः । प्रतिवतस्तकारवत्सादि २ कूटासि तत्राद्यद्वय निपत सध्वेषप्रकारएव
 अयोकरिप्यतीति । अपरहृदयमनियस तत्रयायावत्स्कारगिरि योयीविजपी धिभजतिहत्सयो योष पाद्यात्योविजपसायासक तस्मिन् यद्यःकारे
 नृतीयकूट यापद्यापिषो विजपसायासक अतुपकूट द्वीद्वीवावस्थिनी कूटी नद्याया एक सिद्धायातनकट द्वितीयापयससदृशगामकासित्यपः । कस्मिन्न-
 चि वद्वेकार इमेनावी नव्यभिधरतइत्यायस्थिनी । नमसिद्धायातनकूटसर्वास्थितमितिक्र पयनसदृगभासकसु निअ २ यद्यत्कारनामानुयापितयत कथ-
 सपस्थितमित्युअत पवनसदृगतासामकत्येन यमैवासायास्थिरत्वं एनादृशपसस्य सर्वेयपि वत् कारद्वितीयकटपु अय्यनिधारात् ॥ एष तद्विअपरकटदृ

रा, त० चदप्यस्र० सुरपस्रु० नागाप्यव० दधपस्रु० इमात्तगाइत्त उमिभाखिणी फेगमाखिणी गत्रीरमाखिणी ।
 इत्यपरियाही० दीदीकला विजणुसरिसणामया भाणस्रुहा, इमेवेदीकला स्रुवाठिअ । त० सिद्धाययणकठे

अथान्यहसाः तद्यथा विअयादीअपत्नी अयपत्नी अपराजिता ॥ चकपुराखडगापुरा तयासि अथाप्या अयप्याप १ एव यत्तस्काराः, तद्यथा च-
 द्रपयव १ सुरपयसः २ भागययसः ३ वैवपयवतः ४ सीतादायासादागद्या दादिवात्यकने काराटा १ गीतकाता २ इमा अन्नवारिप्योतद्यः क-

दिशितु अनेनहर दिशितपविजगाअया गीतोसदीह सन्नरदिशिनं पासे एह विजयवले । सेकेदा यम १ सुयप्रविजप २ सहायम ३ चापा यप्रकायती
 विजप ४ दशगु ५ सुदशगु ६ गविअ ७ गविअवती ८ द्विअय १ राजयाती एह गाअथा ॥ सकेदा विजया १ गीतयपत्नी २ अयपत्नी ३ अपराजिता ४ च

मृतीपथतुपकूटधूरुगामकवित्यर्थः । तथाहि । विश्वकूटमण्डपकरि कूटधूरुदुपमन्वे खरदा मिह्रायनमकूट लल-खलवधकारणामक ललधूर्नीयकञ्जलम-
 क धूरुपुसुकञ्जनामक सेल कञ्जुसुकञ्जुविक्रयवित्यर्थः यत्र सवत्र भावनायमिति, दिशः प्राच्याद्याः विपरीतविश्याधिदिशेष भवितव्या यथाप्राच्या म
 लाभीउदाप्याद्याप्राची एयद्विश्याधिदिशमित्यस कायः तथाहि कञ्जाविश्रयः शानायासदात्तयाः ललरसा नीसवतीपथपरस्य दक्षिणस्यां विश्वकूटसरस-
 मथ फारपवतस्य पश्चिमाया भास्ववतीनलवल्नाकारवधकारणवधसस्य पूर्वस्यामिति । यथमकञ्जाद्विपयिष्यवेद्यपि स्यात्सादिरमवलयमुषारेष लमद्विगन्ति-

श्वासीशुसोशु। श्वंतात्राहिणी, पृथङ्गस्यपरिधाकीणु दीवाविजयाकूटधरिसणामया नाणियज्ञा । दिश्यादिदशान्त
 नाणिअक्षान्त । सीतश्यामुहयणथ म्नाणिअक्ष, सीतश्याणुदाहिणिसे उत्तरिसेव । सीतश्याणु उत्तरिसेपासे इमे
 धिजया, स० यप्ये सुवप्येमहावप्य खउत्संयवप्यगावह ॥ यगन्सु सुवगन्सु गयिछं गयिछावह १ रायक्षणीत
 इमान्तं, स० धिजयाय वेजयती जयती अपराजिया ॥ लक्ष्मणरासगगपूरा इन्द्रस्यस्यज्ञा श्वउज्ञाय २ इमेधरका

वीतशाकाथ २ इमेधरकाकारः लक्ष्या-अक्षायलमसाशयि ७ सुखायह; इसायामार्गदिम्यामद्यः । लक्ष्या कारादाग्रीषद्वंताः अन्वर्वाहिनी यत्र
 मन्वपरिपाद्या द्वी द्वी विजयी कूटधूरुगामासकी भवितव्यी दिश्याधिदिशयभविष्यः । सीतादानुसुयन्त य भविष्य । सीतोदावाधिपात्य ध्यांत
 राह ७ न सीतोदाया श्योसराहे पाशुंइसेविश्यायाः लक्ष्या-अम सुयमानदावम धूरुवीजमकावती ॥ यदुगुपसुयसुगुप गयिस्वोगयिस्वायती १ रा

इपरा २ मन्वापुरा ३ निपे इहं विजयपुरा ४ अपरानिता ५ अरवा ६ अशाका ७ वीतशाका ८ यत्र धरकारा पयत । सकेरा अकावती १ पट्याव
 ती २ अाकीविषय ३ सुखायह ४ यत्र अन्तरानदी काचिकी न लेकेहां कीरारा १ शीसभाला २ अन्तरवाहिनी इम इहा परियाटीइ यमपुयीइ येयधियज
 य धरकारावजवना आशानामह जीवाकूटाने सरीय आशवा दिशि धिदिशि धिययनी कर्पयी शासादानुसुयणपयिष कइसा यातादागदागाह दक्षिण

यमाकार्यः । एव शीतोद्गमसुखयनश्चाक्षितस्य । सद्दिनागतोद्गमयति । शीतोद्गमाया द्वाविज्यात्य श्रीसरारश्चरति । अथ ऋतुषष्टिभागसद्विज्यायाद्विषय
 दः । शीतोद्गमाय इत्यादि । समत्यनुक्तपूर्वं पाद्यात्मयिभाषट्पगतासरतदीषयद्गमाश्च । शीतोद्गमाद्वत्यादि प्रोक्तम् । गवर वसतिरिन्द्रविज्यायाश्चरति । श्रीन
 राशद्विज्यायाः अन्तरादीति । प्रक्तरमथाः सेज्जुभा पत्यर्गमशमरापदलापः । यन् पूर्ववित्तगो विज्यायादिसपश्च प्राप्यविभाषट्पुर्वेऽन्तरतदीषयद्गम
 क्त स्रुवेसुत्रकाराद्यांप्रवृत्तिवेष्य देतु अर्धवृत्तिवेषुत्रसायेति । अथसरत्नयलस्कारकूटेषु गामभ्यस्थोपायमाश्च । इत्यपरियाकीएइत्यादि । अथपरियाद्व्या
 ध्यायांद्द्वेषस्कारानपून्या द्वीद्वीकूटो विजयषट्पगताशकी भक्षितस्यै । अथभाय । प्रतिपलस्कारवत्कारि ३ कूटानि तत्राद्या इय निपत तत्रसुत्रकारस्य
 अक्षीकरिप्यतीति । अथरश्चद्रुपमनिपत तत्रपायावत्स्कारगिरि र्पोयीविजयी विभक्तितत्सभ्यो योयः पाद्यात्योविजयषट्पगताशक तस्मिन् यद्यकारे
 सुतोषकूट पायद्यायो विजयसत्तानक वसुषकूट द्वीद्वीयावस्थिनी कूटो नथया एक विद्युत्पातमकूट द्वितीयपयनसद्रुगताशकस्मित्ययः । कस्मिन्न
 वि वषारकार वसेजाश्री गज्यभिदरतइत्यास्त्यसी । नमसिद्रुपातमकूटमधस्थितमितिशुक्र पयनसद्रुगताशकम् शिष्य २ यत्तकारानामुपायिरयन कथ
 नपरिस्थितमित्युक्तस पव नसद्रुगताशकस्यैव यर्मेजासाधस्थितस्य एनादृशयमस्य सर्वेवपि यत कारद्विर्गोपकूटव अज्यभिधारात् ॥ नथ सद्दिअपरकूटद्व

रा, स० चदप्यष्टु० सुरपष्टु० नागाप्यष्टु० दक्षपष्टु० । इमात्रेणइत्तं ताम्रभालिणी फेगमालिणी गनीरमालिणी ।
 इत्यपरियाकीए दीवोकूटा विजगुसरिसणामया भाणिषुष्टा, इमेद्वोदोका कूटा सुत्रार्थिष्ट्या । स० सिद्धाययगकूटि

अथान्यत्राः तद्यथा विज्यायादीजपन्ती अयन्ती अथराक्षिता ॥ चक्रपुराणप्रमाणे त्रयोत्त अथान्या अथप्याय १ दस यत्नस्काराः, तद्यथा स
 न्द्रपयसः १ सुरपयसः २ नागपयसः ३ वैश्वपयसः ४ शीलादायागशागद्या द्वाविज्यात्येकमे कोराशः १ गीतस्वासा २ वना अन्तर्वापिन्योमया क
 रिजितु अर्नवभर दिशिनपञ्चिजाश्वाया शीतोन्दीए अन्तरदिशिर्मे पासि एइ विजययत्ने । भेकेइव अम १ सुत्रप्राधयय २ नाद्याप्रम ३ पाया यप्रकायसी
 विजयय ४ दक्षु ५ सुदक्षु ६ गपिष ७ गन्धिसाश्वती ८ विजय १ राजापाशो एइ गाश्वती ॥ यकेइव दिक्षया १ शीतयन्ती २ जयन्ती ३ अथराक्षिता ४ च

स्याद्विषयः । मन्त्रे श्रीनारायः । श्रीनारायः पूज्यः । श्रीनारायः विजयनक्षत्रीशालमासाद्दपोरन्तरान्ने इत्यर्थः । एषुष्यदुष्मिःपूर्वाभायै शय्यतजिनमयमन्त्रोपै
 मुद्रितमन्त्रनाशीत्युक्तं इत्युक्तं मन्त्रकलाभाष्यानि तेषु उक्तं केवलिनोक्तिवदिति । अतएवोक्तं रत्नशेखरसूरिभिः स्थापयन्तेष्वियन्तरे कतिक्कुरुनक्षत्रपरक
 कश्चिद्व्यवस्यमयिपदुष्मिःमन्त्रकविसेवाउक्तोक्तवाक्यितोक्त्याः १ इति । अथैषायाःपीठशुक्रमासादात्ता विजयनक्षत्राना कतिक्कुरामांष स्यामनियमनेऽ
 मन्त्रदाना संप्रदायः । तथाहि । मन्त्रशास्त्रेनेति संसाधनकापि विप्रोक्तोदुपमायैः कर्तुः । अतोदिव्ये यत्नवमानिन भवन्ति किन्तु मन्त्रोक्तमिच्छदस्यानि
 नवनानि मन्त्रमन्त्रिकदत्तः । मासादात्तमन्त्रमासादात्तसास्यदुष्मिःकुरुताः । अतएव नियमयोदरयते । नैराहन्तरपूयसां मुनरकुरुतां यदपि शीताया । नम
 दिग्भागे पश्चाद्योक्तमभ्य परः मासादात्तपरविश्विष्यवतसा वाप्यः एव अथैषां प्रसादात्पु ष्य । नैरोःपूयसांशीलायाःद्विचकतः ५० योऽन्नादिक-

स्व दाहिणपञ्चत्यमेण पञ्चत्यमिन्नापु सीतञ्जापु दक्षिणेण पृथ्वस्वधिकुमुदोदो रायहाणी दाहिणपञ्चत्य
 मेण ५ पृथ पञ्चसेषि दिशाहृत्यकुरुं मन्त्रस्व उत्तरपञ्चत्यमेण पञ्चत्यमिन्नापु सीतञ्जापु उत्तरेण पृथ्व
 स्वधिवपञ्चसीदेयो रायहाणी उत्तरपञ्चत्यमेण ६ पृथ दान्तिसेषिदिशाहृत्यकुरुं मन्त्रस्व उत्तरेपञ्चत्यमेण

एव मुमुक्षुर्नापि दिग्दक्षिणकुरु मन्त्रस्व दक्षिणपक्षिणयोः पाशात्यायाः सीमादायाः दक्षिणसां एतस्यापि कुमुदोदो, राज्यानां दानेनपक्षिण
 याः ५ एवपश्चात्तपिदिग्दक्षिणकुरु मन्त्रस्व उत्तरपक्षिणयोः पाशात्यायाः सीमादायाः उत्तरसां एतस्यापि पश्चात्तदो राज्यानां उत्तरपक्षिण
 दक्षिणदिशितीरात्त एवपिदिग्दक्षिण दक्षिणदिशिनां विद्यायावमन्त्रे नैरतिक्कुरुतां मासादात्त विचरत्त । एषुभाष्यमन्त्रिनी देवता राज्यानां नैर
 तिक्तोक्तं एव मुमुक्षुर्नात्त एवपि दिग्दक्षिणकुरु मन्त्रस्व उत्तरपक्षिणयोः सीमादायाः दक्षिणसां एतस्यापि पश्चात्तदो राज्यानां उत्तरपक्षिण
 दक्षिणपक्षिणसा सीमादायाः नैरतिक्कुरुतां । एतन्ना मुमुक्षुर्नात्त देवता राज्यानां नैरतिक्कुरुतां ५ एव पश्चात्तमन्त्रे नैरतिक्कुरुतां

मेसिद्धायतन मेरीद्विचिह्नपुयसा ५० योजनानि क्रमे देयकुरुवां बहिः शीतायाद्विचिह्नत एवमासादः मेरीद्विचिह्नतः ५२ योजनानिक्रमे देयकुरुवा
 नय्ये शीतोदाया पूर्वतः सिद्धायतन मेरीद्वयद्विचिह्नतः ५० योजनानामवगाह्य देवकुरुवां बहिः शीतोदायाः द्विचिह्नत मासादः मेरीद्विचिह्नत ५०
 योजनानिक्रमे शीतादायावत्परत सिद्धायतन मेरीद्वयद्वयत् ५० योजनानामवगाह्योत्तरकुरुवां बहिः शीतोदाया उत्तरमएवमासादः मेरीद्वयद्वयत ५०

उत्तरिष्वपु सीष्वापु महासाहपु पञ्चत्विमेण एष्वस्सयिथानिसादेवी रायहाणी उत्तरपञ्चत्विमेण ७ एव रोष्वा
 णगिरीद्विसाहत्विक्कुरे मदस्स उत्तरपुरत्विमेण उत्तरिष्वपु सीष्वापु पुरत्विमेण एष्वस्सयिरोष्वाणानिरि
 देवी रायणीउत्तरपुरत्विमेण ८ कहिस्य जने । मदरेपक्षपु णदणवणंणाम वणे प० ? गो० ! भद्दुसाल्लयणस्स
 यक्कसमरमणिज्जात्तं भूमिजानात्तं पवज्जीष्वाणसयाह उहु उत्थइत्ता पत्थण मदरेपक्षपु णदणवणंणाम वणे

या ६ एवमवतसम । विद्विग्गस्सिक्कुरे मत्तस्स उत्तरपदिगणाः शीमराहायाः सानायामहानया पदिमाया ए । स्यापिबलसादेवा राजधानी
 उत्तरपदिमयोः ७ एव राजमगिरिद्विग्गस्सिक्कुरे मत्तस्स उत्तरपुययाः शीमराहायाः शीताया पुयसा एव्यापिरोवमगिरिदेवा, राजधानी वन
 रपुययोः ८ क्रमयत्त । मत्तस्स पर्वं नत्तुन माथयस मज्झं ? गीसस । भद्दुशासपल्लस्य वडुममरसकीयात् नूमिभानाद्दुपुष्पाजमशानानि

ररुपवतस सायुक्काह पदिमदिशाना शीतादानं उत्तरद्विचि पदिमदिशाना सिद्धायतन ७त्तं यायुक्काहिसामासादायनसकयिथिच्छे । एरुणा पलास
 नामं देयतात्तं राजधानी सायुक्काह ६ वन अवनसककानस ए चालयु दिगीद्विचिक्कुरे मेरुपवतानस यायुक्काह उत्तरद्विशीनी सातानदीनस पदिम
 द्विचि यायुक्काहोना मासादायनसककानं उत्तरद्विचिना सिद्धायतनं दिव्यद्वय एरुणी अवनसककानं देयना राजधानी सायुक्काह ७ वन रोवमनि
 रानामस एरुद्वे दिगीद्विचिक्कुरे मेरुपवतानस वशाक्कुरे उत्तरद्विशीनी शीतानस पुयदिसं उत्तरद्विचिना सिद्धायतन अने वशाक्कुरेणिसा मा

स्याद्विषयः । नखरं स्त्रीतराद्याः शीतपापाः पूयतः स्त्रीतराह्वितनभयभीष्टाममाधारपोरन्तराले इत्यर्थः । एषुभवसुभिःपूर्वाचार्यैः शास्त्रतज्जिनभयमनसोत्प्रे
 मुजिनभयवगामीभ्युत्पाने इदमुत्सूक्तकालोक्तानि तेषु लब्धव्येभस्तिनोविदति । अतएवोक्तं रत्नशेखरसूत्रिभिः स्त्रीपञ्चदशविचारि क्विक्रुएकुलनइदएकह
 कश्चअपानसमविप्रहेसुत्रिचमकश्चिद्विषयावओतज्ज्वाह्वितिगीष्णुता १ इति । अथियावापीचपुष्पमासादानां जिनभयवगामी क्विक्रुटानाय स्थाननियमनेऽ
 यदुदानां सप्रदायाः । तथाहि । भद्रशास्त्रवनेचि संरायनस्यपि विमोहदीदयप्रवाहे, कदां अतीद्विद्ये वनयमानिग भयन्ति किन्तु नदीतटनिवृत्तस्थानि
 प्रवगानि भद्रदलनिवृत्तस्थाः प्रासादाभयनप्राभादांभारालस्यदुसुक्करिक्रुटाः अतएव जिनियतोदरयते संराकलरपूयस्या सुभरकुलका मर्दि शीताया कलार
 दिभानो पथाद्यप्रोचनस्याः परः प्रासादावतरपरिचयिष्यवतजा थाप्यः स्य धारोर्वापि प्रासादेषु जय । सेरोःपूयस्याशीतायाःद्विषयतः ५० योत्जनविद्व-

रस दाहियपञ्चत्यमेण पञ्चत्यमिज्ञापुं सीतञ्जाए दरिकणेण पूष्ट्यस्सविकुमुदोदंघो रायहाणी दाहियपञ्चत्य
 मेण ५ एष्य पञ्जासेषिचि दिसाहत्यिक्रुं मदरस्स उत्तरपञ्चत्यमेण पञ्चत्यमिज्ञापुं सीतञ्जाए उत्तरेण पूष्ट्य
 स्सपिपञ्जासीदेयो रायहाणी उत्तरपञ्चत्यमेण ६ एष्य षण्ठिसेषिचिदिसाहत्यिक्रुं मदरस्स उत्तरेपञ्चत्यमेण

एव कुमुदनापि दिग्द्विस्त्रिक्रुं मदरस्स दक्षिणपदिभयो पाथात्यायाः सीतादायाः दक्षिणस्यां एतस्यापि कुमुदोदंघा, राजधानी दक्षिणपदिभ
 याः ५ एवपवाजाज्जनिविग्द्विस्त्रिक्रुट मन्वरस्स जगत्परदिभयोः पाथात्यायाः भीमोदपावतरस्यां सतस्यापि पलाशोदयो राजधानी जगत्परदिभ
 दक्षिणदक्षिणतोदानर पदिभद्विचि दक्षिणदक्षिणा विदुपायतनजनने निरतिवृत्तना प्रासादाने विचरन्ते । सूर्यनाशकजनिरो देवता राजधानी निरि
 तिकोचर्द वन कुमुदनागर पांयन् दिग्भीचक्रिक्रुट नरुपर्वतनर निरतकोचर्द पदिभद्विचिगी गोलादानदीनर दक्षिणद्विगी निरतिवृत्तना प्रासा
 दसुने पदिभद्विचिगा सीतापदानने विचिचरन् । एतन्ना कुमुदनागर देवता राजधानी निरतिविकाचर्द ५ वन पवाजाज्जनासं सिद्धीचर्द कर्तव्यं

संसिद्धायतन भेरोदद्विष्वपूर्वस्था ५० योजनानति क्रमे देवकुठका बहिः शीतापायद्विष्वत ययमासादः भेरोदद्विष्वतः ५१ योजनानतिक्रमे देवकुठका
 बन्ध्मे शीतोदाया पूषतः भिद्दामतन भेरोरपरद्विष्वतः ५० योजनान्त्वबगाद्य देवकुठका बहिः शीतोदाया द्विष्वतः मासादः भेरो पदिनाया ५०
 योजनानतिक्रमे शीतादायावत्तरतः सिद्धायतन भेरोरपरस्था ५० योजनान्त्वबगाद्योत्तरकुठका बहिः शीतोदाया उत्तरसप्तयमासादः भेरोत्तरतः ५०

उत्तरिष्व।पु सीष्प।पु महाःसहपु पश्चत्थिमेण एष्पस्वधियन्तिसादेवो रायहाणी उत्तरपश्चत्थिमेण ७ एव रोष्प
 णगिभीद्विषाहत्थिकुठे मदरस्व उत्तरपुरत्थिमेण उत्तरिष्व।पु सीष्प।पु पुरत्थिमेण एष्पस्वधियोष्पणानिदि
 देवो रायणीउत्तरपुरत्थिमेण ८ क्विष्प नसे ! मदरेपक्षपु णदणवंपणाम वणे प० ? गी० ! भद्दसाठवणस्स
 यत्तसमरमणिज्जात्तं भूमिनागात्तं पवत्तोष्पणसयाह उहु उप्पइत्ता एत्थण मदरेपक्षपु णदणवंपणाम वणे

या ९ यन्नमयतवम । विदिग्गस्सिकूट मन्तरस्य उत्तरपदिनाया षीत्तरादाया शीतायामद्दानद्या पदिनाया ए।स्य।पिथससादेवा राजधाना
 वारापदिनायोः १ एव राजानमिदिग्गस्सिकूट मन्तरस्य उत्तरपुरयाः षीत्तरादाया शीतायाः पूषसां एसापिरोवन्नगिदिग्ग, राजधानी वन्न
 एष्वयोः ८ क्षमन्त ! मन्तरस्य पयंन मन्तम नाथयम प्रथम ? गीतम ! भद्दशास्त्रयमव्य वजुसमरमस्त्रीयात् वूमिनागाद्दपक्षपाजानशमनि

भेरुपयतने प्रायुकाश्च पदिमदिशाणा शीतादाने उत्तरदिशि पदिमदिशाणा सिद्धायतन उमे यायुकाश्चिमाःमासादावतसकाद्विधिर्दे । एदका पलास
 मायं देयताहो राजधानी यायुक्त्वाह ६ वम अयतसकमानह सातम् दिगीहस्सिकूट संरुपवतामप प्रायुक्त्वाह उत्तरदिशिभी शीतानदीनह पदिम
 दिशि यायुकाश्चिमा मासादावतसकमानं उत्तरदिशिणा सिद्धायतनमे दिग्गह्वर यादगो अयतसकमानं देयता राजधानी यायुकाहो १ वम रोचमनि
 रिनामह छाठम् दिगीहस्सिकूट संरुपयतनह वशात्तुन्मह उत्तरदिशिभी शीतानह पूषदिसे उत्तरदिशिना सिद्धायतन अने वशात्तकोचिना मा

नमस्कृतमन्त्राणां तद्विषयं ब्रह्मकुटुम्बमपि नवर भगवन्तीदृशं कान्तपरिस्फुरन्माया । अथतुरीयवर्गोपक्रमः । कश्चिद्यमित्यादि । ह्यभद्रका ! तुरीयोभन-
 चवर्ग नाम यत्प्रथमं ? भीतल ! नन्वन्वयनक्याङ्गुलमरमणीयाङ्गुलिसिभागाद्दृष्टिश्च युमाद्दृष्ट्यादितिस्यः । योब्रह्ममद्वैतस्युद्भवत्प्रथया ऽत्रात्तरे मदीये
 ब्रह्म भीतलचवर्ग नाम यत्प्रथमं ? पञ्चपाञ्चनगानि ब्रह्मब्रह्मविक्रमभेदेत्यादि पदानि प्रागवत् । यत्प्रथमपरवत्प्रथमतः समसत्त्वं यपरिचिन्त्य नित्य
 ति । एतद्विचिन्त्यनाधिक्रम्येन विद्यताश्च परिकल्पयेत्याह । यत्प्राचीत्यादि । प्रथममेवतायासिद्धिनीयमेवतायासपि विद्यन्त्ययथाह्य । तत्रयद्विनिर्दि-

अणसयाह् चक्षुशाङ्घिक्रमेण षट्ते यत्प्रयागारसठाणसठिपु जेण मदरपक्ष्यय ससुतंभमता सपारारक्रमणा
 षिठह् ॥ यत्प्रारिजीष्णसठस्साह् दुःखिष्णु याधसरे जीष्णसपु षुठयह्क्षारसनापु जीष्णसस साह्निगिरिषि
 रकनेण तैरसजाकाणसठस्साह् पञ्चयह्क्षारिजीष्णसपु षुसुठेक्षारसभापु जीष्णसस साह्निगिरिषिरपुण
 सिशिशिजीष्णसठस्साह् दुःखिष्णुयाधसरे जीष्णसपु षुठयह्क्षारसभापु जीष्णसस षुतैगिरिषिरकभेण

त्य एव चत्वरस्य पञ्चलस्य शीतलस्यसप्त नाजातस्य प्रथमं ? पञ्चयोऽन्यजातानि चक्रवास्तुलिक्रमत्, इत्तं ब्रह्मयाकारस्यस्यमधस्तिन यत् मन्दीरपञ्चन
 सयत् । यत्प्रयात् यपरिचिन्त्यतिष्ठति यत्प्रारिषाङ्गुलसठस्साह् षिठह् च द्विपथाह् दुःखीजनाने षुठेक्षारसभागायाऽन्यस्य यद्विनिर्दिष्टमभ्य न यथा
 इत्तं याऽन्यसठस्साह् पञ्चोक्तारयाऽनियोजनयत्प्रानि षट्तेक्षारसभागायाऽन्यस्य यत्प्रानिरिषिरपञ्च जीष्णियाऽन्यसठस्साह् षिठह् च द्विपथाह्

ना प्रयाग चत्वर्या एतन्नादित्याश्च जेभ्रह्मनामे वसन्ता राजधानी यत्प्रानयोर्त्वं आकाशी द क्रिष्टी च भगवत् । नैरुपवर्गमे द्विष्य सोऽन्यसठस्साह् षिठह्
 र भीतल ! नन्वन्वयनक्याङ्गुलमरमणीयाङ्गुलिसिभागाद्दृष्टिश्च युमाद्दृष्ट्यादितिस्यः । योब्रह्ममद्वैतस्युद्भवत्प्रथया ऽत्रात्तरे मदीये
 नामे ब्रह्मकुटु । पाञ्चयह् ५ ० याऽन्यस्य चक्रवास्तुलिक्रमत् यत्प्रयाग चत्वर्या एतन्नादित्याश्च जेभ्रह्मनामे वसन्ता राजधानी यत्प्रानयोर्त्वं आकाशी द क्रिष्टी च भगवत् । नैरुपवर्गमे द्विष्य सोऽन्यसठस्साह् षिठह्

विष्णुस्यै न वस्यारिषाञ्जनपद्वसावि द्वे च योऽनगयने द्विसप्ततद्विसप्तत्यधिके ऋषींश्चैकादशभागा याऽनस्य एतदुपपन्निरव पराधीतमान् श्रीगणसपावद्गुन
 ममरुद्रुपस्य ६३ सुदृष्टयाऽनान्यत्किन्तामि स्यांश्चैकादशभिर्भासास्य ५३२१ अस्मि परागीपरीतसगतमरुद्व्यासात् । द्विशसद्वस्ययोऽनस्यपावत्तुधिषे
 ज्ञात यथोक्त मानमिति बह्विगिरिपरियेववपावशयोऽनसद्वसावि पथ १ योऽनगयानि एकादशान्येकादशान्यधिकानि षट्च एकादशानापाऽनस्य
 तथानिर्गिरिविष्णुस्यै न श्रीविषयोऽनसद्वसावि द्वे द्वाधसतीद्विसप्तत्यधिके पाऽनस्यते ऋषींश्चैकादशभागा याऽनस्य । उपपन्निसुपाद्विनिरिविष्णुस्यै १७५५
 नैकसादुपव्यासेपञ्चान २ पाऽनस्य ७५५५५ यथाक्त मान । अन्तगिरिपरियेवसु दशमद्वस्ययोऽनगयानि श्रीविष्णुयोऽनस्यभागाणि एकानपञ्चाशदधिकानि
 नि ऋषींश्चैकादशभागायाऽनस्येति । अथास्य षडक्षसूय । सेवेयाएवत्यादि । अक्त नयत एवमक्ताभिस्तापेन कष्टवर्जा सेव भद्रनवसन्नकथ्यता भवित

द्वात्रोष्टुणवद्वससाह तिस्रिजउणापसो त्रोष्टुणसए तिस्रिष्य एकादशनाए जाष्टुणसस श्रुताभिरिपरिरपुण ।
 संप एगाए पउमवरवेहस्राए पूर्णेणय वणसनेण सव्वत्समता सपरिस्किसे षसुत्तं किरहे किरहेनासं ज्ञीव
 आसयति, एव कुरुषज्जा साचेव षदगवणयसुवया ज्ञाणिष्टुजा सचेव तगादिकण जात्र पासायषानिसगा

तरेयाऽनस्यते ऋषींश्चैकादशभागात् पाऽनस्य अन्तगिरिविष्णुस्यै न दशयोऽनसद्वसावि त्रिचिष्णुकोमपञ्चाशद्विगयानाणि श्रीचैकादशभागात्
 योऽनस्य अन्तगिरिपरियेव ॥ तद्विषया पट्टवत्वेदिकया मुक्तेन च यनसुवहेन सर्वतः समन्तान परिचिते सर्वैकः कृतन कृतायभास यावदागैरते
 पथेन कीटास रक्तु है । अ्याद्वकार यात्रन सवसद्व विज्ञासत ४२७२ यात्रन छाउ वशपरीक्षाभाग योऽनसया एतदा सामनस्यन सादिर पद्वस्यपथे
 है । नैरुपपत्त वरुद्वकार यात्रन पाषसद्व इत्यारपोऽनस १३११ उव इत्यारीक्षा भाग एव योऽनसया एतस्यो सामनस्यन सादिरपरिषिपथे

लसहस्रप्रमाणं तद्वै पञ्चकुटुम्बानि भवन्तः पञ्चवक्त्रादिव क्त्वात्परिस्वरनाथा । अथर्तुनीपथनीपञ्चम । क्विचिन्त्यादि । कृभर्त्तु ! मेरोमीमल-
 सुवल्ग नाम यमप्रपन्न ? भीतम ! लक्ष्मणवलयस्यकुमुमसामर्थीयादुर्गुनिभागाः रुरुक्लिष्ट एमाहृद्वापटित्त्ययः । पाञ्चनमहस्यारसुदुमत्परया ऽत्राभरे मरुतैप
 बस भीमलपथसु भाग बल प्रपन्न ? पञ्चपाञ्चनजनानि चक्रवाकक्लिष्टमेनेत्यादि परानि प्रागवत् । पञ्चमन्तरववन्नमवताः ममन्त्यात् अपरिचिन्त्य निट्ट
 नि । एग्वृत्तियनाविचक्येन क्लियताश्च परिहृयतेत्याह । अनारात्यादि । प्रथमनेत्रसापायिबहुिनीपथीकसापायपि क्लिष्टमदुयवाप्य । तद्व्यादिगिति-

अथसयाह अक्षुत्रात्त्रिक्लमेण ष्टे षष्ठयागारसठाणसठिपु जेण मद्रपसुपं षष्ठतममता सपारारकनाण
 षिष्ठह ॥ अक्षारित्रीष्टुणसहससाह दुःसिष्टु वाधधरे क्षीष्टुणसपु ष्ठयष्टक्कारसनापु ज्रीष्टुणसस वाहिगिरिवि
 रक्तेण वैरसजाकाणसहससाह पचयष्टक्कारेज्रीष्टुणसपु ष्ठयष्टक्कारसभापु ज्रीष्टुणसस वाहिगिरिपरिपुण
 रिश्रिञ्जोष्टुणसहससाह दुःसिष्टुत्राधधरे ज्रीष्टुणसपु ष्ठयष्टक्कारसभापु ज्रीकाणसस अतो गिरिविस्वरक भेण

त्पञ्च भन्तरस्य पञ्चनस्य वीक्षणसवन गात्रात्तन् प्रपन्न ? पचयोजनगतानि अकवागुक्लिष्टजन, यत्त बलयाकारस्यस्थामस्यित्तन एन् मद्रपववत
 सवृत्तः षष्ठनात् सपरिचिन्त्यतिट्टि अत्वारियाप्रलसहस्रस्यविदुश्च द्विपथाह दुरापीजनयाने अष्टवैकारशभागापाञ्चनस्य यद्विगिरिविक्लम्य न यथाः
 एतन् याञ्चनसहस्रस्यवि पचयैकारयानिपोञ्चनगतानि षट्शैकारयथागायाञ्चनस्य यन्मनिरिपरिपवत् वीक्लिपाञ्चनसहस्रस्यविदुश्च अ द्विपथाह
 ना प्रपन्न आत्तया सुतकाक्लिष्टम जेञ्चननासे हसता राञ्चयानी वृजानकात्त आत्तपी ट क्लिष्टं च भगवत् । नेत्रपञ्चनमे क्लिष्ट सोऽनलसहस्रनासे क्लिष्टो
 व भीतम ! लक्ष्मणवलयस्य कुमुमसामर्थीयादुर्गुनिभागाः याहा वाक्लिष्टस्य षष्ठार पोञ्चन एतु अथपनिह अहह वृत्ती नेत्रपञ्चनमे क्लिष्टम भीमलपथस्य
 नासे क्लिष्टः । पचयष्ट ५ ० याञ्चन अक्षुत्रात्त वाधधरे पाञ्चनपथे कुमुमसादना मसप मे पाञ्चार षष्ठ्यामे क्लिष्टमत्तकमुञ्चव नेत्रवी नेत्रपञ्चनमे क्लिष्टो

विकल्पेन वस्त्रादियान्नमहत्त्वाच्च हेतुः योजनसर्वत्र द्विसप्ततद्विसप्तत्यधिके अर्धशेकादशभागाः पाञ्चमस्य एतदुपपन्निरिव परस्त्रीललात् स्त्रीपलवपावद्गुण
नमस्तदुपपन्नस्य ६३ सप्तस्यपाञ्चान्यतिक्वतामि एतांशेकादशभिर्भागसप्तस्य ५२२७ अस्मि यथागीपत्नीललातमकलासासाद्दशसप्तस्योन्नतप्रमाणाद्योपिसे
जाय यथोक्तं सामसितिं सदिमिरिवित्तयेकवपादस्योन्नतसप्तस्यैव पञ्च ११ योजनगतामि एकादशान्येकादशाधिकामि नट्य एकादशजागपाञ्चमस्य

तथान्यैरिविकल्पेन शोचियोजनसप्तस्यैव हेतुत्वात्सप्ततद्विसप्तत्यधिके पाञ्चमस्यैव एतदुपपन्निरिव परस्त्रीललात् स्त्रीपलवपावद्गुण
सैकलादुपपन्नस्यैवपाञ्चमस्य २ पाञ्चमस्य ७पमीते यथास्य साम । अस्तान्गिरिवित्तयेकसु दशमस्यस्योन्नतमि शोचियोजनगतामि एकानपथाशदधिके
मि ज्यैशेकादशभागापाञ्चमस्यैव । अथास्य सप्तसप्तस्य । सेवस्यादृत्त्यादि । अस्तं नखर एवमस्तान्मिसायेन कृत्यर्कां सेव मद्मस्यनवकल्पता भवित

दशशोच्युणसप्तसप्तसप्तसि सिसिअउणापस्ये जौषुणसपु तिसिसिष्य पूक्कारसत्ताए जौषुणसस स्युतागिरिविरूपण ।
सेण पूणापु पउमस्यसप्तसप्तसपु पूणेणय यणसन्नेण सव्वतंसमता सपरिरिकसे यस्यत्तं किरुहे किरुहेज्ञासं जाष
आसयति, एष कुरुयज्जा साचेव पादगयणयसव्वया जौणिसुञ्जा तचेव तंगोहिऊण जाय पासायवात्तिसगा।

सत्पाञ्चमस्यैव एतदुपपन्नमिति योजनस्य अस्तान्गिरिविकल्पेन वशयाञ्चनसप्तस्यैव जौषुणस्यैव एतदुपपन्नमिति श्रीशेकादशभागात्
योजनस्य अस्तान्गिरिवित्तयेव न तदेकपा पदमवतीविकपा युक्तेन च यमस्यैवनेन सर्वमः सप्तमस्यैव परित्तिसं सर्वैकाः कृत्य कृत्यावभास यावदावतीरे
पर्यंतं यादाम रस्यै । अथादशकार पाञ्चम सप्तसप्त विज्ञासात् ४२५२ पाञ्चम एतत् दशपरीक्षाभागा पाञ्चमना एतदा सासमकस्य सादिर परस्त्रीपव
स्यै । सैवपवत सप्तसप्तकार पाञ्चम पाञ्चमस्यैव दशपरीक्षासात् १३११११ एतत् दशपरीक्षा भागा एक योजनमना एतको पासमस्यपन सादिरपरिचित्तये

लेखुतिः वरिताः मष्टी एतान्गुपरितसादिशतियोजनानि कर्त्ते विधत्त एवमन्त्यशपि भावनीय । यान्गुगुक्तात्त्या दिग्भ्यश्चिदासा तदाप्युपा
 यः बुद्धिवापानुला दुरपत्य पञ्चदशगदी विरम्यश्चिदासा तस्मिन्निजालपाज्जगदिद्वि पञ्चभिषज्जे यद्गुण नासतप्रमाद्ये भुलविदकम्भान्दपनीते अथ
 शि । पञ्चविदमभा तदार्दि । भूलात्किस्तिद्वयतिर्द्विवात्पुत्रे एव स्तनाविद्यतिप्रिय एते तस्या पञ्चतिर्भोग लब्धानि कृत्यादिपाज्जगत्तानिभुलपिदक
 एव द्वादशपाज्जगत्तान्द्वारपनायनेज्जगत्तमष्टीएनायाम्भुलाद्द्वान्तारतिपाज्जगत्तिकर्त्तेविदकम्भः यश्चमन्त्यशपिमाज्जगत्त । यथाभेरीयुक्तादशाभिरश्रीरिकाशा य
 क्वाद्यभिर्वाग्ने रिकयोश्च क्वाद्यस्योपते क्वापचीयतेष तथा म्वापञ्चभिर्द्विर्द्वीश पञ्चभिर्वाग्नेरिकापाज्जगत्तभाष्येनितान्-वर्षाषः । अष्टयोक्त्वात्रशयो-
 ज्जगत्तान्द्वारपाज्जगत्तान्द्विद्वत्त्वादिस्वापाज्जगत्तपुत्रतपु अष्टीपाज्जगत्तानि शुष्पसि । प्रबरीरेव नाभ्यवर्द्धते । ततश्चैरादिशकस्यापगा १०-१ मध्याशा-
 बस्यराशिगपुश्चिने । एकजगत्तित नद्वे भवतीति जगत्तान्द्वी मास्यराशौदन्त्यात्रजाना भवतीभगाऽऽशी द्वयोराशोरष्टभिरवधत ज्ञान । १ एषासा

चांशुणाद् द्विस्कभेण मसुंअठओशुणाद् द्विरकर्त्तेण उष्य चमार्जिआशुणाद् द्विस्कभेण मसुंसाहेरेगाह सप्त
 श्रीसजोशुणाद् परिकर्त्तेण मसुंमाहरेगाह षण् श्रीसजोशुणाद् परिकर्त्तेण उष्य साहरेगाह चारसजोशु
 षाहं परिकर्त्तेण मसुंशेचिद्युथा मसुंसरिकत्ता उष्य सण्शु गोपञ्चसठाषसठिथु सप्तयंकरिथुमसहं श्रुथा ॥

यद्वैवाश्रापारग, परहकवमस्य बहुमध्यरेषभागे अथ मसुंरखुलिकानाशा। सुलिका प्रजगा? चत्त रिजान पाज्जगत्तानि क्वाज्जगत्तानि विदकम्भेण मसुंनतिरेकाच्च सप्तैव ज्ञानि पाज्ज
 र्जगत्तानि विदकम्भेण, लप्ये अष्टीपाज्जगत्तानि विदकम्भेण उपरिक्तत्वादिजानि पाज्जगत्तानि विदकम्भेण मसुंनतिरेकाच्च सप्तैव ज्ञानि पाज्ज
 शापिनामाभी याज्जगत्तान्द्वारपाज्जगत्तान्द्वीशनेभुलार्द्धे । किदा च भवत्तम् । नेष्टावर्त्ते विद्वे पञ्चकज्जगत्तानि ज्ञानक । वै गीतक । ज्ञानमज्जगत्तानि
 ज्ञानमज्जगत्तानि विदकम्भेण मसुंनतिरेकाच्च सप्तैव ज्ञानि पाज्जगत्तानि विदकम्भेण मसुंनतिरेकाच्च सप्तैव ज्ञानि पाज्जगत्तानि विदकम्भेण मसुंनतिरेकाच्च सप्तैव ज्ञानि पाज्ज

यत्कचुम्ब । चाथ एवाएवजमवरावायहत्यादि । प्राणवन् । अपास्यामृषुसमरसकीपमूमिमागयथं न सिद्धापरनवथ मन्थासिदेदीनार वपि यशुसमर-
 त्यादि । अथाथुलिकाया कचदि यशुसमरसकीपामूमिमाग । मज्जसः ? सववायतपदफरत्वात् सेवधाणानथ आकिमुपरकरेवथा हत्यादिकीपाह्य । तथा
 तस्यशुसमरसकीपमथ सिद्धापरनवथाथ उजोशमयायामगाटुकाशुपिअमंन देशोनकाशुमुसुत्वेन अनेकस्तम्भशसमिथिटमित्यादिकाः । सिद्धापरनवथ
 काय अथ याथदुपुपकुरुकामामपानरथमसिति । अथमस्तनवमस्तनमासादादिबल्लभ्यगोचर मूत्र सन्दरपुत्रिकाया हस्यादि । मन्दरपुत्रिकायाः पूयनः प

साथ एगाए पउमपरवेईश्याए जाथ सपरिरिकम्भा । तीसे उपि वज्जममरमणिजे भूमिजानो जाथ वज्जमझ
 देसभाए सिहायथण कोस श्यायामेण श्युठकोस विरक न्णेण देसूणय कोस उहु उच्चत्तेण श्युणंमखजसथ सथि
 थिठ जाथ धूवकुरुकुंगा । मन्दरचुत्थिआएण पुरथिमेण पज्जावथण पथासकीश्याहाइ ठगाहिन्ता एत्थण मह

मानि परिरुपव मथ्ये सातिरेकाधि पक्कशिशाम याअत्तानि परिरुपव कचरिसातिरेकाधि ह्वाइगयाअनान परिकपेच मूनेविस्सीया मथ्ये
 सथिमा कचरित्तमुका गापुच्छसस्थानसथिमा मवदीदुपमया अथ्या एकया पट्टपरवेदिकया पाथम् सकिमेत्ति, सस्या उपरियशुसमरसकीपीडू

नेरुपवत्तमद शिपरत्तथाथ भाथ पदकपनमान्द मत्तम् । अथ रथइ पारापुं याअन यन्नावाहापापरयेर पीवहापण पुनवाटको पलायन आकारइ सस्थितत् ।
 अथकी नेरुपवत्तमा शूलिकाप्रति कापयेर याटात्तइ रत्तुके । त्रिषि ह्वाए पीअन एकथा कासठि २११२ योअन काइकअभिअरेा पवकपन याटिरे
 परथिपवत्ते । मइ पठकपन एकपट्टपर वेदिवाइ एकपनसुदेकरीन याअथ । यायत् कपमाशुत्तइ याअत् देवसा येवपट्टइ पठकदातमइ यगुनप्य
 भागाइ यसे थिपव ह्वा नेरुपवत्तमी पुलिका पोटीकप मरुपुत्रिका भासइ शूलिकात्तइ । नेरुपुत्रिकाइ एक पीअनल्लपकी कयाअग्देइ तियादे या
 ह्वापवत्ते कोअगामो पाथसोअन चट्टे इम पाथ याअन एकपाअनपट्टे थ्याशास पाअन छद्द कचपये मूत्रइ पारयोअन पीरुत्तपये सिथइ साठ याअन

ते वस्तुनिःसन्निताः अष्टौ एतावानपरितस्माद्दृशानि यो जगन्निष्कर्म विष्कम्भ एव मन्त्याश्चपि भावनीय । यथा नृशुभुसुगन्त्या दिग्दम्भियिद्यासा तदापमुपा
 यः बुद्धिबलापानुला दुरपत्य यत्र यो जगद्गी विद्वांस्यजिज्ञासा तस्मिन्कतिशतपाजनादिक्वे पञ्चभिषक्त्वे यद्वाप्य भावताप्रमादौ भूलाविरक्तभ्यादपनीते अत्र
 द्वि । तत्र विद्वांसः तयादि । भूलाविरक्तविद्यतिर्वाक्यान्पुत्रौ गत स्तनाविद्यतिश्चि यते तस्या पञ्चनिर्भान कथ्यानि चत्वारियाजसाजिनानिभूलापिपक
 प्य दृष्ट्वाद्यथा जगत्प्रमादात्पनायतेयवत्स्यष्टीएनावाभुभूलादुर्द्विचि तियाजमानिकसेविष्कम्भ तावन्मन्त्यापि भावनीय । यथाभेरीयुकादशभिरेकीकाशः य
 कादशभिर्पञ्चने रक्तयोजन व्यासस्यधीयते कापधीयतेय तया म्यापञ्चभिरेकीकाशः पञ्चभिर्पञ्चनैरेकपाजस व्यानास्येतिता-न्वर्पायः । अत्रयोकादशशया-
 जगत्प्रमादाद्भूलाभ्यासादारादेवत्वारिपयाजनेभुनतपु अष्टीयाजमानि युशानि । अत्ररोक्तेच भाव्ययवदुते । तन्मध्ये राधिकस्यापगा १०१ १ मन्त्याया-
 वस्यराशिलामुञ्चिने । एकनयकिल नदीव भवनीनि जगन्नाथानी पास्यराज्ञे रस्यादराता भजनेभामाऽप्राप्ती दृयोराह्योरष्टभिरेववते जगन् । १ व्यापार्या-

छाष्ट्याहं विस्कभेण मसुं अठ जोष्ट्याह विरकनेण उष्य चमरिजाष्ट्याह विरकभेण मूलेसाहरेगाह सप्त
 सीसजोष्ट्याह परिस्केषेण मसुं माहरेगाह पण नीसजाष्ट्याह परिस्केषेण उष्य साहरेगाह चारसजोष्ट्य
 षाह परिस्केषेण मूलेशिष्टिया मसुं संस्किता उष्य तणुश्या गोपच्छसठागसाठिष्ट्या सप्तयेकलिष्ट्यामहं श्रुष्टा ॥

यवदेवासाहसन, पञ्चकवतस्य वस्तुमन्त्यादेवभागे अत्र मन्त्यद्वैलिकालावा । बुद्धिबला प्रकाशा ? अथ रियाल योजनानि कथं भूस्त्वन् मूले द्वा-
 रयापानमानि विवर्धनेन, अथ अष्टीयाजमानि विवर्धनेन रुपविरक्तारिगानि पात्रनानि विष्कम्भेन मूलेनातिरेकादि कर्त्तव्यं जगन् योजन-
 वापिनापानी यान्त माणदारावतसक सीसनेनृशुभु । किञ्च न भववत् । भूतपवतेन द्विपे पञ्चकवतमाने अथवा । दे गीतन । वाप्यमन्त्यापना
 वस्तुवत् रविविष्क मूलेनापञ्चका यामन्तवताने स्यापना मन्त्यमन्त्यापरत्वा आवाकी कटविदिना जगनीय बुकार वाजन् कथा करवाकिर कवत् रवती

यत्कस्य । साह एवात्पत्रमवरकावत्त्यादि । प्राग्भूत् । अथास्यापुत्रुसन्तरमद्यापभूमिमागयसु न सिद्धापत्तमवयव मयासिद्धीनाह अयि यत्रुसन्तर-
 त्यादि । अन्वयात् लज्जाया उपरि यत्रुसन्तरमकीयासुभिभागा प्रथमः ? सत्पथापरपरकरत्वात् सेवयाप्रागप्य आकिम्पुत्रकरेदया इत्यादिकोपाह । तथा
 तस्ययुक्त्यादेशभागे सिद्धापत्तमया अ उक्तोपायापानेनाह काश्चिद्वक्तृभेन देशामकाशानुसूत्रेन अनेकस्तम्भगतधनिनिष्ठमित्यादिकः । सिद्धापत्तमवयव-
 काय अय मायद्रूपयकद्रुक्कालान्तरागामिति । अथप्रसूतवतनक्षत्रमाधारादिवत्कल्पगोचर भूत् सत्पत्पुत्रिणा इत्यादि । मन्त्रपुत्रिकायाः पूर्वसः प

साण पुगापु पत्रमवरवेहृष्ट्यापु जाय सपरिरिकम्भा । तीसे उयि वक्राममरमणिजे भूमिजागे जाय वक्रामसु
 देवभापु सिद्धाययण कोस ध्यायामेण धृष्टकोस विरक्तनेण देसूणय कोस उहु उच्चैतेण धृणंगस्त्रजसय सयि
 णिठ जाय ध्रुवकुरुकुगा । मदरचुछिष्माणुण पुरस्थिमेण पन्नगयण पश्चासजीधृणाह रंगाहिता एत्यण मह

मानि परिक्रमण मध्ये सातिरकाश्चि पक्षिगाल याजनाभि परिक्रमण उपरिधातिरेकाणि द्वादेशयोजनाभि परिक्रमण मूर्धेविस्तीर्णा मध्ये
 सतिप्रा ऊपरितमन्त्रा गापुच्छसस्थानसत्स्थिता मन्त्रदीपमया अथवा एकपा पन्त्रपर्येदिकया माधत् सच्चिसिद्धि, तस्या उपरिपुत्रुसन्तरमकीयोनु-

सेकपर्णतमह शिपरतमह काय पदकयननामह दानय । अ्यारवध पारार्थु याजग पक्षयाशायापर्ये पोष्टलपय घृणघाटनी प्रलपन आकारह सत्स्थितये ।
 केभकी सेकपयनना पूजिकाप्रति वापयेर घाटगतह रसुहे । त्रिंशि इजार योजन एकधा वासठि इण्डे योजन काहकञ्जधिकेरा पदकयता यादिर
 परिधिपत्रेहे । मद् पन्नकयन एकपन्त्रावर यदिकाह एकपनखड्गकरीन याज्यय । यायत् कप्रमार्थुखह यायत् देवता देवदण्ड पष्टदयामह यद्रुमय
 यागाह यसे यियह इहा सेकपयननी पूजिका योटीरुप मरुचुसिका नामद् पुशिकाञ्जह । सेकचुसिकाए एक योजनमूलकपकी ऊपान्जहद तिमारे पा
 इत्यपत्रे श्रीजगती पाषमोत्तान घटे इम पाष योजन एकपाञ्जमघटे अ्याशीष याजन ऊर्ध्व जपपत्रे मन्त्रय धारयोक्तन पोष्टलापये भिषय नाठ याजन

देवगुप्तिः सदिताः प्रष्टी एतावानुपरितसादुसति योजनानि कर्म विष्कम्भ एवमन्यशापि भावनीय । यतानुपुखगत्या । इति स्मृतिप्रकाशः । १७१-१७२-
 यः कुम्भिकापानुष्ठा इत्यस्य यत्र योजनार्थी विष्कम्भजिज्ञासा तस्मिन्निष्कान्तपाजनादिषु पञ्चभिर्भुक्ते यज्ञस्य नावसप्तमाहै मूलवित्कम्भादपनीते अथ
 सि । तत्र विरक्त्याः तद्यदि । मूलानि कर्त्तव्यानि वर्जितानि च गत स्नानादिशक्तिश्च यत्ने तस्या पञ्चनिर्भोग कल्पानि अस्यादिपाजनाभितानि मूलवित्क
 म्नाः इति दशपाजनाप्रमाणात् एवमप्यनेयथास्यष्टी एवमावापुष्ठापूर्वादि त्रिपाजनातिष्कर्म विष्कम्भः यत्र सप्यथा विष्कम्भीय । यथासौरेय्यकारशाभिरष्टीरेकाद्यः य
 कादशभिर्वर्षाने रक्षयो जग व्याहस्यधीयते आपधीयते च तथा म्यापयामि रक्षीरेकीय पञ्चभिर्वर्षानेरेकाद्यस्य व्यासस्येति तानुपार्थयः । अथ योऽष्टीरेकपा-
 जनाप्रमाणाद्यासाधारणवैकल्यादि सदाजनेषु यतनु अष्टीपाजनातिष्कर्म विष्कम्भः । अथ योऽष्टीरेकपाजनाप्रमाणात् इयोरेकपाजनाभिरपयसं ज्ञान । १ अथ योऽष्टीरेकपा-
 जनाप्रमाणाद्यासाधारणवैकल्यादि सदाजनेषु यतनु अष्टीपाजनातिष्कर्म विष्कम्भः । अथ योऽष्टीरेकपाजनाप्रमाणात् इयोरेकपाजनाभिरपयसं ज्ञान । १ अथ योऽष्टीरेकपा-

ज्ञानादिनामुचिते । एवमप्यचित नरेव भवतीति ज्ञानाद्यष्टी यस्मिन्नाहो देवताः राजता मज्जने भगताऽप्यापी इयोरेकपाजनाभिरपयसं ज्ञान । १ अथ योऽष्टीरेकपा-
 ज्ञानादिनामुचिते । एवमप्यचित नरेव भवतीति ज्ञानाद्यष्टी यस्मिन्नाहो देवताः राजता मज्जने भगताऽप्यापी इयोरेकपाजनाभिरपयसं ज्ञान । १ अथ योऽष्टीरेकपा-
 ज्ञानादिनामुचिते । एवमप्यचित नरेव भवतीति ज्ञानाद्यष्टी यस्मिन्नाहो देवताः राजता मज्जने भगताऽप्यापी इयोरेकपाजनाभिरपयसं ज्ञान । १ अथ योऽष्टीरेकपा-
 ज्ञानादिनामुचिते । एवमप्यचित नरेव भवतीति ज्ञानाद्यष्टी यस्मिन्नाहो देवताः राजता मज्जने भगताऽप्यापी इयोरेकपाजनाभिरपयसं ज्ञान । १ अथ योऽष्टीरेकपा-
 ज्ञानादिनामुचिते । एवमप्यचित नरेव भवतीति ज्ञानाद्यष्टी यस्मिन्नाहो देवताः राजता मज्जने भगताऽप्यापी इयोरेकपाजनाभिरपयसं ज्ञान । १ अथ योऽष्टीरेकपा-

ज्ञानादिनामुचिते । एवमप्यचित नरेव भवतीति ज्ञानाद्यष्टी यस्मिन्नाहो देवताः राजता मज्जने भगताऽप्यापी इयोरेकपाजनाभिरपयसं ज्ञान । १ अथ योऽष्टीरेकपा-
 ज्ञानादिनामुचिते । एवमप्यचित नरेव भवतीति ज्ञानाद्यष्टी यस्मिन्नाहो देवताः राजता मज्जने भगताऽप्यापी इयोरेकपाजनाभिरपयसं ज्ञान । १ अथ योऽष्टीरेकपा-
 ज्ञानादिनामुचिते । एवमप्यचित नरेव भवतीति ज्ञानाद्यष्टी यस्मिन्नाहो देवताः राजता मज्जने भगताऽप्यापी इयोरेकपाजनाभिरपयसं ज्ञान । १ अथ योऽष्टीरेकपा-
 ज्ञानादिनामुचिते । एवमप्यचित नरेव भवतीति ज्ञानाद्यष्टी यस्मिन्नाहो देवताः राजता मज्जने भगताऽप्यापी इयोरेकपाजनाभिरपयसं ज्ञान । १ अथ योऽष्टीरेकपा-
 ज्ञानादिनामुचिते । एवमप्यचित नरेव भवतीति ज्ञानाद्यष्टी यस्मिन्नाहो देवताः राजता मज्जने भगताऽप्यापी इयोरेकपाजनाभिरपयसं ज्ञान । १ अथ योऽष्टीरेकपा-

र्द्वियजपापकलाहति । मप्रतिशुधीशिव । कश्चिन्मित्यादि । प्रश्नः प्राग्वत् । वसरसूत्रे चयद्विनीयशिलाभयोरन्व धाव्य । यथा सद-
 र्भागागतत्रादिनी श्रीपूज्यैस्तमर्षां प्रकृत्यस्तथा यथां वलादिभि । रोरायतकाहति रोरायतक्षेत्रभयाः शिवाः सप्तस्यैकस्य प्ररतकृष्णकमुस्तथायव्य । अथ
 मधमपनायमासिजिष्वायुः गीतमाः पशुति मन्दरस्त्वमित्यादि । संरोर्नदन्त पयसस्य कतिक्कालानि प्रश्नानि ? काहलास विशिष्टयस्त्रिकाभानुगतो विष्णु-
 श्रीकाहलस्यापुष्पवनि यापत् यीवस । श्रीकिष्काहानि प्रश्नानि ? तद्यथा । अथसात काह मध्यासकीह उपरिसतकाह । अथप्रयत्नकाहकानिप्रकारमिति
 दः पवसहोत्रिभ्यामा

श्रीहासणे तस्यै प्रकृत्यै मधुहै भयण जाव पमहाहत्यातित्ययरा श्रुमिसिञ्चति । तस्यण जेसे उत्तरिह्वे सीहास
 के सत्यणं बह्नुहि भयण जाव यथा रश्रुतित्ययरा श्रुतिसिञ्चति ॥ काहिया नतं । पदगायणे रत्नकवलसिखा
 णामसिखा प० ? गो । मदरधुलिछापु उभरेण पदगायणउत्तरधरिमते एत्यण पदगायणे रत्नकवलसिखाणा
 मसिखा प० ? पादंगपदगायया उदीणदाहिणविलिखा। मञ्जितवाणिज्यमह् सुच्छु। जाव मनुदेसनाए सीहासण,

मधुभिभवत० पद्मादिकास्तापकरा अभिपिप्यन्ते क्कमदन्त । पवहकयम र रत्नकम्यलशिया । मात्राशिया प्रश्नमा ? गीतम । मन्दरधुसिकाया सु-
 नारसा पलकवमउत्तररमान्ते अथ पवहकयने रत्नकम्यलशिया । मात्राशिया प्रश्नमा ? प्रापीमप्रतीचीनापस । उदीचीमदधियविसीया सु-
 वेलपनीपयया अथ्या यावमाप्यदागेशिद्वाम प्रश्नम ? तद्य मधुभिभवत० यापदुं दीर्घानिय रोरायतकासीरंकरा अभिपिप्यन्ते । मन्दरका भ
 दन्त । कलिकाहानि प्रश्नानि ? गीतम । श्रीकिष्काहानि प्रश्नानि ? तद्यथा । अथसातकाह र मध्यासकाह र उपरिसतकाह र मन्द-

व भगवन् । कलसा काहपयं कथपयं हे गीतम । शिवदिपाकन काहपयं कथपयंहे । नूदशः। सपमपका श्रीत्राः। सोमसुवम एने । उपरिसंकाह से
 एमपम । केयासा काहपयं । अथपयं हे गीतम । कथोस र्धे रकार याजन काहपयं कथपयंहे । सोमसुवमपकी पवकयसागे हेचिरीदि सपुया

राजप्रमाणमुपलब्धादीं सुपे तत्राद्युत्तिभक्तपत्न्यादिभिर्देवीर्भारतकाजरसखा मारतसेत्रोत्पन्ना स्त्रीयकतीभिपिप्यन्ते । तन्मु पूर्वेयान्नायात्रिहापमद्वय एतदु-
 एव सिद्धायाभक्तिमिति वक्ष्यते । एयाद्विशिखाद्विज्जदियभिमुक्तावद्विगमिमुक्ता वेत्रनारताका तत्रशैककालमेकएव तीर्थं कुरूपयते इति सदर्भियेका
 नृपायभैकत्व सिद्धायाकोति म् अयत्नीयाशिला । क्विज्जमित्यादि । इदं च पूर्व पूर्वाशिलागनेमन्नाय क्वसिदयसुसः सर्वात्मनातपनीयमयी रक्तयसु-
 स्वाह सिद्धायाभक्तिजनानामास्य । यथापदिशान्तिमुक्तादिपमिमुक्ता वेत्र पदिशमटाविदेहाय्य जीनादा दक्षिणीतरकपनागद्वयास्य सभ्य प्रति-
 तिनानामकैकविमन्नासभयापूजायाक्कनद्वयसु यद्यते तत्रदादिज्जालेसिद्धायाते दक्षिज्जभागगतपत्न्याद्विषयपाट्रकजाताशिताः सत्यते यीमाराधय तस

झवेसमाए पृत्यण मह एगे सीहासणे प०? तत्रेव सीहासणप्यमाण सत्यण वद्वहि जवणवई जाव भारह
 गा सित्यपरा स्यन्तिसिस्तु सि । कहिसु मते पन्नावधणे रससिछाणाम सिछा प०? गो० । मदरसूछिथ्याए पस्र
 त्थिमणे पन्नावधणपस्रत्थिमपेरते पृत्यण पन्नावधणे रससिछाणाम सिछा प०? उह्रदाहिणायया पाइण
 पइणचिछिछा जाव सवेय पमाण सइसवणिज्जमई छक्का जाव दुये सीहासणे । तत्यण जेसे दाहिणिह्ने

यावत् भारतकासीयकरा स्यभिपिप्यन्ते । इत्यदन्त । पइकयन ए रक्तगिमा नासाशिला मज्जा ? पीसम । मन्दरसूछिकायाः पदिमाया परट्ट
 क्तस्य पदिमपयते अत्र पइकयन रक्तगिमा नासाशिला मज्जा ? ससरदक्षिणायता मायाजपनीपीमविभीया मायसगदेवमगाए धरक्यमा च
 यदलपमापमपी क्वत्था । तत्र यदुद्विज्जाले सिद्धायातत्र तत्र यदुभिज्जमन्त परमादिकासीयकरा स्यभिपिप्यन्ते सययदीनराट सिद्धायातत्र तत्र

कय ते सुवच इ रक्तकप ५ यदतिजा इ भगवन् । केतल मकारे ट्ट । इ गीतस । एव मन्दरन् सव आंशुदरादासुवचमयते । सक्तमाया इ य
 गवन् । यवतन् वेठसु कांइ कवसु आइपवे कवयवे । इ नीयन । एव इय र यापन य इपवे कवयवे । सुवचकी पुञ्जीयत कवे विचिचुं कांइ

रथानगनमप्रति ^{सर्वविषयाप्रकाशात्} । यदनि ^{सुखी} शिवा । कश्चिन्नित्यादि । प्रश्नः प्राग्वत् । कतरसूत्रे उपदिनीयशिलाभयारेच वाच्य । यथा सद-
 सवमपनीयसा ^{सिद्धि} योपकृतसमर्था अञ्जनस्यस्य यथा कृताहनि । रुरावतकाहति रुराघतकेभ्रमयाः सिद्धासमस्यै कस्य नरतकथाकयुत्तयावाच्य । अथ
 संदीकाहस्यार्थं ^{सिद्धि} सविद्यासुः गीतसः य्युति सन्दरसस्यमित्यादि । करोतदन्त पयसस्य कनिकाकानि प्रश्नासि ? कायनाम विशिशुपरिकाकानुगतो विष्टु
 दः पञ्चसद्विधा ^{सिद्धि} तुल्यति पापत् गीतस । श्रीकिकाकानि प्रश्नासि ? तद्यथा । अथस्तर काह सय्यमकीह उपरिसनकाक । अथप्रथमकाकानिप्रकारमिति
 मा

सीहासणे तस्येण प्रकृतं भवण जाव पमहाइत्यातस्ययरा सुभिसिसृ ति । तस्यण जैसे उत्तरिन्ने सीहास
 णे तस्यण यत्तहि भवण जाव य ^{प्या} श्यातिस्ययरा सुनिसिसृ ति ॥ कहिंया जत । पहगावणे रत्तकवळसिंछा
 णामसिंछा प० ? गो । मद्दरखुंछिछाणु उन्नरेण पन्नाधुणउन्नरखरिमते एत्यण पहगावणे रत्तकवळसिंछाणा
 म सिंछा प० ? पाहुंगपहुंगाथया उदीनादाहिगाविछिछासाश्रितवणिज्जमइ सुच्छा जाव मसुदेसनाणु सीहासण,

यदुभिभवम० पमादिकासायकारा अभिपिप्यन्ते कभदन्त । पवकवचन २ रत्तकवचनविधा नावायिशा प्रश्ना ? गीतस । सन्दरखुंछिकापा कु-
 नारसां पन्नाकवमउत्तरसार्थां अथ पयइकवने रत्तकवचनविधा नावायिशा प्रश्ना ? प्रापीणमर्तोबीलायसा उदीबीनद्विषयिकीया सु-
 दंतपनीयमयी अच्छा यावत्स्यपनायसिवासा प्रश्ना ? तस्य यदुभिभवम० यापुर्देदेकीभिप रुरावतकासीयकारा अभिपिप्यन्ते । सन्दरस्य भ
 दन्त । कनिकाकानि प्रश्नासि ? गीतस । श्रीकिकाकानि प्रश्नासि ? तद्यथा अथस्तरकावह १ सय्यमकावह २ उपरिसनकावह ३ सन्द-

र्थभावन । कतला काहपव अथपव वै गीतस । द्विसठियाकन काहपव अथपवत्त । दूदश्यासाधमयकी श्रीजामोणसवस सगे । सपत्तिकाह वै
 तपयम् । केरासा काहपवत्त । अथपव वै गीतस । अथीस इद्वे अकार याजम काहपवत्त अथपवत्त । सोमसपमपकी पदकनकाकन वृत्तिरीधि सपया

एतदप्रमाणमुपलब्धादीं श्रेयं तत्र बहुभिन्नयापत्त्यादिभिर्देहीभारतकान्तरतत्वात् सरतश्श्रेयोपत्त्याः स्वीयं कर्तव्यमिति व्यथते । तन्मु पूर्वज्ञानायाश्चिदात्मनश्चैव
 एकश्चिदात्मनि विद्यते इत्येते । एतद्विशिष्टाश्चिदात्मिणुकावदियमितसुखं चेन्नरतत्वात् तत्रैककालमेकस्य शीर्षं कुरुत्यथाने इति तद्विधेयैका-
 न्त्यापत्तेरित्येव चिदात्मस्येति न अथतुलीयाशिक्षा । अद्वैतमित्यादि । इदं च पूर्व पूर्वाशिक्षानेमात्राया कवस्यत्यस्य तः सर्वोत्सनात्तपनीयमपी रत्नप्रभु-
 त्वात् चिदात्मनि तुल्यत्वात्तथावयव । एतद्विद्यमानि तुल्यत्वात्तद्विद्यमानि तुल्यत्वेन यदियत्तदात्तवितर्कत्वात् यतीनादाश्चिदात्मनश्चैव तत्तत्र प्रति-
 तिनात्मनश्चैव तत्रैव तत्तदात्तवितर्कत्वात्तद्विद्यमानि तुल्यत्वात्तद्विद्यमानि तुल्यत्वेन यदियत्तदात्तवितर्कत्वात् यतीनादाश्चिदात्मनश्चैव तत्तत्र प्रति-

श्रुतेसमाप् पृत्य मद् एगो सीद्वाशणे प० ? तत्रैव सीद्वाशणव्यवसाय तस्य यद्वाहिं नयणवद् जाय भारद्
 गा तस्य यरा श्रुतिश्चिद्वृत्ति । कद्विष्णु मते पन्नाशये रक्षसिछाणाम सिछा प० ? गा० । मद् रचूछिष्वापु पद्म
 त्तिमेण पन्नाशयणपद्मत्तिमपेरते पृत्य पन्नाशये रक्षसिछाणाम सिछा प० ? उन्नरदाहिणायया पाइण
 पद्मण्यिच्छिष्वा जाय तत्रैव पन्नाशयण सद्मत्तवणिज्जमर्हं अक्का जाय दुये सीद्वाशणे । तस्य जेसे दाहिणिसि

यावत् भारतकाशाशकता अभिप्रेक्ष्यते । अथरत्न । पद्मकथने न रक्षसिछा गाशाशिक्षा प्रश्ना ? गीतम । मद् रचूछिष्वाकाया पदिमाया पद्मक
 यत्तदा पदिमपत्तेरं अत्र पद्मकथन रक्षसिछा गाशाशिक्षा प्रश्ना ? उन्नरदाहिणायया पायत्तवैव्यमपाद्य यत्तव्यता च
 यत्तव्यतायमपी अक्का । तत्र यद्वाशिष्वात्त चिदात्मनश्चैव यद्वाशिष्वात्त चिदात्मनश्चैव यत्तव्यतायमपी अक्का । तत्र यद्वाशिष्वात्त चिदात्मनश्चैव

इय ते सुवच न् रत्नरत्नप ४ यपरिजा दे भगवन् । कौतल प्रकारे उद । इ गीतम । एक प्रश्नान्तरं यत्र श्रीमद् रचूछिष्वाकाया पदिमाया पद्मक
 यत्तव्यतायमपी अक्का । तत्र यद्वाशिष्वात्त चिदात्मनश्चैव यद्वाशिष्वात्त चिदात्मनश्चैव यत्तव्यतायमपी अक्का । तत्र यद्वाशिष्वात्त चिदात्मनश्चैव

स्वयं जयापकवाताहति । मप्रतिषु पूर्णोत्तमा । कश्चिन्नित्यादि । प्रश्न प्राग्यत् । वसरसुखे स्वयं द्वितीयजितामनारश्च धाव्य । यत्क सव-
 रमागतान्नमादि । श्री श्री पूर्णोत्तमयो अन्वयस्यस्य यथा । वकाहति । ऐरावतकाहति ऐरायमक्षोभयथा । सिद्धासनस्य कस्य वरतद्वजाकपुत्रपादावप्य । अथ
 मयमपनायमा । मजिथासुः गौतमः पशुति मन्त्रस्त्वस्वमित्यादि । मरीचंदन्त पयलस्य कलिकाठानि प्रश्नमसि ? काहमास विशिष्टपुत्रिकाभानुगतो विद्वि-
 संदीकाहस्यया । तुल्यहति यावत् गौतम । श्रीकिकाठानि प्रश्नमसि ? वदाथा । अथसम काह मय्यमकोह तपस्वितनकाठ । अथप्रयत्नकाठकनिप्रकारमिति
 द् पवतसंश्रितिभा ।

सीहासये तस्येण प्रवृत्तं भवण जाव परहाडश्यातित्यपरा श्रुभिसिञ्चति । तस्यण जेसे उत्तरिह्ने सीहास
 जे सत्यण वद्वह्निं भवण जाव यथाह श्यातित्यपरा श्रुनिसिञ्चति ॥ कहिण्य जतत ! पद्मगायणे रत्नकवळसिंछा
 यामसिंछा प० १ गी । मद्दरबुल्लिछापु उभरेण पढगायणउत्तरसरिमसे प्त्यण पढगायणे रत्नकवळसिंछाणे ।
 मसिंछा प० ? पादंगपद्मगायया उदीगदाहिगायिच्छिमासाश्चित्वाणज्जमइ श्रुक्का जाव मसुदेसजाणु सीहासण,

सुभिमं वल० प्रमादिकासायकार अभिपिप्यन्ते क्षमदन्त ! परवकवम र रत्नकम्यसिणिमा साध्याणिसा प्रश्नसा ? गीतम ! मन्त्रस्वुकिकाया सु-
 नरसा पठकवणउत्तरसरसंसे अत्र परवकवने रत्नकम्यसिणिमा साध्याणिसा प्रश्नसा ? प्राणीमपठीचीनायता । उदीचीनदाह्यविसीकां सु-
 वेतपनीयमयी अण्ण यावमप्यदागोसिद्धाम प्रश्नसा ? सव सुभिमवण० यापयुं पदेवाभिय ऐरावतकासीयकार अभिपिप्यन्ते । मन्त्रस्य म-
 दन्त । कतिंकाहानि प्रश्नमसि ? गीतम ! श्रीकिकाठानि प्रश्नमसि ? सदाथा । अथसमकावह र उपस्वितनकावह र मन्त्र-

र मगायत् । कतला जाहपयुं अथपयुं गीतम ! त्रिसठियाकत जाहपयुं अथपयुं । दूदग्गासायनयका श्रीजाओमनसयन मर्ते । उपरिसुंकाह रे
 गायत् । केवसा जाहपयुं । अथपयुं रे गीतम ! अथोस र्द्वे वजार याजम आहपयुं अथपयुं । सोमनसयनयकी पहद्वपमलग्न वृत्तिरोषि सपुया

प्रसादोपदेशा विद्ययापकजातावति । मयनिश्चयं विज्ञाना । कश्चि
 टी कीपुत्रीस्य मपी यन्मनस्यया मयां कलादिदिनात्
 दृष्ययसुल को विद्यायां गीतनाः यस्मिन् ननु
 कादस्यस्यावद नवनि यान्ता गीतनाः कीचिदुत्पुष्ट्यापसाह । ससिगिज्ञ इत्यादि । अद्भुतबानि स्फटिकरानि जालस्यपुत्रयण रगतदप्य अत्रायीय भा
 यना कश्चिदकपयु न ननु हे मयण-काकठवसिस्ते इत्यादि । प्रभाष्यकाः । उत्तरसूत्रेणकाकार तददद्विष सवीत्सना। कांशुनद रकसुत्रयणं सन्मय
 विसि । कादपरिसाहृदारोभरुपारसाहभाह । सन्दरस्यवनित्यादि । भाषण । सन्दरस्यावसन काक किपद्गाइत्येन वयस्येन प्रथम ? गीतना । सूक
 पावनसहस्र साहस्येन प्रथम ? सत्यनकाहे पुष्टाप्रभापद्विनि वीत्या भाव सन्दरस्यव तते । पद्यस्य मसिगिज्ञा कर केषयद्वय साहस्य य पयते ? इत्या-

सिद्धिं च जत कर्त कश्चिद्वहे प० ? गी० । चउाहहे प० ? त० ह्युके १ काउहे २ जायकव ३ रयण ४ उवसिं ण
 तति । कश्चिद्वहे प० ? गी० । पुगागार सस्रजशुणयामणु प० ? मदरससणतते । पस्रुपससहठिस्त्रि कहे क्रेवइश्य वाह
 त्त्रेण प० ? गी० । पुगा जोशुणसहस्र साहस्रेण प० ? मसिद्धिकर्तुपुक्का गी० । तत्राठ जोअणसहससाह

नदसय । सन्दरस्य भदना । पवतस्य अथसतन कावह विषययुव्या न प्रथम ? गीतना । सूक याजमसहस्र साहस्येन प्रथम ? न
 व्यनकावहे पवता गीतना । त्रियसि याजमसहस्रसाह्रि साहस्येन प्रथम ? सूकमेव सपूर्वापर । सन्दरा पवतः सूकयाजमसहस्र ८
 यार्थे च प्रथम ? सन्दरस्य भदना । कतिनामयेयानि प्रथमानि गीतना । पाठ्या नामययानि प्रथमानि ? लयाया-सन्दरा १ मेक २ न

पुनर्नूने दसत काहस तेसाटे ४ स्वयमभययुनरवादिक्ती प्रकासहे नगा ट ५ सवमिरीयकीउवाह्यर्षे तीयकरणां कम्माभिपकयाहहे तेसाटे ६ गिरिराजा
 भन अमकारना ७ रककरी सदिठहे तेसाट पादुशिक्षादिक्प्रिषा। नासमाहरे । तेसाटे ८ लोकवरीपाह तेसाटे ९ लाकसानभ्यपय्यासाटे एकीकभीनाभि

दि श्रुवाद्यपमभूया । भीतम । विवद्वि योद्धनदृक्षादि वाहृत्स्येन प्रहृतं ० यमेन भद्रगाममन मद्गायन सौमनसवन इत्यानरे वैपन् मयमभ्यसना
 न यत्सुभेनसिति । यममवायापाने अष्टुद्विद्यनसे ममवाय द्विनीयकाहृदिभागा ५८। यगतमहृत्सयाश्मान्मद्यस्यम भयनीत्यम मन्मनानरेरुचिनि । र्व-
 भूपरितने काठयुष्ठाया पटविश्याप्राञ्जलमहृत्कादि वाहृत्स्येन प्रहृतं ० एवमभृत्तिया । मपुष्टावरत्तपर्यापरमात्मन मन्द्दरपयनः यरुपायनगतसहृत्त न
 यांपयमवयवस्याया मत्तमः ० मन्मन्वात्तरायाञ्जलमन्वाया विरार्यायुक्तिवा । मरुप्रकाञ्चमय्ये कथमकथिना मुच्यते चेद्रूपसाल्पन मस्याः एगमभात् पुक
 वाञ्जममजन मिरागतकजापारास्येवति । इयसुवृत्रधर्मा यकाश्चप्रतिधदृत्स्येन समुद्विभेद्वास्तुदि । व्यपनेराः ममयप्रमिदुः। मवाहृत्तागाति मस्ययिनमा-
 व । मन्द्दरस्यस्यमि-यादि । मन्द्दरपयनमम भयवन् । अतिनामभवयानि नागाति मत्तमामि ० भीतम । वाहृत्तागामयेयानि मत्तमामि ० मपुया मन्द्दरत्या
 दि । मायाद्वय म्दरद्वैवयोगात्त रः एवमेकदेवपायात्समरतिनि । मन्म म मरा स्मादिद्वयमापद्यनेति हेदुच्यने एकस्यापि देवस्यमाभद्वय ममममनाति

धाहृत्स्येण प० ० उच्चरिस्त्रिकरुपुष्का गो० तत्सीसञ्जोत्पुणमहृत्साहृ वाहृत्स्येण प० पञ्च।मेव सपुष्टावरेण । मद्दरे
 पञ्च। एगं जौत्पुणसयमहृत्स सञ्चमणेण । मद्दरस्यम भवे । पञ्चपस्म कङ्कणामवेज्जा प० गो० । सौलसणामवे
 ज्जा प० ० स० मद्दर १ मेक २ मणोरम ३ सुदमण ४ सयपमेञ्च ५ गिरिराया ६ रयणोच्चुरं ७ मिस्रो

नारमः ३ सुदमण ४ सयपमनव ५ गिरिराजः ६ रयोयुयः ७ गजलोचुयः ८ मव्य लोकस्य ९ माभाय १० अञ्चव ११ सूर्याबमः १२ सूर्या
 वरत्त इति च १३ नारमः १४ विजामादिः १५ अयनसक १६ व्ययकेनार्थेन मवन्त । एवपुच्यने मन्द्दरः पयनः २ गी० । मन्द्दरेपयने मन्द्दरोमप्रा
 १० याटा अत्यन्तानिमल पञ्चामाट ११ सुयचम्यादिक्र म्पायन म्दद्विधाकार्त्तै सेनाट १२ सर्पादिपङ्कजममलारापुष्टे क्रिरत्त मोटहृत्तव लनाटे सूर्याबम
 नाम १३ सयपमने सञ्चमवेसाट १४ मेकमभ्यवर्त अष्टमरेधिककञ्चमका द्विदिवादिचिना कलात्तै सेनाट १५ यच्चगिरीभादि कञ्चपत्तै मरीचुत्तयरीका

प्रकाशः। निर्वृत्तिसु बहुभुवनम्यति । तेषामनासि देवानामप्यतिसु कथयता रमयती १ मनीरमः, तथासुदुशाभन आधुनदमयतया रथमुत्तयता
 च मनोनिवृत्तिकर इयम यस्यासी सुरेशमः । तथा रथमुत्तयता स्वयमादित्यादिभिरपेक्षा प्रभा प्रकाशो यस्यासी स्वयप्रभा चः समुत्तये । तथासुदुशा
 मविगिरीशामुत्तयत तीर्थकरकामाभियकामयतया च राजानिरिज तथा रथानामाभिविद्यमानुत्तयायत्मेन ययःसुपचयो यत्र सुरजोत्तयः । तथाशि
 लामा पाकुशिलानीनामूर्ते शिरसवपरिचयः मन्मथो यत्र शिलाशयः । तथा लोकस्यस्य प्रससककलोत्तमप्ययतिख्यात् । मन्मथलाक्यादुत्त यदुदुशा
 यथासाकशास्त्रे व्याख्यातव्ये यस्मादश्लोकमसु आकश्यासुत्तकायादुत्तयति यथनात समभूतलादुत्तप्रभायाप्रसव्यातामि योजनकाटीभि रतिष्कालानि स्त्रीक
 मय्य तत्र च सरोरमभवेगवाचित व्याख्यात । अथ लोकाशुत्तय तियगुलाकस्तस्याप्युत्तयशयतयाज्जप्रभायाशुत्तया सिखीयालस्त्रीमख्यात् पुनस्तारणस्य
 लोकाभ्यावसित्त्वमिति यदुत्तयते नियमशुभाकतिपंगुभागास्य स्वाहाफारैकरज्जुप्रभायायामाधिलनस्यात्र लाकाशुत्तय तिययशुत्तयात् । तस्याभ्याय तिरुस्तान्न
 ययतीत्ययः । अस्मात्तमवनीप्यलोत्तस्य पथमइत्यत्र नाह रज्जुप्रभास्त्रेण दूरव्ययद्वित्त्यात् अतएवो पकश्यादश्लोत्तस्याप्यसीमथय अस्मात् समतीप्य
 शाकस्यापल्लायोजनप्रभायात् । एवमादीयान् एव इत्यलोपनापत्यायत लोकाशुत्तस्यसुयोक्त्यात् शाकमाभि अथ नायमागुत्तकमयायेरीय च धमु
 वरे अथश्लोकवचना । अह्नेइत्यादि । अह्ने सनिाव आयुगत्ररथमुत्तयत्यात् वनायेगीरीयशसमयायेतु अह्नेइति पाठ स्तत्रअन्तेनस्य सति नुयादिरसा
 इत्यन्तिथीयते इत्थं पूर्वोपरमहाविदहापयथा अथ अनापमपि कारककार्योपचारादस्ताइति । तथासुवारापल्लापनेसतम चम्पूदययप्रद्विष्टिणमाययते

अथ ८ मसुत्तयागस्त ९ णोदीअ १० ॥ १ ॥ अचक्रय ११ सुरिष्टावर्ते १२ सुरिष्टावरणोतिष्ठ १३ उष्टमे
 अ १४ तदसाहस्य १५ वाहिसेतिय १६ सोत्तस ॥ २ ॥ सेकेणठेण भते । एव अह्नेइ मदरेपक्षे २ गो० । मदरे

देवः परिषमति भवद्विक यावत्परस्यापमास्तिक । अथतमार्थेन गीतम । सुभमुत्तये मन्दरः पयमः २ कामन्तर सदेयेति ? कजदन्त । अ
 तेपाट १६ एहसालसेरुपवतता नाम २ तेकाच मर्दे हे भगवम् । इम करोइति । मन्दरपवत २ नाम दे गीतम । मन्दरनासे सेरुपवसमे विपत्र मन्दर

दि क्वास्तयसंभूया । गीतम । विवद्वि यीजनमहत्कादि वाहस्येन प्रहसं ? यमेन भद्रुगान्नवन नदगायन वीमलमवन दृष्यन्तरे वैमन् भयमब्दमका
 क प्रहसंभूयति । यमममयायाति अट्टिप्रयगमे भयमय द्विनीयकाद्विभागो ऽष्टाश्रातमहत्कावा जमान्यस्येन भवन्तित्युक्त सस्माननररुपि । एव-
 नृपतिने काकपुष्टाहया पटत्रिशाथीजनमहत्कादि पाहस्येन प्रहसं ? एवमकरीत्या मपुष्टावतरकापयार्थपरकालमन मन्त्ररपयगः पुरुयाजनगतसहस्र य
 वापवययसस्यया प्रहसं ? ननु क्वाविद्ययाजानप्रमाणा विारःस्वायुजिक्का मकप्रमाजनपये क्वायनकथिना सुख्यने येनपुष्टान्तम नस्याः एगकवात् पुठ
 वापुपयजन मिरामनकावायास्येवति । इयसुपुष्टवर्था यकावप्रतिपदुत्तेन समदिनेभासयि । क्वायनेराः भयपयार्थदृगाजवाहगागामानि प्रशयिनमा-
 ह । मन्त्ररसजान्यादि । मन्त्ररस्यपवतसा भयवन् । क्वातिभामभयानि नाजानि प्रहसति ? गीतय । वाहस्यमामथयानि प्रहसति ? लहया मन्त्ररत्या-
 दि । भायादुप क्वादेवपीगाम्य हः एवमेकदेवयागाम्भरतिनि । मन्त्र य मरा क्वासिदुयकापयस्येति चेदुक्तने एवस्यवि विवस्यमामदुप मपयगानि
 वाहस्येण प० ? उधरिसेकठपुक्का गी० तत्तोसजीष्णमहत्साह वाहस्येण प० पञ्चामेव सपुष्टावरेण । मन्त्र
 पञ्च एग जीष्णसयमहत्स सञ्जमिण । मन्त्ररसज भवे । पञ्चयस्म कङ्कगामवेज्जा प० गी० । सौलसणामवे
 ज्जा प० ? स० मन्त्र १ मेक २ मणिरम ३ सुतमगा ४ सयपमेञ्च ५ गिरिराया ६ रयणीञ्च ७ मिते ।

भागमः ३ सुतयमः ४ क्वापप्रय ५ गिरिराजा ६ रजोपया ७ गिरिसेय ८ मय्य सोकस्य ९ भाभाय १० अक्य ११ सुर्पावमेः १२ सुर्पा
 मन्त्र इति ४ १४ जसमः १५ दिगायविः १५ अयनसक १६ क्वावकेगावेन भदन्त । एवमृक्तने मन्त्रः पयगः २ गी० । मन्त्रेवधेते मन्त्रोमायाः

१० वाटा अत्यमनिगम पञ्चामाट ११ सुपयम्यादिक्वा आया । मदावाकाकरते तेभाट १२ सयार्दिपयनकमलासापुठे किराज पीटवकट लजाटे सुपावते
 भास १३ सयपवनमे वलमवेभाटे १४ वेवपय्यवर्ती अष्टमद्वियिकककवकवा दिविविद्विधिन । क्वाते तेभाटे १५ क्वाविरीर्पादि क्वापवर्त्त क्वापुवकटधरीका

मन्वाद्याः। निर्वृतिस्तु मनुसुतगम्यति । तथापि नहि देवतामप्यतिशु रूपतया रमयती । मनोरम , तथासुदुशीलत जायुन्दनपतया रत्नपुत्रावपा
 न मनोनिवृत्ताकर दशम यस्यासी सुदशनाः । तथाप्यनुसुत्रतया स्वयसादित्यादिरिरेषा प्रभा प्रकाशो यस्यासी स्वयप्रभाः चः समुच्चये । तथापर्वदा
 मपिगिरीशानुसुत्रतया सीयकरजन्माभियकाभयतयाच राजानिरिराजः तथा रमागामाभिविद्यमानुप्राम्यल्येन चपाठपञ्चमो मय सरवीचयेः । तथाशि
 साजा पातुत्रिभारदीनासुदु किररवपरिचयः समयो यथ विजाधयः । तथा शोकस्यमथ्य अस्यकलशोक्तमथ्यदलित्यात् । मन्वप्रशाकशार्देन यतुदुशर
 वदात्मकलादे व्याख्यातयो यन्माहसोमसु काश्रथ्यास्तुकार्थीहृदति यथनात समभूतसः। द्रवप्रभायाअथभ्याताभि र्थीअमकाटीभि रसिष्ठातादि र्थीक
 मथ्य नमश्च मीरसमवेगवाचित व्याख्यात । अथ लोकाशुदेन तियगुशाकस्यस्याप्यष्टादशशतपाकाप्रमाणाधिस्या स्मिन्नेवातर्क्षीनस्यात् पुनरुत्तरत्नस्य
 लोकाभ्यव्यसित्यमिति वेदुष्यते नियगुशाकतियगुशागस्य स्याः। आकारैकरजुप्रमाणायामानाधिकतरस्याथ लाकाशुदेन विद्ययथात् । तस्यमथ्य नेरुस्तन्न
 व्यधर्तित्ययः । अस्मात्सवभोप्यलोकस्य पचमद्वयम भातु रज्यप्रमाद्येन दूरव्यथद्विसत्यात् अतएवो पलयाथादशोक्तस्याप्यनीमथ्य अस्मात् सुवगाप्य
 लाकस्यागततायोअमप्रमाद्यत्यात् । यथनादीयान् अत्र इहलीप्रमापस्यायत लोकाशुदस्यधयाजगात् लाकमभिः अथ द्वापमानुक्तस्यार्थोपेय याधनु-
 खे एथश्रीकवचम । अष्टैकत्यादि । अष्ट सुमिाल आयागंरज्ययुक्तस्यात चार्थोपेयशसमायायतु अष्टैकति पाठ सत्रअनेनच तरित नुर्पादिरस्य
 इत्यनिधीयते इदप पूर्वोपरमहाविदद्यायनया एथ अनायमपि कारककार्थोपधारारदस्तइति । तथासुवार्थपलयायनेसहस्र चन्नादयथप्रदयिच्यमापयते

सुय ७ मङ्गलगास्र १ णादीअ १० ॥ १ ॥ अष्टक्य ११ सुरिष्टावसे १२ सुरिष्टावरोतिष्ट १३ उखमे
 अ १४ दसाहर्ष १५ वाकिसेतिय १६ सोत्स ॥ २ ॥ सेकेणठेण भते । एव पुञ्जहं मदरेपञ्च २ गो० । मदरे

देव परिप्रमति मन्वद्विकः यावदपस्यापमात्यतिक्कः । अथतनाथेन गीतम । मयसुच्यते मन्वरः पयनः २ अमन्तर सदेवेति १ कृप्रदन्त । अ

तेभाट्टे १६ एहशासनेरपकतता भास २ सेकाव अर्थे दे भगवन् । इम कहीइते । मन्दरपवस २ मासे दे गीतम । मन्दरनासें मणुपयतने विपद मभुर

दि इत्यथ सूर्यावर्तः तथा सूर्योत्पत्तिसंज्ञादिभिश्च धामनाद्ब्रह्मसंज्ञायां सि रद्विपत्तिसु येष्टसंस्मृति सूर्यावर्तः इत्युक्तमित्येव यथासा
 इत्यथ सूर्यप्रसवः इति प्राप्ते नामधेयसौ चः समुद्रस्य ललाटस्योत्पत्तियुक्तस्य सप्तम्यामीसु चतस्रश्चिपाठ सप्तमर सप्तद्विगुणसौ
 सूर्युत्पत्तौ भवति । यथाह । सर्वनामसु सौ सौ सति । सप्तमरताद्विष्यकसुरादिगुणितस्य षड्विंशतिपत्रादी यिसीकमसु द्वेय र्परायणादिभ्यः
 भुक्तद्विगुणितस्य चत्वारो । यथाह । सर्वनामसु सौ सति । सप्तमरताद्विष्यकसुरादिगुणितस्य षड्विंशतिपत्रादी यिसीकमसु द्वेय र्परायणादिभ्यः
 इत्यथ सूर्योत्पत्तौ गुरुकालकालः परिभाष्येति विन्यास्यसात्तरादिगुणितस्य सप्तमयेय । य समुद्रयोर्दिशामादि प्रथमापस्साद्दिपादिः । यथादि
 कादिषा विदिशां प्रथमो कालकालः परिभाष्येति विन्यास्यसात्तरादिगुणितस्य सप्तमयेय । य समुद्रयोर्दिशामादि प्रथमापस्साद्दिपादिः । यथादि
 प्रत् । एतन्नामसु निगमनात् । इति यागस्य । एतन्नामसु पादस्य नामसु सूर्येति सप्तम्या नाम सविश्वान विपुष्टिपुराह । कश्चिद्विद्वि
 परावर्तः प्रायः । सप्तमरताद्विष्यकसुरादिगुणितस्य सप्तमयेय । य समुद्रयोर्दिशामादि प्रथमापस्साद्दिपादिः । यथादि
 स्योक्तस्य परावर्तः । इति यागस्य । एतन्नामसु पादस्य नामसु सूर्येति सप्तम्या नाम सविश्वान विपुष्टिपुराह । कश्चिद्विद्वि
 पा।म तेव परियसङ्ग महिर्होपु जाव पाठित्थमोठिहपु म सुपुणठण गो० । एवं सुसुह मद्रपत्रपु २ सुसुह
 सपा तत्रेव म कश्चिद्य जते । अमुदीवे २ णीउवतेणामवाचहुरपत्रपु व० २ गो० । महोविदेव इत्यस्य चासुह उहरेव
 म्भुदीये द्वीप नासनात्तासा यपरवर्तः प्रायः २ गीतन । महाविदेवया ययया चतस्र्या रम्यकमया र्चिकित्वा नीरकम
 नामे र्वेवता महोत्त । महाविद्विभक्त यावत् पञ्चापनात्तिसिद्धेन निवेद म्भुदेव च नीरक
 पत्तं चरेव मासुनात्तवे तिपत्तः । इति १

एकत्रैत न्यनन्युत्तरत्वात् यन्मुपुट पुरातरत अत्रकेवतिद्रोमास वृषः अस्याश्च शीतान्नाहानदीमध्य द्वासती उत्तरकुन्तर्दुमी २ परिनष्टती २ यम
 कयती भासत्रदुत्तरकुन्तर्दोरायलनाभ्यवभारकान् पञ्चापि द्रवाद्य द्विषान्निषण्णी २ वसुरशोभ्यासलिशासहको रापुयमाशा २ भद्रशास्त्रयनसिपुषी
 २ व्याण्डुली २ मन्तरपयन द्वाभ्यांयाजनाभ्या मसमासा पूर्याभिसुषीपरायुसासती मास्यवद्वेवशस्त्रकापर्वसमया विदाप्य मेरा पूयसा पूयमणाविदेह
 द्विषान्निषण्णी २ एकैकसाःशक्यसि विजयादष्टाधिक्यत्वा २ सखिशावहर्षो रापुयमाशा २ आसनासह पञ्चमिनदीकथीद्रात्रिणसापसहस्रैः समया
 अथोविजयसा द्वात्स्य जननीविदाप्य पूर्वसा अत्रवसमुद्रमुदीसि । अथश्रिट प्रवृत्त्यासीहत्वादिह सदेवति निपयसिनतशीतादाप्रवृत्तोरैकमेव ।

रश्मिगयासस्य दसिकेण पुरालिमलवणसमुद्रस्य पञ्चालिमनेण पञ्चालिमलवणसमुद्रस्य पुरालिमनेण पुरालिम
 जमुदीने २ णीलवतनाम खासहरपक्षिपुं प० ? पाडणपर्वणापु उदीणादाहिणवित्तिसुं णिसहस्रसप्तया
 णीलवतस्य जालिष्ठासा, णवर जीयादाहिणेण यणुत्तरेण तस्यकेसरीद्विहे दाहिणेण सीञ्जामहाणदं पयूठा।

परिवर्थाया पाथास्यसववसमुद्रस्य पूषसा अत्र अम्बुद्वीपे २ नीलाभाशासा यपथरपवतः मज्जमः ? माथीमपतीथोमापतः उदीथीनदिकियायिकायः
 निपयवकथनगीतयती जालितया मवर, थीवादिचिचसा यनुरसरसा । तत्रकेसरिद्रवानासाद्रवः । दलितत थीसामहाजदी मध्य द्वासती
 उत्तरकुन्तर्दुवली २ यमवपयनी नीलावदुत्तरकुन्तर्दोरावतमास्यवद्वेवसाय द्विषान्निषण्णी २ यनुरगीतिचिः सखिशापसहस्रै रापुयसाया २ भ-

नीलावतनामह यपथरपवत अत्रवह २ गीतम । सहाविदेहवपनह उमरह उमरदिगी रम्यकल्पने दण्डिदिगाह पूयदिशमा अत्रवसमुद्रसह पयिष
 दिगाह पयिसदिशमा शववसमुद्रने पूषतिर्षो देहा अद्रुद्रापनाया द्वीपने पिपे मोसयननाभे यपथरपयतले । पूषं पयिसह काया उत्तरदिचिण
 पादसो निपयणा यकथयता नीलवतनहपयि चहयो । यवलोदियय यदनी थीवादिचिचदिशि यनुरपुटवसरह काणयो, वहा केसरीनामे द्रव्हे ।

वि रथ मूर्धावता । तथा मूर्धोत्पलमन्वतेषु वृत्रपथमन्वजादिभिः समन्ताद्भ्रमन्वशीले रात्रिपतेसु येद्यतेसु त्वि सूर्यावतरणः इदमनुसन्निवति ब्रह्मनाम् कर्
 णे अन्वप्रमथः इतिप्रमथ नामवमसी चःसमुच्चय तथासन्मोगिरिपु सुवतीत्यधिकमुक्तस्याम् समवापयोगेनु एतद्वद्विपाठ एतन्नगर एतद्विग्वसीष
 मूर्धोभ्योभरतादिकर्मभ्यइति । यदाह । सर्वनामुनरोनेकरिति । ननुभरतादिस्यलसरादिगुर्वातस्य अद्भुद्ग्रीपपट्टादी विलोकनेमनुष्ठेय एतदाद्यतादिस्यः क
 यमुनरादिगुर्वातस्य लब्धते । यत्तुष्टेग्रीपाकां यस्यादिभिः सूर्योदयः सत्तुष्टेग्रीपाकां चापूर्वेलि सर्वथा समदायः तेन सद्गुणारेव सत्तमन्वमेव पूर्णादिवि
 रथाहारंजपट्टीपपट्टादी मुक्तकाज्जालः परिभाष्यैवतादिस्या प्यस्यासुरदिगुर्वातिसम्भवयेय । य समुच्चयेदिशासादि प्रमथायस्साद्दिगादि । तथादि
 द्दकादिनां विदिगाह प्रभयो कश्चकवाट्टदृशात्मको संतमप्यवर्ति लता संकरयि दिगादित्युच्यते तथाऽयतसः शङ्करः गिरीयापेट्टे इत्यथ । च
 यववत् । पालीयायस्यिगमनाहाह । इतिपाठय । एवयदुच्च पादप्रणयानामनुमद्वरेतिसम्य नाम तच्चिदात्त विपश्चिपुराह । संकेचठेचमित्यादि ।
 यत्त । एतन्नामशाब्दिहः । अप्य एतपरतोवलिग पीलावक्तनामकगिरि विपश्चिपुराह । कश्चिद्विमित्यादि । एतदन्त । अद्भुद्ग्रीपट्टीवे माशयाकाशा यय
 परपवताः प्रशसः । एतद्वदुच्यते । अयं । रम्यकट्टेच सदाःविरहेभ्यः पर गुमिममनुजाश्रयपसूतमसि सस्यदिशयत ययच्च मिचयवपुरिति । एतसा
 यमनायवद्वयपनि । किमन्वद्वत्यानि । निपचवककयता नामयतापिपश्चित्त्या अवर संतस्य वीथापरमथाःयामोद्विचयतः एतन्तः कर्मच कर्मोच्चयतात्या

णाम देव परिपसह महर्द्धीपु जाव पलिउवमठिर्द्धे ॥ सुपुणठण गो० । पुवं सुसुहं मन्दरपञ्चपु ३ सुदुत्तर
 वण तवेच ॥ कठिसु जते । जम्बूदीवे ३ णिलवणेणामवासहरपञ्चपु प० १ गो० । महापिदेहरसवासरस उन्नरेण
 म्बूदीवे द्वाप भासवाकाशा यपपरवर्धनः प्रशसः ? नीतल । म्बूविदेइसा ययसा एतदस्यां रम्यकवपसा दक्षिणस्यां पीरस्त्यासन्नवसुद्वस्य
 नाम देवता मयवर्द्ध । म्बूाश्चिद्रुपल यावत् पत्न्यापुमनास्थितियत निर्वै यार्द्ध इ नीतल । एम क्कीवर्द्ध । अन्वरपवत एद्वमु नाम ३ निरन्तर
 पत्तु सुदेव माशुगुनादे दिमथ । किद्वा दे मयवत् । जम्बूदीपनामै द्वीपल द्विव नाणावत्तनाज्ज यवपर पञ्चलर्द्ध । (अन्वर्द्धि)

अथानेन स्वप्नानुसारस्वाम् शमुपाटु पुराणतः अथकेनदिद्वेजोमान इष्टः अस्माच्च शीतानुवाणादीप्रव्युत्वासती उन्नतकुम्भस्युनी ५ परिगच्छती २ यम
 करवती मासवदुपरकुण्डलशरीरावतमास्यवधामकाशु पञ्चापि इहाय द्विषादिभक्तनी २ धसरशीत्यासलितासहस्रौ रापुयमाथा २ भन्ग्यासिपमिपुती
 २ ध्याग्युनी २ सन्दरपयत द्वाभ्यायाजनास्था सधमासा यूयोभिमुकीपरायुसासती मास्यवद्वेवसास्कारपर्यससपा विदाय सैराः पूवस्या पूवसहाविदेव
 द्विषादिभक्तनी २ एदीकस्माच्चकवति विजयादशाविशत्या २ सलितासहस्रौ रापुयमाथा ५ आसनासह पञ्चद्विनवीशोद्विप्रशलाधसहस्रैः ससापा
 अयोनिअप्य इारस्य जगतीविदाप्यं पूर्वस्या अथवमसदनुपेति । अथशिष्ट प्रवद्व्यासोहत्यारिक् नदेवति निपयनिगतशीसादादाप्रकरयोक्तमेय ।

रम्भायाससस द्वास्किणेष पुरत्यिमलवणसमुद्सस पञ्चत्यिमेण पञ्चत्यिमलवणसमुद्सस पुरत्यिमेण पुरत्यण
 जमुद्दीवे २ णील्यनगाम वासहरपक्षिर् प० ? पाङ्कणपर्दणायण उदीणदाहिणवित्यस्ये णिसहस्रवस्रया
 णील्यनसस नाणिष्ठा, णवर जीवादाहिणेण धणुत्तरेण तत्यकेसरीहो दाहिणेण सीध्यामहाणई पवूढा

पदिषाया पाथान्यसवधसुद्सस पूवस्या अथ अम्बुद्वीपे २ णीलाबाबासा वपपरपवत प्रथम ? प्राचीमप्रतीचोलायत उदीषोभद्विषाविसाहा
 निपयवधकथनालीसवती कश्चित्तया मवर, कीवाद्विषसा यमरुसरस्या । सप्रकेसरिद्रुमासायाह्वः । कश्चित्तः शाताभशामदी प्रव्युत्वासती
 अतरकुम्भस्युत्तनी २ यमकपवती णीलापदुसाकुण्डलशरीरावतमास्यवदुदाय द्विषादिप्रवती २ यमरुगीतिनि सलितामहस्रैरापुयमाथा २ म

शीशवन्नागाम इ वपपरपवत अरुहण इ गौतम । मवाविदेवसप्रमह उन्नत उन्नतदित्रो रम्यकक्षुधने दक्षिणदिशश्च पूषादिश्यानां सवधसमुद्सस पदिम
 दिशश्च पदिमदिश्याना सवधसमुद्सने पूषादित्रो ईहा अमुद्रोपनामा द्वीपत्वे प्रिये णीलयनमाने वपपरपयसत्वे । पूष पदिमह साधो सशरद्विषाण
 पोदसो निपयगा अकथ्यता णीशवन्नासहपक्षि कश्चो । यससोविषय एव नी कीवाद्विषादिशि धनुपपुष्टससरश्च आण्यो, ईहा कीसरीनामं इहस्रौ ।

अथान्मद्विपोमसः प्रवृत्तां मारीकतलसिदिशि । एवञ्चारिकताहत्यादि । एवमुक्त्यापेन मारीकतापि उल्लसन्निमुक्ती भेदव्या । कोष । पयानीण-
 वनि कसदिदृष्टादिप्रथानिमुक्ती योलाकिगला तथाकाराकानात्पुनराभिमुक्ती निगता तर्हि अस्या समुद्रप्रवभापि तद्वदेवेत्याश्रकमामसाह । मवरसि
 दभाभात्य । मयावानिनवृमथीगक्यवथव माञ्जनेमाऽसमासा यदिसामिससी आकृतासती इत्यादिकसवधिष्ट सर्वतदेव हरिकतासखिसापयुगाव्य । त

उत्तरकुरं एज्जमाणी २ अमगावस्रु णीउववउत्तरकुरवदुराअयमालवतद्वेइअ दुहाअभयमाणी
 साए सलिउारसंहसेहि आपुरेमाणी २ नहञ्जालवण एज्जमाणी २ मदरपस्रुय दीहि जोअणेहि
 स्रपसा पुरत्याभिमुहो आअशासमाणी अहे मालवतवस्का रपस्रुय दाउहत्ता मदरसस पस्रुयसस पुरस्सिमणेण

गालवन वपुती अरुं पयस दुाभ्या योअमाभ्यामसमासा पुथाभिमुक्तीआवृता सती अथाभास्यद्वुअस्कारपवंठ दरपिस्यामस्वरस्य पवंतस्य
 पुयव्या पुरविदेव ववे दिपाविपजको २ एदेकसावृकर्मनिचिजयावृथावियगतिभिः सलित्तासहस्री रापुपमाशा २ पञ्चजिः सलित्तासहस्री दुांअज

मदशासपन १	मिदुपापतन ४	अन्तनवन २	सोमनसपन ३	पावकपन ४	पुसिसकाया	सेरीसयोपसस्या चि
	माजारावतलस ४	सिमुपापन ४	सिदापतन ४	सिदुपायस ४	विदुपापन ४	दुपायतन १० प्रासा
	पुफरिजोआया ११	माजारावतलस ४	माभाद् ४	माभाद् ४		द् १६ बायी ६४ क
	दिसदसिक्कट्ट ८	भापावुट्ट ८	बायी १५	बायी १५	अभिपेकसिज्जा ४	ट १० अभिपेकासि जा ४

एददएयकी जालाभरानरा दसिहदिस पञ्चदिसकी मोकसापकी सत्तरकुरमाह्व आववावका वेपनकपवतनपदो भीलवव १ उल्लस्रु २ अन्त

थाया । रत्नगणाय दुर्गा विजयमासी २ कल्पक्याएथशिल सङ्गस्त्वि ममगा अहेजगद्दासङ्गत् । पञ्चलिमेव हापञ्चसमुद् समप्येतिइति । अथथाऽथयि
 एपरसपरप्रयङ्गुसुखयासादिक् अथितित समङ्गप्रयोगाथयिकस्यैवाहापकस्य दर्शनात् । तेनवत्पचगाए । प्रयहेदसुसु मथाएरिकातासशिला । तथादि ।
 प्रयहे ५ थाजनातिविक्रमम अदयोजसमुद्देयेन सुसु ५१० योजनानि विक्रमनेन ५ योजनान्यदुयेनेति यथाअएरिसलिलां यिइयाय प्रयदसुखयाहेरि
 कासतिदेश चक्रसत् हरिसलिलाप्रचरवति हरिकातादेशसाःगल्यात । अथाथङ्कृतानिमप्रथ्यानि । पील्यवलेथामित्यादि । वीजायतिभदत्त । वपथरपर्वते

पुष्टा यदहवास दुर्गावनयमाणी २ एगमेगाते चक्रपट्टिविजयाने अठाधीसाए २ सलितासहस्रसंहि अ्यापूरे
 माणी २ पचाहिसलितासयसहस्रसंहि वतीसाएअ सलितासहस्रसंहि समगा अहेविक्रयसस दारसस जगह
 दालङ्गसा पुराल्यमेण लक्षणसमुद्ममप्यह । अथसिठ तचेव, एष णारिकताथि उत्तरान्निमुष्टी णेअुष्टाणधर
 सिमगाणत गथावहवहवेअुहपष्टय जोयणेण अुसपत्ता यञ्जत्यान्निमुष्टी अावसासमाणी अुवसिठ तचेव

नाथ सर्वाङ्गसाधने समया अथाविक्रमपय धारस्य अथसीरारविद्या पीरस्य लयणधमुद् एमुपसपति । अयजिष्टसदयनि । यदनासीकान्ता
 वि सगरामिभुपीनेसया । नयर इदनागाल्य यन्यापाति धुसवेताअुपयव योक्तेनासुप्रासापयशामुस्री अ्यायुसासतो, अयजिष्ट सदेवप्रयाहेसुसुष
 यथा हरिकातासदी इति म सीसयता भदत्त । वपथरपवसस्य कतिभूटाति प्रज्जसाभि २ गीतस । मयङ्गानि प्रज्जसाभि २ सद्यथा-निहायतन

एरावत ४ नासयन ५ पाञ्चदशमसि यइ प्रकारइ विइवसायकी विइथियइएइ अठरासी अआर नदीए पूरातीथकीयका २ नद्रेशाखयमप्रति अ्याव
 तीवकी २ सेठपदलमति ये पाञ्चनइ अथपोरुनीयकी पुष्टदिगि माइसी अकीयकी हेठइ मासवममामइ दरकारा पयनइ मेदीनें सकपयसगइ
 पुष्टदिगइ पुष्टपिदइअमवतइ वेनागइ यिइयतीरपकी एरुका अक्रयसि मा यिजयपकी अठाविष एणार नदीनें पूरातीथकी २ पाप्यथाप नदीए

अथास्माद्दीपोत्तरसः प्रथमं भारीकान्तमिच्छित्ति । एवञ्चारिक्तताहत्यादि । एवमुक्तन्यायेन भारीकान्तापि उत्तराभिमुखी नोक्त्या । कोष । यथाभीजा
यति क्वचिद्देशादिच्छान्तिमुखी ग्रीकान्तिगता यथाभारीकान्ताप्युत्तराभिमुखी तिगता तर्हि अस्याः समुद्रप्रयत्नापि लब्धदेवेत्याशाकमानसाह । नवरत्नि
रनागात् । मन्थापालिमन्थवेताह्यपञ्च माञ्जनेमाऽप्यप्रासा पश्चिमभिमुखी आच्युतासती इत्यादिकमथशिष्ट सर्वतदेव प्रक्रिान्तासन्निहायदाह्य । स

समाणी उत्तरकुर एज्जेमाणी २ क्मगापक्षेण णीउधतउत्तरकुरचद्रप्राथममाउधतइहेत्थ दुहात्रिभयमाणी
२ चउरासीए साउत्तरसंहसेहिं च्यापूरेमाणी २ नइआउधण एज्जेमाणी २ मद्रपक्षेयं दीहि जोअणेहि
खसपशा पुरत्याभिमुखी आउशासमाणी खहे माउधतधस्कारपक्षेयं दाउइत्ता मद्रस्स पक्षेयस्स पुरत्थिमेण

इशाजयन वृषुली मन्तर पञ्च द्वाप्या योजमाप्यामयप्रासा पुवाभिमुखीआधुता सती अथाभास्यवृषुत्तरपर्यंत दारयिस्थामन्तरस्य पयसस्य
पुष्प्या पुवाविदेव एवं द्विपार्थिनखन्ती २ एदेकसायुक्कर्त्तविक्रपादटाविशतिभिः सल्लिखासइस्तीरापूयगाद्या २ पञ्चभिः सल्लिखासइस्ती दुात्रिय

भद्रयासपन १	विद्वापयन ४	मन्थनमन २	सोमनपयन ३	पादकपय ४	शुक्तिक्वापा	सैरीशयापयस्या चि
	मासावाहवतन ४	विद्वापयन ४	चिद्वापयन ४	चिद्वापयन ४	विद्वापयन ४	द्वापयन १७ प्रासा
	पुष्करिणीवावा ११	मासावाहवतन ४	प्रासा ४	प्रासा ४		द १६ चापी ६४ क
	दिसइस्त्रिक्कट ८	जापाक्कट ८	जापी ११	जापी ११	ऽमिपेक्कसिना ४	ट १७ ऽमिपेक्कसि ना ४

एददक्षपका मोलासदानरा दपिचद्विय पञ्चदिवकी नीकसायकी उत्तरकुरमाह्व आधवायका वेपमकपयवतप्रवे नीकसप १ उत्तरकुर २ उत्तर

द्याया । रसगन्धास दुर्वाचिन्नयमाची २ स्याथाएससिखा । सुहस्तौ । इ समन्ता अहोन्नगहदासहस्रता । पशुत्पिमेव लयणसमुद्र समप्यतिवसि । अश्रधाऽयथि
 एवदसपरेप्रयश्नुक्यासादिश्च मयिद्वित्त ससङ्गप्रवेधावधिकस्त्रीवासापकस्य दर्शनात् । तेनतत्पयगाए । प्रवहेदमुक्ते यथाहरिकातासलिला । सथादि ।
 प्रयहे २५ याजनामिधिकसमेन अदपोजतमुद्वेजेन सुखे २५० योजनानि विच्यत्सेन ५ योजनान्यद्वेजेनेति यथाअरिसलिला यिदाय प्रवदमुकयाहरि-
 वातानिदेश सत्सतत् हरिषसिन्नापारवृषि हरिकातादेश्यासत्त्यात । अथाअकूटानिप्रद्वयानि । शीलवस्तेषमित्यादि । भीक्षयतिमदस्त । वपथरपर्यंते

पुष्टावदहवास दुर्हावनयमणी २ एगमेगाने चक्रपहिविजयात् अठावीसाए २ सलिलासहस्त्रेहि स्यापूरे
 मणी २ पचाहिसलिलाससहस्त्रेहि वत्तीसाएष्ट सलिलासहस्त्रेहि समगा अहेषिअयस्स दारस्स जगह
 दालहस्रा पुराल्यमेण छत्रणसमुद्रसमप्यह । अथसिठ तचेव, एव गारिकताषि उत्तरान्निमुही णेअुष्टाणपर
 सिमगाणत्त गथाअडवद्वेअुष्टपष्टय जोगेण अुसपत्ता पञ्चत्यान्निमुही आश्रहासभाणी अुवसिठ तचेव

ना च सत्सलासहस्रै ससपा अथाविअपस्य शारस्य अयवोदारयित्वा पीरतस्य क्षयणसमुद्र ससपसपति । अयगिष्टतद्वंसि । एयमारीकाला-
 वि सजरासिमुदीनेसव्या । नवर हवमागात्य कन्यापाति मुहवेताक्यापर्यंत योजनेनासप्रसापर्यंतासुष्टी आभूमासती, अयगिष्ट सदेवप्रयाहेमुष्टेप
 यथा हरिकालाजदी वसि ३ सीसपता भवन् । वपथरपवतस्य कतिकूटानि प्रद्वयानि २ गीतस । मयङ्गानि प्रद्वयानि २ सद्यापा-निद्रायतन

एराजत ४ सासवत ५ पाअद्वेष्टमति यइ प्रकारइ विह्वतायकी विह्वियेवहनइ अठरासी हजार सदाए पूरासीयकीयका २ दानूशास्रकसमप्रति, आय
 तीयकी २ सेठपयलमति ये याजनइ अथपोरुतीयकी पूजदिगि साहसी यसीयकी हेठइ सासवजनामइ अरकारा पञ्चनद सदीने सेठपयलगाए
 पूयदियाइ पूयविदरहेत्रमनइ केनागाइ विह्वपीरपकी एकका अक्रयसि ना यिगपयकी अठाषिष हजार सदीने पूरातीयकी २ पाचक्राप नदीए

अथास्मद्द्विधातयाः प्रवृत्तां भारीकांतभाविन्विद्यति । एवञ्चारिकताहत्यादि । एवमुक्तन्यायेन भारीकातापि क्लृप्तराभिमुखी नेत्रव्या । कोष । यथागीता-
 यनि क्लमस्त्रिधाद्द्विधातिसुखा योतानिगता तथाभारीकाताप्युत्तराभिमुखी निगता तर्हि अस्याः समुद्रप्रवभापि तद्देवेत्याद्याकमानसाह । मयस्मि
 रभाभास्य । यथापातिसमवृत्तवेताह्यपचत यान्तेनाऽऽसमासा पयिसाभिमुखी आबुलासती इत्यादिकमवशिष्ट कर्तव्येव करिकानासजिजायद्गोष्य । त
 समाणी उभरकुर एज्जैमाणी २ क्लमगपक्ष्ण् णीलवतउभरकुरषदृप्रात्रयमालवसहृह्य दुहात्रिभयमाणी
 २ चउरासीर् सलित्जारसंहसेहि श्वापूरेमाणी २ दग्धञ्जालवण एज्जैमाणी २ मदरपक्ष्ण्य दीहि जोअणेहि
 श्वासपक्षा पुरत्याभिमुखी श्वात्रशासमाफी श्चिहे मालवतवस्का रपक्ष्ण्य दाहइसा मदरसस पक्ष्ण्यसस पुरस्थिनेण

इयस्मियन इपूरी मयर् पयत द्वाभ्यां योजनभाष्यामसमासा पूषाभिमुखीश्वापूला सती अथाभाष्यद्वयस्कारपर्यंत दारपित्यामभ्यस्स पर्यंतस्य
 पूषव्या पूषविदेह वधे द्विपावमजन्ती २ एकेकस्मात्ककलविजयात्प्राविजलिसिः सलित्सासहृत्वेरापूषाया २ पञ्चदिः सलित्सासहृत्वे द्वात्रिंश

अद्याल्लभन १	मिद्वापत्तन ४	मन्मभजन २	सोमलसयम ३	पाहकपम ४	पुसिकापा	सिरीशयीयसत्या वि
	माजाराववतन ४	सिद्वापत्तन ४	सिद्वापत्तन ४	सिद्वापत्तन ४	द्विद्वापत्तन ४	द्विपापत्तन ४
	पुकरिशीवाया ११	माजाराववतसक ४	प्राभाद् ४	प्राभाद् ४		द्विपापत्तन १७ प्रासा
	दिसद्विक्काट्ट ८	बापापूट ८	बापी १३	बापी १३	अभिवेकसिजा ४	द्विपापत्तन १७ प्रासा द्विपापत्तन १७ प्रासा द्विपापत्तन १७ प्रासा

एदद्वयका योतामदान्ता दक्षिणदिस यमुद्विषकी नीलशायकी क्लृप्तराभाह्व आषवापका संपन्नकपजलप्रते नीलजन १ क्लृप्तराह्व २ क्लृप्तराह्व

एषा । रश्मिगाथास दुर्वा विनयमाकी २ कल्पस्यारसशिखा । चरस्स । च समगा अर्जुनाहर्दासहता । पद्यत्थिमेव कथयणसमुद्रं समप्येतिवति । अत्रथाऽयथा
 एषा । रश्मिगाथास दुर्वा विनयमाकी २ कल्पस्यारसशिखा । चरस्स । च समगा अर्जुनाहर्दासहता । पद्यत्थिमेव कथयणसमुद्रं समप्येतिवति । अत्रथाऽयथा
 एषा । रश्मिगाथास दुर्वा विनयमाकी २ कल्पस्यारसशिखा । चरस्स । च समगा अर्जुनाहर्दासहता । पद्यत्थिमेव कथयणसमुद्रं समप्येतिवति । अत्रथाऽयथा

पुष्पाद्यदंश्यास दुर्वा । वनयमणी २ एगमेगानं चक्षुषाहिविजयानं स्रुतावीसाए २ स्रुतितासहस्रसंहि स्यापूरे
 मानी २ पश्चिंस्रुतितासयसहस्रसंहि वतीसाएष्य स्रुतितासहस्रसंहि समगा स्रुहेविजयस्स दारस्स जगह
 दालश्रुता पुरास्थिमेण स्रुणसमुद्रं समप्यह । स्रुपसिठ तवेव, एष णारिकताधि उत्तरान्निमुही णेस्रुत्ताणधर
 निमणाणत्त गायकश्रुतवेस्रुत्तपक्ष्य जोगेण स्रुसपत्ता पक्षुत्तान्निमुही आत्रहासमानी स्रुवसिठ तवेव

सा च सास्रसासदुःखैः समया अथाविजयस्य गारस्य अयतीदारपिया पीरस्य स्रुपस्यसमुद्रं समपसपति । अयणिदत्तदयनि । एयमारोकासा
 वि रुमराभिषयीनेसया । नवर इदगागाय कथापाति यत्नेवेताह्यपयव योक्तनेतासमासापयंतामुसी अयुभासती, अयणिदत्त सदेवपयारुसुवेप
 यया इतिक्रान्तामरी इति ३ भीक्षयता भवका । वयपरपयसस्य कर्ताफुटाभि प्रक्षसाणि २ गीतम । मयस्रुगनि प्रक्षसाणि २ सद्यथा-सिद्धायतन

एषा । रश्मिगाथास दुर्वा विनयमाकी २ कल्पस्यारसशिखा । चरस्स । च समगा अर्जुनाहर्दासहता । पद्यत्थिमेव कथयणसमुद्रं समप्येतिवति । अत्रथाऽयथा
 एषा । रश्मिगाथास दुर्वा विनयमाकी २ कल्पस्यारसशिखा । चरस्स । च समगा अर्जुनाहर्दासहता । पद्यत्थिमेव कथयणसमुद्रं समप्येतिवति । अत्रथाऽयथा

कटिद्वयानि प्रथमानि १ पीनय । मन्त्रकूटानि प्रथमानि १ तद्यथा । सिद्धायनमकूट अथ भवनात्मन्ये कथमयथास्ये न या निदृष्टि । निदृष्टकट सिद्धाय
 नमकट नक्षत्रयद्विधिसमुद्रासय तदानीन्तवत्कूट मालमद्वयककाराधिपकूट पूर्वविदेव्याधिपकट शालाकट शीनासाकट अ एनमभय कासि कट केसरि
 द्रवमुीकूट गारीकूट मारीकालागवागुराकूट वाःपूर्ववत् अथपरविदेवकट अथरविदेव्याधिपकट रम्यककट रम्यककृश्याधिपकूट सपदशाकट सपदश्यास
 मालाकूट यानिध कूशानि द्विमन्त्रकूटवत् पञ्चशानिकारिन् पञ्चशानयोन्नमप्रमाथानि वाःअःसि । बलवत्यानापिनदृस् कूटाधिपाना राधयास्या संत
 रतरयां । अथास्य नामनिधयत्न पृथुकात् । सेककठे चमिन्धादि । प्रथ माग्यत्न उन्नतमूर्धे अगूर्णयपरगिरिर्नीका नालमसयाग नीलायदासा नाल
 प्रकाशः आशय पात्यप्यत्रपि नीलयथासय करोति तेन नीलयथयाया क्तिवधान् नीलाकांकाच सट्टिका देवः पत्नीपमस्वितिका पादपरविद्यमसि तेन
 लयागागुरालयान । अथाऽस्योन्नतवैदूर्यरत्नपर्यापकनीलमन्त्रियामाकासः शयप्रारवत् । अथपञ्चमवयपप्रथयकाट । कटिच सते । अथश्यायेरायतरमय

पयद्वेष्य मुहेश, अहाद्विकताणर्ह ॥ नीलयत्न मंते । वासहरपक्षुर् कर्हकूटा प० ? गी० । नयकूटा प० ?
 त० सिधे १ पांठे २ पुष्यविदेहे ३ सीआय ४ किस्ति ५ गारीश्व ६ सुवरायदेहे ७ रम्यककूट ८ उन्नदसणे
 शंय १ ॥ १ सवेपपूकूटा पञ्चसङ्ख्या रायद्गाणीते उन्नरण ॥ सेकेणठेण जते । एय युञ्जुह पीलयवेयासरहर

कूट १ सिधे १ नील २ पूरविदेह ३ सीताय ४ कीति ५ गारीच ६ अथरविदेह ७ रम्यककूट ८ उन्नदशम ९ सर्वेयत्नकूटाः पथयातिकारः रा
 कथान्यत्रतरयां । अथकमार्येन भद्रम् । एतमुच्यते नीलायान् यथपरपयसः २ गी० । नीलः नीलाजभास नासवाद्यावदवोमद्विकः याव

११-००० अथास्य दकार नदीये ३२००० सङ्कितकका द्विप्रथमाभा अगूर्णायना द्वारने डेठे अगवापतं देरीने पूरद्विकव अन्तकउगुरनीधि अन्तद्वि ।
 अथथय सुवाश्विक विमन्त्र यावाराणा परह दान मारीकानामदी पञ्चि उन्नरगाहणी अन्तकी एतका विज्ञेय कथ्यापत्नी युजयान्तकी किल

दशिषसा । धृक्कयसुद्रस्येत्यादिप्राग्वर्त् । एष

धाम धासेदत्यादि । प्रभाःप्रतीतः उगरमूर्ध्वे षीलघसतत्तरसा काङ्माद्याधस्यनाकस्य । दशिककेच कीयेत्यादियत् । अथपदुक्तं भारीकालानदीरम्यथय पक्षेयद्विरिपद तथैव रम्यकवर्धे पद्य विद्यायः समसवर्मित्यादिना सुश्रेष्ठ साक्षादाह । दशिककेच कीयेत्यादियत् । अथपदुक्तं भारीकालानदीरम्यथय पद्युक्ती गत्यापालित वृत्तैलाह्य योक्तैलाउसप्रसिति सदैवगत्यापालीकाकीलितपुष्टति । कश्चिद्वसित्यादि । कभरत्न । रम्यकवर्धे गत्यापालिमान पृत्त वेताभ्याः पद्यनाःप्रश्नः ० गीतम । भरकानायाःमङ्गलायाःपयिसामागारीकानायाःमङ्गलायाः पूवराया रम्यकवर्धन्य यदुमप्यध्वेयमाने द्यावत्सरेगत्यापाली

पक्षु २ गो० णालवते वासध्वरपक्षु णीले णीलाजासे णीलवतेषु हस्यदेवे महिहीण जाव परिवसई सष्ट
वेरुलिष्टामण णीलवते जाव णिश्चे ॥ कहिष्ठा नते । जयुद्दीवे २ रम्भाणाम धासे प० ? गो० । णीलवतस्स उरु
रेण रुप्यस्सर्वास्किणेण पुरत्यिमलवगसमुद्स्स पञ्चत्यिमंण पञ्चत्यिमलवगसमुद्स्स पुरत्यिमेण एष जहृक्वेव
हरियास तहृक्वेव रम्भाधास जाणिष्ठु गवर दशिकेण जीवा उधुरंणधणु श्यपसेस तच्चेव ॥ कहिष्ठा नते ।

रपरिषसति सवदीदुयसपः नाशवाप् यावचित्य इति । कभरत्न । जम्भूद्रुवे २ रम्यकनाम्ना वध प्रश्न ? गो २ गोशषस उगरसा रुपिम
कीरुशिष्टया वीरत्यालववसमुद्रस्य पयिसाया पाद्यात्यलववसमुद्रस्य पूवसा । एष पयाधीवद्विरिपे तपाधीव रम्यकवर्धे जणिसद्य । गवर द
शिषसां कीवा उगरसा पम अलक्षाय नदय । कभरत्न । रम्यकवर्धे गत्यापालिनाम्ना वसदीलाउपयतः प्रश्नः ? गीतम । भरकानायाः पयि-

प्रने एक पाजसद्व द्यावपाह्लावकी पयिम साहना यलापका द्यावपापदा नता । तिसज जावया मयाहर्द गहृद जिम दशिकान्तानर्वा तिसज जावयो नी
सयत्तनास । हे भगवन् । पयपरपवतने विपद् केतसा कूटकर । हे गीतम । मयकूटके । संकीदा सिद्दायतनकूट १ मीलायनकूट २ पूवधिदेह
कूट ३ गोधाकूट ४ कासिंदयीकूट ५ मारीकालाकूट ६ अपरधिदेहकूट ७ रम्यकूट ८ उपदयनकूट ९ सयएरकूट पापसद्व योजनगा गादया

पुन द्वैतस्यपयःप्रश्नः ? परैबविक्रान्पातिनो हरिवपुत्रेभस्वितवसदीताभ्यसोब्रत्यादिक तदेव गन्धापातिनापि ब्रह्मण्य । एषु ब्रह्मिहसर् निरुचितस्य ष
 ध्वापातिनोतिरेण विद्याय विक्रटापातिनो तिरेषः कत तपुनस्यनेबस्वितकस्य हेतुः । अथप्राविशेपस्तमाह । अर्थदाय ब्रह्मसाधो ब्रह्मपुरपलाति पाब्रह्मन्धा
 पातिपक्षांनि पुरोपब्रह्मैताःक्यावस्थांनि गन्धापातीबर्धेचतुगानीत्यहः । एतवकस्यात् गन्धापातिप्रभापि गन्धापातिवृत्तीताःक्याकाराणि सर्वत्रधमत्यात्
 तेन तदुच्य त्वाहदाकारत्याह गन्धापातीनीत्युच्यते । पट्यादाहदयोपब्रह्मिहः पक्षोपपस्वितकः पस्वितति तेन तद्योगात्तस्कासिक्तत्याह गन्धापातीति
 पथाह विचतुगानामकस्यानिकत्वेन नामाभ्यर्थोपपत्ति स्थापामसिद्धि । अस्यापिपक्षराजपानुगरस्या । अथरस्यकृतेजनामनिधपनसाह । संकेपठे
 ब्रह्मिह । अथ केनायेन भर्त्स । एतमभ्यते रस्यकबर्धे प यीतम । रस्यकबर्धे रस्यतेजोहृपते नामाकल्पदुमीः यस्य भविष्यतिरेप सिदीः प्रदेयीर

रश्मपुषासं गंधाधइयाम अहवेष्टुहृपहृप प० ? गो० ! णरकतापु पसुत्सिमेष्य षारीकसापु पुरत्सिमेष्य रश्मग
 धासस्स धक्रमझुदसनाप एत्स्य गधाधइंगाम अहवेष्टुहृपहृप प० ? अवेव विष्टुतावइरस धवेव गधाधइ
 रसापि धससु षुठी धइयेउप्यलाइ जाव गधाधइंपयसानाइ पउमेष्टु इंत्यदेवे महिहृीपु जाव पठित्वमठि

भाषां गरीकान्धापाः पूषकां रस्यकबर्धसा ब्रह्मण्यदेगमाने अह गन्धापातिर्नाह । वृषवेताह्यपबदा । प्रश्नः ? परैबविक्रटापातिनः परदेव न
 भाषातिर्नीटपि ब्रह्मण्य न अहः ब्रह्मिहसपमानि पाबह्म गन्धापातिब्रह्मिहंनि गन्धापातिप्रजाति, पक्षसाहदवीसाहृदिं कः पाबहपक्षोपपस्विति

राकधाभी चहर्त्सव्ये । तकाह अर्धे । हे भगवन् । इत कधीह नीलायत ब्रह्मर पबन । हे नीलन । नीलबलनाने ब्रह्मपरपर्वत नीलीबर्धे नीली
 प्रधाकान्ति केहनी नीलबलनाने कंदा रवता अहृदिह पाबह्म अहहवे एव देवुर्देवलय नीलाकहर्धे नीलबला पाबह्म निर्याही । निहनी हे अहबन् ।
 अहृदीपनाति दीपने विरे रस्यकताने कयाह । (वसे रस्यकहृधेकहृवे) । हे नीलन । नीलबलनाना अहहवे अहरी हे नी पु

तिरसखीपसया रतिविययता भीयते इति रस्यंरस्यसेवसरस्यक रसखीपञ्च श्रीश्वेदीकायकानि रस्यतातिशयपतिपादकानि रस्यकथाञ्च देवो याञ्चतुपरिव-
 धति । तेन तद्दरस्यकानिष्यञ्चिपते । अथपञ्चभावपथरः । कश्चिज्जलतेइत्यादि । कभदन् । जयद्वीपेद्वीपे रुक्मीनामवपथरपर्यसः प्रहसः ? गीतम ।
 रस्यकवपस्यरस्यक वक्ष्यमाहद्वैरस्यवततेइत्यद्विचस्यत्पूर्वस्यवपसुद्रस्य पश्चिमाया पश्चिमस्यवपसुद्रस्यपुत्रस्य आशान्तरेजयद्वीपेद्वीपे रुक्मीनाया
 पञ्चभावपथर प्रहसः ? माथीनप्रतीचीनायतः शनरद्विचस्यया सिस्तीस्यः स्यभुक्तानुसारेण देवमन्त्राद्विसवद्वुपथरवस्यस्यसासैव कश्चिमेवोपि परद्विचणती
 यावा शनरस्यं पशुःपट्ट कवस्येव अथादिक तदेव द्वितीयवपथर प्रकरखीकमेव द्वेषाः परस्परसमासत्वात् महापुद्गीकाऽत्रद्वैवो महापट्टद्वैतुस्य
 असाधनितानादद्विच शीरकस नरकासा महाभरी मेतस्या । अत्रच कानदीनिदशमीयेत्याह । अत्राराद्विचानि । यथा रात्रिमापुरत्यिमेवगच्छइति । पू-

इए पारवसइ रायहाणी उत्तरेण ॥ संकेणठेण भते। एध वुसइ रमणुवासे २ गी० । रमगावासिण रमने रमणु
 रमणिजे रमणुस्य इत्यदेवे जाव परिचसइ रायहाणी उत्तरेण ॥ संतेणठेण० कहिस्य भते ! जयद्वीपे २
 रुप्यागाम वासइरपक्षेण प० ? गी० ! रमगावासस उत्तरेण द्विरणस्ययथाससस दस्किणेण पुरत्यिमउद्यण समु

कः परिवसति राजधानीशनरस्यासिति । अथकनार्थेन भदन्त । एव बुध्यते रस्यकवप २ गीतम । रस्यकवप रस्य रस्यक रमणीय रस्यकवात्रदे-
 वोयावपविवसति । अथतेनार्थेन । कनरत्न । जन्मद्वीपे २ रुक्मीनास्यवपथरपयतः प्रहसः ? गीतम । रस्यकवपस्य शनरस्यो द्वैरस्यवतस्य-

मे यपथरपर्यन्ते दक्षिणार्ध पूर्वदिशिनां जवजसुपुत्रने पाथेनइ पश्चिमदिशिमा सवणसमन्ते पूषइ इम इयोरीतइ विम इतिवपस्येय पूषइ कश्योके
 तिमञ्च रस्यकवासाकेचकश्चिती । एतस्मी विशेष दक्षिणदिशाइ कीलापथेके शनरदिशाइ पशुपुट अथशेष याकतु तिमञ्च आसया । किदा हे पनगव
 न् । रस्यक वेषमे विपथ गन्थापाठीनामे कृषवैतास्य पञ्चवले । हे गीतम । भरकान्ता महाभरीमे पश्चिमदिशाइ नारीकान्ता महाभरीमे पूषदिशाइ

पुन द्विगणपर्यन्तः प्रकृतः ? पर्येविकृत्यापतिभो इति पठेन्नस्वितपुसदीसाह्यकोश्यादिक सदैव गन्धापातिभापि चकथ । पथु सपिस्तर निरुचितस्य ग
 धापातिभोतिरेद्यु विहाय विकटापातिभो विवेकः कत सत्रमस्युकेवस्वितकत्व हेतुः । अत्रपौविद्यपस्तभाह । अपथाय वस्तुभायो वस्तुपुत्रानि माधुन्या
 पातिवर्कानि वृतीयवत्तदीताह्यवर्कानि गन्धापातीवर्कं वस्तुगानीत्ययः । रत्नस्युत्पात गन्धापातिप्रभापि गन्धापातिवृत्तैवाटपाकाराणि सयत्रसमस्यात्
 तेन तदुक्तं स्यात्कारात्वात् गन्धापातीनीस्युत्पत्ते । पट्टायाभर्त्यामर्वाट्टिकः पस्यापमस्वितिकः पतिवर्कति तेन लयागात्कारात्मिकत्वात् गन्धापातीति
 यथात् विद्युत्प्रणामकस्यात्मिकत्वेन भागात्पर्यापयति स्थापानाभिहितं । अस्यापिपस्यराजयामुनरसा । अपरम्यकृतेवनामनिप्रपनपाद् । संकेतते-
 वनि-दि । अप केनायेन भर्त्सा । एवमव्यते रस्यकवर्धे र यौवस । रस्यकवर्धे रस्यतेकोद्भवते सात्काक्युत्पुषीः स्य सपिद्यजितीय नैवीः मदीरी-

रत्नपुधासं गधावक्षुणाम वद्वेवैष्युपक्षुप प० ? गो० ! णरकतापु पसुत्तिमेण णारीकतापु पुरत्तिमेण रत्नग
 वासस्व धन्मसुदसनाप एत्थण गधावदंणाम वद्वेवैष्युपक्षुप प० ? जचेव पिसुहावहरस सखेव गधावड
 रसापि वसव्व सुठी वडुपेउपपलाह जाव गधावदंयसाजाह पउमेसु इंस्यदेये महिहुोपु जाव पठितंयमठि

भायां गारीकान्तायाः पूर्वस्या रस्यकवर्धस्य वस्तुमवर्धेयभागे अत्र गन्धापातिगणा वृत्तवैताह्यपद्धताः प्रकृतः ? पर्येविकटापातिभ नरेव ग
 धापातिभोऽपि चकथ न अत्रः वस्तुनिष्ठापयानि यावद् गन्धापातिवर्कानि गन्धापातिप्रजाणि पक्षमथावर्धोमवर्द्धि काः यावत्परस्यापमस्विति

राजधानी उत्तरार्धे । लकाव अर्थ । इ भगवन् । इम कर्हीव नीकावत वचनर पक्षः । इ गीनन । नीकावतान्ते अथपरवचन भोनीवर्धे नीकी
 प्रजाकानि इरेमी नीकावतान्ते इंवा देवता सवृत्तिव यावत् अलकव एव द्विपुत्ररत्नमय भोन्नाहव नीकावत वाचन निरस्ये । सिद्धं च अकथम् ।
 अद्वीपान्ते द्वीपने द्विरे रस्यकान्ते वचनर । (इते रस्यकवर्धेवचनरे) । इ नीकाव । नीकावतान्तायाः वचनं च ई कथम्

तिरमजीवतया रतिविषयता भीयते इति रम्यस्मतेवरम्यक रमजीवत् भीयतेकार्षिकानि रम्यसातिशयमतिपादकानि रम्यकथाश्च तथा । यथा ।
 रति । तेन तद्वरम्यकानि ज्ञायन्ति । अथपञ्चमाधपथ । कश्चिन्नतेइत्यादि क्रमदत्त । अयुद्धीचेद्धीवे ककमीमाभयपथपरपथेन प्रकृतः ? गीतम् ।
 रम्यकथयत्प्रकृत्यां वस्तुसाधैरस्यवसथेभ्रस्यद्विचिह्नस्यां पूर्वलावजसमुद्रस्य पश्चिमाया पश्चिमजवजसमुद्रस्यपुण्या आशान्तरेअयुद्धीचेद्धीवे ककमीमासा
 पञ्चमाधपथर प्रकृतः ? माजीनप्रताजीनायत ननरद्विचिह्नया सिंहीसः स्यसुत्तासुसारेव देवमवाहिसवद्वेपपरवजवजलसिख रुक्मिणीपि परद्विचिह्नयो
 जीवा कनरस्यां यमुःपट्ट इवद्येव व्यासःदिक तदेव द्वितीयवपथर प्रकृतजीवसंय द्रुयाः परस्परमसाभित्वात् सद्वापुद्धीकाऽधद्वेषा सद्वापदनद्वेइत्युस्य
 व्यासाश्चिनासायद्विचिह्न तीरस्थव सरकाला सद्वापदी नेतव्या । अथच कामदीनितवसमीयेत्याद्य । अदारीद्विचिह्नित । यथा राहिसापुर्द्विचिमेष्णाशुबन्ति । यु-

इपु पारयसहं वायहाणी उत्तरेण ॥ सुकैण्टेण भते । एवं युसुह रम्यपुषासे २ गी० । रमगावासेण रम्ये रम्यपु
 रम्यणिह्नं रम्यपुषु इत्यदेवे जाव पत्विचसहं रापट्टाणी उत्तरेण ॥ संतेण्टेण० कदिस्य भते । अयुद्धीचे २
 रुष्पीगाम वासद्वरपष्टुप प० ? गी० । रमगावासरस उत्तरेण हिरण्ययययामसस दत्तिकणेण पुरत्थिमल्लयण समु

का परिवसति रागयानीवनरस्यासिति । अथकनायन भदत्त । एव सुख्याते रम्यकथय २ गीतम् । रम्यकथय रम्य रम्यक रमजीव रम्यकथाभदे-
 वीयावावपरिवसति । अथतेनाथेन । कथनदत्त । अयुद्धीचे २ ककमीमासावपथरपथम् । प्रकृत २ गीतम् । रम्यकथयस्य सतरस्यां द्वैरम्ययसथ

मे यथपारपर्यन्ते द्वापिचह र पूर्वदिशिना सयवसमुद्रने पश्चिमद पश्चिमदिशिना सयवसमुद्रने पुष्यद्वेव वकीरीतद्वे विभ वत्तिवपथेय पूष्यद्वे कट्योर्के
 तिमन्त्र रम्यकथासद्वेचकदिवो । एतको विभयेप द्वापिचदिशद्वे वीजापथेदे उन्नरदिशद्वे यमुपुट्ट अथयेव पाङ्क्तु तिमन्त्र वायव्या । किद्वा हे द्वागय
 प् । रम्यक टीपने विपद्व गन्थापापीनामे भूतदेसाथय पथवदे । हे गीतम् । नरकाला सद्वापदीने पश्चिमदिशद्वे आरीकाला सद्वापदीने पूर्वदिशद्वे

निमगता पूर्वैर्वाङ्घ्रियुपसर्प्यंतीतिभावः । इत्यङ्गुलः शरीरेण कर्तारोत्तरेण निगदानेतव्या यथापुरिकांसा इतिवधेप्रथाङ्घ्रिमोमङ्गानदी पश्चिन्यमेकगगुर
 ति । पश्चिमाङ्घ्रि गच्छति । अथनरकांसायाः समागच्छप्रथमित्यत्र इतिकांसायाः । इत्यङ्गुलायास्तु रोहितायाऽप्यतिदेशात्पुनश्चित्तवत्याङ् । अथदोष निरि
 गन्धप्रभुश्चमलव्यासवतिरुत्सपदादिकं चक्रेत्य तदेवति सनागच्छप्रथमितिप्रकारकोक्तमेव तथापरकालाया पुरिकांसाप्रकारकाल इत्यङ्गुलायास्तुः ।
 नानाकरकोल । यत्तु नरकांसायाङ्गुलपदोत्सवमित्या रोहितयासङ्गुल इत्यङ्गुलायास्तु इतिकांसाया सदातिदेशकथन तत्रममन्त्रिद्युमितिसत्य एतान्निदि
 गाऽनित्यत्र इत्युः । अथाङ्गुलकूटवञ्जसाङ् । इदियं निवृत्तमित्यादि । कश्चिन्नञ्चिपवति समवत् । कतिक्कूटानि प्रकृताणि ० गीतम् । अष्टदूतानि प्रकृतानि
 तथाया प्रथमसप्तद्विद्विनिद्रापतनकूट तनाकपिनकूट पञ्चमसप्तपथपरवतिक्कूट रम्यकूट रम्यकृष्णपथिपदेवकूट नरकांसामदादयोक्कूट पट्टिकटनरापुर
 वेश्मगच्छतिवसुद्विमितिदेषः । यथा राहितानाङ्घ्रिमयता अद्यापत्तद्वरुती दक्षिणेन प्रस्युङ्गासमी पूर्वैश्चपत्तद्वगच्छति तथेषामि प्रस्युमवधपरदक्षिणम

इत्स पश्चिन्यमेक पश्च त्समलवणसमुद्रस्य पुरान्यमेक पुराण जघद्वैवे २ कृष्णीणाम आसहस्रपक्षुः प० १ पा
 इत्यपहंणायपु उदीगदाङ्घ्रिणिवित्यसुं एव जावेधमहाङ्घ्रिमवत वत्तक्षया साचेव कपिससधि णत्रर दाङ्घ्रिणेण
 जीवा उत्तरेणपणु अथसेसवचेय महापुङ्गीए दहे णरकंताणर्हे दारिकेणे णंअक्षि, जहारीहिङ्घ्रिसा पुरान्यमेक

पंसा इतिवचसा पीरस्त्यनववसमुद्रस्य पश्चिमायां पाशास्त्यनववसमुद्रस्य पूषसां अत्र कस्य दीप २ कश्मगाणाया यथपरपयत प्रकृष्टः ० माथीग-
 तीचीनापतः कनरद्विज्जवित्तीवीः एवं याद्विह द्विषवद्वज्जवता साचेव कश्मिन्कोडवि नवर दक्षिणेन गोवा कर्तरेण यमः अथदोष तदेव न-

रम्यकृष्णम अङ्गुलपथ्यराइ ममर विचर इती गन्धायातीनामर गुणवादी-दीनाङ्घ्रिपवतर्हे । अत्र विकटपाभाभी अङ्गुलाना नद्वज गन्ध य लीवी
 पश्चि वत्तव्याता आःशुवी । अङ्गुलपथ्य यथां नानाङ्घ्रिपवतर्हे ।
 पातीना अङ्गुलपथ्यः रकञ्जक पञ्चमाले इती इत्या अङ्घ्रिपवतर्हे

रीकृद्दृशुंरीकृट् कृष्णकृत्सागरीसुरीकृट् देरस्ययसकृट् देरस्ययसकृट् सच्चिकाश्याकृट् । यत्नात्तिप्रमाणपरत्यतश्रेय्याऽथस्यस्थितात्ति । पञ्चशक्ति
नात्तिशुर्वाक्ष्यत्ति राश्रवाभ्यः कृटात्तिपदवात्ता कुश्रर्यात् । सप्रत्यस्यनामनिदानपयसुपुञ्चे । संकषट्ठेयत्तिन्यात्ति । अथ केनार्थोन्नतदत्ता । एतसुप्यत्ते
कवमीदपपरपद्य सः २ इति । गीतस । कवमीदपपरपरवर्षसा कवम कप्य श्राद्धानामनेकापत्त्यात् तदस्यास्तीति कवमी एवःसषदाकप्यमयः शारदत्तिकद
त्ति । नित्ययोगदशमप्रत्ययःकृत्प्यापमासाकृष्णमित्य सवताऽवभासः प्रकाशो भास्वरत्वेन यस्यासौ तथा । एतदेवव्याघट्टे । सपात्सनाकृष्णमयइति । कवमी

गच्छइ कप्यकूला उभरेण णअह्वा । जहाहरिकता पञ्चत्थिमेण गच्छइ श्रुथसेस सचेथ, कप्यि मिन ञत्त । वासहर
पद्युं षड्कृता प० ? गो० । अठकृता प० ? त० सिद्धे १ कप्यी २ रमणे ३ णरकता ४ श्रुत् ५ कृष्ण
कूलाय ६ हेरस्यश्रु ७ मार्णकषण ८ अठ कप्यिमिकृताह ९ सञ्चिविणुण पचसहश्या रायहाणी उभरेण । संकेण
ठेण ञत्त ! पूथ सुच्चैरे कप्यीवासहरपद्युं २ गो० । कप्यीण वासहरपद्युं कप्यी कृपपठिकप्यी कृप्यात्तासे

श्रापुश्चरीकादृह, सारकात्ताया दात्तिवसया ननद्यः । यथासाहितसापूर्वेष गच्छति तथाकथमकृत्ता सहरत् नतय्या । यथापरिकात्तापयित्तिमेण ग
च्छति तथा अद्यशय सदेव । कश्चिमात्ति नदत्ता । यपपरपवते कतिक्कृटात्ति प्रथमात्ति ? गो० । कट्टी कृटात्ति प्रथमात्ति ? तथाया-सिद्ध १ कृष्णक २
रस्यक ३ नरकात्ता ४ युद्धि ५ कृष्णकूलाय ६ देरस्यपत्त ७ पत्थिकाश्रुत्त ८ कश्चिमात्थि कृटात्ति ॥ १ म सर्व्वीयेते पपशत्तिकाः राजपान्यवमरस्या ।

त्यापननात्स्थितिवत्त रच्छेत्त वचवत्ते । राजकाणा क्तारवित्थी । तत्किथ प्रर्थे । इ भगवन् । एत कदाह रस्यकषत्र २ । दे गोीसम । रस्यकतेथ रस्य ए
गशपननादृहत्ते । सेरस्य रसशीकञ्ज रस्यकृत्तासे इत्था देवता यायप् यवहत्तह राजपानी सहरदिशह । तिण प्रर्थे रस्यककेश्चरुत्थोनाम (द्विर्वेकचमना
सपपर पववकहत्ते । किदा इ नगवन् । अथूरीपमत्ति द्विपत्ते विव कवमीनासह यपपर पववत्ते । इ गोीसम । रस्यकषत्रम सहरदिशह देरस्य

साध्यपयत् प्रष्टः गीतम् । सुखस्य क्लृप्ताया अक्षेवसेवेवूर्ध्वगतिस्यामदान्नाः । पृथिवसी कल्पकृत्वापाः । अक्षेत्रपथिसगामिसगान्नाः । पूयगाः । ईरपयवत्स्य
 यत्स्यपुत्रस्यैशानोऽत्रांतरंसास्यवत्पर्यायोमान धूमधैतात्स्यपयत्तः । प्रष्टः १ मथैव शार्दापाली सक्षिब सास्यवत्पर्यायः । विज्ञापस्त्वर्थे इतिवसाव् अर्थोपि
 शरणलानिवन्नासि सपलावजातशतपत्रादिपद्द मास्यवत्प्रभासि सास्यवत्स्योमिसाल्यवत्स्योपानोति प्राग्वत् प्रभाषयावदेयः पस्वोपमसिस्थिसिक्का परि-

हेरयावर् यासु मालवसपरिष्ठाणाम वद्वेष्ट्यहृपक्षुर् प० ? गी० । सुत्रयाकुलाए पञ्चित्यमेण रूप्यकुलाए
 पुरत्यिमेण पृत्यण हरयावयसस वाससस वक्रमस्रुदेसभाए मालवसपरिष्ठाणाम वद्वेष्ट्यहृपक्षुर् प० ?
 जद्वचंय सदावर्द्धं तद्वचंय मालवसपरिष्ठाणेषु सुठो उच्यताईं पत्रमाइ मालवसप्यनाइ पभा
 सेष इत्यदंवे माइहृीए पलिउत्रमठिईंए परित्रसईं ॥ सेतेणठेण० रायहाणी उत्रेण ॥ सेकेणठेण नते ! पूव

प्रष्टस ? एय यथाचंय देनयत्त तथाचैवहेरययत्तमाप भस्वितय ॥ मयर्, जीयादविचयत् यनरुत्तरस्या, अथस्यपसदपसि ॥ कभदस ॥ ई
 रययवते पर्ये सास्यवत्पर्यायान्नासा यमथैतात्स्यपयत्त प्रष्टः ० गीतम् । मुयणकनाया पथिसाया रूप्यकशायाः पूवस्ता अथ ईरस्य-
 यसययंसा पदुमअर्थेशानो सास्यय पर्यायान्नासा धूमधैतात्स्यपयत्तः प्रष्टः ० यथाचैयगजापाता तथाचंय सास्यपरपर्यायान्पि ॥ अथः शरणलान्

वृतासदा पूवसावसी गाव तिसपथि पूवदिशश्च जावत्त रूप्यकृत्वा सुनरदिशि जावथी क्षिम वृरिकासा पथिसनिशश्च जावत्त, अथयप सिसज
 जावथी । रुक्मीनासा । ई भगयत् । यपथर पयत्तने केतलाकूटर्त्त । ई गीतम् । अाठ ८ कूटर्त्त । सेकेरा सिद्धापत्तमकूट १ रुक्मीकूट १ रस्यककूट ३
 सरकान्नाकूट ४ बुद्धिदवीकूट ५ सप्यकुलाकूट ६ हेरययवत्तकूट ७ सथिकार्थमकूट ८ एणाठ रुक्मीनासा यपथरपयत्तने प्रियेय कूटर्त्त १ सधं य
 कट पावसे यावत्सा रावयाली वत्तरदिशश्च । सेकुर्त्त ५ । ई भगयत् । इम कदोइर्त्त एयमीनासा यपथरपयत्त । ई गीतम् । रुक्मीनासा यपथर

वाङ्मैत्रेयौनस्यपत्यागत्स्य।मिकत्साश्च कश्मीतिष्ठापरिहृतं । अथपुं वधविभाषापितृमाह । कश्चिच्चमित्यादि । क्त्नदन्त । अथुीपेद्वीपे हेरपवत-
नामवपे प्रहस ? नीतस । कश्चिन्नवीजवधपरस्यागतस्यां शिशुरित्तोषस्यामाहवर्षपरसा दक्षिणस्यां परन्तिषेत्यादिप्राप्तम् । अथ।भारे अद्द्वीपेद्वीपे हेर
स्यवत् नामवपे प्रहस ? एवमन्नाभिसायेन यथैव हेमवततथैव हेरस्यवतमपि भवितव्य भवदसि भवति । पाठोभेदः । अथशिष्टव्यामार्तिक सटंभ हेर-
रस्यवतवधप्रकरत्रोक्तमेवेति । अथमाहवत्नृपर्यायोत्तमैनाहः द्वासीतिपद्यति । कश्चिच्चमित्यादि । क्त्नदन्त । हेरपवतवधपर्याप्त्यात्प्राप्त्या नामवपवै
सर्वकथामपुं काप्यशुद्धस्यवैद्ये पालिष्ठवमठिष्ठपुं परिषसंक्षं । सितगाठंण आत्र पिक्त्वे ॥ क्त्विष्ण भते । उद्द्वीप २
हेरस्यवपुनाम वासं प० ? गो० । कप्यिरस उन्नरेण सिद्धरिसस द्रिकणेण पुरत्यिमलवणसमुद्भसस पञ्चत्यि
मेण पञ्चत्यिमलवणसमुद्भसस पुरत्यिमेवं एत्याण जंयुद्वीपे २ हेरस्यवपुनाम वासं प० ? पूष जाह्वेयस हिम
सय सद्भवेन हेरस्यवपुपिमाणिशुद्धि अथर जीवा दाहिणेण उन्नरेण धनुं व्युत्थमित्ठ सवेय ॥ कहिष्ठा जते ।

अथ केशार्थेन परत्वा । एवमुक्तं ककना वधवरापवना २ नी० । कश्मीनाद्या वधपरपवतः कश्मीरुक्तमावभास सधकश्ममया । क्त्नद्वीपा
वदेवः पञ्चोपनास्थितिकाः परिब्रमति । अथै । कश्मीन भदत्ता ? एव मुक्तं ॥ क्त्नदन्त । अन्वुद्वीपे २ हेरस्यवत सध प्रहस २ गीतस । कश्चिपद्य
वतस्यां शिशुरित्तोदक्षिणस्यां पीरत्न्यलवकवसद्भस्य पदिमाया पायात्पकवधवधुदस्य पूवस्थां अथ अन्वुद्वीप द्वीपेहेरपवत नामा । यद्
कत्त्नं कश्चिच्चमित्यादि पूषदिसना सववधवधुदस्य पदिमदिसधं पदिमदिशिना सववधवधुदस्य पूषदिसाह वधा अद्द्वीपनामा द्वीपकश्चित् कश्चोना।
नर वपपर पवतवत् । पूषंपदिमदिसाह कश्चो वतदरक्षिवध वीरसा दत्त मेवमदादिनवमनामी वलवधवता सैवम वदन्तीतीपदि अन्वुद्वीपे वदन्ती विवेक
दक्षिणदिशि जीवा वधवधवधुद अन्वुद्वीपवधुद विमल वाहकी । अन्वुद्वीपवतीकनात्वं वृत्तं । अन्वुद्वीपवधुद वदन्ती विवेक

स्याः स्थासमप्रदानाद्विना प्रयच्छति । अथवा दधानमनीवारितया तत्रतत्र प्रवेक्षी द्दिरवयवजनेभ्यः प्रकाशयति । तथाहि । बह्वयसाम् निम्बुनकमनुष्यान्
 जामुपयेशमगवसादिकृशापभागपोथयादिरवममयाः शिशोपट्टका सन्ति पर्यान्तिव सेमनुष्या स्तत्रनमप्रवेक्षी मनाहारिकादिरवयवमयाक्षियेशान् । ततो
 द्दिरवयवमयस्य प्रभव नित्यपाषिवास्यासीति द्दिरवयवत । सर्वेयद्दिरवयवत स्वार्थेऽव्यपत्तयः यद्विया द्दिरवयवतमासाप्र वय पस्वोपसस्थितिकः आधि
 पत्य परिपालयति । तेनीनरस्यासिक्कत्वा हेरवयवत । अथपृथपथपरापसरः । कश्चिन्मित्यादि । कभदस । ज्युद्धोपेद्धोपे शिक्करीनामथपथपरयवतः प्र

धणसमुद्सस पञ्चाल्यमेण पञ्चाल्यमलक्षणसमुद्सस पुराल्यमेण पृष अहवेच चुस्रुद्विमवतो तहवेच सिहरीचि
 णवर जीव । दाहिकेण वणुउत्तरेण वृत्रसिठ तवेच पुठरीपटहे सुवसुकूला महाणहे दाहिकेण जेष्टुष्टा, जहा
 रोहिव्यंसा पुराल्यमेण गच्छुहे पृषं अहवेच गगासिधुत तहवेचरत्तारत्तत्रहेत जेष्टुष्टात पुराल्यमेण रत्ता पञ्च

सभयगाह मित्य द्दाल्यमुचतिमित्यं । द्दाल्य द्दालि नित्याद्दिरव्यप्रकाशयति । द्दिरवयवतोऽप्रवेचः परिवसति अथैतेनार्थेन । कृपदस । कस्य द्दोपे
 द्दोपे शीक्करीनासा वयथरपयतः प्रशसः ? नीतम । द्दिरवयवतस्य वनरस्यां देरावसस्य द्दिव्यस्या पीरसम्यवयवसमुद्स्य पदिसाया पयिमलवयव
 मुद्दरय पवस्या स्य यथावेवयवद्विभवान् तथावेवयवयवपि । मवर कीयाद्विचरपा धनुकरपा, अथयिष्ट सनेच पूवहरीकीद्दृहः सययकूला
 वाचया किवा । येनायम् । द्दिरवयवत वं चने यिये माण्यवन्त पर्यायमाने यत वैनाट्यवयवतहे । हे नीतम । सुमणकूला मद्दानदीनव पयिसदियह
 सययकूला मद्दानदाने पूषदिवाह द्दहा द्दिरवयवन्त चोचने मधुमज्जनागह सभहयिये सास्यवन्त पर्यायमानव यत वैनाट्यवयवतहे किमर्गुगण्ट्यापाली
 द्दसपताट्यपर्यंत पूर्वकव्यो तिमज्ज सास्यवन्त पयाय पीव वाचया अथपृथव वरपल कथल सासवमसरीया यय सास्यवन्तसरीया प्रमादकरी सास्य
 वन्तसरीया प्रवेक्षी प्रमासनामे देहा दयता मद्दिविक पस्वोपसनीस्थितवन्त प्रवेक्षे । तिवे अर्थे क्दिविहलाह राजपापी जसतद्विशे । तेष्विण्यअर्थे ।

वनति । सेतेकटे चमित्यादि । निरमलदुःख माम्बन् । राक्षणीतयोत्तरस्या गद्यापातिनस्तु वचिषस्यानेरारिति । एष वैशेष्यमतमासाऽप्यस्यै
 पृथिति । सेतेकटे चमित्यादि । अथकेनार्थेन मत्तल । एषमुच्यते हेरस्यवतवर्षहेरस्यवसपथमिति गीतस्य । हेरस्यवतवर्षं कथिमचिष्यरिभ्यः यथपरप
 वताभ्या द्विधात लभयोर्द्विचोत्तरपाद्योरे समुपगृह्य समालिङ्गित कतथासाकमित्यथ । एष कथमाभ्या समालिङ्गितस्येमास्य हेरस्यवतनिर्गते ना-
 थ विद्म उच्यते । एषमीच्छिकरीच दुःखव्येपी सखनीयथाक्रम कथ्यसुवस्यमपी यत्त यमस्य तत्र नद्विद्यते हेरस्यगणैश्च सुवस्यैकथ्यमपिच ततो हेरस्य
 सुवस्यं विद्यते यस्यापी हेरस्यवाम शिखरी हेरस्यरूप्य विद्यतेयस्यापी हेरस्यवाम् कवसो दयोःहेरस्ययथोरिहेरवपयत यदि एाहेरस्यमने
 सुसुहं हेरस्यधपुत्रासे २ गो० । हेरस्यधपुण चासे कथ्यसिहरीहि वासहरपक्षपुहि दुहनं समधगुटे णिञ्च हि
 रस्यमुसुहं णिञ्च हेरस्य पगासह णिञ्च हेरस्य दखह हेरस्यएष्य हस्य देये परिचसहं । सेतेगठेग० कहेरस्य भते ।
 जघ्नुदीपं २ सिहरीणाम आसहरपक्षपु प० ? गो० । हेरस्यधयस्स उभरेण पुरोषयस्स दाहिणेण पुरात्स्यमल

निपद्यन्ति सास्त्राद्यप्रभावि सास्त्रवदुर्वाणिमास्त्रवदुर्वाभानि । प्रतासाप्रदेवोमवद्वि कः पत्न्यापमस्थितिष परिचसति । एषैनेगार्थेन, राज्यापार्थो
 एतत्तस्यां । अथकेनार्थेन भवत्त । एषमुच्यते हेरस्यवत वर्षं हेरस्यवत वर्षं । मीतम । हेरस्यवत यथ कथिमचिष्यरिभ्यां यथपरपथमाभ्या द्विधा ।

पक्षत कश्मीतेकपु तेमपथे । कथानीपरि प्रताकच्छे सखरुप्यनप कश्मालाने इहा इवता पत्न्यापमनीस्थिति वसहहं । तिहंअर्थं यावत् नित्यहं ।
 किदां हे मनवन् । अमुद्वीपने विवे हेरस्यवतलाने सेत्रह (इष्यहेरस्यवत् सेत्रकच्छे । हे मीतम । कश्मीणाला इ अथपरपथतने अक्षरं विहारीकालव
 यपरपथतने रचिष्यवर्जु पञ्चदशिका कश्मकश्चपुदने पश्चिमदिशि पश्चिमदिशिना । कश्मकश्चपुदने पञ्चदशिका इवती अमुद्वीकथाला ग्रीवाये हेरस्यवतलाने
 सेत्रह । रचिष्यवर्जु विषय सेत्रकश्चपुदने दिग्गत्र हेरस्यवतलकश्चपश्चि जात्रह, एतयो विजय मीत्र यत्रहं रचिष्यवर्जु कश्मकश्चपुदने अमुद्वीकथाले

यम् । कतिशूटानि मन्त्रानि ? गौतम । एकदशशूटानि मन्त्रानि ? तथापि पूर्वसा सिद्धापत्तनशूट १ सतः कनेशशिशिरिकूट शिशिरिधपपरमाशाकूट द्वि
 रस्यवर्षुप्रसुरकूट सुवस्य कूलामदीसुरीकूट सुरार्देवीदिककभारीकूट रक्तावशतकूट कल्पीकूट पुनरीकद्वरसुरीकट रक्तायत्यायनमकूट शशादेवीदिक् कु
 मरीकूट प्रायतनवपतिकूट तिनिकिद्रवपतिकट एषचर्वास्यप्येमानि पञ्चशतिकाणिशातप्यानि । शूद्रदिगवतकूट तुल्यवक्यताकानिष्टेयानि । एत
 रजानिना राजधान्यधनरयागिनिति । अथारपमानिजपममपुमाद् । सेकेणठे खनित्यादि । अथकेतार्थेनभदन्तएवमप्यते । शिशुरीधपपरपधतः २ गौत
 म । शिशिरिधपपरपधतेशूनि कूटानि शिशिरिधसप्तसस्यामसस्थितानि सयत्नमपान सप्तानि तथोगाशिशुरी कोषः । अथपपरारी यानि शि

कूटा पञ्चसहस्रा रायहोणितं उत्तरणेण ॥ सेकेणठेण ज्ञते। एव युञ्जड सिहरी वासहरपक्ष २ गो० । सिंह
 रिमिवासहरपक्ष ७ सहस्रेकूटा सिहरिसठाणसठिश्चा सहरपणामया सिहरीशु हृत्यदेवे जाध परिवसहं । सेवे
 णठेण ॥ कहिशा मने । जमूदीवे २ एराधयणामवासे प० ? गो० । सिहरिरस उत्तरेण उत्तरत्तवणसमुद्गरस

शकूटानि मन्त्रानि ? तथापि सिद्धापत्तनकूट १ शिशिरिकूट २ ईरस्यपत्तकूट ३ सुवस्यकूलाकूट ४ सुरार्दयाकूट ५ रक्ताकूट ६ कल्पीकूट ७ र
 क्यपीकूट ८ शशादेवीकूट ९ शिरावतकूट १० तिनिकिद्रिकूट ११ एष चर्वास्यपि कूटानि पञ्चशतिकाणि, राजधान्यधनरया, अथकेतार्थेन भ

शिवसप्त भवपरपधत पूर्वकथाश्च तिस्रज ज्ञापरी ययपरपधत पयि आशुषी एतयो विसंय जीया दक्षिणदिसे धनुषट शसरदिसे अथसिधुषा
 क्तम तिस्रज सय आशुषी पुनरीकनासे द्रवश्च सुवस्य कूला मरुतमदी दक्षिणदिशि भीकली आशुषी । किम रादीनाशासदासदी तिस्रज आशुषी पू
 र्दिशर समुद्रनां आशुषे इम एकमकार शिव गगा साधुमदी भरतसेधमादि आशुष तिस्रज रक्ता रक्तप्रतामदी शैलायत साष्टि आशुषी पूर्वदिशर
 रक्तागदी पश्चिमदिशर रक्तवदीमदी अथसिधुषाकथी तिस्रज सव आशुषी । शिशुरीनामा । एते भगवन् । यपपर पयत्तनपृ धिय केतसाकूटके । ए

यः ? नीलम । वैरस्यवत्भीमरसं देरावतस्यवत्पमाश्चसप्तमक्षेत्रस्य दक्षिणस्यां पुरतिसीत्यादि । प्राप्यम् । स्यमुक्ताभिलाषेन पथावद्द्विपथान्
 नदीवशिष्टपथि । नवर जीयैर्दक्षिण पमुकनरेख प्रवशिष्ट नदीवलि सुदक्षिणपथप्रकारवाक्त्रनेय तत्र पुष्कराकादरः तस्मात् शुभस्य कला मदाभदी दक्षि
 षण नियतामतया पश्चिमदिक्ताश्च पथागोक्षितायां शाख पश्चिमायां समुद्रमविशति । इयत्त्र पूषस्यामित्यत आह । पुरतिसीमेकगुह्य स्यमुक्ताभिन्नापि
 न भुवश्च कुलायाः राक्षितायांनिवेशन्यायन पश्चिमगुह्येन नदीवत्कारणवत्सी नैतथ्ये । तत्रापि दिग्बन्धिताह । पूषस्यारका पश्चिमायारकायतां य
 वशिष्ट तदव नक्षत्रित्युप्रकारवोक्त्रनेय सपुष्प नैतथ्य । आयाश्चकूटवत्कथ्यमाह । विश्वरिसिन्धु मते । यामहरपक्षप्रस्तादि । शिष्टरिषिपथपरपथने भग

स्थिमेण रक्षयश्च स्युश्चिठ सचय सप्तभाणस्य ॥ सिद्धरिमिष मते । वासहरपक्षे कर्कट्टहा प० ? गी० । इ
 क्षारसुकुला प० ? तं० सिद्धाभाषणकृते १ सिद्धरिक्कृते २ हेरायययकृते ३ सुभयकूलाकृते ४ सुरादीवीकृते ५
 रसाकृते ६ लक्ष्मीकृते ७ रक्षयर्कृते ८ इलादीवीकृते ९ पुरवयकृते १० तिमिगिठिकृते ११ एव सप्तैषिपते

मदाभदी दक्षिणेननेतया । यथा राक्षिताशापुत्रार्थां गच्छति, तथा स्य पथादीव नक्षत्रित्यु, तथादीय रकारकवत्सीमेतथ्य, पूषताया रका
 पश्चिमाया रकावती, प्रवशिष्ट नदी, सर्वे भविष्यन्ति । मिश्रतिषि भदरा । यथपरपथने कसिकटाणि नष्टमणि ? नीलम । यथाद

वै प्रयत्न । इम जशीवर्ते च वैरस्यवत् २ नामैक्य । वै नीलम । वैरस्यवत्तानामैक्येन कथमीयने सिपरी जपथर पथत ते यदपासुं छपगुट
 शक्तिरस्य मित्यश्च द्वास्वसुभय कथ्यामुक्ता मित्यश्च द्वास्व सुभय कथ्याप्रकाशश्च मित्ये द्वास्वदिरश्च प्रकाशनादि केकरो वैरस्यवत्तानामे च वा
 दकला पथश्च । तिरश्च सर्वे द्वास्ववत् । किष्वा । वै भगवत् । वाङ्मूढीपनामे द्विपथेतिषि मिश्ररीनाम जपथर पथतते । वै नीलम । वैरस्यवत्
 शेषेण सप्तैषिपते यथावतसे नगर दक्षिण पूषद्विजिता । प्रवशिष्टगुह्येने पश्चिमदिक्ता । जपथरपथने पूषद्विक्ता । वै जपथर दिक्ता

यन् । कति कूटाणि प्रशस्यन्ति ? गौतम । एकत्रैकशतकूटाणि प्रशस्यन्ति ? सद्यथा पुत्रस्यो विद्यायत्नशक्यत् १ सतः कर्मणि शिरिकूटं शिखरिधपथरणाश्राकूटं हि
 रथपवत्क्षेत्रसुरकूटं सुवस्य कूलानदीसुरीकूटं सुरादेवीरिक्कनारीकूटं रक्षावतनकूटं जम्भीकूटं पुनरीकूटं सुसुरीकूटं रक्षायत्यायत्नशक्यत् २ शशादेवीदिक् कु
 मरीकूटं एरावतस्य पतिकूटं तिमिश्रिद्रूपतिकूटं एयसवास्याप्येताणि पञ्चशतिकाणि श्रावणानि । शत्रुहिमवसकूटं तुष्ययत्नयत्नाक्रान्तिपानि । एतन्
 रक्षाणिना राज्याभ्युत्थनरथ्यासिति । क्षयारायणासतिप्रथमप्रवृत्ता । सेकेण्डे क्वसित्यादि । अथ कर्मार्थेन भद्रन्तस्य भव्यते । शिखरीधपथरपवसः २ गौत
 म । शिखरिधपथरपवसतयदृशि कूटाणि शिखरिधस्य सस्यास्य स्थितासि सद्यत्नयत्नानि सन्तीनि तद्योगाश्रित्यरी कोष । अथ यथपराश्री यानि सि

कूटा पचसहस्रा रायशोणीत्त उन्नरणेण ॥ सेकेण्डेण तते । एष वृत्तह सिद्धरी यासहरपक्षेण २ गो० । सिद्ध
 रिमिषासहरपक्षेण अहमेककूटा सिद्धरिसठाणसठिष्या सहरयणामया सिद्धरीष्टु हस्यदेवे जाय परिवसहं । सेवे
 णठेण ॥ कहिष्य भनं । जयुद्धीत्रे २ एरावयणामयासे प० ? गो० । सिद्धरिसस उन्नरेण उत्तरखवणसमुद्धरस

शकूटाणि प्रशस्यन्ति ? सद्यथा शिशायत्नकूट १ शिखरिकूट २ वैरथयत्नकूट ३ सुवस्यकूलाकूट ४ सुरादेवीकूट ५ रक्षाकूट ६ जम्भीकूट ७ र
 थपथरीकूट ८ शशादेवीकूट ९ रोरायत्नकूट १० तिमिश्रिकूट ११ एय सवास्यापि कूटाणि पचशतिकाणि, राज्याभ्युत्थनरथ्या, अथ कर्मार्थेण भ

हिमवसस यथपथरपवसत पूषकक्षीकूटं तिमज्ज शिपरी यथपथरपवसत पथि जाययो एतस्यो विसंय जीवा दक्षिणदिसे यत्नपृष्ट तस्यदिसे अयसिष्टया
 कर्णु तिमज्ज यथ जायया पुनरीकणामे द्वेष्य सुयस्य कूला सशानदी दक्षिणदिशि नीकली जाययो । जिन राश्रीनागासद्वागदी तिमज्ज जाययो पू
 दिशार सगुह्वरां जायये शन उच्छ्रमकार क्विस गगा साधुभदी भरतसे प्रसादि जायय दिसस्य रक्षा रक्षयसानदी शैरायत साधि जाययो पूषदिशार
 रक्षानदी पथिसदिशार रक्षयदानदी अयशिरपाकसी तिमज्ज यथ जाययो । शिखरीनागा । हे भगवन् । यथपर पयत्नस्य धिप केवलशकूटके । हे

इत्यतस्तद्वृत्तदीप्त्यकारणवृत्तानुक्तानि तेषु ऽतिरिक्तानि भद्रुनिमित्तराक्षिप्रथाकारपरिचयानि कर्तव्यं । अर्धमन्त्रान्येषु यथार्थेषु व्यापृतिः कथा ।
 यथापाठवामपि पृष्ठदक्षेण सिद्धिरित्यव्यपदेश्य स्यादिति व्यथाऽसिद्धरीवाञ्च देवा नर्दद्दृक्वा यथायथापमस्थितिः । परित्यजति नैलतरव्याप्तिकल्पान्
 शिद्धरीति । सेतेकठे चानित्यादि । निगमनवाक्य पूर्ववदिति । अथसप्तमवपावमर । कश्चिद्व्यमित्यादि । क्षमदक्ष । न्यद्रुत्पदेत्वापे पुरायत नामद्वयं प्र-
 दत्तः दीनस । शिद्धरिचोबपचरापादररपी चत्तरदिवसित्तो न्यद्रुत्पदेत्वापे दक्षिणस्या परित्यमस्यादिप्र यम । एषान्तरे न्यद्रुत्पदेत्वापे देवायतनात्
 चर्दं प्रदत्तः । स्यात्पुत्रपुत्र कठकवपुत्र यवमममप्रकारश्च वैव भग्नरय यत्तन्मन्त्रादीपायापि सर्वं निरयथावा गतव्या यत्ता यन्मरादिद्विधागत नश्चिरयत्ता
 दक्षिणपण पुरास्यमलक्षणसमुद्दस्य पञ्चस्त्यमेण पञ्चस्त्यमलक्षणसमुद्दस्य पुरास्यमेण एत्यण जग्दृष्टीञ्च २ पुरा
 वपुणामत्रासे प० ? स्यात्पुत्रकठे कठगायकठे पुत्र जाचेञ्च नरद्वस्य वल्लभ्या साचेञ्च सवृणिरयसेसा णे
 सवृणा सवृञ्छुत्रणा । सपिस्कमणा सपरिणेशुणा गठर परावर्त्तं चक्रुः ष्टी पुरावर्त्तदेशो । सेतेकठेण पराव
 दस । एषमुत्थाते शिद्धरीवपपरपवतः २ गीतस । शिद्धरिचिबपपरपवत भद्रुत्पदेत्वात् । गवतिरस्यसाससास्वतांन सपरवमवामि, शिद्धरी
 वाञ्चरीयो पाञ्चापरिचयानि यथैतेनार्थेन, कनदक्ष । वपुः ष्टीय २ संरावतनात् । चर्दं प्रदत्तः ? गीतस । शिद्धरिचिबपपरपया वल्लभ्यवचमुद्दप्य

गीतस । इत्यादकठक । ककशा सिद्धावतनकूट १ शिपरीकूट २ इत्यपयत्नकूट ३ सुभयकूलाकूट ४ सुरादवाकूट ५ रक्ताकट ६ सान्मादट ७ रक्ताक्षणी
 कूट ८ इत्यादीकूट ९ संरावतनकूट १० तिमिच्छिकूट ११ इत सन्न एवकूट पाञ्चवर्ष पाञ्चमना वाञ्चवा राज्याणी क्लानरदिशाव । तद्विचयव चर्दं । इ
 यथवत् । इत कश्चरीव गीदरी वपपरपवर्त्तव २ एवमुत्थात् । इ गीतस । शिपराजनात् यथपर पञ्चतमे त्रिव चर्दं कूट शिद्धरीवचने चस्यात्तं चकिञ्च
 चर्दं चर्दरक्षपयत्त, शिद्धरीनात्तव २ इत्यादव्या वाञ्चव् चर्दवत् । तद्वेत्तं इत कश्चरीव । चिर्दा इते यत्तावत् । न्यद्रुत्पदे त्रिव शिद्धरिचिबपवत्तं चर्दं चर्दं ।

नमो भगवते वासुदेवाय

विषयेषु प्राप्तिं वाक्येन द्विपाठनगतरमित्याद्युक्तं सधैरसनेपि विदुषिपिति । माहकथमूर्तेत्याह । कथञ्चयदा । षट्कैरिपयसि र्वेषमा
विष्णुमन्त्रादिषु निकीलाकस्याय कथं कथं विहा सुपरिनिपाद्यामुक्तिगमैकस्यादकथं विहा नपर रात्रमगोचयद्विगवेपया प्रेरावतात्तरादुमज्जेना
कथञ्चोपमसिपतिरु विविधाऽप्युक्तैषसिपि र्वेषास्ये केचद्विगयेषु पाप्यायद्वार इव दकथ इत्यादिप्रपुद्वारानुभारात्वेत्यादिमा नावगोचरति । तथा
रवधमन्त्रासिपि र्वेषास्ये इत्यादिप्रपुद्वारानुभारात्वेत्यादिमा नावगोचरति । तथा
मन्त्राणामप्रवृत्तिवस्तुना । परं तद्यत्तत्कथं वलिनो वाच्य इत्यमन्त्रेतायतत्यानिपयोगादिसापत्तिरिति साधयिष्ये । अथवा प्रेरावतात्तरात् ७४२ योमद्विपुत्रिय
द्विषयमाया पीर इत्युपनिषदेत्याद्यादार्थं संन ततत्यानिकत्यादिरावमपितिप्ययद्वियते इतिनिगमनवाक्येणयमभ्युदय म र्तिमातिप्यपयमर्त्याम
यादेव सतस्य वा विषयवसान् श्रीमन्नयाग्यादिराजसोहादिभिजमसुरापरवदवत्यापानामपुनत्वाप्याय श्रीमन्नकथञ्चमर्त्यामपिप्यप्या
या, इति इत्यतना ।

मन्त्राय पदिसार्वा पदिसनाययमन्त्राय पूजाया इत्युद्वेपि २ प्रेरावतात्तरात् ७४३ योमद्विपुत्रिय कटकपुत्रिय । यव
इ श्रीमन्न । विपरीतवर्णाशय यथानिदवयथापकथ्या । मयजववा (मखापन) यानिपुत्रावाप्यारिनिषोकात्तर, प्रेरावतात्तरात्
इत्यमन्त्रेण पूजाद्विषो र्वेषा ७४४
नमो भगवते वासुदेवाय

